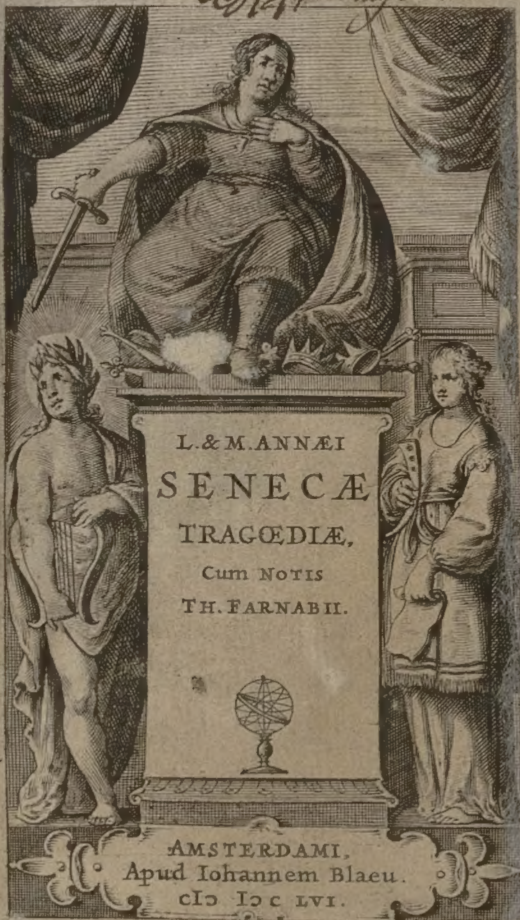

GNESNE PRIMAS

L. & M. ANNÆI
SENECÆ
TRAGŒDIÆ,
Cum NOTIS
TH. FARNABII.
AMSTERDAMI,
Apud Iohannem Blaeu.
cIↃ IↃc LVI.

VIRO
LITERARUM HUMANIORUM
STUDIIS CLARISSIMO
D. THOMÆ ROLANDO.

QVod antiquis, apud quos nihil nisi auspicio prius sumto gerebatur, factitatum, ut, ex more, [1] nuptiis Auspices interpositi quamvis Auspicia desiissent, ipso tamen nomine veteris consuetudinis vestigia usurparent: hoc plerisque nostrum, quos vexat insanabile hoc scribendi cacoëthes, usu venit, ut quamvis patronorum exoleverit cum autoritas, tum benignitas; non citra ambitionem tamen summis & gravibus viris perituræ chartæ tutelam obtrudamus. Mihi vero illud hic necessario advenit. [2] *Epistolam namque accipiebant olim Tragœdi, quibus pro se* (ex sua sc. persona, in Poëmate Dramatico) *loqui non licuit.*[3] *Quam vocalissimus aliquis è Curionibus eligebatur qui legeret*, si quid esset, quod vel à Principe petitum, vel Populo commendatum vellent. Quidnam igitur id est, quod Tragicorum nomine per epistolam ego quasi Theatralis præco exequi velim? Ipsorum equidem Tragicorum dignitati parum consulere, politioris literaturæ virorum judiciis, & quantum ubique est venustiorum hominum ingeniis diffidere viderer, si in Tragœdiæ late patentes laudes discurrerem. De harum tamen autoribus & ordine sunt quæ lectorem monitum velim; sed, pro more, seorsim. Cum vero eò sit malignitatis ventum, ut bonas literas (quæ sibi olim infularum loco) non aliud maneat præmium quam convicium, neque id à Momis modo, sed & Archilo-

1 *Val. Max. l. 2. c. 1.*

2 *Martialis ad lib. 2. epigr.*

3 *Plinius epist. 4. l. 7.*

chis, dum *τέτλιξ μὲν τέτλιγ' ἐχθρός, μύρμακι δὲ μύρμαξ*, Tutani *ἀλεξικακωτάτου* patrocinium fruſtra invocem. Si tamen larvas & Romanæ Orcheſtræ ſiparia minus infeliciter ſublata viderit delicata hujus ætatis juventus, cui cum [4] Grammatico illi *τὸ μέγα βιβλίον ἴσον τῷ μεγάλῳ κακῷ*, & quæ librum (qualem ille puellam, *Nolo*, inquit, *nimis facilem difficilemve nimis: Nec volo quæ ſatiet, nec volo quæ cruciet*) librum, inquam, probet, qui ingenium acuat, non torqueat; non obtundat: Si hic reperiat æquanimus ſpectator unde nec queratur *lumbos ſedendo, oculos ſpectando dolere*, neque ſibi opus eſſe Theſpidis plauſtris, quæ tricubitales commentarios, otioſa ſcholia, voluminoſas criticorum animadverſiones, varias lectiones, adverſaria, adnotationes, &c. vehant; cum illi ruſticanti vel etiam peregrinanti, ad manum, imo in manu ſit Tragœdiarum Lat. decas expeditiori elucidata opera: habebit, de quo illi gratias agat, cujus auſpiciis publicum indipiſcuntur admarginales iſti ignari & ocliferia, quæ lectoris, non omnino ab his ſtudiis feriati, aurem vellant. Tu autem (vir humaniſſime) cui gratiſſimam ſemper fuiſſe nôrim ipſam cothurnatam Philoſophiam; nec apparatum hunc utcunque rudem, fæces, ceſpiteſque aſpernare; & hoc qualecunque cape eo quo offertur animo, ſimplici, candido, facili. quod autem ab ingenio meo habet leve, genio tuo penſa, & feliciter vale.

[4] *Callimacho apud Athenæum l.3.c.1.*

Officioſo amore tibi devinctiſſimus

THOMAS FARNABY.

AD

AD LECTORES.

Ntroite fultis, confidite, aures atque animos advortite. Huc vel ipse Cato intret, expectet, spectetque. Neque enim hic prodeunt veste exuta Mimæ aut nudatæ uxores Summœnianæ; sed graves matronæ, cothurnatæ Deæ. Namque hic philosophia dominatur cothurnata, personata regnat Stoa. ubi verus ille antistes Stoæ Senecæ histrioniam facit, imo in scenam ipse venit. Quidni enim credamus opt. fidei historico, Senecam carmina crebrius factitasse, postquam Neroni amor eorum venisset? *aut cur animis juxta ac pedibus eamus in sententiam Doctissimorum hominum, quotquot eruditum hunc humaniorum studiorum attigerunt pulverem, & penitioris hujus literaturæ Criticæ sacris sunt operati? Qui omnes anxia jampridem habita disquisitione, pro varia autorum mente, è temporum, occasionum, prologorum & argumentorum discrimine, dissimili charactere & stylo, modulamine in choris impari,* οἰκονομίᾳ, *artificio in repræsentationibus & narrationibus, diversa denique placitorum & sententiarum disciplina, non agnoscunt modo Marcum illum seu patrem Senecam qui* Orcheſtram quatit Euripidis, *sed & admittunt illum alterum qui* colit hispidum Platona, Incassumque suum monet Neronem. *Quamvis & eorum utrique quasdam ex istis tragœdiis abdicent, merito relegatas ad Rhetorum scholas, quas olent levicula ingenii stricturæ, vitrea acuminis scintillationes, atque ex subtili argutiarum, quem vibrant, fulgore, ignes fatui & fumus. Fretus itaque judicio Illustrium virorum Ant. Del Rii, Iusti Lipsii, Ios. Scaligeri, maxime vero Cl. Dan. Heinsii, à quibus* Dispertiti viri, dispertiti ordines, *altam Medeam, floridum Hippolytum, divinam tragœdiam Troadas L. Annæo Senecæ philosopho adscribo, nec non eidem (si ab Heinsii judicio discedere liceat)* πολυμάνθαντον *Oedipoda: Senecæ Tragico Agamemnona, Herculem Furentem, Thyesten,*

ſten,& ejuſdem ferme cum Thyeſte commatis, accerſitarum ambitioſe ſententiarum, affectati acuminis ambigue & ab inexſpectato reſpondentis, Thebaida, niſi potius autorem habeat proprium; poëtaſtro cuipiam è Declamatorculorum ſchola ocioſum Herculem in Oeta; nec feliciori artifici languidam Octaviam. Atque hic mihi ab autoribus & Tragœdiarum dignitate ordo, neque is ſine exemplo, ſine autoritate. Poſt alios judicavit hoc I. Lipſius, expreſſit Delrius, &, niſi hoc illius conſilium prævertiſſet Typographi feſtinatio, expreſſurus erat vir Literis juxta ac Humanitate Clariſſ. D. Heinſius in editione ſua, quam priùs ſecutus ſum, ut & in hac editione nuperam illam è recenſione Conſummatiſſimi Exactiſſimique Viri P. Scriverii; è cujus Muſeo ſecundas in Senecam curas ſperare poſſumus, adeo multa humaniter oſtendebat mihi à ſe adnotata, præter cenſuras, varias lectiones, conjecturaſque inſignes Cl. V. Hugonis Grotii, & Chirographos inſuper codices, quibus eſt inſtructiſſimus. Et quoniam, ut citat illud Antiphanis Deipnoſophiſta,

μακάριόν ἐστιν ἡ τραγῳδία
Ποίημα κατὰ πάντ' εἴγε πρῶτον οἱ λόγοι
Ὑπὸ τῶν θεατῶν εἰσὶν ἐγνωρισμένοι.

Argumentum cum Tragœdiis tum Scenis ſingulis præfixi, locos obſcuriores notis ad marginem illuſtravi, levibus illis quidem, & quarum prope pudet, ſed κατὰ τὴν ὕλην ὑποκειμένην. Quis enim non videt τὸν μῦθον εἶναι ἀρχὴν καὶ οἷον ψυχὴν τῆς τραγῳδίας; intumeſcere iſta monſtris fabuloſis & Palæphatia farciri papyro? Verum & hæc & errata, ſi qua, me abſente & apud Belgas degente, parum caverunt operæ Typographicæ, vos candore veſtro ſublevate atque adjuvate. ut Vos ſervet Salus.

THO. FARNABY.

In

In Senecam Tragicum brevibus Notis à Præstantiss. viro

D. THOMA FARNABIO

illustratum.

ORcheſtram Senecæ, denſamque evolvere nubem,
Molita eſt vaſto ducta labore manus.
Reſtabat brevitas. FARNABIUS attulit iſtam:
Et lucem brevitas ingenioſa dedit.

Daniel Heinſius.

In Senecæ Tragœdias, à Viro digniſſimo eruditiſſimoque

THOMA FARNABIO

recenſitas, & notis illuſtratas.

ARmare Muſam Seneca dum Latiam ſtudet
Cothurno; honoſtum, ſplendidum, auguſtum ſatis,
At arctiorem Diva quam ferret, dedit;
Nodiſque fixit, nulla quos acies ſecet.
Hinc præpedito Muſa ſubſiſtit pede,
Et ne Tragœdi claudicent, oritur metus.
Farnabius *iſtud ſedula mente intuens;*
Muſæ labores, difficultates, moras,
Vmbras Theatri, nubilas Scenæ fores;
Et dura Tragicæ vincla Melpomenes videns,
Opus ut vel ipſo, ad Oedipum, Oedipo foret:
Exurgit, Erebum luſtrat, expurgat Stygem
Nigram; Tragœdis lampadem accendit novam,
Solvitque preſſæ compedes duras Deæ.
Splendor cothurno jam redit, nitet chorus,
Spectator alacris cernit ardentes faces,
Æquoque Iambus integer conſtat pede;
Offenſa reſtat nulla, non griphus manet.
Hem macte, Tragicum nil tibi accidat aut tuis;
Qui de Tragœdo tam benè es meritus tuo!

Richardus Andreæ, M. D.

Literatissimo, amicissimo, candidissimoque pectori

THOMÆ FARNABIO,
Sonulum Hendecasyllabicum
sacro.

VItæ Scena magistra singularis,
Scenæ vita Tragœdus; in tragœdis
Lux primæ Seneca est suprema sedis;
Qua TV lux Senecæ simul locaris.
Das Stellis supereminere claris,
Tanquam ardentibus undecunque tedis,
Et mendis Tragici medere fœdis;
Nostris unde nepotibus canaris,
Lugdunum neque te modo Batavis;
Londinumve suis legat Britannis,
Vrbem Æternus utram tenere mavis:
Cunctis quin legitor locis & annis.
Nec linguis hominum ferire pravis,
Et cedat tibi temporum tyrannis.

Hugo Hollandius.

De opere, operis Autore, autoris interprete, Interpretis Amicus;

Laur. Whitakerus.

DRamata si spectes, est alta Tragœdia princeps;
Si Tragicos, Seneca prima corona datur.
Sic tu, FARNABI, *tractas Drama atq; Poëtam:*
Vt sint interpres, Drama, Poëta, pares.

Viro de re literaria optimè merito;
THOMÆ FARNABIO.

ERipuit Senecæ vitam Nero pessimus: at tu
(Quod majus) vitam restituis Senecæ.
Lucius Annæus nunc rite vocetur: & *annos*
Lustratus per te *luceat* innumeros.

Na. Tomkins.

ME-

MEDEA.

PERSONÆ.

MEDEA. CREON. CHORVS.
IASON. NVTRIX. NVNCIVS.

ARGVMENTVM.

Medeam, cujus ope vellere aureo potitus fuerat, Iason ob maleficia repudiarat, thalamis exturbatam, & Corintho (quo jam profugerat Iason) ejici oportebat. Illa, unius diei impetrata mora, Creusæ Creontis regis Corinthiorum natæ Iasoni desponsatæ pallam, aliaque munera magicis infecta venenis mittit: quibus indutis ignem corripuit palla, misereque exarsit nova nupta una cum patre in natę auxilium accurrente. Medea denique filiis, quos Iasoni pepererat, in patris conspectu trucidatis, per aëra aufugit.

ACTVS PRIMVS.

MEDEA.

Medea deserta superos inferosque Iasonis ultores invocat.

[D]Ii conjugales; tuque [2] genialis tori
[3] Lucina custos; [4] quaque [5] domitorem freti
[6] Typhin [7] novam [8] frænare docuisti ratem;
Et [9] tu profundi sæve dominator maris;
Clarumque [10] Titan [11] dividens orbi diem;
[12] Tacitisque præbens conscium sacris jubar,
[13] Hecate triformis; [14] quosque juravit mihi
Deos Iason; quosque [15] Medeæ magis

1 *Iupiter & Iuno* γαμήλιοι, seu τέλειοι. *Hebe* seu *Suada* nuptiarum conciliatrix, pronuba. *Diana*: operis domestici & familiæ administrandæ præses; *Lucina* de qua mox, nota. C. *Genius* γενέθλιος geniturae dominus: *Genie* (qui quod una natus sit naroîque tuetur, vel quod ut generem curet, a gignendo nomen habet, & *Hymenæ*. de quo Thebaid. ℣. 262.
2 Qui in Genii honorem nuptiis sternitur.

3 Εἰλήθυια, puerperii præses *Diana*, parturientibus à Parcis præfecta, quod ipsam sine dolore in utero gestasset mater, & absque sensu in lucem edidisset. *Callimach.* Lucina dicta, Ovid. *dedit hæc tibi nomina lucus, Aut quia principium tu dea lucis habes.* ad pariendum autem confert Iuno. 4 Minerva. 5 Vide Troad. ℣. 817. & inf. ℣. 316. & 617. 6 Gubernatorem navis in Argonautica expeditione. 7 Primam infra ℣. 318. 8 Metaph. audacior. 9 Neptune. 10 Sol filii Hyperionis, qui unus e Titanibus. *vid. Herc. Fu.* 966. 11 Alternam præbens utrique hemisphærio lucem. 12 Noctu & in locis secretis peractis, magicis, necromanticis, *alii*, Eleusiniis. *vid. Herc. Fur.* ℣. 300 & ℣. 844. 13 Vide Hippolyt. ℣. 411. 14 Vel generaliter, deos, pro more, in contrahendis nuptiis jurejurando testes adhibitos: *vel* Sidera & Heras, inf. ℣. 481. 15 Infernis, sacris, magicis initiatæ.

Fas eſt precari; [16] *noctis æternæ chaos*
[17] *Adverſa ſuperis regna,* [18] *maneſque impios,*
[19] *Dominumque regni triſtis, &* [20] *dominam fide*
[21] *Meliore raptam, voce non fauſta precor:*
Adeſte, adeſte ſceleris [22] *ultrices deæ,*
[23] *Crinem ſolutis ſqualidæ ſerpentibus,*
Atram cruentis manibus amplexæ facem,
Adeſte: [24] *thalamis horridæ quondam meis*
Quales ſtetiſtis: [25] *conjugi letum novæ,*
Letumque [26] *ſocero &* [27] *regiæ ſtirpi date.*
[28] *Mihi pejus aliquid, quod precer ſponſo malum;*
Vivat; per urbes erret [29] *ignotas egens,*
Exul, pavens, inviſus, incerti [30] *laris:*
Me conjugem optet; limen alienum expetat,
[31] *Jam notus hoſpes: quoque non aliud queam*
Pejus precari, liberos [32] *ſimiles patri,*
[33] *Simileſque matri. parta, jam parta ultio eſt.*
[34] *Peperi. querelas, verbaque incaſſum fero.*
Non ibo in [35] *hoſtes?* [36] *manibus excutiam faces,*
[37] *Cæloque lucem. ſpectat hoc* [38] *noſtri ſator*
Sol generis? & [39] *ſpectatur, & curru inſidens*
Per ſolita [40] *puri ſpatia decurrit poli?*
Non redit in ortus, & remetitur diem?
Da, da per auras curribus [41] *patriis vehi.*
Committe habenas, genitor, & flagrantibus
[42] *Ignifera loris tribue moderari* [42] *juga.*
[43] *Gemino Corinthus littori opponens moras,*

16 Hiatum & cæcam voraginem æternæ noctis, id eſt, mortis & inferorum. Vide Herc. Fu. 609. & Thyeſt. 830. 17 Infera, triſtia, obſcura, letalia, mala, oppoſita ſuperis, lætis, lucidis, vitalibus, bonis. 18 Vmbras, ſeu animas impiorum corpore exutas. 19 Plutonem. 20 Proſerpinam. 21 Neque enim ea mente rapuit eam Pluto ut repudiaret, quod fecit in me Iaſon. 22 Eumenides. Pœnæ. Furiæ. Herc. Fu. ℣.100. 23 Erinnys, Furiæ excutite *pronam flagranti vertice pinum Stridenteſque comas.* 24 Nuptiis infauſti exitus furias ſtatuunt auſpices & pronubas. *Nam mihi nec Iuno nec hymen, ſed triſtis Erynnis Prætulit infauſtas ſanguinolenta comas.* Hypſip. Ovid. vide *Octav.* 23. & 158. 25 Creuſæ. *al.* Glauce. 26 Creonti 27 Liberis Iaſonis meiſque. 28 Suggerite mihi pejus aliquod letho malum, quod Iaſoni imprecer. *Et hoc eſt,* Vivat. Gruterus ſubintelligit *est*, hoc ſenſu: Quod ad Iaſonem ſpectat, non mihi opus Furiarum opera: eſt enim ad manum quod ei imprecer omni morte pejus; vitam exulem atque inopem. 29 Inimicas. 30 Domus, loci habitandi. 31 Namque hic & apud Creontem hoſpes eſt. 32 Perfidos, 33 Veneficos, crudeles 34 Liberos tales futuros, *vel*, quos in patris ultionem trucidem, peperi. 35 Creontem, Creuſam, Iaſonem & liberos? 36 Ex manibus [illegible] illas Creuſæ nuptiis præferentium. de facibus, vide quæ ad ℣.263. & ℣.507. Theb. & infr. ℣.112. 37 Inducamque extinctis facibus tenebras. 38 Æthes enim Medeæ pater fuit, Solis ex Perſa Neptuni filia natus. 39 Annon horrens refugit, vultuſque ſuos tegit? 40 Non mutati. nulla nube maculati, nec in ortum redeuntis, ut in ſcelere Thyeſtæo? vid. Act.4. cum choro, & act. 5. Thyeſt. 41 Me avitis ut Phaëtonta quondam paterno curru. 41 Equos ignipedes; flammivomos 43 Et comburam Corinthiacum Iſthmon cum urbe in qua Creon, Iaſon, Creuſa. Sic, *Qui ſecat, & geminum gracilis mare ſeparat Iſthmos, Nec patitur conſerre fretum; ſi terra recedat, Ionium Ægæo franget mare.*

Crema-

Cremata flammis maria committat duo.
Hoc restat unum : pronubam thalamo feram,
Vt ipsa [44] pinum; postque [45] sacrificas preces
Cædam dicatis [2] victimas altaribus.
Per [2] viscera ipsa quære supplicio viam,
[3] Si vivis, anime : si quid antiqui tibi
Remanet vigoris, pelle femineos metus,
Et inhospitalem [46] Caucasum mente indue.
[47] Quodcunque vidit Phasis aut Pontus nefas,
Videbit Isthmos. effera, ignota, horrida,
[48] Tremenda cœlo pariter ac terris mala,
Mens intus agitat ; vulnera, & cædem, & vagum
Funus per artus. levia memoravi nimis :
[49] Hæc virgo feci. gravior exsurgat dolor.
Majora jam me scelera post partus decent.
Accingere ira, teque in exitium para
Furore toto : [50] paria narrentur tua
Repudia thalamis. quo virum linquis modo?
Hoc quo secuta es. rumpe jam segnes moras :
Quæ scelere pacta est, scelere rumpetur fides.

44 Facem è pinu. vid. inf. ỷ. 111. & Thebaid. ỷ. 253. Sunt qui *Spinum* legunt : nam & è Spina alba faces nuptiales fieri solitæ. innuit autem ignem illum venenatum, quo Creusam perditura sit cum patre suo. 45 In nuptiis quidem adhibitæ preces & sacrificia. Medea autem incantationes suas intelligit. 2 Liberos suos ex Iasone innuit, quos mactare instituit. 3 Se ad vindictam incitat. 46 Feritatem & crudelitatem Heniochorum & Scytharum qui ad Caucasum. Thyest. ỷ. 1045. vel etiam meam quæ è Colchide. 47 Tale hic in Corintho patrabo facinus quale olim in Colchis, cujus Phasis fluvius est, quæque Ponto contermina. ubi sc. fratrem Absyrtum discerpsi dispersique, ut patri me insequenti moram injicerem, dum artus dissipatos colligeret. 48 Diis & hominibus abominanda. 49 Hæc in fratre Absyrto feci virgo ut Iasoni nuberem, cui nuptæ & ex eo matri factæ, ne dimittar, vel etiam in repudii vindictam majora sunt scelera excogitanda. 50 Nuptias proditione patris & cæde fratris conciliavi, repudium cæde superinductæ Creusæ & propriorum liberum ulciscar.

CHORVS.

Chorus è mulieribus Corinthiis Iasonis & Creusæ nuptiis Epithalamium præcinit.

[1] AD regum thalamos numine prospero,
Qui cœlũ, superi, quiq; regunt fretũ,
Adsint, cum populis [2] rite faventibus.
Primus sceptriferis colla [3] Tonantibus
[4] Taurus celsa ferat tergore candido.

1 Ad Iasonis & Creusæ nuptias. 2 In sacris principum inaugurationibus, adoptationibus, nuptiis, adstantes favebant linguæ, id est, malis verbis abstinebant, bona dicebant εὐφημοῦν: votis & acclamationibis fausta lętaque ominati. vid. Octav. 697. 3 Iovi & Plutoni. Dio quidem rubentes tribuunt manubias, easque interdiu missas : Summano albas vel nigras, easque noctu, sed & Iuno, Pallas, aliique dii fulmen jaculari dicuntur, sed quod à Iove acceperint. 4 Neptuno, Apollini, Marti taurum immolari, Iovi nequaquam vult Servius. Has itaque infaustas fore nuptias ominatur. Sed τὰ δὲ ἤγετο ταῦροι πάγκαλοι εἰς τέσσαρας. Xenoph. Cyripæd. Et, ἔθυσα τῷ δὲ βασιλικῶς, ταῦρον λευκόν. Iulian. ad Libanium.

[5] Lucinam nivei femina corporis
Intenta jugo placet : &, asperi
Martis sanguineas [6] quæ cohibet manus,
Quæ dat belligeris fœdera gentibus,
Et (a) cornu retinet divite copiam,
(b) Donetur tenera mitior hostia.
Et [7] tu qui [8] facibus legitimis ades,
Noctem [9] discutiens [10] auspice dextera,
Huc incede gradu [11] marcidus ebrio,
Præcingens roseo tempora vinculo.
Et [12] tu, quæ gemini prævia temporis
[13] Tarde stella redis semper amantibus :
Te matres avidæ, te cupiunt nurus,
Quam primum radios spargere lucidos.
Vincit [14] virgineus decor
Longe [15] Cecropias nurus :
[16] Et quas [17] Taygeti jugis
[18] Muris quod caret oppidum :
Exercet juvenum modo,
[19] Et quas [20] Aonius latex,
** Alpheusque sacer lavat.*
Cedent [21] Æsonio duci,
Si forma velit aspici,
[22] Proles fulminis improbi,
[23] Aptat qui juga tigribus :
Nec non [24] qui tripodas movet,
Frater [25] virginis asperæ.
Cedet [26] Castore cum suo
Pollux cæstibus aptior.
Sic, sic, Cælicolæ, precor,

5 *Junonem ante omnes, cui vincla jugalia curæ, Candida & intacta placet cervice juvenca.* 6 *Vel* Venus, quæ *Pace frui Martem cogere sola potest.* Et huc respicit quod subjungitur. (b) *Donetur teneri mitior hostia.* sic Flaccus, *Mactata veniet lenior hostia:* quæ meri patera cum thure. quandoque tamen sus illi mactabatur, & hinc testum i eg-*giæ.* vel Pax seu Concordia, *unde fluit* (a) *pleno cunctorum copia cornu.* alluditque ad κέρας Ἀμαλθείας seu Acheloi. Sed & Paci bos cædebatur, verum seorsim extra Deorum conspectum. 7 Hymenæe, Deus nuptialis, Bacchi fili, &c. mox nota. a. 8 Legitimis nuptiis. inf. ỳ. 114.
9 Face quam præfers nuptiis. 10 Vide Troad. 861. 11 Namque *marcentes gaudet vibrare coronas, Et quassare faces & noctem ducere ludo.* ut decet Bacchi filium Venerisque patrem: *aliis* Apollinis & Calliopes filium. 12 Veneris stella, noctis prævie Hespere, diei prænuncie Phosphore. Hippol. ỳ. 748. 13 *Ut nox longa quibus mentitur amica,* &c. Ita sponsorum, noveque nuptarum desiderio tardo procedere videtur dies nuptiis dictus. 14 Virginis sponsæ, Creusæ seu Glauces. 15 Atticas puellas nubiles. Cecrops autem primus erat Atheniensium rex. 16 Et Lacenas virgines quæ patrio more exercentur virilibus officiis: cursu, venatione, palæstra, idque nudæ. 17 Laconiæ montis, Spartæ imminentis. *Virginibus Bacchata Lacænis Taygeta.* 18 Quod tamen postea muris cingi cœpit. prius ἀνδράσι καὶ ἐκ πλίνθοις ςεφανώμενον. 19 Vincitque Thebanas virgines. Bœotia autem prius Aonia dicta est ab Aone Neptuni filio. 20 Dirce fons Bœotiæ prope Thebas Musis sacer. adeoque tacite ipsis Musis Creusam confert. * ỳ. 116. *Troja.* cur item sacer sit, vide *ibid.* 21 Iasoni filio Æsonis, qui filius Cretæi, Cretæus Æoli. 22 Bacchus vid. Herc. Fu. ỳ. 455. pulcher, Hippol. ỳ. 751. 23 Oedip. ỳ. 425. & Hipp. ỳ. 753. 24 Apollo cujus responsa reddit vates in tripode stans. vid. Oed. ỳ. 227. 25 Dianæ venatricis, montivagæ, perpetuæ virginis. 26 Κάστορά θ' ἱππόδαμον καὶ πὺξ ἀγαθὸν Πολυδεύκεα, pulcherrimi, Iove quippe cygno geniti : Hippol. ỳ. 807.

Vin-

Vincat[27] *femina conjuges,*
Vir longe superet viros.
Hæc cum virgineo constitit in choro,
Vnius facies prænitet omnibus.
[28] *Sic cum sole perit sideribus decor;*
Et[29] *densi latitant Pleïadum*[29] *greges;*
Cum Phœbe solitum lumine[30] *non suo*
[31] *Orbem circuitis cornibus alligat.*
[32] *Ostro sic niveus*[33] *phœniceo color*
Perfusus rubuit:[34] *sic nitidum jubar*
Pastor luce nova[35] *roscidus aspicit.*
Ereptus thalamis[36] *Phasidos horridis,*
Effrenæ solitus pectora conjugis
Invita trepidus prendere dextera,
Felix[37] *Aoniam prendito virginem*
[38] *Nunc primum*[39] *soceris, * sponse, volentibus:*
[40] *Concesso, juvenes, ludite*[40] *jurgio,*
[41] *Hinc illinc, juvenes, mittite carmina:*
Rara est in dominos[42] justa licentia.
Candida thyrsigeri[43] *proles generosa Lyæi,*
[44] *Multifidam jam tempus erat succendere*[45] *pinum.*
[46] *Excute solennem digitis * marcentibus*[47] *ignem.*

27 Creusa. 28 Sic ubi soli orienti velut lumini majori suam cedunt lucem stellæ. 29 Alludit ad etymon sideris septistellii ἀπὸ τῦ πλείςυ, id est, à pluralitate & vicinitate stellarum, *aliis* autem ἀπὸ τῦ πλεῖν quod ortæ navigandi tempus designent Atlantides, Vergiliæ. 30 Lumine notho & mutuato à sole lucens. vide Hippol. ℣. 741. 31 In plenilunio. Hippol. ℣. 742. 32 ὡς δ' ὅτε τίς τ' ἐλέφαντα γυνὴ φοίνικι μιήνῃ, &c. *Fulget ebur veluti Tyrio quod tinxerit ostro Mæonis, aut Paphiis lilia mista rosis.* 33 Thyest. ℣. 344. 34 Hæc ad Endymionem sunt qui referunt. rectius ad solem orientem. *Qualis novo Phœbo aut Tithoni conjuge cælum subrubet.* 35 Vigil, rore nocturno madens, vel luce nova, id est, Aurora roscida, *Hypallage.* 36 Medeæ ad Phasim natæ. sup. ℣. 44. barbaræ, crudelis, veneficæ. cujus scil. thalamos Iason merito horreat.

37 αὐτίϑετ Phasidi, id est, barbaræ. *Græcam* sup. ℣. 80. vel lege *Æoliam.* Creonti enim patri Creusæ Sisyphus pater qui filius Æoli. infr. ℣. 745. commendaturque sponsa à Deo generis authore. 38 Namque in priores non consenserat Æson, Æetha certe invito. 39 Æsone & Creonte, * al. *sponte volent.* 40 In nuptiis enim dicteria in sponsum sponsamque jacere licuit. 41 Epithalamium à virginibus & adolescentibus alterne cantatum, ante thalamum: ne compressæ à viro puellæ audiretur vox. 42 Lege *ista licentia.* sc. libertas loquendi quidlibet apud dominos raro permissa est, in Mercurialibus apud Cretenses, Saceæ festo apud Babylonios, Peloriis apud Thessalos. Saturnalibus apud Romanos, ut & nuptialibus. 43 Hymenæe nati Bacchi, qui *Quod solvit curis corda, Lyæus erit* ἀπὸ λύειν. thyrsi autem hastæ quas pampinis intextas Bacchides in Orgiis gestabant. sup. ℣. 67. 44 In modum spicarum incisam, quo facilius flammam concipiat. 45 Supra ℣. 38. 46 Concute, jacta, *inquit Delrius.* credo ego in nuptiis felicibus Hymenei partes fuisse ignem nuptialem extinguere, sponsumque & sponsam in thalamos vocare. & ad hanc conjecturam facit quod Medea sup. ℣ 27. minata est velle se faces excutere, infelici omine. & sup. 67. * Supra ℣. 69. 47 Fax in nuptiis prælata in honorem Cereris. ignis & aqua adhibita, quod fœtus animantium calore & humore corporentur atque animentur ad vitam.

Festa dicax fundat[48] *convicia*[49] *Fescen-*
ninus.
Solvat turba jocos.[50] *tacitis*[51] *eat illa te-* *(nebris*
Si qua peregrino nubit fugitiva marito.

48 Dicta jocularia. ῥήματα αἰσχρὰ κὶ ἀσχημοσύνης γέμοντα Chrysost. & Lucan. 49 *nec more Sabino Excepit tristis convicia festa maritus.* 50 Pueri versus Fescenninos omni verborum lascivia imo obscœnitate refertos canebant, ut novæ nuptæ aures retinarent, sed posita prius prætexta, cujus purpura verecundiæ symbolum dict. a Fescennio Hetruriæ oppido. alii à *fascino* quod ad nimias laudes (quæ in Epithalamio occinebantur) à Nemesi vindicandas & arcendum fascinum. à præfiscinis adjiciebantur Fescennini. 51 Deducatur ad maritum illa absque facibus, Epithalamio, Fescennino, quæ domo patris profuga peregrinum secuta, raptori clam & inconcesso nupsit. quod fecerat Medea, in quam hoc obiter jactum est convicium.

ACTUS SECUNDUS.

MEDEA. NUTRIX.

Audito Hymenæo furit Medea, quam sedare nutrix laborat, sed frustra.

Occidimus. *aures pepulit*[1] *Hymenæus meas.*
Vix ipsa tantum, vix adhuc, credo malum.
Hæc facere Iason potuit?[2] *erepto patre,*
Patria atque regno, sedibus solam exteris
Deserere,[3] *durus merita contempsit mea,*
Qui scelere[4] *flammas viderat vinci &*[5] *mare?*
[6] *Adeone credit omne consumptum nefas?*
Incerta, vecors, mente non sana feror
Partes in omnes, unde me ulcisci queam.
Utinam esset[7] *illi frater! est conjux; in hanc*
Ferrum exigatur: hoc meis satis est malis.
Si quod Pelasgæ, si quod urbes barbaræ
Novere facinus, quod[8] *tuæ ignorant manus,*
Nunc est parandum.[9] *scelera te hortentur tua;*
[9] *Et cuncta redeant;*[10] *inclytum regni decus*
[11] *Raptum: & nefandæ virginis*[12] *parvus comes*
Divisus ense, funus[13] *incertum patri;*

1 Epithalamium, carmen nuptiale chori sc. præcedentis. de Hymenæo vide quæ ad ℣. 262. Theb. 2 Postquam eripuit me patri, patriæ, regno. 3 Ingratus, immemor. 4 Herbis & incantamentis illi à me datis vicit æripedes & ignivomos tauros. 5 Mare pacatum artub. lacerati fratris. 6 Itane exhaustam mihi credit omnem malarum herbarum scientiam, & magicas artes ad scelera potentes, ut nihil reliqui sit in ipsius vindictam? 7 Quem discerperem, ut meum olim sup. ℣. 54. 8 O Medea. *fuæ* *non ut*. 9 Ad animum revoces priora scelera, atque ab iis exempla capias & consilia de futuris: 10 Vellus aureum arietis quo vectus Phrixus è Bœotia in Colchos transfretavit. vid. Troad. ℣. 1032. 11 Ab Iasone, mea arte, consilio, auxilio. 12 Absyrtus frater, ex eodem patre, matre autem Asteri, aliis, Ipsea, à me discerptus. sup. ℣. 44. 13 Sparsit enim artus, ut patrem insequentem tardaret. ℣. 44. supra. al. *incestum*.

Spar-

Sparsumque [14] *ponto corpus;* & [15] *Peliæ senis*
Decocta aheno membra. funestum impie!
Quam sæpe fudi sanguinem? [16] *at nullum scelus*
Irata feci. sævit infelix amor.
Quid tamen Iason potuit [17] *alieni arbitrii,*
Jurisque factus? [18] *debuit ferro obvium*
Offerre pectus. [19] *melius, ah melius dolor*
Furiose, loquere. si potest, vivat meus,
Vt fuit, Iason; sin minus, vivat tamen,
Memorque nostri, muneri [20] *parcat meo.*
Culpa est Creontis tota, qui [21] *sceptro impotens*
[22] *Conjugia solvit; quique* [23] *genitricem abstrahit*
Natis; & arcto pignore adstrictam fidem
Dirimit: petatur solus hic, pœnas luat
Quas debet. alto cinere cumulabo domum,
Videbit [24] *atrum verticem flammis agi*
[25] *Malea, longas navibus flectens moras.*
NV. *Sile obsecro, questusque secreto abditos*
Manda dolori. gravia quisquis vulnera
Patiente & æquo [26] immotus animo pertulit,
[27] Referre potuit. ira, quæ tegitur, nocet.
Professa produnt odia vindictæ locum.
ME. Levis est dolor, qui capere consiliū potest.
Et [28] clepere sese; magna non latitant mala.
Libet [29] *ire contra.* NV. *siste furialem impetum*
Alumna: [30] *vix te tacita defendit quies.*
ME. Fortuna fortes metuit, ignavos premit.
NV. [31] *Tunc est probanda, si locum virtus habet.*
ME. Nunquam potest non esse virtuti locus.
NV. Spes nulla monstrat rebus afflictis viam.
ME. Qui nil potest sperare, desperet nihil.
NV. [32] *Abiere Colchi;* [33] *conjugis nulla est fides;*
Nihilque superest opibus è tantis tibi.

14 Mari, ut modo ℣. 121. vel regione Ponti, *Vnde Tomos dictus locus est, quia fertur in illo Membra soror fratris consecuisse sui.*
15 Patrui Iasonis inf. ℣. 257.
16 Emphatice. Iam autem irata in scelus accingor.
17 Huc à Creonte coactus.
18 Potius quam me deserere.
19 Epanorthosis.
20 Magis apposite tamen legas *parcas*. q.d. permitte illum, ô dolor, vita quam ille dederim frui.
21 Imperio suo.
22 Mei & Iasonis.
23 Me.
24 Nigrum regiæ vel Corinthi fumum sinuoso flexu ascendentem.
25 Promontorium Laconiæ prope Corinthum hodie *Capo Mello*. quod per quinque millia passuum in mare protensum ventisque expositum, procellosum sinumque sequacibus undis inquietum reddit mare, navigantibus moras inhibet. *Et ratibus longe flexam donare Maleam.* Lucan. 6. 26 Alii leg. *Mutus*, id est, tacite & dissimulanter. 27 Par pari reddere, ulcisci. 28 Tegere, celare. κληπτεῖν. vid. Herc. Fu. ℣. 798. 29 Aperte occurrere. 30 Etiamsi tacita quiescas, vix tuta eris; multo minus si quid moveas. 31 Tunc quidem fortitudo est probanda ubi te aliquid per virtutem consequuturum speres, alioqui furor est, stupor, desperatio, &c. ultra spem & vires niti. 32 A te alienari, tibi infesti sunt Colchi. 33 Iasonis.

ME. *Medea superest:* [34] *heic mare & terras vides,*
Ferrumque & ignes, & deos, & fulmina.
NV. *Rex est timendus.* ME. [35] *rex meus fuerat pater.*
NV. *Non metuis arma?* ME. [36] *sint licet terra edita.*
N. *Moriere.* M. *cupio.* N. *profuge.* M. *pœnituit* [37] *fugæ.*
[38] *Medea fugiet?* NV. [39] *mater es.* ME. [40] *cui sim, vides.*
NV. *Profugere dubitas?* M. *fugiam: at ulciscar prius.*
NV. *Vindex sequetur.* M. *forsan inveniam* [41] *moras.*
NV. *Compesce verba; parce jam demens minis,*
[42] *Animosque minue.* tempori aptari decet.
ME. Fortuna opes auferre, non animum, potest.
[43] *Sed cujus ictu regius cardo strepit?*
Ipse est Pelasgo tumidus imperio Creon.

34 Quæ omnia hæc arte sua potest perturbare inque opem vocare. *vel quasi interrogative legimus hoc modo* An vero hîc vides maria, terræ motus, ferrum, ignes, deos, fulmina, quæ etiam fortis timeat? cum ex præceptionibus Ethicis, *εἴη ἄν τις μαινόμενος καὶ ἀνάλγητος, εἰ μηδὲν φοβοῖτο, μήτε σεισμὸν, μήτε κύματα.* &c. atque ad hanc conjecturam meam faciunt quæ præcedunt. ỷ. 160. quæque sequuntur & *tamen rex est timendus, arma,* &c. 35 Neque tamen eum timui, verum Iasoni contra eum steti. 36 Non etiam Gigantea & terra è dentibus serpentinis edita. Namque & hæc mea arte fretus debellavit Iason. 37 Quia patrem deserui Iasonem secuta. 38 *Emphatice.* Egone tam magicis potens? tam prius pertinax & pericula contemnens? 39 In liberorum tamen gratiam fuge, vel respicit ad ỷ. 25. sup. 40 Ex quo tamen sim vides, Iasone sc. 41 Vt cum me sequeretur pater. sup. ỷ. 44, & 133. 42 Animi pertinaciam & ferociam. 43 Sed, crepuêre fores regiæ, quis egreditur?

CREON. MEDEA.

Creon Medeam in exilium propere abire imperio urget: illa diei unius moram vix impetrat.

MEdea, [1] *Colchi noxium* [1] *Ætæ genus,*
Nondum meis exportat è regnis pedem?
Molitur aliquid, nota fraus; nota est manus,
[2] *Cui parcit illa? quemve securum sinit?*
[3] *Abolere propere pessimam ferro luem*
Equidem parabam, precibus evicit [4] *gener.*
Concessa vita est: liberet fines metu:
Abeatque tuta. fert gradum contra ferox,
Minaxque nostros propius affatus petit.
Arcete, famuli, tactu & accessu procul,
Iubete sileat. regium imperium pati
Aliquando discat. [5] *vade veloci via,*
Monstrumque sævum, horribile, jam dudum avehe.
ME. *Quod crimen aut quæ culpa multatur fuga?*
CR. *Quæ caussa pellat,* [6] *innocens mulier rogat.*

1 Colchorum regis.
2 Qui non patri pepercit, non fratri.
3 Medeam de medio tollere statueram.
4 Iason.
5 Satellitum aliquis vadat & avehat.
6 Ironice. q. d. nocentissima.

ME. 7 *Si*

ME. [7] Si judicas, cognosce: si regnas, jube.
CR. [8] *Æquum atque iniquum regis imperium feras.*
ME. Iniqua numquam regna perpetuo manent.
CR. *I, querere Colchis.* ME. *redeo: qui advexit, ferat.*
CR. [9] *Vox constituto sera decreto venit.*
ME. Qui statuit aliquid parte inaudita altera,
Æquum licet statuerit, haud æquus fuit.
CR. *Auditus a te* [10] *Pelia supplicium tulit.*
Sed fare: causæ detur egregia locus.
ME. [11] *Difficile quam sit animum ab ira flectere*
Jam concitatum; quamque regale [12] *hoc putet,*
Sceptris superbas quisquis admovit manus,
Qua cepit, ire; regia didici mea.
Quamvis enim sim clade miseranda obruta,
Expulsa, supplex, sola, deserta, undique
Afflicta; quondam [13] *nobili fulsi* [13] *patre,*
Avoque clarum Sole deduxi genus:
Quodcumque placidis flexibus [14] *Phasis rigat;*
[15] *Pontusque quidquid Scythicus a tergo videt;*
Palustribus qua maria dulcescunt aquis;
Armata [16] *peltis quidquid exercet* [17] *cohors*
Inclusa ripis [18] *vidua* [19] *Thermodontiis:*
Hoc omne noster genitor imperio regit.
Generosa, felix, decori regali potens
Fulsi. petebant tunc meos thalamos [20] *viri,*
Qui nunc petuntur. rapida Fortuna ac levis,
Præcepsque regno eripuit, exilio dedit.
Confide regnis, cum levis magnas opes
Huc ferat & illuc casus. hoc reges habent
Magnificum & ingens, nulla quod rapiat dies;
Prodesse miseris, supplices fido lare
Protegere: *solum hoc Colchico regno extuli;*
Decus illud ingens, [21] *Græciæ florem inclytum,*
Præsidia Achivæ gentis, & [22] *prolem deûm*
Servasse maneat: [23] *munus est Orpheus meum,*

7 Si rex justus es, de causa mea, prius cognosce; si tyrannice pro lubidine imperas, inaudita causa ejice.
8 Regiæ subjecta potestati ne disputes de imperio æquo aut iniquo, sed quod regi lubet feras.
9 Cognita causa lataque sententia, sera venit expostulatio.
10 Pelias, voc: pro Nomin. inf. ℣. 259.
11 Quam pertinaciter reges iram de levi qualicunque injustave causa conceptam foveant urgeantque, & ipsa rege orta novi.
12 Al. *occupet.*
13 Æta Solis filio.
14 Colchorum fluv. max.
15 Mare Euxinum ab Occidente Colchida claudit. dulcius quam cætera maria, ut quod Mæotidi commiscetur atque in quod Tanais innumerique alii fluvii influunt. 16 Scutis brevibus, quorum extrema lunantur in cornua. 17 Amazonidum lunatis agmina peltis, &c. vide Agam. 217. 18 Vid. Hippol. 620. 19 Vid. Herc. Fu. 245. 20 Proci alii. *vel* per indignationem Synecdochicam, Iason. 21 ἄνθος Ἀργώων juvenum nobilium, Heroum florem. 22 Argonautas, Heroas, diis genitos. *quorum plerosque enumerat.* 23 Mei muneris est quod vivit Orpheus. ὅστις ἀτειρέας οὔρεσι πέτρας θέλξεν ἀοιδάων ἐνοπῇ, ποταμῶν τε ῥέεθρα φηγούς τ' ἠγελάσας, &c. *Mulcens lapides & agens carmine quercus.*

Qui

Qui saxa cantu mulcet, & sylvas trahit;
Geminumque munus [24] Castor & Pollux, meum est;
[25] Satique Borea; [25] quique trans Pontum quoque
Summota [26] Lynceus lumine immisso videt;
Omnesque [27] Minyæ: nam ducum taceo [28] ducem:
Pro quo nihil debetur, hunc nulli imputo.
Vobis revexi cæteros; unum mihi.
Incesse nunc, & cuncta flagitia ingere;
Fatebor: obici crimen hoc solum potest,
[29] Argo reversa. [30] virgini placeat pudor,
Paterque placeat; tota cum ducibus ruet
Pelasga tellus: hic tuus primus gener
** Tauri ferocis ori flagranti occidit.*
[31] Fortuna causam, qua volet, nostram premat:
Non pœnitet servasse tot regum decus.
Quodcunque culpa [32] præmium ex omni tuli,
Hoc est penes te. si placet, damna ream:
Sed redde [32] crimen. sum nocens, fateor, Creo;
[33] Talem sciebas esse, cum [34] genua attigi,
Fidemque supplex præsidis [34] dextræ petii.
Terra hac miseriis angulum & sedem rogo,
Latebrasque viles. urbe si pelli placet,
Detur remotus aliquis in regnis locus.
CR. *Non esse me, qui sceptra violenter geram,*
Nec qui superbo miserias calcem pede,
Testatus equidem videor haud clare parum,
Generum [35] exulem legendo, & afflictum, & gravi
Terrore pavidum. quippe te pœnæ expetit
Letoque Acastus, regna Thessalica obtinens:
Senio trementem debili atque ævo gravem,

24 Sup. ỳ. 81. 25 Calais & Zetes οὓς ποτ' Ἐρεχθηΐς Βορέῃ τέκεν Ὠρείθυια. 26 πάντων ἀνθρώπων ὀξυωπέστατος, qui ex Taygeti cacumine totam Peloponnesum fertur prospexisse; Castorem & Pollucem in cava quercu latitantes vidisse; è Sicilia classem Punicam è Carthaginis portu solventem oculis lustrasse, numerumque notasse, &c. Non tamen credibile id fieri vel à perspicacissimo Lynceo, vel à Varronis illo Strabone, & 1500 stadiorum (tot enim à Lilybæo in Africam sunt) spatium prospiceret, cum intentam ab oculis aciem per planum pergere ultra 180 stadia negent Mathematici. multo minus mari in orbem per tantam distantiam vergente. 27 Thessali comites Iasonis in expeditione Colchica, ab Orchomeno Thessaliæ fluvio, qui prius Minyeus, dicti. 28 Iasonem. 29 Quod ἀργὸς velox. vel ab Argo fabricatore, vel, quod ea vecti *Argivi delecti vini*. 30 Quod si mihi magis pudor paterque placuisset quam Iason, periissent Thessali, Argivi, universæ denique Græciæ flos. nec Iason ignivomos Tauros. (* Duos namque fuisse refert Apollonius ταύρω χαλκόποδε στόμασι φλόγα φυσιόωντε) effugisset, tibi gener futurus. vide inf. ỳ. 466. 31 Vtcunque mea causa iniqua sit. 32 Iasonem. 33 Cum tuum præsidium supplex imploravi, fugiens Acastum Peliæ filium, qui me persequitur, sibique in patriæ necis ultionem dedi poscit. 34 Troad. ỳ. 689. 35 In exilium fugientem propter tuum facinus, tu enim præ te ferens velle te medicamine Peliam juventuti restituere (quod prius in Æsone feceras) Peliæ injurias in Iasonem ulta, fecisti pie impias Peliadas patrem suum jugulare non revicturum uti promiseras, utque illæ expectaverunt.

Patrem peremptum queritur, & cæsi senis
Discissa membra; cum dolo captæ tuo
[36] *Piæ sorores impium auderent nefas.*
Potest Iason, si tuam caussam amoves,
Suam tueri! nullus innocuum cruor
Contaminavit: abfuit ferro manus,
Proculque vestro purus a cœtu stetit.
Sed tu malorum machinatrix facinorum,
Cui feminea nequitia ad audendum omnia,
Virile robur, nulla famæ memoria est,
Egredere, [37] *purga regna; letales simul*
Tecum aufer [38] *herbas, libera cives metu.*
Alia sedens tellure [39] *solicita Deos.*
ME. *Profugere cogis? redde fugienti ratem,*
Vel redde comitem. fugere cur solam jubes?
Non sola veni, [40] *bella si metuis pati,*
Vtrumque regno pelle. cur sontes duos
Distinguis? [41] *illi Pelia, non nobis jacet.*
[42] *Fugam,* [43] *rapinasque adice; desertum patrem,*
[44] *Lacerumque fratrem* [45] *quidquid etiamnum novas*
Docet maritus conjuges, non est meum.
Toties nocens sum facta, sed nunquam mihi.
CR. *Iam exisse decuit. quid seris fando moras?*
ME. *Supplex recedens illud extremum precor,*
Ne culpa natos matris insontes trahat.
CR. *Vade, hos paterno, ut genitor, excipiam sinu.*
ME. *Per ego* [46] *auspicatos regii thalami thoros,*
Per spes futuras, perque regnorum status,
Fortuna varia dubia quos agitat vice,
Precor, brevem largire fugienti moram;
Dum extrema gnatis mater infigo oscula,
Fortasse moriens. CR. *fraudibus tempus petis.*
ME. *Quæ fraus timeri tempore exiguo potest?* 'malis.
CR. Nullum ad nocendum tempus angustum est
ME. *Parumne miseræ temporis lacrymis negas?*
CR. *Etsi repugnat precibus infelix timor,*
Vnus parando dabitur exilio dies.
ME. [47] *Nimis est; & ex hoc aliquid abscindas licet;*

36 Pisidice, Pelopœa, Hippote, & Alcestis filiæ Peliæ, quarum *ut quæque pia est Medeæ hortatibus impia prima est, Et ne sit scelerata facit scelus.* &c. Ovid. 7. Metamorph.

37 Purga mea regna tam lethali monstro.

38 Veneficia per herbas. *Medeam autem noxias plurimas inveni,, e herbas ferunt, & inter cæteras Ephemeron, præsentanei lethi herbam.*

39 Carminibus, imprecationibus, veneficiis, sceleribus molesta, incauta sidera, infra ℣. 424. & 672.

40 Namque Acastus bellum Corinthiis indixit si Medeam recepram foverent.

41 In Iasonis gratiam & ultionem. cui autem scelus est bono, nocens ille est. inf. 500.

42 A patre. 43 Aurei velleris. 44 Supra ℣. 44. 45 Et si quod aliud malum est quod nunc Creusam docet, ut me olim. 46 Bono auspicio cœptas Iasonis & filiæ tuæ nuptias, non inauspicatas ut meas supra ℣. 114. 47 Vltra votum mihi moram indulsisti, namque in rem meam est fugam accelerare, ac proinde & ipsa propero.

Et ipsa propero. CR. [43] *capite supplicium lues;*
Clarus priusquam Phœbus attollat diem;
Nisi cedis [49] *Isthmo.* [50] *sacra me* [50] *thalami vocant,*
[51] *Vocat precari festus Hymenæo dies.*

48 Εἴ σ᾽ ἡ πιοῦσα λαμπὰς ὄψεται θεοῦ, &c. θανῇ. Euripid.
49 Corinthiaco.
50 Nuptiarum sacra, & vota.
51 Dies Hymenæo sacra vocat me ad preces

CHORUS.

Chorus, in audaciam navigantium invectus, primos nautas dignum audacia sua retulisse præmium canit. Scilicet Medeam.

[1] AUdax nimium, *qui freta primus*
Rate tam fragili perfida rupit;
[2] *Terrasque suas post terga videns,*
[3] *Animam levibus credidit auris;*
Dubioque secans æquora cursu,
Potuit [4] *tenui fidere ligno,*
[5] *Inter vitæ mortisque vias*
Nimium gracili limite ducto.
Nondum quisquam sidera norat;
Stellisque, quibus pingitur æther,
Non erat usus: [6] *nondum pluvias*
Hyadas poterant vitare rates;
[7] *Non Oleniæ sidera capræ:*
Non quæ sequitur flectitque senex
[8] *Arctica* [9] *tardus plaustra* [10] *Bootes:*
Nondum Boreas, nondum Zephyrus
Nomen habebant.
[11] *Ausus Typhis pandere vasto*
[12] *Carbasa ponto, legesque* [13] *novas*
Scribere ventis. nunc [14] *lina sinu*
Tendere toto: nunc [15] *prolato*
Pede transversos captare notos:
Nunc antennas medio tutas
Ponere malo: nunc in summo
Religare loco, cum jam totos

1 *Locus in Navigationem, concinens Horatiano: Illi robur & æs triplex circa pectus erat qui fragilem truci commisit pelago ratem.*
2 E portu solvens in altum, videt terras recedere, Troad. ℣. 1405.
3 Vitam credit fallacibus Austris.
4 *I nunc & ventis animam committe, dolato confisus ligno, digitis à morte remotus Quatuor, aut septem si sit latissima tæda.*
5 Anacharsis ubi didicisset navis crassitudinem esse quatuor digitos, τοσοῦτον (inquit) τοῦ θανάτου οἱ πλέοντες ἀπέχουσι.
6 Hyades ortu & occasu suo pluvias tempestatesq; excitant. vid. Thyest. 851.
7 *Non Oleniæ sidus pluviale capellæ*, id est, Amalthææ inter sidera relatæ quod Iovi lac præbuisset prope Olenum Achaiæ oppidũ.
8 Vid. Herc. Fu. ℣. 7. & 129.
9 Quia polo vicinior.
10 Bubulcus, Arctophylax, quod ursæ minori adjunctus plaustrum insequi videtur, Βοώτης ἁμάξης ἐπίχειρα μυθικὸς Ἄρκτου.
11 Argonautas primum navigasse canunt poëtæ, Typhin primum velis & stellis in navigando usum fuisse. 12 Vela carbasina. 13 Ventis sc. à latere flantibus in rectum navigare. 14 Secundo usos vento. Hisp. *Viento à la popa, largar la vela.* 15 Obliquatis ad captandum flantem à latere ventum velis, πόδα ἐνδοῦναι, id est, imum veli angulum, producto altero, reducere, *To bring the tacke a bord.*

Avidus

Avidus nimium navita flatus
Optat, & alto rubicunda [16] *tremunt*
[17] *Suppara velo.*
[18] *Candida nostri sæcula patres*
Videre, procul fraude remota;
Sua quisque [19] *piger litora tangens,*
Patrioque senex factus in arvo,
Parvo dives, nisi quas tulerat
Natale solum, non norat opes.
[20] *Bene dissepti fœdera mundi*
Traxit in unum [21] *Thessala pinus,*
Iussitque pati [22] *verbera pontum;*
[23] *Partemque metus fieri nostri*
Mare sepositum. dedit [24] *illa graves*
Improba pœnas, per tam longos
Ducta timores: cum [25] *duo montes,*
[26] *Claustra profundi, hinc atque illinc*
Subito [27] *impulsu, velut* [28] *ætherio*
Gemerent [28] *sonitu; spargeret astra*
Nubesque ipsas mare [29] *deprensum.*
Palluit audax Tipbys, & omnes
Labente manu misit [30] *habenas:*
[31] *Orpheus tacuit* [31] *torpente lyra;*
[32] *Ipsaque vocem perdidit Argo.*
Quid! cum Siculi [33] *virgo Pelori,*
Rabidos utero succincta canes,
Omnes pariter solvit hiatus,
Quis non totos horruit artus,
Toties uno latrante malo,
Quid! cum [34] *Ausonium* [35] *diræ pestes*
Voce canora mare mulcerent,

16 Vento impulsa.
17 Lintea annexa supra accatium & antennam. *Summaque pandens: Suppara velorum perituras colligit auras.* 18 Nulla avaritiæ livorisque labe polluta. 19 Otio & pace tutus. 20 Contudit hæc bene distincti mundi fœdera, & mari commiscuit terras, quas *Deus abscidit Prudens Oceano dissociabili.* 21 Thessala silvæ filia nobilis navis è pinu Pontica. 22 Remorum ictus. Respicit poëta ad notam Xerxis amentiam, qui Hellesponto 300 infligi verbera jussit propter pontem è ratibus diruptum.
23 *Terra parum fuerat fatis, adjecimus undas, Fortunæ miseras auximus arte vias.* 24 Argo.
25 Cyaneæ, Symplejades, Syndromides Herc. Fu. 1210. quas transmisere Argonautæ, Phinei monitu præmissa viæ duce columba, non sine periculo, mutilata summa puppis parte. 26 Maris enim Pontici aditus claudere videntur. 27 Collisione. unde & nomen habent. ἀπὸ τοῦ συμπλήττεσθαι. dicto vers. Herc. Fu. 28 Velut tonitru. 29 Concurrentibus scopulis interceptum expressumque in cœlum.

30 Clavum. 31 Metu stupefactus ipse tacuit Orpheus, & lyra prius vocalis. 32 Cujus carina præsaga garrula, fatidica dicitur, ut quæ ex Dodona a quercu, πολυγλώσσῳ, λαλήστρῃ ἔχει τὴν φωνὴν ἐκ τῆς Δωδώνης δρυὸς, in qua duæ columbæ seu mulieres Columbæ vocatæ responsa reddebant. 33 Scylla Phorci filia, quam cum Glaucus Circe spreta amaret, illa veneficiis dum se in fonte lavaret, in monstrum canibus inguina succincta mutavit, estque in mari Siculo ad promontorium Pelorum humana figura saxum cavernosum, ad quod maris æstuosi fluctus refracti latratum canum repræsentant. *Argonautæ vero, a Jove propter discerptum Absyrtum irato immissa tempestate, errantes hæc loca appulerunt.* 34 Italiam ab Ausone Vlyssis & Calypsus fil. 35 Sirenes Acheloi & Terpsichores filiæ tres, Parthenope, Ligia, Leucosia, superne virgines, in pisces caudâ desinentes, quæ à Musis victæ cantus suos in perniciem hominum converterunt. Nautas itaque cantu ad se allectos sopiebant interfectosque vorabant.

Cum

Cum [36] Pieria resonans cithara
Thracius Orpheus, solitam cantu
Retinere rates, [37] pene coëgit
Sirena sequi? quod fuit hujus
Precium cursus? aurea pellis;
[38] Majusque mari Medea malum,
[39] Merces prima digna carina.
Nunc jam cessit pontus, & omnes
Patitur leges: [40] non Palladia
Compacta manu regum referens
Inclyta remos quaeritur Argo.
Qualibet altum cymba pererrat:
[41] Terminus omnis motus. & [42] urbes
Muros terra posuere novos.
Nil, quo fuerat sede, reliquit
Pervius orbis. Indus gelidum
Potat [43] Araxem: [44] Albim Persae,
[44] Rhenumque bibunt: venient annis
Secula seris, quibus Oceanus
[45] Vincula rerum laxet, & [46] ingens
Pateat tellus, Tiphysque novos
Detegat orbes; nec sit terris Vltima [47] Thule.

35 Quam à Calliope matre acceperat. 37 Πιερικὴν δ᾽ ἐνοπὴν ἐξήσατο φόρμιγξ. Apollon. 38 Ignis, mare, mulier, tria mala, maximum innuit mulierem effrenem. 39 Effera, audax, temeraria mulier, merces digna prima illa temeraria nave. 40 Neque tantum Argo Minervae opera confecta heroum principumque remigio quaeritur ad navigandum, sed, &c. 41 Non amplius terminant terras sua maria, quin jam amovit terminos illos maris inventa navigatio. 42 Vrbes novae aedificari coeptae in terris aliis, novaeque deductae coloniae. 43 Armeniae fl. 44 Germaniae fl. *Elbe.* 45 Terminos suos quibus terras cingit. 46 Non tam acceptum hoc Platoni in Phaedone de orbe incognito differenti, refert Abrahamus Ortelius, quam poëtae Hispani de America à suis inventa vaticinio. 47 Oceani Septentrionalis insula. *Tylemarke.* Virgil. *tibi serviat ultima Thule.*

ACTVS TERTIVS.

NVTRIX. MEDEA.

In vindictam praeceps fertur Medea, nutrice incassum eam dehortante.

ALumna, celerem quo rapis tectis pedem?
Resiste, & iras comprime, ac retine impetum.
Incerta qualis [1] entheos cursus tulit,
Cum jam recepto [2] Maenas insanit Deo,
[3] Pindi nivalis vertice, aut [4] Nysae jugis:
Talis recursat huc & huc motu effero,
Furoris ore signa [5] lymphati gerens.

1 Oedip. 623. 2 Baccha. Oed. 436. *qualis vertice Pindi Edonis Ogygio decurrit plena Lyaeo.*

3 Herc. Fu. 285. 4 Oedip. 404. 5 Mente alienati propter visam forte in fonte Nympham. Nymphae itaque iratae spiritu correpti, νυμφολήπτους. Sic Ceritos & Larvatos dicebant, qui Cereris aut Larvae incursione animo vexarentur, nisi rectius Lymphatos dicamus, qui ab humentis cerebri exuperantia insaniunt, ὑγροκεφάλους, & cum humoribus Luna praesit, Lunaticos.

6 *Flam-*

[6] *Flammata facies ſpiritum ex alto citat.*
Proclamat : [7] *oculos uberi fletu rigat ;*
[8] *Renidet,* [9] *omnis ſpecimen affectus capit ;*
[10] *Hæret,* [11] *minatur,* [12] *æſtuat, queritur, gemit.*
Quo [13] *pondus iſtud verget ? ubi ponet* [14] *minas ?*
Vbi ſe iſte [15] *fluctus franget ? exundat furor.*
[16] *Non facile ſecum verſat aut medium ſcelus.*
[17] *Se vincet : iræ novimus veteres notas.*
Magnum aliquid inſtat, efferum, immane, impium.
Vultum furoris cerno. [18] *Dii fallant metum !*
ME. [19] *Si quæris odio, miſera, quem ſtatuas modum,*
[20] *Imitare amorem.* [21] *regias egon' ut* [21] *faces*
Inulta patiar ? ſegnis hic ibit dies,
Tanto [22] *petitus ambitu, tanto datus ?*
[23] *Dum terra cœlum media liberatum feret,*
[24] *Nitidusque certas* [24] *mundus evolvet* [25] *vices,*
Numeruſque arenis [26] *deerit ; & ſolem dies,*
Noctem ſequentur aſtra ; dum [27] *ſiccas polus*
Verſabit Arctos ; flumina in pontum cadent ;
Nunquam meus ceſſabit in pœnas [28] *furor,*
Creſcetque ſemper, quæ ferarum immanitas,
Quæ [29] *Scylla, quæ* [30] *Charybdis Ionium mare*
Siculumque ſorbens, quæque anhelantem premens
[31] *Titana, tantis Ætna fervebit minis ?*
Non rapidus amnis, non procelloſum mare,
[32] *Pontuſque Coro ſævus, aut vis ignium*
Adjuta flatu, poſſit inhibere impetum
Iraſque noſtras. ſternam & evertam omnia.
Timuit Creontem, ac bella [33] *Theſſalici ducis :*
Amor timere neminem verus poteſt.
[34] *Sed ceſſerit convictus & dederit manus ;*

6 Spiritus è corde excitus & per faciem diffuſus turbulentos ipſius motus arguit.
7 E dolore.
8 Vindictæ ſpem ſibi gratulata ridet.
9 Signa & argumenta omnium cogitationum.
10 Cogitabunda & dubia.
11 Vultu truci, quaſſato capite.
12 Irata.
13 Curarum, cogitationum. *refertur-que ad* Hæret.
14 *Refer. ad* Minatur *in præced. verſu.*
15 Irarum, *& reſpicit ad* Æſtuat.
16 Non leve meditatur & vulgare ſcelus.
17 *Εμφατικῶς.* priora facinora.
18 Dii faxint ut falſum ſit quod metuo.

19 *Medea nutrici non attenderat, atque hæc ſecum.* 20 *Vel generaliter :* qui, cum ſit ex iis affectionibus, quarum virtus regula eſſe non poteſt, nullum novit habere modum. *vel* odio imitare amorem illum quo Iaſonem ſecuti nulli pepercifti ſceleri. patre prodito, fratre cæſo. 21 Tædas in Iaſonis cum regis filia nuptiis accenſas. vid. Thebaid. 263. & 507. 22 Vix à Creonte impetrat s. ſup. ỳ. 295. alii de die nuptiali exponunt quem Creon ambivit. 23 *Dum circumfuſo pendebit in aere tellus Ponderibus librata ſuis.* 24 Cœlum ſtellatum. 25 Anni tempeſtates. 26 Noſtra quidem ignoratione, in ſe autem finita eſt & numero circumſcripta, cum ipſe mundus neutra quantitate ſit infinitus. 27 Thyeſt. 476. 28 In vindictam ira. 29 Sup. ỳ. 350. & Thyeſt. 507. 30 Thyeſt. 579. 31 Typhoeum *ut 2ommentatorque.* vid. Thyeſt. 807. *ſecundum alios inter quos noſter, Herc. Fu.* ỳ. 801. Enceladum. 32 Euxinus, in quo procellas excitat Corus, de quo Thyeſt. 576. 33 Acaſti. ſup. ỳ. 257. & 274. 34 Sed fac eum ceſſiſſe, huc coactum.

Adire

Adire certe, & conjugem extremo alloqui
Sermone potuit: [35] hoc quoque extimuit ferox.
Laxare certe tempus immitis fuga
[36] Genero licebat. [37] liberis unus dies
Datus duobus. [38] non queror tempus breve:
Multum patebit. faciet, hic faciet dies,
Quod nullus unquam taceat. [39] invadam deos,
Et [40] cuncta quatiam. NV. *recipe turbatum malis,*
Hera, pectus; animum mitiga. ME. *Sola est quies,*
[41] Mecum ruina cuncta si video obruta,
[41] Mecum omnia abeant. trahere, cum pereas libet.
NV. *Quam multa sint timenda, si perstas, vide.*
Nemo [42] potentes aggredi tutus potest.

35 Et me alloqui forte timuit, alias ferox. 36 Cum Creonti gener fit. 37 Quo liberis valedicam. 38 Inf. 561. *Exulimus ubi? nunquam excidemus.* [?] 39 Imprecationibus. sup. ℣. 271. & inf. 672.

40 Omnia movebo, & *flectere si nequeo superos, Acheronta movebo.* 41 ἐμοῦ θανόντος γαῖα μιχθήτω πυρί. [?] 42 Late enim patens est ira, longæ manus regum.

IASON. MEDEA.

Iasonem gravatim Medeam deserentem seque excusantem aggreditur Medea, opprobriis, precibus, simulata conciliatione.

IA. *O Dura fata semper, & sortem asperam,*
Cum sævit & cum parcit, ex æquo malam!
[1] Remedia toties invenit nobis Deus
Periculis pejora. si vellem fidem
Præstare meritis conjugis, leto fuit
Caput offerendum: si mori nolim, fide
Misero carendum est. [2] non timor vincit virum,
[3] Sed trepida pietas: quippe sequeretur necem
Proles parentum. ô [4] sancta, si cælum incolis,
Iustitia, numen invoco ac testor tuum;
[5] Nati patrem vicere. quin [6] ipsam quoque,
Etsi ferox est corde, nec patiens jugi,
[7] Consulere natis malle, quam thalamis, reor,
Constituit animus precibus iratam aggredi.
Atque ecce, viso memet, exsilit, furit.
Fert odia præ se, totus in vultu est dolor.
ME. *[8] Fugimus, Iason, fugimus, [9] hoc non est novum,*

1 In expeditione Colchica ut effugerem tauros, draconem, serpentigenas, juramenti reus duxi Medeam: hîc, ne ab Acasto petitus, Creontis insidiis peream, violata priore fide ducenda est Creusa. 2 Nec tamen mori refugio, animo parum virili de me sollicitus. 3 Sed pietas in filios me trepidum facit, ne & illi meam necem comitentur. 4 Astræa. Thyest. 855. 5 Amor natorum coëgit me vivere. 6 Medeam. *Emphasis.* 7 Malle vitam natorum servare, quam meis thalamis frui. 8 In exilium mittor, ô Iason, in exilium mittor. *Iron.* 9 Fugi enim è Colchide patris mei iram verita: rursus è Thessalia, Acasti Peliam patrem interfectum ulturi. Sed hæc propter te.

Mutare sedes: causa fugiendi nova est.
Pro te solebam fugere. discedo, exeo.
Penatibus profugere quam cogis tuis,
Ad quos remittis? [10] *Phasin & Colchos petam.*
Patriumque regnum; [10] *quasque fraternus cruor*
Perfudit arva? quas peti terras jubes?
Quæ maria monstras? Pontici fauces freti?
Per quas revexi [11] *nobiles regum manus,*
[12] *Adulterum secuta per* [13] *Symplegadas?*
Parvamne [14] *Iolcon, Thessala an* [15] *Tempe petam?*
[16] *Quascunque aperui tibi vias, clusi mihi.*
Quo me remittis? exuli exilium imperas,
Nec das. eatur: [17] *regius jussit* [17] *gener;*
Nihil recuso: [18] *dira supplicia ingere;*
Merui. cruentis [19] *pellicem pœnis premat*
[20] *Regalis ira. vinculis oneret manus,*
Clusamque [21] *saxo noctis æternæ obruat;*
Minora [22] *meritis patiar. ingratum caput!*
[23] *Revolvat animus* [24] *igneos tauri halitus,*
Interque sævos [25] *gentis indomitæ metus,*
Armifero in arvo flammeum Æetæ pecus,
[25] *Hostisque subiti tela: cum jussu meo*
[25] *Terrigena miles mutua cæde occidit.*
Adice expetita spolia Phrixei arietis,
[26] *Somnoque jussum lumina ignoto dare*
[26] *Insomne monstrum:* [27] *traditum fratrem neci;*
Et scelere in uno non semel factum scelus;
Jussasque [28] *natas fraude deceptas mea*
Secare membra non revicturi senis.
[29] *Aliena sequens regna, deserui mea.*

10 Supra ỳ. 44, & 133.
11 Lege *nobilem regum manum*, id est Argonautas.
12 Te, tum raptorem, jam desertorem.
13 Supra ỳ. 342.
14 Troad. ỳ. 817.
15 Herc. Fu. 284.
16 Namque & patriam & Thessaliam mihi infesta atque inimica reddidi, tibi ut placerem.
17 Iason. *Scopice* Creontis jam gener.
18 Quæ bene de te merendo, perfide, meruerim.
19 Me velut filiæ suæ pellicem.
20 Creontis.
21 Specu tenebroso, saxeo. Sisyphius ipse. infr. ỳ. 512.

22 Malis meritis in patrem, fratrem meum & Peliam: bonis erga te. 23 Recordare, te, cum non liceret aureum vellus auferre, nisi. 24 Tauris ignivomis domitis jugoque junctis campum sulcasses Martium & dentes serpentis (Bœotii illius, *juxta nonnullos*, Cadmo & Æethæ divisos, *secundum alios* Draconis Colchici ab Iasone occisi) seminasses, e qua semente. 25 Armatorum messis; nisi. 26 Draconem pellis aureæ custodem fefellisses: te, inquam, Prometheio, confectione venenata inf. 707. à me donatum taurorum flammis restitisse, lapidem à me acceptum in medios terrigenas jecisse, quo facto seges illa armata mutuis vulneribus cecidit; succo denique Lethæo tibi à me dato vigilem draconem sopivisse. 27 Sup. ỳ 44, & 133. 28 Peliæ filias. sup. ỳ. 256. 29 Lips. legit *Aliena sequens regna deserui mea.* Ios. Scal. subaudit *quod* & refert ad *Revolvat animus*, &c. q. d. *Quodque aliena regna sequens deserui mea.* Delrius censet transjiciendum, postque versum 457 statuendum, & tibicine addito modulatur emendat *Sectans.*

Per spes tuorum liberûm, & certum Larem,
Per victa monstra, per manus, pro te quibus
Nunquam peperci, perque præteritos metus;
Per [30] *cœlum, &* [31] *undas, conjugii testes mei,*
Miserere: redde supplici felix vicem.
Ex opibus illis, quas procul raptas [32] *Scythæ*
Usque a [32] *perustis Indiæ populis petunt,*
[33] *Referta quasque vix domus gazas capit,*
Ornamus auro nemora, nil exul tuli
Nisi fratris artus. hos quoque impendi tibi.
Tibi patria cessit, tibi pater, frater, pudor.
[34] *Hac dote nupsi; redde fugienti sua.*
IA. [35] *Perimere cum te vellet infestus Creo,*
Lacrymis meis evictus, exilium dedit.
ME. *Pœnam putabam; munus, ut video, est fuga.*
IA. *Dum licet abire, profuge, teque hinc eripe:*
Gravis ira regũ est semper. ME. *hoc suades mihi,*
[36] *Præstas Creusæ; pellicem invisam amoves.*
IA. [37] *Medea amores obicit?* ME. *& cædem, & dolos.*
IA. *Objicere crimen quod potes tandem mihi?*
ME. *Quodcunq; feci.* IA. [38] *restat hoc unum insuper;*
Tuis ut etiam sceleribus fiam nocens.
ME. *Tua illa, tua sunt illa.* [39] *cui prodest scelus,*
Is fecit. [40] *omnes conjugem infamem arguant;*
Solus tuere, solus insontem voca.
Tibi innocens sit, quisquis est pro te nocens.
IA. [41] Ingrata vita est, cujus acceptæ pudet.
ME. [42] Retinenda non est, cujus acceptæ pudet.
IA. *Quin potius ira concitum pectus doma:*
Placare [43] *natis.* ME. *abdico, ejuro, abnuo.*
Meis Creusa liberis fratres dabit?
IA. [44] *Regina gnatis exulum, afflictis potens.*

30 Cœli sidera. sic enim apud Valerium Flaccum. 7. *Per te quæ superis divisque potentior imis: Perque hæc virgo, suo redeuntia sidera nutu, Atque per has nostri juro discriminis horas: unquam ego si meriti noctisque sim immemor hujus,* &c. Nocturnus autem Medeæ contractus objectus supra in Epithalamio, ℣. 114.
31 Celebratas Iasonis & Medeæ nuptias alii in mari scribunt, insula alii, alii in Corcyra.
32 Thyest. 600. & Oed. 122. Indo-Scythas loquitur.
33 Propter vellus aureum in luco Martis quercui appensum. vel Ios. Scal. monente lege, *Quas quod referta vix domus gazas capit Ornamus auro nemora*, hoc est, ex superfluo auro & gazis, quas domus capere non possant, nemora solemus ornare. 34 Horum impendii & damni dote, quæ omnia tu mihi restitue, quoniam tua culpa intervenit divortium. *Ad exemplum legem Romanam respiciens.* 35 Supra ℣. 184. 36 Pulchre sane consulis superinductæ novæ nuptæ, me tanquam pellice amota. 37 Objicisne mihi novos Creusæ amores? 38 Quasi dicas, hæc meis consiliis facta, culpamque in me rejicias. 39 Sup. 276. 40 *Ut culpent alii, tibi me tamen necesse est, Pro quo sum toties esse coacta nocens.* 41 Quod à te tam effreni vitam acceperim, idque veneficiis malisque artibus obnoxius, pudet me pigetque. 42 Est itaque in tua manu simul te vita ac pudore exsolvere. 43 Propter natos amoris pignora & spes. 44 Imo decori erit iis afflictis & matris exulis filiis habere ὁμοτρόφους ὁμοφιλήτορας χάρις.

ME. *Non*

ME. *Non veniat unquam tam malus miseris dies,*
Qui prole fœda misceat prolem inclytam;
[45] *Phœbi nepotes* [46] *Sisyphi nepotibus.*
IA. *Quid misera meque teque in exitium trahis?*
Abscede quæso. ME. *supplicem audivit* [47] *Creo.* (*lus.*
IA. *Quid facere possim eloquere.* M [48] *pro me? vel sce-*
IA. [49] *Hinc rex, & illinc.* M. [50] *est & his major metus,*
Medea. [51] *nos confligere, certemus, sine,*
Sit precium Iason. IA. *cedo defessus malis,*
Et ipsa casus sæpe jam expertos time.
ME. [52] *Fortuna semper omnis intra me stetit.*
IA. *Acastus instat, propior est hostis Creo.*
ME. *Vtrumque profuge. nolo ut in* [53] *socerum manus*
Armes; nec ut te cæde [54] *cognata inquines,*
Medea cogit: innocens mecum fuge.
IA. *Et quis resistet, gemina si bella ingruant?*
Creo atque Acastus arma si jungant sua?
ME. *His adice* [55] *Colchos, adjice Aëtem ducem,*
Scythas Pelasgis junge; demersos dabo.
IA. [56] *Alta extimesco sceptra.* ME. [57] *ne cupias, vide.*
IA. *Suspecta ne sint, longa colloquia amputa.*
ME. *Nunc summe toto Iuppiter cœlo tona,*
Intende dextram, vindices flammas para,
Omnemque [58] *ruptis nubibus mundum quate;*
[59] *Nec diligenti tela librentur manu;*
In me, vel istum: quisquis e nobis cadet,
Nocens peribit. non potest in nos tuum
Errare fulmen. IA. *sana meditari incipe,*
Et placida fare. si quid ex soceri domo
Potest fugam levare, solamen pete.
ME. *Contemnere animus regias, ut scis, opes*
Potest, soletque: liberos tantum fuga

45 Filios meos, quę Phœbi neptis sim. 46 Creusæ natis. cui pater Creon filius Sisyphi. 47 Etiam mihi infensus. sup. ℣. 295. 48 Namque te mihi obstrinxi sceleribus. 49 Creon & Acastus. 50 Vtroque tamen major ego, quam vel propter merita vereatis, vel propter magicas artes metuas. 51 Nemo qui hîc non criticam distringat crenam. Vnus emendat *conflige* ἐντεχνικῶς pro *committe*, ne sit Anapęstus in quarto loco, quem tamen pedem & alibi etiam apud hunc admittit sedes illa. Alias: *nos confligere certamen sine*, ut sit Atticismus μάχην μάχεσθαι. alius: *conligere*. q. d. permitte me animum colligere, credo ego nil opus esse his conjecturis, cum simpliciter legi intelligique possit, *Sine nos confligere, certemus ego regesque de te pugna precio, & contingat victori præmium Iason.* 52 Meam ego semper fabricavi fortunam, fortuna victrix fuit semper mea sapientia: alii leg. *infra.* de quo vid. Thyest. 365. 53 Creonta. 54 Patruelis tui, Acasti. cujus pater Pelias Æsonis frater. 55 Quibus imperat pater meus, id est, veniant adversus nos cum Græcis Colchici, arte tamen mea evincam. 56 Attamen regum potentiam metuo. 57 Vide potius ne perfide me repudies ut regnum obtineas dotale cum Creusa. 58 Tonitru. quod efficitur ab exhalatione sicca & calida nube inclusa, quam per Antiperistasin accensa illa exhal. vehementer concutit disrumpitque. 59 Nec refert utrum è nobis ferias, uterque nocens est.

Habere comites liceat, in quorum sinu
Lacrymas profundam. te [60] *novi gnati manent.*
IA. *Parere precibus cupere me, fateor, tuis;*
Pietas vetat. namque istud haud possim pati;
Non si ipse memet cogat [61] *& rex, & socer.*
[62] *Hæc causa vitæ est, hoc* [63] *perusti pectoris*
Curis levamen. spiritu citius queam
Carere, membris, luce. ME. [64] *sic gnatos amat?*
Bene est; [65] *tenetur:* [66] *vulneri patuit locus.*
[67] *Suprema certe liceat abeuntem loqui*
Mandata. liceat ultimum amplexum dare.
[68] *Gratum est?* [69] *& illud voce jam extrema peto,*
Ne si qua noster dubius effudit dolor,
Maneant in animo verba; sed melior tibi
Memoria nostri subeat: hæc [70] *iræ data*
Oblitterentur. IA. *omnia ex animo expuli.*
Precorque & ipsa fervidam ut mentem regas,
Placideque tractes. miserias lenit quies.
ME. *Discessit. itan' est? vadis oblitus mei,*
Et tot meorum facinorum? excidimus tibi?
[71] *Nunquam excidemus.* [72] *hoc age, omnes advoca*
Vires & artes. fructus est scelerum tibi,
Nullum scelus putare. vix fraudi est locus:
Timemur, hac aggredere, qua nemo potest
Quicquam timere: perge, nunc aude, incipe
Quidquid potes, Medea, [73] *quidquid non potes.*
Tu fida nutrix, socia mœroris mei,
Variique casus, misera consilia adjuva.
Est palla nobis, [74] *munus ætheriæ domus,*
Decusque regni, [74] *pignus Aetæ datum*
A Sole, gemmis est & auro [75] *textili*
Monile fulgens; quodque gemmarum nitor
Distinguit [76] *aurum, quo solent cingi comæ.*
Hæc nostra nati dona [77] *nubenti ferant,*
Sed ante [78] *diris illita ac tincta artibus.*

60 E nova conjuge. 61 Creon. 62 Vt sup. vers. 438. 63 Hinc *curæ* Etymon ingerunt, quasi quæ *cor urat.* quod alii à κηδομένω κυρῶ, id est, animo anxie verso. 64 *Hac secum,* itane? siccine gnatos amat? habeo quo eum uram, quo ulciscar. 65 *Metaph.* à venatoribus. 66 *Metaph.* à gladiatoribus sumpta, qui detegunt aliquod membrum adversarii ictui. 67 *Hac ad Jasonem conversa.* 68 Placetne? Lips. *Ratum est?* id est, annuis? Delrius Jasoni tribuit *Gratum est.* ME. *& illud voce.* 69 Simulat se ad placidiorem rediisse mentem, quo melior sit fraudi locus: sic apud Euripidem. ἀντέμεσθα τῶν εἰρημένων Συγγνώμεθ' εἶναι. 70 Quæ mihi iratæ exciderint. 71 Id agam, ut semper memineris mei. V. 423. 72 Rituale verbum. vide Thyest. 693. 73 Proni enim studii certius indicium est supra vires niti quam viribus ex facili uti, & sic. non solum debeo quæ possum, sed ea quoque quæ non possum. 74 ὅν ποθ' Ἥλιος Πατρὸς πατὴρ δίδωσιν ἐκγόνοισιν οἷς. Pignus scilicet, quo testetur se illum genuisse. 75 Intertexto. 76 Aureum crinale gemmis distinctum. 77 Creusæ. 78 Veneficis.

Voce-

Vocetur [79] Hecate, [80] sacra luctifica appara,
Struantur aræ, flamma jam tectis sonet.

79 Vid. Hippol. ℣. 411.
80 Magica.

CHORUS.

Canit Chorus Rejectæ uxori quot amore dolores Polluto, notumque furens quid fœmina possit, *& cum cæteri Argonautæ pœnas dederint violati maris, Iasoni bene precatur.*

[*] Nulla vis flammæ, tumidique venti
Tanta, nec teli metuenda torti:
Quanta cum conjux [1] viduata tædis
[2] Ardet & [3] odit.
Non ubi hibernos nebulosus imbres
Auster advexit; properatque torrens
[4] Ister & [5] junctos vetat esse pontes,
Ac [6] vagus errat.
Non ubi impellit [7] Rhodanus [8] profundum;
Aut ubi in rivos nivibus solutis
Sole jam forti, medioque vere
[9] Tabuit Hæmus.
Cæcus est [10] ignis stimulatus ira,
Nec regi curat, patiturve frænos:
Haud timet mortem; cupit ire in ipsos
Obvius enses.
Parcite ô divi; veniam precamur,
Vivat ut tutus [11] mare qui subegit.
[12] Sed furit vinci dominus profundi
Regna secunda.
Ausus æternos agitare [13] currus
Immemor metæ [14] juvenis [15] paternæ,
[16] Quos polo sparsit furiosus ignes
Ipse recepit.
[17] Constitit nulli via nota magno,
Vade, qua tutum populo priori:
Rumpe nec sancti, violente, mundi
[18] Fœdera sancta.
Quisquis [19] audacis tetigit [19] carinæ
Nobiles ramos, nemorisque [20] sacri
[21] Pelion densa spoliavit umbra:
Quisquis intravit [22] scopulos vagantes

* *Mare, mulier, duo mala.*
1 Deserta, repudiata.
2 Amore.
3 Ob repudium.
4 Danubius, Germaniæ fl.
5 Compages pontium rumpit *poticiis integratum.*
6 Exundat ripas.
7 Calliæ fl.
8 Mare Massilioticum, dum inter se maris fluctus & rapidissimi amnis fluenta decertant.
9 Liquefacta, dissoluta est nix e monte Thracio.
10 Amor.
11 Iason, quem primum cum Argonautis navigasse concinunt poetæ. vid. sup. ℣. 313.
12 Sed inique fert Neptunus maria quæ sibi obtigerant secunda sorte (Herc. Fu. ℣. 598.) vinci jam, navibusque pervia fieri.
13 Solis currus.
14 Phaëton.
15 Phœbo observare filioque præscriptæ.
16 Quod igneos Phœbi currus expatiari passus est, fulminatus est igne Iovis, qui *sævus compescuit ignibus ignes.*
17 Nemini nocuit per viam notam ivisse.
18 Sup. ℣. 335.
19 Argus temerariæ trabes, *al. leg.* remos.
20 Iovi Dodonæo.
21 Montem Thessaliæ, è quo excisa materia ad fabricandam Argo.
22 Cyaneos. sup. ℣. 341. & Herc. Fu. 1210.

Et tot emensus pelagi labores,
[23] Barbara funem religavit ora,
Raptor externi rediturus [24] auri;
Exitu diro [25] temerata ponti
Iura piavit.
Exigit pœnas mare provocatum.
[26] Tiphys in primis domitor profundi,
Liquit [27] indocto regimen [28] magistro;
[29] Litore externo procul à paternis
Occidens regnis, tumuloque vili
Tectus, ignotas jacet inter umbras.
[30] Aulis amissi memor inde regis
Portubus lentis retinet carinas
Stare querentes.
[31] Ille vocali genitus Camœna,
[32] Cujus ad Chordas modulante plectro
Restitit torrens, siluere venti,
Cui suo cantu volucris relicto
Adfuit tota comitante sylva;
[33] Thracios sparsus jacuit per agros:
Ad caput tractus fluvialis Hebri:
Contigit [34] notam Styga, Tartarumque
Non rediturus.
Stravit Alcides [35] Aquilone natos.
[36] Patre Neptuno genitum necavit,
Sumere innumeras solitum figuras.
Ipse post terræ pelagique pacem,
Post [37] feri Ditis patefacta regna,
[38] Vivus ardenti recubans in Octa,
Præbuit sævis sua membra flammis,
Tabe consumptus [39] gemini cruoris
Munere [40] nupta.
Stravit Ancæum violentus ictu
[41] Setiger. [42] fratres, Meleagre, matris
Impius mactas; [43] morerisque dextra

23 Rediturus funem solvit, vel anchoram barbara Colchidos ora. 24 Velleris aurei. 25 Dedit pœnas violati fœderis ponti. 26 Sup. ỳ.2, & 318. 27 Non à Minerva docto, ut Tiphys fuerat. ỳ. 2. supra. 28 *Ancæo* ut nonnullis placet, aliis *Auphemo*: sed Apollonio & Val. Flacco, *Ergyno*. 29 Tiphys clavum tenens dum Mariandynum in Bithynia Acherusia specu famosum appelleret, mortuus est, ibidemque sepultus. 30 Bœotiæ portus, in quo bis remorati sunt Achivi. hoc autem non potuit iste Chorus scire. propter absurdum itaque Anachronismum D. Heinsius merito tres hosce versus velut νοθεύοντας relegat ad poëtastrũ adulterum, qui & alios ejusdem farinæ hujus chori calci adjecit. 31 Musa Calliope natus Orpheus. 32 Sup. ỳ.229. & Herc. Oet. 103. 33 A Thraciis mulieribus, quod cœlibem ageret vitam discerptus. caput autem projectum in fluv. Oeagrium. *al.* in Hebrum. 34 Quam prius in vivis adierat repetendæ Euridices gratia. Herc. Fu. 570. 35 Zethem & Calaim. Sup. 231. 36 Periclimenum: qui Neptuni patris dono in varias formas versus ab Hercule tandem occisus est, cum in aquilam se mutaret, ut alii, in apem vel muscam. *Sunt qui hic Acheloum intelligant, sed falluntur.* 37 Herc. Fu. ỳ. 885. 38 Herc. Oet. act. 4. 39 Hydræ & Nessi centauri. 40 Deianeiræ. Herc. Oet. ỳ. 570. 41 Aper vineam ingressus, Ancæo & poculo jam labris admoto nece interveniens. notum est tritum illud Ancæo à servo objectum, Πολλὰ μεταξὺ πέλει κύλικος καὶ χείλεος ἄκρου. 42 Plexippum & Toxea avunculos tuos ô Meleagre, quod Atalantæ invidi male volebant. 43 Quod ubi audivisset mater ejus Althæa, stipitem filii ævo fatalem in ignem conjecit, natumque simul extinxit.

Matris

Matris irata. [44] *meruere cuncti.*
Morte quod crimen tener expiavit
Herculi magno [45] *puer irrepertus?*
Raptus est tutas puer inter undas.
[46] *Ite nunc fortes;* [47] *perarate pontum*
Sorte timenda.
[48] *Idmonem, quamvis bene* [49] *fata nosset,*
Condidit serpens Libycis arenis.
[50] *Omnibus verax, sibi falsus uni*
Concidit Mopsus, caruitque Thebis,
Ille qui vere cecinit futura.
[51] *Exul erravit Thetidis maritus*
[52] *Igne fallaci nociturus Argis,*
[52] *Nauplius praeceps cadit in profundum.*
Crimini pœnas patrio pependit,
Fulmine & ponto moriens [53] *Oileus.*
[54] *Conjugis fatum redimens Pheraei*
Vxor impendit animam marito
Ipse, qui praedam spoliumque jussit
Aureum prima revehi carina,
[55] *Vstus accenso Pelias aheno*
Arsit [56] *angustas* [57] *vagus inter undas.*
Iam satis, divi, [58] *mare vindicastis.*
Parcite [59] *jusso.*

44 Delrius ex vet. lib. legit *meruere cuncti, Raptus, at tutas puer inter undas Morte quod crimen puer expiavit Herculi magno puer irrepertus? Ite nunc, &c.* 45 Hylas Theodomantis fil. Herculi dilectus puer. quem, cum aquatum missus in Mysia in Ascanium fluv. decidisset, Hercules quaesivit clamans, ut *litus Hyla Hyla omne sonaret.* 46 Epitrope Ironica. 47 Al. *peragrate.* 48 Quae sequuntur in hoc Choro non esse Senecae contendit Heinsius. ut quae audacius imo impudentius τὺς χρόνυς ἀνάγωσι, Mopsi & Idmonis historiam confundant, Latinitatem denique vix sapiant. 49 Sic enim apud Apollonium. b. Αὐτὰρ ἐμοὶ θανέειν στυγερῇ ἐπὶ δαίμονος αἴσῃ τηλόθι που πέπρωται ἐπ' Ἀσίδος ἠπείροιο. 50 Apollonius refert ab apro interemptum atque apud Maryandinos (sup. ỹ. 719.) sepultum. Cœlium autem sequutus Delrius legit hunc locum sic: *Idmonem quamvis bene fata nosset Condidit, Serpens Libycis arenis, Omnibus verax, sibi falsus uni, Concidit. c. Mopsus. d. caruitque Thebis ille qui vere cecinit futura.* h. e. *b.* Sors ista timenda mortuum condi fecit Idmonem. *c.* Mopsus Ampyci & Chloridis fil. ut mortem, quam ipse vates praescierat caveret, serpens, id est, vagus errabat in Africa atque ibi mortuus est. (quem tamen in reditu expeditionis Argonauticae periisse scribit Apollonius 4.) 4. Amphiaraus qui vere nimis fatum suum vaticinatus est, periit ante Thebas quas Adrasti comes petebat. sed quid Amphiarao cum Argonautis? quid Senecae cum his ineptiis & mendaciis? ad authorem supradictum referas. 51 Peleus in exilium missus à patre Æacon, ob interfectum fratrem Phocum. 52 Euboeae rex ulturus indignam filii sui Palamedis falsa Vlyssis criminatione oppressi mortem, redeunti Graeciae classi atque tempestate actae in Caphareo promontorio ignes accendit, quo Graeci velut in portum cursum suum dirigentes perirent naufragi, ipse vero postquam Vlyssem & Diomedem evasisse intellexit, se ex iisdem saxis praecipitem dedit. 53 Oilei filius Ajax, quem patris temerariae navigationis pœnas luisse vult. Nemo autem non novit Ajacem Locrum propter Cassandram in Palladis aede stupratam à Pallade Iovis igne fulminatum & à Neptuno scopulo infixum acuto. 54 Alcestis Peliae filia impium patris imperium luens sua morte Admetum Thessaliae (in qua Pherae oppidum) regem redemit. 55 Sup. ỹ. 256. 56 Aheni oris terminatas. 57 In frusta dissectus à filiabus. 58 A primis istis navigantibus violatum. 59 Iasoni, qui non nisi jussus ὑβριστῇ Πελίῃ χαλεπτόμενος πόνον.

ACTVS QVARTVS.

NVTRIX.

Quid agat Medea, quid paret, narrat Nutrix.

PAvet animus, horret; magna pernicies adest.
[1] Immane quantum augescit, & [2] semet dolor
Accendit ipse, [2] vimque præteritam integrat?
Vidi furentem sæpe & aggressam [3] Deos
[3] Cœlum [4] trahentem: majus his, majus parat
Medea monstrum. namque ut attonito gradu
Evasit, & [5] penetrale funestum attigit;
[6] Totas opes effudit, & quidquid diu
Etiam ipsa timuit, promit; atque omnem explicat
Turbam malorum; [7] arcana, secreta, abdita.
Et triste [8] læva complicans sacrum manu,
[9] Pestes vocat, quascunque ferventis creat
[10] Arena Libyæ, quasque [10] perpetua nive
[11] Taurus coërcet frigore Arctoo rigens;
Et omne monstrum. [12] tracta magicis cantibus
Squammea latebris turba desertis adest.
Heic [13] fera serpens corpus immensum trahit,
[14] Trifidamque linguam exertat, [15] & quærens quibus
Mortifera veniat, carmine audito stupet,
[16] Tumidumque nodis corpus aggestis plicat,
Cogitque in orbes. parva sunt, [17] inquit, mala,
Et vile telum est, ima quod tellus creat:
[18] Cœlo petam venena. jam nunc tempus est
Aliquid movere fraude vulgari altius.
Huc ille, [19] vasti more torrentis jacens
Descendat anguis; cujus immensos [20] duæ
Major minorque sentiunt nodos feræ;
[20] Major Pelasgis, apta Sidoniis minor.

[1] Quantum immanitas & feritas augescit; *vel*, mirum quam augescat dolor. Sic Horat. *Immane quantum discrepat.*
2 Ex diutina intermissione acriorem ad veneficas artes impellit.
3 Lunam & cetera sidera, quæ antiquis ex sententia Stoicorum dii. vide Thyest. 890.
4 Incantationibus devocantem, solicitantem, sup. ℣. 271. & 424.
5 Conclave suum, ubi magicas artes exercet.
6 Vires magicas, veneficas copias.
7 Sup. 577.
8 Quæ, tristibus, infaustis, δυσοιωνίστοις convenit. 9 Venena perniciosa 10 Herbarum autem & animantium venenatorum feracissimæ sunt terræ vel æstu torridæ, vel frigore rigidæ. 11 Mons Asiæ. ℣. 167. Hippol. 12 Serpentes latebris incantatione evocat, ut inf. ℣. 704. 13 Quia magna: vel frigore pigra. alii leg. *seva*, al. *effera*. 14 Ita visum ob celerem motum. 15 Et quærens quibus noceat, demum incantata à Medea sopitur. 16 *Corpus tumet omne veneno.* 17 Inquiet Medea. 18 Serpentes devocabo cœlestes. 19 Qui sinuosus instar fluminis flexuosi utramque Arcton amplectitur, minorem collo & capite, majorem cauda. 20 ἑλίκῃ γέ μὲν ἄνδρες Ἀχαιοὶ εἰν ἁλὶ τεκμαίρονται, ἵνα χρὴ νῆας ἀγινεῖν. τῇ δ' ἄρα (Κυνοσούρᾳ) Φοίνικες πίσυνοι περόωσι θάλασσαν. *Namque Helice Grajos, Tyrios Cynosura per aequor Dirigit.*

[21] *Pressasque tandem solvat Ophiuchus manus,*
Virusque fundat. adsit ad cantus meos
[22] *Lacessere ausus gemina Python numina.*
Et [23] *Hydra, &* [24] *omnis redeat Herculea manu*
Succisa [24] *serpens, cade se reparans sua.*
Tu quoque relictis [25] *pervigil Colchis ades,*
[25] *Sopite primum cantibus serpens meis.*
Postquam evocavit omne serpentum genus,
Congerit in unum [26] *frugis infaustæ mala;*
Quacunque generat [27] *invius saxis* [28] *Eryx;*
[29] *Quæ fert opertis hyeme perpetua jugis*
Sparsus cruore Caucasus Promethei;
[30] *Pharetraq; pugnax Medus, aut* [31] *Parthus levis;*
Et [32] *queis sagittas* [33] *divites Arabes linunt;*
Aut quos sub axe [34] *frigido succos legunt*
[36] *Lucis* [35] *Suevi nobiles* [36] *Hercyniis.*
Quodcunque tellus vere [37] *nidifico creat;*
Aut rigida cum jam bruma discussit [38] *decus*
Nemorum & nivali cuncta constrinxit gelu;
Quodcunque [39] *gramen flore mortifero viret,*
Dirisve tortis succus in radicibus
Caussas nocendi gignit, attrectat manu.
[40] *Æmonius illas contulit* [41] *pestes* [40] *Athos;*
Has [42] *Pindus ingens; illa* [43] *Pangei jugis*
Teneram [44] *cruenta falce deposuit comam;*
Has aluit altum gurgitem [45] *Tigris premens;*
[45] *Danubius illas; has per arentes plagas*
Tepidis [47] *Hydaspes gemmifer currens aquis,*

21 Quibus anguem premere videtur sidus illud quod Æsculapius, Carnabutas, Phorbas, Triopas, Hercules, Prometheus, &c. fuisse fingitur. 22 Insequi Latonam Phœbo & Diana gravidam. vel ipsos Deos recens editos. Herc. Fu. 454. 23 Herc. Fu. ỳ. 240. 24 Hesperidum cultos, quosque in cunis ipse elisit. Herc. Fu. 239. & 215. 25 Sup. ỳ. 472. 26 Herbarum, fructuum, seminum. 27 Propter rupes inaccessas. 28 Mons Siciliæ ab Eryce dictus, de quo vide Herc. Fu. 482. 29 *Quibusdam* aconitum, *aliis* herba Promethei, quam ex sanie & cruore in terram stillante nasci ferunt, dum Promethei jecur aquila seu vultur lancinans in Caucaso depasceretur. 30 Τοξοφόρον Μῆδον. Sunt autem qui ἀναχρονισμὸν non levem poëtæ objiciant, quod Medea nutricem de Media locutam induxerit, quam à Medio Medeæ & Ægei filio nominatam volunt. Sed antiquior Mediæ appellatio à Medai Iapheti filio. 31 Fidens fuga Parthus. Thyest. 383. 32 A quo barbarorum more qui solent *ungere tela manu, ferrumque armare veneno*, toxicum diduci videtur παρὰ τὸ τόξον arcus, telum. 33 Ex Arabia Felici. 34 Ad septentrionem vergente. 35 Germaniæ populi Danubii accolæ, *Alemanni.* 36 Hercynia Sylva Germaniæ nobilissima. 39 Quo nidos ponunt volucres. 38 Frondes. 39 Herba. 40 Thessaliæ mons editissimus Athos. 41 Has herbas venenosas. 42 Herc. Fu. ỳ. 1285. 43 Oed. 435. 44 Cædis instrumento, vel cruore tincta sed ænea, æri enim supra alia metalla medicatam vim tribuunt. *Falcibus & messæ ad lunam quæruntur ahenis Pubentes herbæ.* 45 Hercul. Fu. ỳ. 1323. 46 Thyest. ỳ. 275. 47 Herc. Oet. ỳ. 628.

Nomenque terris qui dedit [48] Bætis suis,
[49] Hesperia pulsans maria languenti vado;
Hæc [50] passa ferrum est, [51] dum parat Phœbus diem;
Illius alta nocte succisus frutex:
At hujus ungue secta cantato seges.
Mortifera carpit gramina, ac serpentium
Saniem exprimit; miscetque & [52] obscœnas aves,
Mœstique cor bubonis; & raucæ strigis
[53] Exsecta vivæ viscera. hæc scelerum artifex
Discreta ponit: his rapax vis ignium;
His gelida pigri frigoris glacies inest.
Addit venenis verba, non [54] istis minus
Metuenda. sonuit ecce vesano gradu,
[55] Canitque, mundus vocibus primis tremit.

48 Fl. à quo regio illa Hispaniæ Bætica dicta, *Granata.* 49 Per ampla spatia lacui similis in Oceanum Occidentalem labitur. 50 Incisa est falce ferrea, vel ahenea. *Synecdoc.* 51 Sub ortu solis. namque & tempore suo lectis herbis plus efficaciæ inesse credebant, maxime autem lucente Luna, ut quæ veneficiorum præses plena aut *propior aespumet in herbas.* Luc. 6. qua de causa subjicitur. *Illius alta nocte succisus frutex.* 52 Ferales, inauspicatas. Herc. Fu. 686. 53 Quod in magicis rituale. Thyest. 763. 54 Quam ista venena. 55 Incantationes concipit.

MEDEA.

Invocatis manibus & rite conceptis incantationibus, Medea veneficiis illitam pallam cum monili, aureoque crinali, dono mittit ad Creusam per filios suos.

*Vos precor * vulgus silentum, vosque [1] ferales deos,*
Et [2] Chaos cæcum, atque opacam Ditis umbrosi domum,
[3] Tartari ripis ligatos. squallidæ mortis specus, (mum,
Suppliciis animæ remissis currite ad [4] thalamos novos.
[5] Rota resistat membra torquens; tangat [6] Ixion humū.
Tantalus [7] securus undas hauriat [8] Pirenidas.
Gravior pœna sedeat conjugis [9] socero mei:
[10] Lubricus per saxa retro Sisyphum volvat lapis.
[11] Vos quoque urnis quas foratis irritus ludit labor,
Danaïdes, [12] coïte; [13] vestras hic dies quærit manus.
Nunc meis vocata sacris [14] noctium sidus veni,

* Animas, manes. 1 Plutonem & Proserpinam. *Dii quibus imperium est animarum, umbræque silentes, & Chaos, &c.* 2 Supra ♈. 9. 3 Hippol. ♈. 841. 4 Iasonis & Creusæ. 5 Herc. Fu. ♈. 749. 6 Herc. Fu. ♈. 751. Thyest. ♈. 252. 7 Non deceptus, non frustra captans. 8 Pirenes fontis prope Corinthum e Pireaes Nymphæ lacrymis propter obitum filii Cenchriæ. 9 Creonti. 10 Premat vero Sisyphum assiduus labor imo opprimat. Hippol. 1225. Cui quod pater Creontis fuerit, cum cæteras animas pœnis eximendas velit, continuationem supplicii imprecatur. 11 Belides Herc. Fu. ♈. 424, & 756. 12 Ad nuptias hasce convenite. 13 Ut vestro exemplo nupta maritum prima nocte interficiat. 14 Luna. [illegible] dicta est, cui quod nocte luceat, noctu litatur, aut quod interis maxime & proxime dominetur.

15 Pessi-

[15] Pessimos induta vultus fronte; [15] non una minax.
[16] Tibi more gentis vinculo solvens comam,
Secreta nudo nemora lustravi pede.
[17] Et evocavi nubibus siccis aquas;
Egique ad imum maria, & Oceanus graves
Interius undas æstibus victis dedit.
[18] Pariterque mundus [19] lege confusa ætheris
Et solem & astra vidit; & [20] vetitum mare
Tetigistis Ursæ. temporum flexi vices;
[21] Æstiva tellus floruit cantu meo,
Messem coacta vidit hibernam Ceres.
[22] Violenta Phasis vertit in fontem vada;
[22] Et Ister in [23] tot ora divisus, truces
Compressit undas, omnibus ripis piger.
Sonuere fluctus, tumuit insanum mare
Tacente vento. nemoris antiqui domus
[24] Amisit umbram vocis imperio meæ.
Die relicto Phœbus in medio stetit.
[25] Hyadesque nostris cantibus motæ labant,
Adesse sacris tempus est, [26] Phœbe, tuis.
Tibi hæc cruenta serta texuntur manu,
[27] Novena quæ serpens ligat:
Tibi hæc [28] Typhoeus, [29] membra qui discors tulit,
Qui regna concussit Iovis.
[30] Vectoris istic perfidi [31] sanguis inest,
Quem Nessus expirans dedit.
[32] Oetæus isto cinere defecit rogus,
Qui virus Herculeum bibit.
[33] Piæ sororis, impiæ matris facem,

15 Hyppol. ỷ. 411. & infra ỷ. 787. 16 Tibi ritu nocturnis magicisque sacris operantium peragravi secreta loca *vix re..ntia*, *Nuda pede*, *nudos humeros, ais..ra capillos.* 17 Quid possit, quid effecerit per vim magicam enumerat, in quibus pleraque falsa. Quæ enim vel per motum localem, vel res naturales accelerando vel impediendo, vel sensibus illudendo fieri possunt operatur Dœmon per magos suos; Universi autem ordinem à Deo constitutum movere non valet: Non itaque solem aut Lunam deducere, non orbium cœlestium cursum mutare. 18 Uno eodemque tempore. 19 Cœli cursu. 20 Thyest. 476. 21 In æstate, sicca alias & arida. 22 Fluvios alios retro egi versus fontes, alios sistere feci. 23 Quinque, *alii* septem vid. Troad. ỷ. 9. 24 Vel frondibus excussis, vel translatis in alium locum sylvis, hunc nudavi. 25 Sidera *Synecd.* de Hyadibus vid. Thyest. ỷ. 851. 26 Luna. 27 Serta, quæ serpens novena numero, vel novies circundata ligat. Numerus autem novenarius Pythagoræis sacer & perfectissimus, quia ab impari unitate est primo quadratus, tribusque constat ternariis, è quibus trias singula in tres dividitur unitates. In sacris autem ex superstitiosa veterum ceremonia, *numero Deus impare gaudet.* 28 Thyest. ỷ. 807. 29 Vel quia ut cæteri Gigantes [illegible] anguineos habuit pedes vel quod ἐκ δέ οἱ ὤμων ἦν ἑκατὸν κεφαλαὶ [illegible], &c. 30 Nessi Centauri, qui præstita Herculi opera in trajicienda per Evenum flu. Dejanira vim illi intulit, propter quod sagittis ab Hercule confossus est, &c. Herc. Oet. ỷ. 500. 31 Al. *Sanies.* 32 Cinis hic est e rogo quo Hercul. in Oeteo monte combustus est, imbibitque virus quo affectus est. 33 Sup. ỷ. 644. *Melior germana parens, Et consanguineas ut sanguine lenias umbras, Impietas e pia est.*

Vltricis Altheavides.
Reliquit iſtas invio plumas ſpecu
[34] *Harpya, dum* [35] *Zetem fugit,*
His adice pinnas ſauciæ [36] *Stymphalidos,*
[37] *Lernæa paſſæ ſpicula.*
[38] *Sonuiſtis aræ.* [39] *tripodas agnoſco meos,*
Favente commotos Dea.
Video [40] *Triviæ currus* [41] *agiles.*
Non quos pleno lucida vultu
Pernox agitat; ſed quos facie
Lurida mœſta, cum Theſſalicis
[42] *Vexata minis, cœlum freno*
[43] *Propiore legit. ſic face triſtem*
Pallida lucem funde per auras;
Horrore novo terre populos;
[44] *Inque auxilium.* [45] *Dictynna, tuum*
[46] *Precioſa* [47] *ſonent* [46] *æra Corinthi.*
Tibi [48] *ſanguineo ceſpite ſacrum*
Solenne damus. tibi de medio
[49] *Rapta ſepulchro fax nocturnos*
Suſtulit ignes. tibi [50] *mota caput*
Flexa voces cervice dedi:
Tibi [51] *funereo de more jacens*
Paſſos vincit vitta capillos.
Tibi jactatur [52] *triſtis Stygia*
[52] *Ramus ab unda. tibi* [53] *nudato*
Pectore Mænas ſacro feriam
Brachia cultro.
Manet noſter ſanguis ad aras.

34 Thyeſt. ℣. 153.
35 Harpyas Zetes & Calais Boreæ filii alati in Plotas inſſ. fugarunt, quod Phineus benigne Argonautas excepiſſet.
36 Herc. Fu. ℣. 243.
37 Herculis ſagittas Hydræ felle tinctas.
38 Ex ara cum crepitu mota, vel ex latratu Hecates turbæ, de qua vid. Oed. ℣. 569. adventaſſe deam ſentio.
39 Oracula mihi non minus certa quam tripodas Delphicos unde vaticinantur Phœbades Oedip. 230.
40 Dianæ, Lunæ, Hippol. 411.
41 Veloces, propter minorem orbem. Thyeſt. ℣ 837.
42 Incantata, Hippol. ℣. 420.
43 Quaſi cœlo deducta aut pre motu arctius conſtricta eſſet Luna, ex opinione vulgi. *vel* in hypogæo, *vel* Menoides, nec tota lucens nocte: ut opponatur illi quod prius dixerat, *Pleno lucida vultu Pernox.*
44 Hipp. ℣. 789.
45 Quod nomen ſibi aſſumere dignata eſt Diana in memoriam comitis ſuæ Britomartys. quæ cum amatorem ſuum Minoën fugiens in mare ſe præcipitaret, incidit in piſcatoria δίκλυα, id eſt, retia, unde Dictynnæ nomine culta, à Diana in Deorum numerum relata. *aut* Dictynna dicitur Luna, ἀπὸ τοῦ διήκειν τὰς ἀκτῖνας. 46 Anachroniſmus quo poëta Romanam ſcenam ſuumque tempus reſpicit. etenim A. V. DCVII, conflatis ſtatuis & ſimulachris in Corinthi incendio, confluxere æris, auri, argentique venæ: unde æs Corinthium mixtum generoſius, & laudabilius. 47 Ne ſcilicet Luna, incantatione audita, cœlo detraheretur. 48 Ex fovea perfuſa nigræ agnæ ſanguine, egeſto ceſpite in morem aræ quadrato, atque ipſo ſanguineo. vide Oedip. ℣. 555. *Scalpere terram, unguibus & pullam divellere mordicus agnam.* Horat. 49 In maleficis magiſque ſacris adhibuerunt faces buſtis ereptas. vide Oed. ℣. 550. 50 Rotans caput more Corybantum, *vel* ſupplex. 51 Troad ℣. 82. 52 Taxus, cupreſſus & arbores ad Stygem natæ veneficiis idoneæ habitæ. 53 More ſacerdotum *quos Bellona potens quos Dea magna movet, Ipſa bipenne meos cædo violenta lacertos.* namque in ſacris Cybeles & Bellonæ, ſacerdotes cultris ſibi lacertos, humeros, pectuſque lanciabant. Lucan. 1. *Quos ſectis Bellona lacertis ſæva movet.*

54 *Aſſue-*

[54] Aſſueſce, manus, ſtringere ferrum,
[54] Caroſque pati poſſe cruores.
[55] Sacrum laticem percuſſa dedi.
Quod ſi nimium ſæpe vocari
Quæreris, votis ignoſce, precor.
Cauſſa vocandi, [56] Perſei, tuos
Sæpius [57] arcus, una atque eadem
Semper. Iaſon tu nunc veſtes
Tinge Creuſæ, quas cum primum
Sumpſerit, imas urat ſerpens
Flamma medullas. ignis [58] ful[illegible]
Cluſus in [58] auro latet obſcurus;
Quem mihi, [59] cœli qui furta luit,
[60] Viſcere fœto, dedit, & docuit
Condere [61] vires arte Prometheus.
[62] Dedit & tenui ſulphure tectos
Mulciber ignes. & vivacis
Fulgura [63] flammæ de [64] cognato
Phaëthonte tuli. habeo mediæ
[65] Dona Chimæræ. habeo flammas
Vſto [66] tauri gutture raptas;
Quas permiſto felle [67] Meduſæ,
[68] Tacitum juſſi ſervare malum.
Adde venenis [69] ſtimulos, Hecate,
Doniſque meis ſemina flammæ
Condita ſerva, [70] fallant viſus,
Tactuſque ferant, meet in pectus
Venaſque calor. ſtillent artus,
Oſſaque fument, [71] vincatque ſuas
Flagrante coma nova nupta faces.
[72] Vota tenentur; ter latratus
Audax Hecate dedit, & ſacros
Edidit ignes face luctifera.
Peracta vis eſt omnis. [73] huc gnatos voca,
Pretioſa per quos dona nubenti feras.
Ite, ite nati, matris [74] infauſtæ genus,
Placate vobis munere & multa prece (mi=
Dominā & novercā. vadite, & celeres do-
Referte greſſus, ultimo amplexu ut fruar.

54 Nunc quidem emi[illegible]te meum cruorem. ut mox valeam effundere ſanguinem filiorum meorum.

55 Sanguinem, libamen Dianæ Tauricæ ſacrum.

56 Hecate filia Perſei regis, Iovis neptis, *aliis* autem Ariſtei, *aliis* Iovis & Aſteriæ f.

57 Radios, influentiam, opem in magicis.

58 Monili ſeu crinali aureo. ſup. ꝟ. 574.

59 Ignis cœleſtis à Iove ſurrepti. Herc. Fu. 1206.

60 Iecore in pœnas aſſidue renaſcenti, ubi aquila illud depaſta fuerit. Herc. Fu. ibid.

61 Vires ignis. Heinſius legit, *virus*.

62 Vulcanus dedit ſuos ignes inſopibiles.

63 Qua fulminatus in Eridanum decidit.

64 Soli enim Phaëton filius: Medea neptis.

65 Ignem: namque πρόσθε λέων, ὄπιθεν δὲ δράκων, μέσση δὲ χίμαιρα Δεινὸν ἀποπνείουσα πυρὸς μένος, *flammiſque armata chimæra.*

66 Colchici ſup. ꝟ. 240. & 465.

67 Gorgonis; cui aliæ duæ ſorores Sthenyo & Euryale, quibus unicus oculus, quo per vices utebantur; crines ex anguibus; alæ; ungues ærei. hanc Perſeus occidit.

68 Occultum.

69 Vires.

70 Ne qua videntibus tangentibuſve oriatur ſuſpicio.

71 Ardens ex venenato crinali coma novæ nuptæ exſuperet flammas tædarum nuptialium.

72 Exaudior, annuit, votaque rata fecit Hecate, ne quæ audere jubet, nam [illegible] ἀπυρώτων ἀνὰ σέλας, [illegible] Οὐκ [illegible] κύνες ἐφθέγγοντο. ꝟ. 569. Oedip. 73 Siſte mihi huc ô nutrix natos meos. 74 Repudiatæ, & in exilium miſſæ.

CHO-

CHORVS.

Furorem Medeæ Chorus timet, malitiam ejus execratus.

QVonam cruenta [1] Mœnas
Præceps amore sævo
Rapitur? quod [2] impotenti
Facinus parat furore?
[3] Vultus citatus ira
Riget; & caput feroci
Quatiens superba motu
Regi minatur ultro.
[4] Quis credat exulantem?
Flagrant genæ rubentes,
Pallor fugat ruborem.
Nullum vagante forma
Servat diu colorem.
Huc fert pedes, & illuc,
Vt [5] tigris orba gnatis,
Cursu furente lustrat
[6] Gangeticum nemus: sic
Frenare nescit iras
Medea, non amores.
Nunc ira amorque caussam
Iunxere, [7] quid sequetur?
Quando efferet Pelasgis
Nefanda [8] Colchis [9] arvis
Gressum; metuque solvet
Regnum, simulque [10] reges?
Nunc, Phœbe, [11] mitte currus
Nullo morante loro;
[11] Nox condat alma lucem.
Mergat diem timendum
Dux noctis [12] Hesperugo.

1 Furens Baccha. Oed. 436.
2 Effreni.
3 Sic sup. ў. 384. & deinceps.
4 Ex minaci vultu gestuque superbo quis credat illam in exilium ire jussam.
5 Quæ, catulis à venatore surreptis, nullum animal truculentius, nullum velocius. vide quæ nos ad Martial. epigr. xviij. lib. spect.
6 Indiæ nemora secat Ganges fl. max.
7 Vtri succumbat locumve dabit? iræ-ne, an amori?
8 Medea à Colchide patria.
9 Ex imperio Creontis. sup. ў. 269.
10 Creonta & Iasonem.
11 Vt ex præscripto illi diei termino in exilium proficiscatur. sup. ў. 295.
12 Hippol. ў. 541. & sup. ў. 71.

ACTVS

ACTUS QUINTUS.

NUNCIUS. CHORUS. NUTRIX. MEDEA. IASON.

Narrat nuntius Creusam cum patre regiaque tota flagrasse, pernicioso Medeæ munere; Medea filios suos trucidat & aufugit.

PEriere cuncta. concidit regni status.
Gnata atque genitor cinere permisto jacent.
CH. Qua fraude capti? NV. qua solent [1] reges capi;
Donis. CH. *in illis esse quis potuit dolus?*
NVN. *Et ipse miror; vixque jam facto malo*
Potuisse fieri credo. CH. *quis cladis modus?*
NVN. *Avidus per omnem regiæ partem furit,*
[2] *Ut jussus, ignis: jam domus tota occidit;*
Urbi timetur. CH. *unda flammas opprimat.*
NVN. *Et hoc in ista clade mirandum accidit;*
[3] Alit unda flammas, quoque prohibetur magis,
Magis ardet ignis: ipsa præsidia occupat.
NVT. *Effer citatum* [4] *sede Pelopeja gradum,*
[5] *Medea. præceps quaslibet terras pete.*
ME. *Egon' ut recedam? si profugissem prius,*
[6] *Ad hoc redirem,* [7] *nuptias specto novas.*
Quid, anime, cessas? sequere felicem impetum.
Pars ultionis ista, qua gaudes, quota est?
Amas adhuc furiosa? sic satis est tibi
[8] *Cælebs Iason? quære pœnarum genus*
Haud usitatum: jamque sic temet para.
Fas omne cedat, abeat expulsus pudor.
Vindicta levis est, quam ferunt [9] parvæ manus.
Incumbe in iras, teque languentem excita,
Penitusque veteres pectore ex imo impetus,
Violentius hauri. quidquid admissum est adhuc,
[10] *Pietas vocetur.* [11] *hoc age: & faxo, sciant*
Quam levia fuerint quamque vulgaris notæ,
[12] *Quæ commodavi scelera.* [13] *prolusit dolor*
Per ista noster. quid manus poterant rudes
Audere magnum? quid [13] *puellaris furor?*

1 Δωροφάγοι & δωροδόκοι, quandoque δωρόληπτοι: ut pisces hamo, quem captantes capiuntur.
2 A Medea quæ misit.
3 Augetur ignis superjecta aqua φάρμακον ἀσφαλτῶδες καὶ θειῶδες. incantum. sup. ỿ. 820.
4 Corintho in faucibus Peloponnesi, Pelopi quondam regnata. Herc. Fu. ỿ. 1164.
5 Μήδεια, φεῦγε, φεῦγε· μήθ' ἑκὼν λίπῃ σ' ἀπήνη μηδ' ὄχον πεδοστιβῆ. Eurip.
6 Ad hoc facinus vel spectaculum.
7 *Ironice.*
8 Quod Creusa uxore excidit.
9 Munera à liberis meis Creusæ allata. vel leves manus, non in vindictæ modo graves, *addit itaque* Incumbe in iras, &c.
10 Præ iis quæ admittenda restant.
11 Rituale verbum, attende.
12 Quæ prius admisi in Iasonis gratiam. sup. ỿ.276.
13 Hæc virgo feci, sup. ỿ.49. Herc. Fu. 221, & inf. ỿ.908, mox notan.

14 *Me*

14 Medea nunc sum; 15 crevit ingenium malis.
Iuvat, juvat rapuisse fraternum caput;
Artus juvat secuisse. & 16 arcano patrem
Spoliasse 16 sacro. juvat in exitium 17 senis
Armasse natas. quære materiam, dolor,
Ad omne facinus non rudem dextram afferens.
Quo te, igitur, ira mittis? aut quæ perfido
Intendis hosti tela? nescio quid ferox
Decrevit animus intus, & nondum sibi
Audet fateri. stulta 18 properavi nimis.
Ex pellice utinam liberos hostis meus
Aliquos haberet! quidquid ex illo tuum est,
Creusa peperit. placuit hoc pœnæ genus,
Meritoque placuit. ultimum magno scelus
Animo parandum est. liberi quondam mei,
Vos pro paternis sceleribus pœnas date.
19 Cor pepulit horror, membra torpescunt gelu,
Pectusque tremuit; ira 20 discessit loco,
21 Materque tota conjuge expulsa redit.
Egon' ut meorum liberûm ac prolis meæ
Fundam cruorem? melius, ah demens furor.
Incognitum istud facinus, ac dirum nefas
22 A me quoque absit. quod scelus miseri luent?
23 Scelus est Iason genitor, & 24 majus scelus
24 Medea mater. occidant: non sunt mei.
Pereant. mei sunt. crimine & culpa carent,
Sunt innocentes. fateor: 25 & frater fuit.
Quid, anime, titubas? ora quid lacrymæ rigant?
Variamque nunc huc ira, nunc illuc amor
Diducit? anceps 26 æstus incertam rapit.
Vt sæva rapidi bella cum venti gerunt
Vtrinque fluctus maria discordes agunt,
Dubiumque pelagus fervet: haud aliter meum
Cor fluctuatur. ira pietatem fugat,
Iramque pietas. *cede pietati dolor.*
Huc cara proles, unicum afflictæ domus
Solamen, huc vos ferte, & infusos mihi
Conjungite artus. habeat incolumes pater,

14 *Emphas.* nunc tandem in magicis videor aliquid profecisse. 15 Quum fuerint illa præludia & præexercitationes ad nobile hoc scelus. 16 Vellere aureo, Marti sacrato. 17 Peliæ supra 256. 18 Nec distuli iras, donec mater ex Iasone facta Creusa suppeditasset ulterioris materiam vindictæ. Sed puta tuos (ô Medea) quoniam Iasonis sunt, etiam Creusæ esse. 19 Deliberantem inducit Poëta Medeam post Apollonium, Ovidium, Valerium, *dumque vinci affectus ratione laborant*, appetitui tandem succumbentem. 20 Locum dedit amori materno. 21 Maternusque affectus redit expulsa animo vindictæ cupiditate ob repudiatam me ab Iasone conjugem. 22 *Emphas.* etiam à me effreni & vindictæ cupidissima. 23 Scelus est Iason pater eorum, qui me perfide & ingrate reliquit. 24 Quæ in perfidi gratiam toties scelesta fui. 25 Nec tamen illi peperci ut Iasoni prodessem. 26 Tanquam maris, ubi sæva rapidi bella, &c.

Dum & mater habeat. [27] *urget exilium, ac fuga.*
Iam jam meo rapientur avulſi ſinu,
Flentes, gementes [28] *oſculis pereant patris;*
Periere matris. rurſus increſcit dolor,
Et fervet odium, repetit inviſam manum
Antiqua mentis ira. qua ducis, ſequor.
[29] *Vtinam ſuperba turba Tantalidos meo*
Exiſſet utero, biſque ſeptenos parens
Natos tuliſſem! ſterilis in pœnas fui.
Fratri patrique quod ſat eſt, peperi duos.
[30] *Quonam iſta tendit* [31] *turba Furiarum impotens?*
Quem quærit? aut quo flammeos ictus parat?
Aut cui cruentas [31] *agmen infernum faces*
Intentat. [32] *ingens anguis excuſſo ſonat*
Tortus flagello. quem trabe infeſta petit
[33] *Megara? cujus umbra* [34] *diſperſis venit*
[35] *Incerta* [34] *membris? frater eſt, pœnas petit.*
Dabimus. ſed [36] *omnes fige luminibus* [36] *faces:*
Lania, perure. pectus en furiis patet.
Diſcedere à me, frater, ultrices Deas,
Maneſque ad imos ire [37] *ſecuras jube:*
Mihi me relinque, & utere hac, frater, manu,
Quæ [38] *ſtrinxit enſem:* [39] *victima manes tuos*
Placamus iſta. [40] *quid repens affert ſonus?*
Parantur arma, meque in exitium petunt.
Excelſa noſtræ tecta conſcendam domus
Cæde inchoata. [41] *perge tu mecum comes.*
Tuum quoque ipſa corpus hinc mecum avebam.
Nunc hoc age anime: [42] *non in occulto tibi eſt*
Perdenda virtus, approba populo manum.
IA. *Quicunque regum eſt cladibus fidus, dolens,*

27 Vrget tamen in iras cædeſque inſtans exilium.
28 Et quoniam non poſſunt ſupereſſe matri, nec patri ſuperſunt. Refert tamen Euripidis Scholiaſtes corruptum à Corinthiis Euripidem 5 talentis tranſtuliſſe in Medeam filiorum ſuorum cædem, quos ipſi Corinthii in matris odium interfecerant.
29 Vtinam peperiſſem tot filios quot Niobe Tantali filia; *Herc. Fu.* 389. quæ mihi ampla foret vindictæ ſeges. & tamen duos habeo Marmorum & Pheretem, quos patri meo prodito fratrique cæſo quaſi inferias offeram. inf. ỷ. 968. 30 Sibi per phantaſiam videtur Furias videre, mox fratris umbras. 31 Herc. Fu. ỷ. 101. Thyeſt. 78. 32 Thyeſt. 69. Herc. Fu. 88. & 103. 33 *μεγάλη ἔρις, καὶ μεγαίρουσα.* 34 Vt curas affectuſque animi, ita corporis vulnerum indicia poſt mortem manere fingunt poetæ. 35 Quam prima facie vix agnoſco. 36 Furoris mei incitamenta, & quæ in me pietatis maternæ lumina extinguant. 37 Nec dubitent quin ſcelus factura ſim. 38 In te. 39 *Atque hoc dicto unum è filiis interficit.* 40 *Irruit Iaſon cum armatis.* 41 Dum hæc dicit, in altum rapit filios tum caſum tum ſuperſtitem; quod ut celerius fiat, ſciendum variis machinis uſos fuiſſe tragicos, de quibus vide Vitruvium & Ioſ. Scal. Poët. l.1. c.21. hic autem vel pegmatis αὐτοκινήτου, vel γερανοῦ opera in domus faſtigium ſubito ſublatam Medeam, ut & ſub fine hujus tragœdiæ eodem machinamento per aërem à draconibus avectam. 42 Non ut prius magicis & veneficiis idque clam, ſed ſpectanti Iaſoni cum Corinthiis ede ſpecimen virium tuarum, in interficiendis filiis.

Con-

Concurre, ut ipsam sceleris auctorem horridi
Capiamus : huc, huc, fortis [43] *armigeri cohors*
Conferte tela ; vertite ex imo domum.
ME. [44] *Iamjam recepi sceptra,* [45] *germanum, patrem;*
Spoliumque Colchi pecudis aurata [46] *tenent,*
Rediere regna ; rapta virginitas redit.
O placida tandem numina ! O festum diem !
O nuptialem ! vade. [47] *perfectum est scelus ;*
[48] *Vindicta nondum :* [49] *perage dum facinus manu.*
Quid nunc moraris, anime ? [50] *quid dubitas ? potes.*
Iam cecidit ira : pœnitet, facti pudet.
Quid, misera, feci ? [51] *misera, pœniteat, licet ;*
Feci. [52] *voluptas magna me invitam subit :*
Et ecce crescit. [53] *deerat hoc unum mihi,*
Spectator ipse. nil adhuc factum reor.
Quidquid sine [54] *isto fecimus sceleris, periit.*
IA. *En ipsa tecti parte præcipiti imminet.*
Huc rapiat ignes aliquis, ut flammis cadat
[55] *Suis perusta.* ME. [56] *congere extremum tuis*
Natis, Iason, funus, ac tumulum strue.
Conjux socerque [57] *justa jam funeris habent*
A me sepulti : natus hic fatum tulit.
Hic te vidente dabitur exitio pari.
IA. *Per numen omne, perque* [58] *communes fugas*
Torosque, quos [59] *non nostra violavit fides,*
Iam parce nato : si quod est crimen, meum est :
Me dede morti ; noxium macta caput.
ME. [60] *Hac, qua recusas, qua doles, ferrum exigam.*
I nunc superbe, [61] *virginum thalamos pete ;*
Relinque matres. IA. *unus est pœnæ satis.*

43 O armigeri, *appositive* fortis manus. vel lege *armigerum*.
44 Iam postquam injurias ulta sim, videor mihi abunde omnia priora damna recuperasse.
45 Vterinum : neque enim ex eadem matre frater erat Absyrtus.
46 Recepisse videri possunt in mea vindicta.
47 In uno interfecto.
48 Restat enim alter interficiendus, ne quid Iasoni supersit quo se oblectet.
49 Legitur &, *perage, dum faciunt manus.*
50 Al. *Quid dubitas? potens Iam cecidit ira*, id est, quæ vindictam habes in manu & potestate tua. 51 Sero miseram me agnosco. sero pœnitet, postquam fecerim. 52 Vindictæ voluptas me etiam reluctantem urget. 53 Vt Iason filii prius cæsi spectaret necem. 54 Spectatore. 55 Quibus ipsa in aliis usa est. 56 Imo pie & pro tuo officio feceris, si rogum tuis natis à me cæsis construxeris, namque ego conjugi tuæ ac socero pyram accendi. *Sarcastice.* 57 Al. leg. *justæ jam functu*, id est, rogum. 58 E Colchide fugientes Aetam ex Thessalia patrem tuum. 59 Non fides mea erga te imminuta, sed huc coactus ut liberorum saluti consulerem. sup. ℣. 438. è quibus tamen tu alterum extinxti, O parce superstiti. 60 Sumam de te pœnas hac qua te magis urit parte, id est, in filio. 61 Creusæ nuptias pete, me conjugem factamque ex te matrem desere, *Sarcastice* : ut quæ filios habeam quorum cæde patris injurias mater ulcisci possim. Pluralia autem sæpe per indignationem pro singularibus posita ℣. 1285. Herc. Fu.

ME. [62] *Si posset una cæde satiari manus,*
Nullam petisset. ut duos perimam tamen,
Nimium est dolori numerus angustus meo.
In matre si quod pignus etiamnum latet,
Scrutabor ense viscera, & ferro extraham.
IA. [63] *Iam perage cœptū facinus, haud ultra precor;*
Moramque saltem suppliciis dona meis.
ME. *Perfruere lento scelere, ne propera dolor.*
[64] *Meus dies est: tempore accepto utimur.*
IA. *Infesta memet perime.* ME. [65] *misereri jubes.*
[66] *Bene est, peractum est. plura non habui, dolor,*
Quæ tibi litarem. [67] *lumina huc tumida alleva*
Ingrate Iason. conjugem agnoscis tuam?
[68] *Sic fugere soleo. patuit in cœlum via,*
Squammosa gemini colla serpentes jugo
Summissa præbent. recipe jam natos parens
[69] *Ego inter auras aliti curru vehar.*
IA. *Per alta vade spacia sublimi æthere:*
[70] *Testare nullos esse, qua veheris, deos.*

62 Si tantum mihi superesset pietatis ut unius cæde me satiarem, alteri parcerem; etiam neutrum interficere sustinuissem: sed omnem exui pietatem, itaque vix dolori meo sufficiunt illi duo, imo si me gravidam sentirem etiam dissecto utero fœtum extraherem. 63 Non parum his locus omnes torquet. I. Lipsius versus locatos præpostere suspicatur, transponendo tamen non multum consequitur. simile quid facit Delrius pluribus quidem verbis, nihil tamen felicius. Ios. Scaliger omnia hæc Medeæ tribuit. Dan. Heinsius, à Grotio monitus, nodum solvi se videtur, exponendo: *donare moram* dictum esse, ut *donare iram* aut *donare offensas*: quod ille facit qui amplius offensus non est. quasi diceret Iason: Quoniam apud te nihil possunt preces meæ, perage cœptum facinus, rogata saltem à me, moram remittas, nec me crudelitate ista torqueas; illa autem quo gravius urat, respondet, *Perfru.* &c. 64 A Creonte mihi datus. sup. ℣. 295. 65 Miseris enim mors grata, vid. Herc. Fu. 512. 66 *Cæso jam altero filio.* 67 Attolle oculos tuos meque vide. annon agnoscis me ex solita cæde? prius quidem tibi, jam mihi vindictam poscentem. 68 Per cædes patrem fugi occiso fratre, Acastem mariti mei patruelem occiso patre suo, te jam conjugem occisis filiis. 69 Et his dictis vecta curru junctis draconibus avolat Athenas, ubi Theseo nupta. sup. ℣. 973. 70 Testimonium dicas contra deorum justitiam, vel argumento sis nullos esse in cœlo deos, si tibi insigniter scelestæ per æthera pateat impune via.

HIPPO-

HIPPOLYTVS.

Interlocutores.

HIPPOLYTVS. CHORVS.
PHÆDRA. THESEVS.
NVNCIVS. NVTRIX.

ARGVMENTVM.

Hippolyti, Thesei ex Antiope Amazone filii, Dianam virginem ac venatricem colentis, absente apud inferos Theseo, noverca Phædra castitatem oppugnat, nec expugnat. Repulsa impudica mulier Theseo reduci privignum oblati per vim stupri insimulat. Ille credulus, filio, qui jam domum impudicam fugerat, è votis quod restabat tertio fretus, absenti mortem imprecatur: ratum facit votum Neptunus, emisso tauro marino qui equos Hippolyti consternat, unde per vepres & saxa distractus auriga dilaniatur. Quod ubi rescivit malè sibi conscia mulier, scelus suum falsumque crimen apud maritum confessa gladio se transfigit. Theseus innoxii filii casum lugens, iramque suam detestatus, collectos passim artus componit.

ACTVS PRIMVS.

HIPPOLYTVS.

Hippolytus varia loca & munera ministris & venationis comitibus dispersit; Dianamque venationis Deam invocat.

ITe, umbrosas [1] cingite sylvas,
Summaque montis juga [2] Cecropii,
Celeri planta lustrate vagi
Quæ saxosa [3] loca Parnethi
Subjecta jacent; & quæ [4] Thriasiis
Vallibus amnis rapida currens
Verberat unda: scandite colles
Semper canos [5] nive Riphæa.
Hac hac alii, qua nemus alta
Texitur alno; qua prata jacent,
Quæ rorifera mulcens aura
[6] Zephyrus vernas evocat herbas.

1 Indagine odora, canum vi, retibus.
2 Attici, à Cecrope qui oppidum Cecropiam condidit. quod postea in arcem Athenarum mutatum est, unde regio & mons vicinus nomen habent.
3 Parnes autem mons Atticæ prope Pymetrum.
4 Thriasiis vallib. Thria enim vicus Atticus in tribu Oeneidæ.
5 Indurata à Borea flante à Ripheis montibus Scythiæ.
6 Favonius veris comes & pater, genitalis mundi spiritus.

7 Vbi

[7] Vbi per glacies lenis Ilissus,
Vbi [8] Meander super aquales
Labitur agros piger, & steriles
Amne [9] maligno radit arenas.
Vos, qua [10] Marathon tramite lævo
Saltus aperit; qua [11] comitatæ
Gregibus parvis nocturna petunt
Pabula fœtæ. vos, [12] qua tepidis
Subditus austris, frigora mollit
Durus Acharnan. alius rupem
Dulcis [13] Hymetti: parvas alius
Calcet [14] Aphidnas. pars illa diu
Vacat [15] immunis, qua [16] curvati
Litora ponti [17] Sunion urget.
Si quem tangit gloria sylvæ,
Vocat hunc [18] Philipis. hic versatur
[19] Metus agricolis, vulnere multo
Iam notus aper. at vos laxas
Canibus [20] tacitis mittite [21] habenas:
Teneant acres lora [22] Molossos.
Et pugnaces tendant [23] Cressa
Fortia trito vincula collo.
[24] At Spartanos, (genus est audax
Avidumque feræ,) nodo cautus
Propiore liga. [25] veniet tempus,
Cum latratu cava saxa sonent:
Nunc [26] dimissi nare sagaci
Captent auras, lustraque presso
Quærant rostro; dum [27] lux dubia est;
Dum signa pedum roscida tellus
Impressa tenet; alius raras
Cervice [28] gravi portare plagas,
Alius teretes properet laqueos.
Picta rubenti [29] linea pinna
Vano cludat terrore feras.

7 Plurimi libb. hunc versum non admittunt, & merito. quid enim est *per glacies labi*: easque in Attica. I. Lips. emendat *glareas* in dissyllabon contractum: ut per scrupos & saxa volvatur Ilissos Atticæ amnis.

8 De quo in Herc. Fu. 613. Sed ille Phrygiæ fl. hic de Atticis sermo est. nisi forte ad illud respicit quod refert Pausan. in Corinthiacis, Mæandrum in mare ad Miletum delapsum mare subire, & in Peloponneso emergere atque illic Asopum fieri. Alii leg. *Melanus*.

9 Parco, non irriganti terras *vel* alluenti agros Phrygum & Carum, *vel* doloso, flexuoso.

10 Ex urbibus Tetrapoleos Atticæ una, Miltiadis victoria de Persis insignis.

11 Feræ comitatæ fœtibus noctu pascuntur.

12 Qua strenui bellatores Acarnenses meridionalem Atticæ partem incolunt. *vel* qua mons saxosus prope Acarnas vicum Atticæ frigora mollit.

13 Montis Atticæ marmore clari, ut & thymo ac melle celebris.

14 Vici in Atheniensium ubi These[u]s Helenam raptam occultavit.

15 A venatione nostra & præda.

16 Sinuati.

17 Promontorium Atticæ.

18 Lege *Phibalis*, qui Atticæ locus caricis commendatus, Aristoph.

19 Terror metuendus agricolis, quos multoties vulneravit. *vel* notus multo venatorum vulnere, quos tamen effugit.

20 Non argutis, vocalibus, clamosisve.

21 Quas copulas vocant. *vel* lora. *Taupler. or Leashes.*

22 Epiroticos canes, qui fortitudine laudantur: ut Spartani, seu Lacones velocitate.

23 Canes Cretenses fœmellæ acres loris extensis indagant.

24 Sed Laconas arctiori nodo coërcere.

25 Feris sc. excitatis.

26 Vide Thyest. ℣. 497.

27 Primum diluculum.

28 Gravata.

29 Formido, genus retis plumis versicoloribus iisdemque ustulatis intertextum, quod visu & odore feras terrens in veras plagas impelleret.

Tibi libretur missile telum.
Tu grave, dextra lævaque simul.
Robur [30] lato dirige [30] ferro.
Tu præcipites clamore feras
[31] Subsessor ages: tu jam victor
Curvo solves viscera cultro.
[32] Ades en comiti Diva virago,
Cujus regno [33] pars terrarum
Secreta vacat: cujus certis
Petitur telis fera, [34] quæ gelidum
Potat Araxen, & [35] quæ stanti
Ludit in Istro: tua [36] Getulos
Dextra leones, tua [37] Creteas
Sequitur cervas: nunc veloces
Figis damas leviore manu.
Tibi [38] dant [39] varia [38] pectora [40] tigres,
Tibi villosi terga * bisontes,
Latisque feri cornibus [41] uri.
Quidquid [42] solis pascitur arvis,
Sive illud [43] inops novit [43] Garamas,
Sive illud Arabs [44] divite sylva,
Sive verosis [45] juga Pyrenes,
Sive [46] Hyrcani celant saltus,
Vacuisque [47] vagus Sarmata campis,
Arcus metuit, Diana, tuos.
[48] Tua si gratus numina cultor
Tulit in saltus; retia vinctas
Tenuere feras; nulli laqueum
Rupere pedes; fertur plaustro
Præda [49] gementi. tum rostra canes
Sanguine multo rubicunda gerunt;
Repetitque casas rustica longo
[50] Turba triumpho. en Diva [51] fave,
Signum arguti misere canes.
Vocor in sylvas. hac, hac, pergam,
[52] Qua via longum compensat iter.

30 Venabulo.
31 In insidiis latens, unde occasione capta, repente exiliens territas feras in laqueos agat.
32 Fave mihi O Diana, venationis Dea virilis.
33 Inferi. eadem enim quæ Proserpina. *vel ad rem præsentem*, nemora, sylvæ, ferarum lustra.
34 *Ubivis terrarum* & quæ bibit Araxem fl. Armeniæ.
35 Et quæ ludibunda percurrit Danubium in Germania ortum fl. congelatum.
36 Libycos. Getuli n. antiquissimi incolæ Africæ, *quæ Leonum arida nutrix.*
37 Creta enim cervis nobilis & dictamno, cujus usum docuerunt cervæ.
38 Resistentes figuntur.
39 Maculosæ.
40 Herc. Fu. ỳ. 1323.
* Boves sylvestres.
41 Feri boves in Germania, vi & velocitate excellentes.
42 Desertis.
43 Interioris Africæ popul. egenus & vagus.
44 Aromatum feraci.
45 Montes Pyrenæi. à Pyrene filia Bebricis ibi compressa ab Hercule; ut volunt fabulæ, vel ἀπὸ τοῦ πυρὸς, propter incendium. quo flagravit illorum montium sylva, injecto à pastoribus igne.
46 Hyrcania Scythiæ contermina hod. *Hyrach.*
47 Herc. Fu. ỳ. 538.
48 Si numen tuum invocanti, partem prædæ voventi, venationem rite aggresso adfueris prædam largita. 49 Al. *trementi.* sc. præ pondere prædæ. 50 In morem triumphi à venatione rediens præda onusta: sed & venatores Idib. Aug. solenniter feriati spicatas faces accensas in nemora Dianæ sacra ferebant, canesque infulis ornatos cum cæteris instrumentis venatoriis Deæ sistebant. 51 Scribendum opinor *favet*, nam faventis signum agnoscit canum vocem. 52 Per iter mage compendiosum.

PHÆDRA. NVTRIX.

Phadra amore Hippolyti ardere se fatetur apud nutricem, frustra eam à tam nefando amore dehortantem.

[1] *O Magna vasti Creta dominatrix freti,*
Cujus per omne littus innumeræ rates
Tenuere pontum, [2] quidquid Assyria tenus
Tellure Nereus pervium rostris secat;
Cur me in [4] penates [3] obsidem [4] invisos datam,
[5] Hostique nuptam, degere ætatem malis
Lacrymisque cogis? profugus en conjux abest,
Præstatque nuptæ, [6] quam solet, Theseus fidem.
Fortis per altas, [7] invii retro lacus
Vadit tenebras [8] miles audacis proci;
Solio ut revulsam regis inferni abstrahat.
Pergit [9] furoris socius. haud [10] illum timor,
Pudorque tenuit. stupra & illicitos toros
Acheronte in imo quærit Hippolyti pater,
Sed major alius incubat mœstæ dolor.
Non me quies nocturna, non altus sopor
Solvere curis: alitur & crescit malum,
Et ardet intus; qualis [11] Ætnæo vapor
Exundat antro. [12] Palladis telæ vacant,
Et inter ipsas pensa labuntur manus.
Non colere donis templa [13] votivis libet;
Non inter aras, [14] Atthidum mistam choris,
Iactare tacitis [15] conscias sacris faces;
Nec adire castis precibus aut ritu pio
Adjudicatæ [16] præsidem terræ deam.
[17] Iuvat excitatas consequi cursu feras,

1 O patria mea Creta, insula ad dominatum Græciæ sita. Nam & Minos sibi vicinas insulas & maximam Græciæ partem subdidit.
2 Heinsius legit: *Quisquis Assyria tenus Tellure Nerea pervium rostris secat.* ait Lipsii atque aliorum non levis censor se non capere quid secet Nereus, qui & ipse navium rostris secatur. sed & recte dici potest *secat* de mari Mediteran. Herc. Fu. ℣. 233. hoc est, qua patet mare navibus pervium ad Assyriam usque.

3 Neque enim filiarum raptum ulciscebatur Minos. inf. ℣. 244. 4 Eorum qui fratrem meum Androgeon interfecerunt. 5 Theseo qui Atheniensis Minotaurum occidit, sororem deseruit. neque adeo. 6 Helenæ, Hippolyte seu Antiopæ, Meliboeæ, Ariadnæ. 7 Stygis irremeabilis. 8 Secutus Pirithoum. Herc. Fu. ℣.805. 9 Insani amoris. 10 Hinc & sibi illiciti amoris licentiam captat non sedatæ libidinis mulier. 11 Herc. Fu. ℣.105. 12 A Pallade inventæ artes textoriæ & lanificæ, id est, non nere non texere juvat. πολυδαίδαλον ἱστὸν ὑφαίνειν. 13 Pro mariti reditu. 14 Matronarum Atticarum. vid. Herc. Fu. ℣.300. & 844. & 1163. 15 *Pathos*, facibus sensum dat tanquam mysticis. 16 Minervam, cui Deorum judicio & populi suffragio adjudicatum præsidium & nomen Athenarum, cum olivam pacis symbolum eduxisset, donum præstantius Neptuni bellatore equo. vid. Herc. Fu. 912. 17 Me Hippolyti comitem.

Et rigida molli [18] *gæsa jaculari manu.*
Quo tendis, anime? quid furens saltus amas?
[19] *Fatale miseræ matris agnosco malum.*
Peccare noster novit in sylvis amor.
Genitrix, tui me miseret. infando malo
Correpta, pecoris efferi sævum ducem
Audax amasti. torvus, impatiens jugi,
Adulter ille, ductor indomiti gregis.
Sed amabat [20] *aliquid: quis meas miseræ deus,*
Aut quis juvare [21] *Dædalus flammas queat?*
Non, si ille remeet arte [22] *Mopsopia potens*
[23] *Qui nostra cæca monstra conclusit domo,*
Promittat ullam casibus nostris opem.
[24] *Stirpem perosa Solis invisi Venus,*
Per nos catenas vindicat Martis sui,
Suasque probris omne Phœbeum genus
Onerat nefandis. nulla [25] *Minois levi*
Defuncta amore est. jungitur semper nefas.
NVT. *Thesea conjux,* [26] *clara progenies Iovis,*
Nefanda casto pectore exturba ocyus:
Extingue flammas; neve te diræ spei
Præbe obsequentem. quisquis in primo obstitit
Repulitque amorem, tutus ac victor fuit.
[27] Qui blandiendo dulce nutrivit malum,
Sero recusat ferre, quod subiit, jugum.
[28] *Nec me fugit, quam durus, & veri insolens,*
Ad recta flecti regius nolit tumor.
PH. *Quemcunque dederit exitum casus, feram:*
[29] Fortem facit vicina libertas senem.
NV. Obstare primum est velle, nec labi via:
Pudor est secundus, nosse peccandi modum.
Quo misera pergis? quid domum infamem gravas,

18 Tela Romanis usurpata ab Hispanis, *ut alii*, à Gallis, *Virg.* Gæsa Alpina. 19 Mater enim Pasiphaë taurum in sylvis pascentem, ego Hippolytum venatorem sylvis gaudentem amo. 20 *Vaccam, quam in magno sequitur grege*, unde spes aliqua matri fruendi amoris; mihi autem nulla, Hippolytus enim ἀναίσθητος nihil amat. 21 Ingeniosus artifex, qui amati tauri copiam fecit matri meæ ligneæ vaccæ inclusæ. 22 Attica, à Mopso rege, *vel* Mopsopia Oceani filia. hoc est, arte Dædali Atheniensis. 23 Qui conclusit Minotaurum matre mea natum in Labyrintho. 24 Venus odio & vindicta nostram prosequitur familiam (Pasiphae enim filia Solis cujus adulterium cum Marte detexit Sol detulitque ad Vulcanum, qui ipsos ferreis reticulis irretitos Diis deridendos exhibuit. 25 Patronymicum, fœmina e familia Minois. 26 Filia Minois qui Iove satus. 27 Vitare enim plagas facilius, quam retibus se expedire aut Validos Veneris perrumpere nodos. 28 Novi ego regum & nobilium superbum ingenium, quam non libenter verum audiant aut ad rectum flecti velint. ỷ. 574. Octav. 29 Quidam continuant nutricis orationem, quæ jam vetula liberius reginam moneat senectute sua freta. *a* *ii* Phædræ duos hosce versus tribuunt, sed posteriorem legunt *Sortem facit vicina libertas senem.* quæ vel amoris fruitio vel mors destinata.

Superasque matrem? [30] majus est monstro nefas.
Nam monstra [31] fato, moribus scelera imputes.
Si, quod maritus supera non cernit loca,
Tutum esse facinus credis, & vacuum metu;
Erras. [32] teneri crede [33] Lethæo abditum
Theseа profundo; ferre perpetuam [33] Stygem.
Quid ille, [34] lato maria qui regno premit,
[35] Populisque reddit jura [35] centenis pater,
Latere tantum facinus occultum sinet?
Sagax parentum est cura. *credamus tamen*
Astu doloque tegere nos tantum nefas:
Quid [36] ille rebus lumen infundens suum
Matris parens? quid [37] ille, qui mundum quatit,
Vibrans corusca fulmen [38] Ætnæum manu
Sator deorum? credis hoc posse effici
Inter [39] videntes omnia ut lateas [36] [37] avos?
[40] Sed, ut secundus numinum abscondat favor
Coitus nefandos, usque contingat stupro
Negata magnis sceleribus semper fides:
Quid pœna præsens, consciæ mentis pavor;
Animusque culpa plenus, & semet timens?
Scelus [41] aliqua [42] tutum, nulla securum tulit.
Compesce amoris impii flammas precor,
Nefasque, quod non ulla tellus barbara
Commisit unquam, non [43] vagus campis Geta,
Nec inhospitalis [44] Taurus, aut [43] sparsus Scythes,
Expelle facinus mente castifica horridum;
Memorque [45] matris, metue concubitus novos.
Miscere thalamos patris & gnati apparas,
Uteroque [46] prolem capere confusam impio?
[47] Perge, & nefandis verte naturam [48] ignibus.
Cur monstra cessant? [49] aula cur fratris vacat?
[50] Prodigia toties orbis insueta audiet,
Natura toties legibus cedet suis.

30 Incestus hic amor tuus major est belluino illo matris tuæ, unde Minotaurus.
31 Stoice. nam Peripatetici monstra peccato naturæ tribuunt.
32 Puta Theseum non rediturum ab inferis, quid Minos pater tuus?
33 Infern. vide Herc. Fu. ỳ. 291, 679, 711.
34 Sup. ỳ. 85.
35 Cretæ quæ C. habet urbes.
36 Sol avus tuus maternus.
37 Iupiter avus paternus.
38 Quod in Ætna fabricant Cyclopes Vulcani ministri.
39 Phœbum cuncta lustrantem, Iovem omnia implentem.
40 Verum puta nefas hoc tuum posse latere Deos conniventes, &c. quid conscientia tua? annon illa occulto flagello & surdo verbere excarnificabit? 41 Mulier aut meus. 42 Ab externa pœna aliqua, nulla absque interna anxietate. *Nocens habuit aliquando latendi fortunam, nunquam fiduciam.* 43 Pop. Scythiæ Europeæ. vid. Thyest. 369. & Herc. Fu. 532. 44 Nec Tauri Asiæ montis incolæ. 45 Sup. ỳ. 112. 46 Qualem mater concepit ex Minoe & tauro. 47 Epitrope. concessio Ironica. 48 Amoribus. 49 Ex te alterum monstrum suppleat Labyrinthum, locum Minotauri, tui è matre fratris, quem Theseus sustulit. 50 Toties generabuntur monstra, quoties mulier Cretensis (maxime Minois) amabit.

Quoties amabit Cressa? PH. [51] *quæ memoras scio,*
Vera esse, nutrix: sed [52] furor cogit sequi
Pejora. vadit animus in præceps sciens,
Remeatque, frustra sana consilia appetens.
[53] *Sic cum gravatam navita adversa ratem*
Propellit unda, cedit in vanum labor,
Et victa prono puppis aufertur vado.
Quod ratio poscit, vincit ac regnat [52] furor,
Potensque tota mente dominatur Deus.
Hic [54] *volucer omni regnat in terra potens,*
[55] *Ipsumque flammis torret indomitis Iovem.*
[56] *Gradivus istas belliger sensit faces;*
[57] *Opifex* [58] *trisulci fulminis sensit Deus;*
Et qui furentes semper Ætnæis jugis
Versat caminos, [59] *igne tam parvo calet.*
[60] *Ipsumque Phœbum, tela qui nervo regit,*
Figit sagitta [61] *certior missa puer:*
Volitatque cœlo pariter & terræ gravis.
NVT. *Deum esse amorem,* [62] *turpiter vitio favens*
Finxit libido: quoque liberior foret,
Titulum furori numinis falsi addidit.
Natum per omnes scilicet terras vagum
[63] *Erycina mittit. ille per cœlum volans*
Proterva tenera tela molitur manu;
[64] *Regnumque tantum minimus in superis habet.*
[65] *Vana ista demens animus ascivit sibi,*
Venerisque numen finxit, atque arcus Dei.
Quisquis secundis rebus exultat nimis,
Fluitque luxu semper [66] insolita appetens;
[67] Hunc illa magnæ dira fortunæ comes
Subit libido: non placent suetæ dapes,
Non tecta sani moris, aut vilis cibus.
[68] Cur in penates rarius tenues subit
Hæc delicatas eligens pestis domos?
Cur sancta parvis habitat in tectis Venus,
Mediumque sanos vulgus affectus tenet,
Et se coërcent [69] modica? contra divites,

51 *Video meliora proboque, Deteriora sequor*, affectibus rationi reluctantibus. *Dum premitur ratione animus vincique laborat.*
52 Insanus amor.
53 *Non aliter quam qui adverso vix flumine lembum Remigiis subigit*, &c.
54 Cupido amoris Deus alatus.
55 Vide Chorum sequentem.
56 Mars. vide Herc. Oet. 1312.
57 Vulcanus supr. ℣. 155.
58 Thyest. ℣. 1085. Herc. Oet. 1993.
59 Vna Cupidinis facula.
60 Euph. ἑκηβόλος.
61 *Nostra tamen una sagitta certior*, &c. Phœbus apud Ovid.
62 Legitur *turpis & vitio favens*, Et, *turpe furiis favens.*
63 Venus, ab Eryce Siciliæ monte, ubi colitur.

64 *Regnat & in superos jus habet ille Deos.* 65 In prætextum & defensionem culpæ. vide Octav. ℣. 548. 66 Non assueta, id est novitatem dapum & amœnum. 67 Ex copia & affluentia ad fastidium usque Venus & luxus in cibis ac ædificiis, ἐν πλησμονῇ τοι Κύπρις. 68 ἐν πεινῶσι δ' οὔ. *Casta pudicitiam servat domus.* 69 Mediocria, mediæ sortis homines.

Regno-

Regnoque fulti, plura, quam fas eſt, petunt?
Quod non poteſt, vult poſſe, qui nimiū poteſt.
Quid deceat alto præditam ſolio, vide.
Metue ac verere ſceptra remeantis viri.
PH. *Amoris in me maximum regnum fero,*
Reditusque nullos metuo. [70] *non unquam amplius*
Convexa tetigit ſupera, qui merſus ſemel
Adiit ſilentem nocte perpetua domum.
NV. *Ne crede. Ditis cluſerit regnum licet,*
[71] *Caniſque diras Stygius obſervet fores:*
Solus negatas invenit Theſeus vias.
PH. *Veniam ille amori forſitan noſtro dabit.*
NV. *Immitis etiam conjugi caſtæ fuit:*
Experta ſævam eſt barbara [72] *Antiope manum.*
Sed poſſe flecti conjugem iratum puta:
Quis [73] *hujus animum flectet intractabilem?*
Exoſus omne feminæ nomen fugit;
Immitis annos [74] *cœlibi vitæ dicat;*
Connubia vitat; [75] *genus Amazonium ſcias.*
PH. *Hunc in nivoſi collis* [76] *hærentem jugis,*
Et aſpera agili ſaxa calcantem pede,
Sequi per alta nemora, per montes, placet.
NV. *Reſiſtet ille, ſeque mulcendam dabit,*
Caſtoſque ritus Venere non caſta exuet?
[77] *Tibi ponet odium, cujus odio forſitan*
Perſequitur omnes. PH. *precibus haud vinci pote[illegible]*
NV. *Ferus eſt.* PH. amore didicimus vinci fe[illegible]
NV. *Fugiet.* PH. *per ipſa maria, ſi fugiat, [illegible]*
NV. [78]*Patris meměto.* PH. *meminimus* [79] *m[illegible]*
NV. [80]*Genus omne profugit.* PH. [81] *pellicis ca[illegible]*
NV. *Aderit maritus.* PH. [82] *nempe Pirit[illegible]*
NV. *Aderitq; genitor.* PH [83] *mitis Aria[illegible]*
NV. *Per has ſenecta* [84] *ſplendidas ſup[illegible]*
Feſſumque curis pectus, & cara uber[illegible]
Precor, furorem ſiſte, teque ipſam adj[illegible]
Pars ſanitatis, velle ſanari, fuit.
PH. *Non omnis ceſſit ingenuo* [85] *pudor.*

70 Non patet reditus ad ſuperas auras ei qui ad inferos deſcenderit.
71 Cerberus.
72 Antiope Amazoni (*ut alii* Hippolytæ) matri Hippolyti propter jurgium mortem intulit, multo minus tibi impudicæ parcet. inf. ℣. 396.
73 Hippolyti.
74 Conjugi, experti, à κοίλη. ex κοίτη & λείπεσθαι.
75 Vt enim Amazones viros averſantur, ita hic fœminas.
76 [illegible]enandi ſtudi[illegible]
77 [illegible] in[illegible] rore. [illegible] In [illegible] dubio [illegible] odi[illegible] ſu[illegible] ve[illegible] is [illegible]

48. ſi per maria ſequaris & juſti ſcelerum vindic[illegible]
79 Quæ nefario amore peccavit. 80 Fo[illegible] tur,
81 Non itaque de pellice ſolicita ero. 82 Ad[illegible] in me facilior futurus eſt. 83 Filiam amatorem inſecutam non [illegible] 84 Canas. Herc. Oet. 925. 85 Emendari volens.

Paremus, altrix : 85 qui regi non vult, amor
Vincatur. haud te, fama, maculari sinam.
Hæc sola ratio est, 87 unicum effugium mali :
88 Virum sequamur. morte prævertam nefas.
NV. *Moderare, alumna, mentis effrenæ impetus ;*
Animos coërce. dignam ob hoc vita reor,
Quod esse temet autumas dignam nece.
PH. *Decreta mors est : quæritur fati genus :*
Laqueone vitam finiam, an ferro incubem :
An missa præceps 89 arce Palladia cadam.
90 Prô, castitatis vindicem armemus manum.
NV. *Sic te senectus nostra præcipiti sinat*
Perire leto ? siste furibundum impetum.
PH. 91 *Haud facile quisquam ad vitam revocari potest.*
Prohibere ratio nulla periturum potest,
Vbi quis mori constituit, & debet mori.
NV. *Solamen annis unicum fessis, hera,*
92 Si tamen protervus incubat menti furor,
Contemne famam. 93 fama vix vero favet,
Pejus merenti melior, & pejor bono.
Tentemus animum tristem & intractabilem.
Meus iste labor est, aggredi juvenem ferum,
Mentemque sævam flectere immitis viri.

86 Qui flecti non vult amor, frangatur. 87 Primum enim amoris remedium fames, secundum tempus, tertium restis, inquit Crates. 88 Qui apud inferos est, mortem scil. mihi inferendo. 89 Acropoli arce Atheniensi, quæ Palladi arcium præsidi sacra. 90 Proh pudor! violatam castitatem morte prævertamus. Lipsius emendat *Pro castitate.* Heinsius, *Procacitatis.* ἀσελγείας. 91 Et hic versus ægre admitti potest. 92 Victa anus se ad lenoniam convertit, ut alumnæ vitæ parcat. 93 Sæpius enim *ficti pravique tenax.*

CHORVS.

Omnia amori cedere, homines omnis loci, ætatis, conditionis, ipsos Deos superos ac inferos, quin & bruta animalia terrestria, aquatilia, aërea.

* DIva 1 non miti generata ponto,
Quam vocat matrem 2 geminus Cupido;
3 *Impotens flammis simul & sagittis,*
Iste lascivus puer ac renidens
Tela quam certo moderatur arcu!
Labitur totas furor in medullas,
Igne furtivo 4 populante venas,
Non habet latam data plaga frontem,
Sed vorat tectas penitus medullas.
Nulla pax isti puero per orbem,
Spargit effusas agilis sagittas.
Quæque nascentem videt ora solem,

* *Omnia vincit amor.*
1 Venus nata è spuma maris, orta ex testiculis Cœli à Saturno exectis & in mare projectis, unde ἀφροδίτη ab ἄφρος, ob similitudinem seminis, vel, propter humoris salsi vim animalem & fœcundam. 2 ἔρως & ἀντέρως hic divinus, ille vulgaris mortalisque amor. 3 Valde potens, *vel* non temperans. 4 Consumente. 5. Qui ad ortum, occasum, meridiem, septentrionem, vide Herc. Fu. ℣. 37, 129, 884, & 532.

6 Quæ-

[6] Quaque ad occasus jacet ora seros,
Si qua ferventi subjecta Cancro est,
Si qua [7] majoris glacialis Ursæ
Semper errantes patitur colonos,
Novit hos æstus. juvenum feroces
Concitat flammas: senibusque fessis
Rursus extinctos revocat calores.
Virginum [8] ignoto ferit igne pectus:
Et jubet cælo superos relicto
[9] Vultibus falsis habitare terras.
Thessali [10] Phœbus pecoris magister
Egit armentum, positoque plectro
[11] Impari taurus calamo vocavit.
Induit formas quoties [12] minores,
Ipse qui cœlum nebulasque ducit?
[13] Candidas ales modo movit alas,
[14] Dulcior vocem moriente cygno.
[15] Fronte nunc torva petulans juvencus
Virginum [16] stravit sua terga ludo,
Perque [17] fraternos [18] nova regna [17] fluctus,
Ungula lentos imitante remos,
Pectore adverso domuit profundum;
Pro sua vector timidus [19] rapina.
Arsit [20] obscuri dea clara mundi
Nocte deserta, nitidosque fratri
Tradidit currus aliter regendos.
Ille nocturnas agitare [21] bigas
Discit, & [22] gyro breviore flecti.
Nec suum tempus tenuere noctes,
Et dies tardo remeavit ortu,
Dum [23] tremunt axes [23] graviore curru.
[24] Natus Alcmena posuit pharetram,
Et minax vasti spolium leonis;
Passus aptari digitis [25] smaragdos,
[26] Et dari legem rudibus capillis.
[27] Crura distincto religavit auro,
Luteo plantas cohibente socco:
Et manu, clavam modo qua gerebat,
Fila deduxit [28] properante fuso.
Vidit [29] Perses, ditisque ferax

6 Al. *Quaque ad Hesperias jacet ora metas.*
7 Al. *Parrhasiæ glac.*
8 Novo. quem prius non senserunt. 9 Assumptis aliis imaginibus. 10 Apollo divinitate à Iove exutus propter interfectos Cyclopas, *vel* quod alii ferunt & hic innuit Poëta, ut filia regis frui posset per novem annos. Admeti regis Thessaliæ armenta pavit. 11 Disparibus compacta calamis fistula. 12 Etiam vilium animalium.
13 [illegible] specie Cygni adivit Ledam uxorem Tyndari regis Laconiæ. 14 Cygnos tamen cum voluptate & cantu mori negant sanioris judicii authores.
15 Jupiter in taurum mutatus, Europam filiam Agenoris è Phœnicia in Cretam transfretavit.
16 Tangenda & ascendenda præbuit.
17 Neptuno imperatum mare. 18 Seu Iovem respicias seu taurum; utrique n[illegible]. 19 Europa quam rapuit; ne mergeretur. 20 Luna nocti præfecta, dum amasio suo Endymioni in montibus A[illegible] Latmiisque saxis in [illegible] vacat, Soli currus suos regendos tradit, & hoc propter [illegible]. 21 [illegible] ipse Sol quadrigis [illegible]
22 Circulo terræ propiori. *Thyest.* v. 833.
23 Mutato [illegible] Sole sc. majori [illegible].
24 Vide Herc. Fu. v. 465. 25 Annulos in quibus smaragdi.
26 Incomptos capillos concinnari & r[illegible] implicari. 27 Suras alte vincit cothurnis auro distinctis. 28 Celeriter agitato. 29 Al. leg. *Persis.*

Lydia regni, dejecta feri
Terga leonis; humerisque, [30] quibus
Sederat alti regia cœli,
Tenuem Tyrio stamine pallam.
[31] *Sacer est ignis, (credite [32] læsis)*
Nimiumque potens. qua [33] terra [33] salo
Cingitur alto, quaque [33] ætherio
Candida [33] mundo sidera currunt;
Hæc regna tenet puer immitis:
Spicula cujus sentit in imis
Cærulus undis grex [34] Nereïdum,
Flammamque nequit relevare mari.
[35] *Ignes sentit genus aligerum.*
Venere instincti quam magna gerunt
Grege pro toto bella juvenci!
Si [36] conjugio timuere suo,
Poscunt [37] timidi prælia cervi;
Et mugitu dant concepti
Signa furoris. tunc [38] virgatas
[39] *India tigres [39] decolor horret.*
Tunc vulnificos acuit dentes
Aper, & toto est spumeus ore.
[40] *Pœni quatiunt colla leones,*
Cum movit amor, tum sylva gemit
[41] *Murmure sævo. amat insani*
[42] *Bellua Ponti, [43] Lucæque boves,*
[44] *Vindicat omnes Natura sibi.*
Nihil immune est; odiumque perit,
Cum jussit amor: veteres cedunt
Ignibus iræ. quid plura canam?
Vicit [45] sævas cura novercas.
[46] *Altrix profare, quid feras?*
Quonam in loco est?

30 Herc. Fu. ✠. 68.
31 Ignis amoris est sacer. *vel* execrandus. 32 Ejus vim expertis. 33 In mari, terra, cœlo.
34 Nympharum maris, quæ Nerei & Doridis filiæ. 35 *Omne adeo genus in terris hominumque, ferarumque Et genus æquoreum, pecudes, pictæque volucres, In furias Veneremque ruunt, Amor omnibus idem.* 36 Cervæ consorti fœminæ suæ.
37 Alias timidi, hic feroces. 38 Variegatas, maculosas. 39 Indi nigri, fusci, nigredinem coloris privationem ponunt Poëtæ. vide Herc. Fu. 861. 40 Libyci. supr. ✠. 59. Pœni proprie sunt Carthaginenses Phœnicibus oriundi, qui Didone duce Africam è Phœnicia advenerunt.
41 Ferarum in sylva degentium. 42 Cetus, balæna. 43 Elephantes, quod in Lucanis Pyrrhi bello primum visos Elephantos voce nota & obvia boves appellarunt Romani: ut & Leones dixerunt ursos. 44 Sup. ✠. 337. 45 *Emphatice*, diras, injustas, terribiles, sævas vincit tamen cura, id est, amor. *effect.* ut & hic Phædram. 46 Versum hunc alio transferunt nonnull. alii hinc seq. actum auspicati Phędræ tribuunt. Cæterum hic rectissime collocatur, sub fine enim Chorus cum apud Græcos tum in his Tragicis sæpe mutat jambo cantum, ubi ad alias personas sermonem convertit.

ACTVS

ACTVS SECVNDVS.

NVTRIX. PHÆDRA.

Amoris morbum, impatientiam & æstum conqueritur nutrix, mox ipsa prodit Phædra mutatis vestibus in cinctum Amazonis seu venatricis, ut Hippolyto placeat.

SPes nulla tantum posse leniri malum;
Finisque flammis nullus insanis erit:
Torretur æstu tacito, & inclusus quoque,
Quamvis tegatur, proditur vultu furor.
Erumpit oculis [1] *ignis,* [2] *& lapsæ genæ*
Lucem recusant. nil idem dubiæ placet;
Artusque varie jactat incertus [3] *dolor.*
Nunc ut soluto labitur moriens gradu,
Et vix labante sustinet collo caput:
[4] *Nunc se quieti reddit; & somni immemor*
Noctem querelis ducit; [5] *attolli jubet,*
Iterumque [5] *poni corpus; & solvi comas;*
Rursusque [6] *fingi. semper impatiens sui*
Mutatur habitus. nulla jam [7] *Cereris subit*
Cura, aut salutis. vadit incerto pede,
Iam viribus defecta. non idem vigor,
Non ora tingens nitida purpureus rubor.
[8] Populatur artus cura: *jam gressus tremunt;*
Tenerque nitidi corporis cecidit decor.
Et, [9] *qui tenebant signa Phœbea facis,*
Oculi, nihil gentile nec patrium micant.
Lacrymæ cadunt per ora, & assiduo genæ
Rore irrigantur: qualiter Tauri jugis
Tepido madescunt imbre perfusæ nives.
Sed, en, patescunt regiæ fastigia.
Reclinis ipsa sedis auratæ toro,
Solitos amictus mente non sana abnuit.
PH. *Removete, famulæ, purpura atque auro illitas*
Vestes; procul sit [10] *muricis Tyrii rubor,*
[11] *Quæ fila ramis ultimi Seres legunt.*
Brevis [12] *expeditos zona constringat sinus,*
Cervix monili vacua; nec niveus lapis
Deducat [13] *aures, Indici donum maris,*
[14] *Odore crinis sparsus Assyrio vacet.*
Sic temere jactæ colla perfundant comæ

1 Ardentis concupiscentiæ scintillæ, quæ & in iratis elucent.
2 Leg. & *Lassæ*.
3 Amor, quem & supra furorem, curam, insaniam dixit.
4 Al. *Nec se quieti*.
5 In lecto.
6 Componi.
7 Cibi.
8 Consumit, destruit.
9 Qui fulgore & radiis eam sole ortam indicabant, amiserunt jam generis sui proprium splendorem.
10 Purpura è muricis succo. vide Thyest. 334.
11 Thyest. 378.
12 Breves, succinctos & à latere apertos, quo ad cursum expeditior fiem.
13 Nec aures onerent elenchi, & appensæ margaritæ quæ nascuntur conchiliis in mari Indico.
14 Nardo seu amomo.

Humerosque summos; cursibus motæ citis
[15] *Ventos sequantur: læva se pharetræ dabit;*
[16] *Hastile vibret dextra Thessalicum manus.*
Talis severi [17] *mater Hippolyti fuit.*
Qualis, relictis frigidi ponti plagis,
Egit [18] *catervas, Atticum pulsans solum,*
Aut Tanais, aut Mæotis, & [19] *nodo comas*
Coëgit emisitque, [20] *lunata latus*
Protecta pelta; talis in sylvas ferar.
NUT. *Sepone questus:* non levat miseros dolor,
Regina. sævis ecquis est flammis modus?
[21] *Agreste placa virginis numen deæ.*
[22] *Regina nemorum, sola quæ montes colis,*
Et una [23] *solis montibus coleris Dea,*
Converte tristes [24] *ominum in melius* [24] *minas,*
O magna sylvas inter & lucos Dea,
Clarumque cœli sidus, & noctis decus,
Cujus relucet mundus [25] *alterna face,*
[26] *Hecate* [27] *triformis; en ades cœptis favens.*
Animum regentem tristis Hippolyti doma.
Amare discat, mutuos ignes ferat,
Det faciles aures, mitiga pectus ferum;
Innecte mentem: torvus, aversus, ferox,
In jura Veneris redeat: huc vires tuas
Intende. [28] *sic te lucidi vultus ferant,*
Et nube rupta [29] *cornibus puris eas:*
Sic te regentem frena nocturni ætheris,

15 Ventis dissinant.
16 Sarissam, venabulum.
17 Antiope, *ut alii*, Hippolyte Amazonum Regina Bosphorum Thracium gelu constrictum trajecit, copiisque suis Græciam aggressa, in Attica tandem devicta est à Theseo, cui nupta Hippolytum peperit.
18 Amazonum, quæ ad Tanaim fluvium Scythiæ & Mœotim paludem accolunt.
19 In nodum colligit, & à tergo demisit.
20 Scuto brevi mediam Lunam referente. vid. *Diod.* 214.

21 Ἀγροτέραν Ἄρτεμιν venationum Deam. sibi itaque patrium numen, ut cui Creta propter copiosum venatum sacra. *vel* ab Agre, loco trans Ilissum ubi Dianæ venatricis ædes. *vel* in gratiam Hippolyti ejus comitis placandum, ne obstet, non, ut faveat. Quid enim Deæ semper virgini cum nuptiis & amoribus? amantes tamen fœminæ Lunæ vota concipiebant, ut Soli viri. ita Simætha apud Theocr. *ἀλλὰ σελάνα φαῖνε καλόν.* 22 *Vota hæc concipit nutrix Phædræ nomine aram tangens.* 23 Desertis. 24 Exitii, quod Phædræ imminere ominer. 25 Cum sole alterna. 26 Quod centum victimis placaretur ex instituto Menelai. *vel*, quod inhumatos C annos errare faciat. *alii* a centuplicato frugum fœnore, quod à matre acceptum docuit, aut propter plurimas virtutes. 27 Est enim in cœlo Luna, in terris Diana, apud inferos Proserpina. *vel* τρίμορφος & τρικέφαλος, à trina facie, cum surgit aut desinit in cornua, cum dividua est, cum plena. *vel* Trivia à triplici cursu sub Zodiaco secundum longitudinem, latitudinem, & altitudinem: Triviis etiam præesse fertur. referunt alii ad tres decades mensis *ἱσταμένου, μεσοῦντος, φθινομένου.* 28 Sic, lucida fulgeas precor, nullam patiaris Eclipsin. Lunam enim deficientem è cœlo carminibus devocari vulgo creditum. infr. ℣. 788. 29 Alinoides enim cornuta apparet, unde Ægyptus Isis ex Io, bosque illi sacra.

Detra-

Detrahere nunquam [30] *Thessali cantus queant;*
[31] *Nullusque de te gloriam pastor ferat.*
Ades invocata. [32] *Iam faves votis, dea.*
Ipsum intuor solenne venerantem sacrum,
Nullo latus comitante. quid dubitas? dedit
Tempus locumque casus; utendum artibus.
Trepidamus? haud est facile mandatum scelus
Audere, verum justa, [33] *qui reges timet,*
Deponat; omne pellat ex animo [34] *decus.*
Malus est minister regii imperii pudor.

30 Thessali incantamentis famosa.
31 Quemadmodum Endymion. sup. ✠. 309.
32 *Hac enim accenti [illegible] Hippolytus agre[illegible] Dianæ operaturus.*
33 Qui principibus morem gerere vult, uti ego Phædræ.
34 Honesti rationem.

HIPPOLYTVS. NVTRIX.

Nutrix Hippolyti animum mollire & ad nuptias & delicias urbanas flectere callide tentat. Ille vita calibis & rustica (quam urbana collatam prafert) institutum immotus tenet.

QVid huc seniles fessa moliris gradus,
O fida nutrix, turbidam frontem gerens,
Et mæsta vultus? sospes est certe parens,
Sospesque Phædra, [1] *stirpis & geminæ jugum.*
NV. *Metus remitte: prospero regnum in statu est,*
Domusque florens sorte felici viget.
Sed tu beatis mitior rebus veni:
Namque anxiam me cura sollicitat tui;
Quod te [2] *ipse pœnis gravibus infestus gravas.*
[3] Quem fata cogunt, ille cum venia est miser:
At si quis ultro se malis offert volens,
Seque ipse torquet, perdere est dignus bona
Queis nescit uti. *potius annorum memor,*
Mentem relaxa; [4] *motibus festis facem*
Attolle; [5] *curas Bacchus exoneret graves.*
Ætate fruere: mobili cursu fugit.
Nunc facile pectus, grata nunc juveni Venus.
Exultet animus. [6] *cur toro viduo jaces?*
Tristem juventam [7] *solve: nunc laxus rape;*
Effunde habenas; [8] *optimos vitæ dies*
Effluere prohibe. propria descripsit Deus

1 Demophoon & Antigonas germani mei, quos peperit Theseo Phœdra. [illegible] ego & illi utriusque matrimonii liberi.
2 Sponte tua, ultro. sed & hunc versum ut nothum rejicit Ios. Scal. male enim pœnas pro laboribus dici.
3 Qui ad miserias natus est, neque ex iis emergere valet.
4 Choreis, sed & *[illegible]* legitur quod de Eleusiniis potest intelligi, de quibus vide quæ ad Herc. Fu. ✠. 3[illegible]. & ✠. 844.
5 *Dissipet curas Euius edaces.*
6 *Solus perpetua marens carpere juventa?*
7 Deliciis, & voluptatibus.
8 Auroram, ver, florem ætatis.

Officia, & avum per suos ducit gradus.
Lætitia juvenem, frons decet tristis senem.
Quid te coërces, & necas rectam indolem?
Seges illa magnum fœnus agricolæ dabit,
Quæcunque lætis tenera luxuriat satis:
Arborque celso vertice evincit nemus,
Quam non maligna cædit aut resecat manus,
Ingenia melius [9] recta se in laudes ferunt,
Si nobilem animum vegeta libertas alit.
Truculentus, & sylvester, & [10] vitæ inscius,
Tristem juventam Venere deserta colis.
Hoc esse munus credis indictum viris,
Vt dura tolerent? cursibus domitent equos,
Et sæva bella Marte sanguineo gerant?
Providit ille maximus mundi parens,
Cum tam rapaces cerneret fati minas;
Vt damna semper sobole repararet nova.
Excedat, agedum, rebus humanis [11] Venus,
Quæ supplet ac restituit exhaustum genus;
Orbis jacebit squallido turpis situ;
Vacuum sine ullis classibus stabit mare;
Alesque cœlo deerit, & sylvis fera;
[12] Solis & aër pervius ventis erit.
Quam varia leti genera mortalem trahunt,
Carpuntque turbam; pontus & ferrum, & doli!
[13] Sed fata credis deesse; sic atram styga
Iam petimus ultro. cælibem vitam probet
Sterilis juventus, hoc erit, quidquid vides,
[14] Vnius ævi turba, & in semet ruet,
Proinde vitæ sequere naturam ducem:
Vrbem frequenta, civium cœtus cole.
HIP. * *Non alia magis est libera, & [15] vitio carens,*
Ritusque melius vitæ quæ [16] priscos colat,
Quam quæ relictis mœnibus sylvas amat.
Non illum avaræ mentis inflammat furor,
Qui se dicavit montium insontem jugis:
Non aura: populi, & vulgus [17] infidum bonis,
Non pestilens invidia, non fragilis favor.
Non ille regno servit; aut regno imminens,
Vanos honores sequitur, aut fluxas opes;
Spei metusque liber. haud illum [18] niger,
Edaxque livor dente degeneri petit.

9 Non coacta, non depressa quemadmodum tu indolem rectam coerces & enecas. modo ÿ. 453.
10 Vita frui nescius.
11 Alma omnium genitrix.
12 Vbi defecerit alitum genus in aëre volitantium.
13 Fac autem nos hic fatorum casibus non esse obnoxios, tendimus tamen omnes naturæ lege ad finem. *vel,* sic, i. e. cœlibem agentes vitam non propagamus humanum genus, adeoque totum interit.
14 Vnius ætatis humanæ.
* *Vitæ rusticæ & simplicis laus.*
15 Non inserviens curis, avaritiæ, ambitioni, invidiæ, &c. ut in sequentibus.
16 Sanctos primorum hominum mores, & Heroum vitam.
17 Non meritis præmiis & honore remunerans bonos. 18 Malus: Herc. Fu. 160.

Nec

Nec scelera populos inter atque urbes sita
Novit ; nec omnes conscius strepitus pavet.
Haud verba fingit. mille non quærit tegi
Dives [19] *columnis ; nec* [19] *trabes multo insolens*
Suffigit [20] *auro. non cruor largus pias*
Inundat aras ; [21] *fruge nec sparsi sacra*
[22] *Centena nivei colla* [23] *submittunt boves :*
Sed rure vacuo potitur , & aperto æthere
Innocuus errat, callidas tantum feris
Struxisse fraudes novit , & fessus gravi
Labore, niveo corpus [24] *Ilisso fovet.*
Nunc ille ripam celeris [25] *Alphei legit :*
Nunc nemoris alti [26] *densa metatur loca,*
Vbi [27] *Lerna puro gelida pellucet vado ;*
Sedemque mutat, heic aves querulæ fremunt,
Ramique ventis lene percussi tremunt,
Veteresque fagi, juvit aut amnis vagi
Pressisse ripas, cespite aut [28] *nudo* [29] *leves*
Duxisse somnos ; sive fons largus citas
Diffundit undas, sive per flores novos
Fugiente dulcis murmurat rivo sonus.
Excussa sylvis poma compescunt famem,
Et fraga parvis vulsa dumetis cibos
Faciles ministrant. regios luxus procul
[30] *Est impetus fugisse.* [31] *solicito bibant*
Auro [32] *superbi. quam juvat* [33] *nuda manu*
Captasse fontem ! certior somnus premit
Secura duro membra versantem toro.
Non in recessu furta & [34] *obscuro improbus*
Quærit cubili, seque multiplici timens
Domo recondit : æthera ac lucem petit ,
Et [35] teste cœlo vivit. *hoc equidem reor*
Vixisse ritu prima [36] *quos mistos deis*
Profudit ætas. nullus his auri fuit
Cæcus [37] *cupido ; nullus in campo* [38] *sacer*
Divisit agros arbiter populis [39] *lapis.*
Nondum secabant credulæ pontum rates :

19 Non trabes *Hymettiæ Premunt columnas ultima recisas Africa.* 20 *Non aureũ renidet in domo lacunar.* vide Thy. ℣. 455. 21 Mola ex hordeo & sale confecta : qua frontem victimæ , focum , & cultros aspergere moris erat. hinc *Immolare.* 22 Hecatombe , centum boum sacrificium. 23 Vid. quæ ad ℣. 602. Thyest. 24 Sup. ℣. 13. 25 Vid. Thyest. ℣. 116. 26 Ad retia ponenda. 27 Fons prope Corinthum gelidus & limpidus. non palus illa in agro Argivo. 28 Nulla stragula aut pulvinari supposito. 29 Molles, faciles , quos *suades inire susurrus* foliorum vento agitatorum *vel murmur lene fluentis aquæ.*

30 Libenter fugio. 31 Ipsi soliciti, vid. Thyest. ℣. 551. 32 Divites, potentes, reges. 33 Cotyla. 34 Multa. habenti conclavia & recessus. 35 In aperto, sub dio. 36 Heroas. 37 Ab effectu, officii enim ignaros & immemores abducit avaritia. 38 Quem transferre aut violare nefas. vel, super quem quotannis Deo Termino vel Iovi terminali fiebant sacra ab agrorum dominis inter quos fines dirimebantur. 39 Terminus.

Sua quisque norat maria. non vasto aggere
Crebraque [40] turre cinxerant urbes latus.
Non arma sæva miles aptabat manu,
Nec torta clusas fregerat saxo gravi
[41] Balista portas, [42] jussa nec dominum pati
Iuncto ferebat terra servitium bove.
Sed arva per se fœta poscentes nihil
Pavere gentes. sylva [43] nativas opes,
Et opaca dederant antra nativas domos.
[44] Rupere fœdus impius lucri furor,
Et ira præceps: quæque succensas agit
Libido mentes. venit imperii sitis
Cruenta: factus præda majori minor;
[45] Pro jure vires esse. tum primum manu
Bellare [46] nuda: saxaque & [47] ramos rudes
Vertere in arma. non erat gracili levis
Armata ferro [48] cornus; aut longo latus
Mucrone cingens ensis; aut [49] crista caput
Galeæ comantes. tela faciebat dolor.
Invenit artes bellicus Mavors novas,
Et mille formas mortis. hinc terras cruor
Infecit omnes fusus, & [50] rubuit mare.
Tum scelera, dempto fine, per cunctas domos
Iere: nullum caruit exemplo nefas.
[51] A fratre frater, dextera nati parens
Cecidit, maritus conjugis ferro jacet,
Perimuntque fœtus impiæ matres suos.
Taceo novercas. [52] mitius nil est feris.
Sed dux malorum fœmina & scelerum artifex
Obsedit animos, cujus incestæ stupris
Fumant tot urbes, bella tot gentes gerunt,
Et versa ab imo regna tot populos premunt.
Sileantur aliæ: sola [53] conjux Ægei,

40 Turritis mœnibus.
41 Machina lapidum libratoria, muros urbium concutiens,
42 Terra adhuc immunis & libera.
43 Herbas, fraga, glandes, poma, &c.
44 Simplicem hanc vitam violavere avaritia, ira, libido, dominandi cupido, violentia, &c.
45 Ius erat in armis.
46 Inermi.
47 Sudes, nec eas præustas.
48 *Bona bello cornus*, hastis sc. & jaculis utilis.
49 Pinna, juba, cauda equina solebant cassides coronare, similitudine ducta à gallorum gallinaceorum (qui Martis alites) cristis: nec non cornibus, ut Pyrrhus Epirotarum rex in hostium errorem: *alii*, à forma capitis canini, vulpini, lupini, felini, unde κυνέην, ἀλωπεκέην, λυκέην, γαλέην. Quæ tamen aliis dicuntur quod ex hisce pellibus confici solitæ galeæ. 50 Prælis navalibus. 51 Hæc ut alia multa ab Ovidio post Hesiodum. 52 Neque enim ferarum animos ad bella, cædes, scelera inflammant incestæ fœminæ, quemadmodum virorum. sequitur enim. *Sed dux malorum, fœmina.* 53 Quæ patrem Æetam prodidit, fratrem Absyrtum discerpsit, Peliam à suis filiabus jugulari fecit, Creontem cum filia Glauca *ut alii Creusa* medicatis ignibus absumpsit, liberos suos Mermerum, ac Pheretem in odium Iasonis coram patre occidit; Fugiens autem Athenas Ægeo nupta Medeam peperit, in cujus gratiam Theseo insidiata est.

Medea

Medea reddit fœminas dirum genus.
NV. [54] *Cur omnium sit culpa, paucarum scelus?*
HIP. [55] *Detestor omnes,* [55] *horreo,* [55] *fugio,* [55] *execror.*
[55] *Sit ratio, sit natura, sit dirus furor:*
Odisse placuit, ignibus junges aquas;
Et amica ratibus ante promittet vada
Incerta [56] *Syrtis;* [57] *ante ab extremo sinu*
Hesperia [58] *Tethys lucidum attollet diem;*
Et ora damis blanda præbebunt lupi;
Quam victus animum fœminæ mitem geram.
NVT. *Sæpe* [59] *obstinatis induit frenos amor,*
Et odia mutat. [60] *regna materna aspice,*
Illæ feroces sentiunt Veneris jugum.
Testaris istud unicus genitus puer.
HIP. *Solamen unum* [61] *matris amissæ fero,*
Odisse quod jam fœminas omnes licet.
NVT. [62] *Vt dura cautes undique intractabilis*
Resistit undis, & lacessentes aquas
Longe remittit; verba sic spernit mea.
Sed Phædra præceps graditur, [63] *impatiens moræ.*
Quo se dabit fortuna? quo verget furor?
Repente terræ corpus exanimum cadit;
Et ora morti similis obduxit color.
Attolle vultus, dimove vocis moras:
[64] *Tuus en, alumna, temet Hippolytus tenet.*

54 *Partito paucarum crimen diffundere in omnes.* 55 Auxesis pathetica. 56 Herc. Fu. ℣. 321. 57 Orietur prius Sol è mari Hispanico. vid. Herc. Fu. 373. & Oct. 335. 58 Herc. Fu. 886. 59 Calcitrones sæpe ulciscitur amor non secus ac matrem tuam, quam connubium aversatam Thesei tamen imperio subjecit, unde tu natus. 60 Amazonas, quæ utut connubia aspernentur, quotannis tamen ad sobolem propagandam viros admittunt. 61 Quam amavi unicam. nunc omnes odio habeo. 62 *Nec magis incœpto vultum sermone movetur, quam si dura silex aut stet Marpesia cautes.* 63 Me non expectans. 64 *In terram exanimata cadit Phædra, allevant eam nutrix & Hippolytus.*

PHÆDRA. HIPPOLYTVS. NVTRIX.

Iuvenis pudicitiam omni arte oppugnant nec expugnant: ad fraudem itaque confugiunt & calumnias.

QVis [1] *me dolori reddit, atque æstus graves*
Reponit animo? quam [2] *bene excideram mihi?*
[3] *Cur dulce munus redditæ lucis fugis?*
Aude anime; tenta; perage [4] *mandatum tuum.*
Intrepida constent verba. qui timide rogat,
Docet negare. *magna pars sceleris mei*

1 Revocatam ad vitam. 2 *Placide*, si amorem: *honeste*, si castitatem respicias. 3 Viso tamen prope Hippolyto, vivere vult. 4 Quod nutrici mandasti ipsa perage.

[5] *Olim peracta est; serus est nobis pudor.*
Amavimus nefanda. [6] *si cœpta exequor,*
Forsan jugali crimen abscondam face.
Honesta quædam scelera successus facit.
Age, incipe anime. commodes paulum, precor,
Secretus aures: si quis est, abeat, comes.
HIP. *En, locus ab omni liber arbitrio vacat.*
PH. *Sed ora cœptis transitum verbis negant.*
Vis magna vocem emittit, at major tenet.
[7] *Vos testor omnes cœlites, hoc, quod volo.*
HIP. *Animusne cupiens aliquid, effari nequit?*
PH. Curæ leves loquuntur, ingentes stupent.
HIP. *Committe curas auribus, mater, meis.*
PH. *Matris superbum est nomen, & nimium potens:*
Nostros humilius nomen affectus decet.
Me vel [8] *sororem, Hippolyte, vel famulam voca:*
Famulamque potius. omne servitium feram.
Non me, per altas ire si jubeas nives,
Pigeat gelatis ingredi [9] *Pindi jugis:*
Non, si per ignes ire & infesta agmina,
Cuncter paratis ensibus pectus dare.
[10] *Mandata recipe sceptra; me famulam accipe.*
Te imperia regere, me decet jussa exequi.
Muliebre non est regna tutari patris.
Tu, qui juventæ flore primævo viges,
Cives paterno fortis imperio rege,
[11] *Sinu receptam, supplicem, ac servam tege.*
Miserere [12] *viduæ.* HIP. *summus hoc omen Deus*
Avertat: aderit sospes actutum parens.
PH. *Regni* [13] *tenacis dominus, &* [14] *tacitæ Stygis,*
Nullam relictos fecit [15] *ad superos viam.*
[16] *Thalami remittet ille raptorem sui?*
[17] *Nisi forte amori placidus & Pluto sedet.*
HI. Illum *quidem* [18] *æqui cœlites reducem dabunt.*

5 Vbi primum nefarie amare cœpi. 6 Si amori meo responderit, forsan erit ut, non redeunte ab inferis Theseo, Hippolyto nubam. *sed interpretes omnes ita exponunt*: quod si liberius cum Hippolyto egero, Thesei amori hoc tribuent omnes: etiam si uterum ferre cœpero, me gravidam ex Theseo putabunt. 7 *Hæc lectio* vos. test. om. cœl. h. q. vo. Me nolle, *placet Lipsio ut. sit interruptus versus ex perturbatione Phædræ. Ios. Scal. legit,* Vos. tes. o. c. h. q. v. Me nolle. Hip. cupiens aliquid effari nequit. 8 Sororis autem nomine amicæ quandoque vocabantur; ut & amatores, fratris. 9 Herc. Fu. 1285. 10 Mihi à patre tuo. 11 *Ambigue* ille de causa & protectione, hæc de amore intelligit. 12 *Et hoc ambigue.* Phædra enim viduam se absente marito dicit. vid. Herc. Fu. ✠. 245. & *Agamem.* 154. ille patris tanquam mortui omen deprecatur. 13 Herc. Fu. ✠. 678. 14 Tacite fluentis, ut Herc. Fu. ✠. 7[illegible]2. vel propter silentes umbras. 15 Ad nos. 16 Conjugis suæ raptores dimittet Pluto? supra ✠. 93. & Herc. Fu. 805. 17 *Vel ironice vel* Emphatice, innuens amori ipsum parcere Plutonem immitem. 18 Fidæ illius erga Pirithoum amicitiæ faventes.

Sed, dum tenebit vota in incerto deus,
Pietate caros debita fratres colam.
Et te tuebor. esse ne viduam putes:
Ac tibi parentis ipse supplebo locum.
PH. *O spes amantum credula! ô fallax amor!*
[19] *Satisne dixit? precibus admotis agam.*
Miserere; tacita mentis exaudi preces.
Libet loqui, pigetque. HIP. *quodnam istud malum est?*
PH. [20] *Quod in novercam cadere vix credas malum.*
HIP. *Ambigua voce verba perplexa jacis;*
Effare aperte. PH. *pectus insanum vapor*
Amorque torret. intimas sævus vorat
Penitus medullas, atque per venas meat
Visceribus ignis mersus [21] *& venis latens,*
Ut agilis altas flamma percurrit trabes.
HIP. [22] *Amore nempe Thesei casto furis.*
PH. *Hippolyte, sic est: Thesei vultus amo*
Illos priores, quos tulit quondam puer;
[23] *Cum prima puras barba signaret genas,*
[24] *Monstrique cæcam* [25] *Gnossii vidit* [26] *domum,*
[27] *Et longa curva fila collegit via.*
Quis tum ille fulsit? presserant vittæ comam,
Et ora flavus tenera tingebat rubor.
Inerant lacertis mollibus fortes tori:
[28] *Tuæve Phœbes vultus, aut Phœbi* [29] *mei;*
[30] *Tuusque potius: talis, en, talis fuit*
Cum placuit [31] *hosti; sic tulit celsum caput.*
In te magis refulget [32] *incomptus decor;*
Et genitor in te totus; & torvæ tamen
Pars aliqua matris miscet ex æquo decus:
In ore [33] *Grajo* [34] *Scythicus apparet rigor.*
Si cum parente Creticum intrasses fretum,
Tibi fila potius nostra nevisset soror.
Te, te, [35] *soror, quacunque siderei poli*
In parte fulges, invoco ad causam [36] *parem.*
[36] *Domus sorores una corripuit duas;*

19 Pie ille & simpliciter dixerat, *parentis supplebo locum*, illa accipit ac si amori suo cessisset.
20 Sc. ut privignum amet.
21 Quæ à jecore, amoris sede. *vulnus aut venis, & cæco carpitur igni.*
22 *Simpliciter ille hæc, vel simulanter.*
23 Cum prima lanugo vestiret genas leves.
24 Minotauri. sup. ℣. 121.
25 Cretensis, à Gnosso Cretæ urbe.
26 Labyrinthum.
27 Athenienses cum per invidiam interfecissent Androgeum fil. Minois, quod palæstra omnes vicisset, à Minoe devicti cogebantur quotannis pendere septena natorum corpora Minotauro voranda. Huc forte missus Theseus ab Ariadne adamatus, accepit filum quo se Labyrintho explicaret, interfecto monstro.
28 Quam tu colis Hippolyte.
29 Avi mei, qui semper juvenis, pulcher, intonsus. inf. ℣. 751.
30 Aut potius vultus instar tui ô Hippolyte.
31 Ariadnæ, vel Antiopæ. sup. ℣. 396.
32 Nativus, non fucatus.
33 A Græco patre.
34 A matre Amazone quæ è Scythia.
35 Ariadne à Baccho in cœlum relata.
36 *Placuit domus una duabus, Me tua forma capit, capta parente soror, Theseides Theseusque duas rapuere sorores.*

Te ge-

Te genitor; at me natus. en, supplex jacet
Allapsa genubus regiæ proles domus.
Respersa labe nulla, & intacta, innocens;
[37] *Tibi mutor uni; certa descendi ad preces:*
Finem hic dolori faciet, aut vitæ, dies.
Miserere amantis. HIP. *magne regnator Deûm,*
Tam lentus audis scelera? tam lentus vides?
Ecquando sæva fulmen emittes manu,
[38] *Si nunc serenum est? omnis impulsus ruat*
Æther, & atris nubibus condat diem;
Ac versa retro sidera obliquos agant
Retorta cursus. tuque siderum caput,
Radiate Titan, tu nefas stirpis tuæ
Speculare? [39] *lucem merge, & in tenebras fuge.*
[40] *Cur dextra, Divûm rector atque hominum, vacat*
Tua, nec trisulca mundus ardescit face?
[41] *In me tona; me fige; me velox cremet*
Transactus ignis. sum nocens; merui mori;
Placui novercæ. dignus an stupris [42] *ego?*
Scelerique tanto visus [42] *ego solus tibi*
Materia facilis: hoc meus meruit [43] *rigor;*
O scelere vincens omne fœmineum genus!
O majus ausa [44] *matre monstrifera malum,*
Genitrice pejor! illa se tantum stupro
Contaminavit, & tamen tacitum diu
Crimen biformi partus exhibuit nota,
Scelusque matris arguit vultu [45] *truci*
Ambiguus infans. [46] *ille te venter tulit.*
[47] *O ter quaterque prospero fato dati,*
Quos hausit, & peremit, & leto dedit
Odium, dolusque! [48] *genitor, invideo tibi.*
Colchide noverca majus hoc, majus malum est.
PH. *Et ipsa nostræ fata cognosco* [49] *domus:*
[49] Fugienda petimus, *sed mei non sum potens.*
Te vel per ignes, per mare insanum sequar,
Rupesque, & amnes, unda quos torrens rapit.
Quacumque gressus tuleris, hac amens ferar.
Iterum, superbe, genubus advolvor tuis.
HIP. *Procul impudicos corpore à casto amove*

37 Hactenus casta, intacta aliis, tua primum causa impudica facta sum.
38 Si non nunc fulminas.
39 Ne videas scelus nepotis tuæ Phædræ.
40 *Cur agunt superi tanta otia cœlo? Fulmina cur cessant?*
41 Si non in illam?
42 Emphatice. sic.
43 Austeritas mea & asperitas.
44 Pasiphaë, quæ ex promiscuo concubitu Minois & tauri peperit Minotaurum.
45 Tamino.
46 Qui Minotaurum. incestus sc. & monstrosus.
47 Perfecte. septenarius enim numerus perfectus, τρὶς μάκαρες καὶ τετράκις. *O terque quaterque beati* quos peremerunt odia & doli novercarum.
48 Tibi enim Medea Cholcis nupta patri tuo (ut sup. ℣. 562.) vitæ insidias misto veneno struxit, mihi noverca mea amorem incestum. 49 Mater, taurum, soror, hostem; ego, privignum.

Tactus, quid hoc est? etiam in amplexus ruit?
Stringatur ensis, merita supplicia exigat.
En, [50] *impudicum crine contorto caput*
Læva reflexi. justior nunquam [51] *focis*
Datus tuis est sanguis; [52] *arcitenens Dea.*
PH. *Hippolyte, nunc me compotem voti facis:*
Sanas furentem; majus hoc voto meo est,
Salvo ut pudore manibus immorior tuis.
HIP. *Abscede, vive;* [53] *ne quid exores. &* [54] *hic*
Contactus ensis deserat castum latus.
Quis eluet me [55] *Tanais? aut quæ barbaris*
[56] *Mæotis undis Pontico incumbens mari?*
[57] *Non ipse toto magnus Oceano pater*
Tantum expiarit sceleris. [58] *ô sylvæ! ô feræ!*
NV. [59] *Deprehensa culpa est. anime, quid segnis stupes?*
[60] *Regeramus ipsa crimen, atque ultro impiam*
Venerem arguamus. scelere velandum est scelus.
Tutissimum est inferre, cum timeas, gradum:
Ausæ priores simus an passæ nefas,
Secreta cum sit culpa, quis testis sciet?
Adeste [61] *Athenæ: fida famulorum manus*
Fer opem: nefandi raptor Hippolytus stupri
Instat, premitque; mortis intentans metum,
Ferro pudicam terret. en, præceps abiit,
Ensemque trepida liquit attonitus fuga,
Pignus tenemus sceleris. hanc mœstam prius
Recreate: [62] *crinis tractus, & lacera coma,*
Ut sunt, remaneant. facinoris tanti notas
Referte in urbem. Recipe jam sensus, hera.
Quid te ipsa lacerans omnium aspectum fugis?
Mens impudicam facere, non casus, solet.

50 Novercæ impudicæ. 51 Stabant enim ad aram Dianæ. sup. ℣. 404. & 423. 52 ἰοχέαιρα. 53 Neque tibi gratum faciam. 54 Gladium veluti Phædræ contactu pollutum à se casto abjicit inf. ℣. 726. 55 Vid. Herc. Fu. ℣. 1322. 56 Palus influens in Pontum. 57 Non ipse Neptunus, universo mari suo. Herc. Fu. ℣. 1327. 58 Ad vos propero. *atque hoc dicto excedit.* 59 Deprehendit jam Hippolytus culpam alumnæ meæ, quam ad patrem, si quando reversus fuerit, deferet. Excogita itaque ô anime aliquam technam qua præveniamus eum, atque hæc est. 60 Prius arguamus eum novercæ stuprum inferre voluisse. 61 O Athenienses, *invocatque quasi in auxilium cives & famulos nutrix, lena, proditrix.* 62 Sup. ℣. 704.

CHORVS.

Precatur Chorus ut bene cedat Hippolyto forma, quæ plerisque fuit exitio. Thesei reditum prospicit.

[1] *Fugit insana similis procella,*
Ocyor nubes glomerante [2] *Coro.*

1 Hippolytus fugit in sylvas non segnius pluvia è nube soluta erumpente. 2 Thyest. ℣. 576.

Ocyor cursum rapiente flamma,
[3] *Stella cum ventis agitata* [4] *longos*
[5] *Corripit ignes.*
Conferat tecum decus omne priscum
Fama miratrix [6] *senioris avi:*
[7] *Pulchrior tanto tua forma lucet,*
Clarior quanto micat [8] *orbe pleno,*
Cum suos ignes coeunte cornu
Iunxit, & curru properante pernox
Exerit vultus rubicunda Phœbe;
Nec tenent stellæ faciem minores:
Qualis est primas referens tenebras
Nuncius noctis, [9] *modo lotus undis*
[10] *Hesperus, pulsis iterum tenebris*
[10] *Lucifer idem.*
Et tu [11] *thyrsigera Liber ab India,*
[12] *Intonsa juvenis perpetuum coma,*
[13] *Tigres* [14] *pampinea cuspide* [15] *territans,*
Ac [15] *mitra cohibens* [16] *cornigerum caput,*
Non vinces [17] *rigidas Hippolyti comas.*
[18] *Nec vultus nimium suspicias tuos,*
Omnes per populos fabula distulit,
Phædræ quem Bromio prætulerit soror.
Anceps, forma, bonum mortalibus,
Exigui donum breve temporis,
Vt velox celeri pede laberis!
Non sic prata novo vere decentia
Æstatis calidæ dispoliat vapor;
Sævit solstitio cum medius dies,
Et noctem brevibus præcipitat rotis;

3 Theb. ℣. 431. 4 Diffusos per longum tractũ. 5 *concipit ignes.* prius enim dixerat *rapiente.* hujusmodi autem meteora ventorum impulsu & aëris attritu concipiunt ignem. Theb. 431. 6 Prisci, veteris. 7 *Ignes plena nitet quantum inter Luna minores; tantum formosis formosior omnibus hic est.* 8 Pleno jam orbe & Soli opposita, per totam lucet noctem *cum stellis acies obtusa videtur.* 9 Exire enim Oceano videtur. vid. Herc. Fu. ℣. 25. cujus humore irrigata sidera pasci magisq; splendere credebantur. 10 Idem autem Lucifer & Hesperus. 11 à Baccho thyrsigero devicta. 12 Idem enim cum sole. uterque itaque intonsus & juvenis fingitur propter radios. Oed. 405. 13 Currum Bacchi trahentes. 14 Vitium frondibus involuto thyrso. 15 Herc. Fu. ℣. 470. 15 An à truculentia ebriorum? An quod cornua veteribus in usum poculorum? An quod boves primus junxit Bacchus, unde & Osyris est Ægyptiis? An à robore? qua de causa Seleuci faciem in statuis cornigeram fuisse scribit Appianus in Syriacis, quod taurum ferocem, sacrificante Alexandro, vinculis ruptis profugum solus cornibus arreptum detinuerit. An κερασφόρος dictus ob galeam capitis arietini forma (quali Pyrrhum Epirotarum regem usum fuisse refert Plutarchus, nec non Turno *rubræ cornua cristæ* tribuit Virgilius) insignem, in honorem patris sui Iovis Ammonis, cui & ipse aram & templum sub arietis specie erexit? An denique à cincinnis seu crobylis crinium utrinque in cornuum formam acuminatis atq; retortis? cujusmodi comis spectabiles incedebant sacerdotes Lydii & Armenii. Neque alia creduntur Mosis fuisse cornua, quæ tamen alii de facie ejus intelligunt quæ קרן id est, radiabat, splendorem emittebat radiorum qui cornua referrent à קרם incurvare, vel קרן cornu. 17 Incomptas. 18 Neque admirere præ hujus vultu tuum, ô Theseu, quem ut fama est Ariadne Baccho prætulit, cui tamen à Theseo in ins. Naxo relicta ab Indis revertenti nupsit.

19 *Lan-*

[19] *Languescunt folio lilia pallido,*
Et [20] *grata* [20] *capiti deficiunt rosa:*
Vt fulgor teneris qui radiat genis
Momento rapitur; nullaque non dies
[21] Formosi spolium corporis abstulit.
Res est forma fugax. quis sapiens bono
Confidat fragili? dum licet, utere,
Tempus sed tacitum subruit, [22] horaq;
Semper præterita deterior subit.
Quid deserta petis? tutior aviis
Non est forma locis. te [23] *nemore abditum,*
Cum Titan medium constituit diem,
Cinget turba licens, [24] *Najades improba,*
[25] *Formosos solitæ claudere fontibus:*
[26] *Et somnis facient insidias tuis*
[27] *Lasciva nemorum Dea,*
Montivagique Panes.
[28] *Aut te stellifero despiciens polo*
Sidus, [29] *post veteres Arcadas editum,*
Currus non poterit flectere candidos.
Et nuper rubuit; nullaque lucidis
Nubes sordidior vultibus obstitit.
At [30] *nos soliciti lumine turbido,*
Tractam Thessalicis carminibus rati,
Tinnitus dedimus: tu fueras labor,
Et tu causa moræ. te dea noctium
Dum spectat, celeres sustinuit vias.
Vexent hanc faciem frigora parcius,
Hæc solem facies rarius appetat,
Lucebit [31] *Pario marmore clarius.*
Quam grata est facies torva viriliter,
Et [32] *pondus veteris triste supercili?*
Phœbo colla licet splendida compares:
Illum cæsaries [33] *nescia colligi,*
Perfundens humeros, ornat & integit:
Te frons hirta decet, te brevior coma
Nulla lege jacens. tu licet asperos
Pugnacesque Deos viribus arceas,

19 *Ellipsis, cum languescunt.* vel lege *Lang. fol. ut lil. pal.* 20 Cujus dolori à calore proficiscenti medentur. Thyest. ℣. 944. 21 Aliquid de forma demit, minuit.

22 *Optima quæque dies miseris mortalibus ævi Prima fugit.* 23 Meridianos æstus umbra levantem nemoris. 24 Fontium Nymphæ. à νάεσθαι fluere. 25 Vt Hylam. Med. ℣. 649. & Narcissum umbram suam in fonte conspectam amplexatum.

26 Et te dormientem rapient Dryades, Fauni, Satyri. 27 Variant hîc lectiones, alii supplent hos versus ut sint Asclepiadæi, leguntque *lasciva nemorum multivagæ dea Panas quæ Dryades montivagos petunt.* Verum nil tanti est, quoties enim reperias Choriambicos Dimetros, Acatalecticos statis metris Chori interseri?

28 Aut Luna vocabit tua forma capta, ut quondam Endymionis. sup. ℣. 308. 29 Προσέληνοι dicuntur Arcades, sive quod idem semper incoluerint solum, αὐτόχθονες uti Athenienses. vel quod Lunæ cursum Endymion Arcas primus invenerit. unde & fabulæ locus.

30 Nos ruboris Lunæ causam magicis carminibus imputantes, illi laboranti pelvium tinnitu succurrere voluimus (sic enim & tubarum clangore Lunæ Eclipsim patienti auxiliari se credebat vulgi superstitio) Tu autem ô Hippolyte causa illi eras ruboris & moræ. vid. sup. ℣. 420. & Med. 794. 31 Pure candido marmore ex ins. Paro Cycladum una. 32 Gravitas & majestas quæ in superciliis. 33 Inornata & incompta.

34 *Et vasti spacio vincere corporis,*
Æquas Herculeos jam juvenis toros,
Martis belligeri pectore latior.
35 *Si dorso libeat cornipedis vehi:*
Frenis Castorea mobilior manu
Spartanum poteris flectere 36 *Cyllarum,*
Amentum digitis tende prioribus,
Et totis jaculum dirige viribus;
Tam longe, dociles spicula figere,
37 *Non mittent gracilem Cretes arundinem.*
Aut si tela modo spargere Parthico
In cœlum placeat; 38 *nulla sine alite*
Descendent, tepido viscere condita,
Prædam de mediis nubibus afferes.
39 Raris forma viris (*secula prospice*)
Impunita fuit. *te melior deus*
Tutum prætereat, formaque nobilis
40 *Deformis senii limina transeat.* (*furor?*
40 *Quid sinat inausum fœmina præceps*
Nefanda juveni crimina insonti parat;
41 *In scelere quærit crine lacerato fidem.*
Decus omne turbat capitis; humectat genas,
Instruitur omnis 42 *arte fœminea dolus.*
Sed iste quisnam est, regium vultu decus
Gerens, & alto vertice attollens caput?
Vt ora juveni paria 43 *Pirithoo gerit!*
Ni languido candore pallerent genæ,
Staretque recta squallor incultus coma.
44 *En, ipse Theseus redditus terris adest.*

34 Heinſ. legit. *Nec vasti spatio* ut sit sensus: Tu alter Diomedes in certamen Martis descendere audeas cum spe victoriæ, nam & juvenis jam æquas, &c. Sed & hunc versum cum duobus antecedentibus rejicit Ios. Scal.

35 Si equitare libeat, superas Castorem qui bonus eques & peritus equûm domitor.

36 Equum Castori à Junone datum quem à Neptuno acceperat. hunc Pollucis fuisse refert Virg. 3 Georg. sed fratrem pro fratre poni exponit Servius.

37 Nec Cretes peritissimi sagittarii longius emittent sagittam quam tu jaculum.

38 Quemadmodum ab Eurytione fixa. 5 Æneid. *Sub nube columba Decidit exanimis vitamque reliquit in astris Aereis, fixamque refert delapsa sagittam.*

39 Formosis ut plurimum nocuit sua forma.

40 Vetus Lipsii codex habuit *Deformis senii monstret imaginem*, quam lectionem exosculatur Ios. Scalig. atque ita exponit hunc locum: ne forte vindicta fastus te perstringat; quoties formæ tuæ in mentem venit, toties repræsenta tibi & deformis senii imaginem, ne insolescas, *acutum nimis & longe petitum, (quod tanti viri pace dixerim) sed ut iecit lector.* 41 Vnus Lipsii liber habet, *In scelera*, alter. *En scela!* 42 Al. *Fraude.* 43 Merito suspicatur Delrius legendum *Hippolyto*: ut cui hæc conveniunt omnia, Pirithoo nequaquam, qui neque rediit, neque juvenis, nec si rediisset minus palleret quam Theseus, uterque ab inferis rediens. 44 Agnoscit tandem ipsum esse Theseum.

ACTVS TERTIVS.

THESEVS. NVTRIX.

Reversus ab inferis Theseus domestici luctus causam à nutrice obvia sciscitatur, illa se hoc tantum scire respondet, Phædram necis consilium iniisse.

TAndem profugi noctis æternæ plagam,
Vastoque manes carcere 1 *umbrantem polum.*

1 Nigrantem, deteriorem, Antarcticum, vid. Herc. Fu. 636. & 1103. Ag. 750.

Vt

Vt vix cupitum sufferunt oculi diem!
[2] *Iam quarta*[2] *Eleusis dona Triptolemi secat,*
[3] *Paremque toties Libra composuit diem;*
Ambiguus ut me sortis ignotæ labor
Detinuit inter mortis & vitæ mala.
Pars una vitæ mansit extincto mihi
Sensus. malorum finis Alcides fuit.
[4] *Qui cum revulsum* [5] *Tartaro extraheret canem,*
Me quoque supernas pariter ad sedes tulit.
Sed fessa virtus robore antiquo caret,
Trepidantque gressus. heu, labor quantus fuit
[6] *Phlegethonte ab imo petere longinquum æthera,*
Pariterque mortem fugere, & [7] *Alcidem sequi!*
[8] *Quis fremitus aures flebilis pepulit meas?*
Expromat aliquis, luctus, & lacrymæ, & dolor,
Et limine ipso mœsta lamentatio;
Hospitia digna prorsus [9] *inferno hospite,*
NV. *Tenet obstinatum Phædra consilium necis,*
Fletusque nostros spernit, ac morti imminet.
TH. *Quæ causa leti? reduce cur moritur viro?*
NV. [10] *Hæc ipsa letum causa maturum attulit.*
TH. *Perplexa magnum verba nescio quid tegunt.*
Effare aperte, quis gravet mentem dolor.
NV. *Haud pandit ulli. mœsta secretum occulit,*
Statuitque secum ferre, quo moritur, malum.
Iam perge quæso, perge: properato est opus.
TH. *Reserate clusos regii postes laris:*

2 Vrbs illa Attica (cujus regis filium Triptolemum Ceres agri colendi rationem docuit aliisque tradere jussit) quarto jam messem collegit.
3 Et libra signum æquinoctiale quater æquavit diem nocti, hoc est, *quatuor jam annos apud inferos fui.*
4. Herc. Fu. ℣. 805.
5 Profundissimo inferorum loco. διὰ τὸ [illegible] Homero dicitur Ἠερόεις & ζόφον ὑπὸ χθονὸς [illegible].
6 Thyest. ℣. 73.
7 Magnis passibus incedentem, quod ex ratiocinatione Pythagoræ liquet de Herculis statura. vid. Thyest. ℣. 130.
8 *Exaudit Phædræ ejulatus.*
9 Ab inferis veniente.
10. Ne tibi reverso detegat factum.

THESEVS. PHÆDRA.

Primum simulat Phædra mori se malle quam vim sibi illatam revelare Theseo, cui deinde nutrici cruciatum minitanti ostendit gladium, quem Hippolytus abjectum reliquisset.

O Socia thalami, siccine adventum viri,
Et [1] *expetiti conjugis vultum excipis?*
Quin ense viduas dexteram? atque animum mihi
Restituis? & te quidquid è vita fugat
Expromis? PH. *eheu, per tui sceptrum imperi,*
Magnanime Theseu, perque natorum indolem,

1 Expetendi certe.

Tuosque reditus, perque[2] *jam cineres meos,*
Permitte mortem. TH. *causa quæ cogit mori?*
PH. [3] *Si causa leti dicitur, fructus perit.*
TH. *Nemo istud alius, me quidem excepto, audiet.*
Aures pudicas conjugis solas times?
Effare; fido pectore arcana occulam.
PH. [4] Alium silere quod voles, primus sile.
TH. *Leti facultas nulla continget tibi.*
PH. [5] Mori volenti deesse nunquam mors potest.
TH. *Quod sit luendum morte delictum, indica.*
PH. *Quod vivo.* TH. *lacrymæ nonne te nostræ movent?*
PH. [6] *Mors optima est perire, dum lacrymant sui.*
TH. *Silere pergit. verbere ac vinclis anus*
Altrixque prodet quidquid hæc fari abnuit,
Vincite ferro; verberum vis extrahat
Secreta mentis. PH. *ipsa jam fabor, mane.*
TH. *Quidnam ora mœsta avertis, & lacrymas genis*
Subito coortas veste pratenta obtegis?
PH. *Te, te, creator cælitum, testem invoco,*
[7] *Et te coruscum lucis ætheræ jubar,*
Ex cujus ortu nostra dependet domus;
Tentata precibus restiti: [8] *ferro ac minis*
Non cessit animus; vim tamen corpus tulit.
Labem hanc pudoris eluet noster cruor.
TH. *Quis, ede, nostri decoris eversor fuit?*
PH. *Quem rere minime.* TH. *quis sit, audire expeto.*
PH. *Hic dicet ensis, quem tumultu territus*
Liquit stuprator, civium accursum timens.
TH. *Quod facinus, heu me, cerno? quod monstrum intuor?*
Regale [9] *parvis asperum signis* [10] *ebur,*
Capulo refulget gentis [12] *Actææ* [11] *decus.*
Sed ipse quonam evasit? PH. *hi trepidum fuga*
Videre famuli concitum celeri pede.

2 Me morti jam destinatam.
3 Mori se velle fingit ne Hippolytum tanquam dedecoris sui reum apud patrem agat: neve quis sciat.
4 Quod tacitum esse velis, nemini dixeris.
5 Theb. ℣. 151.
6 Hoc enim charitatis argumentum: Sicci autem oculi in funere odium arguunt.
7 Et te ô Phoebe domus nostræ author, matris meæ ex Crete Nympha genitor.
8 Stupratoris.
9 Heinsius legi vult *Patriis*, ad *Actæa* nimirum referens: sed & vulgatam lectionem adstruet sequens expositio de cicadis.
10 Manubrium ensis ex ebore cælato. cui insculpta 11 Aurea cicada, quo insigni ac symbolo se αὐτόχθονας esse volebant Athenienses ostendere, vertice vel fronte aureas cicadas gestantes. 12 Herc. Fu. ℣. 1163.

THESEVS.

Agnito ense deceptus pater & iratus, filio immerito exitium imprecatur.

PRo sancta pietas! pro gubernator poli,
Et [1] *qui secundum in fluctibus regnum tenes,*

1 Herc. Fu. ℣. 598.

Vnde

Vnde ista venit generis infandi lues!
[2] Hunc Graja tellus aluit, an [3] taurus Scythes,
Colchusve [4] Phasis? redit ad [5] auctores genus;
[5] Stirpemque primam degener sanguis refert.
Est prorsus iste [6] gentis armigeræ furor,
Odisse [7] Veneris fœdera, & castum diu
Vulgare populi corpus. ô tetrum genus,
[8] Nullaque victum lege melioris soli!
Feræ quoque ipsæ [9] Veneris evitant [9] nefas,
Generisque leges [10] inscius servat pudor.
Vbi vultus ille, & ficta [11] majestas viri,
Atque habitus horrens, prisca & antiqua appetens,
Morumque senium triste, & aspectu grave?
[12] O vita fallax! abditos sensus geris,
Animisque pulchram turpibus faciem induis.
Pudor impudentem celat, audacem quies,
Pietas nefandum. vera fallaces probant,
Simulantque molles dura. *sylvarum incola*
Ille efferatus, castus, intactus, rudis,
[13] Mihi te reservas? à meo primum toro
Et scelere tanto placuit [14] ordiri virum?
Iamjam superno numini grates ago,
Quod [15] icta nostra cecidit Antiope manu:
Quod non ad antra Stygia descendens [16] tibi
Matrem reliqui, profugus ignotas procul
Percurre gentes; [17] te licet terra ultimo
Summota mundo dirimat Oceani plagis;
Orbemque nostris pedibus obversum colas:
Licet in recessu penitus extremo abditus
Horrifera [18] celsi regna transieris poli;
[19] Hyemesque supra positus & canas nives,
Gelidi frementes liqueris Boreæ minas
Post te furentes; sceleribus pœnas dabis.
Profugum per omnes pertinax latebras premam:
Longinqua, clausa, abstrusa, diversa, invia
Emetiemur; nullus obstabit locus.
Huc vota mittam, tela quo mitti haud queunt.

2 Græcamne educationem sapiunt isti mores, an Barbaram?
3 Sup. ℣. 167.
4 Mex. Colchorum fluvius.
5 *Hoc imputat matri Antiopæ seu Hippolytæ.*
6 Amazonum: sup. 574.
7 Connubia.
8 *Metaph.* quod in melius solum translatum non mitescit, feritatem non amittit.
9 Illicitam Venerem, incestum matrum coitum.
10 In feris etiam vel barbaris.
11 Gravitas, tristitia.
12 O quam fronti nulla fides? omnes simulant ac dissimulant, alii videri volunt quam sunt.
13 *Emphatice* an in patris tui solius decus?
14 Virilitatis tuæ primum specimen edere.
15 Sup. ℣.225.
16 Ne & propriam matrem violasses.
17 Fugias licet ad nobis oppositos Antipodas.
18 Arctici, *qui nobis semper sublimis.*
19 Vlterius quam unde ad nos veniunt hyemes.

Scis

Scis [20] *unde redeam?* [21] *genitor æquoreus dedit,*
Vt vota [22] *prono trina concipiam Deo,*
Et [23] *invocata munus hoc sanxit Styge.*
En perage donum [24] *triste, regnator freti.*
Non cernat ultra lucidum Hippolytus diem,
Adeatque Manes juvenis irato patre.
Fer [24] *abominandam nunc opem nato parens.*
Nunquam [25] *supremum numinis munus tui*
Consumeremus, magna ni premerent mala,
Inter profunda Tartara, & Ditem horridum,
Et imminentes regis inferni minas,
[26] *Voto peperci, redde nunc pactam fidem,*
Genitor. moraris? cur adhuc undæ silent?
Nunc atra ventis nubila impellentibus
Subtexe [27] *noctem; sidera & cælum eripe.*
Effunde pontum. [28] *vulgus æquoreum cie,*
Fluctusque ab ipso tumidus Oceano [29] *voca.*

20 Ab inferno scilicet, quo descensu ac reditu erit facilius te persequi, vel ut inf. ℣. 949. 21 Neptunus dedit mihi optionem 3 votorum inf. 950. 22 Favente, exaudiente. 23 Herc. Fu. ℣. 711. 24 Cum pater filii necem exoptet. 25 Ex tribus enim optatis hoc erat ultimum, quod de Hippolyti interitu optavit. primum quidem fecerat in latrones, dum Athenas proficisceretur à Troezene ubi natus est: secundum ut è Labyrintho redire posset. 26 Non consumpsi votum hoc tertium. 27 Tenebras, caliginem. 28 Monstra marina. 29 In terram. inf. ℣. 1030.

CHORVS.

Queritur Chorus, cum cœli ceterarumque rerum cursus certo regantur consilio, non tamen res humanas juste ac recte cedere, cum bonis male sit, malis bene.

1 *Cur bonis viris accidant mala.* Sen. phil.

[1] *O Magna parens natura deûm,*
Tuque igniferi rector Olympi,
Qui sparsa cito sidera mundo
Cursusque vagos rapis astrorum,
[2] *Celerique polos cardine versas:*
Cur tibi tanta est cura perennes
Agitare vias ætheris alti?
Vt 3 *nunc canæ frigora brumæ*
Nudent silvas; 4 *nunc arbustis*
Redeant umbræ; nunc æstivi
5 *Colla Leonis Cererem magno*
Fervore coquant; [6] *viresque suas*
Temperet annus? sed cur idem,
Qui tanta regis, sub quo vasti

2 Moventur enim poli cum universo, utcunque Mathematicis dicantur immoti.
3 Hyeme, spolientur foliis sylvæ.
4 Vere, redeant arboribus comæ umbrosæ.
5 Æstate, Sol in Leone fruges torreat.
6 Autumnus colorem frigore temperans fructus maturet.

Pondera

Pondera mundi librata suos
Ducunt orbes; hominum nimium
[7] *Securus ades; non solicitus*
Prodesse bonis, nocuisse malis?
[8] Res humanas ordine nullo
Fortuna regit, spargitque manu
Munera cœca, pejora fovens.
[9] Vincit sanctos dira libido.
Fraus sublimi regnat in aula.
Tradere turpi [10] fasces populus
Gaudet; [11] eosdem colit, atque odit.
[12] Tristis virtus perversa tulit
Præmia recti. castos sequitur
Mala paupertas: vitioque potens
Regnat adulter.
O vane pudor, falsumque decus! [13]
Sed quid citato nuncius portat gradu,
[14] *Restatque mœstus lugubrem vultum gerens?*

7 *Non curans, negligens.*
8 Vitam regit Fortuna non Sapientia. *ex Epicuri Schola.*
9 Violenti & libidinosi opprimunt innocentes & castos.
10 Honores, honorum insignia. à Romanis tractum, quorum magistratibus præferebantur à lictoribus secures fascibus virgarum insertæ; consulibus 12. Dictatori 24. Prætori 6. &c.
11 Fluctuans, mobilis, inconstans populus.
12 Bor. pœnas ferunt iniquam virtuti suæ mercedem.
13 Aposiopesis ex interventu nuncii.
14 Al. *Régaleque mœstus lugubrem vultum geris?*

ACTVS QVARTVS.

NVNCIVS. THESEVS.

Narrat Theseo nuncius ut perierit Hippolytus discerptus ab equis suis, quos terruerat taurus marinus à Neptuno, ex Thesei voto, immissus.

O [1] *Sors acerba & dura famulatus gravis,*
Cur me ad nefandos nuncium casus vocas?
TH. *Ne metue clades fortiter fari asperas;*
[2] *Non imparatum pectus ærumnis gero.*
NVN. *Vocem dolori lingua luctifico negat.*
TH. *Proloquere, quæ sors aggravet quassam domum.*
NVN. *Hippolytus (heu me) flebili leto occubat.*
TH. [3] *Gnatum parens obiisse jam pridem scio:*
Nunc raptor obiit. mortis effare ordinem.
NVN. *Vt profugus urbem liquit infesto gradu,*
Celerem citatis passibus cursum explicans,
Celsos sonipedes ocyus subigit jugo.

1 Servitutis, quæ adigit servos ad tristia non raro ministeria.
2 Assuetum ærumnis & præparatum: ut qui omnia præcepi atque animo mecum ante peregi.
3 Iamdudum periit mihi filius, ubi primum officii & pietatis immemor uxori patris stuprum inferre conatus est. Illo enim die nocens moritur quo peccat; jam tandem raptorem periisse audio.

Et ora frenis domita substrictis ligat.
Tum [4] multa secum effatus, & patrium solum
Abominatus, sæpe genitorem ciet,
Acerque habenis lora permissis quatit;
Cum subito vastum tonuit ex alto mare,
Crevitque in astra; nullus inspirat salo
Ventus; quieti nulla pars cæli strepit,
Placidumque pelagus propria tempestas agit.
Non tantus auster Sicula disturbat freta,
Nec tam furenti pontus exurgit sinu
Regnante [5] Coro, saxa cum fluctu tremunt,
Et cana summum spuma [6] Leucatem ferit.
Consurgit ingens pontus in vastum aggerem,
Tumidumque monstro pelagus in terram ruit.
[7] Nec ista ratibus tanta construitur lues;
Terris minatur. fluctus haud cursu levi
Provolvitur; [8] nescio quid onerato sinu
Gravis unda portat; [9] quæ novum tellus caput
Ostendit astris. Cyclas exoritur nova.
[10] Latuere nube numen Epidauri Dei,
Et scelere petræ nobiles Scironides,
Et quæ duobus terra comprimitur fretis.
Hæc dum stupentes querimur, en totum mare
Immugit; omnes undique scopuli adstrepunt:
[11] Summum cacumen rorat expulso salo.
Spumat, vomitque vicibus alternis aquas.
Qualis per alta vehitur Oceani freta,
Fluctus refundens ore [12] Physeter capax.
Inhorruit concussus undarum globus,
Solvitque sese, & [13] litori invexit malum
Majus timore. pontus in terras ruit,
Suumque monstrum sequitur. os quassat tremor.

4 Apud Euripidem enim unde totus hic desumptus est actus, ait: Ζεῦ μηκέτ' εἴην, εἰ κακὸς πέφυκ' ἀνήρ. Αἴσθοιτο δ' ἡμᾶς ὡς ἀτιμάζει πατὴρ. &c.

5 Thyest. v. 576.

6 Promontorium Acarnaniæ. *Leucata nimbosa cacumina montis.*

7 Nec tamen navigantibus exitium ab hoc monstro paratur, sed terris.

8 Non sine stupore expectabamus si qua nova insula e mari exurgens augeret numerum Cycladum.

9 Nescio quæ novum tellus, &c.

10 Lipsi. legit *Latuere rupes numen.* Ios. Scal. legendum vult, *nomen*; ut sit Hellenismus pro nomine ἀπὸ τ' ὄνομα Ἐπιδαύριοι. Heinsius *Latuere rupes nomine Epidauri Dei*, habet certe Euripides, ὡς ἀφῃρέθη Σκείρων@ ἀκτὰς ὄμμα, τοὐμὸν εἰσορᾶν. Ἔκρυπτε δ' Ἰσθμὸν καὶ πέτραν Ἀσκληπιοῦ. *Sensus erit itaque*, ingens ille fluctus e conspectu nostro sustulit rupes Epidauri celebris templo Æsculapii, & saxa Scironia latrociniis & supplicio Scironis (Herc. Fu. 226.) famosa, ipsumque Isthmon inter Ægeum & Ionium. 11 *Heinsius legit* Summ. cac. ror. exp. salo Spumas, vomitque vicibus alternis aquas. *Sed quid si transponatur versus versu sequente, est enim.* 12 Φυσητὴρ piscis e balænarum genere, qui e fistulis quibusdam in vertice fluctus eflat (unde & nomen illi inditum à φυσάω) qui in formam columnæ sublati ac deinde rarefacti nubis speciem præ se ferunt; *atque e hoc affrunt ... legi ... ore*, Nube, *sup. v.* 1019. 13 Vendia monstrum in terram ejecit.

TH. Quis

TH. *Quis habitus ille corporis vasti fuit?*
NUN. *Cærulea taurus colla sublimis gerens*
Erexit altam fronte viridanti jubam:
Stant hispidæ aures: cornibus varius color:
Et quem feri [14] *dominator habuisset gregis,*
Et quem [15] *sub undis natus: hinc flammam vomit;*
Oculi hinc relucent: cærula insignis nota
Opima cervix arduos tollit toros:
Naresque hiulcis haustibus patulæ fremunt:
Musco tenaci pectus ac palear viret;
Longum rubenti spargitur [16] *fucco latus.*
Tum pone tergus, [17] *ultima in monstrum coit*
[17] *Facies, & ingens bellua immensam trahit*
Squammosa partem. talis extremo mari
[18] *Pistrix citatas sorbet aut reddit rates.*
[19] *Tremuere terræ: fugit attonitum pecus*
Passim per agros; nec suos pastor sequi
Meminit juvencos: omnis è saltu fera
Diffugit; omnis frigido exanguis metu
Venator horret. solus immunis metu
Hippolytus arctis continet frenis equos:
Pavidosque notæ vocis hortatu ciet.
Est alta ad Argos *collibus ruptis via,*
[20] *Vicina tangens spatia suppositi maris:*
Heic se [21] *illa moles acuit, atque iras parat.*
Vt cepit animos, seque prætentans satis
Prolusit [22] *ira; præpeti cursu evolat,*
Summam citato vix gradu tangens humum,
Et torva currus ante trepidantes stetit.
Contra feroci [23] *gnatus insurgens minax*
Vultu, nec ora mutat, & magnum intonat;
Haud frangit animum vanus hic terror meum;
[24] *Nam mihi paternus vincere est tauros labor.*
Inobsequentes protinus frenis equi
Rapuere currum: jamque deerrantes via,
Quacunque pavidos rapidus evexit furor,
Hac ire pergunt, seque per scopulos agunt.
At ille, qualis turbido rector mari
Ratem retentat, ne det obliquum latus,
Et arte fluctus fallit; haud aliter citos
Currus gubernat: ora nunc pressis trahit
Constricta frenis, terga nunc torto frequens

14 Taurus.
15 Vitulus marinus.
16 Legitur & *fuco.*
17 Vltima forma, id est posterior pars desinit in piscem. sic Virg. de Scylla, *pectore virgo Pube tenus postrema immani corpore pistrix*, & de Tritone, *Frons hominem præfert, in pistrin desinit alvus.* nam & Pistrix dicitur.
18 Monstrum marinum tantæ magnitudinis ut absorbeat naves. Plin. 26.
19 Vide Virbium hæc de se narrantem. 15 *Metamor. Ovid.*
20 Prope littus.
21 Monstrum marinum.
22 Al. *iræ.*
23 Tuus ô Theseu.
24 Hereditario jure mihi debetur hic labor, nam & pater taurum Marathonium superavit, Minotaurum interfecit.

Verbere coërcet. [25] *sequitur* [26] *assiduus comes*
Nunc æqua carpens spatia, nunc contra obvius
Oberrat, omni parte terrorem movens.
Non licuit ultra fugere: nam torvo obvius
Incurrit ore corniger ponti horridus.
Tum vero pavida [27] *sonipedes mente exciti*
Imperia [27] *solvunt; seque luctantur jugo*
Eripere, rectique in pedes jactant onus.
[28] *Præceps in ora fusus, implicuit cadens*
[29] *Laqueo tenaci corpus: & quanto magis*
Pugnat; sequaces hoc magis nodos ligat.
Sensere pecudes facinus, & [30] *curru levi,*
Dominante nullo, qua timor jussit, ruunt.
Talis per auras non suum agnoscens onus,
[31] *Solique falso creditum indignans diem,*
Phaëthonta currus [32] *devio excussit polo.*
Late [33] *cruentat arva, & illisum caput*
Scopulis resultat. auferunt dumi comas:
Et ora durus pulchra [34] *populatur lapis:*
Peritque multo vulnere infelix decor.
Moribunda celeres membra provolvunt rotæ.
Tandemque raptum [35] *truncus ambusta sude*
Medium per inguen stipite [36] *erecto tenet;*
Paulumque domino currus affixo stetit.
Hæsere bijuges vulnere, & pariter moram
Dominumque rumpunt. inde semianimem secant
Virgulta: acutis asperi vepres rubis,
Omnisque truncus corporis partem tulit.
Errant per agros funebris [37] *famuli manus,*
Per illa, qua distractus Hippolytus, loca
Longum cruenta tramitem signat nota:
Mœstæque domini membra vestigant canes,
Necdum dolentum sedulus potuit labor
Explere corpus. hoccine est formæ decus?
Qui modo paterni clarus imperii comes
Et certus hæres, siderum fulsit modo;
[38] *Passim ad supremos ille colligitur rogos,*
Et funeri confertur. TH. ô nimium potens,
[39] Quanto parentes sanguinis vinculo tenes
Natura! quam te colimus inviti quoque!
Occidere volui noxium; amissum fleo.

25 Equos.
26 Taurus marinus.
27 Hinc *Ἱππόλυτος* & dictus qui prius *Demophoon*, sed à Diana, seu Æsculapio vitæ redditus, *Virbius*.
28 Al. *In lora præceps fusus imp.*
29 Loris equorum.
30 *Scilicet pondus erat nec quod cognoscere possent Solis equi, solitaque jugum gravitate carebat.*
31 Phaëtonti Solis currum occupanti.
32 Quo ipse Phaeton devius erravit.
33 Hippolytus.
34 Lacerat, dissipit.
35 Corpus palo vel stipite hærens paulum morabatur equos: disrupto mox corpore cursum peragunt equi.
36 Al. *erecto*
37 *Appositive*, multitudo famulorum.
38 Sparsim, undecunque collig.
39 Cedit ira naturæ legibus, nec ipse Theseus à lacrymis se continet.

NV. [40] Haud quisquam honeste flere, quod voluit, potest.

TH. *Equidem malorum maximum hunc cumulum (reor,*
[41] *Si abominanda casus optata efficit.*

NV. *Etsi odia servas, cur madent fletu genæ?*

TH. [42] *Quod interemi, non quod amisi, fleo.*

40 Non satis honeste flere licet, quod ipse voluisti. 41 Si quod accidens fecerit pœnitere ejus rei quam quis prius optarit. 42 Quod ego pater causa fuerim neci filio, non quod ille perierit.

CHORVS.

Sublimis fortunæ instabilitatem & pericula, humilis securitatem canit; Hippolyti mortem deflet.

QVanti casus humana [1] rotant!
Minus in parvis Fortuna furit,
Leviusque ferit leviora Deus.
Servat placidos obscura quies;
Præbet somnos casa securos.
[2] *Admota ætheriis culmina sedibus*
Euros excipiunt, excipiunt Notos,
Insani Boreæ minas,
Imbriferumque Corum.
3 *Humida vallis raros patitur*
Fulminis ictus: 4 *tremuit telo*
Iovis altisoni Caucasus ingens,
Phrygiumque nemus matris Cybeles.
Metuens cœlo Iupiter alto
Vicina petit. non capit unquam
Magnos motus humilis tecti
Plebeja domus.
Circa regna tonat.
Volat ambiguis
Mobilis alis 5 hora, nec ulli
Præstat velox Fortuna Fidem.
6 *Quæ clara videt sidera mundi,*
Nitidumque diem nocte relicta,
Luget mæstos tristis reditus;
Ipsoque magis flebile Averno
Sedis patriæ videt hospitium.
7 *Pallas Actææ veneranda genti,*
Quod [8] *tuus cælum superosque Theseus*
Spectat, & fugit Stygias paludes,

1 Alludit ad Fortunam, quæ vulgo fingitur, rotam.

2 Altarum ædium fastigia.

3 In vallibus enim colliguntur aquæ.

4 Ipsa enim altitudo attonat summa: Caucasum, Acroceraunia, Idam, injectum Pelion Ossæ, Gigantes.

5 Al. *Hera.* i. Fortuna de qua hoc loco, de hora nihil. *Forte* ..., *an* ... *gnare hora, quando ... sors.*

6 Theseo ab inferis reverso luctuosus contigit reditus, & nescio ab inferna sede flebilius paternæ hospitium.

7 Vide sup. ℣. 108. & Herc. Fu. 912.

8 Athenarum rex, quæ sub tuo præsidio.

9 *Casta*

9 Casta nil debes 10 patruo rapaci :
11 Constat inferno numerus 10 tyranno.
Quæ vox ab altis flebilis tectis sonat ?
Strictoq; vecors Phædra quid ferro parat?

9 O Pallas ven. &c. supra ỳ.108. & Herc. Fu. 912. 10 Plutoni. 11 Loco Thesei inde reversi cessit illi Hippolytus.

ACTVS QVINTVS.

THESEVS. PHÆDRA. CHORVS.

Phædra Hippolyti innocentiam, suas calumnias revelat : ipsaque sua se manu occidet. pater non sine luctu filio justa persolvit, noverca negat.

QVis te dolore percitam instigat furor ?
Quid ensis iste ? quidve vociferatio ?
Planctusque supra 1 corpus invisum volunt ?
PH. Me, me profundi sæve dominator freti
invade, & in me 2 monstra cærulei maris
Emitte : quidquid intimo Tethys sinu
Extrema gestat, quidquid Oceanus vagis
Complexus undis ultimo fluctu tegit.
O dire Theseu semper, o nunquam ad tuos
Tuto reverse ! 3 gnatus & genitor nece
Reditus tuos luêre : pervertis domum,
4 Amore semper conjugum aut 5 odio nocens.
Hippolyte 6 tales intuor vultus tuos ?
Talesque 7 feci ? membra quis sævus 8 Scinis,
Aut quis 9 Procrustes sparsit ? aut quis 10 Cressius
11 Dædalea vasto claustra mugitu replens,
10 Tauris biformis, ore cornigero ferox
Divulsit ? heu me ! quo tuus fugit decor,
Oculique, 12 nostrum sidus ! exanimis jaces ?
Ades parumper, verbaque exaudi mea.
13 Nil turpe loquimur. hac manu pœnas tibi
Solvam, & nefando pectori ferrum inseram,
Animaque 14 Phædram pariter ac scelere exuam ;
Et te per undas, perque Tartareos lacus,
Per Styga, per 15 amnes igneos amens sequar.

1 Artus passim collectos Hippolyti, quem modo oderas. *Vel* mihi invisi.
2 Quæ modo in Hippolytum misisti jamque justius in me.
3 Filius nunc : pater Ægeus olim, qui ex editissima turre navis tuæ vela nigra prospiciens ac te periisse inde conjiciens, quia in mandatis dederat ut victor aut incolumis albis redires velis, se in mare dejecit.
4 Mei, criminationi meæ nimis credule.
5 Antiopes. sup. ỳ.225. 6 Laceros, fœdatos. 7 Falso insimulando te. 8 Latro Corinthius, qui pinubus intortis alligatos homines discerpebat. vide quæ ad ỳ.226. Herc. Fu. & inf. ỳ.1218. 9 Thyest. 1047. 10 Minotaurus. sup. ỳ. 546. qui humana carne vescebatur. 11 Labyrinthum à Dædalo factum. *ibidem.* 12 Quos instar gemini sideris suspiciebam. 13 Vt nuper. 14 Al. *memet.* 15 Phlegetonta Thyest. 73.

Place-

Placemus umbras. [16] *capitis exuvias cape,*
Laceraque frontis accipe abscissam comam.
Non licuit animos jungere; at certe licet
Iunxisse fata. [17] *morere, si casta es, viro;*
Si incesta, amori. conjugis thalamos petam
Tanto impiatos facinore? hoc deerat nefas,
[18] *Ut vindicato sancta fruereris toro?*
O mors amoris una sedamen mali;
O mors pudoris maximum læsi decus;
Confugimus ad te: pande placatos sinus.
Audite Athenæ, tuque funesta pater
[19] *Prior noverca. falsa memoravi & nefas,*
[20] *Quod ipsa demens pectore insano hauseram,*
Mentita finxi: falsa punisti pater;
Iuvenisque castus crimine [21] *incestæ jacet,*
Pudicus, insons. [22] *recipe jam mores tuos,*
Mucrone pectus impium [23] *justo patet,*
Cruorque sancto solvet [24] *inferias viro.*
[25] *Quid facere rapto debeas nato parens*
Disce ex noverca: condere Acherontis plagis.
TH. *Pallidi fauces* [26] *Averni, vosque* [27] *Tænarei specus,*
Unda [28] *miseris grata Lethes, vosque* [29] *torpentes lacus,*
Impium capite, atque mersum premite perpetuis malis.
[30] *Nunc adeste sæva ponti monstra, nunc vastum mare,*
Ultimo quodcunque [31] *Proteus æquorum abscondit sinu,*
Meque [32] *ovantem scelere tanto rapite in altos gurgites.*
Tuque semper, genitor, [33] *iræ facilis assensor meæ,*
Morte dignum facinus ausus, qui [34] *nova natum nece*
[35] *Segregem sparsi per agros: quique, dum falsum nefas*
Exequor vindex, scelestus incidi in verum nefas.
[36] *Sidera &* [35] *manes, &* [35] *undas scelere complevi meo.*

16 Crines. moris enim fuit in funeribus amicorum testari luctum, nec non funera honorare, defunctorumque faciem tegere coma abscissa & avulsa. in squallorem sc. spoliata natura superfluo hoc ornatu.
17 Si non stuprata ficti criminis reum Hippolytum egisti, morere, ut viro satisfacias; si non casta sed incesta fuisti, morere, ut sequaris amatorem.
18 Ut illæsa fruereris Theseo iniquæ tuæ criminationis vindice; *sed & hunc locum Delrius suspicatur.*
19 Nimis facilis & credule querelæ novercali.
20 Quod ipsa conceperam. 21 Mei incestæ. 22 Recipe ô Hippolyte justam castitatis tuæ famam. 23 Mei meritæ. 24 Vid. Theb. 172. 25 Mori disce ex me. *quo dicto, gladio incumbit.* 26 Stagni Campani prope Cumas, dicti quasi ἄορνος, quod propter teterrimum odorem nulla avis supervolitare possit. propter quam graveolentiam & hic descensus ad inferos esse credebatur. 27 Herc. Fu. ℣. 586. 28 Quæ ærumnarum oblivionis artem docet. Herc. Fu. ℣. 679. 29 Cocytus. Herc. Fu. 685. & Styx. *ibid.* ℣. 712. 30 Iustius in me quam nuper in Hippolytum. 31 Oceani & Tethyos filius phocarum pastor & custos. 32 Modo lætantem. 33 Exaudiendo vota. 34 Nam filius absens patris votis, in solo sali monstro, auriga propriis equis periit. 35 Separatum, solum. 36 Propter temeritatem meam pater dejecit se in mare. sup. ℣. 1160. ad inferos descendi comes Pirithoi adulteri, jamque terram pollui nefaria filii innocentis cæde,

Amplius sors nulla restat; regna me norunt[35] *tria.*
In hoc redimus? patuit ad cælum via,
[37] *Bina ut viderem funera, & geminam necem?*
[38] *Cælebs &*[38] *orbus, funebres una face*
Vt concremarem prolis ac thalami rogos?
[39] *Donator*[40] *atræ lucis, Alcide,*[41] *tuum*
Diti remitte munus, ereptos mihi
Restitue manes. impius frustra invoco
Mortem relictam.[42] *crudus, & leti artifex,*
[43] *Exitia machinatus insolita, effera,*
Nunc tibimet ipse justa supplicia irroga.
[44] *Pinus coacto vertice attingens humum*
Cælo remissum findat in geminas trabes,
Mittarque præceps saxa per[45] *Scironia.*
[46] *Graviora vidi, quæ pati clusos jubet*
[47] *Phlegethon, nocentes igneo cingens vado.*
Quæ pœna maneat memet & sedes, scio.
Vmbræ nocentes cedite; cervicibus
His his repositum degravet fessis manus
Saxum[48] *senis perennis Æolii labor:*
Me ludat[49] *amnis ora vicina alluens.*
Vultur relicto transvolet[50] *Tityo ferus,*
Meumque pœnæ semper accrescat jecur.
Et tu[51] *mei requiesce Pirithoi pater:*
[52] *Hæc incitatis membra turbinibus ferat*
Nunquam resistens orbe revoluto rota.
Dehisce tellus; recipe me dirum[53] *chaos,*
Recipe:[54] *hæc ad umbras justior nobis via est.*
Gnatum sequor: ne metue, qui manes regis;
[55] *Casti venimus. recipe me æterna domo*
[56] *Non exiturum. non movent Divos preces:*
At si rogarem[57] *scelera, quam proni forent!*
CH. *Theseu, querelis tempus æternum manet.*
Nunc[58] *justa gnato solve, & absconde ocyus*

37 Filii & uxoris?
38 Filio & conjuge privatus.
39 Herc. Fu. 805. sup. 840.
40 Funestæ & miseræ.
41 Tristior enim mihi superest vita quam mors & inferi.
42 *Hæc ad se.*
43 Quæ filio injuste machinatus es. *vel.* quæ tyrannis latronibusque inflixisti ut in sequentibus. & vide quæ ad ẏ. 226. Herc. Fu.
44 Sup. ẏ. 1164.
45 Sup. ẏ. 1020.
46 Et tamen his graviora apud inferos vidi supplicia quæ merui, & quæ me manent.
47 Thyest. 73.
48 Sisyphi fil. Æoli. hic Atticam latrociniis infestans a Theseo interfectus, apud inferos hac pœna damnatur ut saxum ingens ad summi montis verticem volvat quod repente dilabitur. *Aut sequeris, aut urges renitens, Sisyphe saxum.* 49 Eridan. infern. in quo Tantalus. Herc. Fu. 751. 50 Qui, cum Latonæ stuprum inferre conaretur, Apollinis telis confixus ad inferos demissus est. ubi humi per novem jugera exporrectus, jecur immortale, utpote cum Luna ad pœnas renascens, vulturi depascendum præbet. 51 *Emphasin habet*, mihi chari Pirithoi pater, id est, Ixion. 52 Vt Ixionis. vid. Herc. Fu. 749. 53 Herc. Fu. 609. & Thyest. 820. 54 Quem quæ Hippolyto. 55 Non ut olim rapturi Proserpinam cum Pirithoo. 56 Vt nuper cum Hercule. 57 Quod feci in tertio voto contra filium. sup. 910. quam faciles exaudirent? 58 Exequias debitas.

Disper-

Dispersa fœde membra laniatu effero.
TH. *Huc, huc reliquias vehite cari corporis,*
[59] *Pondusque, & artus temere congestos date.*
Hippolytus hic est? facinus agnosco meum.
Ego te peremi. neu nocens tantum semel
Solusve fierem, facinus ausurus parens;
[60] *Patrem advocavi. munere en patrio fruor.*
O triste [61] *fractis orbitas annis malum,*
Complectere artus, quodque de gnato [62] *est super*
Miserande mœsto pectore incumbens fove.
Disjecta genitor membra, laceri corporis
In ordinem dispone, & errantes loco
Restitue partes. fortis heic dextræ locus;
Heic læva frenis docta moderandis manus
Ponenda. lævi lateris agnosco notas.
[63] *Quam magna lacrymis pars adhuc nostris abest?*
Durate trepidæ lugubri officio manus,
Fletusque largos sistite arentes genæ,
Dum membra gnato genitor annumerat suo,
Corpusque [64] *fingit.* [65] *hoc quidem est forma carens,*
Et turpe multo vulnere ambesum undique,
Quæ pars tui sit dubito, sed pars est tui.
Heic heic repone; [66] *non suo, at vacuo loco.*
Hæc illa facies igne sidereo nitens,
[67] *Inimica flectens lumina? huc cecidit decor?*
O dira fata numinum! O sævus [68] *furor!*
[69] *Sic ad parentem gnatus ex voto redit?*
[70] *En hæc suprema dona genitoris cape,*
Sæpe efferendus. interim [71] *hæc ignes ferant.*
Patefacite acerba cæde funestam domum,
[72] *Mopsopia claris tota lamentis sonet.*
Vos apparate regii flammam rogi:
At vos per agros corporis partes vagas
Anquirite. [73] *istam terra defossam premat,*
[74] *Gravisque tellus impio capiti incubet.*

59 Neque enim formam habent.
60 Neptunum, a quo compressa Æthra, cum ex Ægeo non conciperet, Theseum peperit. Plutarch. in Theseo.
62 Superest, restat. *Anastrophe.*
63 Multi namque artus, multæ corporis particulæ absunt, quæ si posthac inventæ fuerint, cum lacrymis mihi componendæ sunt, *sic mox* ✠. 1269. *sæpe efferendus.*
64 Componit. Et hoc vere est mortuum componere.
65 Membrum.
66 Deest enim pars quæ proprium locum suppleat.
67 Etiam novercæ.
68 Novercæ amor, ira mea!
69 Tam fœde licet, tam crudeliter laniatus? 70 Hæc funeri tuo soluta exequiarum justa, *seu potius*, En quali dono complevit mihi votum supremum, id est, tertium Neptunus? ut sæpe sit efferendus mihi filius. sup. ✠. 1256. 71 Hæc crementur, comburantur. *pro more sepeliendi apud veteres*, Thyest. 745. 72 Athenæ. sup. ✠. 120. 73 Phædram. 74 Cui male volebant, terram gravem & tumulum onerosum precabantur veteres quo anima, quam sepulchro una cum corpore condi credebant, depressa ad beatorum sedes tarde aut ægre devolaret, atque a gre ultro citroque ad sepulchra commearet in solemnibus funeris: ut contra, cui bene volebant *tenuem & sine pondere terram precabantur, levem cespitem aut cippum ut molliter ossa cubarent.*

OEDIPVS.

PERSONÆ.

OEDIPVS. IOCASTA.
CHORVS. CREON.
TIRESIAS. MANTO.
SENEX. PHORBAS.
NVNCIVS.

ARGVMENTVM.

Grassante Thebis dira pestilitate, mittitur Delphos Creon consulturus Apollinem. refert expiandam Laji necem interfectoris exilio. qui cum ignoraretur, Tiresias frustra extispicia aggressus, per Necromantiam Laji umbra evocata, intelligit ipsum esse regem Oedipum. Negat primum ille, sed postea disquirens, invenit se filium esse Laji quem interfecerat & Iocastæ, quam in uxorem duxerat. Effossis itaq; præ pudore atq; ira oculis in exilium abit. & Iocasta se gladio confodit.

ACTVS PRIMVS.

OEDIPVS. IOCASTA.

Oedipus de pestilentia sævitia conqueritur.

[1] *IAm nocte pulsa* [2] *dubius effulsit dies,*
Et nube mœstum squallida exoritur jubar,
Lumenque flamma triste luctifera gerens
Prospiciet avida peste [3] *solatas domos;*
[4] *Stragemque, quam nox fecit, ostendet dies.*
Quisquamne regno gaudet; ô fallax bonum;
Quantum malorum fronte quam blanda tegis!
[5] Vt alta ventos semper excipiunt juga;
Rupemque saxis vasta dirimentem freta,
Quamvis quieti, verberant fluctus maris:
Imperia sic excelsa fortunæ objacent.
Quam bene [6] *parentis sceptra Polybi fugeram,*
Curis solutus, exul, intrepidus, vagans!

1 Lips. è vet. codice leg. *Iam nocte Titan dubius expulsa redit*, ad cavendam inamœnam repetitionem τῦ *Dies* in quinto versu. 2 Diluculum, crepusculum, vel *dubius* i.e. nubilus, qui non exhalet vapores, non attenuet nec expurget corruptum aëra. huc enim coacervantur, *Mœstum, squallida, triste, luctifera flamma.* 3 Viduatas, destitutas incolis. 4 Cadaverum eorum qui perierunt hac nocte. 5 *Perstant altissima venti.* vid. ℣. 1125. Hippolyt. 6 Sic enim putabat. Oraculo itaque accepto, fore ut patris à se necari thalamos conscendens fœdaret, Corintho in exilium profugit, cætera vide ℣. 243. Thebaid.

Cælum

Cælum Deosque testor [7] in regnum incidi.
Infanda timeo; ne mea genitor manu
Perimatur. hoc me [8] Delphicæ [8] laurus monent,
Aliudque nobis indicant majus scelus.
[9] Est majus aliud patre mactato nefas?
Prô, misera pietas! eloqui fatum pudet.
[10] Thalamos parentis Phœbus, & diros toros
Gnato minatur, impia incestos [11] face.
Hic me paternis expulit regnis timor:.
[12] Non ego penates profugus excessi meos.
Parum ipse fidens mihimet, in tuto tuas tua,
Natura, posui jura. cum magna horreas,
Quæ posse fieri non putes, metuas tamen.
Cuncta expavesco, meque non credo mihi.
[13] Iamjam aliquid in nos fata moliri parant.
Nam quid rear, quod ista [14] Cadmeæ lues
Infesta genti, strage tam late edita
Mihi parcit uni? cui reservamur malo?
Inter ruinas urbis, & [15] semper novis
Deflenda lacrymis funera, ac populi struem,
Incolumis adsto [16] scilicet Phœbi reus,
Sperare poteras sceleribus tantis dari
Regnum salubre? [17] fecimus [18] cælum nocens.
[21] Non aura gelido lenis afflatu fovet
Anhela flammis corda: non Zephyri leves
Spirant; [19] sed [22] ignes auget æstiferi Canis

7 Præter spem & votum in regnum hoc Thebanum deveni.

8 Oraculum Apollinis Delphici, Laurus autem Apollini sacra: *clariè laurus, μαντικὸν φυτὸν venturi præscia Laurus*, in igne crepitans faustum portendere, tacita, inauspicatum credebatur: hinc δαφνη ex δα intensiva & φωνεῖν: nec non folia pulvillo subjecta credebantur vera conciliare somnia, ut & manducata ἐνθουσιάζειν, unde vaticinantes dicti sunt δαφνηφάγοι. qua & coronati præcinebant vates, & circa templum Delphicum Lauri copiose crescebant inf. ℣.228. 9 Hic versus in nonnullis lib. tribuitur Iocastæ. 10 Modo ℣. 12. 11 Vid. Thebaid. 263, & 507. 12 Non mutabam solum propter scelus aliquod admissum aut pusillanimitatem; sed ne quando (ut prædictum erat) naturæ jura violarem per parricidium aut incestum. 13 Etiam in hac peste videntur fata magnum aliquod malum mihi machinari, cum mihi uni parcatur. 14 Thebanæ à Cadmo conditore 15 Propter continua funera. 16 *Ironice*, quasi vero Phœbi oraculo in tanta scelera damnatus salubre regnum sperare audeam: imo scelere meo corruptus est aër. 17 Scelere int. ℣.631. & Octav. 231. 18 Aër autem corrumpitur à terrenis & inferioribus expirationibus, Eudemiis. 19 A maligna qualitate ex certa siderum configuratione. 20 A vehementi temporum tempestatumque mutatione, unde qualitatum exuperantiæ & inæqualitates Epidemiæ. quæ omnia cum his concurrant gravis est pestilentia. 21 Aura non refrigerat corda æstuantia, sed & pestifera aura pariter cum spiritu in pulmones hausta in cor penetrat, quod affectioni præparatum propter plethoram, cacochymiam, vel obstructionem labefactat arteriarum spiritum. 22 Quin & Sol primam Leonis partem ingressus Canis sidus ardentissimum, quod exoritur 29 gra. Cancri, æstum & calorem adauget.

Titan, [23] *Leonis terga Nemeæi premens.*
[24] *Deseruit amnes humor, atque herbas color.*
Aretque [25] *Dirce. tenuis* [26] *Ismenos fluit,*
Et tingit inopi nuda vix unda vada.
Obscura cælo labitur [27] *Phœbi soror;*
Tristisque [28] *mundus* [29] *nubilo pallet novo.*
Nullum serenis noctibus sidus micat:
[30] *Sed gravis & ater incubat terris vapor.*
Obtexit [28] *arces cœlitum ac* [28] *summas domos*
[30] *Inferna facies* [31] *denegat fructum Ceres;*
Adulta & altis flava cum spicis cremat:
Arente culmo sterilis emoritur seges.
Nec ulla pars immunis exitio vacat:
Sed omnis ætas pariter & sexus ruit,
Juvenesque senibus jungit, & gnatis patres,
Funesta pestis. [32] *una fax thalamos cremat:*
[33] *Fletuque acerbo funera & questu carent.*
Quin ipsa tanti pervicax clades mali
[34] *Siccavit oculos: quodque in extremis solet,*
[35] *Periere lacrymæ. portat hunc* [35] *æger parens*
[36] *Supremum ad ignem; mater hunc amens gerit;*
Properatque, ut alium regerat in eundem rogum.
Quin luctu in ipso luctus exoritur novus,
[37] *Suaque circa funus exequiæ cadunt:*
Tum propria flammis corpora [38] *alienis cremant.*
Diripitur ignis. nullus est miseris pudor.
[39] *Non ossa tumuli sancta discreti tegunt.*
[40] *Arsisse satis est. pars quota in cineres abit?*
[41] *Deest terra tumulis: jam rogos sylvæ negant.*
Non vota, non ars ulla correptos levant.
[42] *Cadunt medentes. morbus* [43] *auxilium trahit.*
[44] *Affusus aris supplices tendo manus,*
Matura poscens fata, præcurram ut prior

23 Herc. Fu. 225. 24 Vnde & stella fulgida in Canis sidere Sirius dicitur nonnullis, ab Σειριᾶν, id est, siccare; arefacere, quod aliis ἀπὸ τοῦ σεσηρέναι. quod canes præ siti hiscere faciat. 25 Herc. Fu. 915. Theb. 20, & 126 26 Ismenos de quo in Her. Fu. 333. fluit tenuis. 27 Luna. 28 Cœlum. ut Herc. Fu. 18. ꝟ. & alibi non raro. 29 Alii leg. *nub, pal. lo- e.* 30 Tenebræ infernales. vide Herc. Fu. 703. 31 Segetes jam spicatæ ardore exarescunt & rubigine torrentur. 32 Eodem rogo cremantur maritus & uxor. 33 Nemo superest qui defleat funera. *qui lacryment desunt.* 34 A vehementi morbi incendio. sive quod jam malis obdurati. cum lacrymas inter symptomata & notas pestis ponant medicorum filii. 35 Pater & ipse æger. 35 Rogum. 37 Qui funus curabant sequebanturque in ipso officio efferendi moriuntur. 38 Alteri cadaveri incensis. *et jam reverentia nulla est, Deque rogis pugnant, alienisque ignibus ardent.* 39 Singulis tumulis urnisve non conduntur sancto ritu singuli. 40 Vstulata tantum sunt corpora non cinefacta. 41 *Nec locus in tumulos, nec sufficit arbor in ignes.* 42 *Inque ipsos sæva medentes Erumpit clades, obsuntque auctoribus artes.* 43 Auxiliatorem, medicum. 44 Ego itaque (inquit) advolutus ad aras supplex.

Patriam

Patriam ruentem; neve post omnes cadam;
Fiamque regni funus extremum mei.
O sæva nimium! ô fatum grave!
Negatur uni nempe in hoc populo mihi
Mors [45] tam parata? sperne letali manu
Contacta regna. linque lacrymas, funera,
[46] Tabifica cœli vitia; quæ tecum invehis
Infaustus hospes: profuge jamdudum ocyus,
[47] Vel ad parentes. IO. *quid juvat, conjux, mala*
Gravare questu? [48] regium hoc ipsum reor,
Adversa capere: quoque sit dubius magis
Status, & cadentis imperii moles labat;
Hoc [49] stare certo pressius fortem gradu.
Haud est virile, terga Fortunæ dare.
OED. *Abest pavoris crimen ac probrum procul,*
Virtusque nostra nescit ignavos metus.
Si tela contra stricta, si vis horrida
Mavortis in me rueret; adversus feros
Audax gigantes obvias ferrem manus.
Nec Sphinga [50] cæcis verba nectentem modis
Fugi. cruentos vatis infanda tuli
Rictus, & [51] albens ossibus sparsis solum.
Cumque è [52] superba rupe, jam [53] prædæ imminens,
[54] Aptaret alas, verbera & caudam movens,
[55] Sævi leonis more, concuteret minas;
[56] Carmen poposci; sonuit horrendum; insuper
[57] Crepuere malæ: saxaque impatiens moræ
Revulsit unguis, viscera exspectans mea.
Nodosa fortis verba, & implexos dolos,
Ac triste carmen alitis solvi feræ.
IO. [58] *Quid sera mortis vota nunc demens facis?*
Licuit perire. laudis hoc precium tibi
Sceptrum, & perempta Sphingis hæc merces datur.
OED. [59] *Ille ille dirus callidi monstri cinis*
In nos rebellat. illa nunc Thebas [60] lues

45 Tam ad manum cæteris.
46 Sup. ℣. 36.
47 *Emphasis.* Si non alio pater misero profugium, vel ad Polybum & Meropem profuge, *quos suos esse putabat parentes.* sup. ℣. 12. & Theb. 245.
48 Virtutem ego maxime regiam puto æquanimitatem & ad res adversas bene præparatum pectus.
49 *Metap.* à militibus. quibus loco in acie occupato cedere est inglorium.
50 Ποικιλῳδὸν σφίγγα. Theb. 120.
51 Interfectorum, qui ænigma non solvissent.
52 Qua toties victrix consederat. vel, præalta, unde *alii leg.* superna.
53 Mihi quem sperabat prædam.
54 *Al. Aptaret alas verbere.*
55 *Qui ut o cominus ho, e silvis in nubibus, totam dum colligit iram: Mox ubi se sævæ stimulavit verbere caudæ,* &c.
56 Ænigmaticum. *Qui bipes & quadrupes foret, & tripes unus & idem.* Theb. 119.
57 Frendebat.
58 Si ita vitæ pertæsum esset, expeditam tamen mortem tunc effugere voluisti; cur nunc regno hoc meque ipsa potius præmiis, mortem optas?
59 Peste hac pœnas reposcit quod tum non periérim.
60 Sphinx.

Perempta perdit una. jam superest salus,
Si quam salutis[61] *Phœbus ostendit viam.*

61 Solam sedandæ pestilitatis spem (si qua sit) expectamus ab Apolline, cujus oracula sciscitatum missus est Creon. sed & ipse Apollo λοίμιος, ἰήιος, ἀκέσιος: Sol enim aëra rarefacit & expurgat.

CHORVS.

Luis gravitatem deplorat Chorus è Thebanis.

Occidis[1] *Cadmi generosa proles*
Urbe cum tota. viduas colonis
Respicis terras, miseranda[2] *Thebe.*
Carpitur leto tuus ille Bacche
Miles, extremos comes usque ad Indos,
Ausus Eois equitare campis,
Figere & mundo tua signa[3] *primo.*
[4] *Cinnamis sylvas Arabum*[5] *beatas*
Vidit, &[6] *versas equitis sagittas,*
[6] *Terga fallacis metuenda Parthi.*
Litus intravit pelagi[7] *rubentis.*
Promit hic ortus, aperitque lucem
Phœbus, & flamma[8] *propiore nudos*
Inficit Indos.
[9] *Stirpis invictæ genus interimus.*
Labimur sævo rapiente fato.
Ducitur semper nova pompa morti.
Longus ad manes properatur ordo
Agminis mœsti, seriesque tristis
Hæret; & turba tumulos petenti
Non satis[10] *septem patuere portæ.*
[11] *Stat gravis strages, premiturque juncto*
Funere funus.
[12] *Prima vis tardas tetigit bidentes;*
Laniger pingues[13] *male carpsit herbas.*
[14] *Colla tacturus steterat sacerdos;*
Dum manus certum parat alta vulnus,
[15] *Aureo taurus rutilante cornu*
Labitur segnis.: patuit sub ictu
Ponderis vasti resoluta cervix.

1 Thebani. Herc. Fu. 914. & 259. 2 *Usitatior pluralis, Thebæ.* Sed & nomen sumpsisse à veteri illa Thebe Ægyptia, unde Cadmum oriundum asserunt nonnulli, potius crediderim, quam à Thebæ, Promethei vel Asopi filia. 3 Orienti. 4 Aliisq; aromatum speciebus. 5 Felicis Arabiæ. 6 Thyest. ✝.383. 7 Herc. Fu. 902. & Thyest. 370. unde Bacchus vitem in Græciam transtulit. 8 Vide quæ ad ✝. 600. Thyest. 9 Milites Bacchi Indiæ victoris. vel pubes Martia ab Hermione Martis filia Cadmi uxore. vel Spartanis oriundi, quos socios in urbe condenda Cadmus sumpsit. 10 Extra urbem enim efferebantur, urebantur, sepeliebantur. 11 Longe lateque patet strages. plenus est stratis cadaveribus locus. 12 Pecudes prius inficiuntur peste quam homines, quia dejectæ ad pastum & in terram pronę τοὺς νοσώδεις ἔχειν ἀτμοὺς trahant. & ex his primū quibus odorandi præstantia, ut canes & muli οὐρῆας μὲν πρῶτον ἐπῴχετο καὶ κύνας ἀργούς. *vel etiam* quod iis cerebri major caliditas quam homini. 13 In suam perniciem. 14 *Stans hostia ad aram Inter cunctantes cecidit moribunda ministros*, &c. Ovid. Met. 7. 15 Diis superis immolabantur victimæ coronatæ, vitatæ, cornibus auratis & frontem bracteis aureis ornatæ.

Nec

Nec cruor ferrum maculavit. atra
Turpis è plaga, ſanies profuſa eſt.
Segnior curſu ſonipes [16] *in ipſo*
Concidit gyro, dominumque prono
Prodidit armo.
Incubant pratis pecudes relicta:
Taurus armento pereunte marcet.
Deficit paſtor grege diminuto,
Tabidos inter moriens juvencos.
[17] *Non lupos cervi metuunt rapaces.*
Ceſſat irati fremitus leonis;
Nulla villoſis feritas in urſis.
[18] *Perbibit peſtem latebroſa ſerpens;*
Aret, & ſicco moritur veneno.
Non ſylva ſua decorata coma,
Fundit opacis montibus umbras.
Non rura virent ubere gleba.
Non plena ſuo vitis Iaccho
Brachia curvat.
Omnia noſtrum ſenſere malum.
[19] *Rupere erebi clauſtra profundi*
[20] *Turba ſororum face Tartarea:*
[21] *Phlegethonque ſua motam ripa*
[22] *Miſcuit undis Styga Sidoniis.*
Mors alta avidas oris hiatus
Pandit, & omnes [23] *explicat alas.*
[24] *Quique capaci turbida cymba*
Flumina ſervat durus ſenior,
Navita [25] *crudus, vix aſſiduo*
Brachia conto laſſata refert,
Feſſus turbam vectare novam.
[26] *Quin Tænarii vincula ferri*
Rupiſſe canem fama, & noſtris
Erraſſe locis; mugiſſe ſolum;
Vaga per lucos ſimulacra virûm
[27] *Majora viris: bis* [28] *Cadmeum*
Nive diſcuſſa tremuiſſe nemus,
Bis turbatam ſanguine [29] *Dircen:*
Nocte ſilenti [30] *Amphionios*
Vlulaſſe canes.

16 *Tremulo medios abrumpis poplite gyros,* &c. Lucan. 6. 17 *Non lupus insidias explorat ovilia circum, Nec gregibus nocturnus obambulat: acrior illum Cura domat; timidi damæ cervique fugaces Nunc interque canes & circum tecta vagantur.* *Virg. Georg.* 3. 18 Ex aëre corrupto. alii legunt. *Peraidit.* q. d. utque feræ rabiem, ita ſerpentes virus ſuum amittebant, & ipſæ majori cedentes. 19 *Sævit & in lucem Stygiis emiſſa tenebris Pallida Deſiphone morbos agitante.* 3 Georg.
20 Furiarum agmina. Herc. Fu. 87.
21 Flu. ardens Thyeſt. 73. atque hujus, propter ardorem peſtilentiæ, meminit.
22 Miſcet terras infernales aquas Thebanis, Cadmus autem è Sidone venit. Herc. Fu. 916.
23 *Metaph. vel quod* Mors, ut & ſomnus frater ejus. alata fingitur, ut quæ celeriter & inopinato veniat.
24 Charon Stygius portitor.
25 *Nam cruda Deo viridisque ſenectus.*
26 Fama eſt Cerberum rupiſſe ferream catenam qua ligatus eſt ad Tænarum, de quo in Herc. Fu. 589. cui fabulæ occaſionem ferunt dediſſe ſerpentem quendam in Tenaro, quem, quod morſu è veſtigio enecaret ἅδου κύνα nominarunt, atque hunc ab Hercule ad Euriſtheum productum.
27 Thyeſt. 671. & quæ ſeq. à verſu 666.
28 Thebanum, in quo Cadmus ſerpentem interfecit, terræ motu tremuiſſe. 29 Theb. 29, & 127. manaſſe fontes ſanguine. 30 Thebanos ab Amphione. Herc. Fu. 260, & 214.

[31] *O dira novi facies leti,*
Gravior leto! [32] piger ignavos
Alligat artus [32] languor; & ægro
[33] *Rubor in vultu; [34] maculæque caput*
Sparsere leves: tum [35] vapor ipsam
Corporis arcem flammeus urit;
[36] *Multoque genas sanguine tendit.*
[37] *Oculique rigent, & [38] sacer ignis*
Pascitur artus. [39] resonant aures,
[40] *Stillatque niger naris aduncæ*
Cruor, & venas rumpit hiantes.
[41] *Intima creber viscera quassat*
Gemitus stridens, [42] tunc amplexu
Frigida presso saxa fatigant:
[43] *Quos liberior domus elato*
Custode sinit, petit is fontes:
Aliturque sitis latice ingesto.
Prostrata jacet turba per aras,
Oratque mori. solum [44] hoc faciles
Tribuere Dei. delubra petunt,
[45] *Haud ut voto numina placent,*
Sed juvat ipsos satiare Deos.
Quisnam ille propero regiam gressu petit?
Adestne [46] clarus sanguine ac factis Creo?
An æger animus falsa pro veris videt?
Adest [47] petitus omnibus votis Creo.

31 *Describit pestis notas & symptomata.* 32 Infecto corde, vires omnes præcipue vitales infringuntur & spiritus languent. 33 *Flammaque latentes* (id est, vehementis caloris morbi) *Indicium rubor est, & ductus anhelitus ignis.* 34 Pustulæ, & exanthemata purpurea, nigra, viridia. 35 Tetri vapores & calidi sublati cerebrum incendunt, gravantque caput, in quo tanquam in arce & specula, locavit Deus sensuum organa, mentisque & rationis sedem. 36 *Tumentes distentæ sanguine genæ.* 37 *Oculos stupor urget inertes.* 38 Erysipelas, Herpes. quem, cum tumor sit e ferventi sanguine ortus, pro peste ponit vel pestis comite. 39 *Solicitæ porro plenæque sonoribus aures.* Lucret. 40 *In naribus ater Sanguis*, propter corruptionem & humorum adustionem. 41 *Imaque longo Ilia singultu tendunt*, ob ventriculi convulsionem. 42 Interius æstuantes refrigerium petunt, marmora amplexantes, & humi strati. *Non stratum non ulla pati*, &c. Ovid. 7. Metam. *Nec fit corpus humo gelidum, sed humus de corpore fervet.* 43 Ægri assumpta libertate ex morte moderatorum qui eos curabant *Fontibus & fluviis puteisque capacibus hærent, Nec sitis est extincta prius quam vita bibendo.* 44 Mori. 45 Deplorata quidem salutis suæ spe, sed ut Diis exprobrarent crudelitatem. 46 Iocastæ frater. 47 Sup. ℣. 109.

ACTVS SECVNDVS.

OEDIPVS. CREON.

Reversus Delphis Creon nunciat jubere Deum ut mors Laji expurgetur, nec prius cessaturam pestem quam in exilium mittatur interfector ejus; de quo, quia non nominatur, ambigitur.

Horrore quatior, [1] fata quo vergant timens,
Trepidumque [2] gemino pectus eventu labat.
Vbi læta duris mista in ambiguo jacent,

1 Responsum Apollinis fatidicum. 2 Felici an infelici.

Incer-

Incertus animus scire cum cupiat, timet.
Germane nostræ conjugis, fessis opem
Si quam reportas, voce properata edoce.
CR. *Responsa dubia sorte* [3] *perplexa latent.*
OED. Dubiam salutem qui dat afflictis, negat.
CR. [3] *Ambage nexa Delphico mos est Deo*
Arcana tegere. OED. *fare; sit dubium licet:*
[4] *Ambigua soli noscere Oedipodæ datur.*
CR. *Cædem expiari regiam exilio Deus,*
Et interemptum Laium ulcisci jubet.
Non ante [5] *cælo lucidus curret dies,*
Haustusque tutos ætheris puri dabit.
OED. *Ecquis peremptor incluti regis fuit?*
Quem memoret, ede, Phœbus; ut pœnas luat.
CR. *Sit, precor, dixisse tutũ; visu & auditu horridũ.*
Torpor insedit per artus, frigidus sanguis coit.
Vt sacra templa Phœbi supplici intravi pede,
Et pias, numen precatus, rite summisi manus: (dit,
[6]*Gemina* [7] *Parnassi nivalis arx trucem sonitum de-*
Imminens Phœbea [8] *laurus tremuit & movit domũ.*
Ac repente [9] *sancta* [9] *fontis lympha Castalii stetit.*
Incipit [10] *Lethea vates* [11] *spargere horrentes comas,*
Et pati [12] *commota Phœbum. contigit nondum* [12] *spe-*
Emicat vasto fragore major humano sonus: (cum,
[13] Mitia Cadmeis remeabunt [14] sidera Thebis.
Si profugus [15] Dircen Ismenida liqueris ho-
spes, (infans.
[16] Regis cæde nocens, [16] Phœbo jam notus &

3 Namq; obscuris vera involvens ambages canit Apollo, ab obscuritate & ἀμφιβολογίᾳ infrunita λέξεως cognominatus, unde Cruserianus codex habet *Ambage flexa.* quem tamen alii ita dictum autumant ab obliquo solis cursu vel transversis radiis. 4 Quod dudum in Sphingis ænigmate feci. 5 Vide sup. ℣. 36. & 109. 6 Duo vertices Tithoreus & Hyampeus *qui Phœbo Bromioque sacri.* 7 Montis Phocidos, dicti à Parnasso Neptuni filio. vel potius à Deucalionis arca, quam λάρνακα vocant, huc primum à diluvio delata. 8 Sup. ℣. 16. 9 Fontis ad radicem Parnassi Musis sacri. 10 Virgo seu mulier Phœbas numine inflata, furens, decoris & sui oblita, nam λήθη oblivio est. vide Herc. Fu. 679. 11 *Non comptæ mansere comæ, sed pectus anhelum. Et rabie fera corda tument, majorque videri. Nec mortale sonans, afflata est numine quando Iam propiore Dei.* 12 Temulenta spiritu, quem ἐνθουσιασμὸν vocant, exhalante e specu Delphico, quo cum pascentes non procul ab ipso specu capras suas correptas lascivire animadvertisset pastor quidam Coretas nomine, & ipse periculum rei facturus accessit, ingressusque afflari & futura præcinere cœpit. atque hic extructum est mox adytum, tripos & pegma, quo incenso vaticinarentur Phœbades. Innitebatur id templi basi, propterea illi tripodis nomen est inditum, hinc & Pythius dictus, à πύθονος, id est, afflatu ex putredine terræ orto. 13 Rite autem hoc carminis genere refert Creon responsum. nam Hexametrum Pythio Apollini debet [illegible] *carmina sortes* [illegible] dictum [illegible] hoc carminis genere [illegible] τοῖς χρησμοῖς. vel etiam κατ' ἐξοχήν. 14 Sanitas & aëris puritas e mitis & benigna siderum configuratione. sup. ℣. 36. 15 Thebas, juxta quas fons Dirce cujus aqua in Ismenum fluit. 16 Vide Theb. 243.

Nec

Nec tibi longa manent sceleratæ gaudia cædis :
[17] Tecum bella geres ; gnatis quoque bella relinques ;
[18] Turpis maternos iterum revolutus in ortus.
OED. [19] *Quod facere monitu cælitum jussus paro,*
Functi cineribus regis hoc decuit dari.
Ne sancta quisquam sceptra violaret dolo.
[20] Regi tuenda maxime regum est salus.
Quæritur peremptum nemo, quem incolumem timet.
CR. *Curam perempti* [21] *major excussit timor.*
OED. *Pium prohibuit ullus officium metus ?*
CR. *Prohibent* [22] *nefandi carminis tristes minæ.*
OED. *Nunc expietur numinum imperio scelus.*
Quisquis Deorum regna placatus vides ;
[22] *Tu, tu, penes quem jura præcipitis poli ;*
[23] *Tuque, ô sereni maximum mundi decus,*
[24] *Bis sena cursu signa qui vario regis,*
[24] *Qui tarda celeri secula evolvis rota ;*
[24] *Sororque fratri semper* [25] *occurrens tuo,*
Noctivaga Phœbe ; [26] *quique ventorum potens*
Æquor per altum cærulos currus agis ;
Et [27] *qui carentes luce disponis domos,*
Adeste cujus Lajus dextra occidit,
[28] *Hunc non quietem tecta, non fidi lares,*
[29] *Non hospitalis exulem tellus ferat.*
Thalamis pudendis doleat & prole impia,
Hic & parentem dextera perimat sua ;
Faciatque (num quid gravius optari potest ?)
[30] *Quidquid ego fugi. non erit venia locus.*
Per regna juro, quæque nunc hospes rego,
Et quæ reliqui ; perque penetrales Deos :
Per te, [31] *pater Neptune, qui fluctu brevi*
[32] *Vtrimque nostro geminus alludis solo :*
Et ipse nostris vocibus testis veni
Fatidica vatis ora [33] *Cirrhea movens :*

17 Quæ Oedipo evenerunt. namque & ipse sibi oculos effodit: filiisque duellum ortum est de regno.
18 Per incestum matrimonium. *videturque hic versus locum habere ante duos versus præced.*
19 Vindictam, quam oraculo monitus paro, oportuit jam tum sub ipso regis funere peractum fuisse.
20 Cædem regis ulcisci. regi & justum & utile.
21 Ne, ex oraculo, Laji interfector Iocastam duceret.
22 Iupiter.
23 Phœbe.
24 Vide quæ à ℣. 834. Thyest.
25 *Ibid.* 835.
26 Neptunus, non Æolus.
27 Pluto.
28 Quas inscius interfectori Laji imprecatur in suum ipsius caput ceciderant, vel etiam casuræ erant omnes hæ diræ.
29 Nec enim admiserunt eum Athenienses, ut habet Sophocles in Oedip. Colonæo.
30 Parricidium & incestum quæ se effugisse credit. sup. ℣. 12.
31 Ὠκεανὸς θ' ὅσπερ γένεσις πάντεσσι τέτυκται. *Oceanusque pater rerum*, ex opinione Thaletis, qui omnia ex aquis putavit generari, cum nil sine humore nasci possit.
32 Isthmo in quo Corinthus, suum, ut credidit, solum.
33 A Cirrha Phocidis oppido, ubi Apollinis oraculum, id est, ipse Apollo veni testis, per te juro.

34 Ita

[34] *Ita molle senium ducat, & summam diem*
Securus alto tegat in solio parens,
Solasque Merope noverit Polybi faces,
Vt nulla sontem gratia eripiet mihi.
Sed quo nefastum facinus admissum loco est,
Memorato. aperto Marte, an insidiis jacet?
CR. [35] *Frondifera* [36] *sancta nemora Castalia* [37] *petens*
Calcavit altis obsitum dumis iter;
[39] *Trigemina qua se spargit in campos via.*
Secat una gratum Phocidos Baccho solum,
Vnde altus [38] *ima deserit, cœlum petens*
Clementer arcto colle, Parnassus [39] *biceps.*
At una bimares [40] *Sisyphi terras adit,*
[41] *Olenia in arva: tertius trames cava*
Convalle serpens, tangit [42] *errantes aquas,*
Gelidumque dirimit [42] *amnis Elei vadum:*
Hic [43] *pace fretum, subita prædonum manus*
Aggressa ferro [44] *facinus* [45] *occultum tulit.*
In tempore ipso [46] *forte Phœbea excitus,*
Tiresia tremulo tardus accelerat gradus,
[47] *Comesque Manto luce viduatum trahens.*

34 Sic pater meus (ut putavit) Polybus non à me interficiatur, imo in longum feliciter extendat ævum: & Merope (quæ & aliis Peribæa) mater non mihi nupta, sola sciat nuptias Polybi, ut ego non peperero interfectori Laji. 35 Laurifera. sup. ỷ. 16. 36 Supra ỷ, 229. 37 Lajus ad oraculum Delphicum proficiscens, qua trivium ducit Thebas, Corinthum & in Atticam. 38 Valles, planitiem. 39 Sup. ỷ. 227. 40 Corcyram in Isthmo primum condidit Sisyphus latro Æoli filius; deinde aucta ab Ephyre Oceani filia Ephyra dicta est: ad summum à Corintho Marathonis filio Corinthus nominata. 41 Bœotiam ubi Olenus urbs. 42 Alphei. vid. Thyest. 119. 43 Atque ita paucis stipatum. 44 Cædem regis. 45 Sine indicio. 46 Oraculo Phœbi monitus & jussus. 47 Filiaque patrem ducens.

OEDIPVS. TIRESIAS. MANTO.

Tiresias per aruspicium eruere Laji interfectorem tentat, sed re propter tristia extispicia infecta ad necromantiam se convertit.

[1] S*Acrate divis,* [2] *proximum Phœbo caput,*
Responsa solve; [3] *fare quem pœnæ petant.*
TIR. [4] *Quod tardo fatum, lingua quod quærit moras,*
Haud te quidem, magnanime, mirari addecet:
Visu carentem magna pars veri latet.

1 Ω πάντα νωμῶν Τειρεσία διδακτά τε ἄῤῥητά τ' οὐράνια. &c. Sophoc. in Oedipo tyranno. unde pleraque hujus Tragœd. desumpta sunt. 2 In divinatione Apollini secundum, nam & Tiresiæ oraculum fuit. 3 Divinare quis sit ille Laji interfector, quem fata ad pœnas poscant. 4 *Excusat se vates per senium & cæcitatem non valere ratiocinio, velle autem exquirere per extispicia.*

Sed

Sed quo vocat me patria, quo [5] Phœbus, sequar.
Fata eruantur. si foret viridis mihi
Calidusque sanguis, [6] pectore excuterem Deum.
Appellite aris candidum tergo bovem,
Curvoque nunquam colla depressum jugo.
Tu lucis inopem, gnata, genitorem regens,
Manifesta sacri signa fatidici refer.
MAN. [7] *Opima sanctas victima ante aras [8] stetit.*
TIR. *In vota superos voce solenni voca,*
Arasque dono thuris [9] Eoi extrue.
MAN. *Iam thura, sacris cœlitum ingessi focis.*
TIR. *Quid flamma? [10] largas jamne comprendit dapes?*
MAN. [11] *Subito refulsit lumen, & subito occidit.*
TIR. *Vtrumne clarus ignis, & nitidus stetit,*
Rectusque purum [12] verticem cœlo tulit,
Et summam in auras fusus explicuit [12] comam;
An latera circa serpit incertus via,
Et [13] fluctuante turbidus fumo labat?
MAN. *Non una facies mobilis flammæ fuit:*
[14] *Imbrifera qualis implicat [15] varios sibi*
Iris colores, parte quæ magna poli
[16] *Curvata picto [14] nunciat nimbos sinu:*
Quis desit illi, quisve sit dubites color:
Cærulea fulvis mista oberravit notis;
Sanguinea rursus; ultimum [17] in tenebras abit.
Sed ecce pugnax ignis [18] in partes duas
Discedit, & [18] se scindit unius sacri
Discors favilla. genitor, horresco intuens;
[19] *Libata Bacchi dona permutat cruor,*
[20] *Ambitque densus regium fumus caput,*
Ipsosque circa spissior vultus sedet,
Et nube densa sordidam lucem abdidit.
Quid sit, parens, [21] effare. TI. *quid fari queam*

5 Sup. ℣. 288. Phœbi oraculum.
6 Conceptum pectore numẽ Phœbi excutere laborarem. id est, vaticinarer, cum autem non valeam sufferre furorem & impetum insidentis Dei, sistite ante aras bovem candidum, injugem, Diis superis hostiam.
7 Herc. Fu. 908.
8 *Rituale*, placida. non reluctans. inf. ℣. 336.
9 Sabæi.
10 An carnes impositas avide depasta est? *quod lætum signum.*
11 *Signum triste Oedipo portendens subitam ruinam è statu regio, quo subito evectus fuerat.*
12 Flammas.
13 Non recta ascendente.
14 Pluviæ prænuncia, nube jam in pluviam resolvi parata.

15 Puniceum, viridem, cœruleum. 16 In arcum curvata semicirculo minorem, cujus ratio est cum roscidus humor quasi subjectum, tum solis quasi efficientis superior pars, quorum utrumque pyramidale. 17 Flamma hæc nigra apparet vel extinguitur, quod Pyromantice cæcitatem [illegible]. 18 *Quod designat fratres Eteoclem & Polynicem in vivis a se [illegible], mutuisque vulneribus occubituros, atque ubi eidem rogo imponentur flammam [illegible] divisuram.* 19 *[illegible] lances in gremium sacros, Fusaque [illegible] cruorem.* 20 Hoc etiam è Capnomantia regi cæcitatem portendit. 21 Divinare.

Inter

Inter tumultus mentis attonita vagos?
Quidnam loquar? sunt dira, [22] *sed in alto, mala.*
Solet ira certis numinum ostendi notis.
Quid istud est, quod esse prolatum volunt,
[23] *Iterumque nolunt, & truces iras tegunt?*
Pudet Deos [24] *nescio quid. huc propere admove,*
Et sparge salsa colla [25] *taurorum* [26] *mola:*
[27] *Placidone vultu sacra & admotas manus*
Patiuntur? MAN. *altum taurus attollens caput,*
Primos ad ortus positus, [28] *expavit diem;*
Trepidusque vultum solis & radios fugit.
TIR. [29] *Vnone terram vulnere afflicti petunt?*
MAN. [30] *Iuvenca ferro semet* [31] *opposito induit,*
Et vulnere uno cecidit. [32] *at taurus, duos*
Perpessus ictus, huc & huc dubius ruit,
Animamque fessus vix reluctantem exprimit.
TIR. *Vtrum citatus vulnere angusto micat,*
An lentus altas irrigat plagas cruor?
MA. [32] *Hujus per* [32] *ipsam, qua patet pectus,* [33] *viam*
Effusus [34] *amnis:* [34] *hujus* [35] *exiguo graves*
Maculantur ictus [35] *imbre: sed versus retro*
Per ora multus sanguis atque oculos redit.
TIR. [36] *Infausta magnos sacra terrores cient,*
Sed ede certas viscerum nobis notas.
MAN. *Genitor, quid hoc est? non levi motu, ut solent,*
Agitata trepidant [37] *exta; sed totas manus*
Quatiunt; [38] *novisque prosilit venis cruor.*
[39] *Cor marcet aegrum penitus, ac mersum latet;*
Liventque venae; [40] *magna pars fibris abest;*
Et [41] *felle nigro tabidum spumat jecur.*
Ac, semper omen unico imperio grave,
En [42] *capita paribus* [42] *bina consurgunt toris;*

22 Sed obscuritatis caligine tecta nec eruenda facile.
23 Sequentia enim signa offuscant priora. & huc referri potest illud ỷ. 320. *ultimum in tenebras abit.*
24 *Incestus innuitur Oedipi cum matre.*
25 Masculi & foemellae. ut apparebit [illegible] seq. ỷ. 337, & 341. *quorum ille Oedipum, haec Iocastam refert.*
26 Vid. Hippol. 497.
27 Piaculare enim sacrum & ingratum censebatur, si hostia aris admota refugeret, reluctaretur, mugitum icta daret, aut non placide & recte caderet.
28 *Hoc etiam Hieroscopio regis casus praedicitur.*

29 Quoto mallei ictu cadunt victimae? *hoc enim observatum in aruspicina.* 30 *Sic Iocasta uno vulnere se occidit.* 31 Al. *impulso.* 32 Oedipus binis vulneribus oculorum coecus erravit, & vix tandem apud σφῆκας ὅτος mortem oppetiit. 33 Vulnus. 34 Copia sanguinis. 35 Modico cruore. 36 *Terruit ipse color vatem,* &c. Lucan. 1. *Et ominosa haec exta.* 37 Thyest. 763. 38 *Iuvenum Etheocl. & Polynicis,* vel lege *novusque,* id est, non solitus & usitati coloris. 39 *Oedipus.* 40 *Fratrum concordia deficit.* 41 *Odio fratrum.* 42 In extis observabant maxime summitates fibrarum, τὰ χυρτὰ, & jecoris caput, quod ex natura unum, si quando duo reperirentur, ominosum illud & praeter naturam. *sed & imaginaria erant capita, de quibus max.*

43 Sed

43 *Sed utrumque cæsum tenuis abscondit caput*
Membrana, latebram rebus occultis negans.
44 *Hostile valido robore insurgit latus,*
Septemque venas tendit. has omnes retro
Prohibens reverti 45 *limes* 46 *obliquus secat.*
Mutatus ordo est, sed nil propria jacet;
Sed acta 47 *retro cuncta. Non* 48 *animæ capax*
In parte dextra pulmo sanguineus jacet.
Non læva cordis regio; 49 *non molli ambitu*
Omenta pingues 50 *viscerum obtendunt sinus.*
Natura versa est. nulla lex utero manet.
Scrutemur unde tantus hic extis rigor.
Quod hoc nefas? 49 *conceptus innuptæ bovis,*
Nec more solito positus, alieno in loco
Implet parentem, membra cum gemitu movet.
Tremulo rigore debiles artus micant.
Infecit atras lividus fibras cruor;
51 *Tentantque turpes mobilem trunci gradum:*
Et inane surgit corpus, ac sacros petit
Cornu ministros: viscera effugiunt manum.
52 *Neque ipsa, quæ te pepulit, armenti gravis*
Vox est, nec usquam territi resonant greges.
*Immugit * ara segnis, & trepidant foci.*
OED. *Quid ista sacri signa terrifici ferant,*
Exprome: voces aure non timida hauriam.
53 Solent suprema facere securos mala.
TIR. 54 *His invidebis, quibus opem quæris, malis.*
OED. 55 *Memora, quod unum scire cælicolæ volunt,*
Contaminarit rege quis cæso manus.
TIR. *Nec* 56 *alta cæli penna quæ leve secat,*
Nec 57 *fibra vivis rapta pectoribus potest*

43 Sed utrumq; caput jecinoris delitescens in membranæ involucris, cum triste sit ostentum, velle Deos hæc in præsens celari significat, verum parvo interjecto tempore nota fore.

44 Aruspices quidem mente & imaginatione dividebant exta duas in partes; hanc amicis tributam *Familiarem*, illam inimicis *Hostilem* vocabant. deinde ex utriusque partis habitu eventura conjiciebant. hic itaque ariolatur vires adversæ partis. sc. Polynicis cum sex aliis ducibus, *quos 7 venæ denotant.*

45 Fissum, seu linea commentitia ex mente aruspicis, exta bipartito dividens. 46 Hostilis, *vel* transversus cum sit, ostendit hostes non reversuros. *ceciderunt autem duces ante Thebas ad unum Adrastum.* 47 Inversa. 48 Spiritus & aëris vitalis capax. 49 M[illegible]entans viscera ex distento & rigido utero concepisse foedam juvenc[illegible]miratur. *atque hinc intellige ac Iocastæ partu ex illicito concubitu.* 50 Ios. Scalig. legit *viscer[illegible]*. 51 Victimæ semineces surgere & effugere conantur, sed frustra. 52 Nec mugitus quem audis bonum est, sed sanguinis in aris. * Al. *aris ignis.* 53 Extrema mala timorem tollunt desperatosque reddunt. 54 Non sunt hæc extrema mala, verum ea imminent, quæ si præsentibus conferantur, bona sunt, habeasque cur his invideas. 55 Effare tantum quod oraculum patefieri vult, quis Lajum interfecerit, 56 Augurium. alii ne sit iambus in quinto loco leg. *qua læva secat*, ut sit ordo, nec penna quæ secat alta cœli lævi &c. de lævi autem cœli parte, vide Thyest. 595. 57 Aruspicina.

Ciere

Ciere [58] *nomen. alia tentanda est via.*
[59] *Ipse evocandus noctis aeternæ plagis*
Emissus Erebo, ut cædis auctorem indicet.
Reseranda tellus. Ditis implacabile
Numen precandum. [60] *populus infernæ Stygis*
Huc extrahendus. ede, cui mandes sacrum.
[61] *Nam te, penes quem summa regnorum est, nefas*
Invisere umbras. OED. [62] *Te Creo hic poscit labor,*
Ad quem secundum regna respiciunt mea.
TIR. *Dum nos profunde claustra laxamus Stygis,*
[63] *Populare Bacchi laudibus carmen sonet.*

58 Regicidæ nomen.
59 Per necromantiam, vel Sciomantiam evocandus est ab inferis Lajus vel umbra Laji.
60 Vmbræ.
61 Ex religione hoc, an ex adulatione? an fortasse respexit poëta ad ritum Romanorum, apud quos Diali Flamini non licuit locum in quo bustum erat ingredi nec mortuum attingere? 62 *Sufficit huic negotio creonti.*
63 Pop. Thebano peculiare & solenne. nam & Bacchus Thebanus.

CHORVS.

Canit Chorus dithyrambum, qui Bacchi gesta & inventa continet.

[3] *Effusam* [1] *redimite comam nutante*
[9] Corymbo,
[3] *Lucidum cæli decus, huc ades votis,*
Mollia [2] *Nysæis armata brachia* [4] *thyrsis*
Quæ tibi nobiles Thebæ, Bacche, tuæ
Palmis supplicibus ferunt.
Huc adverte favens [3] *virgineum caput,*
[3] *Vultu sidereo discute nubila,*
Et [5] *tristes Erebi minas,*
[6] *Avidumque fatum.*
Te decet vernis comam [7] *floribus cingi,*
Te caput [8] *Tyria cohibere mitra;*
[9] *Ederave mollem baccifera*
Religare frontem.
Spargere effusos sine lege crines,
Rursus [10] *adducto revocare nodo.*
[11] *Qualis iratam metuens novercam*
Creveras falsos imitatus artus,
Crine flaventi simulata virgo,

1 O Bacche redim. com. *atque hæc transpositio præferenda vulgatæ lectioni, ubi chorus populares seque invicem hortantur.*
2 Decem Nysæ sunt. quoties autem nullo adjecto restringitur, Arabiæ illa intelligenda est, prope quam in antro Bacchus à nymphis est enutritus, vel Indica à Libero patre condita.
3 Bacchus enim idem cum Sole, qui *crinitus* sc. radiis: *perpetuo juvenis* quia in cursu constans & omnia vivificans; *formosus* quippe omnia illustrans. Et hîc rite invocatur, quia λοιμι@ ut sup. ℣. 36, & 109.
4 Herc. Fu. [illegible].
5 Sup. 160. [illegible] deinceps.
6 Mortem insatiabilem.
7 Vnde [illegible] dictus.
8 Purpurea vel Lydia. Herc. Fu. 470.
9 Hedera, quæ corymbos nigros fert, se Bacchus coronavit, vel propter similitudinem quam habent folia & fructus cum vite; vel quod corolla hederacea nativa frigiditate vapori resistunt vinique potentiam sistunt. 10 Collecto in nodum & in terga rejecto. 11 Qualis infestam pellicibus Jovisque filiis Junonem metuens, virginis os habitumque gerens latebras in antro Nysæo, sup. ℣, 405.

Luteam vestem retinente zona.
Vnde tam molles placuere cultus,
Et sinus [12] laxi, fluidumque [13] syrma?
Vidit aurato residere curru.
[14] *Veste cum longa tegeres leones,*
[15] *Omnis Eoa plaga vasta terræ;*
Qui bibit [16] *Gangem,* [17] *niveumq; quisquis*
Frangit [17] *Araxem.*
Te senior turpi sequitur [18] *Silenus asello,*
[19] *Turgida pampineis redimitus tempora sertis.*
[20] *Condita lascivi deducunt* [21] *orgia* [22] *my- (stæ,*
Te [23] *Bassaridum comitata cohors,*
Nunc [24] *Edonii pede pulsavit*
Sola [25] *Pangæi; nunc Threïcio*
Vertice Pindi; nunc [26] *Cadmeas*
Inter matres impia [27] *Mænas*
Comes [28] *Ogygio venit* [29] *Iaccho,*
[30] *Nebride sacra præcincta latus.*
Tibi commotæ pectora [31] *matres*
Fudêre comam. thyrsumque levem
Vibrante manu, jam post laceros
Pentheos artus [34] *Thyades* [33] *œstro*
Membra remissæ, [34] *velut ignotum*
Videre nefas. (Bacchi,
Ponti regna tenet nitidi [35] *matertera*
Nereïdumq; choris Cadmeïa cingitur Ino.
Ius habet in fluctus magni puer advena ponti (mon.
[36] *Cognatus Bacchi, numen non vile, Palæ-*
[37] *Te Tyrrhena puer rapuit manus,*
Et tumidum Nereus posuit mare,

12 Discincti. 13 Herc. Fu. 474. 14 Cum syrmate tegeres leones currum tuum trahentes ut & tigres & lynces. 15 Orientales mundi partes; India maxime & Scythia. sup. ℣.114. 16 Indiæ fl. 17 Armeniæ flu. nivibus auctum, vel frigidum. addit enim *Frangit*, vel, gelu constrictum; vel ratibus secat. vel respicit ad nomen fluvii ab ἀράσσω frango. 18 Alumnus & nutritor Bacchi. 19 *Inflata hesterno ut semper Iaccho.* 20 Nonnisi initiatis revelanda; variis obsita frondibus; non sub dium rapienda. 21 Bacchanalia, ab ὀργῆς furore; *vel* τῶν ὄρεων montibus, qui resonant nocturno Bacchantium clamore. *vel* ἀπὸ τοῦ εἴργειν ab arcendo à mysteriis profanos. 22 Mysteriorum periti, initiati sacris, à μυέω. 23 Bacchi ministrorum ἀπὸ τοῦ βάζειν à vociferando. vel à vulpinis pellibus quibus cingebantur, Bassares enim Thracibus sonat vulpes (qua ratione & scortum deducitur, & Bassaris pro meretrice sæpe usurpatur) *aliis* à demissa & talari veste qua induebantur Bacchi ministri. 24 Thracii ab Edone monte. 25 Thraciæ promontorii Macedoniam versus. 26 Thebanas. 27 Baccha. à μαίνεσθαι. 28 Thebano ab Ogyge rege. 29 Baccho ἀπὸ τοῦ ἰάκχειν, à vociferatione ebriorum. 30 Hinnuli pelle Baccho sacra, qua ipse amiciebatur. unde νεβρώδης dictus & νεβριδόπεπλος. 31 Thebaid. ℣. 17. 32 Bacchico furore percitæ, à θύω, feror impetu. 33 Furore Bac. *Metaph.* ab asilo, insecto volatili quod pecudes infestat. 34 Sanæ menti restitutæ lugebant facinus quod furiatæ admisissent. 35 Ino. Thebaid. 23. 36 Sororinus Palæmon, factus Deus maris Portumnus. *ibid.* 37 Piratæ Tyrrheni rapuerant Bacchum in navim, dumque ipsum ligare vellent Bacchus piratas in furorem vertit, quo correptis mare visum est pratum floribus & arboribus consitum, mali in vites verti, remi in serpentes, jamque leo visus est proram obsidere, tigris puppim, quo attoniti dejiciunt se in mare & Delphines facti sunt. alii alias hanc fab. narrant.

Cærula

Cærula cum pratis mutat freta.
Hinc verno platanus folio viret,
Et Phœbo [38] laurus carum nemus:
Garrula per ramos avis obstrepit.
Vivaces ederas ramus tenet.
Summa ligat vitis [39] carchesia.
[40] Idæus prora fremuit leo.
Tigris puppe sedet [41] Gangetica.
Tum pirata freto pavidus natat;
Et nova demersos facies habet.
Brachia prima cadunt prædonibus,
Illisumque utero pectus coit,
Parvula dependet lateri [42] manus,
Et dorso fluctum [43] curvo subit,
[44] Lunata scindit cauda mare,
Et sequitur [43] curvus fugientia carbasa delphin.
Divite [45] Pactolus vexit te Lydius unda,
Aurea torrenti deducens flumina ripa.
Laxavit victos arcus Geticasque sagittas
Lactea [46] Massagetes qui pocula sanguine miscet.
[47] Regna securigeri Bacchum sensere Lycurgi.
Sensere terræ [48] te Dacum feroces:
Et quos vicinus Boreas ferit
[49] Arva mutantes: [50] quasque Mæotis
Alluit gentes frigida fluctibus:
[51] Quasque despectat vertice summo
Sidus Arcadium, geminumque plaustrum.
Ille dispersos domuit [52] Gelonos:
Arma detraxit [53] trucibus puellis:
[54] Ore dejecto petiere terram
[55] Thermodontiaca graves catervæ,
Positis tandem levibus sagittis,
Mites factæ. sacer & [56] Cithæron
Sanguine inundavit,
[57] Ophioniaque cæde.
[58] Prœtides sylvas petiere & agros.
[59] Præsidem Bacchum coluit noverca.
[60] Naxos [61] Ægeo redimita ponto
Tradidit thalamis virginem relictam,
Meliore pensans damna marito.
Pumice sicco.

38 Sup. ℣. 16.
39 Summam mali partem.
40 Horrendus, qualis in Ida monte Phrygiæ.
41 Indica à Gange flu.
42 Pinnæ loco manuum.
43 Ex hominibus facti Delphines incurvi.
44 *Falcata nova ima cauda est, Qualia similiæ sinuantur cornua Lunæ.*
45 Pact. Lydiæ fl. vexit te rectorem unda aurifera.
46 Scythiæ pop. *qui lac commistum potant cum sanguine equino.*
47 Thracia. vid. Herc. Fu. 902.
48 Vide Thyest. 359. sic Horat. *te Dacus, te profugus Scytha.*
49 Herc. Fu. 532.
50 Scythiæ palus.
51 Et ii qui directe subjacent ursis sideribus Borealibus. Herc. Fu. ℣. 6. & 128.
52 Sarmatiæ pop. Herc. Fu. 538.
53 Amazonibus. Hippolyt. 397.
54 Mortem oppetiere. Herc. Fu. 895.
55 Herc. Fu. 245.
56 Mons prope Thebas.
57 Thebana, ab Ophione superstite ex iis qui e serpentis dentibus nati sunt. Herc. Fu. 259. *nunc est* Penthei & comitum Bacchi contemptorum sang.
58 Cum Prœti Argivorum regis filiæ Iunonis formæ suam præferebant, eædemque Bacchum colere recusabant, injecit iis furorem Liber, ut sibi vaccæ visæ in sylvas fugerent & *implerent falsis mugitibus agros.* hæc ultio Iunoni usque adeo grata, ut deinceps privigno conciliata faveret.
59 Bacchum, Naxi insulæ Deum tutelarem.
60 Hippolyt. 757.
61 Thyest. 313.

62 *Fluxit*

[62] *Fluxit* [63] *Nyctileus latex.*
[64] *Garruli gramen secuere rivi,*
Combibit dulces humus alta succos,
Niveique lactis candida fontes
Et mista odoro [65] *Lesbia cum thymo.*
Ducitur magno [66] *nova nupta cælo.*
Solemne Phœbus [67] *carmen*
Edit infusis humero capillis.
Concutit [68] *tædas* [69] *geminus Cupido.*
Telum deposuit Iuppiter igneum,
[70] *Oditque Baccho veniente fulmen.*
[71] *Lucida dũ current annosi sidera mundi;*
Oceanus clausum dum fluctibus ambiet orbem;
Lunaque dimissos dum plena recolliget ignes;
Dum matutinos prædicet Lucifer ortus;
[72] *Altaque cæruleum dum Nerea nesciet Arctos;*
Candida formosi venerabimur ora [73] *Lyæi.*

62 Bacchus è terra aquam elicuit. lac, vinum, mel. Eurip. Ῥεῖ δ' γάλακτι πέδον, Ῥεῖ δ' οἴνῳ, Ῥεῖ δ' μελισσᾶν νέκταρι.
63 Vinum. Nyctilei nomen Baccho inditum à nocturnis Orgiis. *Nyctileumque patrem nocturnaque sacra precante.*
64 *Dulce labentes murmure rivi.*
65 Fragrantia vina è Lesbo inf. Λέσβιον ἐστὶν ἢ νέκταρ ἀγνὸν, Ἀμβροσίᾳ ὅμοιος.
66 Ariadne Baccho nupta & in cœlum relata.
67 Epithalamium, κατακοιμητικόν.
68 Faces nuptiales (de quibus Thebaid. 263. & 507.) præferebat.
69 Mutuus *vel* ut ℣. 274. Hippolyt.
70 Semeles infaustique concubitus memor. 71 Semper itaque Bacchum venerabimur.
72 Thyest. 476. 73 A λύω, ut Liber. *Quod curu solvat corda, Lyæus erit.*

ACTVS TERTIVS.

OEDIPVS. CREON.

Indicat regi Creon ex necromantia, seu mavis sciomantia, intellexisse se interfectorem Laji Oedipum fuisse, ille fretus opinione sua de Polybo patre negat, & post jurgia Creontem in carcerem conjici jubet.

Etsi ipse vultus flebiles præfert notas,
Expone cujus capite placemus deos.
CR. *Fari jubes, tacere quæ suadet metus.*
OED. [1] *Si te ruentes non satis Thebæ movent,*
At sceptra moveant lapsa cognatæ domus.
CR. *Nescisse cupies, nosse quæ nimium expetis.*
OED. [2] Iners malorum remedium ignorantia est.
Itane & salutis publicæ indicium obrues?
CR. Vbi turpis est medicina, sanari piget.
OED. *Audita fare; vel malo domitus gravi,*
Quid arma possint regis irati scies.
CR. Odere reges dicta quæ dici jubent.

1 Si non publicæ salutis causa, mihi tamen, qui sororem tuam duxerim, tuæque familiæ hoc tribue, cui frustra erit regnum ubi perierint omnes subditi.
2 Ignavum vel inops. neque enim qui ignorat malum, remedium curat.

OED.

OED. *Mitteris Erebo* [3] *vile pro cunctis caput,*
Arcana sacri voce ni retegis tua.
CR. *Tacere liceat: nulla libertas minor*
A rege petitur. OED. *Sæpe vel lingua magis*
Regi atque regno [4] *muta libertas obest.*
CR. *Vbi non licet tacere, quid cuiquam licet?*
OED. [5] Imperia solvit, qui tacet jussus loqui.
CR. *Coacta verba placidus accipias precor.*
OED. *Vlline pœna vocis expressæ fuit?*
CR. *Est procul ab urbe lucus ilicibus niger,*
[6] *Dircea circa vallis irrigua loca.*
Cupressus altis exerens sylvis caput
Virente semper [7] *alligat trunco nemus;*
Curvosque tendit quercus & putres [8] *situ*
Annosa ramos. hujus abrupit latus
Edax vetustas: illa jam fessa cadens
Radice, [9] *fulta pendet aliena trabe.*
Amara baccis laurus; & tilia leves;
Et [10] *Paphia myrtus; & per immensum mare*
[11] *Motura remos alnus; & Phœbo* [12] *obvia*
Enode Zephyris pinus opponens latus.
Medio stat ingens arbor, atque umbra gravi
[13] *Sylvas minores urget; & magno ambitu*
Diffusa ramis, una defendit nemus.
Tristis sub illa [14] *lucis & Phœbi inscius,*
Restagnat [15] *humor, frigore æterno rigens:*
Limosa pigrum circuit fontem palus.
Huc ut [16] *sacerdos intulit senior gradum,*
Haud est moratus. præstitit [17] *noctem locus.*
Tunc [18] *fossa tellus, & super* [19] *rapti rogis*
Iaciuntur ignes. ipse [20] *funesto integit*
Vates amictu corpus, & [21] *frondem quatit.*
Lugubris imos palla perfundit pedes.
Squalente cultu mœstus ingreditur senex.
Mortifera canam taxus astringit comam,

3 Velut devotum Diis manibus pro salute publica.
4 Tacendi libertas.
5 Imperium detrectat & non paret.
6 Duces fontis, Theb. 30. & 126.
7 Amplectitur nemus semper virente trunco.
8 Lanugine, musco.
9 Proximæ arboris trunco innixa.
10 Veneri (quam Paphii religiosissime post Assyrios colunt) delicatissimæ Deæ arbuscula perpetuo virore spectabilis, foliorum specie odoreque suavissima præstantissima, sacrata.
13 Navigiis apta. *Alnus amnica / ctis.*
12 Ad solem modice inclinata. *vel* densissimo cacumine sylvis solem præcludens.
13 Arbores.

14 Nec lucem, nec solem excipiens. 15 Fons. 16 Tiresias. 17 Diis superis sub nascentis solis ortum, inferis sub occasum solis sacra fiunt. 18 Diis superis in aris extructis, terrestribus in terra; inferis in terra effossa, sacra faciebant. 19 Sacra infernalia igne tantum è rogis rapto accendere moris erat. 20 Nigro, impuro; ut contra, Diis superis operantes candido, puro. 21 Funestam, feralem, utpote taxum seu cupressum. vel lege *frontem quatit*, quod mœsti & irati solent, ut. *v.* 555. & 919.

[22] Nigro bidentes vellere atque [22] atræ boves
[23] Retro trahuntur. flamma prædatur dapes,
[24] Vtrumque trepidat igne ferali pecus.
Vocat inde [25] manes; teque [26] qui manes regis,
Et [27] obsidentem claustra letalis lacus:
Carmenque magicum [28] volvit, & rapido minax
Decantat ore quidquid aut placat leves
Aut cogit umbras. [30] irrigat sanguis focos,
[29] Solidasque pecudes urit, & [30] multo specum
Saturat cruore. libat & niveum insuper
Lactis liquorem; fundit & Bacchum manu
[31] Læva. [32] canitque rursus; & [33] terram intuens,
Graviore manes voce & attonita ciet.
Latravit [34] Hecates turba. ter valles cavæ
Sonuere mæstum. tota succusso solo
Pulsata tellus. [35] audior; vates ait;
Rata verba fudi. rumpitur cæcum [36] Chaos,
Iterque [37] populo Ditis ad superos datur.
Subsedit omnis sylva, & erexit [38] comam;
[39] Duxere rimas robora; & totum nemus
Concussit horror. terra [40] se retro dedit,
Gemuitque penitus. sive tentari abditum
[41] Acheron profundum mente non æqua tulit:
Sive ipsa tellus, ut daret * functis viam,
Compage rupta sonuit: aut ira furens
Triceps catenas Cerberus movit graves.
Subito dehiscit terra, & immenso sinu
Laxata patuit. ipse [42] pallentes deos
Vidi inter umbras. [43] ipse torpentes lacus
Noctemque veram. gelidus in venis stetit
[44] Hæsitque sanguis. sæva prosiluit [45] cohors,

22 Diis inferis nonnisi furvæ hostiæ immolantur, tristes scil. & luctuosæ. 23 Superorum victimas solent aut ἀναρρύειν, id est, retrorsum flectere jugula, & sursum versus convertere: inferorum vero κάτω στρέφοντας τὰς κεφαλάς capite terram versus inclinato statuere. 24 Infra ℣. 564. 25 Vmbras. 26 Summane. Pluto. 27 Cerberum. 28 Immurmurat, revolvit carmina magica. 29 In sacris inferis integra & solida hostia comburebatur. 30 Sanguine, lacte, & vino fossam perfundit, aquam addit Hom. Odyss. λ. πρῶτα μελικρήτῳ, μετέπειτα δ' ἡδέϊ οἴνῳ, τὸ τρίτον αὖθ' ὕδατι. 31 Inferis sc. utpote malis invergens, superis contra & bonis dextra. 32 Cum primo carmine non advenissent. 33 Dejecto in terram vultu, non oculis. cum cæcus fuerit Tiresias. 34 Canes. *Sub pedibus mugire solum, & juga cœpta moveri sylvarum, visæque canes ululare per umbram, adventante dea.* id est, Hecate. de qua ℣. 411. Hippol. Huic autem deæ canes immolarunt prisci, quod ipsorum latratus incantationes solvere & monstrosas visiones credebatur. Ipsa itaque Lycophroni Δὲ κυνοσφαγὴς. & Canis. Ἑκάτης ἄγαλμα dicebatur. 35 Impetravi. 36 Herc. Fu. 609. Thyest. 830. 37 Manibus, umbris. 38 Folia, *Metaph.* præ horrore sc. 39 Diffindebantur. 40 Recedit hiatum faciens. 41 Rex vel leges Acher. id est, inferni. * Mortuis defunctis. 42 Plutonem & Proserpinam. 43 Cocytum. Herc. Fu. 685. & Stygа. ibid. 712. 44 *Coit formidine sanguis.* 45 Furiarum, ut ℣. 590. & draconigenum fratrum.

Et

Et stetit in armis omne vipereum genus
Fratrum caterva dente Dircæo satæ,
Avidumque populi [46] pestis [47] Ogygii malum.
Tum torva [48] Erinnys sonuit, & cæcus Furor
Horrorque, & una quidquid æterna creant
Celantque tenebræ; Luctus [49] evellens comam,
Ægraque lassum sustinens Morbus caput,
Gravis Senectus sibimet, & [50] pendens Metus.
Nos liquit animus. ipsa, quæ ritus senis
Artesque norat, stupuit, intrepidus parens,
[51] Audaxque damno, convocat Ditis feris
[52] Exsangue vulgus: illico [52] nebulæ leves
Volitant, & auras [53] libero cælo trahunt.
[54] Non tot caducas educat frondes Eryx;
Nec vere flores [55] Hybla tot medio creat;
Cum examen alto nectitur densum [56] globo;
Fluctusque non tot frangit Ionium mare;
[57] Nec tanta gelidi [58] Strymonis fugiens minas
Permutat hyemes ales, & cælum secans
Tepente Nilo densat Arctoas nives:
Quot ille [59] populos vatis eduxit [60] sonus.
Pavidæ latebras nemoris umbrosi petunt
Animæ trementes. primus emergit solo
[61] Dextra ferocem cornibus taurum premens
Zetus; manuque sustinet læva chelym,
Qui saxa dulci traxit [62] Amphion sono.
Interque natos [63] Tantalis tandem suos
[64] Tuto superba, fert caput fastu gravi,
Et numerat [65] umbras [66] pejor hac genitrix adest
Furibunda [67] Agave; tota quam sequitur [68] manus
[69] Partita regem. sequitur & Bacchas lacer
[70] Pentheus, tenetque [71] sævus etiam nunc minas.

46 Draco in nemore ad fontem Dircen. Herc. Fu. 259.
47 Thebani, ab Ogyge rege.
48 Vide Thyest. ℣. 95. & Herc. Fu. 93. & deinceps.
49 Hippolyt. 1175.
50 Anxius, suspensus, in dubio.
51 Tires. orbitate oculorum audacior, nec timens quæ non vidit.
52 Leves umbræ.
53 Non incluso, ut suo inferno.
54 Μυρία ὅσσα τε φύλλα καὶ ἄνθεα. Hom. β. & emenda hunc versum, legeque, *Non tot caducas Oeta frondes educat.*
55 Mons Siciliæ thymo & salicibus abundans, apibus itaque nobilis. 56 Βοτρυδὸν, cum in morem uvæ conglobatæ ramo defluunt, *Solentque lentis uvam demittere ramis.* 57 Nec tot grues (sive aves aliæ) hyeme e regionibus frigidis fugiunt ad auras tepidiores. *Ingenti clangore grues æstiva relinquunt Thracia, cum tepido permutant Strymona Nilo.* 58 Fl. Macedoniam à Thracia dividentis. 59 Umbras populorum, præcipue Thebanorum. 60 Incantatio. 61 Theb. id. 20. 62 Herc. Fu. 260. 63 Niobe Tantali filia. 64 Secura de liberis quibus non potest amplius orbari. 65 Liberorum, etiam umbris cor[illegible] deus ipsa umbra. namque affectus nec [illegible] *morte relinquunt.* 66 Quæ filium suum interfecit. 67 Theb. 17. 68 Bacchantium multitudo. 69 Discerpens Penthea. 70 Theb. 17. 71 Austerus, abstemius, Thebanis Bacchi cultum interdicens.

Tandem, vocatus sæpe, pudibundum extulit
Caput, atque ab omni desidet turba procul,
Celatque semet. instat, & [72] Stygias preces
Geminat sacerdos, donec in apertum efferat
Vultus opertos Lajus. fari horreo.
[73] Stetit per artus sanguine effuso horridus,
Pedore fœdo squalidam obtectus comam,
Et ore rabido fatur: [74] O Cadmi effera,
Cruore semper læta cognato domus,
Vibrate thyrsos, [75] enthea gnatos manu
Lacerate potius. maximum Thebis scelus
[76] Maternus amor est, [77] patria, non ira Deûm
Sed scelere raperis. [78] non gravi flatu tibi
Luctificus Auster, nec parum pluvio æthere
Satiata tellus halitu sicco nocet:
Sed rex cruentus; præmia qui sæva necis
Sceptra, & [79] nefandos occupat thalamos patris,
Invisa proles. sed tamen pejor parens
Quam gnatus: utero rursus infausto gravis,
[80] Egit qui in ortus semet; & matri impios
Fœtus regessit; quique nec mos est feris,
Fratres sibi ipse genuit; [81] implicitum malum;
Magisque monstrum [82] Sphinge perplexum sua.
Te, te, cruenta sceptra qui dextra geris,
Te pater inultus urbe cum tota petam,
Et mecum Erinnys pronubas thalami traham,
Traham sonantes [83] verbera; incestam domum
Vertam, & Penates [84] impio Marte obteram.
Proinde pulsum finibus regem ocyus
Agite exulem. quodcunque funesto gradu,
Solum relinquet, vere florifero virens
Reparabit herbas. spiritus [85] puros dabit
Vitalis aura; veniet & sylvis [86] decor.
Letum, luesque, mors, labor, tabes, dolor,
Comitatus illo dignus, excedent simul.
Et ipse rapidis gressibus [87] sedes volet

72 Exorcismos, adjurationes infernas vel per Styga.
73 Lajus stetit horridus, effuso sanguine per artus.
74 O Thebani, etiam à draconigenis fratribus qui mutuis se vulneribus peremerunt, in vestros sævi, Bacchico furore perciti, occidite potius filios propria manu (ut Agave aliæque impiæ Mænades in Orgiis) quam permittatis ut vivant in privatam vestræ domus perniciem & publicum malum, quod fecit Oedipus meus filius.
75 Numinis furoris Bacchici impetu afflata, adacta.
76 Iocastæ in filium.
77 O patria.

78 Sup. ℣. 36. 79 Majus enim scelus liberos è matre suscepisse quam patrem interfecisse. 80 *Matris concubitu qui semet in ortus Vetus & ingnum regerit sua pignora matri.* 81 Ænigma magis implicitum quam illud Sphingis quod ipse solvit. Thebaid. 137. 82 Thebaid. 505. 83 Flagella. Thyest. 96. 84 Inter fratres Polynic. & Etheoc. 85 Non corruptos & pestilentes ut nunc, vide sup. ℣. 36. 86 Frondes, folia. 87 Thebas, vitamque ipsam.

Effugere nostras: sed graves pedibus [88] *moras*
Addam, & tenebo. repet incertus viæ,
Baculo senili triste prætentans iter.
[89] *Præcidite terras, auferam cœlum pater.*
OED. *Et ossa & artus gelidus invasit tremor.*
Quidquid timebam facere, fecisse arguor.
[90] *Tori jugalis abnuit Merope nefas,*
Sociata Polybo sospes absolvit manus
Polybus meas. uterque defendit parens
Cædem, stuprumque. quis locus [91] *culpæ est super?*
[92] *Multo ante Thebæ Lajum amissum gemunt,*
Bœota gressu quam meo tetigi loca.
[93] *Falsusne senior, an Deus Thebis gravis?*
Iam, jam tenemus callidi [94] *socios doli.*
Mentitur ista [95] *præferens fraudi deos*
Vates, tibique sceptra despondet mea.
CR. *Egon', ut sororem regia expelli velim?*
Si me fides sacrata cognati laris
Non contineret in meo certum statu;
Tamen ipsa me [96] *Fortuna terreret, nimis*
Solicita [97] *semper. liceat hoc tuto tibi*
Exuere pondus, ne recedentem opprimat.
Iam te minore tutior pones loco.
OED. *Hortaris etiam, sponte deponam ut mea*
Tam gravia regna? CR. [98] *suadeam hoc illis ego,*
In utrumque queis est liber etiam nunc status.
Tibi jam necesse est ferre fortunam tuam.
OED. [99] Certissima est regnare cupienti via,
Laudare modica, & ocium ac somnum [1] sequi.
Ab inquieto sæpe simulatur quies.
CR. *Parumne me tam longa defendit* [2] *dies?*
OED. [3] *Aditum nocendi perfido præstat dies.*
CR. *Solutus onere regio, regni bonis*
Fruor, domusque civium cœtu viget;

88 Senium, lassitudinem, cæcitatem natam, quæ mori non sinat.
89 Vos ô Thebani ejicite eum terra, ego pater ejus arcebo cœlo.
90 Mater mea (ut credidit) patri etiamdum vivo matrimonio junctæ convincit me non esse parricidam illum & incestum.
91 Superest culpæ. *Anastrophe.*
92 Et longe ante quam ego Thebas advenerim, Lajus est interfectus.
93 Numnam deceptus est Tiresias? an ultra pestem etiam Thebæ debent offenso Deo seditionem ex concitatione in regem?
94 Tiresiam & Creonta.
95 Prætexens.

96 Regni, præcipue Theban. Herc. Fu. 385. 97 Deponere regnum jam tutius est quam nimis tarde recedentem ab eo opprimi. 98 Dubiis rebus inventa est oratio suasiva, necessario manet te tua fortuna. 99 Satis callide regnum ambis, qui (quod faciunt ambitiosi, segnitiem laudantes & in otium simulatum recedentes, donec occasionem rei gerendæ repererint) vitæ quietæ studium præ te fers, imperium tamen captas. 1 Al. *loqui.* 2 Mei jam diu notitia vel experientia. legitur & *paes.* 3 Imo nocendi occasionem & viam ministrat perfido diuturna experientia. *vel* fides habita.

Nec ulla [4] *vicibus surgit* [4] *alternis dies,*
Qua non [5] *propinqui munera ad nostros lares*
[5] *Sceptri redundent; cultus, opulentæ dapes.*
Donata multis gratia nostra salus.
Quid tam beatæ deesse fortunæ rear?
OED. *Quod* res secundæ non habent unquam modum.
CR. *Incognita igitur ut nocens causa cadam?*
OED. [6] *Num ratio vobis reddita est vitæ meæ?*
Num audita causa est nostra Tiresiæ? tamen
Sontes videmur. [7] *facitis exemplum; sequor.*
CR. *Quid si innocens sum?* OED. dubia pro certis solent
Timere reges. CR. qui pavet vanos metus,
Veros fatetur. OED. [8] quisquis in culpa fuit,
Dimissus odit omne quod dubium putat.
CR *Sic odia fiunt.* OED. [9] Odia qui nimium timet,
Regnare nescit. regna custodit metus.
CR. [10] Qui sceptra duro sævus imperio regit,
Timet timentes: metus in auctorem redit.
OED. *Servate sontem saxeo inclusum specu:*
Ipse ad penates regios referam gradum.

4 Noctem subsecuta, vel alterna dies.
5 Affinis regis, id est, munera à rege propinquo.
6 Expurgavi me apud vos criminis, & tamen parricidii & incestus me insimulatis.
7 Præbuistis mihi legem & exemplum quod sequar. vos itaque etiamsi insontes condemno.
8 Quicumque culpæ accusatus quamvis ex principis gratia vel ficta sua purgatione fit dimissus: male tamen sibi conscius principis animum sui modulo metiens non vere conciliatur sed odit dubium amicum. Lips. legit *quisquis in culpa fuit Dimissus, odit omne quod dubium putat.* 9 Theb. 654. & Herc. Fu. 352. 10 Necesse est multos timeat quem multi timent.

CHORVS.

Excusat Oedipum Chorus transferendo culpam in mala Thebarum fata, quæ ab ipsa inauspicata bove Thebanos usque vexarint.

[1] *NOn tu tantis causa periclis,*
[2] *Non hæc Labdacidas premunt*
Fata: sed veteres deûm
Iræ sequuntur. [3] *Castalium nemus*
Umbram Sidonio præbuit hospiti,
Lavitque Dirce Tyrios colonos:
Ut primum magni natus Agenoris,
Fessus per orbem [4] *furta sequi Iovis,*
Sub [5] *nostræ ramis constitit* [5] *arboris,*
[6] *Prædonem numerans suum;*

1 Non tu Oedipe.
2 Nec tantum Labdaci progeniem, Lajum, Oedipum, &c.
3 Cadmus fil. Agenoris regis Phœnicum, quorum præcipuæ urbes Tyros & Sidon, missus à patre quæsitum Europam à Iove sub specie tauri raptam, appulit Phocidem, conseditque non procul à Parnasso, vid. sup. ℣. 112.
4 Sororem à Iove raptam. Hippolyt. 302. 5 Nemoris jam Thebani. 6 Numerans spatia à se emensa prædonem insequuto. alii leg. *memorans*, id est, meditatus ubinam inveniret prædonem.

[7] Monituque Phœbi, jussus erranti
Comes ire vaccæ, quam non flexerat
Vomer, aut tardi juga curva plaustri,
Deseruit fugas, [8] nomenque genti
Inauspicata de bove tradidit.
Tempore ex illo nova monstra semper
Protulit tellus. aut [9] anguis imis
Vallibus editus, [10] annosa supra
Robora sibilat, supraque pinus,
Supra [11] Chaonias celsior arbores
Cæruleum erexit caput,
Cum majore sui parte recumberet;
Aut fœta tellus, impio partu,
Effudit [12] arma.
Sonuit reflexo classicum cornu,
[13] Lituusque adunco stridulos cantus
Elisit ære. [14] ante, non linguas
Alias, & arma voci ignota
Clamore primum hostico experti,
Agmina campos [15] cognata tenent.
Dignaque jacto [16] semine proles
Vno ætatem permensa die,
Post Luciferi nata meatus,
Ante Hesperios occidit ortus.
Horret tantis [17] advena monstris,
Populique timet bella recentis:
Donec cecidit sæva juventus;
[18] Genitrixque suo reddi gremio
Modo productos vidit alumnos.
[19] Hac transierit civile nefas.
Illa [20] Herculeæ norint Thebæ
Prælia fratrum.
Quid [21] Cadmei fata [21] nepotis,
Cum vivacis cornua cervi
Frontem ramis texere novis,
Dominumque canes egere suum?
Præceps sylvas montesque fugit
Citus Actæon, agilique magis
Pede per saltus & saxa vagus
Metuit [22] motas zephyris [22] plumas,
Et, quæ [23] posuit, retia vitat:
Donec placidi fontis in unda

7 Oraculo Phœbi jussus urbem condere in quo loco juvenca injugis quam sequebatur consideret. Thebas condidit. vid. sup. ℣.112.

8 Regionem illam quæ prius Aonia dicta est, à bove illa Bœotiam appellavit. alii tamen dictam volunt à Bœoto Neptuni & Arnes filio.

9 Draco, serpens quem, cum Cadmi comites aquatum missos interfecisset, ipse Cadmus occidit.

10 *At media plus parte teres erectus in auras Despicit omne nemus.* Ovid. 3. Metam. unde fabulam hanc petas.

11 Quercus altas, quales alunt Chaoniæ nemora glandifera.

12 Armatos homines qui ut primum in terra nati, sua bella sibi indixere, mutuisque vulneribus periere omnes ad quinque. Herc. Fu. 259.

13 Lituus incurvus aheneus.

14 Lingua sua voceque tum primum experti usique in bellica acclamatione ἐλελεῦ.

15 Terra nati fratres.

16 Serpentis dentibus, Herc. Fu. 259.

17 Cadmus advena Tyrius.

18 Terra filios cæsos recepit.

19 Atque utinam hic finis sit intestinis & civilibus Thebanorum bellis?

20 Natus Thebis jam tum erat Hercules, sed nondum regnarat. Megaram enim duxit post obitum Polynicis & Etheoclis.

21 Actæonis, quem, quod in fonte Dianam nudam vidisset, dea in cervum convertit, unde præda suis canibus factus est.

22 Lineam, formidinem, vide Hippoly. 46.

23 Nuper ipse venator.

Cornua

Cornua vidit vultusque feros,
Vbi virgineos foverat artus
[24] *Nimium sævi Diva pudoris.*

24 Pudoris sui nimis sæva vindex, quæ quum erratum tam crudeliter ulta sit, graves in Thebanos iras deorum arguit.

ACTVS QVARTVS.

OEDIPVS. IOCASTA.

Suspicari jam incipit Oedipus, ne ille forte, quem olim Delphos petens occidisset, Lajus fuerit: quærit itaque à Iocasta de Laji ætate, necis tempore, & aliis circumstantiis.

CVras revolvit animus, & repetit metus.
Obiisse nostro Lajum scelere autumant
[1] *Superi* [2] *inferique. sed animus contra innocens,*
Sibique melius quam deis notus, negat.
Redit memoria [3] *tenue per vestigium,*
Cecidisse nostri [4] *stipitis pulsu obvium*
[5] *Datumque Diti, cum prior juvenem senex*
Curru superbus pelleret, Thebis procul,
[6] *Phocea trifidas regio qua scindit vias.*
Vnanima conjux, explica errorem precor,
[7] *Quæ spatia moriens Lajus vitæ tulit.*
Primone in ævo viridis, an fracto occidit?
IO. *Inter senem juvenemque; sed* [8] *propior seni.*
OE. *Frequensne turba regium cinxit latus?*
IO. *Plures fefellit error ancipitis viæ;*
Paucos fidelis curribus junxit labor.
OE. *Aliquisne cecidit regio fato comes?*
IO. [9] *Vnum fides* [10] *virtusque consortem addidit.*
OE. *Teneo* [11] *nocentem; convenit numerus, locus.*
Sed tempus adde. IO. [12] *decima jam metitur seges.*

1 Apollo, *vel* homines in superis. Tiresias & Creon.
2 Lajus seu umbra Laji inferis evocata.
3 Per objectum leve.
4 Clavæ. Iocasta tamen ensem fuisse dicit inf. ℣. 1034. atque ipse in Thebaide.
5 Demissum Orco. id est, interfectum.
6 Sup. 277.
7 Quæ spatia vitæ, id est, quam ætatem?
8 Μέγας χνοάζων, &c.
9 Polyphontem præconem.
10 Ἀνδρία fortitudo, unica quondam virtus habita.
11 Me. sc.
12 Ante annos decem.

SENEX. OEDIPVS.

E sene à Merope & Corinthiis misso, qui Oedipum de Polybi morte edoceat, rogetque, ad gubernacula regni suscipienda veniat, discit Oedipus se non vere esse Polybi filium. nimia itaque curiositate sua veros invenit parentes.

COrinthius te populus in regnum vocat
Patrium. quietem Polybus æternam obtinet.

OED. *Vt*

OED. *Vt* [1] *undique in me sæva fortuna irruit?*
Edissere agedum quo cadat fato parens.
SE. *Animam senilem* [2] *mollis exsolvit sopor.*
OED. *Genitor sine ulla cæde defunctus jacet.*
Testor, licet jam tollere ad cælum pie
[3] *Puras nec ulla scelera metuentes manus.*
Sed [4] *pars magis metuenda fatorum manet.*
SE. *Omnem paterna regna discutiunt metum.*
OED. *Repetam paterna regna, sed matrem horreo.*
SE. *Metuis parentem, quæ tuum reditum expetens*
Sollicita pendet? OED. *ipsa me pietas fugat.*
SE. *Viduam relinques?* OED. [5] *tangis, en ipsos metus.*
SE. *Effare, mersus quis premat mentem timor:*
[6] *Præstare tacitam regibus soleo fidem.*
OED. *Connubia matris Delphico monitu tremo.*
SE. *Timere vana desine, & turpes metus*
Depone. Merope vera non fuerat parens.
OED. [7] *Quod subditi vi præmium gnati petiit?*
SE. *Regnum superbum;* [8] *liberi adstringunt fidem.*
OED. *Secreta thalami, fare,* [9] *quo excipias modo.*
SE. [10] *Hæ te parenti parvulum tradunt manus.*
OED. *Tu me parenti tradis? et quis me tibi?*
SE. *Pastor niveso sub Cytheronis jugo.*
OED. *In illa temet nemora quis casus tulit?*
SE. *Illo sequebar monte cornigeros greges.*
OED. *Nunc adjice certas corporis nostri notas.*
SE. *Forata ferro gesseras vestigia,*
[11] *Tumore nactus nomen ac vitio pedum.*
OED. *Quis fuerit ille, qui meum dono dedit*
Corpus, requiro. SE. [12] *regios pavit greges,*
Minor sub illo turba pastorum fuit.
OED. *Eloquere nomen.* SE. [13] prima languescit se-(num
Memoria, longo lassa sublabens situ.
OED. *Potesne facie noscere ac vultu virum?*
SE. *Fortasse noscam. sæpe jam spatio obrutam*

1 Ludificando me & ambiguum tenendo. vel secundum jam regnum perniciose mihi ingerendo.
2 Θνήσκει δὲ ὅς ὕπνῳ [illegible] & σμικρὰ παλαιὰ σώματ' εὐνάζει ῥοπή.
3 Parricidium non metuentes.
4 De incestis matris nuptiis.
5 Rem tetigisti, tetigisti ulcus. hoc enim est quod metuo ne fato dictus eam viduam ducam.
6 Quod fecerat prius in Oedipi genere velut regio simulando & celando.
7 In quem finem ascivit me filium suppositum parens?
8 Quo firmius retineret tyrannidem, quam firmat certa successio, retinetque populum in fide, ne quando interfecti regis liberi sint ultores. *alii leg.* Regum superbum, *alii* superbam.
9 Vnde tu noris me esse subditum?
10 Tradiderunt te meæ hæ manus parv. pa.
11 Οἰδίπουν τὸ πόδε sc. ὅθεν νῦν Ἕλλας ὀνομάζει Οἰδίπουν.
12 Regius pastor summus.
13 An prima inter animæ potentias deficit, cum ætas illa in continuo deflexu rerum species nequeat retinere? an primo quidem objectum non agnoscit, postea autem reminiscitur. ut ait ỷ. 820?

Levis exoletam memoriam revocat nota.
OED. [14] *Ad sacra & aras omne compulsum pecus*
Duces sequantur. ite propere, accersite
[15] *Famuli, penes quos summa consistit gregum.*
SE. [16] Sive ista ratio, sive fortuna occulit,
Latere semper patere, quod latuit diu.
Sæpe eruentis veritas patuit malo.
OED. *Malum timeri majus* [17] *his aliquod potest?*
SE. *Magnum esse, magna mole quod petitur scias.*
Concurrit [18] *illinc publica,* [19] *hinc regis salus,*
[20] *Vtrimque patria. contine medias manus,*
[21] *Vt nil lacessas,* ipsa se fata explicant.
[22] Non expedit concutere felicem statum.
OE. [23] Tuto movetur quidquid extremo in loco
SE. *Nobilius aliquid genere* [24] *regali appetis?* (est.
Ne te parentis pigeat inventi, vide.
OED. [25] *Nec pœnitendi sanguinis quæram fidem:*
Sed nosse certum est. ecce grandævus senex,
Arbitria sub quo regii fuerant gregis,
[26] *Phorbas. refersne nomen aut vultum senis?*
SE. *Arridet animo forma. nec notus satis,*
Nec rursus iste vultus ignotus mihi.
Regnum obtinente Lajo famulus greges
Agitasti opimos sub Citheronis plaga?

14 Sub prætextu sacrificii veluti eximendæ sint egregiæ victimæ, pastores accersit.
15 Pastores & bubulci.
16 Suadet senex ne nimis curiose id scrutetur., quod notum in malum suum redire possit.
17 Parricidio & incestu?
18 Sciendo. ut evitetur pestis. vel ambigue loq. necdum intelligit senex quid velit Oedipus.
19 Nesciendo.
20 Salute. vel rege amisso.

21 Etiamsi nihil moveas, fatum (quod series est & connexio quædam causarum qua fit quicquid fit) se declarabit. 22 Τὸ κακὸν εὐκείμενον οὐ κινητέον. 23 Sed meum statum infelicissimum puto, movebo itaque ut certum sciam. 24 Polybi enim filius jam crederis. 25 Nec eo animo de inveniendo laboro, ut inventi pœniteat. 26 Aliis *Ithimales* dictus.

PHORBAS. SENEX. OEDIPVS.

L*Æthus Citharon pabulo semper novo*
Æstiva nostro prata [1] *summittit gregi.*
SE. *Noscisne meme?* PH. *dubitat anceps memoria.*
OED *Huic aliquis a te traditur quondam puer?*
Effare. dubitas? cur genas mutat color?
Quid verba quæris? [2] veritas odit moras.
PH. *Obducta longo temporum tractu moves.*
OED. *Fatere, ne te cogat* 3 *ad verum dolor.*
PH. [4] *Inutile isti munus infantem dedi.*

1 Suppeditat.
2 Vera relaturo ad manum verba sunt, nec mora est opus.
3 Al. *ad nervum.*
4 Non diu victurum. saucium sc. plantis perforatis.

Non

Non potuit ille luce, non cœlo frui.
SE. *Procul sit omen: vivit, & vivat precor.*
OED. *Supereſſe quare traditum infantem negas?*
PH. *Ferrum per ambos tenue tranſactum pedes*
Ligabat artus: vulneri innatus tumor
Puerile fœda corpus urebat [5] *lue.*
SE. *Quid quæris ultra? fata jam accedunt prope.*
OE. [6] *Quis fuerit infans, edoce.* PH. *prohibet fides.*
OE. [7] *Huc aliquis ignem. flamma jam excutiet fidem.*
[8] *Per tam cruentas vera quærenti vias,*
Ignoſce quæſo, ſi ferus videor tibi,
Et impotens. PH. *jam parta Vindicta in manu eſt.*
OE. *Dic vera. quiſnam, quove generatus patre.*
Qua matre genitus? PH. *conjuge eſt genitus tua.*
OED. *Dehiſce tellus. tuque* [9] *tenebrarum potens,*
In tartara ima, rector umbrarum, rape
[10] *Retro reverſas generis ac ſtirpis vices.*
Congerite, cives, ſaxa in [11] *infeſtum caput;*
Mactate telis. [12] *me petat ferro* [13] *parens;*
Me natus. in me conjuges arment manus,
Fratreſque; & æger populus [14] *ereptos rogis*
Iaculetur ignes. ſæculi crimen vagor,
Odium Deorum, juris exitium ſacri;
[15] *Qua luce primum ſpiritus hauſi rudes,*
Iam morte dignus. redde nunc animos, [16] *parens.*
Nunc aliquid aude ſceleribus dignum tuis.
[17] *I, perge. propero regiam curſu pete,*
Gratare matri, [18] *liberis aucta domo.*

5 Putredine. 6 Quibus parentibus ortus. 7 *Cruciatus & tormenta minitatur.* 8 In quibuſdam lib. duo iſti ℣. tribuuntur Phorbanti q. d. ſi ferus fuerim in te exponendo ignoſce quæſo, aut ſi tormentorum metu arcana prodam: cape itaque indicium. 9 Pluto. 10 Me, qui adverſis naturæ leges ſum reverſus in propriæ matris uterum. ſup. 638. 11 Alii hab. *inceſtum.* 12 Cauſam hujus peſtilitatis. 13 Omnes parentes, liberi, conjuges, fratres me petant qui jura illorum violaverim. 14 In me velut inferis devotum piaculum. vide ſup. ℣. 550, vel in me peſtis. funerum, rogorum cauſam. 15 Theb. 244. 16 Per indignationem ſibi ſe ex matre parentem exprobrat. 17 Sarcaſtice. 18 Ob domum auctam liberis à te filio ex matre. Ioſ. Scal. legit *liberis aucta modo.* Al. auctam domum.

CHORVS.

Varietate obnoxium arguit chorus excelſum ſtatum. mediam itaque fortunam optat. cujus laudes canit. à ſimilitudine navis modico vento acta, & exemplo Icari.

*FAta ſi liceat mihi
Fingere arbitrio meo,
Temperem zephyro levi

* *Medio tutiſſimus ibis.*

 Vela,

Vela, ne pressa gravi
Spiritu antennæ tremant,
Lenis ac modicum fluens
Aura, nec vergens latus,
Ducat intrepidam ratem.
Tuta me media vehat
Vita decurrens via.
[1] *Cnossium* [2] *regem timens,*
Alta dum demens petit,
[3] *Artibus fidens* [3] *novis,*
Certat & veras aves
Vincere, ac [3] *falsis nimis*
Imperat pennis [4] *puer,*
[5] *Abstulit nomen freto.*
Callidus medium senex
Dædalus librans iter
Nube sub media stetit,
Alitem exspectans suum.
Qualis accipitris minas
Fugit, & sparsos metu
Colligit fœtus avis:
Donec in ponto manus
Movit implicitas puer,
Comes audacis viæ.
Quidquid excessit modum,
Pendet instabili loco.
Sed quid hoc? [6] *postes sonant,*
[7] *Mœstus & famulus manu,*
Regius quassat caput.
Ede quid portes novi.

1 Dædalus Hymetionis fil. damnatus ab Areopagitis, quod occidisset Talum sororis filium, in Cretam migrarat: ibi quia vaccam fabricasset ligneam à Minoe rege Labyrintho seu turri inclusus, terra marique fugam interdictam per aëra tentavit; alas itaque confecit sibi & filio, quibus ipse evolavit Sardiniam, inde Cumas. Icarus autem dum patris monito non audiens nimis alte volat, pennis à sole liquefactis in mare decidit, quod ab illo nomen tulit.
2 Minoem regem Cretæ, in qua Cnossus urbs.
3 *Pennis non homini aptis.*
4 Icarus.
5 Pars illa maris Ægæi ab Icari casu Icarium mare dicta est, ut & insula in eodem mari Icaria quę prius ἰχθυόεσσα. Al. nomen eripuit freto.
6 Crepant regiæ fores exeunte nuncio. vide Herc. Oet. ℣. 254.
7 Antiquatam hanc exoletarum editionem lectionem reducit approbatque P. Scriv. damnatam quidem I. Grutero non concoquenti locutionis formulam *manu quassat caput*. Præfert itaque illam lect. *post sonat Regius famulus manu, Mœstus & quassans caput.* Verum quia *sonare postes manu* vix Latine sonet: quid si, una & altera in voce *manu* literis mutatis, legamus: *voces sonant. Regius iam dux venit, Mœstus & quassans caput*, quem verborum ordinem in vulgatis libb. observatum invertere coguntur qui ut retineant *manu*, *Mœstus* transferunt in locum τοῦ *Regius*.

ACTVS QVINTVS.

NVNCIVS.

Nuncius Oedipi excæcationis consilium & modum narrat.

PRædicta postquam fata, & infandum [1] scelus
Deprendit, ac se scelere convictum Oedipus
Damnavit ipse; regiam infestus petens

1 Quidam *Genus* legunt & intelligunt de natis ex matre liberis.

Invi-

Invisa propero tecta penetravit gradu;
Qualis per arva Libycus insanit leo,
Fulvam minaci fronte concutiens jubam:
Vultus furore torvus, atque oculi truces,
Gemitus, & altum murmur, & [2] gelidus fluit
Sudor per artus. spumat, & volvit minas,
Ac mersus alte magnus exundat dolor.
Secum ipse saevus grande nescio quid parat,
Suisque fatis simile. [3] Quid poenas moror?
[4] Vt hoc scelestum pectus aut ferro petat,
Aut fervida aliquis igne vel saxo domet?
Quae tigris, aut quae saeva visceribus meis
Incurret ales? ipse tu [5] scelerum capax
[6] Sacer Cytharon, vel feras in me tuis
Emitte sylvis, mitte vel rabidos canes.
Nunc redde [7] Agaven, anime, quid mortem times?
Mors innocentem sola fortunae eripit.
Haec fatus, aptat impiam capulo manum,
Ensemque ducit. Itane tam magni [8] breves
Poenas sceleribus solvis? atque uno omnia
Pensabis ictu? moreris? hoc patri sat est.
Quid deinde matri? quid male in lucem editis
Gnatis? quid ipsi, quae tuum magna luit
Scelus ruina, flebili patriae dabis?
[9] Solvenda non est illa quae leges ratas
Natura in uno vertit Oedipode, [10] novos
Commenta partus. suppliciis eadem meis
Novetur. iterum vivere, atque iterum mori
Liceat; renasci semper: ut toties nova
Supplicia pendas. utere [11] ingenio miser.
Quod saepe fieri non potest, fiat diu.
Mors eligatur longa. quaeratur via,
Qua nec sepultis mistus, & vivis tamen
Exemptus erres. morere, sed [12] citra patrem.
Cunctaris, anime? subitus ad vultus gravat
Profusus imber, ac rigat fletu genas?
Et flere satis est? hactenus fundent levem
Oculi liquorem. sedibus pulsi suis
Lacrymas sequantur. hi [13] maritales statim
Fodiantur oculi. dixit, atque ira furit.
Ardent minaces igne truculento genae;

2 Al. Gelidus volat. &c.
3 Verba Oedipi.
4 An poenas aliunde expectem?
5 Agaves &
[redacted]
Baccharum?
6 Iovi. *vel* Bacchi sacris. *vel* execrande.
7 Sup. ỳ. 616. & Theb. 17.
8 Facilis & simplicis mortis.
9 Non aequum est ut natura, quae me produxit in dedecus suum, jura sua per parricidium & incestum, violaturum, solvat me unica & simplici nece tot sceleribus functum.
10 Filios ex matre.
11 Vtere eo ingenio ad poenas excogitandas, quo usus es quondam in Sphingis aenigmate solvendo.
12 Non uno ictu ut Laius.

13 ἔρωτος ἀνοσίου καὶ γάμου ἀνομίου δεῖκται. ex conspectu enim amor. hi quibus placuit mater, vel qui illius amorem conciliavere.

Oculique

Oculique [14] *vix se sedibus retinent suis.*
Violentus, audax, mutus, iratus, ferox;
Tantum cruentus gemuit; & dirum fremens
Manus in ora torsit. at contra truces
Oculi steterunt, & suam intenti manum
[14] *Ultro insequuntur. vulneri occurrunt suo.*
Scrutatur avidus [15] *manibus uncis lumina.*
Radice ab ima funditus vulsos simul
Evolvit [16] *orbes. haeret in vacuo manus,*
Et fixa penitus unguibus lacerat [17] *cavos*
Alte recessus luminum, & [17] *inanes sinus.*
Saevitque frustra, plusque quam sat est furit;
[18] *Tantum est periculum lucis,* [19] *attollit caput*
Cavisque lustrans orbibus coeli plagas,
[20] *Noctem experitur. quicquid effossis male*
Dependet oculis, rumpit; & victor deos
Conclamat omnes; Parcite, en, patriae, precor:
Iam [21] *jussa feci, debitas poenas tuli.*
Inventa thalamis digna nox tandem meis.
[22] *Rigat ora foetus imber, & lacerum caput*
Largum revulsis sanguinem venis vomit.

14 Conscii & in poenas parati. 15 Digitis, unguibus. 16 Κύκλους. ita Soph. ἄρας ἔπαισεν ἄρθρα τῶν αὐτοῦ κύκλων. Sphaerica autem seu orbicularis forma oculo data est, quo celerius & facilius revolutus objecta apprehendat, utque sufficiat cuivis quantitati capiendae perpendicularibus lineis à visis in centrum oculi concurrentibus. *vel* orbes hic cape sinus, in quibus oculi. 17 Etiam in oculorum sinus & globos, cum satis fuisset araneae telam, vel pupillam effodisse. 18 In tantum lucem exodit. tam attente cavet ne quid sibi lucis relinquatur. 19 More lustrantis & suspicientis. 20 An penitus sit caecus. 21 Quod voluistis. credo legendum *Iussa*, ut Theb. ℣. 175. & infra ℣. 998. 22 Haec nuncius ex sua persona.

CHORVS.

Chorus iste ex disciplina Stoicorum (qui omnia, imo Deum ipsum, subjiciunt, inevitabilibus fatis) excusari Oedipum vult.

FAtis agimur: cedite fatis.
Non solicitae possunt curae
Mutare rati [1] stamina fusi.
Quidquid patimur mortale genus,
Quidquid facimus, venit ex [2] alto:
Servatque sua decreta [3] colus
[3] Lachesis. [4] dura revoluta manu
Omnia certo tramite vadunt:
[5] Primusque dies dedit extremum,
[6] Non illa Deo vertisse licet,

1 Herc. Fu. 558. 2 Fato seu providentia divina. *vel ut alii*, ex constellatione. 3 Una è Parcis, fatum. 4 Inexorabili, immutabili. 5 Horoscopus genethliacus ex situ & consensu siderum in nativitatis hora. 6 *Quod fore paratum est id summum exsuperat Iovem.* Stoice.

Quæ nexa ſuis currunt cauſis.
It cuique ratus, prece non ulla
Mobilis, ordo. *multis ipſum*
Timuiſſe nocet. multi ad fatum
Venere ſuum, dum fata timent.
Sonuere fores, atque ipſe ſuum
Duce non ullo molitur iter
Luminis orbus.

7 Quæ proveniunt ex ſerie & ordine cauſarum.

OEDIPVS. CHORVS. IOCASTA.

Iocaſta ſe interficit. Oedipus excæcatus in exilium abit.

BEne habet, peractum eſt. juſta perſolvi patri.
Iuvant tenebræ. quis Deus tandem mihi
Placatus [1] *atra nube perfundit caput?*
Quis ſcelera [2] *donat? conſcium evaſi diem.*
Nil, parricida, dexteræ debes tuæ.
Lux te refugit. vultus Oedipodem [3] *hic decet.*
CH *En ecce, rapido ſæva proſiluit gradu*
Iocaſta vecors: [4] *qualis attonita & furens*
Cadmea mater abſtulit gnato caput,
Senſitve raptum. dubitat. afflictum alloqui
Cupit, pavetque. jam malis ceſſit pudor.
IO. [5] *Cupiunt, & horrent ora, nam quid te vocem?*
Gnatumne? dubitas? gnatus es: gnatum pudet?
Immitis, oro, gnate, * *quo avertis caput,*
Vacuoſq; vultus? OED. [6] *quis frui & tenebris vetat?*
[7] *Quis reddit oculos? matris en, matris ſonus.*
[8] *Perdidimus operam. congredi fas amplius*
Haud eſt. nefandos dividat vaſtum mare,
Dirimatque [9] *tellus abdita: & quiſquis ſub hos*
In alia verſus ſidera, ac ſolem [10] *avium*
Dependet [11] *orbis, alterum ex nobis ferat.*
IO. *Fati iſta culpa eſt: nemo fit fato nocens.*
OED. *Iam parce verbis mater, & parce auribus,*
Per has reliquias corporis trunci precor,
Per [12] *inauſpicatum ſanguinis pignus mei,*

1 Cœcitatis caligine. 2 Dono remittit? 3 Emphatice. 4 Qualis Agave, ubi furens filio caput abſtuliſſet, moxque ad ſe reverſa facinus ſenſiſſet, attonita ſtetit; talis hîc Iocaſta. vid. ſup. ꝟ. 443. P. Scriverius habet, *Senſitve raptum traxis.* 5 Alloqui te cupio, horreo tamen. P. Scriverius legit, *ſed hærent ora.* * *Avana Iocaſta, avertit ſe Oedipus.* 6 Quiſnam tu es qui interdicis mihi fructum capere, quem ex cæcitare percepiſſe mihi viſus ſum? 7 Quis per aures ingerit mihi mala, quorum notas ne viderem, effodi mihi oculos? 8 Nil profeci oculos eruendo cum etiamnum audiam. vide Theb. 226. 9 Alterum Hemiſphærium. 10 Legunt quidam *avium*, alii *alterum*. ut ſit. 11 Alterum orbis latus aliis ſideribus notum. utque dicunt poetæ, *alio ſole calens*, *Et alio ſub ſole jacens.* 12 Infelicem prolem, liberos.

Per

Per omne nostri nominis [13] fas & [14] nefas.
IO. [15] Quid, anime, torpes? socia cur scelerum dare
Pœnas recusas? omne confusum perit,
Incesta, per te juris humani decus.
Morere, ac nefastum spiritum ferro exige,
Non si ipse mundum concitans divum sator
Corusca sæva [16] tela jaculetur manu,
Vnquam rependam sceleribus pœnas pares
Mater nefanda. mors placet: mortis via
Quæratur. agedum, commoda matri manum,
Si parricida es, [17] restat hoc operi ultimum.
Rapiatur [18] ensis. hoc jacet ferro meus
[19] Conjux. quid illum nomine haud vero vocas?
Socer est, utrumque pectori infigam meo
Telum? àn patenti conditum jugulo imprimam?
Eligere nescis [20] vulnus. hunc, dextra, hunc pete
Vterum capacem, qui virum & gnatum tulit.
CH. Iacet perempta. vulneri immoritur manus;
Ferrumque secum nimius ejecit cruor.
OED. [21] Te fatidice, te præsidem veri Deum
Compello. solum debui fatis patrem.
Bis parricida. plusque quam timui nocens.
Matrem peremi; scelere confecta est meo.
O Phœbe mendax, fata superavi impia.
Pavitante gressu sequere [22] fallaces vias,
Suspensa plantis efferens vestigia.
[23] Cæcam tremente dextera noctem rege.
I, gradere præceps lubricos ponens gradus.
I, profuge, vade. [23] siste, ne [25] in matrem incidas.
[5] Quicumque fessi corpore & morbo graves
Semianima trahitis corpora; en [26] fugio, exeo.
Relevate colla. [27] mitior cæli status
Post terga sequitur. quisquis exilem jacens
Animam retentat, vividos haustus levis
Concipiat. [27] ite, ferte [28] depositis opem.
Mortifera mecum vitia terris extraho,
Violenta fata, & horridus [29] mortis tremor,
Maciesque & atra pestis, & rabidus dolor
Mecum ite, mecum. [30] ducibus his uti libet.

13 Matris & filii.
14 Vxoris, mariti, &c. nefanda inter nos nomina.
15 *Se ad pœnas ac se sumendas excitat.*
16 Fulmina.
17 Vt matrem etiam occidas.
18 Quem modo Oedipus abjecerat.
19 Lajus conjus meus imo socer. namque filio ejus nupsi.
20 Locum vulneri.
21 Te ridiculum deum falsitatis arguo, qui fore prædixisti, ut patrem occiderem. sed jam & matri necis causa fui.
22 Asperas, præcipites, cæco ignoras.
23 Vias baculo prætentans explora.
24 In matris cadaver.
25 O Thebani peste laborantes.
26 Prout jubet oraculum.
27 O medici, curatores.
28 De quorum salute & vita desperabatur.
29 Al. *morbi.*
30 Mihi cæco hi pro ducibus erunt. sup. 652.

TRO-

TROAS.

PERSONÆ.

HECVBA. PYRRHVS.
CHORVS MVLIERVM. ANDROMACHA.
TALTHYBIVS. SENEX.
AGAMEMNON. VLYSSES.
CALCHAS. ASTYANAX.
HELENA. NVNCIVS.

ARGVMENTVM.

Græci, exciso jam Ilio, reditum in patriam cogitantes contrario vento detinebantur. Apparens noctu Achillis umbra solvere eos posse negat, nisi sibi debitis inferiis mactata Polyxena, cujus nuptiarum prætextu interfectus est. Non fert Agamemnon sibi amatam Polyxenam mactari. Qua de re orto cum Pyrrho jurgio, intervenit consultus Calchas, qui omnino immolandam pronunciat, unaque necandum Astyanacta, quem à matre absconditum abducit Vlysses & de Scæa porta dejicit. Polyxenam ab Helena auspice, ritu cultuque sponsæ deductam ad patris tumulum Pyrrhus mactat.

ACTVS PRIMVS.

HECVBA.

Luget Hecuba patriæ, domus, sui ipsius calamitatem.

Quicunque regno fidit, & magna potens
Dominatur aula, nec [1] leves metuit deos,
Animumque rebus credulum lætis dedit,
Me videat, & te [2] Troja. non unquam tulit
Documenta Fors majora, quam fragili loco
Starent [3] superbi: columen eversum occidit
Pollentis [4] Asiæ, [5] cœlitum egregius labor:
Ad cujus [6] arma venit, & [7] qui frigidum
[8] Septena Tanaim ora pandentem bibit;
Et [9] qui renatum pronus excipiens diem,

1 Inconstantes *faciles dare summa deos, eademque tueri Difficiles.*
2 Proprie regio, in qua Ilium urbs, à Troe dicta.
3 Nobiles, potentes: quorum commune vitium est superbia.
4 Minoris, cui imperavit Priamus: & parti majoris, quæ orbis pars tertia.

5 Inf. ỳ. 475. 6 Auxiliaria, namque. 7 Rhesus Thraciæ rex auxilio Trojæ venit. 8 Ex persona mulieris imperitæ tribuitur Tanai quod Istri est: ut per septem ora in mare labatur. 9 Memnon Tithoni & Auroræ filius ex Æthiopia, *vel ut alii, Susis*, Trojam venit, dux Persarum, qui solem orientem proni adorabant.

10 *Tepe-*

10 In regione tepenti. 11 Auroræ seu Solis orientis rubore perfuso, alias, secundo hallucinabitur fœmina. Tigris enim in mare Persicum influit, non Erythræum. nisi ex personæ decoro dictum malis, ut prius ℣. 9. 12 Herc. Fu. 1323. 13 Penthesilea Amazonum regina. de quibus vide Hippolyt. 397. 14 Herc. Fu. 532. 15 Hippolyt. 620. 16 Troja. alii legunt. *excisa ferro est Pergamos, incubuit sibi.* 17 *In se magna ruunt.* vel in cinerem versum. 18 Πύργοι, ἐπάλξεις, turres, pinnæ.

[10] Tepidum [11] rubenti [12] Tigrin immiscet freto;
Et [13] quæ [14] vagos vicina prospiciens Scythas
Ripam catervis Ponticam [15] viduis ferit;
[16] Excisa ferro est. Pergamum [17] incubuit sibi.
En [18] alta muri decora congesti jacent
Tectis adustis. regiam flammæ ambiunt;
Omnisque late fumat [19] Assaraci domus.
Non prohibet avidas flamma victoris manus;
[20] Diripitur ardens Troja. nec cœlum patet
[21] Vndante fumo. nube seu densa obsitus,
Ater favilla squallet Iliaca dies,
Stat avidus victor, & [22] lentum Ilium
Metitur oculis, ac decem tandem ferus
Ignoscit annis. horret afflictam quoque;
Victamque quamvis videat, haud credit sibi
Potuisse vinci. spolia populator rapit
Dardania. prædam [23] mille non capiunt rates.
Testor deorum numen adversum mihi;
[24] Patriasque cineres; [25] teque rectorem Phrygum,
Quem Troja toto conditum regno tegit,
[26] Tuosque manes, [27] quo stetit stante Ilion;
Et vos meorum [28] liberûm magni greges,
[29] Vmbræ minores; quidquid adversi accidit,
Quæcumque [30] Phœbas ore lymphato furens,
Credi Deo vetante, prædixit mala,
[31] Prior Hecuba vidi gravida, nec tacui metus,
Et [32] vana vates ante Cassandram fui.
Non cautus ignes [33] Ithacus, aut [34] Ithaci comes
Nocturnus in vos sparsit, aut [35] fallax Simon:

19 Ilium. ubi regnavit Assaracus Ili filius. 20 Ex incendio prædam rapiunt. 21 Vndante, ascendente. 22 Ilium decennali bello tandem debellatum lustrans non indigne fert, si decem annos in civitate tam nobili & munita expugnanda absumpserit. 23 Qui numerus classis quæ Trojam advenit. Agam. ℣. 169. 24 More veterum jurat Hecuba per quæ sibi gratissima. 25 Priamum, in cujus ruina & regnum Trojanum interiit. 26 O Hector. 27 Vid. inf. ℣. 126. 28 Quibusdam L. aliis xvij. 29 Vmbræ liberûm minorum, vel minori mihi loco habitorum quam Priamus & Hector. 30 Cassandra filia Priami, cui Phœbus amans vaticinandi peritiam dedit pollicitæ concubitum: promissis tamen non stanti donum auferre Deus cum non posset fidem ademit, ut vaticiniis suis nemo crederet. 31 Cum Paridem utero gestaret somniavit Hecuba se facem ardentem parituram. 32 Inutilis & irrita, æque ac Cassandra non credita. 33 Vlysses Ithacæ dux. 34 Diomedes, cui Vlysses in castrorum Thracum exploratione comes nocturnus. 35 Cujus doloso ministerio receptus equus, laxatusque.

[36] Meus ignis iste est; facibus ardetis meis.
[37] Sed quid ruinas urbis eversa gemis
Vivax senectus? respice infelix ad hos
Luctus recentes. Troja jam vetus est malum.
Vidi execrandum [38] regia cædis nefas,
Ipsasque ad [39] aras majus admissum scelus
[40] Æacidis armis: cum ferox [41] sæva manu
Coma reflectens regium torta caput,
Alto nefandum vulneri ferrum abdidit;
Quod penitus actum cum recepisset libens,
Ensis senili [42] tinctus è jugulo redit.
Placare [43] quem non potuit a cæde effera,
[44] Mortalis ævi cardinem extremum premens;
[45] Superique testes sceleris; & quondam [46] sacrum
Regni jacentis, ille tot [47] regum parens
Caret sepulchro Priamus, & [48] flamma indiget,
Ardente Troja. non tamen superis sat est:
[49] Dominum, ecce, Priami nuribus & natis legens
Sortitur urna. præda quem [50] vilis sequar?
[51] Hic Hectoris conjugia despondet sibi;
Hic optat Heleni [52] conjugem; hic [53] Antenoris;
Nec deest tuos Cassandra qui thalamos petat.
Mea sors timetur. sola sum Danais metus.
Lamenta cessant? turba, captivæ, mea;
[54] Ferite palmis pectora, & planctus date,
Et justa Trojæ facite. jamdudum sonet
[55] Fatalis Ida judicis diri domus.

36 Somnio de Paride prædictus modo, ẏ. 36.
37 Sed quid ego anus misere longæva vetus malum gemo?
38 Priami à Pyrrho ad aras cæsi.
39 Iovis Hercii, quod inter aulam & parietem in domus penetrali colebatur, ab ἕρκος. *vel* quod mala arceat.
40 *Æacidæ*, id est, Pyrrhi, Neoptolemi.
41 Vel lege *scæva*. Sic Virgil. *Implicuitque comam læva.* &c. de eod. 2 Æneid.
42 Quidam leg. *haud intectus*, & respiciunt ad ẏ. 654. Agamem.
43 Ensem; seu Pyrrhum. 44 In extremo jam senio. 45 Ad aras stantes ubi cæsus est Priamus. 46 Sacrarium, ara τῆς ἑστίας, vel τοῦ ἑρκείου Διός. ad quam inaugurandi reges auspicabantur. Agamem. ẏ. 8. 47 Nobilium juvenum. supra. ẏ. 32. 48 Non habet qui ipsi rogum extruat. *Primumque in litore truncum. Cui non Troja rogus.* 49. Sed & sortibus in urnam missis dividimur, ego cum filiabus & nuribus inter Græcos nobis futuros dominos. infra ẏ. 972. 50 Quia vetula. *Læta cum pubes edera virenti Gaudeat pulla magis atque myrto.* 51 Aliquis sc. Pyrrhus sibi optat seu promittit Andromachen. 52 Priorem. nam Pyrrho Andromache, Heleno cæso, nupsit. 53 Theano. 54 Pro more lugentium. *Vide chorum seq.* 55 Paridis, qui in Ida seu Antandro monte Idæ vicino Veneri tanquam pulchriori aureum adjudicavit malum. cujus judicii mercedem favente Venere Helenam rapuit, quam repetentes Græci Trojam vastarunt.

CHORVS

CHORVS MVLIERVM. HECVBA.

Chorus Iliadum cum Hecuba excidium patriæ, Hectoris & Priami mortem lugent.

[1] *NOn rude vulgus, lacrymisq; novum*
Lugere jubes : hoc continuus
Egimus annis, ex quo tetigit
[2] *Phrygius Graj is hospes* [3] *Amyclas,*
Secuitque fretum [3] *pinus matri*
Sacra Cybele.
[5] *Decies nivibus canuit Ide,*
Ide nostris [6] *nud ita rogis ;*
Et [7] *Sigeis* [8] *trepidus campis*
Decies secuit messor aristas ;
Vt nulla dies mærore caret,
Sed nova fletus causa ministrat.
Ite ad planctus ;
[9] *Miseramque leva regina manum,*
Vulgus dominam vile sequemur.
Non indociles lugere sumus.
HEC. *Fidæ casus nostri comites,*
[10] *Solvite crinem : per colla fluant*
Mæsta capilli, tepido Trojæ
Pulvere turpes. paret exertos
Turba lacertos. [11] *veste remissa*
Substringe sinus, uteroque tenus
Pateant artus [12] *cui conjugio*
Pectora velas captive pudor ?
Cingat tunicas palla solutas.
Vacet ad crebri verbera planctus
Furibunda manus. placet hic habitus.
Placet. agnosco Troada turbam.
Iterum luctus redeant veteres ;
Solitum flendi vincite morem.
Hectora flemus.
CH. *Solvimus omnes*
Lacerum multo funere crinem ;
Coma demissa est libera nodo ;
Sparsitque cinis [13] *fervidus ora.*

1 Non inexpertum lugendi. *mox v. 81.* 2 Paris. *Talis ab antiquis Priameius hospes Amyclis, &c.* 3 Vrbem Laconiæ. *Grajas*, ad distinctionem Amyclarum quæ in Campania.
4 Navis è pinu cæsa in Ida Cybele sacra. 5 Per decem hyemes. 6 Spoliata arboribus ad comburenda interfectorum è nostris cadavera. 7 Trojanis, à Sigeo Trojæ promontorio, 8 Ne deprehenderetur à prædatore hoste. 9 Tuque ô Regina præito nobis, & more præficæ elevata manu modum luctus & planctus signo dato, nos lugendi dociles sequemur.
10 Præscribit Hecuba luctus formulam, sumptam ex Euripidis Troade nec dissimilem illius Lucani, lib. 2. *quarum una madentes Scissa genas planctu liventes atra lacertos, Nunc, ait, ô miseræ contundite pectora matres. Nunc laniate comas, &c.* Lugentes enim mulieres solutum nodo crinem adspergebant, vestimenta lacerabant, pectora & humeros nudatæ unguibus, pugnis, palmis, in se sævientes ejulabant : solo insuper affligebant pectora humum crinibus verrentes, ταῖς κόμαις τὰ θεῶν ἱερῶν ἐδάφη πλυνοῦσαι.
11 Chorda seu fascia demissas vestes sub utero nectebant, ne deciderent. *alii leg. revulsa.* ut significet vestes scissas & laceratas. *Procatalepsis.* neque amplius conjugibus velandæ sumus, cui autem domino servemus pudorem captivæ? 13 Ex Troja ardente.

HE. [14] Com-

HE. [14] *Complete manus.* [15] *hoc ex Troja*
Sumpsisse licet. cadat ex humeris
Vestis apertis: utrumque tegat
[16] *Suffulta latus. jam nuda* [17] *vocant*
Pectora dextras. nunc nunc vires
Exprome dolor tuas.
[18] *Rhœtea sonent litora planctu;*
Habitansque cavis montibus [19] *Echo*
Non, ut solita est, extrema brevis
Verba remittat; totos reddat
Troja gemitus. audiat omnis,
Pontus, & æther: sævite manus,
Pulsu vasto tundite pectus.
Non sum solito contenta sono.
Hectora flemus.
CH. [20] *Tibi nostra ferit dextra lacertos;*
Humerosque ferit tibi [21] *sanguineos.*
Tibi nostra caput dextera pulsat.
Tibi maternis ubera palmis
Laniata jacent. fluit, & [21] *multo*
[22] *Sanguine manat, quæcunque tuo*
Funere feci, rupta cicatrix.
[23] *Columen patriæ,* [24] *mora fatorum,*
Tu præsidium Phrygibus fessis,
Tu murus eras; humerisque tuis
[24] *Stetit illa decem fulta per annos:*
[25] *Tecum cecidit. summusque dies*
Hectoris idem patriæque fuit.
HE. *Vertite planctus: Priamo vestros*
Fundite fletus: satis Hector habet.
CHO. *Accipe fletus* [26] *bis capte senex:*
[27] *Nil Troja semel te rege tulit.*
[28] *Bis pulsata Dardana Grajo*
Mœnia ferro; [29] *bisque pharetras*
Passa Herculeas. post [30] *elatos*
Hecubæ partus, [31] *regumque rogos.*
Postrema pater funera cludis;

14 Cinere. 15 Ex omni Troja opibusque quondam Trojanis hoc sumpsisse licet. *quod dicens tollit cineris manipulum.*
16 Suffibulata. palla seu fascia substricta.
17 Ad planctus & verbera. 18 Rhœteus promontorium est Trojæ.
19 *ῥήματος οὐρὰ μόνον.* soni per medium delati & in corpus obstans incidentis repercussi reflexio.
20 O Hector.
21 Humano autem sanguine placari defunctorum animas credebant. atque hinc non præficæ modo sed & postea gladiatore in funeribus conducti.
22 Novis plagis rupta recrudescit.
23 Hector enim, manus, murus, turris, columna & propugnaculum Trojæ Poëtis decantatus.
24 *Decimum quæ distulit Hector in annum:* namque *ademptus Hector tradidit fessis leviora tolli Pergama Grajis.* 25 *Hectoris hic tumulus cum quo sua Troja sepulta est: conduntur pariter qui periere simul.*
25 Prius enim puer captus est, Podarces vocatus, postea a sorore Hesione pretio redemtus Priamus dictus est à Πρίαμαι.
27 Sed bis expugnata: te prius regis filio, nunc rege. 28 Semel ab Hercule perfidiam Laomedontis ulto, cui promiserat rex 30 equos propter servatam à marino monstro filiam Hesionem: denuo jam ab Atridis. 29 Fatale enim erat Trojam non posse secundo capi sine Herculis sagittis. ipse Herc. in Sophoc. Philoctete τὸ δεύτερον γὰρ τοῖς ἐμοῖς Αὐτὴν χρεὼν τόξοις ἁλῶναι. Philoctetes itaque solus Herculis sagittis uti sciens, ad secundum bellum Trojanum ductus est. 30 Filios ad sepulturam elatos. 31 Regis filiorum.

32 Magno-

[32] *Magnoque Iovi victima cæsus*
Sigea [33] *premis litora truncus.*
HE. *Alio lacrymas flectite vestras:*
Non est Priami miseranda mei
Mors, Iliades. [34] Felix Priamus
Dicite cunctæ. liber manes
Vadit ad Imos: nec feret unquam
[35] *Vincta Grajum cervice jugum.*
Non ille duos vidit Atridas,
Nec fallacem cernit Vlyssem.
Non Argolici præda triumphi
Subjecta feret colla [36] *trophæis.*
[37] *Non assuetas ad sceptra manus*
Post terga dabit; [38] *currusque sequens*
Agamemnonios, aurea dextra
Vincula gestans, lætis fiet
Pompa [39] *Mycenis.* CH. [40] Felix Priamus
Dicimus omnes: secum excedens
Sua regna tulit: nunc [41] *Elysii*
Nemoris tutis errat in umbris,
Interque pias felix animas
Hectora quærit. Felix Priamus!
Felix, quisquis bello moriens
Omnia secum consumpta [42] videt!

32 Ad aram enim Iovis Hercii cæsus. 33 Imitatur poëta illud 2 Æneid. *Jacet ingens litore truncus.* Vbi Virgil. non tam rei veritatem secutus est, cum Priamus tantum confossus fuerit, quam ad Pompeji casum allusit. 34 Præ nobis. ille enim liber, nos captæ. 35 Al. *Victa.* 36 Triumphis. trophea enim proprie sunt spolia eo in loco erecta quo hostes terga vertere cœperunt. 37 Non dabit post terga manus sceptro assuetas 38 Catenis vincti ducebantur in triumpho captivi post vel ante currum victoris: reges vincti aureis manicis. Namque pro conditione personarum injicere solebant catenas, ferreas, argenteas, aureas. aureis compedibus vinctũ à suis Darium scribit Curtius. Idem de Crasso refert Ausonius. Et de Zenobia ab Aureliano capta, Treb. Pollio. de Artuasde Armeniæ rege ab Antonio capto, Paterculus. Argenteis vinctum Arsacem à Sapore captum tradit Am. Marcellinus. 39 Vrbi Agamemnoniæ. 40 Qui à malis discessit. 41 Troad. ÿ. 942. 42 Lips. habet, *tulit.*

ACTVS SECVNDVS.

TALTHYBIVS. CHORVS.

Narrat Talthybius apparuisse sibi Achillis umbram, exprobrataque Græcis ingratitudine, postulasse, ut Polyxena, cujus nuptiarum prætextu ipse interfectus est, ad tumulum suum pro inferis mactaretur. aliàs Græcos non habituros ventum ad reditum.

Q*Vam longa Danais semper in portu mora.*
[1] *Seu petere bellũ,* [2] *petere seu patriam volunt.*
CH. *Quæ causa ratibus faciat & Danais moram,*
Effare; reduces quis deus claudat vias.
TA. *Pavet animus; artus horridus quassat tremor.*

1 Græcorum classi, ex Aulide portu Bœotiæ soluturæ, Diana ob cervam suã ab Agamemnon. cæsam irata negavit ventum, quem oraculi monitu Agamemnon filia sua Iphigenia immolata redemit, *Sanguine placastis ventos & virgine cæsa.* 2 Vt nunc.

Majora veris monstra vix capiunt fidem.
Vidi ipse, vidi. summa jam Titan juga
[3] *Stringebat*; [4] *ortus vicerat noctem dies*:
[5] *Cum subito cæco terra mugitu fremens*
Concussa, cæcos traxit ex imo [6] *sinus.*
Movere sylvæ capita, & excelsum nemus
Fragore vasto tonuit, & lucus [7] *sacer*;
Idæa ruptis saxa ceciderunt jugis.
Nec sola tellus tremuit: & pontus [8] *suum*
Adesse Achillem sensit, ac stravit vada.
Tunc scissa tellus aperit immensos specus,
Et hiatus [9] *Erebi pervium ad superos iter*
Tellure fracta præbet, ac tumulum levat.
Emicuit [10] *ingens umbra* [11] *Thessalici ducis*;
[12] *Threïcia qualis arma præludens tuis*
Jam, Troja, fatis stravit: aut [13] *Neptunium*
[14] *Cana nitentem perculit juvenem coma*:
Aut cum inter acies Marte violento furens,
Corporibus amnes clusit; & quærens iter
[15] *Tardus cruento Xanthus erravit vado*:
Aut cum superbo victor in curru stetit,
Egitque habenas, [16] *Hectorem & Trojam trahens.*
Implevit omne [17] *litus irati sonus*:
Ite, ite inertes; debitos manibus meis
Auferte honores: solvite ingratas rates
Per [18] *nostra ituri maria.* [19] *non pervoluit*
Iras Achillis Græcia: at magno luet.
Desponsa nostris cineribus Polyxena
Pyrrhi manu mactetur, & tumulum riget.
Hæc fatus; [20] *alta nocte divisit diem,*

3 Radiis novis contingebat. Herc. Fu. 132.
4 Sub matutino, quo tempore, discussis vaporibus atque humoribus detercatis, certiora apparent somnia.
5 Thyest. 261.
6 Specus. *Delrius autem astruit lectionem* τῦ sonos *ex mugitu terræ frementis in versu præcedenti*, & cæcos *exponit* dubios, incertos, ex occulto.
7 Cybele sacer.
8 Thetidos filium, Nerei nepotem, quem tamen quidam Caloe, alii, Philomela Actoris filia, alii Chironis filia natum autumant. 9 Ab ἔρα vel ἐρέφω. significat enim tenebras vel caliginem Orci terra tecti. qua ratione & ab קרב id est, vesper deduci potest. 10 Seu umbras respicias, quæ notis majores semper apparent. Thyest. 671. & Oedip. 175. Seu Achillis staturam, quam 9 cubitorum altitudinem æquasse ferunt. 11 Achillis in Thessalia à Chirone educati. 12 Qualis præludium faciens tuis ô Troja fatis Thracum auxiliares à Cisseo Hecubæ patre copias, & Mysorum ducem Telephum fudit. 13 Cycnum Neptuni filium. 14 Propter olorem in quem versus est Cycnus. 15 Cadaverum vi Xanthum & Simoenta fl. oppletos tarde fluere fecit, Agam. 210. 16 Hectorem enim raptans exclamavit *Expugnavi Trojam*. sup. ỳ. 125. 17 Sigeum, ubi sepultus est Ach. 18 Matris meæ, &c. sup. ỳ. 173. 19 Quanti stetit Achillis propter raptam Briseida ira, experti Græci; videant ne majoris sibi iræ pœnas arcessant negata inferiis Polyxena. 20 Solis jam orientis luce mutavit noctem, id est, se sub tenebras condidit. vide ỳ. 119. Thyest. alii leg. *Hæc fatus alta voce, admisit diem.*

21 Hiatus qui egresso cessit, regresso clausit.
22 Deorum marinorum, & Nereidum materterarum Achillis; alii leg. *Triton ab alto cecinit hymenæon choro.* voluntque hunc Neptuni filium marisque buccinatorem inter ceteros Tritonas vocis humanæ solum peritum, Nereidum & Tritonum nomine e profundo mari hymenæum cecinisse. 23 Thebaid. 262.

Repetensque Ditem, [21] *mersus ingentem specum*
Coeunte terra junxit. immoti jacent
Tranquilla pelagi; ventus abjecit minas,
Placidumque fluctu murmurat leni mare.
[22] *Tritonum ab alto cecinit* [23] *hymenæum chorus.*

PYRRHUS. AGAMEMNON. CALCHAS.

Agamemnonis cum Pyrrho jurgia super Polyxena compescit Calchas.

1 Parta victoria.
2 Interfecto Hectore. sup. ℣. 125.
3 Parvo tempore Troja cadens compensavit longæ expugnationis tarditatem.
4 Ins. maris Ægæi, ubi latuit Achilles inter virgines Lycomedis puellari habitu, huc à matre Thetide fati illius præscia deductus. 5 Ins. maris Ægæi, quam relicta Scyro, Achilles vastavit prius quam se Græcorum reliquæ classi adjungeret. 6 Quod nisi fecisset dubia stetisset Lesbos cui parti faveret, vel ex oraculi responso sine Achille in dubio erat an Troja posset capi. 7 An illi supra cæteros merito minus quam cæteris debetur pretium. 8 Cui (cum accepisset hanc conditionem filii sui vitæ à Iove Thetis) licuit longam ætatem sed tacitam & ingloriam egisse, ille tamen prælegit brevem, modo utilem & gloriosam. 9 Nestoris. 10 Quibus mater ipsum absconderet, ut modo. ℣. 204. 11 Qua (inter cæteras merces fœmineas quas Vlysses persona institoris assumpta Achillem exploraturus adduxisset) viriliter affectando ac tractando se prodidit. 12 Telephus Mysiæ rex, cum Græcos Trojam proficiscentes prohiberet ne per Mysiam iter facerent, ab Achille vulneratus est immedicabiliter ex oraculi responso, nisi peteret auxilium unde vulnus tulit, conciliatum itaque Achilles sanavit dato e rubigine cuspidis emplastro. 13 Insolens, ferox.

CVm [1] *læta pelago vela rediturus dares,*
Excidit Achilles: cujus [2] *unius manu*
Impulsa Troja corruit tandem solo,
3 *Brevi repensans quidquid adjecit mora*
4 *Scyros, fretumque* 5 *Lesbos Ægeum secans.*
6 *Illo remoto, dubia quo caderet, stetit.*
Velis licet, quod petitur, ac properes dare;
Sero es daturus. jam suum cuncti duces
Tulere precium. 7 *quæ minor merces potest*
Tantæ dari virtuti? an is meruit parum,
8 *Qui, fugere bellum jussus, & longa sedens*
Ævum senecta degere, ac 9 *Pylii senis*
Transcendere annos, exuens [10] *matris dolos,*
9 *Falsasque vestes, fassus est* [11] *armis virum?*
[12] *Inhospitali Telephus regno* [13] *impotens*
Dum Mysiæ ferocis introitus negat,

14 *Rudem*

[14] *Rudem cruore regio dextram imbuit;*
[15] *Fortemque eandem sensit &* [16] *mitem manum.*
Cecidere [17] *Thebæ; vidit* [18] *Eetion capi*
[19] *Sua regna victus. clade subversa est pari*
Imposita celso parva [20] *Lyrnessos jugo;*
Captaque tellus nobilis [21] *Briseide.*
Et, causa litis regibus, [22] *Chryse jacet;*
Et [23] *nota fama Tenedos; & quæ pascuo*
Fœcunda pingui [24] *Thracios nutrit greges;*
Et sacra Phœbo [25] *Cilla. quid! quas alluit*
Vernis [26] *Caycus gurgitem attollens aquis?*
Hæc tanta clades gentium ac tantus pavor,
Sparsæ tot urbes, [27] *turbinis vasti modo,*
[28] *Alterius esset gloria ac summum decus:*
Iter est Achillis. sic meus venit pater;
Et tanta gessit bella, dum bellum parat.
Vt alia sileam merita; non unus satis
Hector fuisset? [29] *Ilium vicit pater;*
Vos diruistis. inclytas laudes juvat,
Et clara magni facta genitoris [30] *sequi.*
Iacuit peremptus Hector ante oculos patris,
[31] *Patruique Memnon, cujus ob luctum* [32] *parens*
Pallente mœstum protulit vultu diem,
[33] *Suique victor operis exemplum horruit;*
[33] *Didicitque Achilles, &* [34] *Deis natos mori.*
Tum [35] *versa Amazon ultimus cecidit timor.*
Debes Achilli, merita si digne æstimas,
[36] *Etsi Mycenis virginem atque Argis petat.*
[37] *Dubitatur etiam? placita nec subito probas?*
Priamique natam Pelei nato, ferum

14 Belli inexpertam, tyronis tum Achillis. 15 Vulnere. 16 Medela. 17 In Cilicia. 18 Andromachæ pater. 19 Eam Ciliciæ partem in qua Thebæ. 20 Vrbs Troados. 21 Hippodomia Brisei filia. 22 Chryse Ciliciæ oppido capta, e præda Agamemnoni data est Astynomo, Chrysæ Apollinis sacerdotis filia, quam pater prece & precio repetens à rege repulsus est, injuriam hanc Apollo peste ultus est non cessatura nisi reddita virgine. ab Achille itaque consilii ejus authore abstulit Agamemnon Briseida: unde ἦχθος ἀνάκλων. 23 *Tenedos notissima: amæna insula.* 24 Cilla quidem & Tenedos in Thracia non sunt. Græci forte in his pascuis aluerunt equos suos, inter quos Thracii illi Rheso erepti. 25 Vrbs Troados. 26 Mysiæ amnis. 27 Μηδὲν ἀνακῶλλόμενος. celeritate, quæ in rebus bellicis plus valet quam virtus. unde ποδὰς ὠκὺς, dictus Achilles. 28 Quæ aliis statu belli fuissent causæ & fines, Achilli tantum gradus fuere ad bellum. adeo hæc in transcursu & obiter gessit. 29 In Hectore vincendo. sup. ỷ. 125. & 186. 30 Relatione. 31 Priami cui frater Tithonus Memnonis pater. 32 Aurora. sup. ỷ. 10. 33 Cum enim videret Memnona Auroræ filium à se interfectum, se quoque Thetide natum mortalem esse didicit. 34 Al. *Dea.* 35 Penthesilea ab Achille occisa. 36 Etiamsi ex tuis Mycenæis aut Argivis aliquam peteret. 37 An dubitas hostis natam in Achillis gratiam mactandam tradere, qui tuam ipsius natam Iphigeniam (sup. ỷ. 161.) Helenæ repetendæ causa immolasti, cum eadem utriusque necis causa sit ventus redimendus?

Mactare credis? at tuam natam parens
Helenæ immolasti. solita jam & facta expeto.
AG. [38] Iuvenile vitium est. regere non posse impetum.
Ætatis alios fervor hic primæ rapit,
Pyrrhum paternus: spiritus [39] quondam truces
[40] *Minasque tumidi lentus Æacidæ tuli.*
Quo plura possis, plura patienter feras.
Quid [41] cæde dira nobilem [42] clari ducis
Aspergis umbram? noscere hoc primum decet;
Quid facere victor debeat, victus pati.
Violenta nemo imperia continuit diu:
Moderata durant. quoque fortuna altius
Evexit ac levavit humanas opes,
Hoc se magis supprimere felicem decet,
Variosque casus tremere, metuentem deos
Nimium faventes. [43] magna momento obrui
Vincendo didici. *Troja nos tumidos facit*
Nimium ac feroces. [44] stamus hoc Danai loco,
Vnde illa cecidit. *fateor, aliquando impotens*
Regno ac superbus, altius memet tuli:
[45] *Sed fregit illos spiritus hæc, quæ dare*
Potuisset aliis, causa, fortunæ favor.
[46] *Tu me superbum, Priame, tu timidum facis.*
Ego esse quicquam sceptra, nisi vano putem
[47] *Fulgore tectum nomen, &* [48] *falso comam*
[48] *Vinclo decentem? casus hæc rapiet brevis;*
Nec mille forsan ratibus, aut annis decem.
[49] *Non omnibus fortuna tam lenta imminet.*
Equidem fatebor (pace dixisse hoc tua
Argiva tellus liceat) affligi Phrygas
Vincique volui: ruere & æquari solo,
Etiam arcuissem, sed [50] regi frenis nequit
Et ira. & ardens hostis, & victoria
Commissa nocti. *quidquid indignum aut ferum*
Cuiquam videri potuit, hoc fecit [51] *dolor,*
[52] *Tenebræque, per quas ipse se irritat furor,*

38 Hic fervor juvenibus aliis ab ætate est: tibi ulterius etiam à patre hæreditarius.
39 In jurgio super Chryseïde remittenda. Iliad. α. supra ψ. 122.
40 Patiens inflati iratique Achillis minas tuli.
41 Polyxenæ.
42 Achillis.
43 Ego vincendo Trojam didici quam momento magna obruantur. ὡς τὰ μέγιστα διχῆ ῥάδιον.
44 Neque nos firmiori statu sumus quam illi. nos cadere possumus sicut Trojam vidimus.
45 In me spiritus altos fregit, quos aliis posset addidisse secunda fortuna.
46 Al. *Tu me superbum, Priame, tu timidum facis?*
47 Splendore incrustatum, intus miserum. 48 Diademate quod præ se ferat lætitiam & felicitatem, quid autem intus non fellis habet? 49 Hunc nostrum ὀλίγον ἑσπέριον forte rapient non M. carinæ aut X anni, uti nos Trojam, sed brevis hora. 50 Non audiunt rationem & modum vindictæ libido, armorum strepitus, victoria superba, eaque licentiosa per noctem quæ pudore vacat. 51 Raptæ Helenæ vindicta. 52 Noctis, qua capta est Troja, licentia.

Cla-

Gladiusque [53] *felix, cujus* [54] *infecti semel?*
[55] *Vecors libido est. quidquid eversæ potest*
Superesse Trojæ, maneat. exactum satis
Pœnarum, [56] *& ultra est. regia ut virgo occidat,*
Tumuloque donum detur, & cineres riget,
Et facinus atrox cædis ut thalamos vocem,
Non patiar. [57] *in me culpa cunctorum redit.*
Qui non vetat peccare, cum possit, jubet.
PYR. *Nullumne Achillis præmium manes ferent?*
AG. *Ferent; & illum laudibus cuncti canent;*
Magnumque terræ nomen ignotæ audient.
Quod si [58] *levatur sanguine infuso cinis,*
[59] *Opima Phrygii colla cadantur gregis,*
Fluatque nulli flebilis matri cruor.
Quis iste mos est quando in [60] *inferias homo est*
Impensus homini? detrahe invidiam tuo
Odiumque patri, [61] *quem coli pœna jubes.*
PYR. [62] *O tumide, rerum dum secundarum status*
Extollit animos; timide, cum increpuit metus:
[63] *Regum tyranne, jamne flammatum geris*
Amore [64] *subito pectus, ac Veneris novæ?*
Solusne toties spolia [65] *de nobis feres?*
Hac dextra Achilli victimam reddam suam:
Quam si negas retinesque, [66] *majorem dabo,*
Dignamque, quam det Pyrrhus. & nimium diu
A cæde nostra regia cessat manus,
[67] *Paremque poscit Priamus.* AG. *haud equidem nego*
Hoc esse Pyrrhi [68] *maximum in bello decus,*
Sævo peremptus ense quod Priamus jacet,
[69] *Supplex paternus.* PYR. [70] *supplices nostri patris,*
Hostesque eosdem novimus. [71] *Priamus tamen*
Præsens rogavit: tu gravi pavidus metu
Nec ad rogandum fortis, Ajaci preces
Ithacoque mandas, elusus, atque hostem tremens.
AG. [72] *At non timebat tunc tuus, fateor, parens,*
Interque cædes Græciæ, atque [73] *ustas rates,*

53 Victor. 54 Cruore semel tincti. 55 Insana, reponi nesciens. 56 Et plusquam satis. 57 Nisi prohibeam. 58 Vid. Theb. 172. & Hippol. ℣. ult. 59 Herc. Fu. 908. 60 Thebaid. 172. & Tro. 374. 61 Quem jubes coli innocentis regiæ virginis morte. 62 O in secundis elate, in adversis dejecte, ἔχων κραδίην ἐλάφοιο. 63 Dux ducum, Imperator Græcorum. 64 Ut olim Chryseidos & Cassandræ, ita nunc Polyxenæ? 65 De nostra familia. vivo patri eripiens Briseida; mortui inferiis Polyxenam negans. 66 Teipsum scilicet. 67 Regem mortis socium poscit Priamus manu mea interfectus. 63 Ironice. 69 Cui supplici filii Hectoris cadaver redempturo pepercit pater tuus. 70 Supplici illi pepercit pater, hostem ego interfeci. 71 Et tamen Priamus te annosior, venit ipse Achillem coram deprecaturus; tu non sustinens patris mei irati conspectum, Ajacem & Ulyssem cum muneribus & precibus misisti ipse in tentoriis latens. 72 Scoptice. 73 Hectore & Trojanis faces in classem inferentibus.

74 Iliad. 1.
75 Et tamen idem Hector, qui tua arma sprevit, illius lyram timuit, non ausus naves Thessalas aggredi.
76 Nec sane erat cur timeretur, cum ausus fuerit Priamus hostis huc venire.
77 Vitam dare, parcere regi. ut Priamo pater.
78 Al. alti.
79 Vita extreme misera mors potior & malum minus.
80 Ironice.
81 Vbi olim hæc mens, quando filiam tuam virginem immolasti?
82 Me quidem *Vtilitas populi, fraterque, datumque Imperium movit, pensarem ut sanguine laudem.*

Segnis jacebat, belli & armorum immemor,
[74] *Levi canoram verberans plectro chelym.*
PYR. [75] *Tunc magnus Hector, arma contemnens tua,*
Cantus Achillis timuit: & tanto in metu
Navalibus pax alta Thessalicis fuit.
AG. [76] *Nempe iisdem in istis Thessalicis navalibus,*
Pax alta rursus Hectoris patri fuit.
PYR. [77] *Est regis,* [78] *alii spiritum regi dare.*
AG. *Cur dextra regi spiritum eripuit tua?*
PYR. [79] Mortem misericors sæpe pro vita dabit.
AG. *At nunc* [80] *misericors virgines busto petis.*
PYR. [81] *Iamne immolari virgines credis nefas?*
AG. [82] Præferre patriam liberis regem decet.
PYR. [83] *Lex nulla capto parcit, aut pœnam impedit.*
AG. Quod non vetat lex, hoc vetat fieri pudor.
PYR. Quodcunque libuit facere victori, licet.
AG. Minimum decet libere, cui multum licet.
PYR. *His ista jactas, quos decem annorum gravi*
Regno subactos Pyrrhus [84] *exsolvit jugo?*
AG. [85] *Hos Scyros animos?* PYR. [86] *scelere quæ fratrum (caret.*
AG. [87] *Inclusa fluctu.* PYR. [88] *nempe cognati maris.*
[89] *Atrei & Thyestæ nobilem novi domum.*
AG. *Ex* [90] *virginis conceptæ furtivo stupro,*
Et ex Achille nate, sed [91] *nondum viro.*
PYR. [92] *Illo ex Achille, genere qui mundum suo*
Sparsus per omnem, cœlitum regnum tenet,
Thetide æquor, umbras Æaco, cœlum Iove.
AG. *Illo ex Achille, qui manu* [93] *Paridis jacet.*
PYR. [94] *Quem nec deorũ comminus quisquam petiit.*

83 Clementia quidem victoris, non lege servabantur à morte captivi ut servirent, unde Servo nomen apud I. C. quod Ios. Scaligero ab ἔρῳ, aliis ab εἶρος lana, unde εἰρεὺς qui lanificium exercet, vel ab εἰρμὸς servitus quæ τὸ εἴρειν sequ. Eustach. 84 Sacramento in militiam præstito absolvit, Troja sc. capta, quæ fato capi non potuit sine uno ex Æacidarum genere. 85 Tantos-ne tibi animos suppeditat tam ignobilis patria? 86 Quæ tamen non habet reges scelestos fratres, quemadmodum habuere Mycenæ Atreum & Thyestem. 87 Insula mari angustata. 88 In quo Thetys patris mei mater. 89 *Prolepsis Ironica:* atque hoc, ut multa alia in hac scena, desumuntur e jurgio Teucri & Agam. in Sophoclis Ajace. 90 Deidamiæ Lycomedis filiæ ab Achille virgineo habitu latitante constupratæ. 91 Impubere, improle, virginem mentito falso cultu & nomine Pyrrhæ. 92 Diis totius mundi affine, Thetidos deæ æquoris filio, Æaci inferni judicis nepote, Iovis summi pronepote. 93 Emphasis. mollis, effœminati, imbellis Paridis. 94 Sed ab Apollone Paridi favente, idque eminus & per insidias. neque enim deorum quisquam eum comminus petere ausus.

AG. Com-

AG. *Compescere equidem verba, & audacem* [95] *malo*
Poteram domare: sed meus [96] *captis quoque*
Scit parcere ensis. potius interpres deûm
Calchas vocetur. fata si poscunt, dabo.
[97] *Tu qui Pelasgæ vincla solvisti rati,*
Morasque bellis; [98] *arte qui reseras polum,*
[99] *Cui viscerum secreta,* [1] *cui mundi fragor,*
[2] *Et stella longa semitam flamma trahens*
Dant signa fati; cujus [3] *ingenti mihi*
[3] *Mercede constant ora, quid jubeat Deus*
Effare, Calcha, nosque consilio rege.
CA. *Dant fata Danais,* [4] *quo solent precio, viam.*
Mactanda virgo est [5] *Thessali busto ducis;*
Sed [6] *quo jugari Thessalæ cultu solent,*
[7] *Ionidesve, vel Mycenææ nurus.*
Pyrrhus parenti [8] *conjugem tradat suo,*
Sic rite dabitur. non tamen nostras tenet
Hæc una puppes causa. [9] *nobilior tuo,*
Polyxena, cruore debetur cruor,
Quem fata quærunt: turre de summa cadat
Priami [10] *nepos Hectoreus, & letum oppetat.*
Tum mille velis impleat classis freta.

95 Supplicio vel in malum tuum. 96 Captivis, ut Polyxenæ, &c. 97 Tu ô Calcha, cujus divinatione solvimus diu detenti in Aulide, & cujus interpretatione de novem passerculis cum matre à serpente voratis pertulimus moras decennalis belli. 98 *Interpres divum, qui numina Phœbi,* &c. id est, qui ex siderum positione futura concipis, potes & augurium includere. 99 Qui per extispicium. 1 Terræ motum *vult Delrius,* ego tonitru, *namque & hoc ad haruspices pertinere nemo non novit.* 2 Cometen longe crinitum, vel stellam cadentem, *vide Theb.* 431. deorum placita divinaris. 3 Filia mea. sup. ℣. 161. & Chryseide sup. ℣. 222. 4 Virg. cæsa. 5 Sup. 178. 6 Quo ritu, ornatu, & cultu sponsæ in Thessalia ad maritos duci solent. 7 Mulieres ex Ionia, à duce Ionio, qui coloniam deduxit, dicta. *vel* Argivæ, ut Inachides ab Inacho, sic Ionides ab Io. 8 Polyxenam. 9 Proles mascula, Hectorea. 10 Astyanax, vero nomine Scamandrius, aliis Nesus.

CHORVS.

Chorus è mulieribus Trojanis tam mente quam corpore captis, quo Achillis animam apparuisse neget, ex Epicuri sententia, quæ nec Stoicorum multo sanior, stulte & (ut semel de toto choro moneam) impie animam cum corpore interire asserit.

VErum est? an timidos fabula decipit,
[1] *Vmbras corporibus vivere* [2] *conditis?*
[3] *Cum conjux oculis imposuit manum,*
Supremusque dies [4] *solibus obstitit,*
Et tristes cineres [5] *urna coërcuit;*

1 Animas. 2 Sepultis. 3 Vbi conjux conjugis morientis claudit oculos, quod faciebant sanguine proximi. 4 Luci vitali. ne videant solem diesque. 5 Quæ cineres combustorum capit.

6 Non

[6] Non prodest animam tradere funeri,
[7] Sed restat miseris vivere longius?
An toti morimur? nullaque pars manet
Nostri; [8] cum profugo spiritus halitu
Immistus nebulis cessit in aëra,
Et nudum tetigit subdita fax [9] latus?
[10] Quidquid sol oriens, quidquid & occidens
Novit: cœruleis Oceanus fretis
Quidquid vel veniens vel fugiens lavat,
Ætas [11] Pegaseo corripiet gradu.
Quo [12] bis sena volant [12] sidera [13] turbine,
Quo cursu properat secula volvere
[14] Astrorum dominus, quo properat modo
Obliquis [15] Hecate currere flexibus;
Hoc omnes petimus fata: nec amplius,
[16] Iuratos superis qui tetigit lacus,
Vsquam est. ut calidis fumus ab ignibus
Vanescit spatium per breve sordidus;
Vt nubes [17] gravidas, quas modo vidimus,
Arctoi Boreæ [18] dissipat impetus;
Sic hic, [19] quo regimur, spiritus effluet.
Post mortem nihil est, ipsaque mors [20] nihil,
Velocis spacii meta novissima.
Spem ponant avidi; soliciti metum.
[21] Quæris quo jaceas post obitum loco?
Quo non nata jacent.
[22] Tempus nos avidum devorat, & chaos.
Mors [23] individua est noxia corpori,
Nec parcens animæ. [24] Tænara, & [25] aspero
Regnum sub domino, limen & obsidens
Custos [26] non facili Cerberus ostio,

6 Non est opus anima viventis animam placare mortui, quæ (ut totus hic chorus vult) nusquam est. quum autem animas defunctorum sanguine humano propitiari creditum esset, captivos primum in exequiis immolabant; postea gladiatorum paria inferiis ad tumulos exhibebant, spectaculi voluptate rei atrocitatem adumbrantes. Theb. 172.
7 An restat vita post funus? quam quidem vitam, miseram duxerunt Stoici.
8 Vbi anima (ex mente chori) ex aëre seu elementorum subtilissima parte concreta redit in illa, unde orta sit. 9 Crematum rogo cadaver. 10 Omnia in terris, quas Sol videt, quas mare fluxu, aut refluxu alluit, ætas veloci pede corripit. 11 Veloci, à Pegaso equo alato e Medusæ sanguine juxta πηγὰς, id est, fontes Oceani nato. qui & fontem eliciuit Hippocrenem. 12 XII Signa in Zodiaco. Thyest. 838. 13 Cursu rapido instar turbinis. 14 Sol. Thyest. 833. 15 Hippolyt. 411. 16 Styga Herc. Fu. 711. id est, mortuus nusquam est. 17 Pluvia fœtas. 18 Al. disjicit. 19 Rector nostri & moderator animus. 20 Vitæ enim privatio. 21 Non etiam post mortem sicut nec fuimus ante vitam. Stoice & Epicurice. 22 Prænuito tempore in primum illam unitatem atque confusam materiam redibunt omnia, unde & rursum renascentur, & in quam recident vicissim. atque hæc Stoicorum æternitas. 23 Non animæ magis parcens quam corpori. 24 Descensus ad inferos. Herc. Fu. 566. 25 Diti illachrymabili regnati inferi. 26 Non levi, vivis ingredi, umbris exire volentibus.

[27] Rumo-

[27] Rumores vacui, verbaque inania,
Et par solicito fabula [28] somnio.

27 Ex eadem schola. Horatii *fabulæ manes, quos esse.*

Nec pueri credunt nisi qui nondum ære lavantur. 28 Quod dormientes territat ut & superstitiosos.

ACTVS TERTIVS.

ANDROMACHA. SENEX. VLYSSES.

Hectoris uxor viso territa filium in tumulo paterno abscondit, quem sagacitate sua Vlysses latebris exutum ad mortem abducit.

Qvid mœsta Phrygiæ turba laceratis comas,
Miserumque tunsa pectus effuso genas
Fletu rigatis? levia perpessæ sumus,
[1] *Si flenda patimur. Ilium vobis* [2] *modo,*
Mihi cecidit olim, cum ferus curru incito
[3] *Mea membra raperet, &* [4] *gravi gemeret sono*
Peliacus axis pondere Hectoreo tremens.
Tunc obruta atque eversa Troja concidit.
[6] *Torpens malis regensque sine sensu feror.*
Iam [7] *erepta Danais conjugem sequerer meum,*
Nisi hic teneret. hic meos animos domat,
Morique prohibet. cogit hic aliquid Deos
Adhuc rogare. tempus ærumnæ addidit.
Hic mihi [8] *malorum maximum fructum abstulit,*
Nihil timere. [9] *prosperis rebus locus*
Ereptus omnis: dira, quæ veniant, habent.
Miserrimum est timere, cum speres nihil.
SE. *Quis repens commovit afflictam metus?*
AN. *Exoritur aliquod* [10] *majus è magno malum.*
Nondum ruentis Ilii fatum stetit.
SE. *Et quas reperiet,* [11] *ut velit, clades Deus?*
AN. *Stygis profundi claustra, & obscuri specus*
Laxantur: &, ne desit eversis metus;
[12] *Hostes ab imo conditi tumulo exeunt.*
Solisne retro pervium est Danais iter?

1 Levium enim dolorum fletus est, ingentium stupor.
2 Iam tandem captis.
3 Mei Hectoris.
4 Cum Achillis currus ter circum mœnia Trojæ raptaret Hectorem.
5 Mihi concidisse vita est sup. ỷ. 186.
6 Illis itaque damnis stupens, non sentio urbis excidium, captivitatemque meam.
7 Morte mihi ultro illata asserere me in libertatem, nisi hic filiolus meus retineret me in vivis.
8 Mentis securitatem. nihil sc. timere. 9 Qnoniam itaque adempta melioris sortis spe, non sunt quibus me reservem ad secunda, obdurescat animus in adversis, nec pejora timeat. 10 Nondum attigit ἀκμήν. etiam aliquid ultra est. 11 Si modo velit. dic velle. 12 *indignanter pro* Hostis, id est, Achillis umbra Polyxenam sibi inferias dari petens, ut sup. act. 2.

 13 Certe

13 Cum vero æqua sit mors, nō video quo minus pateat idem Trojanis ab inferis iter, & certe patet, namque (ut seq.) mihi apparuit Hector.
14 Ab Achillis umbris injectus de Polyxena.
15 ἐνύπνιος ὄψις somnium seu potius ὕπαρ. quod ex narratione & eventu patet.
16 φάντασμα, ὅραμα vel χρηματισμὸς. est enim de futuris, ede tua visa quæ portent hos metus.
17 Instar cibi enim alit saginatque somnus.
18 Græci in tres stationes seu vigilias noctem distribuebant: Romani in quatuor; arguit autem veritatem somnii à tempore. vid. sup. ✝ 116.

[13] Certè æqua mors est. turbat atque agitat Phrygas
Communis iste [14] terror. hic proprie meum
Exterret animum [15] noctis horrendæ sopor.
SE. *Quæ [16] visa portent, effer in medium, metus.*
AN. *Partes fere nox [17] alma transierat [18] duas,*
Clarumque [19] septem verterant stellæ jugum:
[20] Ignota tandem venit afflictæ quies,
Brevisque fessis somnus obrepsit genis;
([21] Si somnus ille est mentis attonitæ stupor)
Cum subito nostros Hector ante oculos stetit:
[22] Non qualis ultro bella in Argivos ferens,
[23] Grajas petebat facibus Idæis rates;
Nec cæde vasta, qualis in Danaos furens
Vera ex [24] Achille spolia [24] simulato tulit.
[25] Non ille vultus flammeum intendens jubar,
Sed fessus ac dejectus; & fletu gravis,
Similisque [26] nostro, squallida obtectus coma.
Juvat [27] tamen vidisse. tum quassans caput,
Depelle somnos, inquit, & natum eripe,
O fida conjux. lateat. hæc una est salus.
Omitte fletus. Troja quod cecidit, gemis?
[28] Utinam jaceret tota! festina. amove
Quocunque nostræ parvulam stirpem domus.
Mihi gelidus horror ac tremor somnum excutit,
Oculosque nunc huc pavida nunc illuc ferens,
Oblita nati, misera quæsivi Hectorem.
[29] Fallax per ipsos umbra complexus abit.
O gnate, magni certa progenies patris,
[30] Spes una Phrygibus; unica afflictæ domus,
Veterisque soboles sanguinis nimium inclyti,
Nimiumque patri similis: [31] hos vultus meus
Habebat Hector; talis incessu fuit,

19 Herc. Fu. 129. *Parrhasis ob'iquos Helice cum terteret axes.* 20 Miseræ mihi insolita. 21 Nisi stupor ille mentis atton. sit dicendus potius quam somnus, per quem mihi apparuit hoc visum. 22 *Non qualis rediit exuvias indutus Achillis. Vel Danaum Phrygios jaculatus puppibus ignes.* 23 Græcæ classi flammas inferens Trojanas. 24 Patroclo Achillis armis induto & ab Hectore exuto. *Armis vera & simulato.* 25 Non ille vultus rubicundus seu augustus & Majestate plenus. ad oculi splendore micantes, quos Ion. Chius Herculi, Homerus Achilli tribuit. 26 Vultui. 27 Etiam sic, deformem, squallidum. 28 Utinam ejus ruinæ modo postremo tandem & periodo non ulterius cædes grassetur. 29 *Et frustra comprensa manus effugit imago.* 30 Usque ad invidiam & timorem hostium; ut superstes patris & patriæ excidium ulciscaris. 31 *Sic oculos, sic ille manus, sic ora ferebat.*

Habi-

Habituque talis. sic tulit fortes manus;
Sic celsus humeris, fronte sic torva minax,
Cervice fusam dissipans lata comam.
O nate, [32] sero Phrygibus, aut matri [33] cito,
Eritne tempus illud, ac felix dies,
Quo Troici defensor & vindex soli,
Recidiva ponas Pergama, & sparsos fuga
Cives reducas? nomen & patriæ suum,
Phrygibusque reddas? [34] Sed mei fati immemor,
Tam magna timeo vota. quod captu sat est,
Vivamus. heu me, quis locus fidus meo
Erit timori? quave te sede occulam?
Arx illa pollens opibus & muris [35] deûm,
Gentes per omnes clara, & [36] invidiæ capax,
Nunc pulvis altus. strata sunt flamma omnia,
Superestque vasta ex urbe ne tantum quidem
Quo lateat infans. quem locum [37] fraudi legam?
Est tumulus ingens conjugi caro sacer,
[38] Verendus hosti; [39] mole quem immensa parens
Opibusque magnis struxit; in luctus suos
Rex non avarus. optime credam patri.
Sudor per artus frigidus totos cadit.
[40] Omen tremisco misera feralis loci.
SE. *Hæc caussa multos una ab interitu arcuit;*
Credi periisse. [41] vix spei quidquam est super;
Grave pondus illum, magna nobilitas, premit.
AN. *Ne prodat aliquis.* SE. *amove testes doli.*
AN. *Si quæret hostis?* SE. *urbe in eversa [42] perit.*
AN. [43] *Quid proderit latuisse rediturо in manus?*
SE. *Victor feroces impetus primos habet.*
AN. *Quid? quod latere sine metu magno nequit?*
SE. *Miser [44] occupet præsidia, securus [45] legat.*
AN. *Quis te locus, quæ regio seducta, invia*
Tuto reponet? quis feret trepidis opem?
Quis proteget? qui semper, etiam nunc tuos,
Hector, tuere; conjugis furtum pia

32 In subsidium & defensionem patri.
33 Mihi enim curæ & soliciti timoris causa es sup. 419.
34 Sed sortis meæ somniique immemor nimis felicia vota exopto. alii leg. *Memor.*
35 Neptuni & Apollinis, qui conducti à Laomedonte seu Ilo potius mœnibus cinxere Ilium. sed & Æaco laboris pars demandata, ne πύργοι θεότευκτοι forent inexpugnabiles.
36 Namque *summa petit liver.*
37 Dolo sed non malo. latebris ad filium occulendum. inf. ỷ. 499.
38 Cui & hostis abstinet.
39 Quem Priamus in mœrorem, luctusque, ut evenit, suos, nequaquam avarus splendidum struxerat.
40 Vereor ne infausto sepulchri omine mortem illi prædixerim.
41 Anastrophe, quicquam superest. Raphelengius & Delrius alias disponunt personas. AN. *vix spei quidquam est super. Grave pondus illum, magna nobilitas, premit.* SE. *Ne prodat aliquis. amove testes doli.* AN. *Si quæret, &c.*
24 Dic, periisse.
43 Quid proderit ad tempus latuisse, si postmodum in manus hostium sit venturus.
44 Obvia quaque & quæ occurrerint præsidia capessat, arripiat.
45 Eligat.

Serva, & fideli cinere victurum excipe.
Succede tumulo, nate. quid retro fugis,
Turpesque latebras spernis? agnosco [46] indolem.
Pudet timere. spiritus magnos fuge,
Animosque [47] veteres. sume quos casus dedit.
En intuere, turba [48] quæ simus super,
[49] *Tumulus,* [50] *puer,* [51] *captiva. cedendum est malis.*
Sanctas parentis conditi sedes, age
Aude subire. fata si miseros juvant,
Habes salutem. fata si vitam negant,
Habes sepulchrum. SE. *claustra commissum tegunt.*
Quem ne tuus producat in medium timor,
Procul hinc recede, teque diversam amove.
AN. Levius solet timere, qui propius timet.
Sed, si placet, referamus hinc alio pedem.
SE. *Cohibe parumper ora, questusque opprime.*
Gressus nefandos [52] *dux* [53] *Cephalenum admovet.*
AN. *Dehisce tellus, tuque conjux ultimo*
Specu revulsam scinde tellurem Stygis.
Sinu profundo conde depositum meum.
Adest Vlysses; & quidem [54] *dubio gradu*
Vultuque; nectit pectore astus callidos.
VL. *Duræ* [55] *minister sortis, hoc primum peto,*
Vt ore quamvis verba dicantur meo,
Non esse credas nostra. Grajorum omnium
Procerumque vox est, petere quos [56] *seras domos*
Hectorea soboles prohibet. hanc fata expetunt.
Solicita Danaos pacis incertæ fides
Semper tenebit, semper [57] *à tergo timor*
[57] *Respicere coget; arma nec poni sinet,*
Dum Phrygibus animos [58] *natus eversis dabit*
Andromacha. AN. *vester augur hoc Calchas canit?*
VL. *Et si taceret augur hæc Calchas, tamen*
[59] *Diceebat Hector, cujus & stirpem horreo.*
Generosa [60] in ortus semina exurgunt [60] suos.
Sic [61] *ille magni parvus armenti comes,*
[61] *Primisque nondum cornibus findens cutem,*
Cervice subito celsus, & fronte arduus,
Gregem [62] *paternum ducit, ac pecori imperat.*

46 Fortitudinem velut à patre hereditariam, quæ formidabilia effugere nescit.
47 Prioris fortunæ.
48 Quæ supersumus.
49 Paternus.
50 Tu.
51 Ego.
52 Vlysses.
53 Pop. Cephalenes insulæ Ionii maris qui Vlyssem secuti sunt ad Trojam Αὐτὰρ Ὀδυσσεὺς ἦγε Κεφαλλῆνας μεγαθύμους.
54 Cunctabūdo, ancipiti [illegible].
55 Talthybius in Troad. Euripid. μή με στυγήσῃς· οὐχ ἑκὼν γὰρ ἀγγελῶ Δαναῶν τε κοινὰ Πελοπιδῶν τ' ἀγγέλματα. Solenne vero est mali nuncii ministris mandatum præfatione mollientes, culpam a se avertere in alios rejectam.
56 Sero revisendas,

57 Ne sequatur ultor. 58 Tuus ô Andromacha. 59 Rebus clare gestis prævundo, forte verbis. 60 Vt parentes suos referant. 61 Vitulus *non tam rupta fronte, qui vexat nascenti robora cornu.* 62 Quem taurus pater duxerat.

Qua

Quæ tenera cæso virga de trunco stetit,
Par ipsi [63] *matri tempore exiguo subit,*
Vmbrasque terris reddit, & cælo nemus.
Sic [64] *male relictus igne de magno cinis,*
Vires resumit. [65] est quidem injustus dolor
Rerum æstimator: *si tamen tecum exigas,*
Veniam dabis, quod [66] *bella post hyemes decem,*
* *Totidemque messes jam senex miles timet,*
Aliasque clades rursus, ac [67] *nunquam bene*
Trojam jacentem. magna res Danaos movet,
[68] *Futurus Hector. libera nos hoc metu.*
Hæc una naves causa [69] *deductas* [70] *tenet;*
Heic classis hæret. neve crudelem putes,
Quod [71] *sorte jussus* [72] *Hectoris natum petam;*
Petissem [73] *Orestem. patere* [74] *quod victor tulit.*
AN. *Vtinam quidem esses, nate, materna in manu;*
Nossemque quis te casus ereptum mihi
Teneret, aut quæ regio. [75] *non hostilibus*
Confossa telis pectus, aut vinclis manus
Secantibus præstricta; non acri latus
Vtrumque flamma cincta, maternam fidem
Vnquam exuissem. nate, quis te nunc locus,
Fortuna quæ possedit? errore avio
Vagus arva lustras? vastus an patriæ [76] *vapor*
Corripuit artus? sævus an victor tuo
[77] *Lusit cruore? nunquid immanis feræ*
Morsu peremptus pascis [78] *Idæas aves?*
VL. *Simulata remove verba. non facile est tibi*
Decipere [79] *Vlyssem. vicimus* [80] *matrum dolos,*
Etiam [81] *Dearum: cassa consilia amove.*
Vbi natus est? AN. [82] *ubi Hector? ubi cuncti Phryges?*
Vbi Priamus? unum quæris, ego quæro omnia.
VL. *Coacta dices, sponte quod fari abnuis.*

63 Arbori, è qua hic surculus seu planta fuit avulsa aut excisa.
64 Incaute, *ut solet a* [...]*entis alimenta resumere, quaque Parva* [...] *latuit scintilla favilla crescere & in veteres agitata resurgere vires.*
65 Dolor est injustus æstimator rerum.
66 Nova, alia.
* Gruterus leg. Totidemque menses.
67 Non funditus & radicitus eversam; superstite Astyanacte in novi belli semina, ut quondam Priamo.
68 Filius tuus futurus alius Hector.
69 E litore, & ad navigandum paratas.
70 Moratur.
71 Sorte huic ministerio delegatus. supra ℣. 522. vel dicta per carmina sorte, id est, oraculo, à Tiresia effato. sup. 366. Oed. 291. 72 Hostis mihi. 73 Etiam Agamemnonis imperatoris nostri filium. 74 Quod Agamemnon in filia Iphigenia sup. 161. 75 Nullum me genus cruciatus cogeret ut filium proderem. 76 Incendio mixtus fumus. 77 Per ludibrium te tantulum interfecit. 78 Trojanas vel in monte Ida. 79 Emphatice qui astutus πολύμητις ποικιλόμητις. 80 Clytemnestræ, cum peterem Iphigeniam sup. ℣. 161. & Thetidos cum Achillem explorarem. sup. ℣. 211. 81 *Indignanter* pro Deæ, id est, Thetidos, quamvis enim & Palladis simulachrum sustulerit, nihil tamen hoc ad matrum dolos. 82 Quasi vero difficile sit puerum perire, cum Hector, Phryges omnes, Priamus perierint.

AN. 83 Tuta est, perire quæ potest, debet, cupit.
VL. Magnifica verba mors prope admota excutit.
AN. *Si vis, Vlysse, cogere Andromacham metu,*
Vitam minare. nam mori votum est mihi.
VLY. *Verberibus, igni, morte, cruciatu, eloqui*
Quodcunque celas, adiget invitam dolor,
Et pectore imo condita arcana eruet.
Necessitas plus posse quam pietas solet.
84 Stulta est 85 fides, celare quod prodas statim.
AN. *Propone flammas, vulnera, & diras mali*
Doloris artes, & famem, & sævam sitim,
Variasque pestes undique & ferrum inditum
Visceribus istis, carceris cæci luem,
Et quidquid audet victor iratus, tumens.
VLY. 86 *Animosa nullos mater admittis metus.*
87 *Hic ipse, quo nunc contumax perstas, amor,*
Consulere parvis liberis Danaos monet.
Post arma tam 88 *longinqua, post annos decem;*
Minus timerem quos 89 *facit Calchas metus,*
Si mihi timerem. bella 90 *Telemacho paras.*
AN. *Invita Vlyssi gaudium ac Danais dabo?*
Dandum est. 91 *fatere, quos premis luctus, dolor.*
Gaudete Atridæ; tuque lætifica, ut soles,
Refer Pelasgis. Hectoris proles obiit.
VLY. *Et esse verum hoc qua probas Danais fide?*
AN. 92 *Ita quod minari maximum victor potest,*
Contingat, & me fata maturo exitu
Facilique solvant, ac 93 *meo condant solo,*
Et patria tellus Hectorem 94 *leviter premat;*
92 *Vt luce caret, ut* 92 *inter extinctos jacet,*
Datusque tumulo 95 *debita exanimis tulit.*
VLY. *Expleta fata stirpe sublata Hectoris,*
Solidamque pacem lætus ad Danaos feram.
Quid agis Vlysse? Danaidæ credent tibi?
Tu cui? parenti. fingit an quidnam parens,
Nec abominanda mortis 96 *auspicium pavet?*
97 *Auspicia metuunt, qui nihil majus timent.*
Fidem alligavit jurejurando suam.
Si pejerat, timere quid gravius potest?

83 Quæ potest, debet, cupitque mori, secura est.
84 Plerique libri versum hunc non agnoscunt.
85 Silentium.
86 Alii alias disponunt, & hunc versum Andromachæ tribuentes legunt, *Animosa nullos mater admittis metus.* VL. *hic ipse quo*, &c.
87 Amoris iste affectus, quo tam pertinaciter filio tuo prospicis, & nos monet nostris æque consulere.
88 Procul à patria.
89 Vaticinatur.
90 Filio meo. si superstit Astyanax in ultionem.
91 Fatere, ô dolor, luctus quos premis.
92 Et ipsum sophistam Vlyssem pene capit æquivoci juramenti fallacia, dum jurat mater filium (in tumulo abditum) luce carere & inter extinctos jacere.

93 Patrio solo, nec abducar captiva. 94 Vide ultimum vers. *Hippolyti.*
95 Exequias. justa debita mortuis. 96 Omen mortis immaturæ duræque & malorum, quibus se jurejurando devovet. 97 Interrogative hoc, *vel* Ironice.

Nunc

Nunc advoca astus, anime; nunc fraudes, dolos,
Et [98] *totum Vlyssem.* veritas nunquam latet.
[99] *Scrutare matrem. mæret, illacrymat, gemit,*
Et huc & illuc anxios gressus refert,
Missasque voces aure solicita excipit.
Magis hæc timet quam mæret. ingenio est opus:
* *Alios parentes* [1] *alloqui in luctu decet:*
Tibi gratulandum est, misera, quod nato cares,
Quem mors manebat sæva, præcipitem datum
E turre, lapsis sola quæ muris manet.
AN. [2] *Reliquit animus, membra quatiuntur, labant,*
Torpetque vinctus frigido sanguis gelu.
VL. *En tremuit.* [3] *hac hac parte quærenda est mihi*
Matrem timor detexit. iterabo metum.
[4] *Ite, ite, celeres, fraude materna abditum*
Hostem Pelasgi nominis, pestem ultimam,
Vbicunque latitat, erutam in medium date.
[5] *Bene est, tenetur. perge, festina, attrahe.*
Quid respicis, trepidasque? jam certe perit.
AN. [6] *Vtinam timerem. solitus ex longo est metus.*
Dediscit animus sero quod didicit diu.
VLY. [7] *Lustrale quoniam* [8] *debitum muris puer*
Sacrum antecessit; nec potest vatem sequi
[9] *Meliore fato raptus: hoc Calchas ait*
Modo piari posse redituras rates,
Si placet undas Hectoris sparsi cinis,
Ac tumulus imo totus æquetur solo.
Nunc ille quoniam debitam effugit necem,
Erit admovenda [10] *sedibus sacris manus.*
AN. [11] *Quid agimus? animum distrahit geminus timor:*
Hinc gnatus, illinc conjugis chari cinis.
Pars utra vincet? testor immites deos,
Deosque veros, conjugis [12] *manes mei,*
Non aliud, Hector, in meo nato mihi
Placere, [13] *quam te. vivat, ut possit tuos*

98 Omnes Vlyssis artes, technas, astus.
99 *Hæc secum, mulieris gestus advertens.*
* *His Andromacham subdole affatur.*
1 Consolari. *alloquio curæ parte levare decet.* παραμυθεῖσθαι.
2 Al. *Deliquit* P. Scriverius leg. *Dereliquit.* & hæc quibusdam lib. continuantur Vlyssi tacite & callide mulieris affectus observanti.
3 Per timorem.
4 *Comites seu famulos alloquitur.*
5 Fingit puerum inventum ab aliquo è suis abduci à tergo Andromachæ, quod illa timens respicit trepide. unde illam filium occulisse conjicit.
6 Excusat metum à metu diuturno profectum non à justa causa, inquiens, utinam mihi viveret filius essetque veri timoris causa! 7 Vt mulierem penitus excutiat, metum illi adauget, fingitque jubere Calchantem undas Hectoris cineribus placare, si minus inveniatur puer., 8 De turre dejiciendum. 9 Mitiore, quam ut de turre præcipitaretur. 10 Sepulchro Hectoris. Sepulchra autem violare nefas, omniumque nationum ritibus & legibus cautum. 11 *Hæc secum.* 12 *Appositive.* præcipuo autem honore veteres colebant deos Domesticos & suorum lares. 13 Quam quod te referat.

Refer-

Referre vultus. [14] *Prorutus tumulo cinis*
Mergetur? ossa fluctibus spargi sinam
Disjecta vastis? potius [15] *hic mortem oppetat.*
Poteris nefandæ deditum mater neci
Videre? poteris celsa per fastigia
Missum rotari? potero; perpetiar; feram,
Dum non meus post fata victoris manu
Iactetur Hector. [15] *hic suam pœnam potest*
Sentire; at [16] *illum fata jam in tuto locant.*
Quid fluctuaris? statue, quem pœnæ extrahas.
Ingrata, dubitas? Hector est illic tuus.
Erras, utrinque est Hector: hic [17] *sensu potens,*
Forsan futurus ultor extincti patris.
Vtrique parci non potest. quidnam facis?
Serva e duobus, anime, quem Danai timent.
VL. *Responsa peragam, funditus* [18] *busta eruam.*
AN. [19] *Quæ vendidistis?* VL. *pergam, & è summo*
Trahan sepulchra. AN. *cœlitū appello fidem,*
Fidemque Achillis; Pyrrhe, genitoris tui
[19] *Munus tuere.* VL. *tumulus hic campo statim*
Toto jacebit. AN. [20] *fuerat hoc prorsus nefas*
Danais inausum. templa violastis, [21] *Deos*
Etiam faventes. busta transierat furor.
Resistam, inermes offeram armatis manus.
Dabit ira vires. [22] *qualis Argolicas ferox*
Turmas Amazon stravit; aut qualis [23] *Deo*
Percussa [24] *Mænas,* [25] *entheo sylvas gradu*
Armata thyrso terret. atque [26] *expers sui*
Vulnus dedit, nec sensit; in medios ruam,
Tumuloque cineris socia defenso cadam.
VL. *Cessatis? & vos flebilis clamor movet,*
Furorque cassus fœminæ? jussa ocyus
Peragite. AN. *me, me sternite hic ferro prius.*
Repelle Avernum. rumpe fatorum moras.
[27] *Molire terras Hector ut Vlyssem domes.*
Vel umbra satis est. [28] *arma concussit manu:*

14 Fluctuat metu dubia mulier, nec cogitat erui non posse cineres salvo filio in tumulo abscondito.
15 Astyanax.
16 Hectorem.
17 Vivus.
18 Tumulum in quo cadaver ustum & cinefactum. proprie enim cadaveris crematio *Bustum* dicitur ab antiquo Buro à πυρὸς locus; *Flamma*, operis extructio *Sepulchrum*, Inscriptio *Monumentum*. strues lignorum, *Rogus*. Ignis inflammatus, *Pyra*. apparatus mortuorum, *Funus*.
19 Corpus Hectoris mortui Achillis, locum sepulchro extruendo Græci vendiderunt.
20 Hactenus à sepulchris violandis abstinuistis, cætera utut furiosi.
21 Vt Palladem.
22 *Quales Threiciæ cum flumina Thermodoontis Pulsant & pictis bellantur Amazones armis, seu circum Hippolyten, seu cum se Martia curru Penthesilea refert.*
23 Furore Bacchico percita.
24 Agave. Theb. 17. & Oedip. 616.
25 Afflatu numinis acto. Oed. 528.
26 Mente abalienata, animi impos.
27 Αγάζειν, [illegible] 'Αλ-λις [illegible] Eurip.
28 *Vel* in eorum terrorem fingit, vel per phantasiam videtur cernere Hectorem.

[29] *Iaculatur ignes. cernitis Danai Hectorem?*
An sola video? VL. *funditus cuncta erue.*
AN. *Quid agis? ruina mater & gnatum & virum*
Prosternis una. forsitan Danaos prece
Placare poteris. [30] *conditum elidet statim*
Immane busti pondus. [31] *intereat miser,*
Vbicunque potius, ne pater gnatum obruat,
Prematque patrem gnatus. [32] *ad genua accido*
Supplex, Vlysse, quamque nullius pedes
Novere dextram, pedibus admoveo tuis.
Miserere matris, & preces placidus pias
Patiensque recipe; quoque te celsum altius
Superi levarunt, mitius lapsos preme.
Misero datur quodcunque [33] fortunæ datur.
[34] *Sic te revisat* [35] *conjugis sanctæ torus,*
Annosque dum te recipit extendat suos
[36] *Laerta! sic te* [37] *juvenis excipiat tuus,*
Et vota vincens vestra felici indole,
Ætate [38] *avum transcendat, ingenio patrem!*
Miserere matris. unicum afflictæ mihi
Solamen hic est. VL. *exhibe gnatum, & roga.*

29 Vt quondam, naves Græcorum flammis petens. 30 Filium absconditum. 31 Vel de turre præcipitatus aut ubicunque, modo ne in patris sepulchro. 32 Verecundiæ veteres frontem assignabant, impudentiæ os, sagacitati vel irrisioni nasum, judicio aurem, fastui supercilium, virtuti & fidei dextram, misericordiæ genua, quæ illius cui se supplices ingererent contingebant ut & caput, seu mentum, & dextram. velut τὸ ἡγεμονικὸν, τὸ πορευτικὸν, καὶ τὸ κινητικὸν, Symbola consensus actionis & progressus ad præstanda quæ petuntur. 33 Par relaturæ illi qui succurrit miseris, lubricæ fortunæ memor. Lips. autem legit *Misero datur quodcunque fortunæ datum.* q. d. animo vere liberali datur, non aucupanti & retributionem speranti. 34 Sic tu revisas thorum. *Hypallage.* 35 Penelopes castæ & reditum tuum expectantis. 36 Pater tuus. 37 Telemachus filius. 38 Laërtem.

ANDROMACHA.

Evocat filium è tumulo mater, jubetque supplicem petere Vlyßis gratiam.

Huc e latebris procede tuis,
Flebile matris furtum miseræ.
Hic puer, [1] *hic est terror, Vlysse,*
Mille carinis. Submitte manus,
Dominique pedes supplice dextra
Stratus adora: nec turpe puta,
Quidquid miseros fortuna jubet.
Pone ex animo reges atavos,
[2] *Magnique senis jura per omnes*
Inclyta terras: excidat [3] *Hector.*

1 *Argivis de patre timendus, Astyanax.* Aulon.

2 Priami.

3 Memoria, *vel* indoles & virtus Hectoris.

4 *Gere*

[4] Gere captivum; positoque genu,
[5] Si tua nondum funera sentis,
Matris fletus imitare tuæ.
Vidit [6] pueri regis lacrymas
Et Troja prior, parvusque minas
Trucis [7] Alcidæ flexit Priamus.
Ille, ille ferox, cujus vastis
Viribus omnes cessere [8] feræ:
Qui perfracto limine Ditis
Cæcum retro patefecit iter,
[9] Hostis parvi victus lacrymis,
Suscipe, dixit, rector [10] habenas,
Patrioque sede celsus solio,
Sed sceptra fide [11] meliore tene.
Profuit illo victore capi.
Discite mites Herculis iras;
[12] An sola placent Herculis arma?
Iacet ante pedes non minor [13] illo
Supplice. [14] supplex, vitamque petit.
Regnum Trojæ, quocumque volet,
Fortuna ferat.

4 Gestu te præbe, gere te more captivi.
5 Si forte non intelligis malum tuum & mortem paratam.
6 Priami tum pueri futuri regis. sup. 129.
7 Herc. Fu. 356.
8 Monstra domita.
9 Priami.
10 Gubernacula, imperium.
11 Quam pater Laomedon, qui perfide primum Deos urbis munitores promissa mercede, mox Herculem equis propter liberatam à monstro marino Hesionem pactis fraudavit sup. ỳ. 131.
12 An Hercul. sagittæ in expugnanda Troja solæ placent vobis? annon & mores, misericordia & clementia?
13 Priamo.
14 Astyanax.

VLYSSES. ANDROMACHA. ASTYANAX.

Precibus minas & diras miscet Andromache, Vlyssem orans nec exorans.

MAtris quidem me mœror attonita movet;
Magis Pelasga me tamen matres movent,
Quarum iste magnos crescit in luctus puer.
AN. [1] An has ruinas urbis in cinerem datas
[2] Hic excitabit? hæ manus Trojam erigent?
Nullas habet spes Troja, si [3] tales habet.
[4] Non sic jacemus Troës, ut cuiquam metus
Possimus esse? spiritus [5] genitor facit?
Sed nempe tractus ipse [6] post Trojam pater
Posuisset animos, magna quos frangunt mala.
Si pœna petitur, quæ peti gravior potest?
[7] Famulare collo nobili subeat [7] jugum:

1 Emphatice ut sup. ỳ. 474.
2 Infans, puellus Τρώων ποτε Περγάμων ὀρθώσειν, &c. Eurip.
3 Tam macras, lentas, exiles.
4 Imo tam funditus deleti, ut non amplius timendi simus.
5 Hector.
6 Circa mœnia Trojæ Achillis bigis raptus. vel ad naves & ter circum Patrocli tumulum raptatus.
7 Servitutis onus.

Servire

Servire liceat. aliquis hoc [8] *regi negat?*
VLY. *Non hoc Vlysses: sed negat* [9] *Calchas tibi.*
AN. [10] *O machinator fraudis: ô scelerum artifex;*
Virtute cujus bellica nemo occidit,
Dolis & astu malefica mentis jacent
Etiam [11] *Pelasgi;* [12] *vatem & insontes deos*
Prætendis! hoc est pectoris facinus tui,
[13] *Nocturne miles, fortis in pueri necem.*
Iam [14] *solus audes aliquid, &* [13] *claro die.*
VLY. *Virtus Vlyssis nota Danais est satis;*
Nimisque Phrygibus. non vacat vanis diem
Conterere verbis: anchoras classis [15] *legit.*
AN. *Brevem moram largire, dum officium parens*
Gnato supremum reddo, & amplexu ultimo
Avidos dolores satio. VLY. [16] *misereri tui*
Vtinam liceret! quod tamen solum licet,
Tempus moramque dabimus. arbitrio tuo
Implere lacrymis: [17] fletus ærumnas levat.
AN. *O dulce pignus! O decus lapsæ domus!*
Summumque Trojæ funus! O Danaum timor!
Genetricis ô spes vana! cui demens ego
[18] *Laudes parentis bellicas, annos avi*
Medios precabar: vota destituit deus.
Iliaca non tu sceptra regali potens
Gestabis aula; jura nec populis dabis,
Victasque gentes sub tuum mittes jugum;
[19] *Non Graja cædes terga. non* [20] *Pyrrhum trahes;*
Non [21] *arma tenera* [21] *parva tractabis manu;*
Sparsasque passim saltibus latis feras
Audax sequeris: nec stato * *lustri die*
[22] *Solenne referens Troici* [23] *lustri* [22] *sacrum,*
Puer citatas nobilis turmas ages:

8 Regia stirpe edito, regni hæredi, ἀρχάνακτι.
3 Deorum oraculum, cujus interpres Calchas.
10 Deplorata salutis spe se ad convitia in vindictam convertit.
11 Iphigenia sup. ỳ. 567. Palamedes falsa proditionis accusatione oppressus: & Ajax in contentione de armis Achillis victus.
12 Calchanta & deos hoc non jubentes.
13 Qui noctu solum expeditiones seu furta potius exerces. ut in rapiendo Palladio & Rhesi tentoriis deprehendendis. sup. ỳ 38.
14 Sine Diomede comite.
15 Retrahit in navem, *Wayeth anchor.*
16 Et misericordiam profitetur Sophocleus ille Vlysses, ἐποικτείρω δέ νιν Δύστηνον ἔμπης καίπερ ὄντα δυσμενῆ. 17 *Expletur lacrymis, egeritque dolor.* 18 Fortitudinem patris, Priami ætatem mediam, id est, florentem opibus, regno, liberis; non optarem ejus senectutem: quæ miseriarum exemplum. 19 Vt pater. 20 In filio, patrem tuum ultus. 21 Exercitationes & præludia bellica, venationes sc. Trojanum agmen, saltationes. * Vide Herc. Fu. ỳ. 840. 22 A nobilibus pueris equestribus & armatis peractum, quem describit Virgilius 5 Æneid. quæ Pyrrhica dicta est, vel Troja. 23 Lege *Ludi* aut, *ejus*, ut evitetur insuavis repetitio ejusdem vocis in versu præcedenti.

24 Choreæ in Dyndimenes sacris, saltando ad Phrygium modum, qui cæteris quatuor concitatior. Æolius enim simplex & animi tempestates tranquillat; Doricus honestus & gravis pudicitiæ largitor; Ionius seu Iasius varius, intellectum obtusis acuit; Lydius querulus mentem curis defatigatam reparat & oblectat; Phrygius vero religiosus & ἔνθεος pugnas excitat & votum furoris inflammat.
25 Curva tibia. ἐν αὐλοῖς Στυδαπεὶ Πέλοπος μακέδος ὀρείας φεύγιον ἄλσχν νόμον.
26 *Barbara & horribili stridebat tibia cantu.* Catul.

Non inter aras [24] *mobili velox pede*
Revocante [25] *flexo* [26] *concitos cornu modos,*
[27] *Barbarica* [28] *prisco templa saltatu coles.*
O morte dira tristius leti genus!
Flebilius aliquid Hectoris magni nece
[29] *Muri videbunt.* VL. [30] *rumpe jam fletus parens.*
Magnus sibi ipse non facit finem dolor.
AN. *Lacrymis, Ulysse, parva, quam petimus, mora est,*
Concede, parvos ut mea [31] *condam manu*
Viventis oculos. occidis parvus quidem,
Sed jam timendus. Troja te expectat tua
I, vade liber, [32] *liberos Troas vide.*
AS. *Miserere mater.* AN. *quid meos retines sinus,*
Manusque matris? cassa præsidia occupas.
Fremitu leonis qualis audito tener
Timidum juvencus applicat matri latus;
At ille sævus matre summota leo,
[33] *Prædam minorem morsibus vastis premens*
Frangit, vehitque: talis è nostro sinu
Te rapiet hostis. [34] *oscula, & fletus, puer,*
[35] *Lacerosque crines excipe, & plenus* [36] *mei*
Occurre patri; pauca maternæ tamen
Perfer querelæ verba: [37] *Si manes habent*
Curas priores, nec perit flammis amor;
Servire Grajo pateris Andromachen jugo
Crudelis Hector, [38] *lentus & segnis jaces?*
Rediit Achilles. [39] *sume nunc iterum comas,*
Et sume lacrymas; quidquid è misero [40] *viri*
Funere relictum est; sume quæ reddas tuo
Oscula parenti: matris hanc solatio
Relinque vestem. tumulus [41] *hanc tetigit meus,*

27 Phrygia. 28 Phrygio. 29 *Iliaci, Neptunia mœnia, muri Viderunt aliquid crudelius Hectore rapto.* Auson. 30 Desine, mitte. 31 Claudam. quod proxime necessitudine conjuncti officium est. 32 Apud inferos, qui bello mortem oppetierunt nec in servitutem redacti. 33 Iuvencum. 34 Vivo filio sed morti destinato justa persolvit. respicit autem ad ritum ossa componendi, qui talis: primo bustum vino extinguebant, manes vocabant, lotis deinde manibus ossa legebant, lecta vino perfundebant & lacte, mox vento siccanda exponebant, siccata aromatibus & odoribus mista in urnam reponebant, reliquiis lacrymas superfundebant. 35 Hippolyt. ℣. 1176. 36 Spiritus mei ab osculis; lacrymarum, crinium. 37 Si affectus maneant post rogos, *nec cura nos ipsa in morte relinquant.* 38 Cur non & tua umbra redit, ut Achillis? sup. 430. 39 Modo ℣. 798. 40 Mei Hectoris. 41 Vestem, qua obvolutus in sepulchro à matre absconditus fuerat.

Manes-

Manesque chari. [42] *quidquid heic cineris latet,*
Scrutabor ore. VL. *nullus est flendi modus,*
Abripite propere classis Argolica [43] *moram.*

42 Cineres, suorū, ne qua pars periret, labris & ore scrutati lambere solebant. Herc. Oet. 1341. 43 Puerum in quo mora, ut sup. ỹ. 550.

CHORVS.

Asportandæ Troades in varia Græciæ loca, prout sorte Achivis dispertitæ contigerant, in quamcunque tamen Græciæ partem abduci præoptant quam in Spartam, Mycenas, & Ithacam, Helenæ Agamemnonis & Vlyssis patriam.

QVæ vocat sedes habitanda captas?
Thessali montes, & opaca [1] *Tempe?*
An viros tellus dare militares
Aptior [2] *Phthie? meliorque fœtu*
Fortis armenti [3] *lapidosa* [3] *Trachyn?*
An [4] *maris vasti domitrix* [4] *Iolcos?*
[5] *Vrbibus centum spaciosa Crete?*
Parva [6] *Cortyne, sterilisque* [7] *Tricce?*
An frequens ruscis levibus [8] *Methone,*
Quæ sub [9] *Oetæis latebrosa sylvis*
Misit infestos Troïæ ruinis
[10] *Non semel arcus?*
[11] *Olenos tectis habitata raris?*
Virgini [12] *Pleuron inimica Divæ?*
An maris lati sinuosa [13] *Trœzen?*
Pelion regnum [14] *Prothoi superbum,*
[15] *Tertius cœlo gradus?* [16] *hîc recumbens*
Montis exesi spaciosus antro
[17] *Iam trucis Chiron pueri magister,*
Tinnulas plectro feriente chordas,
[18] *Tunc quoque ingentes acuebat iras*
Bella canendo.
An ferax [19] *varii* [20] *lapidis* [21] *Carystos?*
An premens litus maris inquieti
Semper [22] *Euripo properante* [23] *Chalcis?*

1 Thessaliæ loca amœna. 2 Thessaliæ pars, Achillis & Myrmidonum patria. 3 Thessaliæ urbs & pars quod τραχεῖα, id est, aspera sit, dicta. 4 Iasonis patria, qui ad vellus aureum petendum vectus Argo, mare navibus pervium docuit. 5 Ἑκατόμπολις insula. 6 Cretæ opp. 7 *Al.* Tricca, Thessaliæ urbs. 8 Thraciæ urbs, cui aliæ cognomines in Messenia, Macedonia, Euboja, &c. 9 Oeta mons in finibus Thessaliæ, Herculis rogo celebris. 10 Supra ỹ. 133. 11 Elidis urbs. 12 Ætoliæ urbs Meleagri patria, cujus pater Oeneus cum ceteris numinibus frugum honores sacrificaret omissa Diana, indignata Dea immisit aprum qui Ætoliam vastaret. 13 Peloponnesi civitas maritima, Thesei patria. 14 Μαγνήτων δ' ἦρχε Πρόθοος Τενθρηδόνος υἱὸς, Οἳ περὶ Πηνειὸν καὶ Πήλιον εἰνοσίφυλλον, Non *Protei*, ut habetur in vulgatis. 15 Pindo seu Olympo & Ossæ superingestus a gigantibus. vid. Herc. Fur. 970. 16 In Pelio. 17 Achillis, quem puerum instruxit centaurus Chiron medica, musica, & equitandi arte. 18 Μῆνιν Homericam respicit. *vel* Achillis tum juvenis *mares animos in Martia bella Versibus excitat.* 19 Sunt qui metri causa subdant *rari lapidis*, cum tamen alibi pluries reperiatur Dactylus in secunda Sapphici sede, è licentia Tragicorum. 20 Marmoris. 21 Vna è Cycladum insulis. 22 Herc. Fu. 377. 23 Eubojæ urbs, ab Aulide Bœotiæ portu Euripo divisa.

Quoli-

Quolibet vento faciles [24] Echinæ?
An carens nunquam [25] Gonoëssa vento?
Quaque [26] formidant Borean [26] Enispa?
Attica pendens [27] Peparethos ora?
An sacris gaudens [28] tacitis [29] Eleusis?
[31] Numquid Ajacis Salamina [30] veram?
Aut [32] fera notam [33] Calydona sæva?
Quasque perfundit subiturus æquor
Segnibus terras [34] Titaressos undis,
Bessan & Scarphen? [35] Pylon an senilem?
[36] Pharin? an [37] Pisam Iovis, & [38] coronis
[39] Elida claram?
Quolibet tristis miseras procella
Mittat, & donet cuicumque terra:
Dum [40] luem tantam Trojæ atq; Achivis
Quæ tulit, [41] Sparte procul absit: absit
Argos, & sævi Pelopis Mycenæ;
[42] Neritos parva brevior [43] Zacyntho,
Et nocens saxis Ithace [44] dolosis.
[45] Quod manet fatum, dominusque quis te,
Aut quibus terris Hecube videndam
Ducet? in cujus moriere regno?

24 Echinæ seu Echinades insulæ ad ostium Acheloi. 25 In Ætolia. 26 Καὶ ἠνεμόεσσαν Ἐνίσπην. 27 Legendum videtur *Perithados*, qui Atticæ vicus, vel aliquid simile. nam Peparethos è Cycladum numero est. 28 Cereris sacris non revelandis. Herc. Fu. ℣. 301, & 844. 29 Hippol. 635. 30 Insulam Atticam, Telamoni regnatam; non illam à Teucro in Cypro conditam; & hic deesse aliquid videtur ad perficiendam constructionem, nisi referantur Accusativi ad *Mittat*. infr. ℣. 850. 31 Sed quo caveatur constructioni Nominativi in Accusativum transeuntis, Io. Scaliger inserit duos versus: *Quove jactata pelago feremur Exules? ad quæ loca? quas ad urbes?* atque illos in editione sua adoptat P. Scriverius. 32 Apro. sup. ℣. 825. 33 Vrbem Ætoliæ. 34 Titaresius Thessal. amnis qui Locros perfluit, quorum urbes sunt Bessa & Scarpe. 35 Messeniæ, *Pylon antiquam, Nelia Nestoris arva.* 36 Laconiæ urbem. 37 Thyest. ℣. 122. 38 Victorem præmiis in ludis Olympicis juxta Elida urbem. 39 Vide Herc. Fu. 829. 40 Hele-[illegible]. 41 Laconum urbs. 42 Mons Ithacæ. 43 Insula Vlyssi regnata. *nemorosa Zacynthos, Dulichiumq; Sameque & Neritos ardua saxis.* 44 Latentibus sub undis. vel Ithaca saxosa & aspera, nidus inter scopulos, Vlyssis dolosi patria & regnum. 45 Conversus ad Hecubam Chorus hoc quærit.

ACTVS QVARTVS.

HELENA. ANDROMACHA.
HECVBA.
POLYXENA, muta persona.

Vt manibus Achillis rite inferiæ peragantur, excogitata ratio est, qua ut veste ita animo nuptiali affecta mactetur Polyxena. vid sup. v. 360. quæ partes dantur Helenæ ut Polyxenam lactet inani spe nuptiarum cum Pyrrho. quas illa primo simulat, mox Andromachæ jurgio excussa dolos fatetur & rem aperte suadet.

Qvicunque [1] hymen funestus, illætabilis,
Lamenta, cædes, sanguinem, gemitus habet,

1 Thebaid. 262.

Est

Est [2] *auspice Helena* [3] *dignus. eversis quoque*
Nocere cogor Phrygibus; ego Pyrrhi thoros
Narrare falsos jubeor; ego [4] *cultus dare,*
Habitusque Grajos. arte capietur mea,
Meaque fraude concidet [5] *Paridis* [5] *soror.*
Fraudetur. ipsa levius hoc equidem reor.
[6] Optanda mors est, sine metu mortis mori.
Quid [7] *jussa cessas agere?* ad auctores redit
Sceleris coacti culpa. [8] *Dardaniæ domus*
Generosa virgo, melior afflictos Deus
Respicere cœpit; teque felici parat
Dotare thalamo. tale conjugium tibi
Non ipsa sospes Troja, non Priamus daret.
Nam te [9] *Pelasgæ maximum gentis decus*
Ad sancta lecti jura legitimi petit,
Cui regna campi lata Thessalici jacent:
Te magna [10] *Tethys, teque tot pelagi deæ,*
Placidumque numen æquoris tumidi [11] *Tethys*
Suam vocabunt: te datam Pyrrho socer
Peleus [12] *nurum vocabit, & Nereus* [11] *nurum.*
Depone cultus squallidos, [13] *festos cape.*
Dedisce captam: deprime horrentes comas,
Crinemque [14] *docta patere distingui manu,*
Hic forsitan te casus excelso magis
Solio reponet. profuit multis capi.
AN. *Hoc deerat unum Phrygibus eversis malum,*
Gaudere? flagrant strata passim Pergama.
[15] *O conjugale tempus! an quisquam audeat*
Negare? quisquam dubius ad thalamos eat,
Quos Helena suadet? pestis, exitium, lues
[16] *Vtriusque populi! cernis hos tumulos ducum?*
Et nuda totis ossa quæ passim jacent
Inhumata campis? hæc hymen sparsit tuus.
Tibi fluxit [17] *Asiæ, fluxit* [18] *Europa cruor;*
[19] *Cum dimicantes lenta prospiceres viros,*
Incerta voti. [20] *perge, thalamos appara.*

2 Veteres nihil non initiabantur ab augurio, in nuptiis itaque adhibiti auspices.
3 Digna sane pronuba quæ hasce funestas nuptias conciliaret, nam & ipsa bis rapta, jura jugalia violaverat, Paridem secuta Menelaum deseruerat, Deiphobum prodiderat, Trojamque in prioris mariti gratiam.
4 Sup. ỳ. 360.
5 Polyxena.
6 Repentina, & subita mors, *quæ & Iulio Cæsari optata contigit.*
7 Duces Græcos, qui mihi invitæ has partes mandarunt.
8 Conversa ad Polyxenam, hæc.
9 Pyrrhus, cui campi Thess. patent lata regna. te in conjugium petit.
10 Maris Dea, Neptuni conjux.

11 Mater Achillis Dea marina. Pelei uxor. 12 Affinem, neptem, nurum, &c. 13 Nuptiales. 14 Psecados, cosmetæ, ciniflonis, commotriæ, ancillæ ornatricis, quæ *pectitque comas & volvit in orbem.* 15 Ironice. 16 Trojani & Græci. 17 In qua Troja. 18 In qua Græcia. 19 Cum è muro Trojano prospiceres duos maritos tuos monomachia de te certantes, ipsa cui faveas incerta legitimone Menelao an raptori Paridi. 20 *Ironice.*

Tedis

Tedis quid opus est? quidve [21] solenni face?
Quid igne? [22] thalamis Troja prælucet novis.
Celebrate Pyrrhi, Troades, connubia;
Celebrate [23] digne planctus & gemitus sonent.
HEL. *Ratione quamvis careat, & flecti neget*
Magnus dolor, sociosque nonnunquam sui
Mæroris ipsos oderit; causam tamen
Possum tueri judice infesto meam;
[24] *Graviora passa.* [25] *luget Andromacha Hectorem,*
Et Hecuba Priamum: solus occulte Paris
Lugendus Helenæ est. [25] durum & invisum & grave est,
Servitia ferre. *patior hoc olim jugum*
Annis decem captiva. [26] *prostratum Ilium est,*
[27] *Versi penates. perdere est patriam grave;*
Gravius [28] timere. vos [28] levat tanti mali
[29] *Comitatus.* [29] *in me victus & victor furit.*
Quam quisque famulam traheret, incerto diu
Casu pependit; me [30] meus traxit statim
Sine sorte dominus. [31] *caussa bellorum fui,*
Tantaque Teucris cladis. hoc verum puta,
Spartana puppis vestra si secuit freta:
Sin rapta Phrygiis præda remigibus fui,
Deditque donum judici victrix Dea:
Ignosce [32] Paridi. [33] *judicem iratum mea*
Habitura caussa est: ista Menelaum manent
Arbitria. [34] *nunc hanc luctibus paulum tuis,*
Andromacha, oratiis flecte. vix lacrymas queo
Retinere. [35] AN. *quantum est, Helena quod lacrymat,*
Cur lacrymat autem? fare, quos Ithacus dolos, malum!
Quæ scelera nectat. utrum ab Idæis jugis
Iactanda virgo est? arcis an celsæ edito
Mittenda saxo? num per has vastum in mare
Volvenda rupes, latere quas scisso levat
Altum vadosos [36] Sigeon spectans sinus?
Dic, fare quidquid subdolo vultus tegis.
Leviora mala sunt cuncta, [37] quam Priami gener

21 Nuptiali, Thebaid. 263, & 507.
22 Sarcastice.
23 Planctu sc. & gemitu, ut seq.
24 Quam vos.
25 Vobis aperte luctum licet profiteri, mihi occulte lugendus est Paris
26 Vobis.
27 Quod ego facio, deserti à me mariti ultionem timens.
28 Vide Chorum sequentem ỷ. 1009.
29 Me Trojani & Græci detestantur.
30 Menelaus, prior maritus.
31 *Antipophora*, at dicetis me meruisse quæ fuerim causa belli & cladis Trojanæ; ego autem non fui causa, neque enim ultro secuta sum Paridem, sed ab eo rapta, & donata quidem illi à Venere. sup. ỷ. 66.
32 Qui datum sibi à Dea munus vindicavit jure suo.
33 Quod vero meum peccatum spectat pœnamque, severum satis habebo judicem Menelaum, nempe læsum, iratum.
34 Polyxenam ad nuptias tu flecte, namque ego vix lacry. &c.
35 Magnum certe aliquod imminet malum, quod Helenam malis induratam in lacrymas cogat.
36 Trojæ promontorium.
37 Quam ut Polyxena nubat patris sui interfectori.

Hecubaeque Pyrrhus. fare, quam pœnam pares.
Exprome, & unum hoc deme nostris cladibus,
Falli. paratas perpeti mortem vides.
HEL. *Vtinam juberet me quoque* [38] *interpres deûm*
Abrumpere ense lucis invisæ moras,
Vel Achillis ante busta, furibunda manu
Occidere Pyrrhi, fata comitantem tua
Polyxene miseranda; quam tradi sibi,
Cineremque Achilles ante mactari suum,
[39] *Campo maritus ut sit* [39] *Elysio, jubet.*
AND. *Vide, ut* [40] *animus ingens lætus audierit necem.*
Cultus decoros regiæ vestis petit,
Et admoveri crinibus patitur manum.
Mortem putabat [41] *illud,* [42] *hoc thalamos putat.*
At misera luctu mater audito stupet,
Labefacta mens succubuit. assurge, alleva
Animum, & cedentem misera firma spiritum.
[43] *Quam tenuis anima vinculo pendet levi!*
[44] *Minimum est, quod Hecubam facere felicem potest.*
Spirat; revixit: [45] *prima* mors miseros fugit:
HEC. *Adhuc Achilles vivit in pœnas Phrygum?*
Adhuc rebellat? ô manum Paridis [46] *levem!*
Cinis ipse nostrum sanguinem ac tumulus sitit.
Modo [47] *turba felix latera cingebat mea:*
Lassabar in tot oscula, in totum gregem
Dividere [48] *matrem* [49] *sola nunc hæc est super,*
Votum, comes, levamen, afflictæ quies.
Hæc totus Hecubæ fætus. hac [50] *sola vocor*
Iam voce mater. [51] *dura & infelix, age,*
Elabere anima. denique hoc unum mihi
Remitte funus. irrigat fletus [52] *genas,*
Imberque victo subitus è vultu cadit.
Lætare, gaude, gnata. quam vellet [52] *tuos*

38 Calchas. sup. 192. & ℣. 359.
39 Sede & domicilio beatarum animarum corpore exutarum. ἀπὸ τῆς λύσεως, id est, solutione. aliis ab ἤλυσις, id est, profectione. quem campum sub terra locant nonnulli, in orbe Lunæ alii, alii in Sphæra quæ ἀπλανής dicitur, in insulis fortunatis & Atlanticis alii, in Hispania Homerus, &c. Quum vero amœnitatem & gaudia Paradisi (cujus cognitionem ab Ægyptiis & literis sacris habuere) Philosophi & hos secuti poetæ ad Elysium suum transtulerint; cur non & nomen indidem ex אל אשל id est, Dei nemus?
40 Polyxenæ, quæ muta inducitur persona, quasi virginem ingenuam deceat silentium. Quæ tamen apud Euripidem σιωπᾶν, inquit, μετ' εὐλογίας χρόνων ἐχύρησεν. 41 Pyrrho nubere. 42 Occidi. 43 Quam facile evolat senilis anima? Herc. Fu. 1308. 44 Facilis mors & unius quasi spiritus evolans Hecubam servitute ac miseriis liberare valet. 45 Mors vero maxime fugit miseros. 46 Quæ Achillem non in totum interfecerit. sup. ℣. 346. 47 Liberorum sup. ℣. 32. 48 Affectus & officia materna. 49 Supererat quidem Cassandra, aliis Alexandra, sed non comes matris. *Namque trahebatur passis Priameia virgo Crinibus à templo Cassandra adytisque Minervæ.* inf. ℣. 960. & 975. 50 Cassandræ solius. 51 Difficilis ad exeundum. 52 Polyxenæ.

Cassandra [53] *thalamos, vellet Andromache tuos.*
AN. *Nos Hecuba, nos, nos, Hecuba, lugendæ sumus,*
Quas mota classis huc & huc sparsas feret.
Hanc chara tellus sedibus patriis teget.
HEL. [54] *Magis invidebis, si tuam sortem scias.*
AN. *An aliqua pœnæ pars mea ignota est mihi?*
HEL. [55] *Versata dominos urna captivis dedit.*
AN. *Cui famula tradar, ede: quem dominum voco?*
HEL. *Te sorte prima* [56] *Scyrius juvenis tulit.*
AN. *Cassandra* [57] *felix! quam furor sorte eximit,*
Phœbusq;. HEL. [58] *regum hanc maximus rector tenet.*
HEC. *Estne aliquis* [59] *Hecubam qui suam dici velit?*
HEL. *Ithaco obtigisti* [60] *præda* [60] *nolenti* [61] *brevis.*
HEC. *Quis tam impotens ac dirus, & iniquæ ferus*
Sortitor urnæ, [62] *regibus reges dedit?*
Quis tam sinister dividit captas deus?
Quis arbiter crudelis, & miseris gravis,
[63] *Eligere dominos nescit? & sæva manu*
Dat iniqua miseris fata? [64] *quis matrem Hectoris*
Armis Achillis miscet? ad Vlyssem vocor?
[65] *Nunc victa, nunc captiva, nunc cunctis mihi*
Obsessa videor cladibus. domini pudet,
Non servitutis. [66] *Hectoris spolium feret,*
Qui tulit Achillis? sterilis, & sævis fretis
Inclusa tellus, num capit tumulos meos?
Duc, duc, Vlysse. [67] *nil moror; dominum sequor:*
[Me mea sequantur fata. non pelago quies
Tranquilla veniat. sæviat ventis mare,
Et bella, & ignis, & mea, & Priami mala.
Dumque ista venient, interim hac pœna [68] *in loco est:*
Sortem occupavi, præmium [69] *eripuit mihi.]*
Sed incitato Pyrrhus accurrit gradu,
Vultuque torvo. Pyrrhe, quid cessas? age

53 Mori, ut tu.
54 Invidendo fœlicitati illius, tuam dolebis.
55 Sup. ℣. 58.
56 Pyrrhus Achillis filius ex Deidamia Lycomedis Scyri regis filia. sup. ℣. 340.
57 Propter divinationem & sacerdotium Phœbi sorte exempta.
58 Agamemnon Cassandram extra sortem habet.
59 Quia vetulam. sup. 63.
60 *Præda mala sors quam victor Vlysses Esse suam nollet.*
61 Cito enim ab Vlysse dimissa ad Thracas fugit, ubi in canem conversa, id est, rabidis conviciis omnes impetens, lapidibus obruta est.
62 Nonnullis placet lectio, *haud regibus reges.*
63 Dignos eligere nescit, sed cæca sorte indigne miscet.
64 Vt eidem Vlyssi cui adjudicata sunt Achillis arma contingat Hecuba, *cujus rationem subjungit* ℣. 988. Hect. sp. &c.
65 Postquam Vlyssi sorte contigerim.
66 Me matrem Hectoris. spolium autem proprie vestis corpori detracta dicitur.
67 Sequar tamen, ut & infortunia mea Vlyssem comitentur.
68 Lege ex autoritate Ios. Scaligeri, *in lucro est.* namque misera omnia sævaque pro lucro deputabo, modo comparatur Vlysses.
69 Legit idem Scal. *Eripui*, Vt sit ab athletis translatio, qui sæpe victori securo extra sortem præmium eripiebant. quid si legamus? *fors occupavit.* ac si diceret, & hoc ante sortem optavi ut infausta comes adderer Vlyssi, Iam vero fors occupavit, præmiumque eripuit mihi.

70 *Reclu-*

[70] Reclude ferro pectus, & Achillis tui
Conjunge soceros. perge [71] mactator senum;
Et [72] hic decet te sanguis: [73] abreptam trahe.
Maculate superos cæde funesta deos,
Maculate [74] manes. quid precer vobis? precor
His [75] digna sacris æquora, hoc classi accidat,
Toti Pelasgæ, ratibus hoc mille accidat,
[76] Mea precabor cum vehar quidquid rati. [77]

70 Me nt nuper Priamum confice, conjungeque nos per mortem soceros in his funestis nuptiis patris tui. 71 Sup. 45. 72 Meus senilis hic cruor. 73 Polyxenam. 74 Inferos. *vel* Achillis umbram. 75 Sæva, tumida, infesta. 76 Sup. ℣. 992. 77 Atque huc quinque versus à versu 992. uncinulis inclusos, trajiciendos contendit I. Scal. cui adstipulatur P. Scriverius.

CHORUS.

Chorus, occasione sumpta ab Helena dicto sup. v. 911. vos levat tanti mali comitatus, ***solatur se communi malo, quasi*** solamen miseris socios habuisse doloris; ***quod tamen solatium ipsis sortito disjunctis ablatum fore.***

Dulce mærenti populus dolentum,
Dulce lamentis resonare gentes.
Lenius luctus lacrymæque mordent,
Turba quas fletu similis frequentat.
Semper, ah, semper dolor ipse magnus
[1] Gaudet in multos sua fata mitti,
Seque non solum patuisse pœnæ.
Ferre, quã sortem patiuntur omnes,
Nemo recusat.
[2] Nemo se credit miserum, licet sit.
Tolle felices, removeto multo
Divites auro, removeto, [3] centum
Rura qui scindunt opulenta bubus;
Pauperi surgent animi jacentes.
Est miser nemo nisi comparatus.
Dulce in immensis posito ruinis
Neminem lætos habuisse vultus.
Ille deplorat, queriturque fatum,
Qui secans fluctum rate [4] singulari
[5] Nudus in portus cecidit petitos.
Æquior casum tulit & procellas,

1 Gaudet sua mala in multos mitti, communicari.

2 Sit nemo dives; & ipsi pauperes sibi non videbuntur miseri.

3 *Terram qui centum vertebat aratris.* Virg. de Galeso. 7 Æneid.

4 Vnica. sola, singula. μονόκοπος ἀνήρ.
5 E naufragio enatans.

Mille qui ponto pariter carinas
Obrui vidit, tabulaque litus
Naufraga spargi, mare cum coactis
Fluctibus [6] Corus prohibet reverti.
Questus est [7] Hellen cecidisse Phryxus,
Cum [8] gregis ductor radiante villo
Aureo fratrem simul & sororem
Sustulit tergo, medioque [9] jactum
Fecit in ponto. [10] tenuit querelas
[11] Et vir, & Pyrrhe, mare cum viderent,
[12] Et nihil præter mare cum viderent,
[13] Vnici terris homines relicti:
Solvet [14] hunc cœtum lacrymasq; nostras
Sparget huc illuc agitata classis,
Et [15] tuba jussi dare vela nautæ,
Cum semel ventis properante remo
Prenderint altum, [16] fugietque litus.
Quis status mentis miseris, ubi omnis
Terra decrescet, pelagusque crescet?
Celsa cum longe latitabit Ide;
Tum puer matri, genitrixque gnato,
Troja qua jaceat regione monstrans
Dicet, & longe digito notabit:
Ilium est illic, ubi fumus alte
Serpit in cœlum, [17] nebulaque turpes.
Troes hoc signo patriam videbunt.

6 Thyest. ℣. 576.
7 Phryxus & Helle patrem Athamanta & novercam Ino fugientes, ariete aurei velleris conscenso pontum transfretare aggressi sunt, quod ille quidem fecit, Helle vero submersa nomen ponto reliquit.
8 Aries aureo vellere radians. 9 Jacturam Helles. 10 Contra, Deucalion & Pyrrha non conquerebantur malum late patens. 11 Al. *Et vir & uxor.* 12 Iste versus in plerisque lib. non habetur. 13 Diluvium in Thessalia tempore Deucalionis, de quo Poëtæ tanquam generali loquuntur. 14 Nostrum, captivarum vid. argumentum hujus Chori.
15 ὀρθίαν ὅταν Σάλπιγγος ἠχὼ δῶσιν ἀρχηγοὶ στρατοῦ Πρὸς ναῦς Ἀχαιῶν Eurip. Troad. 16 In altum e portu vectis terra recedere videtur. *Provehimur portu, terræque urbesque recedunt.* Oculus enim quiescere nos judicans, motu conspecto, quasi semet retractans terram retro tendere opinatur. 17 Ascendentis fumi.

ACTVS QVINTVS.

NVNCIVS. ANDROMACHA. HECVBA.

Nuntius matribus narrat, ut è turri præcipitatus fuerit Astyanax, & Polyxena ad tumulum Achillis cæsa.

O [1] *Dira fata, sæva, miseranda, horrida,*
Quod tam ferum, [2] *tam triste bis quinis scelus*
Mars vidit annis, quod prius referens gemam?
[3] *Tuosne potius; an tuos luctus anus?*
HEC. *Quoscunque luctus fleveris, flebis meos.*
Sua quemque tantum, me omnium clades premit.
[4] *Mihi cuncta pereunt: quisquis est, Hecuba est, miser.*
NVN. *Mactata virgo est. missus è muris puer.*
Sed uterque letum mente generosa tulit.

1 Incrementum Rhetoricum.
2 Cujusmodi non vidimus bello decennali.
3 Tuos-ne ô Andromacha, an tuos ô Hecuba?
4 Reginæ, & in omnes miserias superstitem.

AN. Ex-

AN. *Expone seriem cædis, & duplex nefas*
Prosequere, gaudet [5] *animus ærumnas meus*
Tractare totas; ede, & enarra omnia.
NVN. [6] *Est una magna turris è Troja super,*
Assueta Priamo; cujus è fastigio
Summisque pinnis arbiter belli sedens
[7] *Regebat acies:* [8] *turre in hac blando sinu*
Fovens nepotem, cum metu versos gravi
Danaos fugaret Hector & ferro & [9] *face,*
Paterna puero bella monstrabat senex.
Hæc nota quondam turris, & muri decus,
Nunc sæva cautes, undique affusa ducum
Plebisque turba cingitur. [10] *totum coit*
Ratibus relictis vulgus. his collis procul
[11] *Aciem patenti liberam præbet loco;*
His alta rupes, cujus è cacumine
Erecta summos turba [12] *libravit pedes.*
Hunc pinus, illum laurus, hunc fagus [13] *gerit,*
Et tota populo sylva suspenso tremit.
Extrema montis ille prærupti petit,
Semiusta at ille tecta, vel saxum imminens
Muri cadentis pressat. atque aliquis (nefas!)
[14] *Tumulo ferus spectator Hectoreo sedet.*
Per spatia late plena sublimi gradu
Incedit Ithacus, parvulum dextera trahens
Priami nepotem: nec gradu segni puer
Ad alta pergit mœnia. ut summa stetit
Pro turre, vultus huc & huc acres tulit,
Intrepidus animo. qualis [15] *ingentis feræ*
Parvus tenerque fœtus, & nondum potens
Sævire dente, jam tamen tollit minas,
Morsusque inanes tentat. atque animis tumet;
Sic ille dextra prensus hostili puer
Ferox, [16] *superne moverat vulgum ac duces,*
Ipsumque Vlyssem: [17] *non flet e turba omnium,*
Qui fletur: ac dum verba fatidici & preces
[18] *Concipit Vlysses vatis, & sævos ciet*
Ad sacra superos, [19] *sponte desiluit sua*

5 Induratum jam, malis insensatus & insanus.
6 Superest è Troja turris una portæ Scææ, quod ad sinistram esset dicta, e qua Priamus, Antenor, &c. prœlia & exercitus spectabant ut Iliad. γ.
7 Signo è mœnibus dato congrediendi cum hoste, vel receptus.
8 *Mittitur Astyanax illis de turribus unde Pugnantem pro se proavitaque regna tuentem Sæpe videre patrem monstratum à matre solebat.*
9 Quam in naves impulit.
10 Confluunt universi à classe ad miserandum hoc spectaculum.
11 Prospectum.
12 In pedum digitos erecta. vel sedens lib. ped.
13 Ascendentes, sc. ut Astyanacta pronectum spectarent. Al. *tegit*. 14 Violati sepulchri. sup. ỿ.639. 15 Leonis catulus. 16 E turri sc. Al. *Superbe*. alto animo mortem despiciens. 17 *Ille solus non flet* pro quo omnes flebant. *At populus lacrymas, quas ille tenebat, non tenet.* 18 Prout à Calchante vate instructus & edoctus fuerat. 19 Projecit se in medium urbis. vel populi illic adstantis. Sunt qui insertum eunt hoc hemistichium, adduntque; *non trepidus puer*. verum cura autoritatem libri unius.

In media Priami regna.
AN. [20] *Quis Colchus hoc, quis* [21] *sedis incertæ Scytha*
Commisit? aut [22] *quæ Caspium tangens mare*
Gens juris expers ausa? non [23] *Busiridis*
Puerilis aras sanguis aspersit feri.
Nec [24] *parva* [25] *gregibus membra Diomedes suis*
Epulanda posuit. quis tuos artus teget,
Tumuloque tradet? NVN. [26] *quos enim præceps locus*
Reliquit artus? ossa disjecta & gravi
Elisa casu, signa clari corporis,
Et ora, & illas nobiles patris notas
Confudit imam pondus ad terram datum.
Soluta cervix; silicis [27] *impulsu caput*
Ruptum, cerebro penitus expresso; jacet
Deforme corpus. AN. [28] *hic quoq; est similis patri.*
NVN. *Præceps ut altis cecidit è muris puer,*
Flevitque Achivûm turba, quod fecit, nefas;
Idem ille populus [29] *aliud ad facinus redit,*
[30] *Tumulumque Achillis. hujus extremum latus*
Rhœtea leni verberant fluctu vada;
Adversa cingit campus, & clivo levi
Erecta medium vallis includens locum
Crescit theatri more. concursus frequens
Implevit omne litus: hi classis [31] *moras*
Hac morte solvi rentur; hi stirpem hostium
Gaudent recidi: magna pars vulgi levis
[32] *Odit scelus, spectatque. nec Troes minus*
Suum frequentant funus, & pavidi metu
Partem ruentis ultimam Trojæ vident.
Cum subito [33] *thalami more præcedunt* [34] *faces:*
It [35] *pronuba illic Tyndaris mœstum caput*
Demissa: [37] *tali nubat* [36] *Hermione* [37] *modo,*
Phryges precantur: sic viro [38] *turpis suo*
Reddatur Helene. terror attonitos movet
[39] *Vtrosque populos.* [40] *ipsa dejectos gerit*
Vultus pudore; [41] *sed tamen fulgent genæ,*

20 Quis immanissimus è Colchis Medeæ crudelitate famosis?
21 Herc. Fu. 532. & Thyest. ÿ. 628. & 1045.
22 Hyrcani, barbari & crudeles.
23 Herc. Fu. 484.
24 Puerorum.
25 Equis. Herc. Fu. 225.
26 Neque enim sepultura opus erit laceris & dispersis artubus. *Quid enim superest de corpore? quis membra, quis ossa invenit? obtritum pueri perit omne cadaver More animæ.*
27 Al. *incussu.* Al. *incursu.*
28 Etiam in hoc similis patri, quem lacerum raptarat bigis Achilles.
29 Polyxenæ cædem.
30 Qui ad Rhœtum Trojæ promontorium.
31 Sup. ÿ. 358. 550. & 811.
32 Monet Is. Pontanus in lib. Cantabrigiens. haberi, *tum factus, peccatque.* eadem mente qua supra ÿ. 1117. & qua Tacitus 5 hist. *factum esse scelus loquuntur, faciuntque.*
33 Nuptiali ritu. sup. 360.
34 Thebaid. 263. & 507.
35 Sup. 861.
36 Helenæ & Menelai filia postea à Pyrrho rapta, verum ab Oreste, cui prius desponsata fuerat, repetita, cæso Pyrrho.
37 Nece.
38 Adultera.
39 Trojanos & Græcos.
40 Polyxena.
41 In ipsa morte.

Magis-

Magisque solito splendet extremus decor.
Vt esse Phœbi dulcius lumen solet
Iam jam cadentis, astra cum repetunt vices,
Premiturque dubius nocte vicina dies.
Stupet omne vulgus; [42] *& fere cuncti magis*
[43] *Peritura laudant. hos movet forma decus,*
Hos mollis ætas, hos vaga rerum vices.
Movet animus omnes fortis, & leto obvius
Pyrrhum antecedit. omnium mentes tremunt;
[44] *Miserentur, ac mirantur. ut primum ardui*
Sublime montis tetigit, atque alte edito
[45] *Iuvenis paterni vertice in busti stetit,*
Audax virago non tulit retro gradum;
Conversa ad ictum stat truci vultu ferox.
Tam fortis animus omnium mentes [46] *ferit.*
Novumque monstrum est, Pyrrhus ad cædem piger.
Vt dextra ferrum penitus exacta abdidit,
Subitus recepta morte prorupit cruor
Per vulnus ingens. nec tamen moriens adhuc
Deponit animos. cecidit, ut Achilli [47] *gravem*
Factura terram. prona, & irato impetu.
[48] *Vterque flevit cœtus. at timidum Phryges*
Misere gemitum. clarius victor gemit.
Hic ordo sacri. non stetit fusus cruor,
Humove summa fluxit: [49] *obduxit statim,*
Sævusque totum sanguinem tumulus bibit.
HEC. *Ite, ite Danai, petite jam tuti domos,*
Optata velis maria diffusis secet
Secura classis. concidit virgo, ac puer.
Bellum peractum est. quo meas lacrymas feram?
Vbi hanc anilis [50] *exspuam leti moram?*
Gnatam, an nepotem; conjugem, an patriam fleam?
An omnia? an me? sola mors votum meum.
[51] *Infantibus violenta,* [52] *virginibus venis,*
Vbicunque properas, sæva: [53] *me solam times,*
Vitasque gladios inter ac tela & faces.
Quæsita tota nocte cupientem fugis.
Non hostis, aut ruina, non ignis meos
Absumpsit artus: [54] *quam prope a Priamo steti?*
NVN. *Repetite celeri maria, captivæ, gradu.*
Iam vela puppis laxat, & classis [55] *movet.*

42 Al. *ut fere.*
43 Al. *Perituram laudant.* nec probe.
44 Lips. *Mirantur & miserentur.*
45 Pyrrhus.
46 Dolore, stupore, commiseratione.
47 Hippolyt. 1274.
48 Troum & Grajorum.
49 Hausit, ebibit.
50 Cum indignatione emittam. Sen. de ira. l. 3. c. ult. *Iam ipsum spiritum exspuimus interim dum trahimus,*
51 Vt Astyanacti.
52 Vt Polyxenæ.
53 *Quo me servas damnosa senectus! Quo Dii crudeles nisi, uti nova funera cernam, Vivacem differtis anum?* eadem apud Ovid. 13. Metam.
54 Cum ad aras ipse occideret, nec tamen cæsa fui.
55 Se movet movetur.

AGAMEMNON.

PERSONÆ.

THYESTES.	EVRYBATES.
CLYTÆMNESTRA.	CASSANDRA.
NVTRIX.	AGAMEMNON.
ÆGISTHVS.	ELECTRA.
CHORVS Argivarum *ſive* Mycenæarum.	STROPHIVS.
	CHORVS Iliadum.

ARGVMENTVM.

Thyeſtis umbra ulciſcendi injuriarum (de quibus vide Thyeſtis argumentum) cupida, filium Ægiſthum in cædem Agamemnonis incitat. Ille itaque Agamemnonem victorem à Troja reducem in convivio impervia irretitum veſte occidit, conſilii cædiſque participe Clytæmneſtra, quam abſente marito Agamemnone corruperat. Caſſandram deinde Agamemnoni amatam ab aris avulſam occidi: Electram, quod fratrem Oreſtem amandârat, carceri mancipari jubent.

ACTVS PRIMVS.

THYESTES.

Thyeſtis umbra ab inferis adveniens Ægiſthum ad vindictam ſibi ab oraculo promiſſam invitat.

[1] Opaca linquens [2] Ditis inferni loca,
Adſum profundo [3] Tartari emiſſus ſpecu.
Incertus [4] utras oderim ſedes magis.
[5] Fugio Thyeſtes inferos, ſuperos fugo.
En horret animus, & pavor membra excutit:
Video [6] paternos, imo fraternos lares.
Hoc eſt vetuſtum Pelopiæ limen domus.
[7] Hinc auſpicari regium capitis decus
Mos eſt Pelaſgis. hoc ſedent alti toro,
Quibus ſuperba ſceptra geſtantur manu.
Locus heic habendæ curiæ: heic epulis locus

1 Inferna, umbroſa quibus interpoſita terra, quæ Ops lucem intercludit. 2 Ἀιδὴς ſed inferni, Plutonis. 3 Hippolyt. 841. 4 Inferasne, an ſuperas. 5 Inferos horreo, ſuperis ipſe horribilis. 6 Pelopis patris mei victoria (de qua Thyeſt. 143.) imo fratris Atrei ſcelere (de quo in Thyeſt. 4 & 5. act.) claros. 7 Thyeſt. 655. Troad. 861. In his atriis coronari ſolent reges.

8 *Libet*

[8] Libet reverti. nonne vel [9] tristes lacus
Incolere satius? nonne [10] custodem Stygis
Tergemina nigris colla jactantem jubis?
Ubi [11] ille celeri corpus evinctus rota
In se refertur; [12] ubi per adversum irritus
Redeunte toties luditur saxo labor;
Ubi tondet ales avida [13] secundum jecur;
Et inter undas fervida [14] exustus siti
Aquas fugaces ore decepto appetit,
[15] Pœnas daturus cœlitum dapibus graves.
Sed ille nostra pars quota est culpa [14] senex?
Reputemus omnes, quos ob infandas manus
[16] Quæsitor [17] urna [18] Cnoßius versat reos:
Vincam Thyestes sceleribus cunctos meis,
A fratre vincar. [19] liberis plenus tribus
In me sepultis, viscera exedi mea.
[20] Nec hactenus fortuna maculavit patrem;
Sed [21] majus aliud ausa commisso scelus;
Natæ nefandos petere concubitus jubet.
[22] Non pavidus hausi dicta, sed cepi nefas.
Ergo ut [23] per omnes liberos irem parens,
[24] Coacta fatis nata fert uterum gravem,
Me patre dignum. versa natura est retro.
[25] Avo parentem, (pro nefas!) patri virum,
Natis nepotes miscui, [26] nocti diem.
Sed sera tandem respicit fessos malis
[27] Post fata demum [28] sortis incestæ fides.
[29] Rex ille regum, ductor Agamemnon ducum,
Cujus secuta mille vexillum rates,
[30] Iliaca velis maria texerunt suis;
[31] Post dena Phœbi lustra devicto Ilio

8 Domo festa seu cœnatione visa, succurrit illi de filiis, quos ibi epulatus fuerat.
9 Acheronta, ex ἄχος & ῥέω quod luctuosis fluat undis. *vel ab* α, & χαίρω quasi illætabilis unda: Styga autem à στυγέω, id est, odi. *tristisque palus innabilis unda Styx.* & Cocytum ἀπὸ τοῦ κωκύειν, à lamentando.
10 Cerberum *Troad.* 403. *Herc. Fu.* 289.
11 *Volvitur Ixion, & se sequiturque fugitque* Al. leg. *celeri tortus & vinctus rota.*
12 Sisyphus. *Hippol.* 1223.
13 Tityi. *Hippol.* 1228.
14 Tantalus. *Thyest.* 152.
15 Ob Pelopem filium diis appositum. *ibid.*

16 Iudex. translatum à consuetudine Romanorum, apud quos, qui judiciis publicis præerat, Quæsitor dicebatur, syncopate Quæstor; qui de crimine diligenter inquirebat & vindicabat. 17 Herc. Fu. 190, & 731. 18 Herc. Fu. 732. 19 Thyest. act. 4. & 5. 20 Nescientem me comedisse proprios filios atque ex ignorantia peccantem. Ios. Scal. legit, *tortina maculavit patrem.* 21 Oraculi monitu, ut cum propria filia concumberem, hinc natum fore ultorem fraterni sceleris. 22 Vindictæ cupidine audax, & obvius sceleri. 23 Filios enim mihi ingessi, me filiæ. 24 Oraculo, ut modo. ℣. 30. 25 Namque ego Ægistho avus & pater, filiæ pater & maritus, sic Ægisthus mihi natus & nepos. 26 *Fugiente per ortus Sole, Thyesteas horret diem cernere mensas.* Thyest. ℣. 774. 27 Post meam fratrisque mortem. 28 Oraculi suadentis incestum. ℣. 30, sub. Al. leg. *sortis incertæ.* 29 Græcorum exercitus imperator. 30 *Hyperbole sonantior.* 31 Post decem solaria lustra, id est, annuos solis cursus, hoc est, annos.

Adest, daturus conjugi [32] *jugulum suæ.*
[33] *Iam jam natabit sanguine alterno domus.*
Enses, secures, tela, divisum gravi
Ictu [34] *bipennis regium video caput.*
Iam scelera prope sunt; jam [35] *dolus, cædes, cruor.*
Parantur [36] *epulæ* [37] *caussa natalis tui,*
Ægisthe, venit. [38] *quid pudor vultus gravat?*
[39] *Quid dextra dubio trepida consilio labat?*
Quid ipse temet consulis, torques, rogas,
An deceat hoc te? [40] *respice ad matrem; decet.*
[41] *Sed cur repente noctis æstivæ vices*
Hiberna longa spatia producunt mora?
Aut quid [42] *cadentes detinet stellas* [43] *polo?*
[44] *Phœbum moramur. redde jam mundo diem.*

32 Feriendum. infra ℣. 883. 33 Vbi Ægisthus interfecerit Atrei filium, ut meos Atreus. alii intellig. de sanguine alterno Agamemnonis, mox Clytæmnestræ & Ægisthi. sed prius magis placet, neque enim lætaretur etiam impia umbra filii sui morte. 34 Quam *dextra lævaque tenens* conjugis incussit capiti Clytæmnestra *fortissima Tyndaridarum.* 35 Vestis, quæ negaret exitum capiti & manibus. infr. ℣ 882. 36 Simulatæ & funestæ Agamemnoni, ut quondam mihi. 37 Vltio per te promissa. sup. ℣. 30. 38 An te pudet uxorem patruelis stuprasse? 39 An dubitas patruelem interficere? 40 Decere proculdubio te hæc scelera fatebere, si memineris te matre incesta natum. 41 Sed cur nox hæc æstiva (quam contractiorem esse oporteret) æquat longitudine hybernas? 42 Iam occidere paratas. *vel* quas jamdudum occidisse tempus erat. 43 Hoc hemisphærio. 44 Mea illi in mora præsentia. meum refugit conspectum. vid. Thyest. ℣. 119.

CHORUS ARGIVARUM.

Chorus è mulieribus Argivis seu Mycenæis (vid. argum. primi Chori Thyestæi) *excelsam fortunam queritur instabilem, anxiam, periculis obnoxiam; mediocrem itaque illi præfert.*

O Regnorum magnis fallax
Fortuna [1] bonis, in præcipiti
Dubioque nimis excelsa locas.
Nunquam placidam sceptra quietem,
Certumve sui tenuere diem.
[2] *Alia ex alia cura fatigat,*
Vexatque animos nova tempestas.
Non sic [3] *Libycis Syrtibus æquor*
Furit [4] *alternos volvere fluctus;*
Non [5] *Euxini turget ab imis*
Commota vadis unda, [6] *nivali*
Vicina polo;

1 Splendore quidem, & specie bonis; revera atque exitu plerumque malis. τὸ μὲν πράσσοντον ἡδὺ τ' ἐν δεσμοῖσι δ' λυπρόν. Eurip. 2 Herc. Fu. ℣. 207. *alterius curæ finis gravius est futuræ.* 3. Vid. Herc. Fu. 322. 4 Fluxu refluxuque impetuosos. 5 Quibusdam καθ' ἀντίφρασιν dict. rectius. quod cum prius ob accolarum inhospitalitatem vel latronum immanitatem ἄξενος dicta fuerit regio illa, Herculis tandem opera latrociniis purgata & aliarum gentium commercio emollita εὔξενος nuncupata est. 6 Septentrionali.

Vbi cœruleis [7] *immunis aquis,*
Lucida verſat [8] *plauſtra Bootes:*
Vt præcipites regum caſus
Fortuna rotat.
Metui cupiunt, [9] *metuique timent.*
Non nox illis alma receſſus
Præbet tutos; [10] *non curarum*
Somnus domitor pectora ſolvit.
Quas non [11] *arces ſcelus* [12] *alternum*
Dedit in præceps? impia [13] *quas non*
Arma fatigant? jura, pudorque
Et conjugii ſacrata fides,
Fugiunt aulas: *ſequitur triſtis*
Sanguinolenta [14] *Bellona manu,*
Quæque ſuperbos urit [15] *Erinnys,*
Tumidas ſemper comitata domos;
Quas in planum qualibet hora
Tulit ex alto. licet arma vacent,
Ceſſentque doli;
[16] Sidunt ipſo pondere magna,
Ceditque oneri Fortuna ſuo.
Vela ſecundis inflata notis,
Ventos nimium timuere ſuos.
[17] *Nubibus ipſis inſerta caput*
Turris pluvio vapulat Auſtro:
Denſaſque nemus ſpargens umbras
Annoſa videt robora frangi.
[18] Feriunt celſos fulmina colles.
[19] Corpora morbis majora patent:
Et cum in paſtus armenta vagos
Vilia currunt, [20] placet in vulnus
Maxima cervix. [21] quidquid in altum
Fortuna tulit, ruitura levat.
[22] Modicis rebus longius ævum eſt.
Felix mediæ quiſquis turbæ
Sorte quietus,
Aura [23] ſtringit litora tuta:
Timiduſque mari credere cymbam,
Remo terras propiore legit.

7 Eadem ratione, qua Vrſæ, vid. Thyeſt. 476.

8 Med. ℣. 315.

9 Multos timeat neceſſe eſt, quem multi timent.

10 εὖθ' ὁ πανδαμάτωρ καὶ ὁ παγκρατὴς ὕπνος Λύῃ πεδήσας. Soph.

11 Regias. vid. Thyeſt. 453, & 740.

12 A regibus ſibi mutuo illatum.

13 Arces?

14 Enyo, bellorum dea, Martis ſoror, auriga.

15 Furia. Erinnyes autem tres θεαὶ σεμναὶ καὶ τιμωρητικαί, Tiſiphone, Megæra & Alecto natæ è guttis ſanguinis Saturni verendorum.

16 *In ſe magna ruunt.*

17 Alta, quæ *caput inter nubila condit.* vid. Hippol. chorum ult. à ℣. 1120. qui totus huic choro concinit.

18 *Plurimaque hujus Montibus in ſummis veſtigia cernimus ignis,* Lucret. 6. *feriuntque ſummos fulmina montes.*

19 Τὰ γὰρ περισσὰ κἀνόνητα σώματα Πίπτειν βαρείαις πρὸς θεῶν δυσπραξίαις, [illegible] Sophoc.

20 Eximuntur ad cædem e grege pulcherrimi quique boves.

21 *Tolluntur in altum, ut lapſu graviore ruant.* Claud.

22 *Moderata durant. Firma mediocria.*

23 Radit, *neque poſtea* legit litus.

ACTVS SECVNDVS.

CLYTÆMNESTRA. NVTRIX.

Sibi male conscia Clytæmnestra, atque adulterii pœnas, redeunte jam marito, verita, κακὰ κακοῖς ἰᾶσθαι statuit. meditatur itaque Agamemnoni exitium: dissuadet nutrix.

Quid segnis anime, [1] tuta consilia expetis?
Quid fluctuaris? clusa jam melior via est.
Licuit pudicos conjugis quondam toros,
Et sceptra casta vidua tutari fide.
Periere mores, jus, decus, pietas, fides,
Et qui redire, cum perit, nescit pudor.
Da frena, & omnem prona nequitiam incita.
Per scelera semper sceleribus tutum est iter.
Tecum ipsa nunc evolve [2] fœmineos dolos,
Quod ulla conjux perfida, atque impos sui,
Amore cæco; quod novercales manus
Ausæ; quod [3] ardens impia virgo face,
[4] Phasiaca fugiens regna [5] Thessalica trabe;
Ferrum, venena, vel [6] Mycenæa domo,
Conjuncta [7] socio, profuge furtiva rate.
Quid timida loqueris furta, & exilium, & fugas?
[8] Soror ista fecit. te decet majus nefas.
NVT. *Regina Danaûm, inclytum Ledæ genus,*
Quid tacita versas? quidve consilii impotens
Tumido feroces impetus animo geris?
Licet ipsa sileas, [9] totus in vultu est dolor.
Proin quidquid est, da tempus ac spacium tibi.
[10] Quod ratio nequiit, sæpe sanavit mora.
CLY. *Majora cruciant, quam ut moras possim pati.*
Flammæ medullas & cor exurunt meum.
Mistus [11] dolori subdidit stimulos [12] timor.
Invidia pulsat pectus. hinc animum jugo
Premit [13] Cupido turpis, & vinci vetat,
Et inter istas mentis obsessæ faces
Fessus quidem, & dejectus, & pessundatus
Pudor [14] rebellat. fluctibus variis agor:
[15] Vt cum hinc profundum ventus, hinc æstus rapit,
Incerta dubitat unda, cui cedat malo.

1 Honestam receptionem, vel excusationem, deprecationem culpæ, &c.
2 *Emphatice* nihil inausum intentatumque relinquentes.
3 Medea Iasonis amore ardens. vid. Med. & Hipp. 561.
4 Colchica à Phaside flu.
5 Argo. vide Med. 609.
6 Mycenis Agamemnonis.
7 Ægistho adulterii & periculi socio.
8 Helena soror mea fugit Paridem secuta.
9 Prodit dolorem vultus. Med. ỷ. 444.
10 Χρόνος μαλάξει, νῦν δ' ἔτ' ἡβάσκει κακόν. Eurip.
11 De pellice Cassandra.
12 Ne deprehensi adulterii pœnas luma[?] maritus.
13 Adulterii Ægisthi.
14 Nec cedit honesto conjugis amori.
15 *Vtque carina, Quam ventus premit & vento contrarius æstus Vim geminam sentit, paretque incerta duobus.*

Proinde

Proinde omisi [16] *regimen è manibus meis.*
Quocunque me ira, quo dolor, quo spes feret,
Huc ire pergam. fluctibus dedam ratem.
Vbi animus errat; optimum est casum sequi.
NV. Cæca est temeritas, quæ petit casum ducē.
CL. *Cui* [17] *ultima est fortuna, quid dubiam timet?*
NV. *Tuta est, latetque culpa, si pateris, tua.*
CL. [18] Perlucet omne regiæ vitium domus.
NV. *Piget prioris, & novum crimen struis?*
CL. *Res est profecto stulta, nequitia modus.*
NV. [19] Quod metuit, auget, qui scelus scelere obruit.
CL. [20] *Et ferrum & ignis sæpe medicina loco est.*
NV. [21] *Extrema primo nemo tentavit loco.*
CL. [22] *Capienda rebus in malis præceps via est.*
NV. *At te reflectat conjugii nomen sacrum.*
CL. [23] *Decem per annos vidua respiciam virum?*
NV. *Meminisse debes sobolis ex illo tuæ.*
CL. [24] *Equidem & jugales filiæ memini faces;*
Et generum Achillem. [25] *præstitit matri fidem.*
NV. *Redemit illa classis immotæ moras,*
Et maria pigro fixa languore impulit.
CL. *Pudet, pigetque!* [26] *Tyndaris cœli genus,*
[27] *Lustrale classi Doricæ peperit caput.*
Revolvit animus virginis [28] *thalamos meæ,*
Quos ille dignos [29] *Pelopia fecit domo,*
Cum stetit ad aras ore sacrilego pater
Quasi nuptiales. horruit Calchas sua
Responsa vocis, & [30] *recedentes focos.*
O scelera semper sceleribus vincens domus!
[31] *Cruore ventos emimus, bellum nece.*
NV. *Sed vela pariter* [32] *mille fecerunt rates.*
CL. *Non est soluta prospero classis* [33] *Deo:*

16 Clavum, gubernaculum rectæ rationis.
17 In extremo, quo deterius nil potest esse.
18 In omnium oculis & ore positum est. *Tanto conspectius in se crimen habet, quanto major, qui peccat, habetur.*
19 Scelus, scelerisque pœnam.
20 Cauterio, candenti ferro obsistitur cancris, gangrenis, &c. *Vt redimas corpus, ferrum patieris & ignes.*
21 *Cuncta prius tentanda, sed immedicabile vulnus Ense recidendum,* &c.
22 In rebus asperis & tenuis spei fortissima quæque consilia sunt tutissima, sed in bellicis politicisque utibile hoc, in peccando minime.
23 Egregius sane conjux, qui me per decem annos reliquit. de vidua autem vid. Hippolyt. ℣.620.
24 Et memini quo pacto sub prætextu nuptiarum cum Achille accersiverit Iphigeniam, eamque immolaverit Dianæ. Troad. 162.
25 Ironice.
26 Ego Tyndari filia putativa, revera Iovis ex Leda, *seu ut quidam* Nemeseos. vel ego filia Tyndari cui Iup. abavus. Namque Helena & Pollux altero ovo editi Iovis progenies dicuntur; Castor & Clytæmnestra, Tyndari, ex altero ovo.
27 Expiativum, ventos rediinens. vid. Troad. 161.
28 Modo. ℣.156.
29 Sæva, crudeli, quæ liberos mactare solet, ut Tantalus Pelopem, Atreus tres Thyestis filios.
30 *Pathos.* sic Thyest. ℣.766.
31 Vid. Troad. 161.
32 Quos tamen Homerus 1080 computat; Dares Phrygius 1140, Dictys 1295.
33 Numine, vel etiam Diana, vid. Herc. Fu. 384.

Ejecit [34] *Aulis impias portu rates.*
[35] *Sic auspicatus bella, non melius gerit.*
[35] *Amore captæ captus; immotus* [37] *prece,*
[38] *Sminthea tenuit spolia Phœbei ducis,*
Ardore sacræ virginis jam tum furens.
[39] *Non illum Achilles flexit indomitus minis;*
Non [40] *ille solus fata qui mundi videt,*
[41] *In nos fidelis augur, in captas levis;*
Non populus [42] *æger &* [43] *relucentes rogi.*
Inter ruentis Græciæ stragem ultimam
Sine hoste victus [44] *marcet, ac Veneri vacat,*
Reparatque amores: neve desertus foret
A pellice unquam barbara [45] *cœlebs torus,*
[46] *Ablatam Achilli diligit Briseida:*
Nec rapere puduit è sinu vulsam [47] *viri.*
[48] *En Paridis hostem! nunc novum vulnus gerens.*
Amore [49] *Phrygiæ vatis incensus* [50] *furit:*
Et post [51] *trophæa Troica, ac versum Ilium,*
Captæ maritus remeat, & Priami gener.
Accingere, anime; bella non levia apparas:
[52] *Scelus occupandum est. pigra, quē exspectas diem?*
Pelopia [53] *Phrygiæ sceptra dum teneant* [53] *nurus?*
[54] *An te morantur virgines viduæ domi;*
Patrique Orestes similis? horum te mala
Ventura moveant, turbo queîs rerum imminet.
Quid misera cessas? en adest natis tuis
Furens noverca, per tuum, si aliud nequit,
Latus exigatur ensis, & perimat duos.
Misce cruorem. perde pereundo virum.
Mors misera non est, commori [55] *cum quo velis.*
NV. *Regina, frena temet & siste impetum;*

34 Bœotiæ portus, Græcorum statio in Trojanos conjurantium. 35 Corde virginis filiæ imperatoris. 36 Astynomes, Chryseidos. Troad. 222. 37 Patris Chrysæ filiam redempturi. 38 Filiam Chrysæ Sacerdotis Apollinis Sminthei, παρὰ τῦ σμίνθας, i. mures κτείνειν, θεὸς μυοκτόνος. al. à Smynthe opp. 39 Non flexit minis. *vel* Achilles indomitus minis. 40 Calchas οἰωνοπόλων ὄχ' ἄριστος Ὃς ᾔδη τά τ' ἐόντα, τά τ' ἐσσόμενα, πρό τ' ἐόντα. 41 Statim Agamemnoni creditus, ubi Iphigeniam Dianæ immolandam cecinit, quando fateretur reddendam Briseida, fidem ejus elevavit Agam. Μάντι κακῶν, &c. Αἰεί τοι τὰ κάκ' ἐστὶ φίλα φρεσὶ μαντεύεσθαι. 42 Peste laborans. *notum ex Hom. Il. α.* 43 Αἰεὶ δὲ πυραὶ νεκύων καίοντο θαμειαί. 44 *In Venerem putris.* 45 Hippol. 230. 46 Hippodamiam Brisei filiam per præcones Achilli aufert. 47 Achillis fortis, vel illam maritali amore tenentis. 48 En pulchrum adulterii vindicem. *Iron.* 49 Cassandræ, seu Alexandriæ. vid. Troad. 34, & 966. 50 *Eleganter ἀνταναχλᾶται vatis furori.* 51 Troad. ✠. 147. 52 Antequam meum ulciscatur adulterium Agamemnon, ego illius. Thyest. 203. Herc. Oet. 435. 53 Cassandra. *ἐναλλ. inaignanter pro singulari. ut Theb. 368. Med. 1005.* 54 An filiarum innuptarum Electræ, Chrysothemidos, Laodices, & Iphianassæ filiique causa vindictæ abstines? imo horum gratia magis perfice, ne quid gravius patiantur ista superinducta noverca eaque captiva furore vaticinii percita. Hippol. 602. 55 Cum illo, quem perire expetis, mori. Hellen. συνθανεῖν ᾧ ἂν θέλοις.

Et

Et quanta tentes, cogita; [56] *victor venit*
[57] *Asiæ ferocis, ultor* [58] *Europæ, trahens*
[59] *Captiva Pergama, &* [60] *diu victos Phrygas.*
Hunc fraude nunc conaris & [61] *furto aggredi?*
Quem non Achilles enſe violavit fero,
[62] *Quamvis* [63] *procacem torvus armaſſet manum;*
Non [64] *melior Ajax,* [65] *morte decreta furens;*
Non [66] *ſola Danais Hector & bello mora;*
[67] *Non tela Paridis certa; non* [68] *Memnon niger;*
Non [69] *Xanthus armis corpora immiſtis gerens;*
[70] *Fluctuſque Simois cæde purpureos agens,*
Non [71] *nivea proles Cycnus æquorei Dei;*
[72] *Non bellicoſo Threſſa cum Rheſo phalanx;*
Non [73] *picta pharetras, & ſecurigera manu*
Peltata Amazon; [74] *hunc domi reducem paras*
Mactare, & aras cæde maculare impia?
Vltrix inultum Græcia hoc facinus feret?
[75] *Equos & arma, claſſibuſque horrens fretum*
Propone, & [76] *alto ſanguine exundans ſolum,*
Et tota captæ fata Dardaniæ domus
[77] *Regeſta Danais. comprime affectus truces,*
Mentemque tibimet ipſa pacifica tuam.

56 Agamemnon, cui hæc meditaris, redit victor. 57 Trojæ in Aſia minori. vid. Troad. ℣. 4. 58 Injuriæ illatæ Græciæ, quæ in Europa. 59 Reliquias Trojæ, captivas. 60 Diutino, lento, decennali bello. 61 Clandeſtinis inſidiis. Al. *conaris inſtanti aggredi?* 62 Ἕλκετο δ' ἐκ κολεοῖο μέγα ξίφος, &c. Il. α. 63 Cædis & vindictæ immodice appetentem. Procari enim ſignificat immodice & impudenter petere. 64 Telamonius, non Οἰλῆος, ταχὺς, Αἴας μείων. 65 Deliberata morte ex pudore cæſorum à ſe pecorum per inſaniam, qua correptus eſt propter adjudicata Vlyſſi ab Agamemnone & proceribus Achillis arma. 66 Troad. 31, & 121. 67 Nec tela Paridis certa, quia ab Apolline directa in Achillem, (Troad. 345.) violaverunt. 68 Memn. Æthiops. vid. Troad. ℣. 10. 69 Ὣς ὑπ' Ἀχιλλῆος Ξάνθου βαθυδινήεντος Πλῆτο ῥόος κελάδων ἐπιμὶξ ἵππων τε καὶ ἀνδρῶν. Il. φ. 70 Quem neque qui *Simois correpta ſub undis Scuta virum galeaſque & fortia corpora volvit*, violavit. 71 Troad. ℣. 183. 72 Troad. ℣. 8. 73 Non Pentheſilea, quæ *Ducit Amazonidum Lunatis agmina peltis, Sæva ſecurigeris dextris & picta pharetris.* Med. 214. eſt autem pelta ſcutum in folium hederaceum formatum. 74 Talem poſt tot tantaſque res geſtas ſtrenue reducem. 75 Propone tibi egregia ejus facinora, nec ſperabis te impune laturam cædem viri optime de omni Græcia meriti. 76 Trojanum ſolum ſanguine exund. 77 Reportata in Græciam in vindictam raptæ unius Helenæ.

ÆGISTHUS. CLYTÆMNESTRA.

Clytæmneſtram nutricis conſiliis cedere paratam, jamque dubiam ſuperveniens Ægiſthus avertit rurſus atque in præceps trahit.

Quod tempus animo ſemper ac mente horrui,
Adeſt profecto rebus extremum meis.

Quid

Quid terga vertis, anime? quid primo impetu
Deponis arma? crede perniciem tibi,
Et dira ſævos fata moliri deos.
Oppone cunctis vile ſuppliciis caput,
Ferrumque & ignes pectore [1] *adverſo excipe.*
CL. *Ægiſthe, non eſt pœna ſic nato* [2] *mori.*
ÆG. *Tu nos pericli ſocia, tu* [3] *Leda ſata*
Comitare tantum: [4] *ſanguinem reddet tibi*
[5] *Ignavus iſte ductor, ac* [6] *fortis pater.*
Sed quid trementes circuit pallor genas,
Iacenſque vultus languido obtutu ſtupet?
CL. *Amor jugalis vincit, ac flectit retro.*
Remeemus illuc unde non decuit prius
Abire: ſic nunc caſta repetatur fides.
Nam ſera nunquam eſt ad bonos mores via.
Quem pœnitet peccaſſe, pæne eſt innocens.
ÆG. *Quo raperis amens? credis aut ſperas tibi*
Agamemnonis fidele conjugium? [7] *ut nihil*
Subeſſet animo, quod graves faceret metus;
Tamen ſuperba & impotens flatu nimis
Fortuna magno, ſpiritus tumidos daret.
[8] *Gravis ille ſociis ſtante adhuc Troja fuit:*
Quid rere ad animum ſuapte natura trucem,
[9] *Trojam addidiſſe? rex Mycenarum fuit.*
Veniet tyrannus. proſpera animos efferunt.
Effuſa circa pellicum quanto venit
Turba apparatu! ſola ſed longe eminet,
[10] *Tenetque regnum famula veridici Dei.*
Fereſne thalami victa conſortem tui?
[11] *At illa nolet. ultimum eſt nuptæ malum,*
Palam mariti poſſidens pellex domum.
[12] Nec regna ſocium ferre, nec tedæ ſciunt:
CL. *Ægiſthe, quid me rurſus in præceps rapis,*
Iramque flammis jam reſidentem excitas?
[13] *Permiſit aliquid victor in captas ſibi:*
Non conjugem hoc reſpicere, non [14] *dominam decet.*

1 Oppoſito, omnia prius tentante quam timide cedas, vertaſque terga.
2 Ex inceſtu nato. ſup. ỹ. 30.
3 Hipp. 300. & ſup. ỹ. 160.
4 Sanguine ſuo rependet ſanguinem filiæ tuæ Iphigeniæ, ab illo cæſæ. Troad. 361.
5 Quia ipſe dux licet ducum per ſe nihil geſſit fortiter. οὔτέ ποτ᾽ ἐς πόλεμον ἅμα λαῷ θωρηχθῆναι τέτληκε, amoribus ſolum indulgens.
7 In filia immolanda, ἀντίθετ᾽ a. τῷ Ignavus ductor, vel ſtrenuus, in concubinas.
7 Fac te caſtam eſſe, nec adulterii conſciam ſupplicium metuere.
8 Quod exprobrat δημοβόρῳ βασιλεῦ. Achilles Il. α. 9 Trojæ caſum. 10 Imperatque Caſſandra vates Apollinis. 11 Quod ſi tu poteris voleſve, illa nolet, te itaque tollere tentabit. 12 *Non bene conveniunt nec in una ſede morantur Majeſtas & Amor. Non capiunt dominos regna Venuſque duos.* 13 Fac Agam. victorem ſibi aliquid indulſiſſe in captivas. 14 Matrem familias, *Donna*. Lacones autem uxores ſuas κυρίας vocabant, Theſſali, δεσποίνας, illæ viciſſim maritos κυρίους & δεσπότας dominos.

Lex alia [15] *solio est, alia privato toro.*
Quid quod severas ferre me leges viro
Non patitur animus, turpis admissi memor?
[16] Det ille veniam facile, cui venia est opus.
ÆG. [17] *Ita est. pacisci mutuam veniam licet.*
Ignota tibi sunt jura regnorum haud nova.
Nobis maligni judices, æqui sibi,
Id esse regni maximum [18] pignus putant,
Si quidquid aliis non licet, solis licet.
CL. *Ignovit Helenæ: juncta Menelao redit,*
Quæ [19] *Europam & Asiam paribus afflixit malis.*
ÆG. [20] *Sed nulla Atridem Venere furtiva abstulit.*
Nec cepit animum conjugi obstrictum suæ,
Iam crimen [21] *ille quærit, &* [22] *caussas parat.*
[23] *Nil esse crede turpe commissum tibi:*
Quid honesta prodest vita flagitio carens,
Ubi dominus odit; [24] *sit nocens, non quæritur.*
[25] *Spartamne repetes spreta, & à tanto viro,*
Patriasque sedes profuga? non dant exitum
Repudia regum. Spe metum falsa levas.
CL. [26] *Delicta novit nemo, nisi fidus, mea.*
ÆG. Non intrat unquam regium limen fides.
CL. [27] *Opibus merebor, ut fidem precio obligem.*
ÆG. Precio parata, vincitur precio fides.
CL. [28] *Surgit residuus pristinæ mentis pudor.*
Quid obstrepis? quid voce blandiloqua mala
Consilia dictas? [29] *scilicet nubet tibi*
Regum relicto rege, generosa exuli?
ÆG. *Et cur* [30] *Atrida videor inferior tibi?*
Natus Thyeste? CL. [31] *si parum est, adde & nepos.*
ÆG. [32] *Auctore Phœbo gignor, haud generis pudet.*
CL. *Phœbum nefandæ stirpis auctorem vocas?*
[33] *Quem nocte subita frena revocantem sua*

15 Regibus, quibus plerumque quotlibet concubinæ licent. 16 Iniquum est, ut conjux à conjuge fidem à se non præstitam exigat. 17 Ironice. 18 Prærogativam. 19 Sup. ỳ. 103. 20 Sed nullius concubinæ amor animum Menelai ab Helena alienavit, ut Cassandræ pellicis amor Agamemnonis animum à te. 21 Agamemnon. 22 Propter quas te de medio tollat quo liberius fruatur pellice. 23 Ut supra ỳ. 243. 24 Non inquiritur nocensne, quis sit, necne, sed pro nocente damnatur quemcunque rex odit. 25 Nec spera te repudiatam petituram patriam tuam Spartam; repudiatas enim uxores non sinunt reges abire, verum eas necandas curant. 26 Adulterio meo conscius est nemo præter quandam fidelem, qui celabit, unde non est cur fugiam. 27 Muneribus. 28 Statui autem ad meliorem vitam me recipere, refocillantur enim mihi in animo scintillulæ quædam pristini pudoris. 29 Egone Agamemnone relicto nubam tibi exuli & ejecto? unde & nomen illi à θῶ quod est lacto & ἄιγος quod ejectus, à capella nutriretur, sunt tamen qui *Ægyptum* dicendum autumant. 30 Atrei filio, qui Thyestæ frater. 31 Nec filius tantum, sed & nepos Thyestæ es, te quippe è filia genuit. 32 Sup. ỳ. 30. 33 Reducentem currus, ne videret nefandam patris tui cœnam. Thyest. ỳ 774.

Cælo expulistis? quid deos probro advocas,
[34] *Surripere doctus fraude geniales toros,*
Quem Venere tantum scimus illicita virum?
Secede propere; dedecus claræ domus
Asporta ab oculis. hæc vacat [35] *regi ac viro.*
ÆG. *Exilia mihi sunt haud nova. assuevi malis.*
Si tu imperas regina, non tantum domo
Argisve cedo: nil moror jussu tuo
Aperire ferro pectus ærumnis grave.
CLY. [36] *Siquidem hoc* [37] *cruenta Tyndaris fieri sinam?*
[38] *Quæ invita peccat, debet & culpæ fidem.*
Secede mecum potius, ut rerum statum
Dubium ac minacem juncta consilia explicent.

34 Nuptiales toros violare doctus à patre tuo qui Atrei fratris sui uxorem corrupit. 35 Agamemnoni. 36 Misere labascit Clytæmnest. *vel* jam simulatas iras fraudesque aperit. 37 In tantum crudelis ero ut hoc fieri sinam? non patiar, &c. 38 Delrius ex fide Mogunt. cod. legit *Quæ juncta peccat debet & culpæ fidem.* q. d. non deferam aut prodam culpæ socium, secedamus itaque & consilium capessamus quid in dubiis nobis rebus agendum sit.

CHORVS ARGIVARVM.

Chorus è virginibus Mycenæis & Argivis canit Apollinis Pæana ob partam victoriam, interserit autem Iunoni, Minervæ & Iovi laudes suas.

[1] *Canite ô pubes inclyta Phœbum.*
Tibi festa caput turba coronat:
Tibi virgineas [2] *laurum quatiens*
De more comas innuba fundit
[3] *Stirps Inachia. tu quoque nostros*
[4] *Thebana manus comitare choros,*
Quæque [5] *Erasini gelidos fontes,*
Quæque [6] *Eurotam, quæque virenti*
Tacitum ripa bibis [7] *Ismenon.*
[8] *Quam fatorum præscia Manto*
Sata Tiresia Latonigenas
Monuit sacris celebrare deos,
Arcus [9] *victor pace relata*
Phœbe [10] *relaxa;*

1 Carmine laudate Phœbum *hoc præfica, vel Chori pars altera.* 2 Apollini sacram *vid. Oedip.* ℣. 16. 3 Inachi genus, virgines Argivæ. 4 Suspicatur hunc locum Lipsius & merito. Sed cur reponat *Thebais hospes* è libro suo non video. quis enim locus Thebanis in Choro eorum victoriæ gratulanti, qui bello non adfuerunt, teste Artemidoro. μόνοι οἱ Θηβαῖοι τῶν Βοιωτῶν οὐκ ἐστράτευσαν εἰς Ἴλιον. Cum vero Homerus in catalogo eos recensere videatur Οἳ δ᾽ ὑπὸ Θήβας εἶχον, &c. legendum Ὑποθήβας teste Eustathio, quæ parvum est oppidum prope Thebas, cujus incolæ ad Trojam profecti cum Græcis, non autem Thebani. 5 Erasini plures, hic Atticus esse videtur. 6 Laconiæ fl. 7. Herc. Fu. 333. 8 Hunc locum explicat illud Ovid. 6 Metam. unde sumpsit noster: *Nam fata Tiresia venturi præscia Manto Per medias fuerat divino concita motu Vaticinata vias: Ismenides ite frequentes. Et date Latonæ, Latonigenisque duobus Cum prece thura pia, lauroque innectite crinem,* &c. 9 Laomedonteæ perfidiæ ultor. 10 *Quondam citharam tacentem Suscitet musam, neque semper arcum Tendit Apollo.*

Hume-

Humeroque graves levibus telis
Pone pharetras; resonetque manu
Pulsa citata vocale chelys.
[11] *Nil acre velim.*
Magnumque modis intonet altis:
Sed quale soles leviore lyra
Flectere carmen simplex, lusus
Cum docta tuos Musa recenset.
Licet & chorda graviore sones,
Quale canebas cum [12] *Titanes*
Fulmine misso fregere dei.
Vel [12] *cum montes montibus altis*
Superimpositi struxere gradus
Trucibus monstris. stetit imposita
Pelion Ossa. pinifer ambos
Pressit Olympus.
Ades, ô magni Soror & conjux
Consors sceptri, Regia Iuno:
[13] *Tua te colimus turba Mycenæ.*
[13] *Tu solicitum supplexque tui*
Numinis [14] *Argos sola tueris;*
[15] *Tu bella manu pacemque regis;*
Tu nunc lauros Agamemnonias
Accipe victrix.
Tibi multifora tibia buxo
Solenne canit. tibi [16] *fila movent*
Docta puellæ carmine molli.
Tibi votivam matres Grajæ
[17] *Lampada jactant. ad tua* [18] *conjux*
Candida tauri delubra cadit,
Nescia aratri, nullo collum
Signata jugo.
Tuque ô magni [19] *nata Tonantis*
Inclyta Pallas, [20] *quæ Dardanias*
Sæpe petisti cuspide turres:
Te permisto Matrona [21] *minor*
Majorque choro colit, & reserat
Veniente dea Templa sacerdos:
Tibi [22] *nexilibus turba coronis*

11 Nihil bellicum, nil grande quale ubi vates afflatu concitas, sed pœana lætum, qualem canebas parta à diis victoria de gigantibus.

12 Vid. Herc. Fu. 970, & Troad. ỷ. 827.

13 Ηρη γὰρ πολὺ φίλταταί εἰσι πόληες Αργος τε Σπάρτη τε, ευρυαγυῖα Μυκηνη.

14 Creditur Argis nata, unde & Ἀργεία dicitur Iuno *In Iunonis honorem dicet ἱππόβοτον Ἄργος ditesque Mycenas.*

15 Namque & Iunoni τρόπαια non secus ac Iovi erigebantur spolia, canebatur Pœan (qui tamen primo & proprie Apollini debetur) ut cujus beneficio conversi hostes, parta victoria.

16 Fides, chordas, quæ ex χόρδαις, id est, intestinis contortis. alii tamen à corde deducunt minus recte.

17 Λαμπαδηδρομίαν (à Persis acceptam) Athenienses in festis Panathenaicis, Hephæstiis & Prometheis exercebant (Vulcano enim & Prometheo ex ope Minervæ inventum ignem ferunt) prius quidem in Eleusin, postea ex Academia Athenas accensam gestantes lampada currentes certabant, quis primum ad metam perveniret non extincta lampade, quandoque, & defatigatus lampada alteri tradebat. vid. Herc. F. ỷ. 846.

18 Iuvenca nivea, injugis.

19 E Iovis cerebro nata.

20 Namque *Omnis spes Danaum & cœpti fiducia belli Palladis auxilio semper stetit.*

21 Omnis ætatis, junior, seniorque.

22 Plectilibus, quæ è ramulis (hîc oleaginis utpote Palladis) innectebantur plectebanturve, unde dictæ, ut *Seria*, à ferendo, *sutiles* quæ e floribus, mero imprimis rosarum folio consuebantur. *pactiles* quæ in torulo rotundo pangebantur.

Redi-

Redimita venit.
Tibi grandævi laſſique ſenes,
Compote voto reddunt grates,
Libantque manu vina trementi:
Et te, 23 Trivia, grata 24 memores
Voce precamur: tu 25 maternam
Siſtere 25 Delon, 26 Lucina, jubes,
Huc atque illuc prius errantem
Cyclada ventis. nunc jam ſtabilis
Fixa terras radice tenet;
27 Reſpuit auras, religatque rates
Aſſueta ſequi. tu 28 Tantalidos
Funera matris victrix numeras.
29 Stat nunc Sipyli vertice ſummo
Flebile ſaxum,
Et adhuc lacrymas marmora 30 fundunt
Antiqua novas.
Colit impenſe fœmina virque
31 Numen geminum. Tuque ante omnes
Pater ac rector, fulmine pollens,
Cujus 32 nutu ſimul extremi
Tremuere poli, generis noſtri
Iupiter auctor, cape dona libens;
33 Abavuſque tuam non degenerem
Reſpice prolem.
Sed, ecce, vaſto concitus miles gradu.
Manifeſta properat 34 ſigna lætitiæ gerens.
Namq; haſta ſummo lauream ferro gerit:
Fiduſque regi ſemper 35 Eurybates adeſt.

23 Hippol. 412. 24 Auxilii tui, Palladii Diomedem & Vlyſſem ſequi dignati, Trojæ captæ *per amica ſilentia Lunæ* & equi *divina Palladis arte* fabricati. 25 Vid. Herc. Fu. 15. 26 Med. 22. 27 Al. *Deſpicit* q. d. dedignatur amplius agitari ventis, quin & ipſa ratibus ſtatio eſt, olim huc illuc acta ut ratis. 28 Niobes. *Herc. Fu.* 389. *Oed.* 613. & *Med.* 952. 29 Al. *ſudans.* 30 Ὅςις ἐνὶ ςρυγίῃ διερὸς λίθος ἐςήρικται Μάρμαρον αὐτὶ, γυναικὸς ὀδυρομένης χανόσης. *quæ pr.a cacumine montis Liquitur, & lachrymis etiam nunc marmora manant.* 31 Apollinem & Dianam. 32 ἦ κ᾽ ὀφρύσι νεῦσε Κρονίων, &c. μέγαν δ᾽ ἐλέλιξεν ὄλυμπον. *cuncta ſupercilio movens.* 33 Agamemnonis, cui pater Atreus Iovis nepos. 34 Victoriam teſtati Græci capiti haſtis, ſignis, ſtatuis, currib. puppibus laurus affigebant, necnon literis, foribus, faſcibus, &c. Romani. 35 Ithacenſis præco & nuncius Agamemnonis.

ACTVS TERTIVS.

EVRYBATES. CLYTÆMNESTRA.

Eurybates narrat Agamemnona reducem advenire, tempeſtatem à Pallade immiſſam Naupliique dolo aggravatam; parantur diis victima & convivium Agamemnoni; captiva adducuntur.

1 Delubra & aras cœlitum, & patrios Lares
Poſt longa feſſus ſpatia, 2 vix credens mihi,
Supplex adoro. vota ſuperis ſolvite:

1 Regionem aliquam ingreſſis, vel etiam in patriam poſtliminio reverſis moris erat genios loci deoſque Topicos ſalutare religioſe, atque invocare. 2 Me incolumem rediiſſe. *hac quoque adhuc noſtra non eſt fiducia vitæ Certa ſatis.*

Telluris

Telluris altum remeat Argolicæ decus
Tandem ad penates victor Agamemnon suos.
CLY. [3] *Felix ad aures nuncius venit meas.*
Ubinam petitus per decem conjux mihi
Annos moratur? pelagus, an terras premit?
EV. *Incolumis, auctus gloria, laude inclytus,*
Reducem expetito litori impressit pedem.
CLY. *Sacris colamus* [4] *prosperum tandem diem.*
Et si propitios, attamen lentos, deos.
Tu pande, vivat [5] *conjugis frater mei,*
Et pande, teneat quas [6] *soror sedes mea.*
EV. [7] *Meliora votis posco, & obtestor deos.*
Nam certa fari sors maris dubii vetat.
Ut sparsa tumidum classis excepit mare,
Ratis videre socia non potuit ratem.
Quin ipse Atrides æquore immenso vagus
Graviora pelago damna, quam bello tulit;
Remeatque victo similis, [8] *exiguas trahens*
Lacerasque victor classe de tanta rates.
CLY. *Quis, fare, nostras hauserit casus rates.*
Aut quæ maris fortuna dispulerit duces.
EV. [9] *Acerba fatu poscis:* [10] *infaustum jubes*
Miscere [11] *læto nuncium.* [12] *refugit loqui*
Mens ægra, tantis atque inhorrescit malis.
CLY. *Exprome:* clades scire qui refugit suas,
Gravat timorem. [13] dubia plus torquent mala.
EV. *Ut Pergamum omne Dorica cecidit face,*
Divisa præda est, maria properantes petunt.
Iamque ense fessum miles exonerat latus;
Neglecta summas scuta per puppes jacent;
Ad militares remus aptatur manus;
Omnisque nimium longa properanti mora est.
[14] *Signum recursus regia ut fulsit rate,*
Et clara lentum [15] *remigem emovit tuba,*
[16] *Aurata primas* [15] *prora signavit vias,*
Aperitque cursus, mille quos puppes secent.
Hinc aura primo lenis impellit rates,
Allapsa velis. unda vix tactu levis
Tranquilla Zephyri mollis afflatu tremit;
[17] *Splendetque classe pelagus, & pariter* [18] *latet.*

3 Simulate hæc.
4 Al. prospero *tandem die.*
5 Menelaus.
6 Helena.
7 Votis posco, spero quidem precorque eos in vivis esse; verum propter tempestatem incertus non ausim affirmare ita esse.
8 Paucas easque male mulcatas.
9 *Infandum regina jubes renovare dolorem.*
10 De tempestate.
11 De reditu.
12 *Atque animus meminisse horret, luctuque refugit.*
13 Non pro certo nota: timentur quippe ne veris majora fient.
14 *Flammas ut regia puppis extulerat.* quod reliquæ classi legendi anchoras viæque signum est.
15 Vid. Troad. 1043.
16 Regia navis, cujus rostrum auratum est. Al. monuit.
17 Auratis, æratisque rostris & puppibus pictis armisque suspensis splendet, tegitur tamen navium numero.
18 *Ut vers. 41. sup.*

19 *Iuvat*

[19] *Iuvat videre nuda Trojæ litora,*
Iuvat relicti sola [20] *Sigei loca.*
Properat juventus omnis adductos simul
[21] *Lentare remos.* [22] *adjuvat ventos manu,*
Et valida [23] *nisu brachia* [23] *alterno movet.*
Sulcata vibrant æquora, & [24] *latera increpant;*
Dirimuntque canæ cærulum spumæ mare.
Vt aura plenos fortior tendit sinus,
Posuere [25] *tonsas. credita est vento ratis:*
Fususque transtris [26] *miles;* [27] *aut terras procul,*
Quantum recedunt vela fugientes notat;
Aut bella narrat: [28] *Hectoris fortis minas,*
[29] *Currusque, & empto* [30] *redditum corpus rogo:*
Sparsum cruore [31] *regis Herceum Iovem.*
Tum qui jacente reciprocus ludit salo,
Tumidumque pando transilit dorso mare
[32] *Tyrrhenus omni piscis* [33] *exsultat freto,*
Agitque gyros, & comes lateri adnatat,
Anteire naves lætus, & rursus sequi.
Nunc [34] *prima tangens* [35] *rostra lascivit* [35] *chorus,*
Millesimam nunc ambit & lustrat ratem.
[36] *Iam litus omne tegitur, & campi latent,*
Et dubia parent montis Idæi juga.
Et jam, quod unum [37] *pervicax acies videt,*
[38] *Iliacus atra fumus apparet nota.*
[39] *Iam lassa Titan colla relevabat jugo;*
In astra jam lux prona, jam præceps dies.
[40] *Exigua nubes sordido crescens globo*
Nitidum cadentis inquinat Phœbi jubar.
[40] *Suspecta varius occidens fecit freta.*
Nox prima cælum sparserat stellis. jacent
Deserta vento vela, tum [41] *murmur grave*
Majora minitans collibus summis cadit,

19 Iuvat nos discedentes videre desolata atque depopulata à nobis Trojæ litora.
20 Promontorii Troadis.
21 Incurvare & flectere in undis juvenili vi ac desiderio reditus. *lentos incurvant gurgite remos.*
22 Velificationi remigium addunt.
23 *Br. sped.*
24 Navium latera increpant remigantium impetu.
25 Remos.
26 Al navita.
27 Vid. Troad. 1046. & Med. 303.
28 Cum flammas Argivæ classi inferret. Troad. 440.
29 Achillis, quibus raptabatur Hector. Troad. ℣. 742.
30 Patri Priamo. Troad. 325.
31 Priami cæsi ad aram Hercei Jovis ℣. 45 Troad.
32 Delphin ex fab. Tyrrhenorum piratarum in Delphinas versorum. vid. Oed. ℣. 449.
33 Delphini in tranquillo mari lascivientes futuram tempestatem portendunt, hyemali enim procella ingruente, ab imo mari assurgunt exhalationes, quæ tempestati fomenta suggerant, quibus Delphini excitati gestiunt, atque in maris superficie colludunt.
34 Primas classis naves.
35 Delphinum saltantium.
36 Iam nobis in altum provectis humiliora Troadis loca absconduntur, montes vix apparent.
37 Al. *perspicax.*
38 Troad. 1051.
39 Iam occidente sole nox ingruebat.
40 Nubibus conspersus sol occidens ventorum & pluviæ prognosticon.
41 Murmurans à terra venit aura, gravioris venit prænuncia.

Tractuque longo litus ac petræ gemunt.
Agitata ventis unda venturis tumet:
Cum luna subito conditur, stellæ [42] cadunt,
[43] In astra pontus tollitur. [44] cælum perit.
[45] Nec una nox est. densa tenebras obruit
Caligo, & omni luce subducta [46] fretum
Cælumque miscet. undique incumbunt simul,
Rapiuntque pelagus infimo eversum solo
[47] Adversus Euro Zephyrus, & Boreæ Notus.
Sua quisque mittunt tela, & infesti fretum
[48] Emoliuntur. turbo convolvit mare.
[49] Strymonius altas Aquilo contorquet nives;
[50] Libycusque arenas Auster [51] ac Syrtes agit,
[52] Nec manet in Austro; [53] fit gravis nimbis Notus,
Imbre auget undas; Eurus Orientem movet,
[54] Nabathæa quatiens regna, & Eoos sinus.
[55] Quid rapidus ora Corus Oceano exerens?
Mundum revelli sedibus [56] totum suis,
Ipsosque rupto credere cælo deos
Decidere, & [57] atrum rebus induci [58] Chaos.
Vento resistit [59] æstus, & ventus retro
Æstum revolvit. [60] non capit sese mare:
Undasque miscent imber & fluctus suas.
Nec hoc levamen denique ærumnis datum est,
Videre saltem, & nosse, quo pereant malo.
Premunt tenebræ lumina, & [61] diræ Stygis
Inferna nox est, [62] excidunt ignes tamen,
Et nube dirum fulmen elisa micat:
Miserisque lucis tanta dulcedo est malæ;
Hoc lumen optant. ipsa se classis premit,
Et proræ proræ nocuit, & lateri latus.
[63] Illam dehiscens pontus in præceps rapit,
Hauritque, & alto redditam revomit mare,
Hæc onere sidit. illa convulsum latus

42 Al. Latent, de quare vide quæ ad Thebaid. 431. & Hippol. 736.
43 *Fluctibus erigitur, cælumque æquare videtur Pontus.*
44 Eripiunt nubes cœlū.
45 Non simplices, non noctis solius tenebræ. sic. *Non cæli nox illa fuit.* Et 9 Metam. *Cæcaque non premitur tenebris hyemisque suisque.*
46 Ut neutrum discerni possit.
47 *Diversi turbine venti Confligunt Zephyrusque Notusque*, &c. Σὺν δ' εὖρός τε νότος τ' ἔπεσε ζέφυρός τε δυσαὴς καὶ βορέης αἰθρηγενέτης μέγα κῦμα κυλίνδων.
48 Molem ejus loco movent, evertunt.
49 Thracius. è Thracia flans à fl. usque Strymone.
50 Herc. Fu. 322.
51 Al. *ad Syrtes.*
52 Nec manet tempestatis dominium penes Austrum, *vel* in Australi parte.
53 *Madidis Notus evolat alis*, &c.
54 Arabiam Petream.
55 Quid autem Corus fecit, &c. de Coro ad Thyest. ℣. 576.
56 Al. motum.
57 Non quod illi color ullus, sed quia nullus certus.
58 Herc. Fu. 609.
59 Maris.
60 Verum tumidis undis æstuque sublatum in aera *cælum æquare videtur.*
61 Tartareæ tenebræ.
62 Nedum apparent, tantum fulminibus lux redditur, vid. Thyest. 1085.
63 *Illum unda dehiscens Torquet agens circum & rapido vorat æquore vortex.*

Summittit undis. [64] *fluctus hanc decimus tegit.*
Hæc lacera, & omni [65] *decore populato levis*
Fluitat; nec illi vela, nec tonsa manent;
Nec rectus altas malus antennas ferens;
Sed [66] *trunca toto puppis Ionio natat.*
Nil ratio & usus audet : [67] *ars cessit malis.*
Tenet horror artus omnis, officio stupet
Navita relicto. remus effugit manus.
In vota miseros ultimus cogit timor,
[68] *Eademque superos Troes & Danai rogant.*
[69] *Quid fata possunt!* [69] *invidet Pyrrhus patri.*
Ajaci Vlysses, Hectori [70] *Atrides minor,*
Priamo Agamemnon. [71] *quisquis ad Trojam jacet,*
Felix vocatur, cadere qui [72] *meruit manu.*
[73] *Quem fama servat,* [74] *victa quem tellus premit.*
[75] *Nil nobile ausos pontus atque unda feret?*
[75] *Ignava fortes fata consument viros?*
[76] *Perdenda mors est. quisquis es nondum malis*
Satiate tantis cælitum, tandem tuum
Numen serena. [77] *cladibus nostris daret*
Vel Troja lacrymas. odia si durant tua,
Placetque mitti Doricum exitio genus;
Quid [78] *hos simul perire nobiscum juvat,*
[79] *Quibus perimus? sistite infestum mare :*
Vehit ista Danaos classis & Troas vehit.
Nec plura possunt; occupat vocem mare.
Ecce alia clades. [80] *fulmine irati Iovis*
Armata [81] *Pallas, quidquid aut hasta minax,*
Aut [82] *ægide, aut furore* [82] *Gorgoneo potest,*

64 Decumanus fl. *Decima ruit impetus undæ.* q. d. maximus. Sic enim ova decumana, porta in castris decumana, &c. denarius siquidem numerus perfectissimus, ut qui contineat par & impar, quadratum, quadratale, longum, planum, &c. constetque ex uno, duobus, tribus, & quatuor. proinde Græci ad decem usque numerant & hinc ad unitatem revertuntur. Sphærarum insuper decada mundo tribuebant Pythagoræi. 65 Vexillorũ, aplustrium. 66 Al. *Fracta.* 67 *Tanta mali moles tantoque potentior arte est.* Al. *in magnis malis.* 68 Vt evadant maris truculentiam, ne submergantur. 69 Vide quid deorum fata possunt, quæ in una eademque vota Troas Danaosque adegerint. *vel refer ad sequentia*; vides quid intersit inter fati & mortis genera, cum in aquis perituri his invideant qui vel inimici, vel per insidias & dedecus in terra mortem oppetierant. maxime autem detestabantur fortes hoc mortis genus, qui cum animam igneam esse censerent, aquis illam prorsus extingui putabant, & in quo mortis genere non potest quis suæ fortitudinis specimen dare. 70 Menelaus. 71 Τρὶς μάκαρες Δαναοὶ καὶ τετράκις οἱ τότ᾽ ὄλοντο Τροίῃ ἐν εὐρείῃ. *O terque quaterque beati Queis ante ora patrum Trojæ sub mœnibus altis contigit oppetere,* &c. 72 Al. *potuit.* 73 Quod fortiter pugnando occiderit. 74 Qui ad Trojam sepultus est. Al. *tegit.* 75 Vide sup. notam 69. s. ad ỷ. 506. 76 Alii habent, *Pudenda.* 77 *Pœnas expendimus, & quæ vel Priamo miseranda forent.* 78 Trojanos captivos. 79 In quorum ultionem. 80 Vide Med. 59. 81 Cui hinc nomen sc. παρὰ τὸ πάλλειν δόρυ. 82 Scuto munimento pectoris quod τῆς αἰγὸς, id est, capræ Amaltheæ pelle (seu potius squamoso draconum corio) contectum Iupiter Palladi dedit, cui postea Perseus caput Medusæ Gorgonis indidit, cujus aspectu homines in saxa vertebantur.

Aut

Aut igne patrio, tentat; & cœlo nova
Spirant procellæ. solus invictus malis
Luctatur Ajax. vela cogentem hunc sua
Tenso rudente flamma perstrinxit cadens.
Vibratur aliud fulmen. hoc [83] *toto impetu*
Tortum [83] *reducta Pallas excussit manu,*
Imitata [84] *patrem transit Ajacem, & ratem,*
Ratisque partem secum & Ajacem tulit.
Nil ille motus, ardua ut cautes salo
Ambustus exstat, [85] *dirimit insanum mare;*
Fluctusque rumpit pectore, & navem manu
Complexus in se traxit, & [86] *cæco mari*
[87] *Collucet Ajax. omne resplendet fretum.*
Tandem occupata rupe, [88] *furibundum intonat.*
Superasse nunc se pelagus, atque ignes: juvat
Vicisse cœlum, Palladem, fulmen, mare.
Non me fugavit bellici terror Dei.
Et [89] *Hectorem una solus & Martem tuli.*
[90] *Phœbea nec me tela pepulerunt gradu.*
Cum Phrygibus [91] *istos vicimus. tandem horream,*
[92] *Aliena* [93] *inerti tela mitti dextera?*
Quid si [94] *ipse mittat? plura cum auderet furens;*
[95] *Tridente rupem subruit pulsam pater*
Neptunus, imis exerens undis caput,
Solvitque [96] *montem; quem cadens* [97] *secum tulit:*
[98] *Terraque &* [98] *igne victus &* [98] *pelago jacet.*
Nos alia [99] *major naufragos pestis vocat.*
Est humilis unda, scrupeus [1] *mendax vadis,*
Vbi saxa rapidis clusa verticibus tegit
[1] *Fallax* [2] *Caphareus. æstuat scopulis* [3] *fretum,*
Fervetque semper fluctus alterna vice.
Arx imminet prærupta, quæ spectat mare
Vtrinque [3] *geminum: Pelopis hinc oras* [4] *tui,*
Et [5] *Isthmon, arcto qui recurvatus solo*
Ionia jungi maria [6] *Phrixeis vetat:*

83 Quo validius torqueret, Ajacem Oilei f. ultura quod Cassandram in templo suo violasset.
84 Iovem, qui *dextra vibratum fulmen ab aure Misit* in Phaëtonta.
85 Natans.
86 Caliginoso.
87 Fulmine ardens.
88 ὑπέρφιαλον ἔπος ἔκβαλε καὶ μέγ' ἀάσθη· φῆ ῥ' ἀέκητι θεῶν φυγέειν μέγα λαῖτμα θαλάσσης, &c. Odyſ. δ. *furias Ajacis Oilei.* Æneid. 1. Quod alii de furioso amore interpretantur.
89 Alteri Ajaci magis hæc conveniant, quæ tamen hic furens & jactabundus in se transfert.

90 Apollinis, qui à Trojanis stetit. 91 Deos, Neptun. Apol. &c. 92 Iovis fulmina. 93 Fœminea, Palladis. 94 Iupiter. 95 Τοῦ δὲ Ποσειδάων μεγάλ' ἔκλυεν αὐδήσαντος· Αὐτίκ' ἔπειτα τρίαιναν ἑλὼν χερσὶ στιβαρῇσιν ἤλασε. 96 Γυραίην πέτρην, &c. Odyſ. δ. ἀπὸ δ' ἔσχισε. diſcidit rupem. 97 Rupe obrutus, fulmine ambustus, undis submersus. 98 Vlterior. 99 Dolosa vadis. 1 Mons Euboiæ. vid. Med. ℣.659. 2 Euripus. Herc. Fu. 377. 3 Ionium & Ægeum. 4 Avi ſc. Agamemnonis mariti tui. 5 Herc. Fu.335. 6 Hellesponto, quæ Ægæi pars. Theb, 611. à Phrixo. Vid. Troad. 1124. Med. 744.

Hinc [7] *scelere Lemnon nobilem; hinc &* [8] *Chalcida,*
[9] *Tardamque ratibus Aulida. hanc arcem occupat*
Palamedis [10] *ille genitor, & clarum manu*
Lumen nefanda vertice è summo efferens,
In saxa ducit [11] *perfida classem face.*
Hærent acutis rupibus fixæ rates.
Has inopis unda brevia comminuunt vada.
Pars vehitur hujus prima, pars scopulo sedet.
Hanc alia retro spacia relegentem ferit,
Et fracta frangit. jam [12] *timent terram rates,*
Voluntque maria. [13] *cedit in luctum furor.*
Postquam [14] *litatum est, Phœbus* [15] *in lucem redit,*
Et [16] *damna noctis tristis ostendit dies.*
CLY. *Utrumne doleam, læter an reducem virum?*
Remeasse, lætor. vulnus at regni grave
Lugere cogor. redde jam Grajis, [17] *pater,*
Altisona quatiens regna, placatos deos.
Nunc omne [18] *læta fronde veletur caput.*
[19] *Sacrifica dulces tibia effundat modos;*
Et [20] *nivea magnas victima ante aras cadat.*
Sed ecce [21] *turba tristis, incomptæ comas,*
[23] *Iliades adsunt: quas super celso gradu*
Effrena [22] *Phœbas* [23] *entheas* [24] *laurus quatit.*

7 Fœminarum. quæ à maritis spretæ viros omnes interfecerunt, præter Hypsipylem, quæ patrem Thoantem clam navi amandavit. 8 Eubojæ civ. 9 Quæ bis morata erat classem Græcam exituram. Troad. 161. & redituram. ibidem. 10 *Emphatice.* Nauplius. Medea 659. 11 Tutos præ se ferenti portus. 12 Vada timent nautæ *maliamque maria.*

13 Al. *Cecidit in lucem furor*, i. illucescente aurora cessat tempestas. *spes vita cum Sole redit.* 14 Iratum pelagus expiare solebant alii capite raso, alii verberibus, mercium jactura, imo e vectoribus quandoque uno sorte ejecto. potest hoc intelligi de naufragiis illius tempestatis. 15 Discussis nubibus vel noctis tenebris. 16 Cladem & damnum amissæ noctu classis. 17 Iovem usurpat patrem. vid. Hippol. 299. quamvis Pollux & Helena Iovis editi ovo soli dicantur. 18 Corona triumphali. 19 Sacris adhibita. 20 Diis superis debita. Oed. ℣. 549. 21 Troades captivæ. 22 Cassandra Phœbi vates. *Oed.* 231. 23 Oed. 628. 24 Oed. 16.

CHORUS TROADUM. CASSANDRA.

Chorus Iliadum Trojæ fata casumque luget, Cassandra furore Phœbejo correpta, quæ Agamemnoni imminent, vaticinatur.

HEu quam dulce malum mortalibus additum,
Vitæ [1] *dirus amor: cum* [2] *pateat malis*
Effugium, & miseros libera mors vocet,
Portus æterna placidus quiete!
Nullus hunc terror, nec impotens.

1 Etiam in miseriis. 2 Per mortem, quæ Stoicis portus aliquando petendus, nunquam recusandus. ℣. Herc. Fu. 425.

Præ-

Procella fortuna movet,
Aut 3 *iniqui flamma Tonantis.*
4 *Pax alta.* 5 *nullos civium cœtus*
Timet, aut minaces victoris iras;
Non maria asperis insana 6 *Coris:*
Non acies feras,
7 *Pulvereamque nubem*
Motam Barbaricis equitum catervis;
Non urbe cum tota populos cadentes:
Hostica muros populante flamma,
Indomitumve bellum. perrumpet omne
Solus contemptor 8 *levium deorum.*
9 *Qui vultus* 10 *Acherontis atri,*
Qui 10 *Styga* 11 *tristem* 11 *non tristis videt,*
Audetque vitæ ponere finem,
Par ille regi, par superis erit.
O quam miserum est nescire 12 mori!
Vidimus patriam ruentem nocte funesta,
Cum Dardana tecta Dorici raperetis ignes.
13 *Non illa bello victa, nec armis,*
14 *Vt quondam Herculea cecidit pharetra:*
Quam non 15 *Pelei Thetidisque natus,*
16 *Charusque Pelidæ nimium feroci*
Vicit, acceptis cum fulsit armis,
Fuditque Troas 16 *falsus Achilles:*
Aut cum ipse Pelides animos feroces
17 *Sustulit luctu.* 18 *celeremque saltu*
Troades summis timuere muris.
Perdidit in malis extremum decus,
Fortiter vinci. restitit annis
Troja bis quinis,
Vnius noctis peritura 19 *fato.*
Vidimus simulata 20 *dona* 21 *molis immensa;*
Danaumq; 22 *fatale munus duximus nostra*
23 *Credula dextra: tremuitque sæpe*
Limine in primo sonipes, cavernis
Conditos reges bellumque gestans:

3 Obliquum fulmen.
4 In hoc portu secura tranquillitas.
5 *Non civium ardorem prava jubentium, non vultum instantis tyranni,* &c. Imitatio Horat. 3. 3. Od. q. d. mortis contemptor omnia contemnit.
6 Ventis de Coro. Thyest. 576.
7 Ὅς τ' ὑπὸ ποσσὶ κονίσαλος ὄρνυτ' ἀελλής.
8 Non una mortem nocere potentium quæ sapienti (Stoico seu Epicureo) levis. vid. Chor. sec. Troados.
9 Ex ead. schola Epic. sic ille, *præcipitumque Acherontis avari subjecit pedibus.*
10 V. 12. Agam.
11 Ἀνέκπληκτος τοῦ ὑπνάτου.
12 Quod effugium est & portus ex miseriis. sup.
13 Sed insidiis & dolo.
14 Sub Laomedonte. V. Troad. 131. & 725.
15 Achilles.
16 Patroclus Achillis armis indutus.
17 Κλαῖε φίλον ἑτάρον μεμνημένος, &c. Πάγχυ πενθῶν ἀνέστησεν.
18 Πόδας ὠκὺν, ἀκύμορον. Achillis autem saltus Trojæ excidio fatalis. Lycophr. & Lucian. lib. περὶ ὀρχήσεως.
19 Al. furto donis & insidiis.
20 Minervæ pro reditu vota.
21 Equi duratei. sive πολυμήχανον fuerit illud μηχάνημα, seu porta equi insigni picta per proditionem Græcis aperta, seu mons Hippius in quo ex insidiis Græci Trojanos interceperunt simulque urbem irruperunt, seu denique equitatus Græcorum. 22 Primo enim excisum est Ilium propter equos Herculi ex pacto non datos à Laomedonte: secundo per equum durateum, de quo hoc in loco; tertio per equum qui valvis interceptus Romanis irruendi potestatem fecit, cum Ilienses Cinnam Cos. in urbem recipere noluerunt. 23 Sinoni fidem habentes.

Et licuit [24] versare dolos, ut ipsi
Fraude sua capti caderent Pelasgi.
[25] Sæpe commota sonuere parmæ,
Tacitumque murmur percussit aures;
Et fremuit [26] male subdolo
Parens Pyrrhus Vlyssi.
[27] Secura metus Troica pubes
Sacros gaudet tangere funes.
Hinc [28] æquævi gregis Astyanax;
Hinc [29] Æmonio desponsa rogo,
Ducunt turmas: hac fœmineas,
Ille viriles.
Festa matres [30] votiva ferunt
Munera divis. festi patres
Adeunt aras. [31] unus tota est
Vultus in urbe.
Et, quod nunquam [32] post Hectoreos
Vidimus ignes, læta est Hecube.
Quid nunc primum, dolor infelix,
Quidve extremum deflere paras?
[33] Mœnia divum fabricata manu,
Diruta nostra?
An templa deos super usta suos?
Non vacat istis lacrymare malis.
Te, [34] magne parens, flent Iliades.
Vidi, vidi, senis in jugulo,
Telum Pyrrhi [35] vix exiguo
Sanguine tingi.
CA. [36] Cohibete lacrymas, omne quas tempus petit,
Troades, & ipsa vestra lamentabili
Lugete gemitu funera. ærumna mea
Socium recusant. cladibus questus meis
Removete, nostris ipsa sufficiam malis.
CHO. Lacrymas lacrymis miscere juvat.
Magis exurunt quos [37] secreta
Lacerant curæ. juvat [38] in medium
Deflere suos. nec enim, quamvis
[39] Dura virago patiensque mali,
Poteris tantas flere ruinas.
Non qua verno nobile carmen
Ramo cantat tristis [40] Aëdon,
[41] Ityn in varios modulata sonos;

24 In ipsos authores suos vertisse dolos, *si mens non læva fuisset.*
25 *Atque utero sonitum quater arma dedere.*
26 Ægre inductus, ab Vlysse ut dolis uteretur μισαπάτης & simplex Neoptolemus viribus magis quam fallaciis fretus. quod ἦθος & illi apud Vlyss. in Phyloctete tribuit Sophocles, ἔφυν γὰρ οὐδὲν ἐκ τέχνης πράττειν κακῆς, &c. mox, Ἀλλ' εἴμ' ἕτοιμος πρὸς βίαν τὸν ἄνδρ' ἄγειν Καὶ μὴ δόλοισιν.
27 *Circum pueri innuptæque puellæ Sacra canunt, funemque manu contingere gaudent.*
28 Puerorum.
29 Polyxena, quæ postea desponsata erat rogo Achillis Thessalici ducis. Troad. ℣. 360.
30 Pro filiorum reditu.
31 Lætitiæ.
32 Post redemptum rogoque datum Hectoris corpus.
33 Murorum munitiones, Trojæ mœnia. Troad. ℣. 476.
34 Priame.
35 *Exiguum senis Priami Jovis ara cruorem combiberat.* vid. ℣. 46. Troad.
36 Cohib. luctus vestros de patre meo. meæ sunt istæ solius partes: vos funera vestrorum lugete.
37 Seorsim habitæ, privatæ.
38 In commune.
39 Indurata malis, virili animo fœmina.
40 Ἀηδών, luscinia. al. *querula Edonis*, id est, Threicia Philomela, Daulias ales.
41 Seu Itylum, filium Terei à Procne & Philomela interfectum, patrique appositum in ultionem stupratæ ab eo Philomelæ.

Non quæ tectis [42] *Biſtonis ales*
Reſidens ſummis impia diri
[43] *Furta mariti garrula deflet;*
Lugere tuam poterit digne
Conqueſta domum: licet ipſe velit
Clarus niveos inter olores:
[44] *Iſtrum* [45] *cygnus* [46] *Tanaimque colens*
Extrema loqui: licet [47] *Alcyones*
Ceyca ſuum fluxu [48] *leviter*
[48] *Plangente ſonent, cum tranquillo*
Male confiſæ credunt iterum
Pelago audaces, fœtuſque ſuos
Nido pavidæ titubante fovent:
Non ſi [49] *molles imitata* [49] *viros*
Triſtis laceret brachia tecum,
[50] *Quæ turrita turba parenti*
[51] *Pectore rauco concita, buxum*
Ferit, ut Phrygium lugeat [52] *Atyn.*
Non eſt lacrymis, Caſſandra, modus,
Quia quæ patimur vicere modum.
Sed cur [53] *ſacratas diripis capiti* [54] *infulas?*
Miſeris colendos maxime ſuperos reor.
CAS. [55] *Vicere noſtra jã metus omnes mala.*
Equidem nec ulla cælites placo prece:
Nec, ſi velint ſævire, quo noceant, habent.
Fortuna vires ipſa conſumpſit ſuas.
Quæ patria reſtat? quis pater? quæ jam ſoror?
Bibêre [56] *tumuli ſanguinem atque* [57] *aræ meum.*
Quid illa felix turba fraterni gregis?
Exhauſta nempe: regiam [58] *miſeri ſenis*
Vacuam [59] *relinqui,* [60] *totque per thalamos vident,*
Præter [61] *Lacænam, ceteras viduas nurus.*
[62] *Tot illa regum mater, &* [63] *regimen Phrygum*

42 Hirundo, in quam iras mariti fugiens Procne (*ut alii Philomela*) verſa eſt conjux Terei regis Thraciæ, cujus Biſtonis civitas & ſtagnum. 43 Adulterium. 44 Thraciæ fluv. 45 In quem verſus eſt Cycnus, de quo Troad. 180. 46 Morti vicina ſuavius canere dicitur olor. vid. Hippol. ℣. 301. 47 Aves illæ in quas mutati ſunt Ceyx rex Trachinæ in Ægæo ſubmerſus cum Alcyone uxore Neptuni filia. quibus avibus nidificantibus fœtumque intra 7, ut alii 9. alii 14, dierum ſpatium educentibus tempore hyberno, mare pacatur, quod tempus *Alcyonia* dicitur. 48 Fluctuante. 49 Gallos Cybeles ſacerdotes ſemiviros quibus (ab Atty puero Cybele dilecto quod in Nympha Sagaritide peccaſſet in furorem à deo verſo ſibique pondera acuto ſilice amputante) venit in exemplum *ſpecie hic, molleque miniſtri cauum jactatu vilia membra comis*. 50 Cybele, quæ civitatis Midæ clauſæ muros capite ſublevavit atque ita eſt ingreſſa. vel *quod primùm turres urbibus illa dedit*. an quod eadem cum Veſta, id eſt, terra? 51 Lege, *Pectora rauco concita buxo ferit*, id eſt, ferit pinu (qui Gallorum fanaticorum mos eſt. vid. Med. 806.) pectora ſua in furorem acta rauca tibia. 52 Sup. ad ℣. 680. 53 Apollini. 54 Filamenta lanea. 55 Extrema ſunt mea mala, quibus ipſi dii ulteriora ſuperaddere non poſſunt. 56 Achillis tumulus bibit ſanguinem Polyxenæ ſororis. Troad. 360. 57 Iovis Hercei ara bibit fratris Polytis ſanguinem Priamique patris mei. Troad. 25. 58 Priami. 59 Al. *Relicti*. q. d. relicti vident, &c. vel lege *vacuam* ſc. Hecuba. 60 *Quinquaginta* [illegible] Vid. ℣. 32. Troad. 61 Helenam quæ Paridi, deinde Deiphobo fuerat nupta, *ſed hoc indignanter*. 62 Troad. ℣. 32. 63 Regina.

Fœcun-

Fœcunda [64] *in ignes Hecuba,* [65] *fatorum novas*
Experta leges, induit vultus [65] *feros.*
Circa ruinas rabida [65] *latravit suas,*
Trojæ superstes, Hectori, Priamo, [65] *sibi.*
CHOR. [66] *Silet repente Phœbas, &* [67] *pallor genas,*
Creberque totum possidet corpus tremor.
[68] *Stetere vittæ. mollis horrescit coma.*
[69] *Anhela corda murmure incluso fremunt.*
[70] *Incerta nutant lumina; &* [70] *versi retro*
Torquentur oculi. rursus immites rigent.
Nunc levat in auras [71] *altior solito caput,*
Graditurque celsa. nunc reluctantes parat
Reserare fauces; verba nunc [72] *clauso male*
Custodit ore, [73] *Mænas* [74] *impatiens dei.*
CAS. *Quid me furoris incitam* [75] *stimulis novi,*
*Quid mentis inopem * sacra Parnassi juga*
Rapitis? recede, Phœbe jam [76] *non sum tua.*
Extingue [77] *flammas pectori infixas meo.*
[78] *Cui nunc vagor vesana?* [78] *cui bacchor furens?*
Iam Troja cecidit. [79] *falsa quid vates ago?*
Ubi sum? fugit lux alma, & obscurat genas
Nox [80] *alta, & æther abditus tenebris latet.*
[81] *Sed ecce gemino sole præfulget dies;*
Geminumque duplices Argos attollit domos.
[82] *Idæa cerno nemora. fatalis sedet*
Inter potentes [83] *arbiter pastor deas.*
Timete reges, moneo, [84] *furtivum genus.*
[85] *Agrestis iste* [85] *alumnus evertet domum.*
Quid [86] *ista vecors tela fœminea manu*
Districta præfert? quem petit dextra virum
[86] *Lacæna* [87] *cultu* [88] *ferrum Amazonio gerens?*

64 Liberos immaturis rogis crematos. alii ad Paridem referunt. vid. Troad. ℣. 36.
65 Mutata in canem. Troad. 978.
65 Cassandra *afflata est numine Phœbi Jam propiore.*
67 *Non vultus, non color unus.*
68 Inhorruere. *Non comptæ mansere comæ.*
69 *Pectus anhelum et rabie fera corda tument.*
70 *Torquet ad hæc oculos totoque vagantia cælo Lumina.*
71 *Majorque videri Nec mortale sonans.*
72 Murmurat.
73 Vates furibunda. Oed. 436.
74 *Et Phœbi nondum patiens immanis in antro Bacchatur vates magnum si pectore possit Excussisse deum.* 75 Vt divina fatidici spiritus impetu. *Et stimulos sub pectore vertit Apollo.* * Phœbo sacra. 76 Sed Agamemnonis. 77 Divinationem. 78 In cujus nunc tandem usum & utilitatem vaticinor. 79 Non credita. Troad. 35. 80 Al. atra. 81 *Et solem geminum & duplices se ostendere Thebas.* Entheis a. ut & ebriis dupla se ostentant objecta propter oculorum musculos, vel spiritus ardore contractos vel humiditate solutos, unde oculus alter in superna contruditur, in imum dejicitur alter, ita uterque sua apprehendit. 82 Montis Idæ ubi Paris tulit sententiam de malo aureo. 83 Paris. respicitque ad Ægisthum quem postea vocat agrestem alumnum, Agamemnoni Mycenisque non minus fatalem quam Trojæ Paridem. 84 Furtiva Venere natum Ægisthum. 85 Mox enim ut natus, projectus est, & a capris nutritus, unde nomen. 86 Clytemnestra. 87 More Amazonio armata. Heinsius legit. *cultu Amazon.* i. torvo, sic Hippolyt. ℣. 655. 88 Bipennim, securim.

Quæ

Quæ versat oculos alia nunc facies meos?
Victor ferarum colla vexatus jacet
[89] *Ignobilis sub dente* [90] *Marmaricus leo,*
Morsus cruentos passus audacis [91] *leæ.*
Quid me vocatis sospitem solam è meis,
Umbræ meorum? te sequor, tota pater
[92] *Troja sepulte, frater,* [93] *auxilium Phrygum,*
Terrorque Danaum, [94] *non ego antiquum decus*
Video, [95] *aut calentes ratibus exustis manus:*
[96] *Sed lacera membra, & saucios vinclo gravi*
Fortes lacertos. te sequor [97] *nimium cito*
Congresse Achilli Troile. [98] *incertos geris*
Deiphobe vultus, [99] *conjugis munus novæ.*
Iuvat per ipsos ingredi Stygios lacus;
Iuvat videre Tartari sævum canem,
Avidique regna Ditis. hæc hodie [1] *ratis*
Phlegethontis atri [2] *regias animas vehet,*
Victamque, victricemque. vos, umbræ, precor,
[3] *Iurata superis unda te pariter precor,*
Reserate paulum terga [4] *nigrantis poli,*
[5] *Levis ut Mycenas turba prospiciat Phrygum.*
Spectate miseri. fata se [6] *vertunt retro.*
Instant [7] *sorores squallidæ.*
Sanguinea jactant verbera.
Fert læva semiustas faces;
[8] *Ardentque pallentes genæ,*
Et vestis [9] *atri funeris*
Exesa cinxit ilia;
Strepuntque nocturni metus,
Et ossa [10] *vasti corporis*
Corrupta longinquo situ
Palude limosa jacent.
Et ecce [11] *defessus senex*
Ad ora ludentes aquas
Non captat, oblitus sitis.

89 Respicit ad Ægisthum ex incestu natum. 90 Ingens & fortis leo, quales in Marmarica regione Africæ versus Ægyptum. *intelligit autem Agamemnona.* 91 Clytemnestræ. 92 Troad. ℣. 29. 93 Hector, quo stante stetit Ilium. Troad. 31. & columen patriæ, &c. ℣. 120. Troad. 94 Non exuvias indutum Achillis. 95 *Non Danaum Phrygios jaculantem puppibus ignes.* 96 Sed per pedes trajectum lora tumentes Raptatum bigis, &c. Troad. 742. 97 *In ætate puer atque impar congressus Achilli.* 98 Quem *lacerum crudeliter ora,* &c. *Talem agnovit* Æneas 6 Æneid. 99 Helenæ, à qua, suprema nocte, proditus est Græcis. 1 Charontis cymba, quam ... 2 Meum & Agamemnonis. 3 Styx. Herc. Fu. 606. & ... 1103. 4 Antarctici. Herc. Fu. 606. & 1103. 5 Ut umbræ Trojanorum videant Agamemnona Mycenarum regem ab uxore cæsum, ad suam solationem, velut ulteriores ibi relatas. 6 Al. *Volvunt.* 7 Furiæ. *Thyest.* ? Med. 957. 8 Al. *urgent.* 9 Funesti apparatus & ominis. 10 Gigantum. 11 Tantalus. *Thyest.* 172.

12 Mœstus futuro funere.
13 Exultat, & ponit gradus
14 Pater decorus Dardanus.
CH. *Iam 15 pervagatus ipse se fregit furor,*
Caditque; flexo qualis ante aras gradu
Cervice taurus vulnus incisa gerens.
Relevemus artus 16 entheos. tandem suos
17 Victrice lauro cinctus Agamemnon adit;
Conjuxque pariter obvios illi tulit
Gressus: reditque juncta concordi gradu.

12 Propter imminentem sui pronepotis necem. 13 Lætatur Dardanus in ultionem prolis suæ. 14 Tritavus Cassandræ. 15 Phœbas recedente spiritu exanimis cadit. 16 Oed. 628. 17 Sup. ỳ. 384.

ACTUS QUARTUS.

AGAMEMNON. CASSANDRA.

Agamemnoni reduci prædicit Cassandra fatum, nec creditur. Troad. 34.

Tandem revertor sospes ad patrios lares.
1 O cara salve terra. tibi tot barbaræ
Dedere gentes spolia. tibi felix diu
Potentis Asiæ Troja submisit manus.
Cur ista 2 vates corpus effusa, ac tremens
Dubia labat cervice? famuli, attollite;
3 Refovete gelido latice. jam recipit 4 diem
Marcente visu. suscita sensus tuos.
Optatus ille portus ærumnis adest.
Festus dies est. CAS. *5 festus & Troja fuit.*
AG. *Veneremur aras.* CA. *cecidit ante 6 aras pater.*
AG. *Iovem precemur pariter.* CA. *6 Herceum Iovem?*
AG. *Credis videre te Ilium?* CA. *7 & Priamum simul.*
AG. *Hæc Troja non est.* CA. *8 Ubi Helena est, Trojã puto.*
AG. *9 Ne metue dominã famula.* CA. *10 libertas adest.*
AG. *Secura vive.* CA. *mors mihi est securitas.*
AG. *Nullũ est periculũ tibimet.* CA. *at magnũ tibi est.*
AG. *Victor timere quid potest?* CA. *quod non timet.*
AG. *Hanc fida famuli turba, dum excutiat 11 Deum,*

1 Vid. quæ ad ỳ. 386. supra. 2 Cassandra à furore exanimis: quam cum cæteris captivis Ag. præmiserat dono Clytæmnestræ. 3 Frigida enim in faciem λειποψύχοις adspersa, spiritus, qui ad faciem plurimi venire solent, cogit, quibus congregatis redeunt sensibus functiones. 4 Lucem. 5 Quo periit, *tu nostro exemplo festos cave.* 6 Troad. 45. 7 Te sc. mox interficiendum, ut Priamum. 8 Ubi mala & adultera mulier est, *qualis uxor tua Clytæmnestra* namque Helena jam in Ægypto erat. 9 *Quod etiam ille de Clytæmnestra subintelligens respondet,* non erit cur Clytæmnest. ut dominam metuas, qua mihi dilecta es. 10 Per mortem vicinam. 11 Phœbi numen, quo afflatur.

Reti-

Retinete. [12] *nequid impotens peccet furor.*
At te pater qui sæva torques fulmina
Pellisque nubes, sidera & terras regis,
Ad [13] *quem triumphi spolia victores ferunt;*
Et [14] *te sororem cuncta pollentis viri,*
Argolica Iuno, pecore votivo libens
[15] *Arabumque donis, supplice &* [16] *fibra colam.*

12 Ne sibi manũ inferat.
13 Iovem τροπαιοῦχον, λάφυστον vel νικηφόρον.
14 Sup. ỳ. 341.
15 Thure.
16 Thyeit. ỳ. 754.

CHORVS ARGIVARVM.

Chorus Argivarum Herculis laudes canit nutritis scil. Argis, cujusque sagitta fato poscebantur ad secundum Trojæ excidium.

ARgos nobilibus nobile civibus,
Argos [1] *iratæ* [2] *carum novercæ,*
Semper ingentes educas [3] *alumnos;*
[3] *Imparem æquasti numerum deorum:*
Tuus ille bisseno meruit labore
Allegi cælo magnus Alcides;
Cui lege mundi Iuppiter rupta
Roscidæ noctis geminavit horas,
Iussitque Phœbum tardius celeres
Agitare currus, & tuas lente
Remeare [4] *bigas candida Phœbe;*
Retulitque pedem, [5] *alternis nomen*
Stella quæ mutat, [6] *seque mirata est*
Hesperum dici; Aurora movit
Ad solitas vices caput, & relabens
Imposuit senis humero [7] *mariti.*
[8] *Sensit Ortus, sensit Occasus*
Herculem nasci. [9] *violentus ille*
Nocte non una poterat creari.
[10] *Tibi concitatus substitit mundus,*
O puer magnum subiture cœlum!
Te sensit [11] *Nemeæus arcto*
Pressus lacerto [12] *fulmineus leo.*
Cervaque [13] *Parrhasis.*
Sensit Arcadii [14] *populator agri.*
Gemuitque [15] *taurus, Dictæa linquens*
Horridus arva.

1 Iunoni Iovis ex pellicibus liberis infestæ.
2 Sup. ỳ. 34.
3 Et in his Herculem, qui Heben duxit uxorem, deorumque (non magnorum illorum qui duodecim, neque selectorum qui octo,) numerum prius imparem æquavit. *vel intelige* de tribus diis communibus, Marte, Bellona, Victoria, quibus additus Hercules. Potest & de Diis patriis intelligi qui ex Argivis seu Argis educati in deos relati sunt. vid. Herc. Fu. ỳ. 24.
4 Bigas Lunæ tribuunt (ut Soli quadrigas) quam trahunt equi, tauri, muli, vel cervi, quorum alter ater, albus alter.
5 Veneris stella. vid. Hippol. 748. & Med. 71.
6 Cum debuisset Lucifer appellari, id est, quod non matutinus ortus sit spatio solito.
7 Tithoni.
8 Phœbei itineris interim si desiderio.
9 [illegible]
10 Tibi genito.
11 Herc. Fu. 223, & 83.
12 Rapidis, impotens. quod epithet. in apro magis convenit, cujus irati urunt dentes.
13 A Parrhasia urbe Arcadiæ. vide Herc. Fu. ỳ. 221
14 Aper, sus Erymanthius.
15 Qui Neptuni ira in Cretam missus trajecit in Peloponnesum, ubi ab Herc. cæsus est.

Morte [16] *fœcundum domuit draconem,*
Vetuitque collo pereunte nasci.
[17] *Germinosque fratres pectore ab uno*
Tria monstra natos, stirpe incisso
Fregit insultans: duxitque ad ortus
[18] *Hesperium pecus,*
Geryonis spolium triformis.
Egit [19] *Threicium gregem,*
Quem non [20] *Strymonii gramine fluminis,*
[20] *Hebrive ripis pavit* [21] *tyrannus;*
Hospitum dirus stabulis cruorem
Præbuit sævis; tinxitque crudos
Ultimus rictus sanguis aurigæ.
Vidit [22] *Hippolyte ferox,*
Pectore è medio rapi spolium & sagittas.
[23] *Nube percussa Stymphalis alto*
Decidit cælo,
[24] *Arborque pomis fertilis aureis.*
Extimuit [25] *manus insueta carpi,*
Fugitque in auras leviore ramo:
Audivit sonitum [26] *crepitante lamina*
[27] *Frigidus custos nescius somni,*
Linqueret cum jam nemus omne fulvo
[28] *Plenus Alcides vacuum metallo.*
Tractus ad cælum [29] *canis inferorum*
Triplici catena, tacuit, nec ullo
Latravit ore; lucis ignotæ
Metuens colorem. [30] *te duce succidit*
[31] *Mendax Dardania domus,*
Et sensit arcus [32] *iterum timendos:*
Te duce concidit [33] *totidem diebus*
Troja, [33] *quot annis.*

16 Hydram. Herc. Fu. ỳ. 240.
17 Trigeminum Geryona. Herc. Fu. 230.
18 Armenta Hispana.
19 Equos Diomedis regis Thraciæ. Herc. Fu. 225.
20 Thraciæ fl.
21 Ipse Diomedes suis equis ab Hercule objectus.
22 Herc. Fu. ỳ. 542.
23 Herc. Fu. 243.
24 Herc. Fu. 238.
25 Manus Herculis carpentis spoliantisque arborem.
26 Ramo aureo. sic Virgil. *leni crepitabat bractea vento.*
27 Venenosus draco, pervigil Hesperidum horti custos.
28 Aureis malis onustus.
29 Cerberus, Herc. Fu. 823.
30 Heinsius legit, *te duce dux cadit*, & verum non adeo placet propter temporis Enallagen, cum quæ præcedebant verba, præteriti fuerint temporis.
31 Perjura, perfida, promissis non stans. vid. Troad. 131, & 726.
32 Troad. ỳ. 133.
33 Decem.

ACTVS QVINTVS.

CASSANDRA.

Cassandra vel illa non videns vaticinatur, vel in proscenio stans, quæ intus & in ἐξώσρᾳ gerantur de cæde Agamemnonis narrat.

Res agitur intus magna, [1] *par annis decem.*
Eheu quid hoc est? anime, consurge, & cape

1 Cujus atrocitas decennales labores nostros æquat aut etiam superat.

2 Pre-

[2] Precium furoris. [3] vicimus victi Phryges.
Bene est! resurgis Troja. traxisti jacens
[4] Pares Mycenis, [5] terga dat victor tuus.
[6] Tam clara nunquam providæ mentis furor
Ostendit oculis. video, & intersum, & fruor.
[7] Imago visus dubia non fallit meos.
Spectamus. [8] epulæ regia instructæ domo,
[9] Quales fuerunt ultimæ Phrygibus dapes,
Celebrantur. ostro lectus [10] Iliaco nitet;
Merumque in auro [11] veteris Assaraci trahunt:
Et ipse [12] picta veste sublimis jacet
Priami superbas corpore exuvias gerens.
Detrahere cultus uxor [13] hostiles jubet,
Induere potius conjugis fidæ manu
Textos amictus. horreo, atque animo tremo.
Regemne perimet [14] exul & adulter virum?
Venere fata. sanguinem [15] extremæ dapes
Domini videbunt, & cruor [16] Baccho incidet.
[17] Mortifera vinctum perfidæ tradet neci.
Induta [18] vestis exitum manibus negat,
Caputque laxi & invii cludunt sinus.
Haurit trementi [19] semivir dextra latus,
Nec penitus adigit: vulnere in medio stupet.
At [20] ille, ut altis hispidus silvis aper,
Cum casse vinctus, tentat egressus tamen,
Arctatque motu vincla, & incassum furit:
Cupit fluentes undique & [21] cæcos sinus
Disjicere; & hostem quærit implicitus suum.
[22] Armat bipenni Tyndaris dextram furens.
[23] Qualisque ad aras colla taurorum prius
Designat oculis, antequam ferro petat;
Sic huc & illuc impiam librat manum.
[24] Habet. peractum est. [25] pendet exigua [25] male

2 Hostis cæde & vindicta compensat in Phœbei numinis te fatigantis cruciatum.
3 Hostium imperatore cæso.
4 Tuæ ruinæ comunicatres.
5 Vincitur.
6 Tam evidentia & grata, sic enim ipsa exponit versu seq.
7 Quod in furore entheo non raro fit.
8 Interfectus enim est Agamemn. [illegible], ut ipse narrat Odyss. λ.
9 Sup. ✠. 785.
10 Ex præda Ilii.
11 Regis antiqui Phrygum. sic Virg. *impexatque mero pateram, quam Belus & omnes A Belo soliti.*
12 Phrygionum opere.
13 Illos ex hoste raptos, illas Priami exuvias.

14 Ægisthus sup. ✠. 239. 15 Secundæ mensæ. 16 Poculo philotesio, quo convivia claudere solebant, id est, sub finem convivii interficietur. 17 Heinsius legi vult, *Mortifera vinctum perfidæ tradet neci Induta vestis. exitum manibus negat, Caputque laxi, &c.* 18 Vestis ἀπέραντος exitum capiti non præbens. 19 Ægisthus mollis & meticulosus. 20 Agamemnon. 21 Involventes nec exitum habentes. 22 *Tyndaris illa bipennem [illegible] & manum [illegible] quæ tenebat.* 23 Ὡς τίς τε κατ' [illegible] ἐπὶ φάτνῃ, &c. Agamem. de se apud Hom. Odys. λ. 24 Scil. vulnus. Formula à ludo gladiatorio sumpta. ubi fi gladiatorum alter vulnus accepisset. acclamabat adversarius & spectatores. *Hoc habet.* 25 Non integre & fortiter amputatum.

Caput amputatum parte, & hinc trunco cruor
Exundat, illinc ora cum fremitu jacent.
Nondum recedunt. ille jam exanimem petit,
Laceratque corpus. illa fodientem adjuvat.
Vterque tanto scelere respondet suis.
Hic est [26] *Thyeste natus, hæc* [27] *Helenæ soror.*
Stat ecce Titan dubius [28] *emerito die,*
[29] *Suane currat an Thyestea via.*

26 Perfido, adultero, liberorum suorum helluoni, incesto. 27 Adulteræ, & crudelis, quæ Deiphobum maritum Menelao & hostibus dilaniandum prodidit. 28 Finito, Sumpta Metaphora ab operariis, servis, militibus. 29 Procedatne cursu suo, an faciatis hoc abominatus retrocedat, ut in Thyestæa cœna. *Thyest. act.* 4, & 5.

ELECTRA.

Electra fratri suo Oresti subducto fugam suadet.

FVge, [1] *ô paternæ mortis auxilium unicum,*
Fuge, & scelestas [2] *hostium evita manus.*
Eversa domus est funditus. regna occidunt.
[3] *Quis iste celeres concitus currus agit?*
Germane, vultus veste [4] *furabor tuos.*
[5] *Quos anime demens, refugis? externos fugis?*
Domus timenda est. pone jam trepidos metus,
Oresta. amici fida præsidia intuor.

1 Paternæ mortis ulciscendæ spes unica. 2 Matris & Ægisthi. 3 Conspecto è longe Strophio metuit, puerumque occulit. 4 Tegam, clepam, vid. Herc. Fu. 798. 5 Suum corripit metum, quod peregrinum timeret, cum sui timendi potius essent. *Lips. hæc ad fratrem dici vult.*

STROPHIVS. ELECTRA. ORESTES & PYLADES, mutæ Personæ.

Electra fratrem Strophio opportune occurrenti tradit abducendum; ipsa ad aram confugit.

[1] *PHocide relicta Strophius,* [2] *Elea inclytus*
Palma revertor. causa veniendi fuit,
Gratari [3] *amico, cujus impulsum manu*
Cecidit decennî Marte concussum Ilium.
Quæ nam ista lacrymis lugubrem vultum rigat,
Pavetque mœsta. [4] *regium agnosco genus.*
Electra, luctus causa quæ [5] *læta in domo est?*

1 Erat autem Strophius Phocidis rex Anaxibiæ sororis Agamemnonis filius, & Pyladis pater. 2 Curuli certamine victor in ludis Olympiacis. vid. Herc. Fu. ℣. 839. 3 Agamemnoni meo cognato. 4 Filiam regis esse. 5 Reverso Agamemnone.

EL. *Pater peremptus ſcelere materno jacet.*
[6] *Comes paternæ quæritur natus neci.*
Ægiſthus [7] *arces Venere quæſitas tenet.*
ST. O nulla longi temporis felicitas !
EL. *Te per parentis memoriam obteſtor mei,*
Per ſceptra [8] *terris nota, per* [9] *dubios deos,*
Recipe hunc Oreſten, ac pium furtum occule.
ST. *Et ſi timendum caſus Agamemnon docet,*
Aggrediar, & te, Oreſta, [10] *furabor libens.*
[11] Poſcunt fidem ſecunda, at adverſa [12] exigunt.
Cape hoc [13] *decorum ludicri certaminis*
Inſigne frontis. læva [14] *victricem tenens*
[14] *Frondem, virenti protegat ramo caput.*
Et iſta donum palma [15] *Piſæi Iovis*
[16] *Velamen eadem præſtet atque* [17] *omen tibi.*
Tuque ô, paternis aſſidens frenis comes,
Condiſce, Pylade, patris exemplo fidem.
Vos, [18] *Græcia nunc teſte, veloces equi*
[19] *Infida curſu fugite præcipiti* [19] *loca.*
EL. [20] *Exceſſit, abiit currus effreno impetu*
Effugit aciem. [21] *tuta jam opperiar meos*
Hoſtes, & ultro vulneri opponam caput.
Adeſt cruenta conjugis victrix ſui,
Et ſigna cædis veſte maculata gerit,
Manus recenti ſanguine etiamnum madent,
Vultuſque præ ſe ſcelera truculenti ferunt,
Concedam ad aras. patere me [22] *vittis tuis,*
Caſſandra, jungi [23] *paria metuentem tibi.*

6 Oreſtes quæritur, ut interficiatur. 7 Thyeſt. 453, & 640. 8 Recenti victoria. 9 Memor idem tibi poſſe contingere. 10 Occulam, aveham. Herc. Fu. 798. 11 Gratuitam. 12 Debitam. 13 Coronam oleaginam mihi in ludis Olympicis datam. 14 Palmam mihi victori datam. 15 Olympici, vide Thyeſt. ỳ. 122. 16 Ne agnoſcaris, vel adverſus Solis æſtum. 17 Victoriæ, vindictæ paternæ cædis. 18 Celebri ludorum conventu approbati victores. 19 Mycenas, ubi uxor maritum interfecit. 20 E conſpectu. 21 Decurata de fratre cura, poſtquam Oreſtis conſuluerim vitæ, de mea non ſollicita. 22 Supplicationibus tuis, quæ vittata vates confugiſti ad aras ſupplex. 23 Mortem.

CLYTÆMNESTRA. ELECTRA. ÆGISTHVS. CASSANDRA.

Electram ab ara detrahi & in carcerem conjici jubet Clytæmneſtra. Caſſandra jugulatur.

HOſtis [1] *parentis, impium atque audax caput,*
Quo more [2] *cœtus publicos, virgo, petis?*

1 Mei, matris tuæ. 2 Reſpicit ad veterem Græcorum morem, quorum virgines raro in publicum prodibant, nec non ad originationem, τῆς παρθένου, παρὰ τὸ [illegible]

3 Tui & Ægisthi.
4 Quæ talia loquaris.
5 Imo quæ tua sim filia, mulieris impudicæ.
6 Emphatice, tu impia. Al. leg. Eja, tandem doces.
7 Gerere te fœminam. i. modestius.
8 Supplicio & cruciatu.
9 Latenter illi exprobrat bipennim qua occiderat Agamemnona.
10 An tu credis decere te eadem quæ nos?
11 Cur vero Nobis? quasi jam dignus sit adulter ille Agamemnonis locum supplere?
12 Obstinatam tuam animi ferociam, quam maternum jus flectere non potest, sceptrum, quatenus regina sum, franget.
13 Alii leg. EL. *nactus interea mihi Tu vidua lo-*

EL. [3] *Adulterorum virgo deserui domum.*
CL. *Quis esse credat* [4] *virginem?* EL. [5] *gnatam tuam.*
CL. *Modestius cum matre.* EL. [6] *pietatem doces.*
CL. *Animos viriles corde tumefacto geris,*
Sed [7] *agere domita feminam disces* [8] *malo.*
EL. *Ni forte fallor,* [9] *fœminas ferrum decet.*
CL. [10] *Et esse, demens, te parem nobis putas?*
EL. [11] *Nobis? quis iste est alter Agamemnon tuus?*
Vt vidua loquere. vir caret vita tuus.
CL. [12] *Indomita post hæc virginis verba impia*
Regina frangam. [13] *citius interea mihi*
Edissere ubi sit gnatus, ubi frater tuus.
EL. *Exiit Mycenas.* CL. *redde nunc gnatum mihi.*
EL. *Et tu* [14] *parentem redde.* CL. *quo latitat loco?*
EL. *Tuto; quietus, regna non metuens* [15] *nova:*
[16] *Iustæ parenti satis, at iratæ parum.*
CL. *Morieris hodie.* EL. *dummodo* [17] *hac moriar manu;*
Recedo ab aris. sive te jugulo juvat
Mersisse ferrum; præbeo jugulo volens.
Seu more pecudum colla resecari placet;
Intenta cervix vulnus exspectat tuum.
Scelus peractum est: cæde respersam viri
Atque obsoletam sanguine [18] *hoc dextram ablue.*
CL. *Consors pericli pariter ac regni mei,*
Ægisthe, [19] *gaudes? gnata genetricem impie*
Probris lacessit; abditum fratrem occulit.
ÆG. *Furibunda virgo, vocis infandæ sonum,*
Et [20] *aure verba indigna materna opprime.*
EL. *Etiam monebit sceleris infandi artifex,*
[21] *Per scelera nactus nomen ambiguum suis?*
Idem sororis gnatus, & patris nepos?
CL. *Ægisthe, cessas impium ferro caput*
Demetere? fratrem reddat, [22] *aut animam statim.*
ÆG. *Abstrusa* [23] *caco carcere, &* [23] *saxo exigat,*
Ævum, per omnes torta pœnarum modos.

quere, vir caret vita tuus. 14 Agamem. quem occidisti. 15 Adulteri tuique. 16 Sufficiat hoc responsum matri amanti & piæ. 17 Tua, si post conjugem etiam filiam occidere sustines: non pigebit eadem manu perire, qua pater. 18 Mei, filiæ tuæ. 19 Subriserat forte Ægisthus per indignationem. *vel etiam* quod taceret. 20 Indigna, quæ mater audiat. 21 Quem nescirent parentes, quo cognationis nomine vocarent; pater, filiumne an nepotem; mater, filium ne an fratrem. sup. ℣. 35. 22 Aut animam reddat, id est, amittat. 23 Carcere obscuro & saxeo.

Refer-

Referre,[24] quem nunc occulit, forsan volet
Inops, egens, inclusa, padore obsita,
[25] Vidua ante thalamos, exul, invisa omnibus,
[26] Æthere negato. sero succumbet malis.
EL. *Concede mortem.* ÆG. *si recusares, darem.*
[27] Rudis est tyrannus, morte qui pœnā exigit.
EL. *Mortem aliquid ultra est?* ÆG. [28] *vita, si cupias mori;*
CLY. *Abripite, famuli, monstrum, & avectam procul*
Ultra Mycenas, ultimo in regni angulo
Vincite, septam nocte tenebrosi specus,
Ut inquietam virginem carcer domet.
At [29] ista pœnas capite persolvat suo,
Captiva conjux, [30] regii pellex tori.
Trahite, ut sequatur conjugem ereptum mihi.
CAS. *Ne trahite, vestros ipsa præcedam gradus:*
[31] *Perferre prima nuncium Phrygibus meis*
Propero; repletum [32] ratibus eversis mare;
[33] *Captas Mycenas;* [34] *mille ductorem ducum,*
Ut paria fata Troicis [35] tulerit malis,
Perisse dono fœminæ, stupro, dolo.
Nihil moramur. rapite, quin grates ago.
[36] *Iamjam juvat vixisse, post Trojam juvat.*
CLY. *Furibunda morere.* CAS. [37] *veniet & vobis furor.*

24 Fratrem Orestem.
25 Quem & hinc quod conjugali caruerit lecto & in virginitate consenuerit, Ælian. 4. l. hist. refert. Ἠλέκτραν nominatam quæ prius Laodice fuisset dicta.
26 Cœli aspectu.
27 Herc. Fu. 512. Med. ✠. 1056.
28 [illegible]
29 Cassandra.
30 Agamemnonis, cui pellex erat conjugis loco.
31 E veterum opinione, qui animas hominum corpore solutas in Elysiis suos agnoscere, cumque iis sermones serere credebant.
32 Græcorum in reditu naufragio
33 A tyranno adultero occupatas interfecto Agamemnone.
34 Agamem.
35 Al. lueret.
36 Prius quidem tædebat me vitæ patriæ superstitis, jam vero juvat me vivendo vidisse meorum vindictam.
37 Et vates & morti vicina Cassandra ominata prædicit illis vindictam & mortem ab Oreste, qui matre cæsa & ipse furere cœpit.

H E R-

HERCVLES FVRENS.

DRAMATIS PERSONÆ.

IVNO	HERCVLES.
LYCVS.	AMPHITRYON.
THESEVS.	CHORVS Thebanorum.

ARGVMENTVM.

Lycus à Creonte Herculis ſocero rege Thebano propter ſcelera in exilium miſſus, abſente jam Hercule apud inferos, ut inde Euryſthei juſſu peteret Cerberum (ubi & Theſeum in vinculis detentum, qui cum Pirithoo deſcenderat ad rapiendam Proſerpinam liberavit) occaſionem oblatam arripit, & per ſeditionem Creonte cum duobus filiis cæſo regnum Thebanum occupat, Megaram Herculis uxorem ad nuptias ſolicitat, abnuenti vim parat. Opportune reverſus Hercules Lycum cæteroſque illius factionis interficit, hæc tam feliciter geſta Iuno non ferens immittit illi furorem, quo correptus uxorem ſuam cum liberis interficit. Quod ubi ad ſe reverſus intellexit, doloris impatientia vix Amphitryonis atque Theſei precibus detentus ne ſibi mortem inferret, cum Theſeo Athenas purgandus proficiſcitur.

ACTVS PRIMVS.

IVNO ſola.

Iuno Iovis furta, pellices, nothos, Herculem autem maxime ſtomachatur. cui ab inferis reverſo furioſam machinatur perniciem.

[1] *SOror Tonantis (hoc enim ſolum mihi*
Nomen relictum eſt) ſemper alienum Iovem,
Ac templa ſummi vidua deſerui ætheris;
Locumque, cœlo [2] pulſa, [2] pellicibus dedi.
Tellus colenda eſt: pellices cœlum tenent.
Hinc, [3] Arctos alta parte glacialis poli
[4] *Sublime claſſes [5] ſidus [5] Argolicas agit;*

1 *Si ſum regina Iovisque Et ſoror & conjux, certe ſoror.*
2 Notationem pellicis innuit à pelliciendo vel pellendo, quod à παλλακὴ rectius.
3 Caliſto Lycaonis filia à Iove compreſſa, à Iunone in ἄρκτον i. urſam mutata mox à Iove una cum filio Arcade in cælum relata. alterum ſidus Helice, alterum Cynoſura vocatur.
4 Quoad nos, quibus ab Æquinoctiali Septentrionem verſus ſitis. *Hic vertex ſemper ſublimis.*
5 Helice, quam Græci primum obſervabant, ut Sidonii Cynoſuram, *Helicem Graja carina notat.* vide quæ ad ℣. 696. Medeæ.

[6] Hinc, [7] qua tepenti vere laxatur dies,
Tyria per undas [8] vector Europæ [9] nitet;
[10] Illinc, [11] timendum ratibus ac ponto gregem
[12] Passim vagantes exerunt [13] Atlantides.
[14] Fera coma hinc exterret [15] Orion deos:
Suasque Perseus [16] aureas stellas habet.
Hinc [17] clara gemini signa [17] Tyndaridæ micant:
[18] Quibusque natis mobilis tellus stetit.
Nec ipse tantum Bacchus, aut [19] Bacchi parens,
Adiere superos: ne qua pars probro vacet,
[20] Mundus puellæ serta Cnossiacæ gerit.
Sed vetera querimur: una me [21] dira ac fera
Thebana [22] nuribus [22] sparsa tellus [21] impiis,
[23] Quoties novercam fecit? ascendat licet,
Meumque victrix teneat Alcmene locum;
Pariterque natus astra [24] promissa occupet,
[25] In cujus ortu mundus [26] impediit diem,
[27] Tardusque Eoo Phœbus effulsit [27] mari,
Retinere mersum jussus [27] Oceano jubar.
Non sic abibunt odia. [28] Vivaces aget
Violentus iras animus, & sævus dolor
Æterna bella pace sublata geret.

6 Ab Australi parte. in ipso Zodiaco. 7 Qua dies elongatur & aperitur oriente Tauro xx die Aprilis. 8 Taurus secundum Zodiaci signum, quem poëtæ fabulantur Taurum eum fuisse, qui Europam à Phœnice transvexit in Cretam, cujus opere Iupiter eam illi gratiam retulit, ut inter sydera illum collocarit. 9 In sidus conversus fulget. 10 A parte Orientali. 11 Propter tempestates quas ortæ denunciant. 12 Quoad nostrum aspectum, fixæ tamen sunt. 13 Plejades VII stellæ inter os Tauri & caudam Arietis sitæ, Atlantis ex Pleione filiæ, quarum tres Electram, Majam, Taigetem Iupiter compressit. 14 Quia caput ejus apparet ferum & terribile, & quando dominatur in cœlo, nubes adducuntur. & alia corpora cœlestia teguntur. Al. leg. *Ferro minax hinc terret*, eo quod fulgenti è stellis ferro Plejadas insequi videtur. 15 E Iovis, Neptuni, & Mercurii urina natus. quod zelotypam deam male urit. 16 XXVI pulchras, splendidas, utpote quem Iupiter in aureum imbrem conversus è Danae genuit. 17 *Lucida sidera.* Castor & Pollux Iovis ex Leda Tyndari uxore filii. *est autem Anachronismos seu Prolepsis. necdum enim Tyndaridæ mortui erant.* 18 Apollo & Diana, quas Pythona serpentem fugiens Latona enixa est in Delo insula prius erratica & fluctibus agitata, tum vero primum firmata, & *Mycone celsa Gyaroque revincta.* 19 Semele, quæ & in cœlum relata traditur. 20 Cœlum cepit in numerum Siderum coronam Ariadnes conjugis Bacchi, & filiæ Minois regis Cretæ in qua Cnossus urbs regia.
21 Respicit fab. de anguinis dentibus à Cadmo seminatis infra ✝. 259.
22 Mulieribus impiis seu pellices Iovis, seu Bacchas notet. 23 Tanquam privignos mihi effundant pellices: Zethum & Amphiona Antiopa, Bacchum Semele: Herculem Alcmena. 24 A Iove. infra ✝. 958. & à virtute in solitudine. 25 Ad cujus πολυαέθλου Διὸς & κυνοσφέος λέοντος generationem continuatæ sunt duæ noctes adjecto die intermedio. 26 Al. impendit. 27 Et Sol à Iove jussus per duplum spatium vacare, post geminam noctem exortus est è mari Orientali, secundum opinionem vulgarem. *vel*, supra Horizontem, pro quo, mare usurpant poëtæ. 28 *Memores, graves. & inexaturabile pectus.*

19 *Quid*

[29] *Quid bella? quidquid horridum tellus creat*
Inimica; quicquid pontus aut aër tulit
Terribile, dirum, pestilens, atrox, ferum;
Fractum atq; domitum est. superat & crescit malis;
[30] *Iraque nostra fruitur: in laudes suas*
*Mea vertit odia. dum nimis sæva * impero,*
[31] *Patrem probavit. inde,* [32] *qua lucem premit,*
Aperitque [32] *Tethys,* [33] *qua ferens Titan diem*
Binos propinqua tingit Æthiopas face,
Indomita virtus colitur; & toto Deus
Narratur orbe. monstra jam desunt mihi;
Minorque labor est Herculi jussa exequi,
Quam mihi jubere. lætus imperia excipit.
Quæ fera [34] *tyranni jussa violento queant*
Nocere juveni? nempe pro telis gerit,
[35] *Quæ timuit, & quæ fudit: armatus venit*
[36] *Leone & Hydra. nec satis terræ patent:*
Effregit ecce limen [37] *inferni Iovis.*
Et [38] *opima victi regis ad superos refert.*
Parum est reverti.: [39] *fœdus umbrarum perit.*
Vidi ipsa, vidi nocte discussa inferum,
Et dite domito, [38] *spolia jactantem patri*
[40] *Fraterna. Cur non vinctum & oppressum trahit*
[40] *Ipsum catenis paria sortitum Iovi?*
Ereboque capto potitur, & retegit Styga?
[41] *Patefacta ab imis Manibus retro via est,*
Et [42] *sacra diræ Mortis in aperto jacent.*
At ille rupto carcere Vmbrarum, ferox
De me triumphat, & superbifica manu

29 *Epanorthosis indignationis plena.* sed quid ego bella loquor, postquam monstra, terrestria, *ferarum*, scorpion, gigantes: aquatilia, *cancrum*, *Hydram*, &c. aëria, *Stymphalidas* debellarit?
30 Vere Hercules ut qui ex odio τῆς Ἥρας κλέος assequatur.
* Per Eurystheum Mycenarum regem, qui, me dictante, Herculem ad difficilima quæque obeunda adigit, infra ✠. 829.
31 Virtute sua & victoriis probavit se vere natum Iovis. *Ios. tamen Scal. ex veteribus libris restituit, legitque, Patrem probavi: gloriæ feci locum: Qua sol reducens. quaque deponens diem, Binos, &c.* 32 Supra ✠. 25. i. e. ab ortu ad occasum. ubi Columnæ Herc. Calpe & Abyla. 33 Qua sol oriens calore vicino colorat Æthiopas ab orientali sc. Nigris parte Ægyptum Arabiamque, ab occidentali mare Atlanticum spectantes. Αἰθίοπας, τοὶ διχθὰ δεδαίαται ἔσχατα ἀνδρῶν. οἱ μὲν δυσομένου ὑπερίονος, οἱ δ' ἀνιόντος. 34 Eurysthei supra ✠. 35. 35 Quæ in primo congressu etiam timere potuit: aggressus vero devicit. à natura, non à consilio & ratione. ὀ συγκα[illegible]. Etiam novit fortis quæ timere debeat. vide Med. 160, & 166. 36 Nemeæi leonis pelle, & sagittis felle & sanguine Lerneæ Hydræ tinctis. 37 Plutonis. 38 Spolia opima ipsi Diti erepta, Cerberum sc. tricipitem, Plutonis insigne, ut fulmen trisulcum Iovis, Neptuni tridentem. 39 Dum Her. vivus adhuc Tartara, quæ Plutoni sortitione contigerant, penetrat, atque inde Cerberum in superas auras trahit. 40 Pluton. 41 Reditus ab inferis contra sortitionis fœdus jam vivis patefactus est. 42 Sacra illa & arcana umbrarum custodia (Cerbero ab Hercule sublato) in aperto est, & pervia descendere atque remigrare volentibus.

Atrum per urbes ducit Argolicas canem.
Viso labantem Cerbero vidi diem,
Pavidumque solem: me quoque invasit tremor:
Et 43 *tetra monstri colla devicti intuens,*
Timui imperasse. levia sed nimium queror,
Cœlo timendum est; regna ne summa occupet,
Qui vicit ima. sceptra præripiet patri.
Nec in astra 44 *lenta veniet, ut Bacchus, via:*
Iter ruina quæret: & 45 *vacuo volet*
Regnare mundo. 46 *Robore expenso tumet,*
Et posse cœlum viribus vinci suis
Didicit ferendo. subdidit mundo caput,
Nec flexit humeros molis immensæ labor,
Mediusque collo sedit Herculeo polus.
Immota cervix sidera & cœlum tulit,
Et 47 *me prementem. quærit ad superos viam.*
48 *Perge ira, perge, & magna meditantem opprime.*
Congredere; manibus ipsa jam lacera tuis.
Quid 49 *tanta mandas odia? discedant feræ:*
Ipse imperando fessus Euristheus vacet.
Titanas ausos rumpere imperium Iovis
Emitte: 50 *Siculi verticis laxa specum.*
Tellus gigante 51 *Doris excusso* 52 *tremens,*
Supposita 50 *monstri colla terrifici levet.*
Sublimis alias 53 *Luna concipiat feras.*
Sed vicit ista. quæris Alcidæ parem?
Nemo est, nisi ipse. 54 *bella jam secum gerat.*
Adsint ab imo Tartari fundo excitæ
55 *Eumenides: ignem flammeæ spargant comæ;*
Viperea sævæ verbera incutiant manus.
56 *I nunc, superbe, cælitum sedes pete;*
Humana temne. jam Styga & manes, ferox,
Fugisse credis? 57 *hic tibi ostendam inferos.*
Revocabo in alta conditam caligine

43 Al. leg. *terna monstri colla:* Tricipitem canem Cerb.
44 Quieta vel morte expectata.
45 Expulsis cœlo cæteris diis.
46 Viribus suis (quas expendit experitusq. est, dum Atlantis loco humeris cœlum sustineret) fretus confisusque. etiam occupare cœlum tentabit.
47 Emphatice.
48 Se Iuno ad iras excitat.
49 Magis apposite Heinsius legit *mania* [illegible]. q. d. levia hæc & lenta odia sunt quæ per Eurystheum mandas: quin Herc. [illegible] affectantes Titanas [illegible] opponas.
50 Solve gigantem Enceladum, cui fulmine icto in eum ferunt Ætnam Siciliæ montem.
51 [illegible] in Siciliam enim frequentes coloniæ missæ a Græcis, & in his maxime Dores.
52 [illegible]
53 E luna enim decidisse credebatur leo Nemeæus. idque ex opinione Pythagoreorum, qui in orbe Lunæ res [illegible] quæcunque apud nos sunt.
54 Ipse secum certet, sibi & suis vim paret.
55 Furiæ ardenti face ac serpentibus [illegible] Herculem in furorem vertant.
56 [illegible] jam te.
57 In terris ego tibi graviora ostendam, quam quæ apud inferos vidisti.

Vltra

Vltra [58] nocentum exilia [59] Discordem deam,
Quam munit ingens montis oppositi specus.
Educam, & ima Ditis è regno extraham
Quidquid relictum est. veniat invisum Scelus,
Suumque lambens sanguinem Impietas ferox,
Errorque, & in se semper armatus Furor.
Hoc hoc ministro noster utatur dolor.
Incipite [60] famulæ Ditis; ardentem incitæ
Concutite [61] pinum: & [62] agmen horrendum anguibus
Megæra ducat; atque luctifica manu
Vastam rogo flagrante corripiat trabem.
Hoc agite, pœnas petite violatæ Stygis:
[63] Concutite pectus; [64] acrior mentem excoquat,
Quam qui caminis ignis Ætneis furit.
Vt possit animo captus Alcides agi,
Magno furore percitus, [65] nobis prius
Insaniendum est. [66] Iuno cur nondum furis?
[67] Me me sorores mente dejectam mea
Versate primam, facere si quidquam apparo
Dignum [68] noverca. [69] Iam odia mutentur mea.
Natos reversus videat incolumes, precor,
Manuque fortis redeat. Inveni diem,
Invisa quo nos Herculis virtus juvet:
[70] Me pariter & se vincat; [71] & cupiat mori
Ab inferis reversus. heic prosit mihi,
[72] Iove esse genitum. [73] stabo, & ut certo exeant
Emissa nervo tela, librabo manum:
Regam furentis arma: pugnanti Herculi
Tandem favebo. scelere perfecto, licet,
Admittat [74] illas genitor in cœlum manus.
Movenda [75] jam sunt bella; clarescit dies,
Ortuque Titan lucidus croceo subit.

58 Loca supplicii sceleratorum. 59 Megæram comitatam scelere, impietate, errore, furore. 60 Furiæ, ultrices deæ. 61 Facem, *excutiens pronam flagranti vertice pinum.* 62 Sorores ὀφιοπλοκάμους. Tisiphonem & Alecto. ℣. 75. Thyest. 63 *Mille nocendi artes, fœcundum concutite pectus:* & de Herculis pectore intelligi potest. sed prius magis placet. 64 Violentior furoris ignis mentes vestras exagitet, quam qui Ætneis cavernis & fornacibus furit, quo majori impetu in Herculem feramini. 65 Alii leg. *vobis.* 66 Cur non & ipsa furo? 67 Heinsius ex lib. miss. Villerii legit. *In me sorores mente dejectam mea primam facem versate, si quicquam, &c.* 68 Odio novercali. 69 In tempus illi favebo, quo gravius noceam. furens enim sibi & suis hoc erit perniciosior. 70 Hic quidem facile me ab eo vinci patiar, dummodo se vincat, suos interficiens. 71 Et qui mortem apud inferos evasit, jam præ doloris acerbitate mortem optet, cum ad se redierit, & uxorem filiosque à se furente occisos fuisse viderit. 72 Vt heros fortis sit, omniaque sternens obvia, & suos perdat. 73 Proposito huic pertinaciter insistam. *vel,* illi adsistam dirigamque tela ne erreat. 74 Tam nefario scelere pollutas, *Sarcasmus.* 75 Festinandum & instanti auroræ cedendum est. vid. quæ ad ℣. 119. Thyest.

CHO-

CHORUS THEBANORUM.

Chorus è Thebanis à descriptione ortus diei, magnatum curas studiaque damnat, Herculem audacia in laboribus subeundis taxat, vitæ denique humilis laudat tranquillitatem optatque.

Iam rara micant sidera [1] prono
[2] Languida [3] mundo: nox victa [3] vagos
Contrahit ignes: luce renata
[4] Cogit nitidum Phosphoros agmen:
Signum [5] celsi glaciale poli
Septem stellis [6] Arcades ursæ,
Lucem verso temone vocant:
Iam [7] cæruleis vectus equis
[8] Titan summum prospicit Oetan:
Iam [9] Cadmeis inclyta baccis
Aspersa die dumeta rubent:
[10] Phœbique fugit reditura [10] soror.
Labor exoritur durus, & omneis
Agitat curas, aperitque domos.
Pastor gelida cana pruina
[11] Grege dimisso pabula carpit.
Ludit prato liber aperto
Nondum rupta fronte juvencus.
[12] Vacua reparant ubera [12] matres.
Errat cursu levis incerto
Molli petulans hædus in herba.
Pendet summo stridula ramo,
Pennasque [13] novo tradere soli
Gestit querulos inter [14] nidos
[15] Thracia pellex; [16] turbaque circum
Confusa sonat, murmure misto
Testata diem. Carbasa ventis
Credit, dubius navita vitæ,
Laxos auro complente sinus.
Hic exesis pendens scopulis,
Aut [17] deceptos instruit hamos;
Aut suspensus spectat [18] pressa
[19] Præmia dextra. sentit [20] tremulum

1 In occidente cœli seu hemisphærii parte.
2 A solis vicinitate.
3 Erranteis planetas *vel generaliter*, omnes stellas quæ igneę creduntur esse naturæ. 4 *Diffugientes stellas quarum agmina cogit Lucifer.* 5 Arctici, qui nobis semper sublimis, supr. ỳ.6. 6 Sidera illa Borealia in quæ versi Calisto & Arcas plaustro septentrionali verso velut in meta seu confecta via & decurso spatio diem evocant.
7 Quos lavisse creditur cæruleo Oceano. vid. sup. ỳ.25. 8 Oriri sol videtur ex altissimis montibus. est autem Oeta mons in finibus Thessaliæ.
9 Baccis lauri sylvestris vel quibusvis aliis in Bacchi nemore. alii leg. *Bacchis*, q.d. Dumeta Baccharum Orgiis famosa die adspersa rubent. Quid si uvas intelligamus, vitium Baccas: quarum inventor fuit Bacchus Thebis à Cadmo conditis natus.
10 Luna.
11 Dimittit gregem qui carpat pabula.
12 Vaccæ, oves, capellæ, lacte evacuatæ.
13 Recens exorto.
14 Pullis, *Metonym.*
15 Luscinia, in quam mutata est Philomela violata à Tereo Thracum rege & marito Prognes sororis ipsius Philomelæ.
16 Turba avicularum mista, &c. testatur diem adesse. 17 Esca reparat hamos, priori à piscibus erepta. 18 Pondere capti piscis depressa. 19 Pisces captos. 20 Ex arundine appensum.

Lineæ piscem.

21 Hæc, innocuæ quibus est vitæ
Tranquilla quies, & læta suo
Parvoque domus, spes & in agris.
22 Turbine magno spes sollicitæ
Vrbibus errant, trepidique metus.
23 Ille superbos aditus regum,
Durasque fores, expers somni,
Colit: 24 hic nullo fine beatus
Componit opes, gazis inhians,
Et 25 congesto pauper in auro est.
26 Illum populi favor attonitum,
Fluctuque magis mobile vulgus
Aura tumidum tollit inani.
27 Hic clamosi rabiosa fori
Iurgia vendens improbus, iras
Et verba locat. 28 novit paucos
Secura quies, 29 qui velocis
Memores ævi, tempora nunquam
Reditura tenent. dum fata sinunt,
Vivite læti. properat cursu
Vita citato, volucrique die
30 Rota præcipitis vertitur 30 anni.
31 Duræ peragunt pensa sorores,
Nec sua retro fila revolvunt.
At gens hominum fertur rapidis
Obvia fatis, incerta sui:
Stygias ultro quærimus undas.
Nimium, Alcide, pectore forti
Properas mæstos visere Manes.
Certo veniunt ordine Parcæ.
Nulli 32 jusso cessare licet,
Nulli scriptum proferre diem.
Recipit populos 33 urna citatos.
Alium multis gloria terris
Tradat, & omnes fama per urbes
Garrula laudet, cœloque parem
Tollat & astris: alius 34 curru
Sublimis eat. me mea tellus
Lare secreto tutoque tegat.
Venit ad pigros cana senectus;

21 Hæc s. agunt ii quibus.&c. In urbibus vero, &c. 22 Magno cum tumultu. Hic incipit Chorus in melioribus exemplaribus, omissis versiculis antecedentibus. Alii libri hunc Chorum partiuntur in duos. & hic annotatur secundus Chorus.
23 Patroni (qui & Rex vocatur) vestibulũ cliens summo mane colit ut eum salutet, cœnam hinc vel sportulam emeriturus.
24 Avarus, nec fine quærendi sibi præstituto nec usu beatus. 25 *Quærit, & inventis miser abstinet, & timet uti.* 26 Ambitiosum. 27 Causidicus, rabula, quas simulat iras, & verba precio venalia exponit. 28 *Hypallage.* pauci securam quietem norunt. 29 Qui memores quam velox sit tempus, utuntur bono illo irreparabili. 30 Rota ut & serpens caudam vorans, Hieroglyphice annum designat. *namque in se sua per vestigia volvitur annus.* qui & à circuitu temporis dictus, veteres enim *an* pro *circum* dicebant, quod & in compositis apparet. hinc & *annulus* diminutivum.
31 Parcæ quidem, duræ satis, vitæ nostræ stamina absolvunt; nos tamen miseri homines præpropera manu illa incidimus nostra freti audacia, ita tu ô Hercules. 32 Præstitutum.
33 Qua cineres combustorum conduntur. vel potius urna judicum infernorum. *Quæsitor Minos urnam movet è qua serius ocius Sors exitura citatos in æternum exilium impositura est cymba.* vide inf. ℣.730. 34 Triumphali.

Humilique loco, sed [35] *certa sedet*
Sordida parvæ fortuna domus:
[36] Alte virtus animosa cadit.
[37] *Sed mœsta venit crine soluto*
Megara, parvum comitata gregem:
[38] *Tardusq; senio graditur Alcidæ parens.*

35 ἐκ βελῶν, tuta, & posita extra pericula.
36 Superne, ex alto suam virtus animosa habet ruinam.
37 Sed Megara Herculis uxor crinibus solutis fœmineo mœrens ululatu procedit.
38 Amphytryon senio degravatus.

ACTVS SECVNDVS.

MEGARA.

Megara absentiam Herculis deflet enumeratis ipsius ærumnis. Lyci vim & insolentiam conqueritur.

O *Magne Olympi rector, & mundi arbiter,*
Iam statue tandem gravibus ærumnis modum,
Finemque cladi. nulla lux unquam mihi
Secura fulsit. finis alterius mali
Gradus est futuri. [1] *protinus reduci novus*
Paratur hostis. ante quam lætam domum
Contingat, aliud jussus ad bellum [2] *meat,*
Nec ulla requies, tempus aut ullum datur,
Nisi dum jubetur. sequitur [3] *a primo statim*
Infesta Iuno. nunquid immunis fuit
Infantis ætas? monstra superavit prius,
Quam nosse posset. [4] *gemina cristati caput*
Angues ferebant ora, quos contra obvius
Reptavit infans; igneos serpentium
Oculos remisso [5] *pectore ac placido intuens,*
Arctos serenis vultibus nodos tulit;
Et tumida tenera guttura elidens manu,
[6] *Prælusit Hydræ.* [7] *Mænali pernix fera,*
Multo decorum præferens auro caput,
Deprensa cursu est. maximus [8] *Nemeæ timor*
Gemuit lacertis pressus Herculeis leo.

1 Herculi redeunti nova semper ab Eurystheo objiciuntur monstra.
2 P. Scriverius leg. exeat. & hæc lectio ferri queat, ea pronuntiatione, qua & occurret infra ✠. 526. *Tursicut facili regnet in otio, &c.*
3 *Ita legit Lipsius*, i. à vitæ principio. *alii* apprime, i. e. principaliter infesta: Nullum, inquit, periculum adire jubetur, quin ecce tibi adversariam, & quidem pervicacissimam, Iunonem: Iunonem dico, quæ ne infantem quidem odii sui habuit immunem. 4 Iam in cunis serpentes duos à Iunone immissos vultu interritus & cum risu elisit. 5 Lipsii codex pro pectore habet lumine; in uno e M. S. additum vultu. 6 Præludium & specimen dedit futuræ pugnæ & victoriæ in Hydram. Al. prolusit iræ. i.e. initium fecit iræ, quia primum cœpit irasci. 7 Cerva æripes & χρυσόκερως quam cursu comprehendit in Mænalo monte Arcadiæ. 8 Leo in Nemæa sylva Peloponnesi, inter Cleonas & Phliuntem, maximus illius regionis incolis terror, quem Hercules interfecit.

9 Quos humanis carnibus paſtos, à Diomede Thraciæ rege: Biſtonis autem ſtagnū & regio Thraciæ.
10 Æqua veteribus viſa eſt talionis pœna, εἴ κε πάθοι τά κ᾽ ἔρεξε. è lege Rhadamanti. ita Theſeus Sinin tortis pinubus diſcerpſit, Scirona e rupe præcipitavit. Procruſten ad ſui lecti modulum extendit.
11 Cretæ. 827. Aga.
12 Gerionem tricorporem Hiſpaniæ regem interemit, ejuſque armenta à Tarteſſo Hiſpaniæ Bœticæ oppido maritimo abegit in Bœotiam, in qua mons Cithæron.

Quid [9] *ſtabula memorem dira Biſtonii gregis,*
[10] *Suiſque regem pabulum armentis datum?*
Solitumque denſis hiſpidum Erymanthi jugis
Arcadica quatere nemora Mænalium ſuem?
Taurumque [11] *centum non levem populis metum?*
[12] *Inter remotos gentis Heſperiæ greges*
Paſtor triformis litoris Tarteſſii
Peremptus, acta eſt præda ab occaſu ultimo.
Notum Chyteron pavit Oceano pecus.
Penetrare juſſus ſolis æſtivi plagas,
Et aduſta medius regna quæ torret dies,
[13] *Vtrinque monteis ſolvit abrupto obice,*
Et jam ruenti fecit Oceano viam.
Poſt hæc, adortus [14] *nemoris opulenti domos*
[15] *Aurifera vigilis ſpolia ſerpentis tulit.*
Quid? ſæva [16] *Lernæ monſtra, numeroſum malum,*
Non igne demum vicit, & docuit mori?
Solitaſque pinnis condere obductis diem
Petiit ab ipſis nubibus [17] *Stymphalidas?*
Non vicit illum cælibis ſemper tori
[18] *Regina gentis vidua Thermodontiæ,*
[19] *Nec ad omne clarum facinus audaces manus*
Stabuli fugavit turpis Augiæ labor.
Quid iſta proſunt? orbe defenſo [20] *caret.*
[21] *Senſere terræ pacis autorem ſuæ*
Abeſſe terris. [22] proſperum ac felix ſcelus,
Virtus vocatur. ſontibus parent boni.
Ius eſt in armis, opprimit leges timor.
Ante ora vidi noſtra, truculenta manu
[23] *Gnatos paterni cadere regni vindices;*

13 Fingitur Herc. collibus inter Abylam & Calpen diremptis intromiſiſſe Oceanum qui Mediterraneus dicitur. 14 Hortorum Heſperidum, quorum cuſtos præter tres Atlantis filias erat Vigil draco. 15 Aurea, Medica citrea mala, ἔλασμα ἀλλ᾽ χρυσοῦ: inquit ille apud Athen. 3, l. 7. aut, pecora nativo rutilo colore inſignia cum μῆλα hæc & illa denotent. 16 Hydram & cancrum. vel ſolam Excetram, quam propter amputata capita repullulantia vocat monſtra. *Vt &* numeroſum malum. 17 Aves à Stymphalo Arcadiæ palude dictas, quas a rei crotali crepitu fugavit. 18 Hippolyte regina Amazonum juxta Thermodonta fl. Cappadociæ incolentium. 19 Nec dedignatus eſt Augiæ regis Elidis bubile. in quo 3000 boum ſtabulaſſent. nec per 30 annos expurgatum fuiſſet, purgare immiſſo fl. Peneo vel Alpheo. 20 Demiſſus ipſe ad inferos.
21 Quia illo abſente Lycus interfecto Creonte & liberis regnum occupavit. 22 Vide ♈. 338 infra. 23 Filios Creontis patris mei aſſertores regni paterni, &c. Vltimos ſtirpis Cadmi.

Ipſam-

Ipsamque Cadmi nobilis stirpem ultimam
Occidere. vidi [24] *regium capitis decus*
Cum capite raptum. quis satis Thebas fleat?
[25] *Ferax deorum terra* [26] *quem dominum tremit?*
Et cujus arvis, eque fecundo sinu
[27] *Stricto juventus orta cum ferro stetit;*
Cujusque muros natus [28] *Amphion Iove*
Struxit canoro saxa modulatu trahens;
In cujus urbem [29] *non semel divum parens*
Cælo relicto venit? hæc [30] *quæ calites*
Recepit, & quæ fecit, & (fas sit loqui)
[31] *Fortasse faciet,* [32] *sordido premitur jugo.*
[33] *Cadmea proles civitasque* [34] *Amphionis*
Quo decidisti? [35] *tremitis ignavum exulem*
Suis carentem finibus, nostris gravem?
[36] *Qui scelera terra, quique persequitur mari,*
Ac sæva justa sceptra confregit manu,
Nunc servit absens, fertque quæ ferri vetat:
Tenetque Thebas exul Herculeas Lycus.
Sed non tenebit. aderit & pœnas petet,
Subitusque ad astra [37] *emerget: inveniet viam,*
Aut faciet. Adsis sospes & remees tuis:
Tandemque venias victor ad victam domum.
Emerge conjux, atque depulsas manu
Abrumpe tenebras: [38] *ulla si vetita est via,*
Iterque clausum est, [38] *orbe diducto redi;*
Et quidquid atra nocte possessum latet,
Emitte tecum. [39] *dirutis qualis jugis*
Præceps citato flumina quærens iter,
Quondam dedisti; scissa cum vasto impetu
Patuere Tempe. pectore impulsus tuo
[40] *Huc mons & illuc cecidit, & rupto aggere.*

24 Diadema cum ipso Creontis capite ablatum.
25 Quæ Bacchum, Palæmona, Leucotheam, tot deos peperit.
26 Quam ignavum, vilem, improbum? scilicet exulem.
27 Ex dentibus serpentis à Cadmo interfecti seminatis nati sunt homines armati, qui mutuis vulneribus perierunt.
28 Iovis ex Antiope filius Syræ à Mercurio acceptæ modulatu saxa ad extruendas Thebas traxit.
29 Venit enim ad Semelen, Antiopan, Alcmenam.
30 Quæ in deorum numerum retulit Bacchum, Semelen, Dircen, &c. sup. ỳ. 258. 31 Hoc dicit propter Herculem indigetem cœlo destinatum. 32 Hæc urbs sordidi hominis tyrannide opprimitur. 33 Thebana, à Cadmo conditore. 34 Multi libri leg. *atque Ophionius cinis*: quia e serpentis dente nata est gens Thebarum conditrix. vid. ỳ. 259. Al. legunt *civis atque Ophionius*. Ego solius P. Scriverii judicio & authoritate fretus lego: Civitasque Amphionis: de quo vide num. 28. s. supra. 35 Cum tremore paretis ignavo Lyco. 36 Herc. interea qui aliis scelestam vim prohibet, absens servitutem & tyrannidem in suis fert. 37 Ab inferis quos in centro terræ credebant. 38 Dirupta terra. 39 Vt quondam divulsis Ossa & Olympo exitum dedisti Peneo fl. in mare atque aperuisti Tempe amœnissima Thessaliæ loca. 40 Mons prius contiguus divisus est in duos Ossam & Olympum.

Nova

Nova eucurrit [41] *Thessalus torrens via.*
Talis parentes, liberos, patriam petens.
Erumpe; [42] *rerum terminos tecum efferens:*
Et quidquid avida tot per annorum gradus
Abscondit ætas, redde; & [43] *oblitos sui,*
[44] *Lucisque pavidos ante te populos age.*
Indigna te sunt spolia, si tantum refers,
[45] *Quantum imperatu est. magna si nimium loquor,*
Ignara nostræ sortis, adde illum mihi,
Quo te tuamque dexteram amplectar, diem;
Reditusque lentos nec mei memores querar.
[46] *Tibi, ô deorum ductor, indomiti ferent*
Centena tauri colla: [47] *tibi frugum potens,*
* *Secreta reddam sacra: tibi* [48] *multa fide*
Longas, [49] *Eleusi,* * *tacita jactabo* [50] *faces.*
[51] *Tum restitutas fratribus rebor meis*
Animas, & ipsum regna moderantem sua
Florere patrem. [52] *si qua te major tenet*
Clausum potestas; sequimur. aut omnes tuos
Defende reditu sospes, aut omnes trahe.
Trahes, nec ullus eriget fractos deus.

41 Peneus. 42 Cerberum tricipitem. i. e. mortem, cujus genera tria: naturale, violentum, fortuitum. 43 Mortuos, qui epota Lethe quæcunque in vivis fecerant obliti sunt. 44 Lucem non ferentes, tenebris assuetos. 45 Cerberum, jussu Eurysthei. 46 Voveo tibi ô Iupiter Hecatomben. negat tamen Servius Iovi taurum immolari, absque piaculo aut malo omine. quod & in hoc voto locum habet, propter furorem Herculis & necem Megaræ & liberorum. *Mea.* 60. 47 Tibi ô Ceres sacra solvam * *mystica quæ non nisi initiatis revelanda sunt*, quod Ceres tacite usa est consiliis dum Proserpinam quæreret. 48 Abstinendo à venereis, vino, malis Punicis; alba veste induta, cincta querna corona seu viticea, &c. 49 Ceres, ab Eleusi civitate non longe ab Athenis, quæ Cereri solennia sacra Thesmophoria instituerunt, infra ỹ. 844. Al. Eleusin. 50 Mystæ ferebant lampades seu faces in memoriam quæsitæ à Cerere Coræ. 51 Tu ô conjux mihi redditus pensabis fratres & patrem. 52 Si qua potestas inferorum major, quam tua est, te detineat, & nos te prompte sequimur.

AMPHITRYON. MEGARA.

Despondentem animum Megaram & desperantem consolatur Amphitryon.

[1] O *Socia nostri sanguinis, casta fide*
Servans torum gnatosq́. magnanimi Herculis,
Meliora mente concipe, atque animum excita.
Aderit profecto, qualis ex omni solet
Labore, major. ME. Quod nimis miseri volunt,
Hoc facile credunt. AM. Immo quod metuunt nimis,
Nunquam amoveri posse, nec tolli putant.

1 O conjux Herculis, filii mei.

[2] Pro-

[2] Prona est timori semper in pejus fides.
ME. *Demersus, ac defossus, & toto insuper*
Oppressus orbe, quam viam ad superos habet?
AM. [3] *Quam tunc habebat, cum per arentem plagam*
Et fluctuantes more turbati maris
Abiit arenas; bisque discedens fretum,
Et bis recurrens; cumque deserta rate
Deprensus hæsit Syrtium brevibus vadis,
Et [4] *puppe fixa maria superavit pedes?*
ME. Iniqua raro maximis virtutibus
Fortuna parcit: *nemo se tuto diu*
Periculis offerre tam crebris potest.
Quem sæpe transit casus, aliquando invenit.
Sed ecce sævus, ac minas vultu gerens,
Et [5] *qualis animo est, talis incessu venit*
[6] *Aliena dextra sceptra concutiens Lycus,*
Vrbis regens opulenta Thebana loca,
Et omne quidquid uberi cingit solo
[7] *Obliqua Phocis, quidquid* [8] *Ismenus rigat,*
Quidquid Cytharon vertice excelso videt,
Et bina findens [9] *Isthmos exilis freta.*

2 Pejora facilius credimus quam meliora. Aliqui ajunt hoc Megaræ esse responsum. quæ quasi assentiens dicit, ô Amphitryon, verum dixisti, quod timor pronus est fidem & crudelitatem habere semper ad pejora, sed vellem scire, cum Hercules jaceat demersus, quam viam habeat redeundi? 3 Æque ac evaserit Syrtes, sinus duos in mari Lybico cumulis arenæ, qui ventorum arbitrio agitati, varie vadosi, & fluxu refluxuque impetuosi naves ad se trahunt. unde & nomen iis à σύρω traho. 4 Quamquam alii aureo poculo, alii æreo lebete tranasse eum fabulantur. 5 Superbus & ferox, quod vel ex incessu patet. 6 Vsurpata. inf. ℣. 336. 7 Regio Græciæ ad sinuosum litus Crissæum. 8 Bœotia, quam rigat fluvius Ismenus, quamque prospicit mons Cythæron. 9 Peloponnesiacus angustiæ sex millium inter Ægæum & Ionium maria, in quo Isthmo est Corinthus, unde & Corinthiacus dicitur.

LYCVS. MEGARA. AMPHITRYON.

Lycus, Thebis à Creonte in exilium missus, Hercule ad inferos profecto, caso Creonte cum filiis, quo regnum occupatum sibi firmet, Megaræ nuptias ambit, abnuenti vim minatur.

NOn vetera patriæ jura possideo domus
Ignavus hæres: nobiles non sunt mihi
Avi, nec altis inclytum titulis genus;
Sed clara [1] *virtus.* qui genus jactat suum,
Aliena laudat. *Rapta sed trepida manu*
Sceptra obtinentur: omnis in ferro est salus.

1 Sup. ℣. 250. Prosperum ac felix scelus virtus vocatur.

[2] Quod civibus tenere te invitis ſcias,
Strictus tuetur enſis. [3] alieno in loco
Haud ſtabile regnum eſt. [4] *una ſed noſtras poteſt*
Fundare vires, juncta regali face
Thalamiſque Megara. ducet e genere inclyto
Novitas colorem noſtra. Non equidem reor
Fore ut recuſet, ac meos ſpernat toros.
Quod ſi impotenti pertinax animo abnuet,
Stat [5] *tollere omnem penitus Herculeam domum.*
Invidia factum ac ſermo popularis premet?
Ars prima regni eſt, poſſe *te* invidiam pati.
[6] *Tentemus igitur: fors dedit nobis locum.*
Namque ipſa [7] *triſti veſtis obtentu caput*
Velata, [8] *juxta præſides aſtat deos,*
Laterique adhæret [9] *verus Alcidæ ſator.*
ME. *Quidnam iſte, noſtri generis exitium ac lues,*
Novi parat? quid tentat? LY. *O clarum trahens*
A ſtirpe nomen regia, facilis mea
Parumper aure verba patienti excipe.
[10] *Si æterna ſemper odia mortales agant,*
Nec cœptus unquam cedat ex animis furor,
Sed arma felix teneat, infelix paret;
Nihil relinquent bella: tum vaſtis ager
Squallebit arvis, ſubdita tectis face
Altus ſepultas obruet gentes cinis.
Pacem reduci velle, victori expedit;
Victo neceſſe eſt. [11] *particeps regno veni:*
Sociemus animos. pignus hoc fidei cape:
Continge [12] *dextram. quid truci vultu ſiles?*
ME. *Egone ut parentis ſanguine aſperſam manum,*
Fratrumque gemina cæde contingam? [13] *prius*
Extinguet ortus, referet occaſus diem?
Pax ante fida nivibus & flammis erit:
Et [14] *Scylla Siculum junget Auſonio latus:*
[15] *Priuſque multo vicibus alternis fugax*

2 Malus imperii eſt cuſtos metus, Quem, enim metuunt periiſſe expetunt.
3 Regnum occupatum haudquaquam firmum eſt.
4 Mihi novo homini addent nobilitatis colorem Megaræ nuptiæ.
5 Statutum eſt mihi ipſam cum liberis e medio tollere, & Herculeam domum radicitus exſtirpare.
6 Megaram ad nuptias.
7 Pulla, lugubri.
8 Confugit ſupplex, vel adſtat ad aras ſtatuas-ve Deorum tutelarium, *alii leg.* Præſtites, quorum aræ juxta fores poſitæ erant, προςατηρίυς.
9 Neque enim agnoſcet tyrannus Iovem eſſe Herculis patrem, quem & Alcidem vocas Alcæo avo paterno, *alii* ab ἀλκῆ, robur.
10 Si uſque maneant utrinque odia; & potentior tueatur armis quæ vicerit, victas & oppreſſus vindictam armis paret, belli faces omnia vaſtabunt. 11 In conjugium meum. 12 Fidei pignus & ſymbolum. Troad. 639. 13 Et hæ τῶν ἀδυνάτων conditiones negationis vim habent. 14 Recedet fretum, jungeturque Sicilia Italiæ, cui quondam adnexa fuiſſe dicitur. 15 Prius Euripus fretum illud reciprocum inter Bœotiæ Aulidem & Eubœam, quod ſepties die ac nocte rapide fluit refluitque, quieſcet.

Euripus unda stabit Euboica piger.
Patrem abstulisti, regna, germanos, larem,
Patriam: [16] quid ultra est? una res superest mihi,
Fratre ac parente carior, regno, ac lare,
Odium tui: quod esse cum populo mihi
Commune doleo. pars quota ex isto mea est?
Dominare tumidus, spiritus altos gere:
Sequitur superbos [17] ultor à tergo Deus.
[18] Thebana novi regna. quid [19] matres loquar
Passas & ausas scelera? quid [20] geminum nefas,
Mistumque nomen conjugis, nati, patris?
Quid bina [21] fratrum castra? quid totidem rogos?
Riget superba [22] Tantalis luctu parens:
Mœstusque Phrygio manat in Sipylo lapis.
Quin ipse torum [23] subrigens crista caput
[24] Illyrica Cadmus regna permensus fuga,
Longas reliquit corporis tracti notas.
Hæc te manent exempla. dominare ut libet;
Dum solita regni fata te nostri vocent.
LY. Agedum efferatas rabida voces amove:
Et [25] disce regum imperia ab Alcide pati.
Ego rapta quamvis sceptra victrici geram
Dextra, regamque cuncta sine legum metu
Quas arma vincunt, pauca pro causa loquar
Nostra. cruento cecidit in bello pater?
Cecidere fratres? arma non servant modum,
Nec temperari facile, nec reprimi potest
Stricti ensis ira. bella delectat cruor.
[26] Sed ille regno pro suo; nos improba
Cupidine acti: quæritur belli exitus,
Non causa. sed nunc [27] pereat omnis memoria.

16 Vellem & eorum odium mihi soli esset, ut te abunde odisse possem, *vel*, doleo quidem populum à te oppressum habere cur te oderint.
17 Opt. insolentiæ vindex, *vel* Nemesis superbiæ ultrix. Dii enim cum utriusque sexus sint secundum Stoicos, Poëtæ Deum etiam pro Dea ponunt.
18 Novi quam malo omine regnetur Thebis: quæ scelera Regum, quæ pœnæ.
19 Agaven, quæ filium Pentheum interfecit: Ino, quæ se in mare præcipitavit; Nioben, de qua inf. ℣. 388.
20 Oedipi, qui patrem Lajum, verum non sciens eum patrem fuisse, interfecit, ex matre Iocasta, quam uxorem duxit, liberos suscepit, vide ℣. 133. Theba.
21 Eteoclis & Polynicis filiorum Oedipi, qui binis exercitibus de regno decertantes, mutuis vulneribus occubuerunt, impositisque eidem rogo cadaveribus eorum flamma se divisit.
22 Niobe filia Tantali numerosa prole superbiens Latonæ se prætulit, liberis itaque XIV à Phœbo & Diana interfectis & ipsa dolore stupescens in saxum mutata est, in Sipylo monte Phrygiæ, quod perpetuo humore madet, Agamemn. 370.
23 Erigens.
24 Ipse Cadmus Thebarum conditor regno pulsus in Illyrium recessit, & in serpentem commutatus est una cum Hermione uxore.
25 Disce à conjuge tuo quem adeo jactas parere mihi regi, ut ille paret Eurystheo.
26 *Antipophora*, quod si objicias patrem tuum juste, me injuste arma cepisse, respondeo justitiam belli exitu, non causa discerni; *victrix causa Diis placuit*.
27 Sanciatur *ἀμνηστία*.

Cum victor arma posuit, & victum decet
Deponere odia. [28] non ut inflexo genu
Regnantem adores, petimus. hoc ipsum placet,
Animo ruinas quod capis magno tuas.
Es rege conjux digna: sociemus toros.
ME. Gelidus per artus vadit exangues tremor.
Quod facinus aures pepulit? haud equidem horrui,
Cum pace rupta bellicus muros fragor
Circum sonaret. [29] pertuli intrepide omnia:
Thalamos tremisco: capta nunc videor mihi.
Gravent catenæ corpus, & longa fame
Mors protrahatur lenta, [30] non vincet fidem
Vis ulla nostram: moriar, Alcide, tua.
LY. Animosne mersus inferis conjux facit?
ME. Inferna tetigit, posset ut [31] supera assequi.
LY. Telluris illum pondus immensæ [32] premit.
ME. Nullo premetur onere, [33] qui cælum tulit.
LY. Cogere. ME. [34] Cogi qui potest, nescit mori.
LY. Effare, thalamis quod novis potius parem
Regale munus? ME. Aut tuam mortem, aut meam.
LY. Moriere demens? ME. [35] Conjugi occurram meo.
LY. Sceptrone nostro potior est [36] famulus tibi?
ME. [37] Quot iste famulus tradidit reges neci!
LY. Cur ergo regi servit, & patitur jugum?
ME. [38] Imperia dura tolle, quid virtus erit?
LY. Obici feris monstrisque, [39] virtutem putas?
ME. [40] Virtutis est domare quæ cuncti pavent.
LY. [41] Tenebræ loquentem magna Tartarea premunt.
ME. Non est ad astra mollis è terris via.
LY. [42] Quo patre genitus cælitum penetret domos?
AM. Miseranda conjux Herculis magni sile:
Partes meæ hæ sunt, reddere Alcidæ patrem,
Genusque verum. post tot ingentis viri
Memoranda facta, postque pacatum manu
Quodcunque Titan ortus & labens videt,
Post monstra tot perdomita, post [43] Phlegram [44] impio
Sparsam cruore, postque [45] defensos Deos;

28 Nolo me ut captiva adores, sed quoniam mihi placet tua hæc magnanimitas, ut me pro marito colas.
29 Cætera belli mala æquo animo tuli. nunc tandem vere in servitutem redacta mihi videor, postquam ignavus tyrannus me de nuptiis interpellare audet.
30 Nullus cruciatus violabit fidem meam Herculi datam.
31 Cœlum.
32 Ne emergere & ascendere possit.
33 Supra ℣. 69.
34 Stoice. *Qui non timet mortem, cogi nequit. Non sumus in ullius potestate, cum mors in nostra potestate sit.*
35 Ab inferis rediens.
36 Hercules Eurystheo inserviens.
37 Multos, Diomeden, Busirin, Geryonem, Antæum, &c.
38 Versatur enim virtus circa ardua, dura, formidabilia.
39 Audaciæ potius est & temeritatis.
40 Vincit enim vim virtus.
41 Utut magna crepet, tenebræ tamen infernæ premunt ipsum & opprimunt.
42 Nec enim nisi diis geniti superos adeunt.
43 Vallem Thessaliæ, in qua Gigantes cum diis pugnavere.
44 Gigantum impiorum.
45 Herculis enim potissimum opera gigantes victos scribunt non pauci.

Non-

Nondum liquet de patre? mentimur Iovem?
[46] *Iunonis odio crede.* LY. *Quid violas Iovem?*
Mortale cœlo non potest jungi genus.
AM. [47] *Communis ista pluribus causa est Deis.*
LY. *Famuline fuerant ante quam fierent Dei?*
AM. [48] *Pastor Pheræos Delius pavit greges.*
LY. [49] *Sed non per omnes exul erravit plagas.*
AM. [50] *Quem profuga terra mater erranti edidit.*
LY. *Non monstra, sæva Phœbus aut timuit feras.*
AM. *Primus sagittas imbuit* [51] *Phœbi draco.*
Quam gravia parvus tulerit, ignoras, mala
[52] *E matris utero fulmine ejectus puer?*
[53] *Mox fulminanti proximus patri stetit.*
Quid [54] *qui gubernat astra, qui nubes quatit,*
[55] *Non latuit infans rupis excisæ specu?*
Sollicita tanti precia natales habent,
Semperque magno constitit, nasci Deum.
LY. Quemcunq; miserū videris hominem scias.
AM. Quemcunque fortem videris, miserū neges.
LY. *Fortem vocemus,* [56] *cujus ex humeris Leo*
Donum puellæ factus, & clava excidit,
Fulsitque pictum veste Sidonia latus?
Fortem vocemus, cujus horrentes coma
Maduere [57] *nardo? laude qui notas manus*
Ad non virilem tympani movit sonum,
[58] *Mitra ferocem* [59] *barbara frontem premens?*
AM. [60] *Non erubescit Bacchus effusos tener*
Sparsisse crines, nec manu molli levem
Vibrasse thyrsum, cum parum forti gradu
Auro decorum syrma barbaricum trahit.
Post multa virtus opera laxari solet.
LY. [61] *Hoc Euryti fatetur eversi domus,*

46 Quæ, nisi quod Iove genitus sit, eum non odio prosequuta usque exagitaret.
47 Complures Heroes misto mortalium ac immortalium semine nati in deos asciti fuerunt.
48 Hippol. 295.
49 Quod facit Hercules.
50 Et tamen in ipsa insula erratica natus est. supra. ℣. 15.
51 Phœbus etiam puer sagittis interfecit Pythona draconem à Iunone missum qui Latonam insequeretur.
52 Bacchus e Semeles Iovis majestatem (quam subdolè Iunonis hortatu videre desideralet) non ferentis & tortum abortæ utero fulmine ictus. 53 In bello adversus Gigantes Bacchus in Leonem conversus mox. erat terrori Gigantibus. 54 Ipse Iupiter. 55 An non à matre Rhea, ne Saturnus pater, ex fœdere cum fratre Titane de mascula prole tollenda [illegible] vocaret, in Cretæ antrum ablegatus est, & enutritus à Curetibus in monte Ida. 56 Qui sub Omphale Lydiæ regina, clava & leonis pelle exutus, muliebri ornatu purpuraque indutus & unctus colum tractavit. 57 Oleo Nardino. 58 [illegible] Amp[illegible] 59 Phrygus & Lydis in usu. 60 Nec ipsi Baccho forti deo est ruborí, si quando crinibus diffusis hastam pampinis involutam vibret, trahatque vestem muliebrem longe caudatam, syrma à [illegible], à σύρω traho. 61 Egregia scilicet illa virtutis opera sunt, Eurytus Oechaliæ rex cum filiis ab Hercule interemptus ut potiretur filia ipsius Iole & — — — — — — — — — —

62 Pece-

62 Thespii regis Atheniensis filiæ L. una nocte promiscue ab eo compressa.
63 Vitia quæ sunt, nosti, non autem meministi quod tyrannos oppresserit.
64 Fil. Butæ ex Venere victus cestibus *suis*. i. ad quorum certamen hospites provocare solitus erat.
65 Herc. Oed. ỳ.24.
66 Busiridis sanguis justa vindicta. *via. sup. v.*216. effusus in aris, quibus ipse hospites immolaverat.
67 Herculis viribus occurrens Geryon interfectus est coram fratribus suis, mox & idem pastoris, erat enim trigeminus, *sup. v.* 231. Al. *leg. Ipsius Orthrus vulnere & ferro obvius, Mortem, &c.* Orthrus autem erat Geryonis canis biceps.

62 Pecorumque ritu virginum oppreßi greges,
Hoc nulla Iuno, nullus Eurystheus jubet:
Ipsius hæc sunt opera. AM. *63 Non nosti omnia.*
Ipsius opus est, cestibus fractus suis
64 Eryx, & Eryci junctus 65 Antæus Libys.
Et 66 qui hospitali cæde manantes foci
Bibêre justum sanguinem Busiridis.
67 Ipsius opus est, vulneri & ferro obvius
Mortem coactus ante Geryonem pati:
Nec unus una Geryon victus manu.
68 Eris inter istos; qui tamen nullo stupro
Læsere thalamos. LY. *Quod Iovi, hoc regi licet:*
69 Iovi dedisti conjugem, regi dabis.
Et te magistro non novum hoc discet nurus,
Etiam viro probante, meliorem sequi.
Sin copulari pertinax tedis negat;
Vel ex coacta nobilem partum feram.
ME. *70 Vmbra Creontis, & penates Labdaci,*
Et nuptiales impii Oedipodæ faces,
Nunc 71 solita nostro fata conjugio date.
Nunc, nunc cruentæ regis Ægypti 72 nurus,
Adeste, 73 multo sanguine infectæ manus;
Deest una 74 numero Danais: explebo nefas.
LY. *Conjugia quoniam pervicax nostra abnuis,*
Regemque 75 terres; sceptra quid poßint scies.
76 Complectere aras, nullus eripiet Deus
Te mihi: nec, orbe si remolito, queat

68 Te manet eadem vindicta quam illis inflixit Herc. qui tamen non tentarunt uxori ejus stuprum inferre; quod tu facis. 69 Iovi usuram conjugis tuæ Alcmenæ indulsisti, nurus tuæ Megaræ usum mihi regi dabis. quæ tuo exemplo non hoc primum discet me potiorem *velut Iovem* sequi, marito suo Hercule *ut te quondam* permittente. 70 Vltrices patris mei Cr. umbræ vosque male ominati lares Labdaci Thebarum regis ex Polydoro nepotis Cadmi, & vos infaustæ nuptiæ Oedipodis *supra* ỳ.386. 71 Nuptiis meis coactis date calamitates nostro generi accidere solitas. 72 XLIX e filiabus Danai prima nocte maritos suos totidem è filiis Ægypti interfecerunt: sola Hypermnestra pepercit Lino. ejus vicem ego supplebo & Lycum interficiam. 73 *[illegible] manus multo cruore [illegible].* 74 Quinquagesimo. 75 Imprecationibus tuis. 76 Non ad quas confugisti aræ, non deorum statuæ, non ipse Alcides reversus, &, quod mihi jactas, in deorum numerum relatus te mihi eripiet.

Ad supera victor numina Alcides vehit.
77 *Congerite silvas, templa supplicibus suis*
Injecta flagrent. 78 *conjugem & totum gregem*
Consumat unus igne subjecto rogus.
AM. 79 *Hoc munus a te, genitor Alcidæ, peto,*
Rogare quod me deceat, ut 80 *primus cadam.*
LY. *Qui morte cunctos luere supplicium jubet,*
Nescit tyrannus esse. 81 *diversa irroga:*
81 *Miserum veta perire; felicem jube.*
82 *Ego, dum cremandis trabibus accrescit rogus,*
Sacro regentem maria votivo rogem.
AM. *Proh nurainum vis summa, proh cœlestium*
Rector parensque; cujus excussis tremunt
Humana telis; impiam regis feri
Compesce dextram. Quid Deos frustra precor?
Vbicunque es, audi 83 *nate.* 84 *Cur subito labant*
Agitata motu templa? cur mugit solum?
Infernus imo sonuit è fundo fragor.
Audimur: en, en sonitus Herculei gradus.

77 O famuli, adstruite ligna & ipsum templum quo supplices confugerunt ad totum igne absumite. 78 Megaram ux. Herc. & Amphitryonem cum natis Herc. 79 Ego Herculis (quoniam Jovem illi negas) pater hoc à te peto. 80 Ne senex videam meorum necem. 81 Misericordiæ enim esset per citam mortem miseris ærumnarum finem dare. 82 Dum famuli parant ligna ad hos comburendos, ego Neptuno faciam sacra quæ illi vovi Creonte victo. 83 Tanquam numen mihi præsentissimum. 84 Inter preces mota terra Herculem ab inferis adventare erumpentem conjicit Amphitryon.

CHORVS THEBANORVM.

Actoris partes Chorus officiumque viriliter defendit, precibus Amphitryonis adspirans Herculis reditum vovet, idque arguit Orphei exemplo.

O Fortuna viris invida fortibus,
Quam non æqua bonis præmia dividis!
1 *Eurystheus facili regnet in otio:*
Alcmena genitus bella per omnia
2 *Monstris exagitet* 3 *cœliferam manum:*
4 *Serpentis resecet colla feracia;*
5 *Deceptis referat mala sororibus,*
Cum somno dederit pervigiles genas
6 *Pomis divitibus præpositus Draco.*
Intravit Scythia 7 *multivagas domos,*
Et gentes patriis sedibus hospitas:

1 Quæ tam iniquè rem comparasti ut Eurysth. &c. 2 Delendis monstris vexet manum cœlif. sup. ỷ.68. 3 Illa manus, quæ tulit cœlum & deos, nunc occupatur circa natura pudenda. 4 Hydræ. ỷ.240. 5 Sup. ỷ.237. 6 Aureis, citreis. sup. ỷ.239. 7 [illegible]: plaustris vectas. Scythiæ enim incolæ Nomades a pascendis gregibus dicti nova quærentes pascua mutant assidue loca, unde appellat *patriis sedibus hospites*.

Calcavitque freti terga [8] *rigentia,*
Et mutis [8] *tacitum litoribus mare.*
Illic dura carent æquora fluctibus;
Et [9] *quæ plena rates carbasa tenderant,*
[10] *Intonsis teritur semita* [10] *Sarmatis.*
Stat [9] *pontus vicibus mobilis annuis,*
[9] *Navem nunc facilis, nunc equitem pati,*
Illic [11] *quæ viduis gentibus imperat,*
Aurato religans ilia baltheo,
Detraxit spolium nobile corpori,
Et peltam, & nivei vincula pectoris,
Victorem posito suspiciens genu.
[12] *Qui spe præcipites actus ad inferos,*
Audax ire vias [13] *irremeabiles,*
Vidisti [14] *Siculæ regna Proserpinæ?*
[15] *Illic nulla Noto, nulla Favonio*
Consurgunt tumidis fluctibus æquora:
Non illic geminum [16] *Tyndaridæ genus*
Succurrent tumidis [17] *sidera navibus:*
Stat nigro pelagus gurgite [18] *languidum;*
Et, cum Mors avidis pallida dentibus
Gentes innumeras [19] *Manibus intulit,*
Vno tot populi [20] *remige transeunt.*
[21] *Evincas utinam jura feræ Stygis,*
[22] *Parcarumque colos non revocabiles:*
[23] *Heic qui rex* [24] *populis pluribus imperat;*
Bello cum peteres [25] *Nestoream Pylon,*
Tecum conseruit pestiferas manus,
Telum [26] *tergemina cuspide præferens:*
Effugit tenui vulnere saucius,
Et [27] *mortis dominus pertimuit mori.*
[28] *Fatum rumpe manu, tristis &* [29] *inferis*
Prospectus pateat lucis, & invius
Limes det faciles ad superos vias.

8 Septentrionale mare, quod Hyberno gelu concretum non agitatur fluctibus, nec litori allisum sonat. 9 Qua æstate navigarant, hyeme agitant currus. 10 Tartaris & Russis incultis, capillos & barbas libertatis suæ symbola alentibus. 11 Hippolyte vel Antiopa regina Amazonum sine viris degentium in Scythia, dedit Herc. scutum & baltheum spolia, ipsum victorem flexo genu venerata. 12 Apostrophe ad Herculem. 13 Per quas reditus non patet. 14 In Sicilia natæ ac inde à Plutone raptæ, infra ℣. 658. 15 Apud inferos non sunt venti, non stellæ. 16 Διόσκουροι. sup. ℣. 17. 17 Exhalatio potius quam stella ex motu quodam interfulgens, quæ in antennis, velis aut foris gemina apparens residentis tempestatis indicium est nautæ, *corpus sanctum*, Hispani S. *Telmum* vocant. 18 Non fluctuans: omnium autem quæ hic sunt, volunt apud inferos simulachra esse. Herc. Oet. 1706. 19 Ad manes inferos demisit. 20 Charonte umbrarum vectore, portitore. infra ℣. 764. 21 Vtinam nobis superstes redeas, devicto Stygis jure, quæ novies interfusa coercet reditumque negat. 22 Quæ vitæ stamina breviora aut longiora fusis suis devolvunt. sup. ℣. 180. 23 Et vincere poteris. hic enim regnat ille Pluto, quem Pyliis auxilio advenientem tu Epirotarum ultor inflicto vulnere superasti. 24 Non uni populo sed ex pluribus imo omnibus gentibus: *vel* mortuis quorum numerus major quam viventium. 25 A Nestore regnatum oppidum in Peloponeso occid. 26 Supra ℣. 51. 27 Pluto qui mortuis dominatur. 28 Fatum Stygis non recludendæ tu potentiori fato evince. 29 Qui tristantur, cum vident lucem. Al. leg. *tristibus inferis*, sed minus recte.

30 *Im-*

[30] *Immites potuit flectere cantibus*
Vmbrarum dominos, & prece supplici
Orpheus, Eurydicen dum repetit suam.
Quæ sylvas, & aves saxaque traxerat
Ars, quæ præbuerat fluminibus moras;
Ad cujus sonitum constiterant feræ;
Mulcet [31] non solitis vocibus inferos,
Et [32] surdis resonat clarius in locis.
Deflent Eurydicen [33] Threiciæ nurus,
Deflent & lacrymis [34] difficiles Dei;
[35] *Et qui fronte nimis crimina tetrica*
Quærunt, ac [36] veteres excutiunt reos
Flentes Eurydicen Iuridici sedent.
Tandem [37] mortis, ait, vincimur [37] arbiter:
Evade ad superos; lege tamen data:
Tu post terga tui perge viri comes;
Tu non ante tuam respice conjugem,
Quam cum clara [38] deos obtulerit dies.
Spartanique aderit janua [39] Tænari.
Odit verus amor, nec patitur, moras.
Munus, dum properat cernere, perdidit.
Quæ vinci potuit regia [40] cantibus,
Hæc vinci poterit regia [41] viribus.

30 Thracius poëta insignis ad inferos descendens repetitum uxorem Eurydicen, a serpente dum Aristæi vim fugeret occisam, citharæ cantu in tantum demulsit Plutona & Proserpinam, ut illi uxorem restituerent, hac lege, ne illam ante intueretur quam ad superos venisset. ille vero impatientia amoris respexit, receptamque amisit. 31 Vocibus non exauditis prius inferis. 32 Vbi veræ voces non audiuntur, silentibus *sacro* [illegible] *Silentio* [illegible] *umbræ dicere.* 33 Threiciæ mulieres, quæ apud inferos. 34 Illacrymabilis Pluto & Proserpina. 35 Quin & ipsi judices inferni, de *quibus* infra ℣. 730, rigidi licet, commiserentur Orphei. 36 Examinant scelera, quæ quis apud superos & in vivis perpetrarit, inf. ℣. 727. 37 Mortis arbitri. Pluto ait, vicisti nos ô Orphei. 38 Superos solem & sidera, quibus dies sacra. 39 Promontorii Laconiæ, ubi ad inferos descensus patere credebatur, ut & in Averno Italiæ, *Tænareas fauces* [illegible] *Ditis* [illegible]. 40 Orphei. 41 Herculis.

ACTVS TERTIVS.

HERCVLES.

Solem cæterosque Deos precatur veniam Herc. quod jussus Cerberum superis invisum traxerit.

O [1] *Lucis alme rector, & cœli decus,*
Qui [2] alterna curru spatia flammifero ambiēs,
Illustre latis exeris terris caput;
Da Phœbe veniam, si quid illicitum tui
Videre vultus. [3] jussus in lucem extuli
[4] *Secreta mundi. tuque [5] cælestum arbiter*
Parensque, visus fulmine apposito tege,
Et [6] tu secundo maria qui sceptro regis,

1 Sol. 2 Vtrumque hemisphærium alternis vicibus lustrans. 3 Ab Eurystheo: & hoc venia magis dignus. 4 Cerberum damnatum tenebris. 5 Iupiter. 6 O Neptune, qui regis maria. quæ tibi secunda sorte contigerunt.

Imas pete undas, quisquis ex alto aspicit
Terrena, [7] facie pollui metuens nova,
Aciem reflectat, oraque in cœlum erigat,
Portenta fugiens. hoc nefas cernant [8] duo,
Qui advexit, & quæ jussit. [9] In pœnas meas,
Atque in labores non satis terræ patent.
[10] Iunonis odio vidi inaccessa omnibus,
[11] Ignota Phœbo; [12] quæque deterior polus
Obscura diro spatia concessit Iovi.
[13] Et si placerent tertiæ sortis loca,
Regnare potui: [14] noctis æternæ chaos,
Et nocte quiddam gravius, & [15] tristes Deos,
Et [16] fata vici, morte contempta redii.
Quid restat aliud? vidi & ostendi [17] inferos.
Da, si quid ultra est. [18] Iam diu pateris manus
Cessare nostras, Iuno? quid vinci jubes?
[19] Sed templa quare miles infestus tenet?
Limenque sacrum terror armorum obsidet?

7 Novo hujus monstri aspectu. 8 Ego & Iuno, *alii legunt* qui, *ut sit Eurystheus*. 9 Ad explendum Iunonis odium non sufficiunt monstra terrestria, nisi, &c. 10 Odio infestæ novercæ vidi omnibus vivis invia. 11 Soli, qui cuncta vidit, invisa. 12 Nigra regna, quæ videt Antarcticus polus deterior, quia Stygi subjectus, *& quem sub pedibus nox atra videt manesque profundi*. Sorte data concessi Plutoni. 13 Quod si me regnandi rapuisset tam dira libido, occupare mihi licuisset inferna regna, quæ tertia sorte Diti obtigerunt. 14 Hiatum & cæcam voraginem æternæ noctis. i. mortis. 15 Plutonem & Proserpinam. 16 Sup. ℣. 565. 17 Cerberum ad superas auras tractum. 18 Sup. ℣. 206. 19 Miratur Herc. cur milites templum obsideant.

AMPHITRYON. HERCVLES. THESEVS.

Herculem reducem gratatur Amphitryon, illi quærenti narrat quo in loco res sint: dum Herc. proficiscitur ad occidendum Lycum, Theseus rogatus ab Amphi. exponit, quæ apud inferos gesserit Hercules.

[1] *VTrumne visus vota decipiunt meos?*
An ille domitor orbis, & Grajum decus,
Tristi [2] silentem nubilo liquit domum?
Estne ille natus? membra lætitia stupent.
O nate! certa & [3] sera Thebarum salus!
[4] Verumne cerno corpus? an fallor tua
Deceptus umbra? tune es? [5] agnosco toros,
Humerosque, & alto nobilem trunco manum,
HER. *Vnde iste, genitor, squallor, & [6] lugubribus*

1 Fallitne me phantasia; an video filium reversum? 2 Ditis domum cæcam & silentem. 3 Tarda, interempto Creonte & amisso regno. 4 *Vera ne te facies, verus mihi nuncius adfert?* Al. leg. Teneone in auras editum an vana fruor. 5 Agnosco Herculem ex toris, humeris, & manu ingentem clavam tenenti. 6 Atratis vestib.

Ami-

Amicta conjux? unde tam fœdo obsiti
[7] Pædore nati? quæ domum clades gravat?
AM. *Socer est peremptus: regna possedit Lycus;*
Natos, parentem, conjugem leto petit.
HER. *Ingrata tellus, nemo ad Herculeæ domus*
Auxilia venit? [8] vidit hoc tantum nefas
Defensus orbis? cur diem questu tero?
Mactetur hostis. TH. *[9] Hanc ferat virtus notam,*
Fiatque summus hostis Alcidæ Lycus?
Ad hauriendum sanguinem inimicum feror.
HER. *Theseu, resiste: ne qua vis subita ingruat.*
Me bella poscunt. [10] differ amplexus parens,
Conjuxque differ: [11] nunciet Diti Lycus
Me jam redisse. TH. *Flebilem ex oculis fuga*
[12] Regina vultum: [12] tuque nato sospite
Lacrymas cadentes reprime: [13] si novi Herculem,
Lycus Creonti debitas pœnas dabit:
Lentum est, dabit: dat: hoc quoq; est lentum; dedit.
AM. *Votum secundet, qui potest, nostrum Deus,*
Rebusque lapsis adsit. O magni comes
Magnanime nati, pande virtutum ordinem:
Quam longa mœstos ducat ad Manes via;
Vt vincla tulerit dura Tartareus canis.
TH. *Memorare cogis acta, secura quoque*
Horrenda menti: [14] vix adhuc certa est fides
Vitalis auræ: torpet acies luminum,
Hebetesque visus vix diem insuetum ferunt.
AM. *Pervince, Theseu, quidquid alto pectore*
Remanet pavoris; neve te [15] fructu optimo
Frauda laborum. quæ fuit durum pati,
Meminisse dulce est. *fare casus horridos.*
TH. *[16] Fas omne mundi, [17] teque dominantem precor*
Regno capaci; [18] teque, quam tota irrita
Quæsivit [19] Ætnæ mater; ut, jura abdita

7 Illuvie & sordibus.
8 Orbis à me defensus vidit hoc tantum nefas, nec repulit me absente?
9 Indignum est, O Herc. tuam virtutem hac infamiæ nota sugillari, ut post tot egregia facinora tam ignavi hominis sanguinem haurias. Ego potius vado interfecturus Lycum.
10 *Amphit. & Megaram ipsam amplexantes jubet differre amplexus donec Lycum ultus fuerit.*
11 Cæsus ibit nuncius Plutoni dicturus me rediisse ab inferis.
12 Abige, ô Megara, mœstitiam, tuque ô Amphitryon, Hercule salvo serena vultum.
13 Si bene novi Herculis commoti vires fulmineas. 14 Non mihi certa satis est fiducia me ad vitales auras rediisse, caligant ex diutinis tenebris oculi, nec ferunt solis lucem. 15 Gloria, seu voluptate ex secura & jucunda recordatione præteriti doloris. 16 Vos ô numina sydera, Vosque interna numina. Pluto & Proserpina, *Dii quibus imperium est animarum, umbræque silentes, &c. Sit mihi fas audita loqui, sit numine vestro Pandere res alta terra & caligine mersas.* 17 O Pluto, qui dominaris regno omnes capienti. 18 O Proserpina, quam anxia tua mater Ceres labore casso quæsivit per omnem Siciliam Æthnam maxime. unde, dum flores colligeres, à Plutone rapta es. 19 *Alii legunt* Enna.

Et operta terris, liceat impune eloqui.
Spartana tellus nobile attollit jugum,
Densis ubi æquor [20] *Tænarus silvis premit:*
Heic [21] *ora solvit Ditis invisi domus,*
Hiatque rupes alta, & immenso specu
Ingens vorago faucibus vastis patet,
Latumque pandit omnibus populis iter.
Non [22] *cæca tenebris incipit primo via:*
Tenuis relictæ lucis à tergo nitor,
Fulgorque dubius [23] *solis afflicti cadit,*
[24] *Et ludit aciem.* [25] *nocte sic mixta solet*
Præbere lumen primus aut serus dies.
Hinc ampla [26] *vacuis spatia laxantur locis;*
In qua omne mersum pereat humanum genus.
[27] *Nec ire labor est, ipsa deducit via;*
[28] *Vt sæpe puppes æstus invitas rapit;*
Sic pronus aër urget atque avidum chaos:
[29] *Gradumque retro flectere haud unquam sinunt*
[30] *Vmbræ tenaces. intus immenso sinu*
Placido quieta labitur [31] *Lethe vado,*
Demitque curas: neve remeandi amplius
Pateat facultas, flexibus multis gravem
Involvit amnem. qualis incerta vagus
[33] *Mæander unda ludit, & cedit sibi,*
Instatque; dubius, littus an fontem petat.
[34] *Palus inertis fœda Cocyti jacet;*
Hic [35] *vultur, illic luctifer* [35] *bubo gemit,*
Omenque triste resonat infaustæ [35] *strigis:*
Horrent opaca fronde nigrantes [36] *comæ,*
[37] *Taxo imminente;* [38] *quam tenet* [39] *segnis Sopor,*
Famesque mæsta [39] *tabido rictu jacens;*
Pudorque [39] *serus conscios vultus tegit:*
Metus, Pavorque, Funus, & [39] *frendens Dolor,*

20 Supra ỳ. 586. 21 Ostia & descensum. 22 In totum tenebrosa, ut non videatur, vel quæ visum adimit. 23 Solis tanquam nebulis vel Luna operti, deficientis. 24 Vbi visa nec plane, nec longe discernuntur. 25 *Qualia sublucent fugiente crepuscula Phœbo, Aut ubi nox abiit, nec tamen orta dies.* Alii leg. tale non dubie solet. 26 Nec tamen datur vacuum intra mundum. 27 *Facilis descensus Averni, Noctes atque dies, &c.* 28 Veluti naves attrahit æstus, *The streame or current*, invitis nautis; ita crassus & proclivis aër præcipites dat, insatiatumque illud Barathrum ad se trahit. 29 *At revocare gradum superasque vadere ad auras, hoc opus hic labor est.* 30 Manes avidi, *vel* tenebræ palpabiles. 31 Fluvius τῆς λήθης, id est oblivionis apud inferos, cujus latex potus demit curas, i. e. facit manes oblivisci omnium rerum præteritarum. 32 Involvit amnem gravem, tristem, id est Styga flexibus novem. *Novies Styx interfusa coërcet.* 33 Celeberrimus Phrygiæ fluvius multis anfractibus sinuosus & flexuosus. 34 Cocytus fluvius infernalis, stagnat iners Pyriphlegetonti in Acherusia obvius *flumine languido Cocytus errans.* 35 Aves inauspicatæ & ferales. 36 Arborum cacumina. 37 Taxo lethali & venenata arbore Cocyto imminente seu incumbente. 38 *Quam sedem somnia vulgo vana tenere ferunt.* Virg. de ulmo apud infer, Æn. 6. 39 *Adverte nativa & significantia epitheta.*

[39] *Aterque Luctus sequitur, & Morbus [39] tremens,*
Et [39] cuncta ferro Bella: in extremo abdita
[39] Iners Senectus adjuvat [40] baculo gradum.
AM. *Estne aliqua tellus [41] Cereris aut Bacchi ferax?*
TH. *Non prata viridi læta facie germinant;*
Nec adulta leni [42] fluctuat Zephyro seges;
Non ulla ramos silva pomiferos habet:
Sterilis profundi vastitas squallet soli,
Et fœda tellus torpet æterno situ;
Rerumque mœstus finis & [43] mundi ultima:
Immotus aër hæret; & pigro sedet
Nox atra mundo. cuncta mœrore horrida,
Ipsaque morte pejor est Mortis locus.
AM. [44] *Quid, ille opaca qui regit sceptro loca,*
Qua sede positus temperat [45] populos leves?
TH. *Est in recessu [46] Tartari obscuro locus,*
Quem gravibus umbris spissa caligo alligat.
A fonte [47] discors manat hinc uno latex:
Alter quieto similis [48] (hunc jurant Dei,)
[49] *Tacente [49] sacram devehens fluvio Styga:*
At hic tumultu rapitur ingenti ferox,
Et saxa fluctu volvit [50] Acheron invius
Renavigari. cingitur [51] duplici vado
Adversa Ditis regia, atque ingens domus
Umbrante luco tegitur. hic vasto specu
[52] *Pendent tyranni limina: hoc umbris iter;*
Hæc porta regni, campus hanc circa jacet,
In quo superbo digerit vultu sedens
Animas [53] recentes. dira majestas Deo,
Frons torva; [54] fratrum quæ tamen speciem gerat,
Gentisque tanta: vultus est illi Iovis,
[55] *Sed fulminantis.* magna pars regni trucis
Est ipse dominus; *cujus aspectum timet*

40 Scipione.
41 Frumenti aut vini ferax?
42 More undarum fluctuat a ventis agitata.
43 Res hujus mundi ultimæ & infimæ decidunt ad centrum illud, quo inferum locant poëtæ. *vel* illic mors & rerum exitus.
44 Ubi autem ponit regiam sedem Pluto?
45 Manes, umbras. Herc. Oet. 1705.
46 Vid. Hip. ℣. 841.
47 Duo latices diversæ naturæ, alter quietus, alter impetuosus.
48 Inviolabilem. *Dii cujus jurare timent & fallere numen.* Qui vero pejerat, annum unum & dies novem, *alii, novem annos,* nectare & ambrosia interdictus, Deorum epulis arcetur. hic autem honos Stygi habitus propter auxilium quod Iovi adversus Titanas tulerunt Stygis filiæ Vis, Robur, Victoria: vel propter indicium conspirationis deorum: *vel* quod beati cœlites per rem sibi odiosam tristitiamque jurantes se obligant ad rem eorom naturæ contrariam si pejereat, στυγεῖν enim a στύγω, odi, vel quod diis & hominibus odio habeatur, qui ad dejerium prochviores sunt: *vel* quod omnibus elementis antiquior est aqua.
49 Sine murmure *vel* quod ipse fluvius fere immotus est, *vel* quia fluit in locis silentibus.
50 Agamemn. ℣. 13.
51 Utroque fluvio Stvge & Acheronte.
52 Propter specum inflexum & descendentem.
53 Quæ de novo advectæ sunt.
54 Iovis & Neptuni.
55 Sed Iovis irati & fulminantis.

56 *Quid-*

[56] *Quidquid timetur.* AM. *Verane est fama, inferis*
[57] *Tam sera reddi jura, & oblitos sui*
Sceleris nocentes debitas pœnas dare?
Quis iste veri rector, atque æqui arbiter?
THE. *Non unus* [58] *alta sede* [59] *quæsitor sedens*
Iudicia trepidis sera [60] *sortitur reis.*
Auditur illo [61] *Cnossius* [62] *Minos foro;*
[62] *Rhodamantus illo;* [63] *Thetidis hoc audit socer.*
[64] *Quod quisque fecit, patitur: autorem scelus*
Repetit, [65] *suoque premitur exemplo nocens.*
Vidi cruentos carcere includi duces,
Et impotentis terga plebeja manu
Scindi tyranni. [66] Quisquis est placide potens,
Dominusque vitæ, servat innocuas manus,
Et incruentum mitis imperium regit,
[67] Animoque parcit; [68] *longa permensus diu*
Felicis ævi spatia, [69] *vel cælum petit,*
[70] *Vel læta felix nemoris Elysii loca,*
Iudex futurus. sanguine humano abstine,
Quicunque regnas. scelera [71] *taxantur modo*
Majore vestra. AM. *Certus inclusos tenet*
Locus nocentes? utque fert fama, impios
Supplicia vinclis sæva perpetuis domant?
THE. [72] *Rapitur volucri tortus Ixion rota.*
[73] *Cervice saxum grande Sisyphia sedet.*

56 Ipsi manes horridi. 57 Post tot annos fieri judicia de nocentibus & examinari, *Quidquis apud superos furto lætatus inani Distulit in seram commissa piacula mortem.* sup. ℣. 579. 58 Tribunali. *à ritu Rom.* 59 Vide Agam. ℣. 24. 60 A ritu Rom. translatum. In gravibus enim & dubiis caussis tabella literis, C. condemnationis, A. absolutionis, N. L. *non liq.* et Ampliationis. in cistam vel urnam conjectæ sortitione dederunt reis vel salutem vel capitis periculum. 61 Cretensis. à Cnosso Cretæ urbe. 62 Rhodamantum & Æacum Iovis filios reges justos umbrarum judicio præfecit Pluto, Minoa arbitrum instituit si quid difficile aut ἀποδεκτον incideret, *Et de se splendida Minos Fecerit arbitria.* 63 Æacus pater Pelei cui Thetis peperit Achillem. 64 Vide sup. ℣. 226. 65 Sibi non imperantis, crudelis, qui vivus plebi infligere verbera gaudebat. 66 Quicunque in vivis citra insolentiam usus est sua potentia, vel quisquis placide sibi suisque affectibus imperavit, vitæ suæ æquus moderator. 67 Suo, quem non contaminat crudelitate & libidine, vel lege. *Animoque parcit,* id est, vitæ civium. 68 Post longam & felicem vitam. 69 Vel per ἀποθέωσιν, in divorum numerum refertur. 70 Vel migrat in Elysium. vid. Troad. ℣. 942. 71 Plectuntur majore modo quam hic apud nos, vel, majore mensura & pœna quam scelera commissa erant, cum quisque patiatur eodem genere quo peccarit. 72 Iunonem de adulterio interpellare ausus è nube, quam Iup. pro Iunone subjecit. Centauros genuit. Cum vero gloriaretur se cum regina Deorum rem habuisse, fulmine ad inferos detrusus rotæ serpentibus implexæ alligatus *volvitur assiduus, dum se refugitque sequitque.* 73 Vide Hippolyt. ℣. 1226.

[74] *In amne medio faucibus siccis senex*
Sectatur undas, abluit mentum latex;
[75] *Fidemque cum jam sæpe decepto dedit,*
Perit unda in ore: poma destituunt famem.
[76] *Præbet volucri Tityus æternas dapes.*
[77] *Vrnasque frustra Danaides plenas ferunt.*
Errant furentes impiæ [78] *Cadmeides.*
Terretque mensas avida Phineas [79] *avis.*
AM. *Nunc ede nati nobilem pugnam mei.*
[80] *Patrui volentis munus, an spolium refert?*
THE. *Ferale tardis imminet saxum vadis,*
Stupente ubi unda segne torpescit fretum:
Hunc servat [81] *amnem cultu & aspectu* [82] *horridus,*
Pavidosque manes squallidus gestat [83] *senex;*
[84] *Impexa pendet barba,* [85] *deformem sinum*
Nodus coercet, [86] *concavæ lucent genæ,*
Regit ipse conto portitor longo ratem:
Hic [87] *onere vacuam* [88] *litori puppim applicans*
[89] *Repetebat umbras; poscit Alcides viam,*
Cedente turba: dirus exclamat Charon;
Quo pergis audax? siste properantem gradum.
Non passus ullas natus Alcmena moras,
[90] *Ipso coactum navitam conto domat,*
Scanditque puppim [91] *cymba populorum capax*
Succubuit uni: sedit, & [92] *gravior ratis*
[93] *Vtrinque Lethen latere titubante bibit.*

74 Tantalus. vel quod Pelopem diis epulandum apposuisset; vel quod ad deorum secreta admissus ea evulgasset, ad inferos Eridano fl. mento tenus immersus, *Quærit aquas in aquis & poma fugacia captat.* Vide Thyest. act. 1. 75 Cum jam fecisset Tantalo spem se posse eam capere. 76 Vide Hippol. ỳ. 1228. 77 I. Danai filiæ quæ & Belides ab avo Belo, patris jussu maritos suos, filios Ægypti, prima nocte peremerunt omnes ad unam, hac pœna damnatæ ut aquis pertusis sitelis seu urnis haurientes dolium item perforatum implere nitantur. 78 Cadmi neptes Agave, Ino, Autonoe &c. quæ Pentheum dilaceraverunt. 79 Harpyia. vide Thyesten. ỳ. 153. 80 Accepitne Cerb. donum à volente Plutone patris sui Iovis fratre, an spolium ab invito Plutone abactum? 81 Stygia. 82 Animas trementes. 83 Charon, cujus descriptio ex Æneid. 6. petita. 84 *Cui plurima mento canities inculta jacet.* 85 *Sordidus ex humeris nodo dependet amictus.* 86 *Stant lumina flamma, &c.* Vel mole pellucent genæ. 87 Ossa atque pellis totus est, ita Charon macer. Al. leg. onere vacuus i. Charon levem, unam nullam habens vecturam. 88 Citeriori, ad petendas animas. 89 Cymbam evacuabat, & alias umbras tanquam novum onus repetebat. Legitur etiam *Repetebat undas;* Quod Ianus Gruterus sic exponit, Repetebat illam vocem i. sæpius iterabat Vndas. Vndas, subaudito, venite ad undas ô animæ. Faceret huc illud Livii lib. XLI, una vox audiebatur ad mare vocantium, id forte temere ab uno clamatum, totis passim personabat castris. 90 Observat. Isac. Pontanus. Ms. Cantabrigiensem legere *proprio coactum*, &c. Quod revera multo propius rem significat. 91 *Gemuit sub pondere cymba sutilis, & multam accepit rimosa paludem.* 92 Onerata majori pondere quam solebat advectis umbris.

93 *Tunc*

93 Tunc vasta trepidant monstra, 94 Centauri truces,
94 Lapithæque multo ad bella succensi mero.
95 Stygiæ paludis ultimos quærens sinus
Fecunda mergit capita Lernæus labos.
Post hæc avari Ditis apparet domus:
Hic sævus umbras territat Stygius canis,
96 Qui trina vasto capita concutiens sono
Regnum tuetur: sordidum tabo caput
Lambunt colubræ: viperis horrent jubæ:
Longusque torta 97 sibilat cauda draco;
98 Par ira formæ. sensit ut motus pedum,
Attollit hirtas angue vibrato comas.
Missumque captat 99 aure subjecta sonum,
1 Sentire & umbras solitus. ut propior stetit
Iove natus, antro sedit incertus canis,
Et uterque 2 timuit. 96 ecce, latratu gravi
Loca muta terret, sibilat totos minax
3 Serpens per armos: vocis horrendæ fragor
Per ora missus terna felices quoque
Exterret umbras. solvit a læva ferox
Tunc ipse 4 rictus, & Cleonæum caput
Opponit, ac se tegmine ingenti 5 clepit:
Victrice magnum dextera 6 robur gerens,
Huc nunc & illuc verbere assiduo rotat,
Ingeminat ictus, domitus 7 infregit minas,
Et 8 cuncta lassus capita submisit canis,
9 Antroque toto cessit. extimuit sedens
10 Vterque solio dominus; & 11 duci jubet:
12 Me quoque petenti munus Alcidæ dedit.
Tunc gravia monstri colla permulcens manu

93 Omnium rerum simulachra apud inferos esse perhibentur sicut animæ apud superos: hæc verò viso victore tremuerunt. Herc. Oet 1706.
94 Quos Ixione e nube genuisse fingitur superne humana forma, inferne equina: hi primi ex equis pugnabant, ut & Lapithæ frænos & strata equorum invenisse dicuntur. Vterque Thessaliæ populus super mero ferox ut in Pirithoi nuptiis.
95 Hydra mergit una Styge capita fœcunde repullulantia, sup. ℣. 289.
96 *Cocertus hac ingens latratu regna trifauci personat.*

97 Pilos habet serpentinos & Draconem pro cauda. 98 Terribilis forma, terribilis ira. 99 Emendat Lipsius, *aure subrecta*. Canum enim id est proprium, & arrigere aures videmus, cum sonum captant. 1 Etiam leves umbras auditu explorare solitus. 2 Sup. ℣. 45. 3 Serpentini pili, jubæ è serpentibus. 4 Pellem Cleonæi leonis sinistro suo brachio obvolutam solvit, qua se tegit opposito capite canis. ἡρακλῆς, inquit Apollod. *ἐδεσσάμενος τὴν μὲν [illegible] τῇ λεοντῇ [illegible]* ... 5 ἀκλέπτω, quod & ipsum à καλύπτω, qui enim clam & latenter quid subtrahit, idem occulit tegitque. 6 Clavam. 7 Remisit minas, deposuit iram. 8 Tria, al. centum, *bellua centiceps*. 9 Aditum dedit Herculi. 10 Pluto & Proserpina. 11 Addiditque canem Herculi ducendum, quo libeat. 12 Et Herculi petenti dedit me in vinculis ibi detentum, qui cum Pirithoo adveneram ad rapiendum Proserpinam.

13 Ada-

[13] *Adamante texto vincit; oblitus* [14] *sui*
Custos opaci pervigil regni canis
Componit aures timidus; & patiens trahi,
[15] *Herumque fassus, ore submisso obsequens*
Vtrumque [16] *cauda pulsat anguifera latus.*
Postquam est [17] *ad oras Tænari ventum, &* [18] *nitor*
Percussit oculos lucis ignota, [19] *novos*
Resumit animos victus, & vastas furens
Quassat catenas: pene victorem abstulit.
Pronumque retro vexit, & movit gradu.
Tunc & meas [20] *respexit Alcides manus:*
[21] *Geminus uterque viribus tractum canem*
Ira furentem, & bella tentantem irrita,
Intulimus orbi. vidit ut clarum æthera,
Et pura nitidi spatia conspexit poli,
[22] *Oborta nox est, lumina in terram dedit,*
Compressit oculos, & diem invisum expulit,
Aciemque retro flexit, atque [23] *omni petiit*
Cervice terram: tum sub Herculea caput
Abscondit umbra. Densa sed læto venit
Clamore [24] *turba, frontibus laurum gerens,*
Magnaque meritas Herculis laudes canit.

13 Catenas solido ferro. solidas enim durasque res appellant Poetæ adamantinas, veluti ex adamante factas, *Quis Martem tunica tectum adamantina*, &c. Legitur etiam *Adamante texto vinxit.* 14 Suarum virium, & solitæ ferociæ, 15 Agnoscens Herc. sui domitorem & dominum. 16 Adulando in obsequium. 17 Ad extremas & summas portas speluncæ Tænareæ. sup. ✠. 586. 18 Postquam clara lux supera auræ suo fulgore Cerberi oculos hujusmodi luci non adsuetos perstrinxit, resumit priorem ferociam & indignans relu[illegible]. 19 Al. *bonos.* Lipsius legit, [illegible], hoc sensu, postquam Cerberus supera attigit, & lucis dulcedo ac bonum objecta: Luctatur & vinci negat. 20 Processus [illegible] pe & manu auxilium op[illegible] esse. 21 Herculis & meus. 22 Tenebris assueto caliginem induxit Sol, declinavit oculos ad terram, [illegible], ne lucem admitterent. 23 Vel tota cervice, id est, pervicaciter, vel omni, id est, triplici cervice. 24 Chorus e turba Thebana lauro in lætitiæ atque victoriæ signum coronatus canit.

CHORVS THEBANORVM.

Chorus Herculis victoriam ex inferis reportatam canit, & cæteras illius laudes adjicit.

NAtus Eurystheus [1] *properante partu,*
Iusserat [2] *mundi penetrare* [2] *fundum:*
Deerat hoc solum numero laborum,

1 Cum Iupiter inter Divos dixisset de die quo Hercules natus foret, cæteris illum dominaturum, qui eo die nasceretur: Iuno per Lucinam remorata Alcmenæ partum, uxoris Stheneli regis Mycenarum partum acceleravit, unde natus est Eurystheus septimo mense. 2 Medium terræ centrum, in quo inferos plerique locabant.

[3] *Tertiæ regem spoliare sortis.*
Ausus est cæcos aditus inire,
Ducit ad manes via qua remotos
Tristis, & silva metuenda nigra:
Sed [4] *frequens magna comitante turba.*
[5] *Quantus incedit populus per urbes*
Ad novi ludos avidus theatri:
Quantus [6] *Eleum* [7] *coit ad Tonantem,*
[8] *Quinta cum sacrum* [9] *revocavit* [10] *æstas:*
Quanta, cum longa redit hora noctis,
Crescere & somnos cupiens quietos
Libra, Phœbeos tenet æqua currus,
Turba [11] *secretam Cererem frequentat.*
Et [12] *citi* [13] *tectis* [12] *properant* [13] *relictis*
Attici [13] *noctem celebrare mystæ:*
[14] *Tanta per campos agitur silentes*
Turba: pars tarda gradiens senecta,
Tristis, & longa satiata vita:
[15] *Pars adhuc currit melioris ævi,*
Virgines nondum thalamis jugatæ,
Et [16] *comis nondum positis ephebi,*
[17] *Matris & nomen modo doctus infans:*
[18] *His datum solis, minus ut timerent,*
Igne prælato relevare noctem.
[19] *Cæteri vadunt per opaca tristes:*
Qualis est nobis animus, remota
Luce, cum mœstus sibi quisque sentit
[20] *Obrutum tota caput esse terra.*

3 Plutonem, cui in Saturni patris possessionum divisione inferorum imperium sorte obvenerat. 4 Frequentata magno descendentium numero. 5 Non rarior quam coit multitudo ad novos ludos theatrales. 2 ad Olympica certamina. 3 ad Cereris Sacra. 6 Ad ludos in honorem Iovis Tonantis, institutos atque celebratos, prope Olympiam Elidis urbem. 7 Al. leg. *Ruit ad Tonantem.* Al. *currit ad.* sed male. 8 Quarto quidem expleto anno, quinto ineunte; neque enim Olympias vel lustrum quinque absolutos annos complectitur. 9 Festum Iovi celebravit. 10 Annus vel æstas confecta Autumno jam cœpto, ubi longiores noctes & somnos reddit Sol in Libra ab æquinoctio autumnali. *Libra die somnique pares ubi fecerit horas.* 11 Mystica Cereris Eleusinæ sacra sup. ℣. 300. 12 Mystæ enim δαδοῦχοι facem accensam tenentes currebant ad templum Cereris, prius Eleusin. 13 Per agros celebrabantur hæc Cerealia, & noctu. Attici enim diem à solis occasu auspicabantur. 14 Tanta multitudo frequentat viam illam ad inferos. 15 Qui sunt fortioris ætatis currere valent. 16 Ephebi, qui nondum comam (quam ut dignoscerentur impuberes à puberibus aluerunt) detondebant, eamque pro more, numinis alicujus aræ consecrabant. 17 Qui jam primum didicerat appellare matrem, quam modo mammam vocabat. *vel*, matris nomen pronunciare. Infantumque animæ flentes in limine primo Quos dulcis vitæ exortes, & ab ubere raptos Abstulit atra dies, & funere mersit acerbo. Virgil. Æneid. 6. 18 His infantibus concessum præferre cereum vel candelam quæ tenebras & timorem arceat; ut adultis faces. 19 Cæteri manes per loca illa obscura descendunt, animo non minus tristes, quam si quis nostrum hic per tenebras præceps decideret in foveam seu antrum profundum. 20 Alludit hic poëta ad loca subterranea similia Cryptæ Neapolitanæ, quam ipsemet nobis descripsit Epistola LVII. *Nihil illo carcere longius, nihil istis faucibus obscurius, quæ nobis præstant, non ut per tenebras videamus, sed ut ipsas,* &c. Quæ consulantur: ex iis enim lux petenda est huic loco.

[21] *Stat chaos densum, tenebræque turpes,*
Et [22] *color noctis* [22] *malus, ac silentis*
Otium mundi, [23] *vacuæque nubes.*
Sera nos illo referat senectus.
Nemo ad id sero venit, unde nunquam,
Cum semel venit, potuit reverti.
Quid juvat durum [24] *properare fatum?*
Omnis hæc magnis vaga turba terris
Ibit ad manes. [25] *facietque inerti*
Vela Cocyto. [26] *tibi crescit omne,*
Et quod Occasus videt, & quod Ortus:
Parce venturis; [26] *tibi, Mors, paramur:*
Sis licet segnis, properamus ipsi.
Prima quæ vitam dedit hora, carpsit.
[27] *Thebis læta dies adest:*
[28] *Aras tangite supplices,*
Pingues cædite victimas:
Permistæ maribus nurus
Solemnes agitent [29] *choros:*
[30] *Cessent deposito jugo*
Arvi fertilis incolæ.
Pax est Herculea manu
[31] *Auroram inter & Hesperum:*
[32] *Et qua sol medium tenens*
Vmbras corporibus negat.
Quodcunque abluitur solum
Longo [33] *Tethyos ambitu,*
Alcidæ domuit labor.
Transvectus vada Tartari
Pacatis redit inferis.
[34] *Iam nullus superest timor:*
Nil ultra jacet inferos.
[35] *Stantes* [36] *sacrificus comas*
Dilecta tege [37] *populo.*

21 Non moventur confuse illius voraginis tenebræ densæ & quasi palpabiles.
22 Tenebræ coloris expertes sunt: nocti tamen Poëtæ tribuunt atrum colorem, qui doloris & luctus proprius est, malum appellant Romani *nigrum.*
23 Pluviæ inanes, & nubium tantum simulachra.
24 Non periculis objiciendo, & fatis quasi eundo obviam. 25 Omne humanum genus Stygiam paludem trajiciet.
26 Neque aliud vita est quam ad mortem via, *ut enim in utero præparamur vitæ, sic in hac vita illi loco, &c.* Senec. epist. 102.
27 Θήβαις ἱερὸν φῶς. Euri. Sed legitur etiam *Thebis læta dies abest.*
28 Sacrificate: Supplicibus enim precantibus, sacra facientibus & jurantibus manu aras tangere moris erat. 29 Choreas, in sacris enim saltare solitum. 30 Ferientur agricolæ à laboribus.
31 Ab Auroræ ortu ad occasum vesperi. *supra* ℣. 35. i. Ab India ad mare Atlanticum.
32 Meridiem versus ubi Sol verticalis non reddit corporibus umbram, ut in Syene civitate in confinibus Æthiopiæ atque Ægypti, directa & perpendiculari linea sub æstivo Tropico sita, sole in Cancro existente, nulla de corporibus sexta hora jactatur umbra.
33 Vxoris Oceani, pro mari. *Metonymice.* 34 Et ipsis inferis devictis non est quod ultra timeamus. 35 Horrentes & arrectas, sacerdote sc. afflato divinitus in re divina. 36 Sacrifice: Antiptos. 37 Herculi sacra, qua coronatus descendit ad inferos. alii ferunt Herculem ex alba populo in ripa Acherontis inventa sibi coronam contexuisse, Κρατὶ δ' ἔχων λευκὴν ἡρακλῆος ἱερὸν ἔρνος.

ACTVS

ACTVS QVARTVS.

HERCVLES. THESEVS. AMPHITRYON. MEGARA.

Hercules, à cæde Lyci reversus advocatis Diis sacra facturus, in furorem vertitur, & ὑπὸ μανιώδους νόσου τὰς φρένας διαφθαρεὶς suam uxorem cum liberis occidit, deinde in somnum labitur.

Vltrice dextra fusus adverso Lycus
[1] Terram cecidit ore: tum quisquis comes
Fuerat tyranni, jacuit & pœnæ comes.
Nunc sacra patri victor & superis feram,
Castisque [2] meritas victimis aras colam.
Te, te, laborum socia & adjutrix, precor,
[3] Belligera Pallas, cujus in læva ciet
[4] Ægis feroces ore saxifico minas;
Adsit [5] Lycurgi domitor & [6] rubri maris,
Tectam virenti [7] cuspidem thyrso gerens:
Geminumque numen, Phœbus & [8] Phœbi soror,
Soror sagittis aptior. [8] Phœbus lyræ;
[9] Fraterque quisquis incolit cœlum meus,
Non ex noverca frater; [10] huc appellite
Greges [11] opimos. [12] quidquid Indorum seges,
Arabesque [13] odoris quidquid arboribus legunt,
Conferte in aras; [14] pinguis exundet vapor.
[15] Populea nostras arbor exornet comas:
Te ramus oleæ fronde [16] gentili tegat,
Theseu: Tonantem nostra adorabit manus.

1 Γαῖαν ὀδὰξ ἕλη. 2 Deorum sic meritorum. 3 Quam belli & consilii Deam (ut quæ clypeo & hasta armata è Iovis cerebro sit nata) Hercules in omni certamine præsentem habuit ducem, præsidem, auxiliatricem. 4 Vide Agamem. ℣. 524. 5 Bacchus, qui, Lycurgi Thraciæ regis vites omnes è Thracia in Bacchi odium exscindere conantis falcem in sua crura convertit, illique furorem immisit, quo correptus uxorem & liberos trucidavit, ipse denique à Pantheris in Rhodope dilaniatus est. 6 Quod Bacchus transvectus Indiam primus devicit. Thyest. 370. 7 Pampinis inviolatam hastam, supra ℣. 72. 8 Diana semper venatrix. Apollo Arcitenens & ἑκηβόλος, sed lyræ sibi à Mercurio donatæ sæpe vacans, Musarum sc. præsidio celebris. 9 Et quicunque indigetes Iovis filii sunt, sed non ex Iunone. 10 Admovete huc ô famuli victimas pinguiores, è quibus. 11 oves *lectæ*, porci *eximii*, boves *egregii* dicebantur vel opimi. 12 Quicquid aromatum vel thuris præbet India terra ferax & Arabia. 13 Odoriferis arboribus, Oedip. 117. 14 E victimis incensis pinguis vapor, id est, κνίσος, exundet, *alii leg.* exudet. *vel.* thus pingue. 15 Supra ℣. 893. 16 Theseu: enim rex Athenarum. Olea autem ejusdem urbis propria est, utpote pacis symbolum, nata in contentione Palladis cum Neptuno de nomine & tutela urbis.

THE. [17] *Dii*

THE. [17] *Dii* [18] *conditores urbis, &* [19] *silvestria*
Trucis [19] *antra Zethi, nobiles* [20] *Dirces aquas,*
Laremque regis advenæ Tyrium [21] *colens,*
Date thura flammis. AM. *Nate* [22] *manantes prius*
Manus cruenta cæde & hostili expia.
HER. *Utinam cruorem* [23] *capitis invisi Deis*
Libare possem, gratior nullus liquor
Tinxisset aras. victima haud ulla amplior
Potest, magisque opima mactari Iovi,
Quam rex iniquus. AM. [24] *Finiat genitor tuos*
Opta labores: detur aliquando otium,
Quiesque fessis. HER. *Ipse concipiam preces,*
Iove meque dignas. [25] *Stet suo cœlum loco,*
Tellusque & æther: astra inoffensos agant
Æterna cursus: alta pax gentes alat:
[26] *Ferrum omne teneat ruris innocui labor,*
Ensesque lateant: nulla tempestas fretum
Violenta turbet: nullus irato Iove
Exsiliat [27] *ignis: nullus hyberna nive*
Nutritus [28] *agros amnis eversos trahat:*
Venena cessent: nulla nociturо gravis
Succo tumescat herba: non sævi ac truces
Regnent tyranni. Si quod etiamnum est scelus
Latura tellus, [29] *properet; & si quod parat*
Monstrum, [29] *meum sit.* [30] *Sed quid hoc? medium (diem*
Cinxere tenebræ: [31] *Phœbus obscuro meat*
Sine nube vultu. quis diem [32] *retro fugat,*
Agitque in ortus? [33] *unde nox atrum caput*
Ignota profert? unde tot stellæ polum
Implent diurnæ? [34] *primus en noster labor*

17 *Alii leg. Qui* &c. & postea. *colis, Date thura flammis.*
18 Cadme, qui Iovis monitu primus Thebas cōdidisti, & Amphion, qui testudinis à Mercurio donatæ sono saxa ad arcis Thebanæ contructionem traxisti.
19 Speluncas Citheronis Bœotiæ montis, quo Dirces vinculis soluta Antiope fugiens peperit enutrivitque Zethum agrestem, immanem, ἄμουσον cum fratre Amphione. *alii legunt, (eu, ut sit antrum immanis illius serpentis & ingentis & instar (eti à* Cadmo cæsi, supra ℣. 259.
20 Vid. Theb. ℣. 126.

21 Et colens, id est, qui colis larem regis Cadmi à Tyro huc advecti quæsitum sororem Europam. 22 Nam *sacra manus à cæde recentes Attrectare nefas donec se flumine vivo Abluerit.* 23 Tyranni. 24 Precare ut Iupiter finem tandem statuat tuis laboribus. 25 *Vota hæc concipit ac pronuntiat Hercules.* Constans & inviolata maneat mundi machina. 26 Nullus sit ferri usus nisi in agro colendo, in rustica instrumenta conflentur arma omnia. 27 Fulmen. 28 Sata & agrorum proventus. 29 Me adhuc vivo, me monstrorum domitore, qui illa deleam. 30 Arrogantiam hanc Herculis excipit furor, quo correptus, videtur quæ non sunt videre. 31 Obscuratur sol, nulla tamen nube interposita. 32 Orientem versus. 33 A qua cœli parte? *vel* unde fit ut media die oriatur noctis facies, stellæque appareant? 34 Ecce Leo Cleonæ, qui mihi à laboribus primus, jam vero in Zodiaco positus, minax & jubam stellis rutilam jactans, uno saltu transmittet tria signa Autumnalia, tria Hyemalia, ac duo Verna in Taurum signum Vernale impetum facturus.

Cœli

35 Al. leg. *Et rutilat, jubam cervice jactans.*
36 Fœcundus fructibus. vel, febrium cohorte gravis.
37 Veluti caligant oculi à sublato de ventriculo vapore: ita ubi halitus turbidi ab atra bile sursum feruntur concipiunturque in cerebri venis, imaginatio læditur, unde falso judicant sensationes: & insequitur θηριώδης παραφροσύνη & μελαγχολία, quæ tamen summis ingeniis plerunq; accidit. sic Herculi cœlum falsum i. obscurum apparebat cum sudum esset.

Cœli refulget parte non minima Leo,
Iraque totus fervet, & morsus parat;
Iam rapiet aliquod sidus: ingenti minax
Stat ore, & ignes efflat, 35 & rutila jubam
Cervice jactat: quidquid autumnus 36 gravis,
Hyemsque gelido frigida spatio refert,
Vno impetu transiliet: & verni petet
Frangetq; Tauri colla. AM. *Quod subitum hoc malum* (*est?*
Quo nate vultus huc & huc acres refers;
37 *Acieque falsum turbida cælum vides?*
HER. 38 *Perdomita tellus, tumida cesserunt freta,*
Inferna nostros regna sensere impetus:
Immune cælum est; dignus Alcidæ labor.
In alta mundi spatia sublimis ferar;
Petatur æther, 39 astra promittit pater.
Quid si negaret? 40 non capit terra Herculem,
Tandemque 41 superis reddit. en ultro vocat
Omnis deorum cœtus, & laxat fores,
42 *Vna vetante.* 43 *recipis, & reseras polum?*
An contumacis januam mundi traho?
Dubitatur etiam? 44 vincla Saturno exuam,
Contraque 45 patris impii 46 regnum impotens
Avum resolvam, bella 47 Titanes parent
Me duce furentes: 48 saxa cum silvis traham,
Rapiamque dextra 49 plena Centauris 49 juga.
Iam 50 monte gemino limitem ad superos agam.

38 Terra, mari, inferis devictis restat cœlum viribus meis intentatum, quod opus cum labore meo dignum sit, proxime aggrediar. 39 Sup. ℣. 23. 40 Non est capax mei, nihil habet amplius circa quod versetur labor meus. Imitatur Varronis illud apud Nonium de Hercule, *Iccirco quem terra non cepit, cœlum recepit.* 41 *Vel* quia Iove genitum. *Vel*, ex disciplina Platonicorum qui animas in cœlis prius fuisse censebant quam in corpora demitterentur. 42 Iunone. 43 Ad quam furens convertit sermonem, inquiens; utrum reserabis cœlum ô Iuno, meque recipies? an mavis me obstantis indignantisque cœli janua diffracta per vim intrare? 44 Ni facias, Saturnum avum meum vinculis illi à filio Iove injectis exuam, ut regnum à Iove occupatum repetat. 45 Patris mei, id est, Iovis in patrem suum impii. 46 Regnum insolenter occupatum, Tyrannidem. 47 Titanis filii, qui paterni regni (quo Titanem expulerat Saturnus) recuperandi causa contra Iovem bella moverunt. sup. ℣. 79. 48 Al. leg. *Saxa cum sylvis feram.* Et lepidius profecto dicat se laturum rupes sylvestres quam tracturum, quamvis etiam ferre dici potuit, pro auferre. 49 Montes Thessaliæ, quos incolunt Centauri supra ℣. 777. 50 Iter & ascensum ad cœlum struam injecto Pelio Ossæ, & huic tertium superstruam gradum Olympum, qui si ad cœlum non perveniat, montem ego illum in cœlum jaculabor.

Videat sub [51] Ossa [51] Pelion [52] Chiron [53] suum :
In cælum [51] Olympus tertio positus gradu
Perveniet, aut mittetur. AM. *Infandos procul*
Averte sensus : pectoris sani parum,
[54] Magni tamen, compesce dementem impetum.
HER. *[55] Quid hoc? gigantes arma [56] pestiferi movent:*
[57] Profugit umbras Tityus, ac [58] lacerum gerens
Et inane pectus, [59] quam prope a cælo stetit ?
Labat [60] Cithæron, alta [61] Pallene tremit.
Marcentque [62] Tempe. rapuit hic [58] Pindi juga.
Hic rapuit [58] Oeten. sævit [63] horrendum [64] Mimas
[65] Flammifera Erynnis [66] verbere excusso sonat,
[67] Rogisque adustas propius ac propius sudes
In ora tendit. sæva [68] Tisiphone caput
Serpentibus vallata, post raptum canem,
Portam vacantem clausit opposita face.
Sed ecce [69] proles regis inimici latet,
Lyci nefandum semen. [70] inviso patri
Hæc dextra jam vos reddet. excutiat leves
[71] Nervus sagittas. tela [72] sic mitti decet
Herculea. AM. *[73] Quo se cæcus invergit furor ?*
Vastum coactis flexit arcum cornibus,
Pharetramque solvit. stridet emissa impetu
Arundo. medio spiculum collo fugit
Vulnere relicto. HER. *[74] Ceteram prolem eruam,*
Omnesque latebras. quid moror ? majus mihi
Bellum Mycenis restat : ut [75] Cyclopea
Eversa manibus saxa nostris concidant,
Huc eat & illuc aula disjecto obice,
Rumpatque postes. columen impulsum labet.

51 Mons Thessaliæ.
52 E Centauris justissimus, qui in cœlum translatus Sagittarius est. Thyest. 859.
53 Montem, quem ipse incoluerat.
54 Utut magni.
55 *Imaginatur se videre Gigantes bella Jovi inferentes.*
56 Perniciosi, anguipedes.
57 Ruptis vinculis aufugit ex inferis Tityus de quo sup. ℣. 755.
58 Laniatum & exesum jecur. ℣. 1206.
59 Quam prope cœlum contigit ?
60 Bœotiæ mons.
61 Urbs Thraciæ.
62 Sup. ℣. 285.

63 Horrende. 64 Gigas. 65 Face armata furia. 66 Flagello. 67 Intentat faces in rogis accensas. 68 Ultrix furia anguibus crinita loco Cerberi à me rapti januam custode vacantem opposita face defendit. 69 *Hercules pueros suos, quos pernicioso furore conceptus Lyci esse existimat, interimit.* 70 Demittet vos in Orcum ad patrem à me cæsum. 71 Chorda arcus. 72 Non à scopo proposito aberrantia, verum quodcunque minabuntur, ferientia. vid. Oeteum ℣. 1652. 73 *Amph. Herculem è scena ne pueros coram trucidet exeuntem insequitur, observaturus quid agat, redit, narratque, quid intus gestum sit.* 74 Prius hîc omnia loca abdita scrutabor. deinde excindam Mycenas, & ulciscar Erystheum regem Mycenarum, qui mihi tot dura imperavit. 75 Mycenæ Cyclopum opus perhibentur, eorum, qui turrium construendarum inventores fer[u]ntur, numero septem è Lycæa ἵνα τείχεα λάϊνα κυκλώπων, οὐράνια νέμονται. Eurip. Troad. verum omnia magnæ molis opera Cyclopum credebantur, *Mœnia magna video manibus fabricata Cyclopum.*

Procumbat omnis regia,[76] *hic video abditum*
Gnatum sceleſti patris. AM. *En, blandas manus*
Ad[77] *genua tendens, voce miſeranda rogat.*
Scelus nefandum, triſte, & aſpectu horridum,
[78] *Dextra precantem rapuit, & circa furens,*
Bis ter rotatum miſit; aſt illi caput
Sonuit: cerebro tecta diſperſo madent:
At[79] *miſera parvum protegens natum ſinu*
Megara, furenti ſimilis è latebris fugit.
HER. [80] *Licet Tonantis profuga condaris ſinu;*
Petet undecunque temet hæc dextra, & feret.
AM. *Quo miſera pergis? quam fugam, aut latebras (petis?*
Nullus ſalutis Hercule infenſo eſt locus:
Amplectere ipſum potius, & blanda prece
Lenire tenta. ME. *Parce jam conjux precor,*
Agnoſce[81] *Megaram; natus hic*[82] *vultus tuos,*
Habituſque reddit:[83] *cernis, ut tendat manus?*
HER. [84] *Teneo novercam:*[85] *ſequere,*[86] *da pœnas mihi,*
[87] *Iugoque preſſum libera turpi Iovem.*
Sed[88] *ante matrem parvulum hoc monſtrum auferam.*
ME. *Quo tendis amens?*[89] *ſanguinem fundes tuum?*
AM. [90] *Pavefactus infans*[91] *igneo vultu patris*
[92] *Perit ante vulnus:*[92] *ſpiritum rapuit timor.*
In conjugem nunc clava libratur gravis.
Perfregit oſſa: corpori[93] *trunco caput*
Abeſt,[94] *nec uſquam eſt.*[95] *cernere hoc audes, nimis*
Vivax ſenectus? ſi piget luctus,[96] *habes*
Mortem paratam. pectus in tela indue;
[97] *Vel ſtipitem iſtum cæde monſtrorum illitum*

76 *Alterum è liberis ſuis comprehendit, receditque è ſcena.*
77 V. Troad. ℣. 689.
78 *Introſpiciens Amphitryon narrat quam miſeranda morte perierit puer à patre circumactus & parieti alliſus.*
79 *Megara in fantem complexa fugit è penetralibus quibus latuerat, quam inſequitur Hercules, per furorem Iunonem eam eſſe putans.*
80 Confugias licet in complexum Iovis tui, ego te inſequutus inde eripiam.
81 Me uxorem tuam.
82 Filius hic facie & corpore te patrem ſuum refert, cum meæ pudicitiæ argumentum, tum cauſa ſatis digna cur & ipſi parcas. 83 Cernis ut ad te tendat manus ſupplices? 84 *Videtur ſibi Iunonem tenere.* 85 Filios tuos ad necem *vel* me trahentem. *Amovetque è ſcena intus digna geri.* 86 Tot laborum mihi imperatorum, odiique tui in me. 87 Zelotypæ & rixoſæ conjugio. 88 *Vel* in conſpectu matris. vel priuſquam matrem interficiam. 89 Filium, quem ipſe genuiſti. 90 Vide quæ ad ℣. 991. & ℣. 1004. 91 Ardentibus & ſcintillantibus Herc. torvis oculis. *Et igneo quodam ſplendore radiante Herc. oculos tradidit Ion. Chius.* 92 Timore exſpiravit infans, antequam percuſſus ſit. 93 Detruncato. 94 Caput clava conciſum in minuta fruſtula & contritum periit, evanuitque *more animæ.* 95 *Cur hæc in tempora duro? Cur diu vivendo ea, quæ nolo video?* Imo cur ſuſtineo videre, aut tam triſti ſpectaculo ſuperſum? 96 Habes mortem ad manum, portum & libertatem ab his malis. *Stobæ,ſ p.* ℣. 425. 97 Objice te clava iſti Herculis.

Converte. [98] *falsum ac nomini turpem tuo*
Remove parentem, ne tua laudi obstrepat.
THE. *Quo te ipse,* [99] *genitor, obvium morti ingeris?*
Quo pergis amens? [1] *profuge, & obtectus late.*
Vnumque manibus aufer Herculeis scelus.
HER. *Bene habet:* [2] *pudendi regis excisa est domus.*
[3] *Tibi hunc dicatum, maximi conjux Iovis,*
Gregem cecidi. vota persolvi libens
[4] *Te digna: &* [5] *Argos victimas alias dabit.*
AM. [6] *Nondum litasti nate: consumma sacrum.*
Stat ecce ad aras hostia, exspectat manum
Cervice prona. prabeo, occurro, insequor.
Macta. [7] *Quid hoc est?* [7] *errat acies luminum,*
Visusque mœror hebetat. [8] *an video Herculis*
Manus trementes? vultus in somnum cadit,
Et fessa cervix capite summisso labat;
Flexo genu jam totus ad terram ruit:
[9] *Vt cæsa silvis ornus,* [10] *aut portus mari*
Datura moles. [11] *vivis? an leto dedit*
Idem, tuos qui misit ad mortem, furor?
[12] *Sopor est, reciprocos spiritus motus agit.*
Detur quieti tempus, [13] *ut somno gravis*
Vis victa, morbi pectus oppressum levet,
Removete famuli [14] *tela, ne repetat furens.*

* In me. 98 Me patrem tuum falso habitum, cum Iup. vere sit, & qui gloriæ tuæ splendorem offuscare possim amove neci datum. *Et hæc dicit irritans & provocans Herculem ut & eum tollat.* 99 Lipsii liber legit, *senior.* Malo ego vulgatam retinere. putant quidam propter reverentiam patris nomine à Theseo appellari, ex illo nimirum more, quo senes obvios patres vocamus: sed errant. Hoc enim vult Theseus, Tu pater, cur filio furenti sciens volens occurris, ut parricidii scelus admittat? 1 Ne & te patrem occidat. 2 Lyci tyranni, ut putabat. 3 Hoc dicit in Iunonis quæ Lyco favebat irrisionem, *nimis autem vere prædicat se Iunoni vota solvisse, neque enim quicquam Iunoni amplius in votis erat, quam ut uxorem & liberos interimeret. atque furens obliviscitur se modo Iunonem voluisse occidere.* 4 Mihi infestos & malos mactavi infesto maloque numini. *Vel*, digna te crudeli noverca. 5 Argos profectus tibi & Euristheum mactabo. Eurysth. quidem Mycenarum rex, sed Argos & Mycenas poetæ confundunt. 6 *Urget Herc. Amphitryon inquiens,* nondum exsacrificasti nate, nondum consummasti sacrificium: uxori & liberis à te cæsis ego supersum, ego placida ante aras hostia sto mortem à te expectans, expetens. 7 *Herc. vehementi labore exagitatus furia ut fatigatus, tremebundus denique in somnum labitur. Sic autem Sophocles Aiacem, Euripides hunc ipsum Herculem consopitos prius inducunt, quam mentis reptentur.* ℣. 1050. *&* 1078. 8 Fallor an video, &c? 9 *Antiquam, velusi summu in montibus ornum*, &c. 10 Aut pars rupis excisæ & munitis in mare, quæ objectu suo tranquillam reddat mare, portumque efficiat. 11 *Appropinquans Amphitryon* inquit, vivis-ne, an idem furor qui te tuos occidere coegit, & te interfecit? 12 *Hoc dicit tacita ac etiam vel observatis spirituum meatibus.* 13 Vide quæ ad ℣. 1041. 14 Clavam, arcum, & sagittas ne à somno furens repetat.

CHORVS THEBANORVM.

Deos, Sidera, & elementa quæ lymphatis, lunaticis, & mente captis dominantur, in luctum, commiserationem & auxilium Herculis Chorus advocat; somnum, qui furorem sedare solet, precatur, ut gravi sopore pressum Herc. menti restituat, pueros denique cæsos deflet.

Lugeat [1] æther, magnusque parens
Ætheris alti, tellusque ferax,
Et vaga ponti mobilis unda.
[2] Tuque ante omnes, qui per terras
Tractusque maris fundis radios,
Noctemque fugas ore decoro,
Fervide Titan. obitus pariter
Tecum Alcides vidit & ortus,
Novitque tuas utrasque domos.
Solvite [3] tantis animum monstris;
Solvite superi: rectam in melius
Flectite mentem. tuque ô domitor
Somne [4] laborum, requies animi,
Pars humanæ [5] melior vitæ,
[6] Volucer, matris genus Astrææ,
[7] Frater duræ languide Mortis,
[8] Veris miscens falsa, futuri
Certus, & idem [9] pessimus autor:
[10] Pater ô rerum, portus vitæ,
[11] Lucis requies, noctisque comes,
Qui [12] par regi famuloque venis,
Placidus fessum lenisque [13] fovens;
Pavidum leti genus humanum
Cogis longam discere [14] mortem:
[15] Preme devictum torpore gravi

1 Cœlum cœlique creator. Cleanthes, Anaximenes aliique, cum philosophi veteres tum poëtæ, æthera summum Deum nuncupabant. *Tum pater omnipotens fœcundis imbribus æther*, &c. Aliis Æther Cœli pater, Cœlum Saturni, &c. Cum vero æther sive aër sæpissime pro Iove ponatur, exponas licebit, Iupiter Iovisque pater Saturnus calamitatem Herc. filii & nepotis lugeant.
2 O sol sup. ℣. 36. & ℣. 881.
3 Tam nefando & monstroso furore.
4 Al. leg. *malorum*, quæ somnus ut & labores domare quidem & minuere si non extinguere & tollere passim à poëtis decantatur.
5 Quæ nec agit nec cogitat malum, raro pariter. *vel*, quoniam quibusdam magnam si non majorem vitæ partem absumat, quid si dicamus, *major pars*, ut, *at bona pars procerum* pro *magna* Pers. 2. sat.
6 O alate somne. filium autem Iustitiæ Astrææ gigantis filiæ vocat, quod beneficio Iustitiæ tuto & secure dormitur, qui tamen plerisque Noctis & Erebi filius dicitur. unde & addit. 7 Frater Mortis, quæ ex eadem progenie. 8 Insomnia vera quandoque, falsa ut plurimum, ut quæ ex Eburnea porta. 9 Frequentiora enim somnia vera ex mentis præsagæ metu, quam læta ex spe. 10 Chaos & tenebræ primæ. *Vel*, qui digestionem juvas, alis, viresque reparas, adeoque genitalis. 11 Laboris diurni. 12 Ex æquo, *Allone*. 13 Al. leg. *fovet*. 14 *I. Dousa fil. legit* Noctem. *Nox à cœna longa mors est, cujus somnus imago*, & alioqui cum somnus censeatur mors brevis; haud male dicatur assuefacere nos longæ illi morti & perpetuo dormiendæ. 15 Tantisper dormiat quoad concoxerit perniciosum hunc humorem, qui furoris causa.

Sopor

Sopor indomitos alliget artus;
Nec torva prius pectora linquat,
Quam mens repetat pristina cursum;
[16] *En, fusus humi sæva feroci*
Corde volutat somnia. nondum est
Tanti pestis superata mali:
Clavaque gravi lassum solitus
Mandare caput, quærit [17] *vacua*
[18] *Pondera dextra, motu jactans*
Brachia vano: nec adhuc omnes
Expulit æstus. [19] *sed, ut ingenti*
Vexata Noto servat longos
Vnda tumultus, & jam vento
Cessante tumet. pelle insanos
Fluctus animi. redeat pietas,
Virtusque viro: [19] vel sit potius
Mens vesano concita motu;
Error cæcus, qua cœpit, eat.
[20] *Solus te jam præstare potest*
Furor insontem. Proxima puris
Sors est manibus, nescire nefas.
Nunc Herculeis [21] *percussa sonent*
Pectora palmis. [22] *mundum solitos*
Ferre lacertos [23] *verbera pulsent*
Victrice manu: [24] *cœmitus vastos*
Audiat æther, audiat [25] *atri*
Regina poli, vastisque ferox
Qui colla gerit vincta catenis,
Imo latitans [26] *Cerberus antro.*
Resonet mœsto clamore [27] *chaos,*
[28] *Lateque patens unda profundi,*
Et, qui [29] *melius tua tela tamen*
Senserat, æther.
Pectora [30] *tantis obsessa malis*
Non sunt ictu ferienda levi:
Vno planctu [31] *tria regna sonent.*
[32] *Et tu collo decus ac telum*
Suspensa diu fortis arundo,
Pharetræque leves, date sæva fero
Verbera tergo: cædant humeros

16 Veluti, si quando mare ventorum vi agitatur, etiam si ponant venti, non tamen statim cessāt undarum æstus: ita quamvis Herculis μελαγχολικὸν πάθος somno mulceatur ac sedetur, non tamen plane atrum atque acrem humorem expiravit. videte enim quam turbida etiam dormientem vexent insomnia; per somnum enim clavam quærit, quam dormiturus capiti supponere solet.
17 Nec enim invenit, quod quærit. 18 Clavam. 19 Vel etiam furore detineatur. ita nec ipse quod admiserit scelus agnoscet, nec crimini dabitur illi, cui furor arbitrii libertatem ademit.
20 Proxime innocentiam est ignorantia. quæ, si non sit affectata & malæ dispositionis, reddit facta invita, & peccata excusat. maxime vero si subsequatur dolor: *chorus itaque Herculem ad pœnitentiam adhortatur.*
21 Planctu. 22 Flagellis. 23 Gemitu testetur se dolere & pœnitere.
24 Cœlum, sup. ℣. 63.
25 Proserpina regina inferorum, qui polo Antarctico subjecti vulgo creduntur. sup. ℣. 606.
25 Quem ab Eurystheo dimissum Pluto pristinæ custodiæ iterum præposuerat. 27 Rerum & elementorum confusio, cujus imago apud inferos. 28 Mare.
29 Melius in aëra, dum insequereris Stymphalidas missa quam in tuos liberos. 30 Polluta tantis malis, vel furore, ut supra. ℣. 1052. 31 Cœlum, mare, infernus. 32 Et vos ô Herculis tela, arcus, sagittæ &c.

33 Robora fortes, 33 stipesque potens
Duris oneret pectora nodis :
Plangant tantos arma dolores.
34 Non vos patriæ laudis comites ,
Vlti 35 sævo vulnere reges.
Non 36 Argiva membra 37 palæstra ,
Flectere docti, fortes 37 cæstu ,
Fortesque manu ; jam tamen ausi
38 Telum 39 Scythici leve 39 coryti
Missum certa librare manu ,
40 Tutosque fuga figere cervos ,
41 Nondumque feræ terga jubatæ ;
Ite ad Stygios umbræ portus ,
Ite innocuæ, quas in primo
Limine vitæ scelus oppressit
Patriusque furor : ite infaustum
Genus, ô pueri, 42 noti per iter
Triste laboris : ite, 43 iratos
Visite reges.

33 Clava cædite & gravate pectus, humeros, tergum Herculis, exigiteque pœnas ab eo, quod vobis abusus sit. 34 Vos ô Herculis pueri misere periistis, priusquam paternam gloriam possetis per ætatem æmulari, & morte tyrannos plectere. 35 *Legitur & sævos, quod non displicet.* 36 Synecdoche pro *Græca*, ut &c. 37 Palæstra *&* cæstu pro *integro pentathlo*. 38 Sagittas mittere. 39 Pharetræ, qualem gerunt Scythæ *vel*, non minori dexteritate, quam Scytharum puerusi, quos ab infantia parentes sagittis assuefaciebant. Est autem *γωρυτὸς* τοξοθήκη. per leve telum hic intelligit habile & pondere minus onerosum.
40 Qui pedum velocitate freti, salutis fiduciam in fuga ponunt. 41 Necdum ausi estis leonem jubatum aggredi. 42 Generaliter, vel, noti patri vestro qua descendit, rediitque. 43 Plutonem & Proserpinam patri vestro indignatos propter vim illatam. *vel*, ut ℣. 610. tristes deos. *vel* Tyrannos quos Herc. demiserat.

ACTVS QVINTVS.

HERCVLES. AMPHITRYON. THESEVS.

Hercules experrectus & menti restitutus, postquam suos à se interfectos comperisset, manus sibi inferre parat. patris precibus victus sibi parcit, Athenasque Thesei consilio purgandus proficiscitur.

QVis hic locus? quæ regio? quæ mundi plaga?
Vbi sum? sub ortu Solis, an sub 1 cardine
Glacialis Vrsæ? 2 nunquid Hesperii maris
Extrema tellus hunc dat Oceano modum?
3 Quas trahimus auras? quod solum fesso subest?
Certe rediimus. 4 unde prostrata domo
Video cruenta corpora? an nondum exuit
Simulacra mens 5 infernal? post reditus quoque

1 Polo Arctico. supra ℣. 6. 2 Aut in Hispania, ubi Oceanus terræ facit terminum. 3 Superas aut inferas? *vel* sub quo cœlo? in qua regione? *Quia subait*, quod solum fesso subest. 4 *Videns cadavera humi strata dubitat, an redierit ab inferis, necne, tandem ait,* certe rediimus. 5 Qualia vidi apud inferos.

Ober-

Oberrat oculos turba [6] feralis meos.
Pudet fateri. paveo : nescio quod mihi,
Nescio quod animus grande præsagit malum.
Vbi est parens? ubi illa natorum grege
Animosa conjux? cur latus lævum vacat
Spolio leonis? quonam abiit? tegmen meum,
Idemque somno mollis Herculeo thorus?
Vbi tela? ubi arcus? arma quis [8] vivo mihi
Detrahere potuit? spolia quis [9] tanta abstulit?
[10] Ipsumque quis non Herculis somnum horruit?
Libet meum videre victorem, libet.
[11] Exurge victor, quem novum cœlo pater
Genuit relicto : cujus incestu stetit
Nox longior, quam nostra. quod cerno nefas?
Nati cruenta cæde confecti jacent;
Perempta conjux. [12] quis Lycus regnum obtinet?
Quis tanta Thebis scelera moliri ausus est,
Hercule reverso? [13] quisquis [14] Ismeni loca,
[15] Actæa quisquis arva, qui [16] gemino mari
[17] Pulsata Pelopis regna Dardanii colis,
Succurre, sævæ cladis autorem indica.
Ruat ira in hostes. hostis est, quisquis mihi
Non monstrat hostem. *victor Alcida lates?*
Procede : [18] seu tu vindicas [19] currus truces
[18] Thracis cruenti, sive [20] Geryonis pecus,
[21] Libyæve dominos : nulla pugnandi mora est.
En nudus asto, vel meis armis licet
Petas inermem. cur meos Theseus fugit
Paterque vultus? [22] ora cur condunt sua?
[23] Differte fletus. quis meos dederit neci
Omnes simul, profare : quid genitor siles?
At tu ede Theseu, sed [24] tua Theseu fide.
Vterque tacitus ora pudibunda obtegit,

9 Mortuorum. *feram* enim antiqui mortem dixerunt, unde quæ ad mortem spectant dicuntur *feralia*.
7 Leonis pellis, qua me interdiu tegere solebam, quæ mihi dormituro strata pro lecto erat.
8 *Emphaticè*, ἐμοὶ ζῶντι καὶ ἐπὶ χθονὶ δερκομένῳ.
9 Mihi, tam forti.
10 Etiam Herculem dormientem.
11 Si quem me fortiorem genuerit Iupiter, adulterata & vitiata aliqua fœmina per longiorem noctem, quam qua ego genitus sum. supra ℣. 24.
12 Quis tyrannus Lyci similis vel deterior, &c. ille enim me absente regnum occupavit : hic autem reverso me. 13 Aliquis ex iis qui Bœotiam, aut Peloponnesum incolit, indicet mihi hujus cladis authorem. 14 Sup. ℣. 333. 15 Attica, maritima, ab ἀκτὴ litus : aliis, ab Atthide Cranai filia. 16 Sup. ℣. 335. 17 Peloponnesum Pelopi filio Tantali regis Phrygum regnatam, à quo & nomen habuit illa Peninsula. 18 Seu tu ulcisceris interfectum à me Diomedem. sup. ℣. 225. 19 Iugales equos, qui carne humana vescebantur. 20 Seu Geryonis abacta pecora. ℣. 230. 21 Seu Antæum ℣. 481. & Atlantis hortos. ℣. 237. 22 Manu inter lacrymandum. vel præ pudore. 23 Vt supra, *differte amplexus*. ℣. 636. quin missis lacrymis dicite, quis meos, &c. 24 Emphatice, id est, bona, amica. Theseus enim amicis erat fidus, utcumque uxoribus fidem non præstaret.

Furtimque lacrymas fundit. in tantis malis
Quid est pudendum? nunquid [25] *Argivæ potens*
Dominator urbis? [26] *nunquid infestum Lyci*
Pereuntis agmen clade nos tanta obruit?
[27] *Per te, meorum facinorum laudem precor,*
Genitor, tuique nominis semper mihi
Numen [28] *secundum; fare, quis fudit domum?*
Cui præda jacui? AM. [29] *Tacita sic abeant mala.*
HE [30] *Vt inultus ego sim?* AM. *Sæpe vindicta obfuit.*
HER *Quisquamne* [31] *segnis tanta toleravit mala?*
AM. [32] *Majora quisquis timuit.* HE. *His etiam pater*
Quidquam timeri majus aut gravius potest?
AM. [33] *Cladis tuæ pars ista, quam nosti, quota est?*
HER. *Miserere, genitor: supplices tendo manus.*
Quid hoc? [34] *manus refugit.* [35] *hic errat scelus.*
Vnde hic cruor? quid illa puerili madens
Arundo leto, [36] *tincta Lernæa nece?*
Iam tela video nostra, [37] *non quæro manum.*
Quis potuit arcum flectere? aut quis dextera
Sinuare nervum vix recedentem mihi?
Ad vos revertor: genitor, hoc nostrum est scelus?
[38] *Tacuere, nostrum est.* AM. [39] *Luctus est istic tuus;*
Crimen novercæ casus hic culpa caret.
HER. *Nunc parte ab omni* [40] *genitor iratus tona,*
Oblite [41] *nostri: vindica* [42] *sera manu*
Saltem [43] *nepotes: stelliger mundus sonet,*
Flammas & [44] *hic & ille jaculetur polus:*
[45] *Rupes ligatum* [45] *Caspiæ corpus trahant;*
Atque ales avida. [46] *cur Promethei vacant*

25 Eurysth. 26 Legitur & *Nunquid in causa mihi Parentis agmen*; ut sit, an factio Lyci infesta mihi in patria mea Thebis hanc nobis cladem dedit? 27 *Ordo est*, precor te per laudem meorum facinorum. 28 A Iove, cujus numen mihi primum. 29 Μὴ χρῇζε, μὴ ξέταζε Sophoc. Alias ne inquire curiosius ea quæ nescire præstat. τὰ δ' ἄλλ' ἔα. 30 Itane abeant ignota, ut ego non ulciscar? 31 Etiam ignavus? 32 Fortis tamen minora tolerabit, ut majora devitet. 33 Quam vides & nosti, cædes, minima pars est calamitatis tuæ, quam non vides. *innuit malo pejus esse, quod ab illo secuturum.* 34 Manus mea sibi male conscia refugit contractum patris. Sic infra v. 1317. *alii exponunt*, pater refugit tangere meas manus, *non placet.* 35 Scelus, cujus author me latuit, in his manibus errat. Quid si legas? *hinc erat scelus*, quandoque enim recipit Iambum quintus locus. 36 Hydræ sanguine & felle tincta. 37 Non ambigo de manu, quæ iis uti potuerit, quod nulla valuit præter meam. 38 Φασὶ σιωπῶντες, tacent, consentire videntur. 39 Luctus quidem causa tua est, at crimen est Iunonis. 40 Iupiter. 41 Qui curam non habuisti mei filii tui à mente abalienati & nepotum tuorum à me interfectorum. vel oblivisceré me filium esse tuum. 42 Post admissum scelus, quod ante oportuit. 43 Tuos ex me nepotes à me cæsos. 44 Vterque polus. 45 Montis Caspii, qui Tauri pars fuit. 46 Abripiar in locum Promethei, cujus Caucaso catenis alligati jecur renascens assidue depascebatur aquila ob ignem Iovi surreptum, quem tamen jam pœna illa liberavit Iupiter præmonitus à Prometheo, ut à Thetidos connubio abstineret.

Scopu-

Scopuli? [47] paretur vertice immenso feras
Volucresque pascens Caucasi abruptum latus,
Nudumque sylvis. illa, quæ Pontum Scythen
[48] Symplegas arctat, hinc & hinc vinctas manus
Distendat alto: cumque revocata vice
In se coibunt [48] saxa, quæ in cælum exprimunt
Actis utrinque rupibus medium mare;
*[49] Ego * inquieta montium jaceam mora.*
[50] Quin structum acervans nemore congesto aggerem,
Cruore corpus [51] impio sparsum cremo?
Sic, sic agendum est; inferis [52] reddam Herculem.
AM. *[53] Nondum tumultu pectus attonitum caret.*
[54] Mutavit iras: quodque habet proprium furor;
In se ipse sævit. HER. *[55] Dira furiarum loca*
Et [55] inferorum carcer, & [55] sonti plaga
Decreta turbæ, & si quod exilium latet
Ulterius [56] Erebo, Cerbero ignotum & [57] mihi,
Huc me abde tellus: Tartari ad finem ultimum
Mansurus ibo. pectus [58] ô nimium ferum!
Quis vos per omnem, liberi, sparsos domum
Deflere digne poterit? hic [59] durus malis
Lacrymare vultus nescit. huc ensem date;
Date huc sagittas; stipitem huc vastum date.
[60] Tibi tela frangam nostra; tibi nostros puer
Rumpemus arcus, ac tuis stipes gravis
Ardebit umbris: ipsa [61] Lernæis frequens
Pharetra telis in tuos ibit rogos,
Dent arma pœnas: [62] vos quoque infaustas meis
Cremabo telis, ô novercales manus.
THE. *Quis nomen unquam sceleris errori dedit?*
HER. *Sæpe error ingens sceleris obtinuit locum.*

47 In medium supplicium. 48 Symplegades vel Cyaneæ insulæ sunt scopuli in Ponti Euxini ostio, quæ finguntur concurrentes, eo quod non multum à se distantes navigantibus modo disjungi, modo coire videantur. Optat Hercules, ut ubi hæ invicem colliduntur, manu altera ipse utrique alligatus concutiatur. Vide Medeam ℣. 341. 49 Moram iis injiciam, corpore suo, ne coëant, interjecto. * Jos. Scaliger sejungit, & legit *inquieta* & sic exponit, Hercules optat nulla mora, dum coeunt saxa, & mare in cœlum exprimunt, inter illa intercipi, & ita perire in illo quieto momento. 50 Aut cur non potius ipse in constructam pyram me conjicio? *triste de Morte sua omen.* 51 Natorum à me impie cæsorum. 52 Ut qui prius ibi fuerim. 53 Non recessit furor ejus in totum. 54 Ab aliis in se. 55 Supplicii loca. 56 Infernalium fluviorum intimo. 57 Qui omnia ibi perscrutatus sum. 58 Quod non solvatur in lacrymas sed quis vos digne deflere poterit? &c. 59 Induratus malis. 60 *Conversus ad unum filiorum dicit,* Tibi sagittas frangam; *ad alterum,* tibi arcum; *ad tertium conversus dicit,* tuis manibus quasi inferiæ comburetur clava hæc; *ad quartum,* tuo rogo ardebit pharetra, atque *ita quatuor Herculis filios (quorum nomina Oxitum, Therimachum, Demochoonta, Creontiadem ferunt) interfecit e suis, quos alii tres, alii octo statuunt.* 61 Supra ℣. 1194. 62 Vosque una cremabo manus meæ, quæ nimis obsequutæ estis odio novercæ meæ Junonis,

63 Nunc tibi opus est solita tua tolerantia.
64 Nec tamen adeo mihi pudorem excussit furor, ut tanto sceleri superesse velim, & perfricta fronte occurram hominibus, qui me horrentes fugiant à conspectu meo.
65 Quæ sciat uti armis. *Vel* quæ sentiat quid admiserim, statuatque pœnas sceleris exigere.
66 Etiam absque armis mortem inveniam. mori enim certum est. Aures (inquit Graterus) radit illa repetitio similis. videtur aliquanto virilius quod extat in uno codice. *Inveni viam.*

THE. [63] *Nunc Hercule opus est. perfer hanc molem* (*mali.*
HER. [64] *Non sic furore cessit extinctus pudor,*
Populos ut omnes impio aspectu fugem.
Arma, arma, Theseu, flagito propere mihi
Subtracta reddi. [65] *sana si mens est mihi,*
Referte manibus tela : si remanet furor,
Pater recede, [66] *mortis inveniam viam.*
AM. [67] *Per sancta generis sacra, per jus* [68] *nominis*
Vtrumque nostri, sive me altorem vocas,
Seu tu parentem : perque venerandos piis
Canos, senectæ parce desertæ precor,
Annisque fessis : unicum lapsæ domus
Firmamen, [69] *unum columen afflicto malis*
Temet reserva. [70] *Nullus ex te contigit*
Fructus laborum. semper aut dubium mare,
Aut monstra timui. [71] *quisquis in toto furit*
Rex sævus orbe, manibus, aut aris nocens,
A me timetur. semper absentis pater
Fructum tui, tactumque & aspectum peto.
HER. [72] *Cur animam in ista luce detineam amplius*
Morerque, nihil est : cuncta jam amisi bona.
Mentem, arma, famam, conjugem, natos, [73] *manus;*
Etiam [74] *furorem. nemo polluto queat*
Animo mederi : [75] *morte sanandum est scelus.*
THE. [76] *Perimes parentem?* HER. [77] *Facere ne possim, occidam.*
(*cui nefas.*
THE. [78] *Genitore coram?* HER. [79] *Cernere hunc docui nefas.*
AM. [80] *Memoranda potius omnibus facta intuens,*
Vnius à te criminis veniam pete.
HER. [81] *Veniam dabit sibi ipse qui nulli dedit?*

67 Per sancta generis jura mutuaque patris precor. *Vel* per sacrificia gentilitia. 68 Alumni & parentis. 69 Te mihi amicis destituto, soli, seni, malis afflicto solamen unicum reserva. 70 Hactenus de te absente solicitus fui : mihi jam tandem liceat tua præsentia frui. 71 Si quis alicubi terrarum sit tyrannus in homines crudelis, in Deos impius, timui semper, ne tu amandareris ad eum extinguendum, alii legunt, *manibus aut aris nocens.* 72 Non est cur diutius vivam. 73 Quondam egregia & laude digna aggressus, nunc dedecorosa & scelerata. 74 Quo me tenente nec culpam agnovi, nec dolorem sensi. 75 Insanæ menti nulla est nisi à morte medela. 76 An te tollendo eris mihi causa mortis? 77 Imo ipse me occidam, ne quando in furorem relapsus te interficiam, ut nuper, &c. 78 An te occides coram patre? 79 Assuefeci eum hujusmodi spectaculis, qui in conspectu ejus interfeci uxorem & natos. 80 Cæteras tuas virtutes perpende, iisque hanc unam condona. 81 Egone, qui ab aliis sontibus pœnas poposci, mihi ignoscam?

82 Lau-

[81] *Laudanda feci jussus, hoc unum meum est.*
Succurre genitor, sive te [83] *pietas movet,*
Seu triste fatum, sive violatæ decus
Virtutis: Effer arma; vincatur mea
Fortuna dextra. THE. *Sunt quidem patriæ preces*
Satis efficaces. sed tamen nostro quoque
Movere fletu. surge, & adversa impetu
Perfringe solito: nunc tuum [84] *nulli imparem*
Animum malo resume. nunc magna tibi
[85] *Virtute agendum est;* [86] *Herculem irasci veta.*
HER. [87] *Si vivo, feci scelera:* [88] *si morior, tuli.*
Purgare terras propero: jamdudum mihi (ferum
[89] *Monstrum impium, sævumque, & immite, ac*
Oberrat: [90] *agedum dextra, conare aggredi*
Ingens opus, labore bisseno amplius.
Ignave cessas? fortis in pueros modo,
[91] *Pavidasque matres? arma nisi dentur mihi,*
Aut omne [92] *Pindi Thracis excindam nemus,*
[93] *Bacchique lucos, & Cithæronis juga*
Mecum cremabo: tota cum domibus suis,
Dominisque tecta, cum Deis templa omnibus
Thebana supra corpus excipiam meum,
Atque urbe versa condar. [94] *&, si fortibus*
Leve pondus humeris mœnia * *inversa incident,*
Septemque opertus non satis portis premar,
Onus omne media parte qua mundus sedet,
Dirimitque superos, in meum vertam caput.
Redde arma. AM. *vox est digna* [95] *genitore Her-*
[96] *Hoc en peremptus spiculo cecidit puer: (culis,*
Hoc, Iuno, telum manibus emisit tuis:
Hoc nunc ego utar. TH. [97] *Ecce, jam (miserum metu*

82 Ab Eurystheo jussus, laudanda feci, scelus hoc à me profectum est.
83 Nepotum cædis pia vindicta. *Vel*, filii tui sibi & aliis commiseratio.
84 Nulli malo inferiorem, imo majorem.
85 Ut te virum præbeas.
86 Dolorem tuum, iramque vince.
87 Si mihi post tale flagitium vitæ usum indulsero, videbor consulto fecisse & approbare.
88 Si vero morte ulciscar, credar per vim aliunde illatam & extrinsecus morbi impulsu hoc perpetrasse.
89 Monstrosum sc. scelus hoc meum.
90 Aggredere itaque, o dextra, hoc monstrum extingue, cujus laboris gloria duodecim illorum à te gestorum laudem superabit. 91 *Per indignationem dixit*, pro, matrem pavidam. ut Theb. 363. Med. 1005. Agam. 192. 92 Montis in confinibus Thessaliæ versus Thraciam. 93 Sylvas incæduas prope Thebas, quæ Baccho consecratæ sacrificiis lucent. 94 Quod si demus, templa, mœnia, portæ septem, universa urbs Thebarum nimis leve pondus sit ad me opprimendum, vertam ego in caput meum omnia inter terram & cœlum summum. *vel.* molem ipsam terræ, quæ in medio librata suo interpositu alteri in hemisphærium, seu cœli faciem mediam ab altera separat & occulit. * Al. leg. *immota*. D. Heinsius leg. *inversa*. 95 Quia & me tam fortis viri patrem fortitudinis admoneat, doceatque mori. *Et tam a te petit arundinem.* 96 Impia hac & novercali sagitta, quam manu tua emissam direxit Iuno in natum tuum, utar ego in me. 97 Ecce, inquit Theseus, id quod sine horrore ipse videre non possum, jam Amphitryo parens tuus sagittam pectori aptavit, ut sibi inferat manum.

Cor palpitat, corpusque solicitum ferit.)
[98] Aptata arundo est: ecce, [99] jam facies scelus
[1] Volens, sciensque. pande, quid fieri jubes?
HER. [2] Nihil rogamus; noster in tuto est dolor.
AM. Natum potes servare [3] tu solus mihi.
TH. [4] Sed ipse nondum maximum evasi metum.
HER. [5] Miserum haud potes me facere, felicem potes.
AM. Sic statue quidquid statuis, ut causam tuam
Famamque in arcto stare & ancipiti scias.
[6] Aut vivis aut occidis. hanc animam [7] levem,
Fessamque senio, nec minus quassam malis,
[8] In ore primo teneo. [9] tam tarde patri
Vitam dat aliquis? non feram ulterius moram,
Letale ferro pectus impresso induam:
Hic, hic jacebit Herculis [10] sani scelus.
HER. Iam parce, genitor, parce; jam revoca manum.
[11] Succumbe virtus, perfer imperium patris.
Eat ad labores [12] hic quoque Herculeos labor;
[13] Vivamus. [14] artus alleva afflictos solo
Theseu parentis: dextra contactus pios
Scelerata refugit. AM. [15] Hanc manum amplector (libens:
Hac nixus ibo, pectori hanc ægro admovens
Pellam dolores. HE. [16] Quem locum profugus petam?
Ubi me recondam? quave tellure obruam?
Quis [17] Tanais, aut quis [18] Nilus, aut quis [19] Persica
Violentus unda [19] Tigris, aut Rhenus [20] ferox,
[21] Tagusve Ibera turbidus [22] gaza fluens,

98 Admovit gutturi suo arundinem pater, mori certus si contumax in instituto persistas.
99 Tibi & patri mortem inferendo, idque.
1 Sanus, non per furoris errorem & ignorantiam, ut dudum.
2 Ut lubet: quantum ad me, certum est morte dolores finire.
3 O Theseu.
4 Respicit ad ỹ. 1298. hæc ex mente Dan. Heinsii mutare ausus sum cum displiceret absumpto alphabeto.
5 Miseriorem me reddere non potes tua morte, felicem, mea, modo concedas. 6 Nisi mutata sententia vivere statuas, mihi causa eris necis. 7 Quæ mihi jam seni misero facile discedat. 8 ψυχὴν ἐπὶ χείλεσιν ἔχω. in primoribus labris, in extrema hac statione, hinc signo quasi dato facile avolaturam. 9 Tantum rogatus, cunctaris adhuc vitam, id est, causam cur in vita maneam, donare mihi patri? 10 Volentis ac scientis, ut modo ỹ. 1330. 11 Cedat justitia, quæ impietatem meam in natos vindicatura erat, pietati in patrem. 12 Quod dolorem meum vicerim, & quod, ut patrem servem, tantæ impietatis conscientiæ superstes esse velim. *Et hæc Tropæa possunt Herculem cohonestare.* 13 Ego, & propter me pater. 14 Tu, ô Theseu, tolle humo patrem, manus meæ pollutæ non audent tangere. vide sup. ỹ. 1192. 15 Hanc Herculis manum amplector potius. 16 Coegistis me vivere. sed in qua orbis parte latebo, ubique notus? aut quo flumine vivo ablutus expurgabo me, cui alto infixa animo sedet tam diræ impietatis memoria? 17 Scythiæ fl. 18 Ægypti fl. 19 Qui in Armenia majore nascens magnam Asiæ partem perluens in sinum Persicum defertur. fl. rapidissimus, unde & nomen habet: sagittam enim Persæ Tigrin appellant. & hinc feræ nomen. 20 Ipse fl. impetuosus. vel propter feroces accolas Gallos & Germanos, quos disterminat. 21 Fl. Lusitaniæ, quæ Iberiæ, id est, Hispaniæ pars. 22 Aureis arenis.

Ablue-

Abluere dextram poterit? Arctoum licet
[23] *Maeotis in me gelida transfundat* [24] *mare,*
Et tota [25] *Tethys per meas currat manus,*
Haerebit altum facinus. in quas impius
Terras recedes? Ortum, an Occasum petes?
Ubique notus perdidi exilio locum.
[26] *Me refugit orbis, astra transversos agunt*
Obliqua cursus; [27] *ipse Titan Cerberum*
Meliore vultu vidit. [28] *ô fidum caput*
Theseu, latebram quaere longinquam, abditam.
[29] *Quicunque semper sceleris alieni arbiter*
Amas nocentes, gratiam [29] *meritis refer,*
Vicemque nostris: redde me infernis precor
Umbris reductum, meque subjectum tuis
Restitue vinclis. ille me abscondet locus.
Sed & ille novit. THE. [30] *Nostra te tellus manet.*
Illic solutam caede Gradivus manum
Restituit armis. illa te, Alcide, vocat
Facere innocentes terra quae superos solet.

23 Palus Scythiae.
24 Septentrionale, *vel* Euxinum.
25 Uxor Oceani. *Metonym.* mare. Mari autem polluta cuncta expiari credebantur: Θάλασσα κλύζει πάντα τῶν ἀνθρώπων κακά.
26 Homines me abhorrent, dii oderunt.
27 Sol plus obscuratur me viso, quam Cerbero. vid. V. 60.

28 Ὦ φίλη κεφαλὴ πιστ' ἑταῖρε. Qui Pirithoo fidus extitisti comes in rapienda Proserpina, mihi in furore meo. 29 Ego bene de te merui, cum te catenis infernis exemerim, supra V. 805. tu referes mihi hanc gratiam, si me vinclis illis re[t]inuas. 30 Athenas, quae patria mea & regnum, profectus expiabere. nam & ibi Mars a Neptuno in judicium vocatus de caede filii sui Halirrothii omnium deorum sententiis absolutus est.

THYESTES.

DRAMATIS PERSONÆ.

THYESTES. ATREUS. TANTALUS.
MEGÆRA. PLISTHENES THYESTIS F.
CHORUS SENUM MYCENÆORUM.
TANTALUS THYESTIS F. } Mutæ Personæ.
ALIUS THYESTIS F. }
SERVUS. NUNCIUS.

ARGUMENTUM.

Alternis annis regnandi vices pacti Atreus & Thyestes, Pelopis ex Hippodamia filii, Argis imperabant. Thyestes, adjuvante Ærope fratris uxore, quam in adulterium pellexerat, aureum arietem, in cujus possessione erat fatum regni, amovet, & male conscius in exilium abit. Atreus evasisse dolens, missis suis filiis velle se in gratiam redire simulat, oblata regni parte reditum illi suadet & persuadet. tres Thyestis liberos, quos obsides acceperat, ad aras immolatos, partim assos, partim elixos patri nescienti epulandos apponit, mistumque vino cruorem illi præbet. sub finem nefandi convivii (quod Sol, ne videret, refugit) capita illi & manus filiorum ostendit, quasque dapes absumpserit, narrat, insultans fratris luctui, dolori, & imprecationibus.

ACTUS PRIMUS.

TANTALI UMBRA. MEGÆRA.

Adducitur ab inferis Tantalus à furia, cogiturque miscere nefaria odia inter suos ex Pelope nepotes Atreum & Thyestem.

[1] *QUis me furor nunc sede ab infausta extrahit,*
Avido fugaces ore captantem cibos?
Quis [2] male deorum Tantalo vivas domos
Ostendit iterum? [3] pejus inventum est siti
Arente in undis aliquid, & pejus fame
Hiante semper? [4] Sisyphi numquid lapis

1 Al. legunt, *Quis me inferorum sede ab infausta abstrahit.*
2 Diis tam mala quam bona imputare poëtis solenne. *vel pro* malum, interjectione execrantis, *Hispanice, en hora mala.* D. Heinsius geminam emendat labem, legitque, *Quisnam deorum Tantalo antiquas domos, &c.*
3 An graviorem aliquem mihi excogitaverunt cruciatum, quam, qui mihi jam addictus est?
4 Hippol. ℣. 1226.

Gestandus humeris lubricus nostris venit?
Aut [5] *membra celeri differens cursu rota?*
[6] *Aut pœna Tityi: qui* [7] *specu vasto patens*
Visceribus atras pascit effossis aves;
Et nocte reparans quidquid amisit die,
Plenum recenti pabulum monstro jacet.
In quod malum [8] *transcribor? ô quisquis nova*
Supplicia functis durus umbrarum arbiter
Disponis! adde, si quid ad pœnas potes,
Quod ipse [9] *custos carceris diri horreat,*
Quod mœstus Acheron paveat; ad cujus metum
[10] *Nos quoque tremamus. quære: jam nostra subit*
E [11] *stirpe* [12] *turba, quæ* [13] *suum vincat genus,*
Ac me [14] *innocentem faciat, &* [15] *inausa audeat.*
[16] *Regione quidquid impia cessat loci,*
Complebo. [17] *nunquam, stante Pelopeja domo,*
Minos vacabit. ME. *Perge detestabilis*
Vmbra, & penates impios furiis age.
Certetur omni scelere, & alterna vice
Stringantur enses. ne sit irarum modus
Pudorve. mentes cæcus instiget furor;
Rabies [18] *parentum duret, & longum nefas*
Eat in nepotes. nec vacet cuiquam vetus
Odisse crimen, semper [19] *oriatur novum;*
Nec unum in uno: dumque punitur scelus,
Crescat. [20] *superbis fratribus regna excidant,*
Repetatque profugos dubia violenta domus
Fortuna reges: inter incertos labet.
Miser ex potente fiat, ex misero potens;
Fluctuque regnum casus assiduo ferat,
[21] *Ob scelera pulsi, cum dabit patriam deus,*
In scelera redeant: sintque tam invisi omnibus,

5 Herc. Fu. 749.
6 Hippolyt. 1228. Quibusdam placet hæc lectio, nec sine autoritate librorum mss. *Aut pœna Tityi semper accrescens jecur, &c.*
7 Illa scilic. parte corporis qua admittebat aves rapaces.
8 Translatum ab iis, qui in novas colonias scripti deducuntur.
9 Cerberus.
10 *Emphatice.* malis indurati, qui in vivis dira fecimus, apud inferos miserrima patimur.
11 Pelope.
12 Atreus & Thyestes.
13 Me progenitorem infando scelere superet.
14 Respectu & comparatione ipsorum.
15 Quæ nec ego, nec alius quispiam ausus est. 16 Vacua omnia supplicii apud inferos loca progenies mea complebit. 17 Quamdiu quisquam superest è nostra familia, & *sæva Pelopis domo* nullo non scelere contaminata, habebunt quæ torqueant crimina inferni judices. 18 Tantali & Pelopis, *vel magis ut* Herc. Fur. v. 1283. *pro parentis*, id est, avi. scilicet tui ô Tantale, ut Herc. Fur. *parvulos mares.* 19 Ita dum Atreus ulciscebatur adulterium Thyestæ cum Aëropa ux. sua, filios ipsius illi epulandos apposuit. Thyestes ut hoc vindicaret, consulto oraculo, ex incesto suæ filiæ Pelopejæ iterum Ægisthum genuit, qui Atreum interfecit & Agamemnonem. 20 Atreo & Thyestæ alternis vicibus regnantibus regnum excidat, uti Thyestæ, qui corrupta fratris uxore in exilium ivit, a quo simulata conciliatione revocatus est. *Vide Argument.* 21 Vterque pulsus, simul ac revocatus fuerit, in scelera redeat.

Quam

Quam sibi. nihil sit, ira quod vetitum putet.
[22] *Fratrem expavescat frater,* [23] *& natum parens,*
*Natusque * patrem : liberi* [24] *pereant male ;*
[25] *Pejus tamen nascantur : immineat* [26] *viro*
Infesta conjux. [27] *bella trans pontum vehant :*
Effusus omnes irriget terras cruor ;
[28] *Supraque magnos gentium exultet duces*
Libido victrix. impia stuprum in domo
Levissimum sit. fratris & fas, & fides,
Iusque omne pereat. non sit a vestris malis
Immune cœlum. cum micant stellæ polo,
Flammæque servant debitum mundo decus ;
Nox atra fiat, [29] *excidat cœlo dies.*
Misce penates : odia, cædes, funera
Arcesse, & imple [30] *scelere Tantaleam domum,*
[31] *Ornetur altum columen, & lauro fores*
Læta virescant ; dignus adventu tuo
Splendescat ignis. [32] *Thracium fiat nefas*
[33] *Majore numero. dextra cur* [34] *patrui vacat ?*
Nondum Thyestes liberos deflet suos ?
Ecquando tolletur ignibus jam subditis
Spumante aheno ? membra per partes eant
Discerpta : patrios polluat sanguis focos.
Epulæ instruantur. [35] *non novi sceleris tibi*
Conviva venies ; [36] *liberum dedimus diem,*
Tuamque ad istas solvimus mensas famem,
Iejunia exple. [37] *mixtus in Bacchum cruor*
Spectante te potetur. inveni dapes,
Quas [38] *ipse fugeres. Siste, quo præceps ruis ?*
THY. *Ad stagna, & amnes, & recedentes aquas,*
Labrisque ab ipsis [39] *arboris plenæ fugas,*

22 Atreus Thyestem & e contrario. 23 Clytemnæstra Orestem. * Matrem rectius lege. sic Orestes Clytemnæstram, quam fugiens latuit, tandem reversus interfecit. 24 Thyestæ filii, quos patruus occidit, voravit pater. 25 Ex incestu leviri cum glore, patris cum filia. 26 Clytemnæstra Agamemnoni. 27 Agamemnon & Menelaus repetitum Helenam ad Trojanum bellum profecti. 28 Ita Agamemnon magnus dux Græciæ Chryseida & Cassandram deperiit. 29 Mensæ enim Thyesteæ atrocitatem sol videre non sustinens ortus retrocessit. 30 Per promiscuos incestus & stupra. 31 Inhumulata conciliatione, quod in festis solet, ornentur postes floribus, frondibus, lauri ramis, lucernis, foco sed crudeli, qui incestum Thyestæ vindicet. 32 Quale admiserunt Progne & Philomela in vindicta Terei regis Thraciæ. vid. Herc. Fu. ỹ. 145. 33 Sed illæ unum Terei peremere filium Ityn : tu ô Atreu, duos Thyestæ, uno tres. 34 Atrei. *& instas furia festinare jubens, ut ipse famelicus cruentis his dapibus exsaties.* Sarcas. 35 Qui filium tuum Pelopem coctum olim diis epulandum apposuisti. 36 Hunc diem à fame tibi vacuum permisi, ut apud tuos ad satietatem usque convivaturis. 37 Vinum cruore puerorum Thyestæ mistum. 38 Emphatice tu, quem cæteræ dapes fugiunt, namque hoc audito, Tantalus refugit, repetitque inferas potius fame pœnas, quam tales accedat mensas. *furia itaque siste ais*, quo præceps ruis? 39 Arborem fugientem ab ipsis labris.

Abire in atrum carceris liceat mei
Cubile: [40] *liceat, si parum videor miser,*
Mutare ripas: alveo medius tuo
[41] *Phlegethon relinquar, igneo cinctus freto.*
Quicunque pœnas lege fatorum datas
Pati juberis: quisquis exeso jaces
Pavidus sub antro, quique venturi times
Montis ruinam: quisquis avidorum feros
Rictus leonum, & dira [42] *Furiarum agmina*
Implicitus horres: [43] *quisquis immissas faces*
Semiustus abigis, Tantali vocem excipe
[44] *Properantis ad vos: credite* [45] *experto mihi,*
[46] *Amate pœnas. quando continget mihi*
Effugere superos? ME. [47] *ante perturba domum,*
Inferque tecum prælia, & ferri malum
Regibus amorem: concute insano ferum
Pectus tumultu. TAN. *Me pati pœnas decet,*
[48] *Non esse pœnam: mittor, ut dirus* [49] *vapor*
Tellure rupta, vel gravem populis luem
Sparsura pestis ducam in horrendum nefas
Avus nepotes. [50] *Magne divorum parens,*
Nosterque, quamvis pudeat; *ingenti licet*
[51] *Taxata pœna lingua crucietur, loquar;*
Nec hoc tacebo: [52] *moneo, ne* [53] *sacra manus*
Violata cæde, neve feriali malo
Aspergat [54] *aras. stabo, & arcebo scelus.*
[55] *Quid ora terres verbere, & tortos ferox*
Minaris angues? quid famem infixam intimis
Agitas medullis? flagrat incensum siti
Cor, & perustis flamma visceribus micat.
Sequor.
ME. *Hunc, ô, furorem divide in totam domum.*
[56] *Sic, sic feratur, & suum infensi invicem*

40 Si in solita ripa non satis miser videar, in magis diras sævasq; me transmitte, modo ne ad has epulas cogar. 41 *Qui rapidis flammis ambit torrentibus amnis Tartareus Phlegethon* a φλέγω. 42 Trinam, ut in Herc. Fur. ℣. 101. quas ab impetu, furore & assiduitate supplicii vocat *agmina sæva sororum*. 43 Qui manu repellis à facie intentatas ab ultricibus furiis, & dæmoniis faces. 44 Festinanter revertentis ad vos. 45 Qui tuli pœnas inferorum, & ab inferis excitus vidi scelera vivorum. 46 Contenti sitis & amate pœnas, quas datis apud inferos, potius quam revertamini ad superos. 47 Non reverteris priusquam domum tuam perturbaveris, dissidiique faces nepotibus tuis admoveris. 48 Non aliis prenas tacedere. 49 Exhalatio pestifera. 50 Quamvis te pudeat, ô Iupiter, gen[illegible] hominem tam sceleratum. 51 Vide Herc. Fu. 753. [illegible] 52 Monebo nepotem Atreum & repellam à tanto scelere. [illegible] violatæ [illegible] Aspergat, [illegible] dr. Al. violenta. 53 Execranda. Sacra cædes dictum ut sacra fames. 54 Ad aras enim filios Thyestæ Atreus mactavit. 55 *Tali autem Megæra flagello insonat, vipereas erecta comas* [illegible] *angues, & famem sitimque auget.* 56 Quantum tu aquam, tantum illi sitiant cruorem. vel ita ut facis, sparge furoris & odii semina.

Sitiant

Sitiant cruorem : ſenſit introitus tuos
Domus, & nefando tota contactu horruit.
[57] *Actum eſt abunde. gradere ad infernos ſpecus*
Amnemque notum : jam [58] *tuo mæſta pede*
Terræ gravantur. [59] *cernis, ut fontes liquor*
Introrſus actus linquat ; ut ripæ vacent ;
Ventuſque [60] *raras igneus nubes ferat ?*
Palleſcit omnis arbor, ac nudus ſtetit
Fugiente pomo ramus ; & [61] *qui fluctibus*
Illinc propinquis Iſthmos atque illinc fremit,
Vicina gracili dividens terra vada,
Longe remotos latus exaudit ſonos.
Iam [62] *Lerna retro ceſſit, &* [63] *Phoronides*
Latuere venæ : nec ſuas profert [64] *ſacras*
[65] *Alpheus undas, &* [66] *Cithæronis juga*
Stant parte nulla cana depoſita nive,
Timentque [67] *veterem nobiles Argi ſitim.*
En [68] *ipſe Titan dubitat, an jubeat ſequi,*
Cogatque habenis ire periturum diem.

57 Satis ſuperque flammas concitaſti, jam redi ad locum ſupplicii. 58 Lipſius leg. *tuum mæſtæ pedem terræ gravantur.* Verum haud ſcio an quadret hæc lectio, ſi reſpicias ad *gravantur.* 59 Cernis ut omnes aquæ ſubſidant tuo conſpectu, arboreſque velut i ſideratione tactæ areſcant ? 60 Sine pluvia, quas in Herc. Fu. ℣. 562. vocabat *vacuas*, *vel*, paucas. 61 Binaque maria Ægæum & Ionium, quæ Iſthmon Corinthiacum utrinque alluunt, recedunt à litore longiuſque remotis exaudiuntur ipſorum fremitus. Sic exponunt qui *litus* legunt. Lipſius emendat *latus*, approbat Delrius. Sed lectio in contextu eſt ſana, neque indiga obelo Ariſtarchi. Vult auctor ita inhorruiſſe pelagus adventu Tantali, ut ſe ſubduxerit utroque latere aquis ſuis nudato. 62 Palus in agro Argivorum. 63 Vnde fl. Inachi filii Phoronei regis Argiv. 64 Nullus fons numine vacare credebatur, propter perennem æternamque ſcaturiginem, unde & filii deorum dicti fluvii. *vel* quod huic fl. tanquam Deo & Iovis amico (cujus quippe ſolius aqua aram Iovis Olympici dilui ſancitum) Elei honores habuerunt, ſignumque in templo Iovi dedicato poſuerunt. 65 Fl. Elidis in Arcadia Piſas alluens. 66 E Cithæronis jugis ſolutæ evanuerunt nives. 67 Qua laborabant Argi in loco arido poſiti, ante inventos puteos à Danao, vel Danai filiabus Ἄργος ἄνυδρον ἐὸν Δαναὰς θέος Ἄργος ἔνυδρον. & hinc fab. de pœna Danaidum locus. 68 Sol dubitat an curru quadrijugo vectus jubeat diem procedere. per te periturum, id eſt, obſcurum futurum ; adeoque deſcende. neque enim luceſcente die dæmoniis, furiis, umbriſve vagari permiſſum. ſic Anchiſæ umbra Æneid. 5. *Et me ſævus equis oriens afflavit anhelis.* & Tireſiæ 2, l. 5. Sat. Horat. *ſed me Imperioſa trahit Proſerpina, vive, valeque.*

CHORVS.

Chorus ex senibus Mycenæis vel Argivis constans (Argos enim Mycenis confundunt poëta) deos urbium in Peloponneso præsides, ut mala & scelera in domo Pelopis concepta & imminentia prohibeant avertantque, precatur, & Tantali impium facinus ac pœnam canit.

ARgos de superis si quis [1] Achaicum,
[2] Piseasque domos turribus inclytas :
Isthmi si quis amat regna Corinthii,
Et portus [3] geminos, & mare [4] dissidens :
Si quis [5] Taygeti conspicuas nives,
[6] Quas, cum Sarmaticus tempore frigido
In summis Boreas composuit jugis,
Æstas [7] veliferis solvit [7] Etesiis :
Quem tangit gelido flumine lucidus
[8] Alpheus [9] stadio notus Olympico :
Advertat placidum numen, & arceat
Alternas scelerum, ne redeant, vices ;
Neu succedat avo deterior nepos ;
[10] Majorum & placeat culpa minoribus.
Tandem lassa feros exuat impetus
Sicci progenies impia Tantali.
Peccatum satis est. fas valuit nihil,
Aut commune nefas. [11] proditus occidit
Deceptor domini Myrtilus, & fide
Vectus qua tulerat nobile reddidit
Mutato pelagus nomine. notior
Nulla est [12] Ioniis fabula [12] navibus.
[13] Exceptus gladio parvulus impio

1 Ad differentiam aliorum, qui decem. huic autem Iuno præest. 2 Pisæ civitatis in Elide, quæ Iovi curæ propter Olympia, quæ juxta hanc celebrantur. 3 Ab utraque parte Isthmi, de quo in Herc. Fu. ℣. 335. 4 Isthmo interjecto dividente Ionium & Ægæum. 5 Montis prope Lacedæmona. 6 Quas Boreas à Septentrione ubi Sarmatæ pop. flans hyeme congelavit, Etesiæ venti æstivi ab alia atque alia cœli parte spirantes solvunt. 7 Stati enim venti sunt, & constantes. unde eos Varro *Navales* appellat. 8 Sup. ℣. 116. 9 Certaminibus quæ celebrantur in honorem Iovis apud Olympum in stadio pedibus suis 600 metatus est Hercul. vel quod 125 passibus uno spiritu confectis stetisset, stadiumq; ἀπὸ τῆς στάσεως nominavit. 10 Ne posteri sequantur vitia majorum. Nimirum obviam it decreto Megæræ supra, *Rabies parentum duret, & longum nefas eat in nepotes.* Optant igitur senes Argivi ne id accidat. Al. leg. *Et major placeat culpa minoribus.* 11 Oenomaus oraculo monitus sibi à genero imminere mortem, suorum equorum velocitati confisus filiam uxorem procis proposuit ea lege, ut certans curru auferret Hippodamiam, & pater à tergo lancea insequutus eum si assequeretur conficeret. Pelops Myrtilum, cui primam noctem *vel ut alii partem regni* promiserat, corrupit, ut subtracta rotula, qua modiolus axis affigitur, currum everteret. Oenomao ab equis discerpto, Pelops Hippodamia & regno potitus est. Myrtilus autem eadem fide, quam domino præstiterat, id est, falsa deceptus à Pelope in mare è Geræsto præcipitatus dedit nomen mari Myrtoo. quod tamen à Myrto puella dictum tradit Pausanias in Arcadicis. 12 Navigantibus Ionium mare. 13 Pelopem filium errantem ad patrium osculum Tantalus pater interfecit, coctumque diis epulandum apposuit, abstinuerunt omnes præter Cererem, &c.

Dum

Dum currit patrium natus ad osculum,
Immatura focis victima concidit:
Divisusque tua est, Tantale, dextera,
Mensas ut strueres hospitibus deis:
[14] *Hos æterna fames prosequitur cibos,*
Hos æterna sitis: nec dapibus feris
Decerni potuit pœna decentior.
[14] *Stat lusus vacuo gutture Tantalus,*
Impendet capiti plurima noxio
[15] *Phineis avibus præda* [16] *fugacior:*
Hinc illinc gravidis frondibus incubat
Incurvata suis fœtibus, ac tremens
[17] *Alludit patulis arbor hiatibus:*
Nec, quamvis avidus, nec patiens moræ,
Deceptus toties tangere negligit,
[18] *Obliquatque oculos* [19] *oraque comprimit,*
Inclusisque famem dentibus alligat:
Sed tunc [20] *divitias omne nemus suas*
Demittit propius, pomaque desuper
Insultant foliis mitia languidis,
Accenduntque famem; quæ jubet irritas
Exercere manus: has ubi protulit,
Et [21] *falli libuit; totus in arduum*
[22] *Autumnus rapitur, silvaque mobilis.*
Instat deinde sitis non levior fame;
Qua cum percaluit sanguis, & igneis
Exarsit [23] *facibus, stat miser obvios*
Fluctus ore [24] *vocans, quos profugus latex*
Avertit, sterili deficiens vado,
Conantemque sequi, deserit. [25] *hic bibit*
Altum de rapido gurgite pulverem. [26]

14 Vide Herc. Fu. ℣. 751.
15 Harpyis. Phineus Arcadiæ rex filios suos ex priore uxore, suasu Harpalices superinductæ iis novercæ, excœcavit. quam impietatem dii ulti & ipsam oculis privarunt immittentes tetris his volatilibus ore virgineo, manibus aduncis, quæ cibos ejus fœdarent.
16 *Celerique fuga sub sidera lapsæ. &c.*
17 Al. leg. *Eludit*, id est, cibum speratum detrahit.
18 Demittit, ne videat. vel limis ocellis aspicit.
19 Ore clauso famem coercet.
20 Omnis arbor poma demittit ad labra, illumque allicit.
21 Nec enim sperabat se posse prehendere: tantum experiri voluit.
22 Pomorum maturi fructus copia, ramique fugaces.
23 Sitis.
24 Lipsius habet, *petens*: id est, captans.
25 Arenas capit pro aqua quæ fugit.
26 Deest huic Choro finis.

ACTVS SECVNDVS.

ATREVS. SERVVS.

Atreus ulciscendi fratrem certus, de vindictæ ratione cum servo deliberat, quem ad honesta consulentem non audit, impiam tandem & infandam ultionis rationem excogitat.

IGnave, iners, enervis, & (quod maximum
Probrum tyranno [1] *rebus in summis reor)*
Inulte, post tot scelera, post fratris dolos,

1 In magna potentia & rerum summa.

Fasque

Fasque omne ruptum, questibus vanis agis
Iras? at [2] *Argos fremere jam totum tuis*
Debebat armis, omnis & [3] *geminum mare*
Innare classis: jam tuis flammis agros
Lucere & urbes decuit; ac strictum undique
Micare ferrum. tota sub nostro sonet
Argolica tellus [4] *equite: non sylvæ tegant*
[5] *Hostem, nec altis montium structæ jugis*
Arces. relictis bellicum totus canat
Populus Mycenis. quisquis invisum caput
Tegit ac tuetur, clade funesta occidat.
Hæc ipsa pollens inclyti Pelopis domus
Ruat vel in me, dummodo in fratrem ruat.
Age anime, fac quod nulla posteritas probet;
Sed nulla taceat. aliquod audendum est nefas
Atrox, cruentum; [6] *tale, quod frater meus*
Suum esse malit. scelera non ulcisceris
[7] *Nisi vincis.* [8] *& quid esse tam sævum potest,*
Quod superet illum? numquid abjectus jacet?
Numquid secundis patitur in rebus modum,
Fessis quietem? novi ego ingenium viri
[9] *Indocile: flecti non potest, frangi potest.*
Proin [10] *antequam se firmet, aut vires paret,*
Petatur ultro; ne quiescentem petat.
Aut perdet, aut peribit. [11] *in medio est scelus*
Positum occupanti. SER. *fama te populi nihil*
Adversa terret? AT. maximũ hoc regni bonum est,
Quod facta domini cogitur populus sui
Quã ferre, tam laudare. SER. quos cogit metus
Laudare, eosdem reddit inimicos metus.
At qui favoris gloriam veri petit,
Animo magis quam voce laudari volet.
AT. [12] Laus vera, & humili sæpe contingit viro:
Non nisi potenti falsa. [13] *quod nolunt velint.*
SER. Rex [14] velit honesta; nemo non eadem volet.
AT. Vbicunque tantum honesta dominanti licent,
[15] Precario regnatur. SER. Vbi non est pudor,

2 *Hic Argos confusum cum Mycenis videt.*
3 Ionium & Ægæum, quæ Peloponnesum utrinque alluunt.
4 Equitatu, equitibus.
5 Thyestem, quem nominare non dignatur.
6 Quale mallet frater se in me fecisse quam me in illum.
7 Nisi majora scelera facis.
8 Nec tamen video, qua ratione illum vincam, quem nulla domat fortuna aut sui memorem reddit, in adversis enim rebus non deprimitur: in prosperis supra modum insolescit, neque in laboribus admittit quietem, etiam exul modò machinatur mihi malum.
9 Indomitum.
10 Prius ipsum invadam, quam ille me.
11 Vterque nostrum meditatur sceles, qui autem prior cœperit, melius perficiet.
12 Infimo cuique ex merito præbetur laus: potenti etiam immerito.
13 Etiam inviti cogantur laudare.
14 Fac velit, dic regem velle.
15 Non absolute, sed ex alieno arbitrio.

Nec

Nec cura juris, sanctitas, pietas, fides; (des;
Instabile regnum est. AT. Sanctitas, pietas, fi-
[16] Privata bona sunt: [17] qua juvat, reges eant.
SER. *Nefas nocere* [18] *vel malo fratri puta.*
ATR. *Fas est in illo, quidquid in fratre est nefas.*
Quod enim reliquit crimen intactum? aut ubi
Sceleri pepercit? conjugem stupro abstulit,
[20] *Regnumque furto: specimen antiquum imperî*
Fraude est adeptus; fraude turbavit domum.
Est Pelopis altis nobile in stabulis pecus,
Arcanus aries, ductor opulenti gregis;
Hujus per omne corpus infuso coma
Dependet auro, cujus è tergo novi
[21] *Aurata reges sceptra Tantalici gerunt;*
Possessor hujus regnat: hunc tantæ domus
Fortuna sequitur. tuta seposita [22] *sacer*
In parte carpit prata, quæ claudit lapis
Fatale sacro pascuum muro tegens;
Hunc, facinus ingens ausus, assumpta in scelus
[23] *Consorte nostri perfidus thalami avehit;*
Hinc omne cladis [24] *mutuæ fluxit malum.*
Per regna trepidus exul erravit mea:
Pars nulla nostri tuta ab insidiis vacat.
Corrupta conjux, imperii quassa est [25] *fides,*
Domus ægra, [26] *dubius sanguis: est certi nihil,*
Nisi frater hostis. [27] *quid stupes? tandem incipe,*
Animosque sume; [28] *Tantalum & Pelopem aspice:*
Ad hæc manus exempla poscuntur meæ,
Profare, dirum qua caput mactem via.
SER. *Ferro peremptus spiritum inimicum exspuat.*
ATR. [29] *De fine pœnæ loqueris, ego pœnam volo.*
[30] *Perimat tyrannus lenis. in regno meo*

16 Privatorum propria sunt bona.
17 Qua placet, pro lubidine sua.
18 Etiamsi scelerato.
19 Tam egregie impio.
20 Iudicium, argumentum, omen regni. arietem sc. aurei velleris, cum fatale esset illum regnaturum apud quem ille aries esset, hunc prius adeptus est Atreus interfecto Chrysippo fratre. Codex Cruserianus legit *specimen antiqui imperii:* ut videre est infra Thebaid. ℣. 184. *Non te ut reducam veteris ad specimen domus.* Vbi *veteris domus specimen*; quod hic *antiqui imperii specimen.*
21 Tantali nepotes Peloponnesiaci reges sceptrum aurea hujus arietis lana ornare solent. *Purpureæ enim oves vel insolito colore maniæ regnum & felicitatem portenuere credebantur.* Phialam autem fuisse in cujus medio insculptus prominebat caper, tradit Herodotus Heracleotes apud Athenæum l. 6, c. 4. 22 Propter fatum & ostentum imperii. 23 Ordo. Ille perfidus ausus ingens facinus avehit hunc arietem, consorte mei thalami, i. e. uxore mea Ærope in scelus assumpta & avocata. 24 Quam uterque nostrum in alterum molimur. 25 Qua inter nos conveniebat de vicissitudine regnandi per alternos annos. 26 Incerti filii & hæredes. 27 *Se ad animum excitat.* 28 Aude aliquid immane & nefarium, & propone tibi exemplum Tantali, qui Pelopem interfecit, & Pelopis qui &c. supra ℣. 138. 29 Tu de morte respondes, ego de genere mortis & cruciatu quæro. 30 Mors cita gratiæ & beneficii loco indulgetur. vide ℣. 510. Herc. Fu.

Mors

Mors impetratur. SER. *nulla te pietas movet?*
ATR. *Excede pietas; (si modo nostra in domo*
Unquam fuisti,) dira Furiarum cohors,
Discorsque Erinnys veniat, & [31] geminas faces
Megara quatiens, non satis magno meum
Ardet furore pectus: impleri juvat
Majore monstro. SER. *Quid novi rabidus struis?*
ATR. *Nil quod doloris capiat assueti modum.*
Nullum relinquam facinus; & nullum est satis.
SER. *Ferrum?* ATR. *parum est.* SER. *Quid ignis?*
ATR. *Etiamnum parum est.*
SER. *Quonam ergo telo tantus utetur dolor?*
ATR. [32] *Ipso Thyeste.* SER. *majus est ira hoc malum.*
ATR. *Fateor. tumultus pectora attonitus quatit,*
Penitusque volvit: rapior, & quo nescio;
Sed rapior, [33] *imo mugit e fundo solum;*
Tonat dies [34] *serenus; ac totis domus*
Ut fracta tectis crepuit; & moti [35] *lares*
Vertere vultum: fiat hoc, fiat nefas,
Quod Dii timetis. SER. *Facere quid tandem parat?*
ATR. *Nescio quid animus majus, & solito amplius,*
Supraque fines moris humani [36] *timet,*
Instatque pigris manibus: haud, quid sit, scio:
Sed grande quiddam est. ita sit; hoc anime incipe.
Dignum est Thyeste facinus, & dignum Atreo.
[37] *Uterque faciat. vidit infandas domus*
[38] *Odrysia mensas. fateor; immane est scelus,*
[39] *Sed occupatum: majus hoc aliquid dolor*
Inveniat. [40] *animum filio inspira parens,*
Sororque. causa est similis, assiste, & manum
Impelle nostram: liberos avidus parens,
Gaudensque laceret, & suos artus edat.
Bene est. abunde est. hic placet pœnæ modus

31 Quæ gemineut mihi furorem.
32 Ipsius Thyestis in se & suos sævitia.
33 *Hæc forte propter Tantalum a Megæra excitum, ipsumque ad furorem ira & vindicta incitantem.*
34 Quod malum omen. *Fulgura fallaci micuerunt crebra sereno.*
35 Dii domestici, præstites, domus tutelares, Mercurii & Laræ filii.
36 Al. leg. tumet.
37 Ego interficiendo fratris natos, ille comedendo suos.
38 Domus Terei regis Thraciæ, cujus Odrysii incolæ ab Abderis ad Euxinum. ℣. 145. Herc. Fu.
39 Ab aliis inventum, & factum, ego novum velim.

40 Ios. Scaliger fateri non dubitat locum hunc esse inexplicabilem. Dan. Heinsius legit (idque miro judicio & ingenii sagacitate) *Animum filio inspira, parens, Sororque.* Parens proculdubio est Tantalus qui tamen avus erat Atrei, à quo hæc dicuntur: quemadmodum Medea. ℣. 32. Solem avum suum, patrem & genitorem vocat. *causa est similis.* Alter enim Pelopem filium suum, alter fratris sui liberos mactat, uterque sanguinem suum. Cum autem sibi exemplum Thracium proponat, quidam malunt in emendationem Delrii ire, *animum in hunc impium parens soror que*, id est, animum æque crudelem & impie vindicem inspirate Procne & Philomela. namque & causa similis est, illa mariti adulterium ulta in sorore, ego fratris in uxore.

[41] *Tantisper. ubinam est?* [42] *tam diu cur innocens*
Versatur Atreus? tota jam ante oculos meos
[43] *Imago cædis* [44] *errat;* [45] *ingesta orbitas*
In ora patris. anime, quid rursus times?
Et ante rem [46] *subsidis? audendum est, age:*
Quod est in isto scelere præcipuum nefas,
Hoc [47] *ipse faciet.* SER. *Sed quibus captus dolis,*
Nostros dabit perductus in laqueos pedem?
Inimica credit cuncta. ATR. [48] *Non poterat capi,*
Nisi capere vellet. regna nunc sperat mea:
Hac spe minanti fulmen occurret Iovi;
Hac spe subibit [49] *gurgitis tumidi minas;*
Dubiumque [50] *Libycæ Syrtis intrabit fretum;*
Hac spe, quod esse maximum retur malum,
[51] *Fratrem videbit.* SER [52] *Quis fidem pacis dabit?*
Cui tanta credet? AT. credula est spes improba.
Gnatis tamen mandata, quæ patruo ferant,
Dabimus: relictis exul hospitiis, vagus,
Regno ut miserias mutet, atque Argos regat
[53] *Ex parte dominus. si nimis durus preces*
Spernet Thyestes; liberos ejus rudes,
Malisque fessos gravibus, & faciles capi,
[54] *Preces movebunt. hinc vetus* [55] *regni furor,*
Illinc egestas tristis, hinc durus labor,
Quamvis [56] *rigentem tot malis subigent virum.*
SER. *Iam tempus illi fecit ærumnas leves.*
ATR. *Erras:* malorum sensus accrescit die.
Leve est miserias ferre [57] perferre est grave.
SER. *Alios ministros* [58] *consiliis istis lege;*
Pejora juvenes facile præcepta audiunt:
In patre facient, quidquid in patruo doces.
Sæpe in magistrum scelera redierunt sua.
AT. [59] Vt nemo doceat fraudis & sceleris vias,
Regnum docebit. *ni mali fiant, times?*
[60] *Nascuntur istud. quod vocas sævum, asperum,*

41 Sed interea ubinam est Thyestes? qua ratione illum inventum adducam, ut partes suas agat in hoc scelere?
42 Cur à nocendo tamdiu moror?
43 *Theplot, desseigne.*
44 Vt *oberrat.* ℣. 1145. in Herc. Fu. pro *obversatur.*
45 Ipse suos liberos, quibus jam orbatus fuerit, vorabit.
46 Deficis, labascis?
47 Comedet sc. suos.
48 Inhiat regno. quod captans ipse ut piscis escam dum capit, capietur.
49 Adriatici maris tempestatibus maxime obnoxii: sic infra ℣. 362.
50 Vide Herc. Fu. ℣. 320.
51 Me. *Emphas.*
52 Quis faciet ut credat?
53 In regni societatem assumptus.

54 Ios. Scal. legit. *Præcommovebunt. hinc vetus, &c.* id est, προθεραπεύουσι: hi pellicient patrueles, qui deinde patris sui obstinatum animum labefactent. 55 Insatiata & immensa regnandi cupiditas. 56 Induratum. 57 Gnaviter, & ad exitum perferre. sic Martialis: *Nam vigilare leve est, pervigilare grave.* 58 *Ios. Scal. emendat*, consilii tristis lege, *ne sit pes quatuor temporum in quarta sede.* 59 Et si nemo doceat. 60 Sive ex me nati, sive ex illius adulterio, mali nascuntur, non ad hoc duce vel magistro opus est.

Agique

Agique dire credis, & nimium impie,
Fortasse & [61] *illic agitur.* SER. *Hanc fraudem scient*
Gnati parari: tacita tam rudibus fides
Non est in annis, detegent forsan dolos.
ATR. Tacere multis discitur vitæ malis.
SER. *Ipsosne, per quos fallere alium cogitas,*
[62] *Falles?* ATR. *At ipsi crimine & culpa vacent.*
Quid enim est necesse liberos sceleri meo
Inserere? per nos odia se nostra explicent:
Male agis, [63] *recedis anime: si parcis tuis,*
Parces & illi: consili [64] *Agamemnon mei*
Sciens minister fiat & patris cliens
[64] *Menelaus adsit.* [65] *prolis incertæ fides*
Ex hoc paratur scelere. si bella abnuunt,
Et gerere nolunt odia; si patruum vocant;
Pater est. [66] *eatur:* [66] multa *sed* trepidus solet
Detegere vultus; magna nolentem quoque
Consilia produnt: *nesciant quantæ rei*
Fiant ministri. nostra tu cœpta occule.
SER. *Haud sum monendus. ista nostro in pectore*
Fides, timorque; sed magis claudet fides.

61 Apud Thyestem, id est, forte & ipse Thyestes idem in me scelus meditatur.
62 Latebis, celabis, ut λήσεις, participabis filiis quos mittes, consilia?
63 Qui dubitas & filios corrumpere. quibus si parcas, parces & fratri.
64 Fil. Atrei.
65 Etiam hinc experiar, filii ne mei sint, an Thyestis qui uxorem meam corrupit.
66 Ibunt. 67 Et tamen in dubio sum, an expediat, eos consilii mei esse conscios, ne forte non bene dissimulent, sed vultu etiam inviti consilium prodant. Codex Lipsianus leg. *multa turbatus solet.*

CHORUS.

A dissidiis fratrum, qui ad tempus minas componunt, sumpta occasione, chorus regum ambitionem taxat, quis vere rex sit docet, vitam denique latentem collaudat.

TAndem regia nobilis,
Antiqui [1] *genus Inachi,*
Fratrum [2] *composuit minas.*
Quis [3] *vos exagitat furor,*
Alternis dare sanguinem,
Et sceptrum scelere aggredi?
Nescitis cupidi [4] *arcium,*
Regnum quo jaceat loco.
Regem non faciunt opes,
Non vestis [5] Tyriæ color,

1 Nec tamen de genere Inachi fuerunt Tantalidæ, sed successores ejus in regno Argivorum. f. p. ỷ. 138. 2 *Asserat plena chorus, victurque pacem sperare missis Agamemnone & Menelao ad Thyestem cum mandatis de conciliatione.* 3 O fratres Atr. & Thyest. *vel* ô reges *generaliter.* 4 Dominationis, quam quo tueantur & pro sua lubidine exerceant tyranni, arces in urbibus extructas colunt. 5 Purpureæ. quo colore claret Tyros in Phœnicia, ubi piscium, quorum succo tingitur, piscatus uberrimus.

Non frontis [6] nota regiæ.
Non [7] auro nitidæ trabes.
[8] Rex est, qui posuit metus,
Et diri mala pectoris;
Quem non ambitio impotens,
Et nunquam stabilis favor
Vulgi præcipitis movet.
[9] *Non quidquid fodit Occidens*
Aut unda [10] *Tagus aurea*
Claro devehit alveo:
Non quidquid [11] *Libycis terit*
[12] *Fervens area messibus.*
Quem non concutiet cadens
[13] *Obliqui via fulminis:*
Non Eurus rapiens mare:
Aut sævo rapidus freto
Ventosi tumor [14] *Adriæ,*
Quem non lancea militis,
Non strictus domuit [15] *chalybs:*
Qui tuto positus loco,
[16] *Infra se videt omnia:*
[17] *Occurritque suo libens*
Fato: nec queritur mori.
Reges conveniant licet
Qui sparsos agitant [17] *Dacas;*
Qui [18] *rubri vada litoris;*
Et gemmis mare lucidum
Late [19] *sanguineum tenent:*
[20] *Aut qui Caspia fortibus*
Recludunt juga [21] *Sarmatis:*
[22] *Certet Danubium licet*
Audet qui pedes ingredi;
Et quocunque loco jacent
[23] *Seres vellere nobiles;*
Mens regnum bona possidet.
[24] *Nil illis opus est equis;*

6 Diadema, fascia seu pannus quo reges caput redimire soliti. vid. ỳ. 523. 7 Auratæ.
8 Rex est qui non servit perturbationibus.
9 Non aurum & argentum quod foditur in Hispania. 10 Lusitaniæ fl. aureas volvens arenas.
11 Libya frumenti feracissima est. 12 Nativum epitheton. est enim area in qua frumenta teruntur & arescunt. fervens à pedibus boum qui exterunt, ἀλοῶσι, qui priscis triturandi mos erat. ut & hodie plerisque. 13 In obliquum delati. 14 Maris Adriatici procellis obnoxii, utpote ventis, maxime Noto expositi. 15 Gladi s e chalybe. 16 Quia magnanimus & humanis casibus superior sub pedibus fortunam videt captivam, omniaque minoris æstimat quam se & conscientiam rectam.
17 *Ex Stoica illa Nænia, quam ubi ubi in Epistolis ingerit Seneca*, Mortem potius esse nunquam recusandum, aliquando petendum. 18 Populum trans Danubium, qui nunc *Walachi*. 19 Conveniant licet reges, mari rubri accolæ, quod cum Ἐρυθραῖον diceretur Græcis ab Erythra filio Persei & Andromedæ qui ibi regnavit, Latini Rubrum verterunt, cujus coloris vel arenas vel undas esse credebant. Heb. סוף. id est, papyrosum. 20 Et licet conveniant Armenii qui portas, id est, iter per juga Caspia non claudunt adversus Sarmatas, eorum incursus non timentes. 21 Vide Herc. Fur. ỳ. 538. 22 Licet illi conveniant ac certent, qui Danubium Germaniæ fluvium hiberna glacie concretum pedibus calcare non metuunt. 23 Pop. Scythiæ Asiaticæ, qui ex arboribus crebra aquarum aspergine mollitis lanuginem depectunt, unde sericum conficiunt. 24 Ad regnum verum, quod bonæ mentis est, nil equis, telis, &c. opus erit.

Nil armis, & [25] inertibus
Telis, quæ procul ingerit
Parthus, cum simulat fugas:
Admotis nihil est opus
Vrbes sternere [26] machinis,
Longe saxa rotantibus.
Rex est, qui metuit nihil.
[27] Rex est, quique cupit nihil.
Hoc regnum sibi quisque dat.
Stet quicunque volet potens
Aula culmine lubrico:
Me dulcis saturet quies.
Obscuro positus loco,
Leni perfruar otio.
[28] *Nullis nota Quiritibus*
Ætas per tacitum fluat.
Sic cum transierint mei
Nullo cum strepitu dies,
Plebejus moriar senex.
Illi mors gravis incubat,
[29] Qui notus nimis omnibus,
Ignotus moritur sibi.

25 Quæ ignaviæ & timiditatis speciem ferant: cum Parthi fugam simulantes *mittant post terga sagittas.* 26 Balistis e quibus πολιορκητικὰ saxa mittunt ad labefactanda & demolienda mœnia.

27 Al. leg. Rex est, qui cupiet nihil. Alii versum hunc prorsus delent, sed necessario est inserendus. Ad absolutam enim sententiæ periodum spectat: nec aliter vere hoc regnum constat, nisi duplicem affectum adimas, Spem & Metum.

28 Vita à populari aura publicisque muneribus remota, non nota civibus. *Prolepsis, nondum enim erant Romani, Quirites dicti, vel a Curibus, id est, Sabinis in partem urbis receptis, vel a Romulo Quirino cognominato, quod hastam, quæ Sabinis Quiris est, gestare solebat, vel a κύριος ut alii volunt.*

29 Aliis conspiciendus propter potentiam: sibi ignotus, utpote, felici fortuna ebrius & ignorantia stupidus, cum sapiens se primum nosse debeat.

ACTVS TERTIVS.

THYESTES. PLISTHENES.
TANTALVS Iunior & FRATER tertius } Mutæ Personæ.

Thyesti, à fratre Atreo per filios Atrei revocato, redeuntique in patriam non sine diffidentia ac mente malum præsagiente, revertendi fiduciam addunt filii sui.

Optata patria tecta, & Argolicas opes,
Miserisq; summum ac maximū [1] exulibus bonum,
Tactum soli natalis, & patrios deos
([2] Si sunt tamen dii) cerno; [3] Cyclopum sacras
Turres, labore majus humano decus,

1 Patria omnibus chara: exulibus maxime, quibus interdicitur, quippe *Nitimur in vetitum semper cupimusque negata.* 2 Si modo vel isti, vel alii omnino Dii sunt, qui me in exilium & tot miserias incidere sunt passi. 3 Vide Herc. Fu. ꝟ. 996.

Cele-

Celebrata [4] *juveni* [5] *stadia, per quæ nobilis*
Palmam paterno non semel curru tuli.
[6] *Occurret Argos, populus occurret frequens;*
Sed nempe & [7] *Atreus. repete silvestres fugas,*
Saltusque densos potius, & mixtam feris
Similemque vitam. [8] *clarus hic regni nitor*
Fulgore non est quod oculos falso auferat.
Cum quid datur spectabis, & dantem aspice.
Modo inter [9] *illa, quæ putant cuncti aspera,*
Fortis fui, lætusque: * *nunc contra in metus*
Revolvor. animus hæret, ac retro cupit
Corpus referre: moveo nolentem gradum.
PL. *Pigro (quid hoc est?) genitor incessu stupet,*
Vultumque versat, seque in incerto tenet.
TH. *Quid anime pendes? quidve consilium diu*
Tam facile torques? [10] *rebus incertissimis,*
Fratri atque regno credis? ac metuis [11] *mala*
Jam victa, jam mansueta, & ærumnas fugis
[12] *Bene collocatas? esse jam miserum juvat.*
Reflecte gressum, dum licet, teque eripe.
PL. *Quæ causa cogit, genitor, a patria gradum*
Referre visa? cur bonis tantis [13] *sinum*
Subducis? ira frater abjecta [14] *redit;*
Partemque regni [14] *reddit; & laceræ domus*
Componit artus, teque restituit [15] *tibi.*
TH. *Causam timoris, ipse quam ignoro, exigis.*
Nihil timendum video; sed timeo tamen.
Placet ire: pigris membra sed genubus labant,
Alioque, quam quo nitor, adductus feror.
Sic concitatam remige & velo ratem
Æstus, resistens remigi & vento, refert.
PL. *Pervince quidquid obstat & mentem impedit;*
Reducemque quanta præmia exspectent, vide.
Pater, potes regnare. TH. [16] *cum possim mori.*
PL. *Summa est potestas.* TH. [17] *nulla si cupias nihil.*

4 Mihi juveni.
5 Sup. ŷ. 130.
6 Vrbs visui occurret. vel populus.
7 Quem nollem. Revertar itaque.
8 Non est cur hic clarus regni nitor animi mei oculos perstringat mentemque auferat, ut spe regnandi occæcatus adeo in perniciosas fortassis insidias ruam. nec tam munus, quam dantem aspice, ἐχθρῶν ἄδωρα δῶρα κοὐκ ὀνήσιμα.
9 Exilium & pauperiem.
* In regni partem accitus.
10 Fratri inimico & regno, quibus nil magis metuendum.
11 Exilium & pauperiem quæ jam assuefaciendo ac ferendo reddidi mollia.
12 Quæ me docuerunt æquanimitatem & animi magnitudinem. 13 Metaph. ab iis qui sinum vel gremium pandunt captantes missilia, vel quæ decidunt. 14 In gratiam redit, Paronomas. ad *reddit*. 15 Dignitati pristinæ. 16 Atque adeo jam regno, quamdiu mortis arbitrium penes me est. *Stoice & ab mexvectato est*. Quis enim est rex Stoicorum? Qui mori potest. 17 Neque enim ulla est potestas nullam cupienti. vel lege *Summa* q. d. summa hæc potestas est nil cupere.

PL. *Gnatis relinques.* TH. [18] non capit regnū duos.
PL. [19] *Miser esse mavult, esse qui felix potest?*
TH. *Mihi crede, falsis magna nominibus placent.*
Frustra timentur dura. dum excelsus steti,
Nunquam pavere destiti, atque ipsum [20] mei
Ferrum timere [20] lateris. ô quantum bonum est,
Obstare nulli! capere securas dapes
Humi jacentem! scelera non intrant casas,
Tutusque mensa capitur angusta cibus.
[21] Venenum in auro bibitur. [22] *expertus loquor,*
Malam bonæ præferre fortunam licet.
[23] *Non [24] vertice alti montis impositam domum,*
Et eminentem civitas humilis tremit;
Nec fulget altis splendidum tectis [25] ebur;
Somnosque non defendit excubitor meos:
Non [26] classibus piscamur; & [27] retro mare
Iacta fugamus mole; non [28] ventrem improbum
Alimus tributo gentium; nullus mihi
Vltra Getas metatur & Parthos ager:
[29] *Non thure colimur; nec meæ, excluso Iove,*
Ornantur aræ; [30] *nulla culminibus meis*
Imposita nutat silva, [31] *nec fumant manu*
Succensa multa stagna: [32] *nec somno dies,*
Bacchoque nox ducenda pervigili datur.
Sed non timemus. tuta sine telo est domus:
[33] Rebusque parvis alta præstatur quies.
[34] Immane regnum est, posse sine regno pati.
PL. *Nec abnuendum est, si dat imperium deus.*
TH. *Nec appetendum.* PL. [35] *frater, ut regnes, rogat.*
TH. *Rogat? timendum est: errat hic aliquis dolus.*

18 Neque nos fratres capit, neque vos capiet. *Nulla fides regni sociis, omnisque potestas Impatiens consortis erit.* μία λόχμη οὐ τρέφει δύο ἐριθάκους. Non capit mundus duos soles. 19 Al. leg. *Miser esse mavult, esse qui felix potest?* & hæc lectio placet. 20 Vel etiam satellitum, qui latus meum stipabant. 21 *Nulla aconita bibuntur Fictilibus, tunc illa time cum pocula sumes Gemmata.* 22 Vtramque fortunam expertus, adversam & secundam. 23 Scena Argiva est. Cum vero Romæ agatur tragœdia, taxatur luxus Romanorum in ædificiis, piscinis, balneis, agris, &c. & quæ sequuntur studio quodam desumuntur è Senecæ epist. 60. 89. 90. 123. 24 Hic, in humili fortuna cives non coërcentur arcibus in sublimi positis. inf. ℣.640. 25 Eburneum lacunar. 26 *Dum gula sævit Retibus abstrusis penitus scrutante macello Proxima.* 27 Fundamentis in mare jactis quæ ipsum mare angustent & *contracta pisces æquora sentiunt.* 28 Gulam insatiatam & delicatam. 29 Non usurpamus divinos Diis honores veris negatos. *Caligulam etiam & Domitianum atque imperatores Rom. taxare videtur Rom. poëta.* 30 Non serimus hortos & pomaria in summis tectorum fastigiis. 31 Non balnea thermasque vastissimæ instar stagnorum (quas Oceanos appellabant) multo labore calentiat. *Neronis piscinam intelligit.* 32 Non contra naturam viventes diem somno, noctem compotationibus transigimus Epist. Sen. 122. 33 Humili fortunæ. 34 Maximum imperium est posse regno sine difficultate carere. sic Lucan. *Non posse uti sine rege pati.* Idiomate nostro. *To abide without a Kingdome.* 35 Neque enim ut appetas opus est, cum frater ut regnes roget.

PL. Redire pietas, unde summota est, solet.
Reparatque vires [36] justus amissas amor.
THY. Amat Thyestem frater? [37] æthereas prius
Perfundet [38] Arctos pontus; & [39] Siculi rapax
Consistet æstus unda, & Ionio seges
Matura pelago surget; & lucem dabit
Nox atra terris; ante cum flammis aquæ,
Cum morte vita, cum mari ventus fidem
Fœdusque jungent. PL. Quam tamen fraudem times?
THY. Omnem. timori quem meo statuam modum?
Quantum potest, tantum odit. PL. In te quid potest?
THY. [40] Pro me nihil jam metuo: vos facitis mihi
Atrea timendum. PL. decipi captus times?
[41] Serum est cavendi tempus in mediis malis.
THY. [42] Eatur: unum, genitor, hoc testor tamen;
Ego vos sequor, non duco. PL. Respiciat deus
Bene cogitata. perge non dubio gradu.

36 Necessarius, ut amor, fratrum post iras firmius resarcitur. 37 Nunquam fiet ut amet. *impossibilis conditio negat.* 38 Vrsæ autem sidera arctico circulo inclusæ non descendunt sub Horizontem nostrum, non itaque tingi videntur in æquore, ut ceteræ stellæ. 39 Fretum illud rapidissimum inter Italiam & Siciliam prius quiescet. 40 De me, qui mortem contemno, securus; de vobis solicitus sum. 41 Cum vero nimis appropinquaris, serum est jam reversum tibi consulere, perge itaque. 42 Al. volunt verbum illud *Eatur* esse Plisth. & Thyest. incipere. *Vnum genitor, hoc testor tamen;* Sed continenter hæc Thyestes dicit, evictus tandem suadela sive precibus liberorum, Age, inquit, eamus. tamen ego hoc pater vobis testor, sequi me, non ducere.

ATREVS. THYESTES.

TANTALVS. F. } Mutæ Personæ.
Tertius frater. }

Tacite sibi applaudit Atreus irretitum fratrem, cui obviam procedit, & simulata in gratiam reditione eum circumvenit.

PLagis tenetur clusa dispositis [1] fera.
Et ipsum, & una [2] generis invisi indolem
Iunctam parenti cerno. jam tuto in loco
Versantur odia: venit in nostras manus
Tandem Thyestes; venit, & [3] totus quidem.
Vix tempero animo, vix dolor frenos capit.
Sic, cum feras vestigat. & longo sagax
[4] Loro tenetur [5] Vmber, ac [6] presso vias
Scrutatur ore; dum procul lento suem

1 Thyestes. 2 Filios patrem malum vultu & indole referentes. 3 Cum filiis. 4 *In alea sub.* 5 Etsi Argivæ Scenæ magis convenisset Spartanus aut Molossus, cum tamen Romæ agatur, non multum refert, si Vmbrum ut notæ sagacitatis canem citet. 6 In terram inclinato.

Odora

Odore sentit, paret, & tacito locum
[7] *Rostro pererrat: præda cum propior fuit;*
Cervice tota pugnat, & gestu vocat
Dominum morantem, seque retinenti eripit.
Cum [8] *spirat ira sanguinem, nescit tegi;*
Tamen tegatur. [9] *aspice, ut multo gravis*
Squallore vultus obruat mœstos coma:
Quam fœda jaceat barba. [10] *præstatur fides.*
Fratrem juvat videre: complexus mihi
Redde expetitos, quidquid irarum fuit,
Transierit. ex hoc [11] *sanguis ac pietas die*
Colantur: animis odia damnata excidant.
THY. [12] *Diluere possem cuncta, nisi talis fores.*
Sed fateor, Atreu, fateor, admisi omnia
Quæ credidisti; [13] *pessimam causam meam*
Hodierna pietas fecit: est prorsus nocens,
Quicunque visus tam bono fratri est nocens.
Lacrymis agendum est: supplices primus vides.
Hæ te precantur [14] *pedibus intactæ manus.*
Ponatur omnis ira, & ex animo tumor
Erasus abeat: obsides fidei accipe
Hos innocentes. ATR. *Frater, à genubus manus*
Aufer, meosque potius amplexus pete.
Vos quoque, senum præsidia, [15] *vos juvenes, meo*
Pendete collo. squallidam vestem exue,
[16] *Oculisque nostris parce, & ornatus cape,*
Pares meis, latusque fraterni imperii
Capesse partem. major hæc laus est mea,
Fratri [17] *paternum reddere incolumi* [17] *decus.*
Habere regnum, casus est: virtus, dare.
THY. *Dii paria, frater, pretia pro tantis tibi*
Meritis rependant. [18] *regiam capitis notam*
Squallor [19] *recusat noster; & sceptrum manus*
Infausta [19] *refugit, licet in media mihi*
Latere [20] *turba.* ATR. *Recipit hoc regnum duos.*
THY. *Meum est credo, quidquid est, frater, tuum.*
ATR. *Quis influentis dona Fortunæ abnuit?*

7 Vsitatius de avibus dicitur, sed & de quadrupedibus, cum à *Rostro* descendat & de ipso homine, quod etiamdum in Hispanica *rostro* manet.
8 Affectat.
9 *Superiora apud se, quæ sequuntur, conversus ad fratrem loquitur.*
10 Præsto tibi fidem, quam nunciarunt tibi filii mei.
11 Necessitudo sanguinis.
12 Excusare quidem admissa mea conarer; si te adeo placabilem & ad veniam facilem non cernerem, jam itaque fateor.
13 Tua in me pietas quanto major, tanto mea in te scelera sunt graviora.
14 Quæ supplices hucusque nullius pedes tetigere; tu enim primus me supplicem vides. 15 Alii leg. tot juvenes. i. Tres: Plisthenes qui loquebatur, Tantalus, & natu minimus, mutæ personæ, ỳ. 715. 723. & 737. inf. 16 Ne videant, non sine lacrymis, squallorem tuum. 17 Regnum. 18 Regni insigne diadema. inf. ỳ. 543. 19 Vide Herc. Fu. ỳ. 1192. & 137. 20 Plebe.

THY. *Expertus est quicunque quam facile effluant.*
ATR. *Fratrem potiri* [21] *gloria ingenti vetas?*
THY. *Tua jam peracta gloria est, restat mea.*
[22] *Respuere certum est regna consilium mihi.*
ATR. *Meam relinquam, nisi tuam partem accipis.*
THY. *Accipio. regni nomen impositi feram:*
Sed [23] *jura & arma servient mecum tibi.*
ATR. *Imposita capiti* [24] *vincla venerando gere.*
Ego destinatas victimas superis dabo.

22 Certum est mihi consilium, regna quamvis oblata renuere.
23 Quæcunque ad pacem sive ad bellum spectant, illa omnia ut & ego ipse tibi inserviemus. 24 Redimiculum sive fasciam ex panno preciosissimo, sic & Græce διάδημα à διαδέω revincio.

CHORVS.

Inserviens actui precedenti Chorus Atrei collaudat pietatem, qua simultates & dissidia fratrum composuit, non secus ac serenitas tempestatem sequuta.

CRedat hoc quisquã? ferus ille & acer,
[1] Nec potens mentis, truculentus Atreus,
Fratris aspectu stupefactus hæsit.
Nulla vis major pietate vera est.
Iurgia externis inimica durant,
Quos amor verus tenuit, tenebit.

1 Affectibus non rationi parens.

[2] Ira cum magnis agitata causis
Gratiam rupit, cecinitque bellum,
Cum leves frenis sonuere turmæ,
Fulsit hinc illinc agitatus ensis;
[3] Quem movet crebro furibundus ictu
Sanguinem Mavors cupiens recentem,
Opprimit ferrum, manibusque junctis
Ducit ad pacem pietas negantes.

2 Consanguineos, etsi ad tempus acerrime dissideant, pietas tamen & verus amor in gratiam reducit: alios non item.

3 Quem ensem strinxit vibravitque ira belli, hunc in vaginam recondit & comprimit pietas.

Otium tanto subitum è tumultu
Quis deus fecit? modo per Mycenas
Arma civilis crepuere belli.
Pallidæ matres [4] timuere natis;
Vxor armato timuit marito,
Cum manum [5] invitus sequeretur ensis,
[6] Sordidus pacis vitio quietæ.
Ille labentes renovare muros;
Hic situ quassas stabilire turres;
Ferreis portas cohibere claustris

4 Legunt alii *tremuere*. alii *tenuere*, *natos*, ne irent ad bellum.
5 Civilem scilicet hausturus sanguinem.
6 Rubiginosus.

Ille

Ille certabat; pavidusque [7] *pinnis*
Anxia nocte vigil incubabat.
Pejor est bello timor ipse belli.
Iam minæ sævi cecidere ferri;
Iam silet murmur grave [8] *classicorum;*
Iam tacet stridor litui strepentis;
Alta pax urbi revocata lætæ est.
Sic ubi ex alto tumuere fluctus,
Brutium [9] *Coro feriente pontum;*
[10] *Scylla pulsatis resonat cavernis,*
Ac mare [11] *in portu timuere nautæ,*
Quod rapax [12] *Auster revomit Charybdis;*
Et ferus [13] *Cyclops metuit parentem*
Rupe ferventis residens in Ætna,
Ne superfusis violetur undis
Ignis æternis resonans caminis;
Et [14] *putat mergi sua posse pauper*
Regna Laërtes, Ithaca tremente;
Si suæ ventis cecidere vires,
Mitius stagno pelagus recumbit;
[15] *Alta quæ navis timuit secare*
Hinc & hinc fusis spaciosa velis,
Strata ludenti patuere cymbæ:
Et vacat mersos numerare pisces;
Hic ubi ingenti modo sub procella
[16] *Cyclades pontum timuere motæ.*
Nulla sors longa est. dolor ac voluptas
Invicem cedunt: brevior voluptas.
Ima permutat brevis hora summis.
Ille qui donat diadema [17] *fronti,*
[18] *Quem genu nixæ tremuere gentes,*

7 Murorum minis. 8 Cornuum seu buccinarum, quibus convocantur milites ad signa & classes, unde & nomen habere videntur, etsi plerisque à Calando dicta. Tuba autem conferendi prælii signum dabat. 9 Vento ab Occasu solstitiali flante, adversus Aquilonem, excitante jam mare quod Brutios alluit Italiæ extremos juxta fretum Siculum. 10 Saxum in freto Siculo quod fluctuum concursu & illisione in scopulos resonans dedit locum fabulæ de Scylla Phorci filia in monstrum hoc conversa, canibus pube tenus succincta. 11 Al. leg. *mare mortuum* al. *in toto* [illegible]. Ego solius Lipsii authoritatem & judicium sequutus leg. *mare in portu*. Quam lectionem, si penitus rimeris, veram esse fateberis. Sensus hic est. Cum Scylla sævit, & tempestas ubique atrox: nautæ vix in portu securos se putant, illic etiam timent. at cum serenum redit, non solum naves sed & cymbæ (ut infra sequitur) persultant, & ludunt in illo ipso freto. 12 Per *Austrum Charybdis* intelligit violentiam illam Charybdis, maxime regnante flante Austro: respexitque ad illa, quæ scripsit ipsemet cap. xvii. ad Marciam: [illegible] *Charybdim, quamdiu ab Austro vacat quietam, at si quis in se ventus spiravit, hiatu magno profundoque navigia sorbentem* [illegible]. P. Scriverius leg. *Quo rapax* [illegible] *revomit Charybdis*. 13 Polyphemus timet ne pater suus Neptunus, id est, mare extinguat semper ardentes fornaces Ætnæ. 14 Timetque suæ insulæ ne mergatur, Laertes seu quis alius Rex Ithacæ, est enim *Pro ipsis* [illegible] *Laertes*. 15 Maria quæ, modo procellosa, non ausa est tentare valida & velivola navis; modo pacata, etiam cymbæ pervia facta sunt. 16 Insulæ illæ in cycli formam dispositæ in mari Ægæo vento moto timuere, ne absorberentur. 17 Suæ [illegible] regna distribuit. 18 Cujus arbitrio & Imperio parent remotissimæ gentes, Medi, Persæ, Parthi, Indi directis Solis radiis victiores, *respicit* [illegible] *Poeta imperatores Romanos, nunc Neronem* [illegible] *percusserunt reges externi, & à quo Tiridates diadema accepit.*

Cujus

Cujus ad nutum posuere bella
Medus, & Phœbi propioris Indus;
Et [19] Dacæ Parthis [20] equitem minati;
Anxius sceptrum tenet, & moventes
Cuncta [21] divinat; metuitque casus
Mobiles rerum, dubiumque tempus.
Vos, quibus rector maris atque terræ
[22] Ius ded't magnum necis atque vitæ,
Ponite inflatos tumidosque vultus:
Quidquid à vobis minor extimescit,
[23] Major hoc vobis dominus minatur. (est.
[24] Omne sub regno graviore regnum
Quem dies vidit [25] veniens superbum,
Hunc dies vidit [26] fugiens jacentem.
Nemo confidat nimium secundis;
Nemo desperet [27] meliora lapsis, (tho
Miscet [28] hæc illis, prohibetq; [29] Clo-
[30] Stare fortunam. rotat omne fatum.
Nemo tam divos habuit faventes,
Crastinum ut possit sibi polliceri.
Res Deus nostras celeri citatas
[31] Turbine versat.

19 Non pudebit fateri cum egregio viro Iosepho Scaligero me non intelligere quomodo Dacæ sup. ℣. 369. Parthis in tantum dissitis minentur equitem, *quæ & dura est locutio.* Quid si legamus cum Dan. Heinsio & Dacæ, Parthique equitem minati. 20 Minari equitem dicuntur Parthi, quia eorum equitatus maxime Romanis formidabilis; propter τὸ πολυθρύλλητον Parthici equitatus stratagema: qui cum terga daret, hostem invadebat. 21 Alii contra versus adeoque sensus rationem legunt *Divitias.* ego Lipsium & Scaligerum fil. secutus eosque non sine authoritate M. S. librorum emendavi *divinat*, ut sit sensus: Rex ille vel imper. utcunque in præsenti potens & felix, tenet tamen sceptrum anxius, animo præsagit casus moventes cuncta, id est, varietatem rerum humanarum τὴν τῶν ἀνθρωπίνων παλιμβολίαν [illegible]). 22 Deus. 23 Imperium. 24 *Regum timenda rum in proprios greges, reges in ipsos imperium est Iovis.* 25 Oriens. 26 Occidens. 27 In rebus adversis. Nescio an debeat insuper haberi lectio, quam suggerit Cruserianus: *Nemo desperet meliora lapsus.* 28 Adversa secundis. 29 Vna è Parcis. Herc. Fu. 558. 30 Diu in eodem statu manere. 31 Volubilitate.

ACTVS QVARTVS.

NVNCIVS. CHORVS.

Crudele Atrei facinus & epulas nefandas, in quibus apponebantur Thyestæ sui liberi, digna quæ ex oculis spectatorum sublata intus gererentur, narrat nuncii facundia præsens.

Quis me per auras turbo præcipitem vehet,
Atraque nube involvet, ut tantum nefas
Eripiat oculis? ô domus [1] Pelopi quoque
Et Tantalo pudenda! CH. *Quid portas novi?*
NV. [2] *Quænam ista regio est, Argos & Sparte impios*
Sortita fratres? & [3] maris gemini premens

1 Vel ipsis crudelibus tyrannis erubescenda. 2 Civilisne Græcia an barbara Scythia? 3 Corinthus sita in Isthmo, i. in angustiis inter Ægæum & Ionium maria?

Fauces

Fauces [3] *Corinthus?* [4] *an feris Ister fugam*
Præbens Alanis? [5] *an sub æterna nive*
Hyrcana tellus? an [6] *vagi passim Scythæ?*
CH. *Quis hic nefandi est conscius monstri locus?*
Effare: & istud pande, quodcunque est malum.
NV. [7] *Si steterit animus, si metu corpus rigens*
Remittet artus; [8] *hæret in vultu trucis*
Imago facti. ferte me insanæ procul
[9] *Illo procellæ, ferte, quo fertur dies*
Hinc raptus. CH. [10] *Animos gravius incertos tenes.*
Quid sit, quod horres, effer; auctorem indica.
[11] *Non quæro quis sit, sed uter. effare ocyus.*
NV. *In arce summa Pelopeæ pars est domus*
Conversa ad Austros; cujus extremum latus
Æquale monti crescit, atque [12] *urbem premit,*
Et contumacem regibus populum suis
[13] *Habet sub ictu: fulget hic* [14] *turbæ capax*
Immane tectum, cujus auratas trabes
Variis columnæ nobiles maculis ferunt.
Post ista vulgo nota, quæ populi colunt,
In multa dives spacia discedit domus.
[15] *Arcana in imo regio secessu* [15] *patet,*
Alta vetustum valle compescens nemus,
[16] *Penetrale regni. nulla qua lætos solet*
Præbere ramos arbor, aut [17] *ferro coli:*
Sed taxus, & cupressus, & [18] *nigra ilice*
Obscura nutat sylva; quam supra eminens
Despectat alte quercus, & [19] *vincit nemus.*
Hinc [20] *auspicari regna Tantalidæ solent,*
Hinc petere lapsis rebus & dubiis opem.
Affixa inhærent [21] *dona; vocales tubæ;*
[22] *Fractique currus; spolia Myrtoi maris;*

4 An Danubius sup. 375. qui fuga celeri fluit per Alanos crudelissimos Scythiæ populos.
5 An perenni nive vexata adeoque inculta & fera Hyrcania, pardis & tigribus famosa?
6 Vide Herc. Fu. v. 532.
7 Si animus se collegerit & firmarit, corporis jam metu stupidi organis & membris resolutis.
8 Etiamdum ante oculos versatur trucis imago facti.
9 Ad Antipodas, ad alterum Hemisphærium.
10 Morando & refugiendo, in graviori metu animos nostros suspendis.
11 Procul dubio alter est e fratri-

bus. sed uter? 12 Urbi imminet, quam vi reprimit metuque coërcet
cives. sup. v. 453. 13 [illegible] [illegible]. unde telis cogant [illegible]que
rebelles. 14 Hic enim populus convenire solebat ad munia publica.
15 Si arcana (inquit Lipsius) quomodo patet? Patet. sc. in amplitu-
dinem & spatium, non quod omnes ingrediantur. 16 Lararium, in quo
Dii Penates. 17 Falce putari; ut solent fructiferæ. 18 Propter frondes
des opacas, vel medullam nigram unde & [illegible] dicitur Theophra-
sto i. l. 9. c. 19 Altitudine superat. 20 Per auguria & auspicia for-
tunæ & mire regna. 21 Ἀναθήματα, votiva donaria & monumenta Diis
consecrata affixa huic quercui pendent. 22 Currus Oenomai fractus &
Pelopis quo Hippodamiam abstulit, usus fraude Myrtili quem petentem
mercedem in mare præcipitavit, unde Myrtoum dictum, sup. v. 135.

Victaque [23] falsis axibus pendent rota;
Et [24] omne gentis facinus. hoc Phrygius loco
Fixus [25] tiaras Pelopis: hic præda hostium;
Et [26] de triumpho picta barbarico chlamys.
Fons [27] stat sub umbra tristis, & nigra piger
Hæret palude. talis est dira [28] Stygis
Deformis unda, [29] quæ facit cælo fidem.
Hic nocte tota gemere [29] ferales deos
Fama est: catenis lucus excussis sonat,
Ululantque Manes. Quidquid audire est metus,
Illic videtur. errat antiquus vetus
Emissa bustis turba, & insultant loco
[30] Majora notis monstra. Quin tota solet
Micare flamma sylva, & excelsa trabes
Ardent sine igni. sæpe latratu nemus
[31] Trino remugit: sæpe simulacris domus
Attonita [30] magnis. [32] nec dies sedat metum.
[33] Nox propria luco est, [34] superstitio inferûm
In luce media regnat. Hinc orantibus
Responsa dantur certa, cum ingenti sono
[35] Laxantur adyto fata, & immugit specus
Vocem Deo solvente. Quo postquam furens
Intravit Atreus liberos fratris trahens,
Ornantur aræ. quis queat digne eloqui?
Post terga juvenum nobiles religat manus,
Et mœsta [36] vitta capita purpurea ligat:
Non thura desunt, non [37] sacer Bacchi liquor,
Tangensve salsa victimam culter [38] mola.
Servatur omnis ordo, ne tantum nefas
Non rite fiat. CH. [39] *Quis manum ferro admovet?*
NVN. *Ipse est sacerdos. ipse funesta prece*
Letale carmen ore violento canit.
Stat ipse ad aras. ipse devotos neci
Contrectat, & componit, & [40] ferro admovet.

23 Sublata modiolis fibula, *vel* fibula, seu axe secundum alios, plumbea affixa.
24 Tantaleæ gentis facinorum omne monumentum.
25 Insula Phrygibus in usu, cujus lobi sub mento connectebantur. & ipse Pelops è Phrygia Elidem advenerat.
26 Acu picta chlamys, spolium Phrygibus ademptum.
27 Stagnat instar Stygis.
28 Vid. Hercul. Fu. ℣. 711.
29 Infernales. Her. Fu. 1145.
30 Majora quam quæ nos vidimus monstra. *Vel* apparent umbræ majores humano corpore & augustiores.
31 Velut Cerberi trifaucis latr.
32 Etiam interdiu hæc videntur & audiuntur.
33 Lucus tenebrosus est.
34 Et vana inferorum apparitio hic dominatur mediæ diei luci.
35 Panduntur, emittuntur.
36 Et vitta purpurea obnubit regalium victimarum capita.
37 Vinum capitibus victimarum aspersum.
38 Vide Hippol. ℣. 497.
39 Quis feriebat victimas?
40 Cultros suppositos impelit. *Supponunt alii cultros.* Virgil. 6 Æneid. & 3 Georg. *Suppositi tinguntur sanguine cultri.*

41 *At-*

[41] *Attendit ipse.* [42] *nulla pars sacri perit.*
Lucus tremiscit. tota [43] *succusso solo*
Nutavit aula, dubia [44] *quo pondus daret,*
At fluctuanti similis. [45] *è lævo æthere*
Atrum cucurrit limitem [46] *sidus trahens.*
Libata in ignes vina [47] *mutato fluunt*
[47] *Cruenta Baccho.* [48] *regium capiti decus*
Bis terque lapsum est. flevit in templis [49] *ebur.*
[50] *Movere cunctos monstra: sed solus sibi*
Immotus Atreus constat, atque ultro deos
Terret [51] *minantes. jamque demissa mora*
Assistit aris, torvum & obliquum intuens.
Iejuna sylvis qualis in [52] *Gangeticis*
Inter juvencos tigris erravit duos;
[53] *Vtriusque prædæ cupida, quo primos ferat*
Incerta morsus, flectit huc rictus suos,
Illo reflectit, & famem dubiam tenet;
Sic dirus Atreus capita devota impiæ
Speculatur iræ. quem prius mactet sibi,
Dubitat; secunda deinde quem cæde immolet.
Nec interest: sed dubitat. & tantum scelus
Iuvat ordinare. CH. *Quem tamen ferro occupat?*
NVN. *Primus locus,* [54] *(ne deesse pietatem putes,)*
[55] *Avo dicatur;* [55] *Tantalus prima hostia est.*
CH. *Quo juvenis animo, quo tulit vultu necem?*
NVN. *Stetit sui securus, & non est preces*
Perire frustra passus: ast illi ferus
In vulnere ensem abscondit, & penitus premens
[56] *Iugulo manum commisit. educto stetit*
Ferro cadaver: cumque dubitasset diu
Hac parte an illa caderet, in patruum cadit.
Tunc ille ad aras [57] *Plisthenem sævus trahit,*
[58] *Adicitque fratri: colla percussa amputat.*
Cervice cæsa truncus in pronum ruit:

41 *Hoc agit*: observat, pro ritu extispicii, motus gestusque hostiarum ad aras. vide Oedip. ✠. 352. In sacris enim dicebatur *hoc agit*. id est attende. Ipse præcone aut monitore opus non habet. ipsemet *hoc agit*.
42 Nullius sacrificii ritus omittitur.
43 Commoto.
44 In quam partem caderet.
45 E sinistra parte cœli. quod Græcis omen malum, ut quibus auguria capientibus antica pars septentrio: ut Romanis contra bonum omen, quibus in auspiciis pars antica Meridies, cum utrisque conveniat Orientem esse dextram cœli partem, Occidentem sinistram.
46 Bolis. Lampas prodigiosa trahens vestigium atrum mortis scelerisque imminentis signum.
47 Vino in sanguinem mutato.
48 Diadema non semel è capite Atrei decidit.
49 Eburneæ statuæ flevere.
50 Prodigia hæc terruerunt omnes qui ea in cœlo vel templis animadverterant.
51 Illi extima,& his ostentis ab instituto scelere deterrentes.
52 Indiæ sylvis per quam fluit Ganges.
53 *Nescit utro ruat & ruere ardet utroque.*
54 Ironice.
55 Sup. ✠. 522. fil. Thyestæ qui avi nomen tulit.
56 In Iugulo Tantali *capulo tenus abdidit ensem.*
57 Secundum Thyestæ filium.
58 Adjicit, addit, fratri comitem necis.

Querulum cucurrit murmure incerto caput.
CH. *Quid deinde [59] gemina cæde perfunctus facit?*
Puerone parcit? an scelus sceleri ingerit?
NVN. *Sylva jubatus qualis Armenia leo,*
In cæde multa victor armento incubat,
Cruore rictus madidus, & pulsa fame
Non ponit iras; hinc & hinc tauros premens
Vitulis minatur, dente jam lasso piger:
Non aliter Atreus sævit, atque ira tumet,
Ferrumque gemina cæde perfusum tenens,
Oblitus in quem rueret; infesta manu
Exegit ultra corpus. at pueri statim
Pectore receptus ensis, in tergo [60] exstitit.
Cadit ille, & aras sanguine extinguens suo,
Per [61] utrumq; vulnus moritur. CH. *O sævum scelus!*
NVN. *Exhorruistis? [62] hactenus non stat nefas.*
Plus est. CH. *An ultra majus aut atrocius*
Natura recipit? NVN. *Sceleris hunc finem putas?*
Gradus est. CH. *Quid ultra potuit? abjecit feris*
Lanianda forsan corpora, atque [63] igne arcuit.
NVN. *Vtinam arcuisset! [64] ne tegat functos humus,*
Ne solvat ignis, avibus epulandos licet
Ferisque triste pabulum sævis trahat;
Votum est sub hoc quod esse supplicium solet.
[65] Pater insepultos spectet. ô nullo scelus
Credibile in ævo, quodque posteritas [66] neget!
Erepta vivis exta pectoribus tremunt,
Spirantque [67] venæ, corque adhuc pavidum salit.
At ille [68] fibras tractat, ac [69] fata inspicit;
Et adhuc calentes viscerum venas notat.
Postquam hostia placuere, securus [70] vacat
Iam fratris epulis. ipse divisum secat
In membra corpus; amputat trunco tenus
Humeros patentes, & [71] lacertorum moras;
Denudat artus dirus, atque ossa amputat:
Tantum ora servat, & [72] datas fidei manus.

59 Tantali & Plisthenis.
60 Alii leg. stetit, alii exiit, id est, emersit.
61 Pectoris & tergi.
62 Nondum attigi nefas.
63 Rogo illis interdixit. Græci, Romani & Barbari cadavera comburebant, igne ea purgari credentes.
64 Non optamus ut sepelisset, non ut combussisset, utinam avibus & feris abjecisset, neque, &c. & hoc voto dignum est. i. e. optandum quod alibi est supplicium, ut insepultum parentes & amici videant.
65 Ianus Gruterus horum verborum trigam *Pater insepultos spectet*, Choro adscriptam vult, ut interruperit sermonem Nuncii; conjectante coactum patrem id spectare hanc lanienam filiorum: subjiciatque statim Nuncius: Non, non; nemo conjecturis ullis assequetur scelus illud, adeo est insitatum, supraque omnem fidem. 66 Neget factum esse, non credat. 67 Arteriæ, in quibus spiritus. 68 Iecinorum venas radices. 69 Per extispicia disquirit futura. 70 Parandis fratri epulis vacat. 71 Pulpas. 72 Quas dederant, ubi eos fratri obsides Thyestes fratri tradidit.

73 Hac

[73] Hæc verubus hærent viscera, & lentis data
Stillant caminis: illa [74] flammatus latex,
[75] Querente aheno, jactat: impositas dapes
[76] Transiliit ignis, inque crepitantes focos
[77] Bis ter regestus, & pati jussus moram,
Invitus ardet. stridet in verubus jecur.
Nec facile dicam, corpora an flammæ magis
Gemuere. piceus ignis in fumos abit:
Et ipse fumus tristis, ac nebula gravis
[78] Non rectus exit, seque in excelsum levans,
Ipsos [79] penates nube deformi obsidet.
[80] O Phœbe patiens, fugeris retro licet,
Medioque ruptum merseris cælo diem,
Sero occidisti. [81] lancinat gnatos pater,
Artusque mandit ore funesto suos.
Nitet fluente madidus unguento comam,
Gravisque vino: sæpe [82] præclusæ cibum
Tenuere fauces. in malis unum hoc tuis
Bonum est, Thyesta, quod mala ignoras tua.
[83] Sed & hoc peribit. verterit currus licet
[84] Sibi ipse Titan obvium ducens iter;
Tenebrisque facinus obruat tetrum [85] novis,
[86] Nox missa ab ortu [87] tempore alieno gravis;
Tamen videndum est. [88] tota patefient mala.

73 Hæc pulpamenta e denudatis artubus partim torret, partim coquit, nam *viscera* propriè interiora sunt pulmo, jecur, cor, ilia, præcordia, & in his *exta* quæ extant eminentque vel quæ exsecantur: Aruspicibus inspicienda. 74 Aqua calida. 75 Sibilo inter coquendum veluti condolentiam testante. *Pathos ut & de igne qui---* 76 Officio tam nefario defungi abhorruit, ne & ipse, qui alia purgat, contaminaretur. 77 Vi subactus aheno; ne transiliret. 78 Non in altum rectus ascendit. *quia gravis neb.* 79 Deos domesticos qui prope focum. Penatibus enim cura æterni ignis credita, qui vitæ symbolum. Sunt enim Penates per quos penitus spiramus & animæ rationem habemus. *al.* penes nos nati. 80 O Sol, qui alia complurima videre scelera sustines, hoc tamen in tantum horrebas, ut etsi propere refugeres, sero tamen occideris. 81 Alii *lacerat.* alii *laniat.* 82 Etiam naturæ præsagio non deglutivere hos cibos. 83 Sed & hoc bonum, scilicet quod ignoras quas voraveris dapes, tandem peribit, rescies enim. 84 Itineri consueto contrarium Orientem scilicet repetens. 85 Insolitis. 86 Occidente sole, unde ortus. 87 Meridie. 88 Innotescat tibi qualibus dapibus vescebaris.

CHORUS.

Videns Chorus solem retrocedere obstupescit, veritus ne dissoluta mundi machina omnia in antiquum Chaos recidant.

Quo [1] terrarum superumque parens,
[2] Cujus ad ortus noctis opacæ
Decus omne fugit, quo vertis iter,

1 Sol calore tuo quæ in terris ipsosque homines generans. 2 Quo oriente stellæ fugiunt, id est, non apparent.

Medioque diem perdis Olympo?
Cur Phœbe tuos rapis aspectus?
3 *Nondum sera nuncius horæ*
Nocturna vocat lumina vesper:
4 *Nondum Hesperiæ flexura rotæ*
Iubet emeritos solvere currus:
5 *Nondum in noctem vergente die*
Tertia misit buccina signum:
Stupet ad subitæ tempora cœnæ
Nondum fessis bubus arator.
6 *Quid te ætherio pepulit cursu?*
Quæ causa tuo limite certo
Dejecit equos? numquid 7 *aperto*
Carcere Ditis 8 *victi tentant*
Bella gigantes? numquid 9 *Tityus*
Pectore fesso renovat veteres
Saucius 10 *iras? num rejecto*
Latus explicuit 11 *monte Typhoëus?*
Numquid struitur via 12 *Phlegræos*
Alta per hostes? & Thessalicum
13 *Thressa premitur Pelion Ossa?*
Solitæ mundi periere vices:
Nihil occasus, nihil Ortus erit.
14 *Stupet Eoos assueta deo*
Tradere frenos, genitrix primæ
Roscida lucis, perversa sui
Lumina regni. nescit fessos
15 *Tingere currus, nec fumantes*
Sudore jubas mergere ponto.
Ipse insueto 16 *novus hospitio*
Sol auroram videt occiduus,
Tenebrasque jubet surgere, nondum
Nocte parata non succedunt
Astra, nec nullo micat igne polus.
Nec Luna 17 *graves digerit umbras.*
Sed quidquid id est, 18 *utinam nox sit.*
Trepidant, trepidant pectora magno
Perculsa metu, 19 *ne fatali*
Cuncta ruina quassata labent,
Iterumque deos, hominesque premat

3 Vesper noctis prænuncius nondum evocavit stellas lucere solitas. 4 Inclinatio currus cui ad occasum vergentis nondum jubet te solvere equos diurnum iter emensos. 5 Buccina non dedit signum ultimæ partis diei, id est, nondum est hora nona. Græci diem in stationes tres quaternis horis emensi noctem in vigilias totidem diviserunt. Hebræi autem & Romani in quatuor, quarum distinctiones buccinæ vel tubæ sonitus indicabat. 6 Quod horrendum facinus vidisti ô Sol ut refugeres? 7 Diffracto. 8 Gigantes quondam à Diis victi: *vel, Ditis victi*, id est, quem jam Gigantes vicerant, adeoque è vinculis evaserunt. 9 Herc. Fu. ℣. 755. 10 Bella in Deos. 11 Ætna secundum Pindarum & Ovidium: Virgilio, quem secuti ceteri Latini poëtæ, Inarime ab Homeri εἰν Ἀρίμοις insula in sinu Puteolano, quam Typhoeo uni è gigantibus superjectam, quod flammas quandoque vomat, ferunt. 12 Herc. Fu. ℣. 448. 13 Ossa quæ in Traciam prominet. Herc. Fu. 970. 14 Aurora solita instruere solis orientalis equos stupet sole retrocedente. 15 Herc. Fu. ℣. 26. 16 Indis exceptus, qui solitus est occidere apud Iberos. 17 Tenebras densas vel graves, id est, noxias nec salubres. Poëtæ enim umbram positivum quiddam esse volunt. 18 Et non defectio naturæ rerumque dissolutio. 19 Ne confusa illa, quæ ab initio, unitas vel Inanitas omnia, cœlum, & elementa misceat.

Defor-

Deforme chaos: iterum terras,
Et mare & ignes, & [20] *vaga picti*
Sidera mundi Natura tegat.
Non æternæ facis exortu
[21] *Dux astrorum secula ducens*
Dabit æstatis Brumæque notas.
[22] *Non Phœbeis obvia flammis*
Demet nocti Luna timores,
[23] *Vincetque sui fratris habenas,*
[24] *Curvo* [25] *brevius limite currens.*
[25] *Ibit in unum congesta sinum*
Turba deorum.
[26] *Hic, qui sacris pervius astris*
Secat [27] *obliquo tramite* [28] *zonas,*
[29] *Flectens longos Signifer annos,*
Lapsa videbit sidera labens.
[30] *Hic, qui nondum vere benigno*
Reddit Zephyro vela tepenti,
Aries [31] *præceps ibit in undas,*
Per quas pavidam vexerat Hellen.
[32] *Hic, qui nitido Taurus cornu*
Præfert [33] Hyadas, *secum* [34] *Geminos*
Trahet, & [35] *curvi brachia Cancri.*
Leo flammiferis æstibus ardens
[36] *Iterum e cælo cadet* [37] *Herculeus.*
Cadet in terras [38] *Virgo relictas;*
[39] *Iustæque cadent pondera Libræ;*
[40] *Secumque trahent* [41] *Scorpion acrem.*
Et, qui [42] *nervo tenet* [43] *Æmonio*
Pennata senex spicula [43] *Chiron,*
[44] *Rupto perdet spicula nervo.*

20 Cœli stellati errantes nec non fixas stellas. 21 Sol anni tempestates & secula dimensus. 22 Nec Luna Soli opposita per totam noctem lucens tollet terrores noctis, quos inducunt tenebræ. 23 Nec luna cursu celeri, utpote 29 diebus, 12 horis. 44 min. consequetur solem. 24 Per Zodiaci obliquum limitem. 25 Celerius, sc. 27 diebus 8 horis (vide Theb. ỳ. 536.) cursum suum peraget quam Sol, qui 365 D. 8 S. H. 49 M. 25 Confundentur sidera & elementa, quæ Stoicis Dii. 26 Zodiacus, sub quo Sol & Luna decurrunt, & in quo signa duodecim Deorum totidem præsidio. *Manil.* 2 lib. 27 Ab utroque tropico per Æquinoctialem transverso. unde obliqui anguli. nec non signa oblique oriuntur & occidunt. 28 Geminas mediæ Zonæ partes quæ ab utroque Æquinoctialis latere Tropicis terminantur. 29 Varians anni longitudinem ad motum solis per Zodiac. *vel* annum longum 3600 solarium perficiens super suos polos. 30 Aries sub ortu solis inducit Zephyrum, quo flante tempus navigationis aperitur. 31 De Zodiaco cadet in mare, &c. alludit autem ad fab. Arietis aurei velleris. vide Troad. 1032. 32 Hippol. ỳ. 202. 33 Suculas stellas 7 Atlantis filias à fratre Hyante (quem deplorantes in coelum translatæ sunt) denominatæ. 34 Signum tertium sive Castora & Pollucem, seu Iasonem & Triptolemum. 35 Chelas incurv. Cancri, à Iunone inter astra positi quod Hydræ aversus Herc. subsidiarius fuerit. 36 Semel enim deciderat ex Lunari globo. vide Herc. Fu. ỳ. 83. 37 Ab Herc. victus & à Iunone in coelum translatus. 38 Erigone seu Astræa Iovis & Themidos filia jam recidet in terras quas *cæde maculentes* olim reliquerat. 39 Quæ juste ponderat, *vel* quæ noctes diebus æquat. 40 Inest enim Libræ spatio pars Scorpii prior. 41 Quod Orionem tentarat interimere, in astra relatum. 42 Arcu Thessalo. 43 Centaurus, Herculis sagitta quæ forte deciderat supra pedem vulneratus, Iovis miseratione in coelum relatus, dictusque Sagittarius. 44 Cadente ipso Chirone.

[45] Pigram referens hiemem gelidus
Cadet [46] Ægoceros, franget que tuam,
[47] Quisquis es, Vrnam. tecum excedent
[48] Vltima cœli sidera Pisces.
[49] Monstraque nunquam perfusa mari
Merget condens omnia [50] Gurges,
[51] Et qui medias dividit Vrsas,
Fluminis instar, lubricus Anguis:
Magnoque [52] minor juncta Draconi
[53] Frigida duro Cynosura gelu:
Custosque sui [54] tardus plaustri
Iam non [55] stabilis ruet [56] Arctophylax.
Nos è [57] tanto visi populo
Digni, premeret quos everso
Cardine mundus.
In nos ætas ultima venit.
O nos dura sorte creatos,
Seu perdidimus solem [58] miseri,
Sive [59] expulimus! abeant questus.
Discede timor. vitæ est avidus,
Quisquis non vult, mundo secum
Pereunte, mori.

45 Primum signum Hyemale. 46 Capricornus qui cœlum meruit quod Pan hujus specie indutus Gigantes terruerat. ab αἰξ αἰγὸς capra & κέρας cornu. 47 Neque enim constat de Aquario, an fuerit Deucalion, Cecrops, Hylas, an Ganymedes. 48 Vlt. Zodiaci, in anni ordine signum. 49 Arctos, sup. ℣. 376. 50. Mare. 51 Ruet anguis ille maximus, &c. Hesperidum quondam custos ab Herc. interfectus. 52 Scil. Vrsa. 53 Ad polum posita. 54 Qui polo positus gyrum minorem lentius oberrat. 55 Prope polum qui stabilis. 56 Custos plaustri Bootes, Arcton enim quæ plaustrum dicitur insequutus agitare videtur. 57 Qui hic cusque fuerit. 58 Non nostra culpa, *merita nec morte perimus, sed misere ante diem.* 59 Per scelus nostrum, culpa nostra.

ACTVS QVINTVS.

ATREVS.

Exultans impius Atreus nefariam de fratre vindictam sibi gratulatur, dirisque appositis dapibus de natorum sanguine prabendo deliberat.

ÆQualis astris gradior, & cunctos super
Altum superbo vertice attingens polum.
Nunc [1] decora regni teneo, nunc solium patris.
[2] Dimitto superos: summa votorum attigi.
Bene est; abunde est; jam sat est [3] etiam mihi.
Sed cur satis sit? pergam, & implebo patrem
Funere suorum: [4] ne quid obstaret pudor,
Dies recessit. perge, dum cælum vocat.

1 Iam denique rex, recepto ariete regni fato, sup. ℣. 222. jam Deus mihi videor, postquam injurias plene ultus fuerim. 2 Dehinc non precibus fatigo, non votis solicito Deos, voti abunde compos. 3 *Emphatice.* & jam mihi ultionis cupientissimo. 4 Invitant sublata cum luce verecundia tenebræ.

Vtinam quidem tenere fugientes [5] *deos*
Possem, & coactos trahere, ut ultricem dapem
Omnes viderent! quod sat est, videat [6] *pater.*
Etiam die nolente discutiam tibi
[7] *Tenebras, miseriæ sub quibus latitant tuæ.*
Nimis diu conviva securo jaces
Hilarique vultu. jam satis mensis datum est,
Satisque Baccho. [8] *sobrio tanta ad mala*
Opus est Thyeste. [9] *turba famularis fores*
Templi relaxa; festa pateat domus.
[10] *Libet videre, capita natorum intuens*
[11] *Quos det colores, verba quæ* [12] *primus dolor*
Effundat, aut [13] *ut spiritu expulso stupens*
Corpus rigescat. fructus hic operis mei est.
[14] *Miserum videre nolo, sed dum fit miser.*
Aperta [15] *multa tecta collucent face.*
[16] *Resupinus ipse purpuræ atque auro incubat,*
Vino gravatum [17] *fulciens lævа caput,*
[18] *Eructat. ô me cælitum excelsissimum,*
Regumque regem! [19] *vota transcendi mea.*
Satur est, [20] *capaci ducit argento merum.*
Ne parce potu, restat etiam nunc cruor
[21] *Tot hostiarum. veteris* [22] *hunc Bacchi color*
Abscondet. hoc hæc mensa [23] *claudatur scypho,*
Mistum suorum sanguinem genitor bibat;
Meum [24] *bibisset. ecce jam* [25] *cantus ciet,*
Festasque voces; nec satis menti imperat.

5 Solem & cæteras stellas quæ Stoicis Dii, *alii* faces & lampades Diis præviæ. 6 Thyestes. 7 Ignorantiæ tuæ, ut videas quam miser sis. sup. ℣. 785. 8 Qui mala sua ἐμπαθεστέρως sentiat vehementiusque doleat quam ebrius. 9 O famuli, aperite fores templi vel domus festæ. 10 Nimium videre vellem, *I would faine see.* 11 Pallescatne an rubescat. 12 Prima doloris apprehensio, primus motus. 13 Velut expulso: sopitis sc. sensibus, ut in animæ deliquio. 14 Miserum jam factum non tam delectat videre quam ubi primum miser fieri incipit. 15 Multis lucernis, quas in festis accendere mos fuit. 16 Iam satur & bene potus reclivis in lecto purpureis auroque intertextis stragulis ornato discumbit. 17 *Languens in cubitum jam se convivia reponit.* 18 Præ saturitate & ingluvie ex vescendi aviditate. 19 Etiam ultra votum felix sum, plus quam optaram consecutus. 20 Argenteo poculo majori vinum non dilutum ebibit. 21 Trium natorum tuorum. 22 Sanguis rubro vino mistus non se prodet. 23 Cœnam clauserunt veteres poculo quod *boni Genii vel ἀγαθοῦ δαίμονος* appellabant. 24 Si potuisset. 25 Παροινεῖ, cantillat potus.

THYESTES.

Thyestis epulantis cantus: quo invitat se ad lætitiam, quam tamen mens ejus præsaga mali non admittit.

PEctora longis hebetata malis,
Iam sollicitas ponite curas.

Fugiat [26] *mæror, fugiatque* [27] *pavor,*
Fugiat trepidi comes exilii
Tristis egestas, rebusque gravis
Pudor afflictis. [28] *magis unde cadas,*
Quam quo, refert. [29] *magnum ex alto*
Culmine lapsum, stabilem in plano
Figere gressum: magnum, ingenti
Strage malorum pressum, fracti
Pondera regni non [30] *inflexa*
Cervice pati; nec degenerem
Victumque malis, [30] *rectum impositas*
Ferre ruinas. sed jam sævi
Nubila fati pelle, ac miseri
Temporis omnes dimitte notas:
Redeant vultus ad læta boni,
Veterem ex animo mitte [31] *Thyesten.*
Propriũ hoc miseros sequitur vitium,
[32] Nunquam rebus credere lætis.
Redeat felix Fortuna licet,
Tamen afflictos gaudere piget.
Quid me revocas, festumque vetas
Celebrare diem? quid flere jubes
Nulla surgens dolor ex causa?
Quis me prohibet [33] *flore recenti*
Vincire comam? [34] *prohibet, prohibet.*
Vernæ capiti [35] *fluxere rosæ;*
Pingui [36] *madidus crinis amomo*
Inter subitos [37] *stetit horrores;*
[38] *Imber vultu nolente cadit.*
Venit in medias voces gemitus;
Mæror lacrymas amat assuetas.
Flendi miseris dira cupido est.
Libet infaustos mittere questus,
Libet & Tyrio [39] *saturas ostro*
Rumpere vestes. ululare libet.
Mittit luctus signa futuri
Mens, ante sui præsaga mali.
Instat nautis fera tempestas,
Cum sine vento tranquilla tument.
[40] *Quos tibi luctus, quosve tumultus*
Fingis demens? credula præsta
Pectora fratri. jam quidquid id est,

26 Ex præterito aut præsenti malos. 27 E futuro. 28 Quia felicem fuisse, miserum. 29 Magni animi & fortis est, ubi quis è sublimi rerum statu deciderit, patienter adversa tolerare.

30 Non succumbente cervice, erecto animo.

31 Thyestæ, id est meam tristitiam & mœrorem, quæ me quondam exulem accomitabantur.

32 Quia fortunæ varietatem edocti timent ne *honorum apicem rapax fortuna tollat, & superbos vertat funeribus triumphos.*

33 Florum fasciculis, sertis coronisque capita revincti in conviviis potare soliti erant: primum quidē hederaceis, vid. Oed. ỷ. 414. & ex apio; mox myrteis, quippe quæ adstringunt & vini exhalationes arcent; tum è rosis quæ & gravitatem capitis sedant & potione æstuantes refrigerant. Corona insuper plenitudinis & libertatis symbolum festis conviviisque competit, & capiti quod rationalis animæ sedes. Neque me fugit lacertis etiam serta, cervicique τὰς πλέκτας ὑποθυμιάδας circumdedisse solitos.

34 Nescio quis dolor, aliquis certe prohibet.

35 Marcescunt in capite. vel, deciderunt è capite.

36 Unguentis delibuti veteres convivabantur cum valetudinis tum voluptatis causa amomo comas inungentes. 37 Inhorruit, *stans on end.*

38 Lacrymæ etiam nolenti excidunt *humor & in genas furtim labitur.*

39 Bis vel plene tinctas purpura Tyria. sup. ỷ. 344.

40 Reprehendit suum dolorem & metum tanquam inanem.

Vel

Vel sine causa, vel[41] *sero times.*
[42] *Nolo infelix; sed vagus intro*
Terror oberrat; subitos fundunt
Oculi fletus, nec causa subest.
Dolor, an metus est? [43] *an habet lacrymas*
Magna voluptas?

41 Sup. ℣. 486.
42 Nollem quidem timere sed, &c.
43 Habet sane, quæ præ intenso gaudio effluunt, frigidas: quæ præ mœrore, calidas, Tolet. 2 de Anima. 4, 30.

ATREVS. THYESTES.

Atreus festivitatem simulans fratrem ad poculum invitat. Cupienti illi videre liberos quo plenius gauderet, ostendit capita & palmas, & quid actum sit aperit, hinc dolor, ira, convicia, execrationes orta.

FEstum diem, germane, consensu pari
Celebremus: hic est sceptra qui firmet mea,
[1] *Solidamque pacis alliget certæ fidem.*
THY. *Satias dapis me, nec minus Bacchi tenet,*
Augere cumulus hic voluptatem potest,
Si cum [2] *meis gaudere felici datur.*
ATR. [3] *Heic esse natos crede in amplexu patris.*
Heic sunt, eruntque; nulla pars prolis tuæ
Tibi subtrahetur: [3] *ora, quæ exoptas, dabo,*
[4] *Totumque turba jam sua implebo patrem.*
Satiaberis, ne metue: [5] *nunc mistı meis,*
Iucunda mensæ sacra juvenilis colunt.
Sed accientur. poculum infuso cape
[6] *Gentile Baccho.* THY. *Capio fraternæ dapis*
Donum. [7] *paternis vina libentur Deis,*
Tunc hauriantur. Sed quid hoc? [8] *non vult manus*
Parere; crescit pondus, & dextram gravat.
Admotus ipsis Bacchus a labris fugit,
Circaque rictus ore decepto effluit.
En ipsa trepido mensa subsiluit solo.
Vix lucet [9] *ignis, ipse quin æther gravis*
Inter diem noctemque [10] *desertus stupet.*
Quid hoc? magis magisque concussi labant
Convexa cœli. [11] *spissior densis coit*
Caligo tenebris, noxque se in [12] *noctem abdidit.*
Fugit omne sidus. quidquid est, fratri, precor,

1 *Ambigue.* Thyest. de conciliatione intelligit, Atreus de cæsis nepotibus sentit.
2 Liberis.
3 *Et hac ambigue.*
4 Ventrem & oculos, corpus & mentem.
5 *Mentitur eos esse in convivio cum patruelibus.*
6 Gentis nostræ proprium, quod nos admoneat consanguinitatis & amoris. poculum φιλοτήσιον,
7 Laribus & familiæ Diis prima in festis conviviis libamina fiebant, effuso in terram vini paxillo, ut & dapum parte in focum injecta.
8 Præsagio mentis abominatur haustum, sentit poculum in gravius fieri & vinum quasi refugere.
9 Cœnationi adhibitus, oblonis subjectus.
10 A Sole, Luna, sideribus.
11 Condensantur solis tenebræ spissiores.
12 Naturali & usitata tenebricosiorem.

[13] *Gnatisque parcat; omnis in vili* [14] *hoc caput*
Abeat procella. redde jam gnatos mihi.
ATR. *Reddam, &* [15] *tibi illos nullus eripiet dies.*
THY. *Quis hic tumultus viscera exagitat mea?*
Quid tremuit intus? sentio impatiens onus,
Meumque gemitu non meo pectus gemit.
Adeste nati, genitor infelix vocat:
Adeste; visis fugiet hic vobis dolor.
[16] *Vnde obloquuntur?* ATR. [17] *Expedi amplexus pater.*
Venere, gnatos ecquid agnoscis tuos?
THY. *Agnosco* [18] *fratrem. sustines tantum nefas*
Gestare tellus? non ad infernam [19] *Styga*
Te nosque mergis? [20] *rupta & ingenti via*
Ad chaos inane regna cum rege abripis?
Non tota ab imo tecta convellens solo
Vertis Mycenas? [21] *stare circa Tantalum,*
Avosque nostros, si quis intra [22] *Tartara est,*
Vterque jam debuimus. hinc compagibus
Et hinc revulsis huc tuam immani sinu
Demitte vallem, nosque defossos tege
[23] *Acheronte toto: noxiæ supra caput*
Animæ vagentur nostrum, & ardenti freto
[24] *Phlegethon arenas igneus* [25] *tortas agens,*
Exitia supra nostra violentus fluat.
[26] *Immota tellus pondus ignavum jaces?*
ATR. [27] *Recipe hosce citius; liberis tandem tuis*
Diu expetitis, nulla per fratrem est mora,
Fruere: osculare: divide amplexus tribus.
THY. [28] *Hoc fœdus? hæc est gratia? hæc fratris fides?*
Sic odia ponis? non peto; [29] *incolumes pater*
Gnatos ut habeam: scelere quod [30] *salvo dari*
Odioque possit, frater hoc fratrem rogo;
[31] *Sepelire liceat: redde, quod cernis statim*
Vri. [32] *nihil te genitor habiturus rogo,*
Sed perditurus. ATR. [33] *Quidquid e gnatis tuis*

13 Meis, aut utriusque. 14 Meum. 15 Vt qui jam in alimentum abierunt. *abitque petitum capita.* 16 Male præsagus videtur sibi audire filios vocatos è visceribus dare responsum. 17 *Redit Atreus & allata capita Thyesti ostendit.* 18 Te crudelem, impium, perfidum mihi ut semper fratrem. 19 Herc. Fu. ℣. 711. 20 Annon hiatu facto absorbes Mycenas cum Atreo? 21 Amandari in easdem cum Tantalo pœnas, majoris sceleris rei. ℣. 750. Herc. Fu. 22 Imam partem terræ, *vel* infra Tartara vide Her. Fu. ℣. 708. & supra ℣. 830. 23 Vide Agam. 13. 24 Sup. ℣. 73. 25 Al. leg. *totas*: Sunt qui pene ausint jurare scripsisse *Senecam tostas.* 26 Non recedis ut Sol & sidera, nec tantum scelus detestaris & ulcisceris? 27 *Sarcastice.* Nonnulli hoc excludunt, & recipiunt hoc Hemistichion *Fugere superi.* 28 Itane simulasti te odia deposuisse rediisseque in gratiam? 29 Quod fieri non posse novi cum videam ipsorum capita. 30 Non sublata vindicta & odio tuo. 31 Redde truncos ad sepulturam. 32 Nihil quo fruar, sed quod igne absumam peto. 33 Quod absumptum est habebis: quod assumptum est habes scilicet in ventre. *Hoc autem quid sit nondum intelligit Thyest.*

Superest, habebis: quodque non superest, habes.
THY. *Vtrumne sævis pabulum alitibus jacent?*
An belluis servantur? an pascunt feras?
ATR. *Epulatus ipse es impia gnatos dape.*
THY. *Hoc est* [34] *deos quod puduit! hoc egit diem*
Aversum in ortus! quas miser voces dabo,
Questusque quos? quæ verba sufficient mihi?
Abscissa cerno capita, & avulsas manus,
Et rupta fractis cruribus [35] *vestigia.*
[36] *Hoc est, quod avidus capere non potuit pater.*
Volvuntur intus [37] *viscera, & clausum,* [38] *nefas*
Sine exitu luctatur, & quærit viam.
Da, frater, ensem. [39] *sanguinis multum mei*
Habet ille. ferro liberis demus [40] *viam.*
Negatur ensis. pectora illiso sonent
[41] *Concussa planctu.* [42] *sustine, infelix, manum;*
Parcamus umbris, tale quis vidit nefas?
Quis inhospitalis Caucasi rupem asperam
[43] *Heniochus habitans? quisque* [44] *Cecropiis metus*
Terris Procrustes? genitor en gnatos premo,
[45] *Premorque gnatis. sceleris est aliquis modus?*
ATR. [46] Sceleri modus debetur, ubi facias scelus,
Non ubi reponas. *hoc quoque exiguum est mihi,*
Ex vulnere ipso [47] *sanguinem calidum in tua*
Diffundere ora debui; ut viventium
Biberes cruorem. [48] *verba sunt iræ data;*
Dum propero, ferro vulnera impresso dedi.
Cecidi ad aras, cæde votiva [49] *focos*
Placavi: & [50] *artus, corpore exanimo amputans,*
In parva carpsi frusta: & hæc ferventibus
Demersi ahenis: illa lentis ignibus
Stillare jussi. membra, nervosque abscidi

34 Solem & sidera. *Agnoscit jam miser deliqui solaris causam.* 35 Pedes. 36 Sup. ỳ. 779. 37 Carnes natorum. supra 763. 38 Nefandus cibus. 39 Meorum lib. sanguinem hausit. 40 Qua exeant. 41 Pugnis & planctu dilaniata dabunt viam. 42 Sed planctu & verberibus abstine, ne & natorũ ventri tuo ingestorum sepulchro atque animabus vim facias. & *hoc in quibusdam mss. lib. Atreo tribuitur.* Quod D. Heinsius apprime approbat hac ratione. Thyestes enim præ doloris impatientia, cum dari sibi gladium à fratre petiisset, quo suorum saltem funeri, qui in patre erant sepulti, viam faceret, simulque vitam eriperet sibi, crudelis ille sarcastice, Miser, inquit, caveto id faxis. parce liberorum umbris. Ne tu manes eorum turbaveris; qui in isto sepulchro tam placide quiescunt. 43 Populi feri juxta Colchos in monte Caucaso ab Amphyto & Telchio Castoris & Pollucis ἡνιόχοις, id est, aurigis orti. 44 Atticæ regionis (a Cecrope primo rege dictæ) terror Procrustes latro, qui hospites ad lecti sui mensuram vel longiores decurtabat vel breviores extendebat. 45 Ventrem quippe meum [illegible] premunt. 46 Minori enim sceleri major pœna debetur. 47 Natorum tuorum. 48 Dum vindictam nimis festinarem fraus facta est, id est, *non ad plenum satis feci iræ meæ.* 49 Deos Lares qui ad focos stant, vel quibus in focis sacra fiunt. 50 Hæc supra ỳ. 763. Al leg. *corpora exanima.*

Viven-

Viventibus : graciliquе trajectas veru
[50] *Mugire fibras vidi, & aggeſſi manu*
Mea ipſe flammis. [51] *omnia hæc melius pater*
Feciſſe potuit. [52] *cecidit incaſſum dolor.*
Scidit ore natos impio, [53] *ſed neſciens,*
Sed [54] *neſcientes.* THY. *Clauſa litoribus vagis*
Audite maria. vos dei audite hoc ſcelus,
Quocunque [55] *diffugiſtis audite inferi.*
Audite Terræ. Noxque Tartarea gravis
Et atra nube, vocibus noſtris vaca.
[56] *Tibi ſum relictus. ſola tu miſerum vides,*
Tu quoque ſine aſtris, vota non faciam improba,
Pro me nihil precabor. ecquod jam poteſt
Pro me eſſe? vobis vota proſpicient mea.
Tu ſumme cæli rector, ætheriæ potens
Dominator aulæ, nubibus totum horridis
Convolve mundum, bella ventorum undique
Committe : & omni parte violentum intona :
Manuque, non qua tecta & immeritas domos
Telo petis minori; [58] *ſed qua montium*
Tergemina moles cecidit, & [59] *qui montibus*
Stabant pares Gigantes; hæc arma expedi,
Ignеſque torque. [60] *vindica amiſſum diem.*
Iaculare flammas; lumen ereptum polo
Fulminibus [60] *exple. cauſa, ne dubites diu,*
Vtriuſque mala ſit : ſi minus; mala ſit mea.
Me pete : [61] *triſulco flammeam telo facem*
Per pectus [62] *hoc tranſmitte. ſi gnatos pater*
Humare, & igni tradere extremo volo,
Ego ſum cremandus. [63] *ſi nihil ſuperos movet,*
Nullumque telis impios numen petit;
Æterna nox permaneat. & tenebris tegat
Immenſa longis ſcelera. nil Titan queror,
Si perſeveras. [64] ATR. *Nunc meas laudo manus,*
Nunc parta vera eſt palma. perdideram [65] *ſcelus,*
Niſi ſic doleres : liberos naſci [66] *mihi*

51 Major fuiſſet vindicta ſi te patrem hæc facere coëgiſſem.
52 Non eſt adeptus expetitam ultionem.
53 Cum potuiſſem te ſciente hoc feciſſe.
54 Cum potuiſſem ex ipſo morientium vulnere ſanguinem calidum tibi in os infundere. ſup. ℣. 1051.
55 Sup. ℣. 890. ne videretis ſcelus tantum.
56 O Nox.
57 In rem veſtram, ne rerum ordo immutetur, vobis præ horrore fugientibus.
58 Sed illa fulminea manu qua perfregiſti tres montes Pelion, Oſſam, & Olympum, quos Gigantes Diis bellum indicentes congeſtos alios aliis ſuperſtruxerant. ℣. 970. Herc. Fur. & Herc. Oet. 847.

59 *Cælo capita alta ferentes Abietibus juvenes patriis & montibus æquos.* Æneid. 3, & 9. 60 Compenſa. *Make good.* 61 Fulmine quod ſcindit, comburit, afflat. ſubtili, urenti, fuliginoſo. vide Herc. Oet. ℣. 1993. 62 In quo filii conduntur. 63 Deus *nec bene pro meritis capitur nec tangitur i.e.* Ex Epicur. & Protagoræ mente. 64 Fugere & latere. 65 Delectationem meam ex hoc ſcelere. 66 Inſultatio confidentiæ plena.

Nunc

Nunc credo; castius nunc fidem reddi toris.
THY. *Quid liberi meruere?* ATR. *Quod fuerant tui.*
THY. [67] *Gnatos parenti?* ATR. *Fateor; & quod me juvat,*
[68] *Certos.* THY. *piorum* [69] *præsides testor deos.*
ATR. [70] *Quid conjugales?* THY. *scelere quis pensat scelus?*
ATR. *Scio quid queraris: scelere prærepto doles:*
[71] *Nec quod nefandas hauseris, tangit, dapes:*
Quod non pararis. fuerat hic animus tibi
Instruere similes inscio fratri cibos,
Et adjuvante [72] *liberos* [73] *matre aggredi,*
Similique leto sternere. [74] *hoc unum obstitit,*
Tuos putasti. THY. *vindices aderunt dei:*
His puniendum vota te tradunt mea.
ATR. *Te puniendum* [75] *liberis trado tuis.*

67 Sup. edendos apposuisti? 68 Quos tu non dubitasti tuos esse, sicut ego de meis propter te dubito an mei sint. 69 Iovem ἱκέσιον & Deos præsides vindicesque piorum natorum. 70 Cur non potius testaris conjugales quos adulterio violasti? *Ironice.* de conjugalibus Diis vid. Medeam ℣. 1. 71 Nec tam doles quod has dapes absumpseris, quam quod mihi non apposueris. 72 Meos. 73 Ærope uxore mea quam corrupisti. 74 Et fecisses nisi putasses illos esse tuos filios. 75 Qui nulli jam, *vel* qui à te comesti ℣. 1047.

THEBAIS.

DRAMATIS PERSONÆ.

OEDIPUS. ANTIGONE.
NUNCIUS. IOCASTA.
POLYNICES.

ARGUMENTUM.

Oedipus, sibi oculis, ubi scelus suum (de quo vide argumentum Oedipi) agnovisset, erutis, in exilium spontaneum profectus amolitur à se filiam Antigonen. quæ patri vitales auras pertæso ducem se viæ offert, utque mortis cupidinem deponat, multis precibus orat, tandem exorat. Cujus interea filios Eteoclem & Polynicem, violato regnandi per vices fœdere, impia moventes arma, incassum laborat mater Iocasta in gratiam reducere. *Desunt mutila huic tragædiæ cætera.*

ACTUS PRIMUS.

OEDIPUS. ANTIGONE.

Oedipum ab instituta morte suadet persuadetque filia Antigone, dux patris cæci.

CÆci parentis regimen, ac fessi unicum
Patris levamen, gnata, [1] *quam tanti est mihi*
Genuisse vel sic; desere infaustum patrem.
In recta quid deflectis [2] *errantem gradum?*
Permitte labi. melius inveniam viam
Quam quæro solus, quæ me ab hac vita extrahat,
Et hoc nefandi capitis aspectu levet
Cælum atque terras, [3] *quantulum hac egi manu?*
Non video noxæ conscium nostræ diem:
Sed videor. hinc jam solve inhærentem manum,
Et patere [4] *cæcum, qua volet, ferri pedem.*
Ibo, ibo, quà prærupta protendit juga
[5] *Meus Cithæron; qua peragrato celer*
Per saxa monte jacuit [6] *Actæon, suis*
Nova præda canibus; qua per obscurum nemus,
Sylvamque opacæ vallis [7] *instinctas deo*

1 Quam adeo piam, *vel*, per parricidium & ex incestu genuisse precium sit.
2 Errare malentem.
3 Quasi dicat, paululum vel nihil potius profeci me mea solum excæcando manu, & vitæ parcendo: nam quamvis diem sceleris mei conscium non videam, videor tamen.
4 Mei cæci.
5 Mons prope Thebas sub meo quondam imperio, *vel*, in quo ego quamprimum natus sum expositus eram. inf. ℣. 203.
6 Venator, in cervum à Diana quam nudam viderat mutatus atque à canibus suis devoratus.
7 Bacchi furore percitas.

[8]Egit sorores mater, & [9] gaudens malo,
[10]Vibrante thyrso pratulit fixum caput;
[11] Vel qua cucurrit corpus invisum trahens
[12] Zethi juventus, qua per horrentes rubos
Tauri ferocis sanguis ostentat fugas;
[13] Vel qua alta maria vertice immenso premit,
[14] Inoque praceps qua [15] scelus fugiens suum,
Novumque faciens, mater insiluit freto
[16] Mersura gnatum, seque. felices, quibus
Fortuna melior [17] tam bonas matres dedit!
Est alius istis noster in silvis locus,
Qui me reposcit; hunc petam cursu incito:
Non hasitabit gressus, hoc omni duce
Spoliatus ibo. quid moror [18] sedes meas?
Montem Cithæron redde, & hospitium mihi
Illud meum restitue, ut exspirem senex,
Vbi [18] debui infans. recipe supplicium vetus
Semper cruente, sæve, crudelis, ferox,
Cum [19] occidis, & cum [20] parcis. olim jam tuum
Est hoc cadaver. perage mandatum [21] patris,
Iam & matris. animus gestit antiqua exequi
Supplicia. quid me, gnata, [22] pestifero tenes
Amore vinctum? quid tenes? [23] genitor vocat.
Sequor, sequor. jam parce. [24] sanguineum gerens
Insigne regni Laius [24] rapti furit.
Et ecce [25] inanes manibus infestis petit
Foditque vultus. [26] gnata, genitorem vides?
Ego video. [27] tandem spiritum inimicum exue,
Desertor animæ, fortis in partem tui,

8 Agave Penthei mater & Bacchæ filium ejus Pentheum discerpserunt.
9 Furore Bacchico percita vitulum esse putans, qui suus erat filius.
10 Caput Penthei præfixum ferebat hastæ pampinis involutæ.
11 Herc. Fu. ℣. 915.
12 Qua Zethus juvenis. *Hellenismus* ut is seu μῖνος 'Αλκινόοιο., cum fratre Amphione taurorum caudis alligatum traxerunt per rubos corpus invisum Dirces. inf. ℣. 126. vel lege *Iuvencus* i. e. taurus cui alligavit Zethus Dircen Oed. ℣.610.

13 Lipsius & Ios. Scaliger, hunc versum poni volunt post duodecimum. *Ibo, ibo*, &c. supra. 14 Vnde Ino maritum Athamanta, qui furore correptus Learchum alterum e filiis saxo illiserat, fugiens se cum altero filio in mare præcipitavit. 15 Causam privignos Phrixum & Hellen apud patrem cui illos persequens Iuno furias immisit ut Learchum occideret. 16 Mersura Melicertam alium filium seque. 17 Quæ filios interficiebant. quod utinam & mihi contigisset, nec vixissem futurus parricida, incestus, &c. 18 Inf. ℣.243. 19 Vt Actæona, Penthea, Dircen aliosque in Orgiis. 20 Vt mihi cui tum infanti multo melius mori fuisset. 21 Olim quidem patris de parricidio admonita oraculo, sed & jam matris, quæ mihi necem imprecatur propter incestum. 22 Qui me invitum in vita manere cogat. 23 Meus. sc. Lajus à me occisus. cujus umbram ex phantasia audire videreque videtur. 24 A me per sanguinem rapt. 25 Evulsis sc. oculis. 26 Non tu inquit, ô filia patrem meum vides? Certe ego. Ille enim ut ℣.39. genitorem videre per phantasiam videtur. Age anime, vita & spiritu tandem te priva, quem pater repetit. 27 O anime pusille, qui imperium & institutam mortem detrectas, fortis in partem tui. sc. oculos, mandata exequere & tandem in totum me desere.

Omitte pœnas languidas longa mora,
[28] Mortemque totam recipe. quid segnis traho?
Quid vivo? nullum facere jam possum scelus.
Possum miser, prædico, discede à patre;
Discede [29] virgo. timeo post matrem omnia.
AN. *Vis nulla, genitor, a tuo nostram manum*
Corpore resolvet. nemo me comitem tibi
Eripiet unquam. [30] Labdaci claram domum,
Opulenta ferro regna [31] germani petant;
Pars summa patris optimi è regno, mea est
Pater ipse. non hunc auferet [32] frater mihi,
Thebana rapto sceptra qui regno tenet;
Non hunc catervas [33] alter Argolicas agens.
Non si revulso Iupiter mundo tonet,
Mediumque nostros fulmen [34] in nexus cadat,
Manum hanc remittam, prohibeas, genitor, licet:
Regam abnuentem, dirigam invitum gradum.
In plana tendis? vado. prærupta expetis?
Non obsto, sed præcedo. quo vis utere
Duce me: [35] duobus omnis eligitur via.
Perire sine me non potes; mecum potes.
Heic alta rupes arduo surgit jugo,
Spectatque longe spatia subjecti maris.
Vis hanc petamus? nudus heic pendet silex;
Heic scissa tellus faucibus ruptis hiat.
Vis hanc petamus? heic rapax torrens cadit,
Partesque lapsi montis exesas rotat.
In hunc ruamus: dum prior, quo vis, eo;
[36] Non deprecor, non hortor. extingui cupis,
Votumque, genitor, maximum mors est tibi?
Si moreris, antecedo: si vivis, sequor.
Sed flecte mentem; pectus antiquum advoca;
Victasque magno pectore ærumnas doma.
Resiste: tantis in malis vinci malum est.
OE. *[37] Unde in nefanda specimen egregium domo?*
Unde ista generi virgo dissimilis suo?
Fortunæ credis? aliquis est ex me pius?
Non esset unquam (fata bene novi mea)

28 Metaph. à gladiatoribus.
29 Dum virgo &c. ne & te violem ut matrem.
30 Regnum Thebanum, Labdacus autem erat pater Laji.
31 Fratres mei Polynices & Etheocles.
32 Etheocles qui regnum contra fœdus & pactam fidem occupat.
33 Polynices exercitum ducens soceri sui Adrasti regis Argivorum contra fratrem.
34 In dextram meam quæ te tenet.
35 Tibi non sine me. Ios. Scaliger legit. *quovis vertere Duc è duobus. omnis eligitur via.* à Elige è duobus, sive in plana, sive in præceps. omnis via mihi eligitur. Lipsius leg. *quovis vertere Duce me, duobus omnis eligitur via.* Age te & verte quo voles sed non solus. In te uno duo peribunt aut vivent.
36 In utrumque parata; non suadeo, non dissuadeo.
37 Unde tantæ pietatis specimen in domo impia?

[38] Nisi ut noceret. [39] ipsa se in leges novas
Natura vertet; regeret in fontem citas
Revolutus undas amnis; & noctem afferet
[40] Phœbea lampas; Hesperus faciet diem.
Vt ad miserias aliquid accedat meas;
Pii quoque erimus. unica Oedipodæ est salus;
Non esse salvum. liceat ulcisci patrem
Adhuc inultum. dextra quid cessas iners
Exigere pœnas? [41] quidquid exactum est adhuc,
Matri dedisti. mitte genitoris manum,
Animosa virgo: [42] funus extendis meum,
Longasque [41] vivi ducis [42] exequias patris.
Aliquando terra corpus invisum tege.
Peccas [43] honesta mente: pietatem vocas,
Patrem insepultum trahere. qui cogit mori
Nolentem [44] in æquo est, quique properantem impedit.
Occidere est, vetare cupientem mori.
Nec tamen in æquo est. [45] alterum gravius reor,
Malo imperari, quam eripi mortem mihi.
Desiste cœpto, virgo. jus vitæ ac necis
Meæ penes me est. [46] regna deserui libens,
Regnum [47] mei retineo. si fida es comes,
Ensem parenti trade; sed [48] notum nece
Ensem paterna. tradis? an gnati tenent
Cum regno & illum; faciet, ubicunque est, scelus.
Ibi sit. relinquo. gnatus hunc habeat meus,
Sed uterque. flammas potius, & vastum aggerem
Compone. in altos ipse me immittam rogos.
Erectam ad ignes funebrem adscendam struem,
Pectusque solvam durum, & in cineres dabo
Hoc quidquid in me vivit. ubi sævum est mare,
Duc; ubi sit altis prærutum saxis jugum,
[49] Vbi torta rapidus ducat Ismenos vada;
Duc, ubi feræ sint, ubi fretum, ubi præceps locus,
Si dux es. illuc ire morituro placet,
Vbi sedet alta rupe semifero dolos

38 Quod facit illa, matrem meam remorando.
39 Omnia præpostera habent; & quod omnium maxime naturæ contrarium est, ego ipse quoque pius ero, ut miserior sim & nocentior.
40 Phœbus. Sol.
41 Erui oculos expiaturus scelus in matrem, quæ oculis placebat meis.
42 Qui jamdudum mortuus sum. *Ille enim aie nocens moritur quo peccat.*
43 Dum pia & officiosa esse vis.
44 Æque peccat. *Invitum qui servat idem facit occidenti.*
45 Vt nolentem cogat quis vivere.
46 Thebana, externa, aliorum.
47 Animi & voluntatis meæ.
45 Quo patrem Lajum occidi. 49 Ianus Gruterus leg. *ubi torva rapidus ducat Ismenos vada.* Et vult authorem heic per figuram tribuere vadis, quod debebat Ismeno, eleganterque *torvus Ismenus ducat rapida vada*, cum pingantur fluvii fronte taurina; quæ solenniter torva. Ismenus est fluvius Bœotiæ.

[50] Sphinx ore nectens. dirige huc gressus pedum,
Heic siste patrem. dira ne sedes vacet.
Monstrum repone majus. hoc saxum insidens
Obscura nostræ verba fortunæ loquar,
Quæ nemo solvat. [51] quisquis Assyrio loca
Possessa regi [52] scindis, [[53] & Cadmi nemus
[54] Serpente notum, sacra quo [55] Dirce latet,
Supplex ad aras quisquis [56] Euroten bibis;
Spartenque [57] fratre nobilem [57] gemino colis;
Quicumque [58] Elin, [59] Parnason,] & Bœotios
Colonus agros uberis tondes soli;
Adverte mentem: [60] sæva Thebarum lues
Luctifica cæcis verba committens modis,
Quid simile posuit? quid tam inextricabile?
[61] Avi gener, patrisque rivalis sui,
Frater suorum liberûm, & fratrum parens;
Uno avia partu liberos peperit viro,
Ac sibi nepotes. monstra quis tanta explicet?
Ego ipse, victæ spolia qui Sphingis tuli,
Hærebo, fati tardus interpres mei.
Quid perdis ultra verba? quid pectus ferum
Mollire tentas precibus? hoc animo sedet,
Effundere hanc cum morte luctantem diu
Animam, & tenebras petere. nam sceleri hæc meo
Parum alta [62] nox est. [63] Tartaro condi juvat,

50 Monstrum facie virginis, corpore volucris, pedibus leonis, quod in monte Sphincio prope Thebas residens viatoribus terror erat, nec habiturum finem, priusquam ænigma ab eo propositum quis solvisset. Scilicet quodnam animal mane quadrupes, meridie bipes, vesperi tripes esset. Quod Oedipus tandem de hominis infantia, juventute, senio interpretatus Sphingi perniciem, ubi Iocastam cum imperio Thebano præmium (Iocastæ fratre Creonte proponente) tulit, trifaria autem Sphingis fabula: vel monstrum fuisse ex dicta fabula, vel maritimam fuisse manum, quæ cum duce effera quadam muliere Bœotiæ montem occupasset, ab Oedipo delata est? vel denique notham fuisse filiam Laji edoctam à patre oraculum de successione filiorum, quod ubi Oedipus solvisset illa rejecta Oedipo regnum debitum traditum. 51 Quatuor hos versus tanquam νοθεύοντας ejicit Ios. Scaliger legitque *Possessa regi scinditis & Bœotios colonus, &c.* D. Heinsius tanquam corruptos sic emendat *Sacra quod Dirce lavat Supplex ad aras; quisquis Euroten bibis, Spartamque fratre nobilem gemino colis, Quique Elin & Parnasson.* Sed vide sis Clariss. Iani Rutgersii Var. lect. 3. l. 2. ubi contra quam sentit Scaliger, assertum erat versus istos doctissim. Rutgersius, legitimaque ratione pro legitimis adstruat. 52 Cadmo ex Assyria advenæ misso qua situm sororem Europam ab Agenore patre, Phœnicum rege. 53 Arando secas. 54 Herc. Fu. ℣. 392. 55 Dircen Lycus rex Thebarum Antiona repudiata duxit, quæ Antiopiam à Iove in Satyrum converso gravidam in vincula conjecit, quibus illa commiseratione exuta in Cithæronem contugit ubi Amphiona & Zethum peperit, qui adulti Lycum interfecerunt & Dircen taurorum caudis alligatam per sentes raptarunt, quæ tandem in fontem conversa est. 56 Flu. prope Lacedæmona. 57 Castore & Polluce. 58 Urbem Arcadiæ. 59 Montem Phocidos. 60 An Sphinx ipsa tam obscurum ænigma proposuit quam hoc meum est. 61 Hæc Oedipi naptiis competunt, *avus tamen auctor patris mortui rivalis.* 62 Oculorum erutorum. 63 Hippol. ℣. 841.

Et

Et si quid ultra Tartarum est. tandem libet,
Quod [64] *olim oportet. morte prohiberi haud queo.*
Ferrum negabis? noxias lapso vias
Cludes? & arctis colla laqueis inseri
Prohibebis? herbas, quæ ferunt lethum, auferes?
Quid ista tandem cura proficiet tua?
Vbique mors est. *optime hoc cavit Deus.*
Eripere vitam nemo non homini potest;
At nemo mortem. [65] mille ad hanc aditus patent.
Nil quæro. dextra noster & nuda solet
Bene animus uti. dextra nunc toto impetu,
Toto dolore, viribus totis veni.
[66] *Non destino* [63] *unum vulneri nostro locum:*
Totus nocens sum. qua voles, mortem exige.
Effringe corpus corque tot scelerum capax
Evelle. totos viscerum nuda sinus.
Fractum incitatis ictibus guttur sonet;
Laceræve fixis unguibus venæ fluant.
Aut dirige iras, quo soles: hæc vulnera
Rescissa multo sanguine ac tabe irriga.
Hac extrahe animam, duram, inexpugnabilem.
Et tu, parens, ubicunque pœnarum arbiter
Adstas mearum (non ego hoc tantum scelus
Ulla expiari credidi pœna satis
Vnquam, nec ista morte contentus fui,
Nec me redemi parte: [67] *membratim tibi*
Volui perire) debitum tandem exige:
Nunc solvo pœnas; [69] *tunc tibi inferias dedi:*
Ades, atque inertem dexteram introrsus preme,
Magisque merge. timida tum parvo [69] *caput*
[70] *Libavit haustu, vixque cupientes sequi*
Eduxit oculos. [71] *hæret etiam nunc mihi*
[72] *Ille animus, hæret; cum recusantem manum*
Pressere vultus. [73] *audias verum, Oedipe:*
[74] *Minus eruisti lumina audacter tua,*
Quam præstitisti. nunc manum cerebro indue.

64 Infra ℣. 258.
65 Patent undique ad libertatem à necessita e vivendi viæ multæ, breves, faciles, inedia, capitis in parietem illisio, spiritus retentio, &c. Notum est illud Martial. epigr. de Bruti Porcia.
66 Vt in oculis eruendis.
67 Paulatim per membrorum aliorum post alia amissionem.
68 Oculorum sanguinis libamen, veluti inferias umbræ tuæ, sunt autem *inferiæ* sacra quæ Diis manibus *inferuntur*, unde & nomen iis inditum, ad placandas sc. defunctorum animas tumulis superfusa. Græcis χοαί, infundebant autem lac, mel, aquam, vinum, oleum. *Inferimus tepida spumantia cymbia lacte*, quin & flores spargebant. vide Troad. 374.
69 Oculos è capite. 70 Thyest. ℣. 981. 71 Nec fortiter peragit institutum. 72 Qui erat mihi timide oculos eruenti. 73 Quod si verum dicam, animo non satis magno oculos evulsi mihi. 74 Dan. Heinsius sic distinguit: *Minus eruisti lumina audacter tua, Quam præstitisti, nunc manum cerebro indue.* Hactenus commodasti manum tantum ipse tibi. — Nunc ea utere.

Hac parte mortem perage: qua [75] *cœpisti mori.*
AN. *Pauca, ô parens magnanime, miserandæ precor*
Ut verba gnatæ mente placata audias.
Non te ut reducam veteris ad [76] *specimen domus,*
Habitumque regni [77] *flore pollentem inclyto,*
Peto; ast ut iras, [78] *tempore aut ipsa mora*
Fractas, remisso pectore ac placido feras.
Et hoc decebat roboris tanti virum,
Non esse sub dolore: nec victum malis
[79] *Dare terga.* [80] non est, *ut putas*, virtus, *pater*,
Timere vitam, sed malis ingentibus
Obstare, nec se vertere, ac retro dare.
[81] Qui fata proculcavit, ac vitæ bona
Projecit, atque abcidit, & casus suos
Oneravit; [82] ipsi, ceu deo, nullo est opus
[83] Quare ipse mortem cupiat, aut quare petat.
Utrumque timidi est velle. [84] contempsit mori,
Qui non cupiscit. [85] cujus haud ultra mala
Exire possunt, in loco tuto est situs.
Quis jam Deorum (velle fac) quidquam potest
Malis tuis adjicere? jam nec tu potes,
Nisi hoc, ut esse te putes dignum nece.
Non es; nec ulla pectus hoc culpa attigit.
Et hoc magis te, genitor, insontem voca,
Quod [86] *innocens es, Diis quoque invitis. quid est*
Quod te efferarit; quod novos suffixerit
Stimulos dolori? quid te ad infernas agit
Sedes? quid ex his pellit? [87] *ut careas die?*
Cares. [88] *ut altis nobilem muris domum,*
Patriamque fugias? patria tibi vivo periit.
Gnatos fugis, matremque? ab aspectu omnium
Fortuna te summovit: & quidquid potest
Auferre cuiquam mors, tibi hoc vita abstulit.
Regni tumultus turba fortunæ prior

75 Pro cœpisti, Alii leg. *Qua cœpi mori.* Sed quia semel veluti alium alloquitur Oedipus; minus placet. 76 Decus insigne. 77 Inclyte florentem. 78 Quod etiam sæpe imbecillis animi est medicina. 79 Metaph. ab ignavis militibus cedere, fugere. 80 *Mori enim fugientem paupertatem vel amorem non est fortitudinis sed ignaviæ.* 81 Qui mortem spernit, qui res prosperas abjecit, adversas perferendas suscepit; ille sane mortem & vitam ex æquo habet, & quærenti cur, cum mors à vita nihil differat, non moriatur: respondebit cum Thalete; ob hoc ipsum, quia nihil differt. 82 Ipse nulla re indiget, tanquam Deus, ἀνενδεής est. Al. leg. *ceu video.* Dan. Heinsius vero novam inducit lectionem: *ipsi jactura nulla est opus, &c.* 83 Cur ipse *cupiat.* i. optet ut mors ultro veniat, aut *petat.* i. vi illam sibi inferat: ut Virgilius. *Pulchramque petunt per vulnera mortem.* Ios. Scaliger hunc ℣. interrogatorie legit. 84 Non vult mori qui optat. hic mortis fructus est, optare desinere. 85 Deinde cujus miseriæ non possunt majores fieri, non est cur morte illas fugere velit. 86 Per ignorantiam, neque enim nocens est qui sponte non est nocens. 87 An ut luce careas? jam cares, à te ipso excæcatus. 88 An ut patriam fugias? jam es in ea nec es, vivum cadaver.

Ab-

Abscessit ante [89] *justa. quem, genitor, fugis?*
OED. *Me fugio; fugio conscium scelerum omnium*
Pectus, [90] *manumq; hanc fugio, & hoc cœlū, & deos;*
Et dira fugio scelera, quæ feci. [91] *nocens*
Ego hoc solum, frugifera quo surgit Ceres,
Premo? has ego auras ore pestifero traho?
Ego laticis haustu satior? aut ullo fruor
[92] *Almæ parentis munere? ego* [93] *castam manum*
Nefandus, incestificus, execrabilis
Attrecto? ego ullos aure concipio sonos,
Per quos [94] *parentis nomen, aut* [94] *gnati audiam?*
Vtinam quidem rescindere has quirem [95] *vias,*
Manibusque adactis omne, quo voces meant,
Aditusque verbis tramite angusto patet,
Eruere possem, gnata: jam sensum tui,
Quæ [96] *pars meorum es criminum, infœlix pater*
Fugissem. inhæret ac recrudescit nefas
Subinde; & aures ingerunt quidquid mihi
Negastis oculi. cur caput tenebris grave
Non mitto ad umbras Ditis æternas? quid heic
[97] *Manes meos detineo? quid terram gravo?*
Mistusque superis erro? quid restat mali?
Regnum, parentes, liberi, [98] *virtus quoque,*
Et [99] *ingenii solertis eximium decus*
Periere. cuncta sors mihi infesta abstulit.
Lacrymæ supererant. [1] *has quoque eripuit mihi.*
Absiste. nullas animus admittit preces,
Novamque pœnam sceleribus quærit parem.
Et esse par quæ poterit? [2] *infanti quoque*
Decreta mors est. fata quis tam tristia
Sortitus unquam? videram nondum diem,
Vterique nondum solveram clusi moras;
Et jam timebar. [3] *protinus quosdam editos*

89 Funus, exequias, id est, ante mortem. tibi vivo.
90 Quæ patrem occidit.
91 Rectissime ita distinguit Clariss. Scriverius. cum prius corrupte conciperetur.
92 Terræ, quæ fructibus suis omnes alit.
93 Tuam.
94 Vtrumque nomen mihi horrendum; *parentis*, qui liberos susceperim ex matre; *gnati*, qui patrem occiderim.
95 Sensorii auditus meatus, & organa, sive nervus sit cum tympano, sive myrinx, sive aer innatus.
96 Ex incestu meo nata.
97 Animam meam jamdudum inferis debitam.
98 Fortitudo mea quæ veteribus sola virtus dicebatur, ἀνδρεία ab ἀνήρ, ut virtus à viro.
99 Quo Sphyngis ænigma solvi.
1 Erutis oculis. an & cum his lacrymas?
2 Pater meus Lajus ab oraculo præmonitus fore ut manu filii periret, me ut primum natus sum feris exponendum servo tradidit. is me perforatis plantis ad arborem suspendit, ubi à pastore Polybi Corinthiorum regis Phorbante inventus servatusque Meropæ reginæ donatus sum, quæ me pro suo habuit. ego autem ubi idem consulto oraculo accepissem, Corintho profugiens, ne deputativum patrem Polybum aliquando interficerem, Phocidem adveni, ubi in trivio de via contendens patrem inscius interfeci. Oedip. 280. & 782.
3 Quamprimum editi sunt, perimuntur aliqui; ego nondum natus morti addictus sum.

Nox occupavit, & nova luci abstulit.
Mors me antecessit. [4] *aliquis intra viscera*
Materna lethum præcocis fati tulit:
Sed numquid & peccavit? abstrusum, abditum,
[5] *Dubiumque an essem, sceleris infandi reum*
Deus egit. illo teste damnavit parens,
Calidoque teneros [6] *transtulit* [7] *ferro pedes,*
Et in alta nemora pabulum misit feris,
Avibus & avidis, quas Cithæron noxius
[8] *Cruore sæpe* [8] *regio attractas alit.*
Sed quem [9] *Deus damnavit, abjecit pater,*
Mors quoque refugit. præstiti [10] *Delphis fidem.*
Genitorem adortus impia stravi nece.
[11] *Hoc alta pietas redimet? occidi patrem,*
Sed matrem amavi. proloqui [12] *hymenæum pudet,*
[13] *Tedasque nostras.* [14] *has quoque invitum pati*
Te coge [14] *pœnas. facinus ignotum, efferum,*
Inusitatum effare, quod populi horreant,
Quod esse factum nulla non ætas neget,
Quod [15] *patricidam pudeat. in patrios toros*
Tuli paterno sanguine aspersas manus;
Scelerisque precium majus accepi scelus.
Leve est paternum facinus. in thalamos meos
Deducta mater, ne parum scelerum foret,
[16] *Fecunda. nullum crimen hoc majus potest*
Natura ferre. si quod etiamnum est tamen;
[17] *Qui facere possent, dedimus. abjeci necis*
Pretium paternæ sceptrum, & hoc iterum manus
Armavit alias. optime [18] *regni mei*
Fatum ipse novi: nemo sine [19] *sacro feret*
Illud cruore. magna præsagit mala
Paternus animus. jacta jam sunt semina
Cladis futuræ. spernitur [20] *pacti fides.*
[21] *Hic occupato cedere imperio negat:*

4 Alii in utero moriuntur, an forte quia peccaturi, ut ego?
5 Embryonem.
6 Alii, *transsulit*.
7 Gladio, seu subula.
8 Vt Actæonis & Penthei.
9 Apollo edito oraculo.
10 Oraculo Delphico.
11 Ironice.
12 Nuptias ἀπὸ τῆς ὑμῆς ὑμέν τὸν νυμφίον καὶ τὴν νύμφην. *sed* à membranula illa quæ virginibus in primo Veneris aditu rumpitur. *alii* ad historiam de Hymenæo quodam Argivo referunt, & ab ejus (quod virginibus Atticis à Pelasgis raptis præstiterat) subsidio institutum ferunt hymnum qui Hymenæus dicitur, qualis Romanis Thalassio. 13 Faces quinque, in nuptiis adhibitas, ut & in sacris, e teda arbore de larium genere, e qua succus pice liquidior. *Angl. Tarre.* Vide infra ℣. 507. 14 Vt audias quod meminisse horret. 15 Emphatice. 16 Quatuor enim Oedipo peperit liberos: mascul. Eteoclem, Polynicem: fœmin. Antigonen, Ismenen. 17 Filios, qui scientes peccare velint. 18 Herc. Fu. ℣. 355. 19 Execrando, impie fuso. 20 Vt alternis annis regnarent. 21 Eteocles, sup. ℣. 56.

Ius

Ius[22] *ille, & isti*[23] *fœderis testes Deos*
Invocat, & Argos exul, atque urbes movet
Grajas in arma, non levis fessis venit
Ruina Thebis. tela, flamma, vulnera
Instant, & istis si quod est majus malum;
Ut esse genitos nemo non ex me sciat.
AN. *Si nulla, genitor, causa vivendi tibi est,*
Hæc una abunde est, ut pater gnatos regas
Graviter furentes. tu impii belli minas
Avertere unus, tuque vecordes potes
Inhibere juvenes, civibus pacem dare,
Patriæ quietem,[24] *fœderi læso fidem.*
Vitam tibi ipse si negas,[25] *multis negas.*
OED. *Illis parentis ullus aut æqui est amor,*
Avidis cruoris, imperii, armorum, doli,
Diris, scelestis; breviter ut dicam,[26] *meis?*
Certant in omne facinus, & pensi nihil
Ducunt, ubi illos ira præcipites agat,
Nefasque nullum, per nefas nati, putant.
Non patris illos tangit afflicti pudor,
Non patriæ regno pectus attonitum furit.
Scio quo ferantur, quanta moliri parent:
Ideoque lethi quæro maturi viam,
Morique propero, dum in domo nemo est mea
Nocentior me. gnata, quid genubus meis
Fles advoluta? quid prece indomitum domas?
[27] *Unum hoc habet fortuna, quo possim capi,*
Invictus aliis. sola tu affectus potes
Mollire duros, sola pietatem in domo
Docere nostra. nil grave aut miserum est mihi;
Quod te sciam voluisse. tu tantum impera.
Hic Oedipus[28] *Ægæa tranabit freta.*
Iubente te; flammasque, quas[29] *Siculo vomit*
De monte tellus igneos volvens globos,
Excipiet ore; seque[30] *serpenti offeret,*
Quæ sæva furto nemoris Herculeo furit;

22 Polynices ℣. 58.
23 Fœdus icere, ferire, percutere dicitur à cæso porco, ut *Livio*; porca, ut *Virgilio & Suetonio*: *sed & Cic. 2. de legib. Porco fœmina piaculum dare dixit.* In sacris vero plus valere fœminas victimas observatum est. In fœdere itaque Fœcialis sive sacerdos porcum silice feriens dicebat, Iupiter sic populum qui fœdus non servarit, ferito, ut ego hunc porcum ferio, tantoque magis ferito, quanto magis potens pollensque est, *& à porco forte & crudeliter cæso Servius fœdus dici vult.*
24 Modo ℣. 280.
25 In bello perituris illo, quod tu vivendo inhibere poteris.
26 Emphatice. Impiis, utpote ex incestu genitis.
27 Te tuas preces, tuam pietatem.
28 Mare Europam ab Asia disterminans, ab Ægæo, Thesei patre: alii, à scopulo, qui αἰγὸς, id est, capræ speciem præfert.
29 Ætna. ℣. 80. Herc. Fu.
30 Draconi vigili, qui furit sævus propter aurea mala ab Hercule surrepta. ℣. 237. Herc. Fu.

Iubente te [31] *præbebit alitibus jecur;*
Iubente [32] *vivet.* ——

31 Ut Tityus Herc. Fu. 755.
32 emphaticè. quod omni cruciatu majus. extremum enim malorum illi vita.

ACTUS SECUNDUS.

NUNCIUS. OEDIPUS. ANTIGONE.

Nuncius à Thebanis missus Oedipum obsecrat ut rediens componat filios, abnuit Oedipus, & in sylvas se recipiens filiis diras imprecatur.

1 —— NUN. *Regia stirpe edite,*
Thebæ [2] *paventes arma fraterna invocant,*
Rogantque tectis arceas patriis faces.
Non sunt minæ. jam propius accessit malum.
Nam [3] *regna repetens frater &* [3] *pactis vices,*
In bella cunctos Græcia populos agit,
[4] *Septena muros castra Thebanos premunt.*
Succurre; probibe pariter & bellum & nefas.
OED. [5] *Ego ille sum, qui scelera committi vetem,*
Et abstinere sanguine à caro manus
Doceam? magister juris & amoris pii
Ego sum? meorum exempla facinorum appetunt.
Me nunc sequuntur. laudo & agnosco libens.
Exhortor, aliquid ut [6] *patre hoc dignum gerant.*
Agite ô propago [7] *clara, generosam indolem*
Probate factis; gloriam ac laudes meas
Superate: & aliquid facite, propter quod patrem
Adhuc juvet vixisse. facietis, scio.
Sic estis orti. scelere defungi haud levi,
Haud usitato, tanta nobilitas potest.
Ferte arma. facibus petite [8] *penetrales deos,*
Frugemque flamma metite natalis soli.
Miscete cuncta. rapite in exitium omnia.

1 Hoc hemistichium, ut cohæreat cum præcedenti, quod in fine Actus primi, replet ex veteri libro Lipsius. sic, *Exemplum in ingens, regia stirpe edite.* Ego utque temere omni vetustæ aut scriptæ lectioni fidendum puto, & vix est ut à Seneca sic positum dicam. Nam valde inamœnus fit sonus particulæ iu repetitæ. Præterea, & si fatetur ipse Oedipus appetere exempla suorum facinorum in suis natis; non propterea id nuncius dixerit, aut cum malo omine Regem suum salutaverit. 2 Paventes bella, te tuamque opem invocant. 3 Sup. ỷ. 282, & ỷ. 58. 4 Castra septem ducum, qui Adrastus, Tydeus, Polynices, Capaneus, Hippomedon, Amphiaraus, Parthenopæus. qui singuli singulas portas Thebarum obsedere. 5 Imo vero scelestus cum sim Diisque iratis genitus, qui potius jubeam & doceam. Sui itaque detestatione & stirpis odio diras natis imprecatur. 6 *Emphaticè.* me parricidâ, incesto. 7 Certe mea, vel Ironice, ut & sequentia. 8 Penates. Thyest. 773.

Dejicite

Dejicite passim mœnia, in planum date.
Templis Deos obruite, maculatos [9] lares
Conflate. ab imo tota considat domus.
Urbs concremetur. primus a thalamis meis
Incipiat ignis. AN. *Mitte violentum impetum*
Doloris, ac te publica exorent mala ,
Auctorque placidæ liberis pacis veni.
OED. *Vides modestæ deditum menti senem?*
[10] Placidæque amantem pacis ad partes vocas?
Tumet animus irâ, fervet immensum dolor ,
Majusque, quam quod casus & juvenum furor
Conatur, aliquid cupio. non satis est adhuc
Civile bellum. frater in fratrem ruat.
Nec hoc sat est. quod debet, ut fiat nefas
De more nostro, [11] quod meos deceat [12] toros;
Date arma patri, nemo me ex his eruat
Silvis: latebo rupis exesæ cavo.
Aut sepe densâ corpus abstrusum tegam.
Hinc [13] aucupabor verba rumoris vagi ,
Et sæva fratrum bella, quod possum, audiam.

9 Imagines Deorum domesticorum aureas, argenteas, æreas-ve incendiis conflate.

10 Me ne invitas ad sedandas partium iras, ac si essem pacificus? Frustra. Tumet enim animus ira.

11 Immane & inauditum.

12 Quo probent se ex me genitos.

13 Captabo.

ACTUS TERTIUS.

* ἀκέφαλος *

IOCASTA. ANTIGONE. NUNCIUS.

Iocasta audito in procinctu stare utramque aciem propere fertur, filios (si fieri poßit) in gratiam reductura.

IO. *Felix [1] Agave, [2] facinus horrendum, manu*
Qua fecerat, gestavit; & spolium tulit
Cruenta nati [3] Mænas [4] in partes dati.
Fecit scelus [5] sed misera non ultra suum
Scelus hoc cucurrit. hoc leve est, quod sum nocens;
Feci [6] nocentes. hoc quoque etiam leve est;
Peperi nocentes. deerat ærumnis meis,
Ut & [7] hostem amarem. Bruma ter posuit nives,

* Multa desunt in fine præcedentis Actus. Deest etiam hujus Actus tertii principium.

1 Sup. ℣.17.

2 Thyrso affixum caput Penthei.

3 Bacchis, à μαίνεσθαι, furere.

4 Discerpti.

5 Sed illa non ulterius progressa in alia incidit scelera, ut ego.

6 Lipsius *nocentem* reponit quia de Oedipode solo sermo est. sed & aliàs scelus indignanter adaugens pluralem pro singulari ponit Herc. Fu. 285. Quin & Sophocl. Πατέρας de unico Oedip. & Μητέρας de Iocasta sola dixit, vel, feci nocentes me & Oedipum.

7 Polynici enim jus suum armis repetenti faveo.

Et [8] tertia jam falce decubuit Ceres,
Vt exul errat gnatus, & patria caret,
[9] Profugusque regum auxilia Grajorum rogat.
Gener est Adrasti, cujus imperio mare,
Quod cingit Isthmon, regitur. hic gentes suas,
[9] Septemque secum regna ad auxilium trahit
Generi. quid optem, quidve decernam, haud scio.
Regnum reposcit. causa repetentis bona est;
Mala, [10] sic petentis, vota quæ faciam parens?
Vtrumque natum video. nil possum pie
Pietate salva facere. quodcunque alteri
Optabo nato, fiet alterius malo.
Sed utrumque quamvis diligam affectu pari;
Quo causa melior sorsque deterior trahit,
Inclinat animus, [11] semper infirmo favens.
Miseros magis fortuna conciliat suis.
NVN. *Regina, dum tu flebiles questus cies,*
Terisque tempus, tota nudatis stetit
Acies in armis. [12] æra jam bellum cient,
[13] Aquilaque pugnam signifer mota vocat.
Septena reges bella dispositi parant.
Animo pari [14] Cadmea progenies subit.
Cursu citato miles hinc illinc ruit.
Vide, ut [15] atra nubes pulvere abscondat diem,
Fumoque similes campus in cœlum erigat
Nebulas, equestri fracta quas tellus pede
Submittit: &, si vera metuentes vident,
Infesta fulgent signa; subrectis adest
[16] Frons prima telis: [17] aurea clarum nota
Nomen ducum vexilla præscriptum ferunt.
I, redde amorem fratribus, pacem omnibus;
Et impia arma matris opposita impedi.
ANT. *Perge, ô [18] parens, & concita celerem gradum;*
Compesce tela, fratribus ferrum excute.

8 Hic Euripidem sequutus inducit Iocastam tertio post anno quam incestum agnovit viventem: cum in Oedipo, agnito facinore statim sibi mortem consciscat.
9 Sup. ỷ. 53. & 326.
10 Contra patriam arma externa inferentis.
11 Supra ỷ. 370.
12 Tubæ.
13 Romano more vexillum primum Aquilam vocat Poëta. forte & Græci habuerunt. nam & Persæ; à quibus Romani aquilæ usum sumpsere.
14 Thebani à Cadmo orti.
15 Pulveris ab equitatu excitati.
16 Acies instructa.
17 Aureis characteribus. Non enim solum ducum nomina aureis literis ferebant in vexillis, sed & signo cum minis insertis.
18 Quam parens cum sis, discordes revereantur filii. Alii tribuunt hæc *Nuncio*, non enim, ut ajunt, verisimile est, ut hæc jam Thebis dicat Antigone, quæ nec prece, nec vi à patre avelli poterat, qui in Cithæronis sylva. Sed minus recte. Sunt enim verba minus decora, magisque pathetica, quam ut conveniant nuncio. Ne autem miremur filiam deseruisse patrem, ut succurreret fratribus: sic requirit pietas, & jam morti renunciarat Oedipus: unde est supra ỷ. 319. *Iubente vives.* Item ỷ. 361. *Hinc aucupabor, &c.*

19 Nu-

[19] *Nudum inter enses* [20] *pectus infestos tene.*
Aut solve bellum, mater, [20] *aut prima excipe.*
IO. *Ibo, ibo, & armis obvium opponam caput.*
Stabo inter arma. [21] *petere qui fratrem volet,*
[21] *Petat ante matrem. tela, qui fuerit pius,*
Rogante ponat matre: qui non est pius,
Incipiat à me, fervidos juvenes anus
Tenebo. nullum [22] *teste me fiet nefas.*
Aut si quod & me teste committi potest,
[23] *Non fiet unum.* ANT. [24] *Signa collatis micant*
Vicina signis: clamor hostilis fremit;
Scelus in propinquo est: occupa, mater, preces.
Et ecce motos fletibus credas meis;
Sic agmen armis segne compositis venit.
Procedit acies tarda, sed properant duces.
IO. *Quis me procella turbine insana vehens*
Volucer per auras ventus æthereas aget?
Quæ [25] *Sphinx, vel* [26] *atra nube subtexens diem*
[27] *Stymphalis, avidis præpetem pennis feret?*
Aut quæ per altas aëris rapiet vias
Harpyia, [28] *sævi regis observans famem,*
Et inter acies projiciet raptam duas?
NVN. *Vadit furenti similis, aut etiam furit;*
[29] *Sagitta qualis Parthica velox manu*
Excussa fertur; qualis insano ratis
[30] *Premente vento rapitur; aut qualis cadit*
[31] *Delapsa cœlo stella, cum* [32] *stringens polum*
Rectam citatis ignibus rumpit viam;
Attonita cursu fugit, & [33] *binas statim*
Diduxit acies. victa materna prece
Hæsere bella, jamque in alternam necem
Illinc & hinc miscere cupientes manum,
Vibrata dextra tela suspensa tenent.
Paci favetur. [34] *omnium ferrum latet*
Cessatque. [35] *telum vibrat in fratrum manu.*
Laniata canas mater ostendit comas;
Rogat abnuentes: irrigat fletu genas
Negare matri, qui diu dubitet, potest.

19 Quod nutritionis illos admoneat. ỷ. 447. inf.
20 Aut primum belli ictum excipe.
21 Ferro.
22 Me vidente.
23 Nam & ipsa una peribo.
24 Quæ tria. *Muta* ut vexilla, *vocalia* quæ voce humana: *semivocalia* quæ classico, tuba, buccina dantur.
25 Sup. ỷ. 120.
26 Solem obscurans alis expassis. Herc. Fu. 1182.
27 Herc. Fu. ỷ. 243.
28 Phinei. ỷ. 153. Thyest.
29 Thyest. ỷ. 383.
30 Vrgente à puppi, secundo vento.
31 *De cælo lapsa sereno, Quæ si non cecidit potuit cecidisse videri.* Est autem exhalatio superius inflammata deorsum decurrens ut cadere videatur.
32 Aera dividens.

33 Inter utramque aciem consistit. 34 In vaginas reconditi gladii non vibrantur. 35 Solum tela micant in fratrum manibus, *Sunt qui legunt, Cessatque telum vibratum fratrum manu*, sensu quidem approbando sed contra quartæ sedis modum.

ACTVS

ACTVS QVARTVS.

IOCASTA. POLYNICES.

Iocasta utrumque filium seriò precatur, ut simultate posita in gratiam & amorem redire velint. Polynices impie respondet.

IN me arma & ignes vertite. in me omnis ruat
Vnam juventus; quaque [1] ab Inachio venit
Animosa muro; quaque Thebana ferox
Descendit arce. civis atque hostis simul
Hunc petite ventrem, qui dedit [2] fratres viro.
Mea membra passim spargite, ac divellite:
Ego utrumque peperi. [3] ponitis ferrum ocyus
Ac dico, & ex aquo mihi dextras datis?
Date, dum [4] pia sunt. [5] error invitos adhuc
Fecit nocentes. [5] omne Fortunæ fuit
Peccantis in nos crimen. hoc primum nefas
Inter scientes geritur. in vestra manu est,
Vtrum velitis. sancta si pietas placet,
[6] Donate matrem pace. [7] si placuit scelus,
Majus paratum est; media se opponit parens.
Proinde bellum tollite, aut [8] belli moram.
Sollicita cui nunc mater alterna prece
Verba admovebo? misera quem amplectar prius?
In utramque partem ducor affectu pari.
[9] Hic adsunt. sed [10] pacta si fratrum valent,
[11] Nunc alter aberit. ergo jam nunquam duos,
Nisi [12] sic, videbo? junge complexus prior
Tu, tot labores totque perpessus mala,
Longo parentem fessus exilio vides.
Accede propius. clude vagina impium
Ensem; & trementem jamque [13] cupientem excuti
Hastam solo defige. maternum tuo
[14] Coire pectus pectori clypeus vetat.
Hunc quoque repone. [15] vinculo frontem exue,
[16] Tegimenque capitis triste belligeri leva,
Et ora matri redde. [17] quo vultus refers,

1 Ab Argis. Inacho quondam regnatis.
2 Natos eosdem & fratres Oedipo.
3 An deponitis arma dicto citius?
4 Nec fraterna cæde pollutæ.
5 Quæ hactenus peccata sunt vel à me vel à patre vestro de origine vestra, fortunæ diræ imputanda sunt, adeoque ignorantia excusanda: vos primum scientes peccatis, an etjam volentes in vestra est potestate.
6 Legitur, & *Donate matri pacem*, melius; nisi repugnaret lex carminis.
7 Si pergitis, & frater in fratrem ruit, non ea meta sceleri: majus superest: quia primum interficienda ego mater. Peti neuter vestrum nisi per me potest, quæ me objicio mediam. 8 Me moram belli mediam. 9 Polynices. 10 Sup. ỳ.280. 11 Eteocles. 12 Alterum per vices exulantem. 13 Vibratam. 14 Conjungi. 15 Galeæ. 16 Galeam. 17 Quo respicis aut vultum torques, ac si fratrem timeres?

Acieque pavida fratris observas manum?
Affusa totum corpus amplexu tegam.
Tuo cruori per meum fiet via.
Quid dubius hæres? an times matris fidem?
PO. *Timeo: nihil jam jura naturæ valent.*
Post ista [18] *fratrum exempla, ne matri quidem*
Fides habenda est. IO. [19] *Redde jam capulo manum,*
Adstringe galeam, læva se clypeo ingerat;
Dum frater [20] *exarmatur, armatus mane:*
[21] *Tu pone ferrum, causa qui es ferri prior.*
Si pacis odium est, furere si bello placet,
[22] *Inducias te mater exiguas rogat,*
Ferat ut reverso post fugam nato oscula,
Vel [23] *prima, vel* [24] *suprema. dum pacem peto,*
Audite inermes: ille te, tu illum times;
Ego utrumque, sed pro utroque. quid strictum abnuis
Recondere ensem? qualibet gaude mora.
Id gerere bellum cupitis, [25] *in quo est optimum*
Vinci. vereris fratris infesti dolos?
Quoties necesse est fallere, aut falli à suis,
Patiare potius ipse, quam facias, scelus.
Sed ne verere; mater insidias & hinc
Et rursus illinc abiget. exoro, an [26] *patri*
Invideo vestro? veni, ut arcerem nefas,
An ut viderem propius? [27] *hic ferrum abdidit*
Reclivis hasta, & arma defixa incubant.
Ad te preces nunc, nate, maternas feram,
Sed ante lacrymas. teneo longo tempore
Petita votis ora. te, profugum solo
Patrio, penates [28] *regis externi tegunt:*
Te maria tot diversa, tot casus vagum
Egere: [29] *non te duxit in thalamos parens*
Comitata primos, nec sua [30] *festas manu*
Ornavit ædes, nec sua [31] *lætas faces*

18 Fraternæ perfidiæ.
19 Recipe quæ deposueras à me rogatus arma.
20 Legitur &, *est armatus.*
21 O Eteocles, qui violasti fidem pactam.
22 Exiguam saltem belli moram.
23 Post multos annos quibus eum non viderim. *vel* prima futuræ pacis pignora.
24 Perituro fortasse in hoc bello, si bellum gerere persistatis.
25 In quo melius foret occidi, quam injuriæ fratrisque cædi superesse.
26 Qui absens & cæcus est, ego autem adsum, an ut repellam an ut videam nefarium hoc bellum? infra ℣. 552.
27 Eteocles precibus meis [illegible] deposuit, & hastæ solo defixæ incubat reclivis, solet autem miles si hostis à sinistro latere appareat, in scutum se inclinare; si à dextro, in hastam. 28 Adrasti. 29 Ego non conciliavi tibi nuptias, non nuptam in thalamum duxi, nec in lecto collocavi. *quod pronubæ officium est, quæ plerumque mater.* 30 In nuptiis januæ festa fronde ramis & sertis ornari solitæ. 31 Sponsa primum ad mariti limen veniens postes laneis vittis ornabat eosque adipe suillo ungebat, unde *uxor* dicta, pronuba autem ut plurimum sponsæ mater ademptas nupturæ virginales vittas facibus (quæ quinque, pro numero partus naturali. *vel* in honorem V deorum, Iovis adulti, Iunonis adultæ. Veneris, Suadelæ, Lucinæ perferantur à pueris patrimis & matrimis apud Romanos, à sponsæ matre apud Græcos) urendas implicuit sponsamque matronalibus vittis redimibat.

Vitta

Vitta revinxit. dona non auri & graves
Gazas socer, non arva, non urbes dedit;
Dotale bellum est. hostium es factus gener,
Patria remotus, hospes alieni laris,
Externa consecutus, expulsus tuis,
Sine crimine exul. ne quid è [32] fatis tibi
Deesset paternis, [33] hoc quoque ex illis habes,
Errasse thalamis. nate [34] post multos mihi
Remisse soles; nate, sollicitæ metus
Et spes parentis; cujus aspectum Deos
Semper rogavi; cum tuus reditus mihi
[35] Tantum esset erepturus adventu tuo,
Quantum daturus; quando pro te desinam,
Dixi, timere? dixit irridens Deus,
Ipsum timebis. nempe nisi bellum foret,
Ego te carerem: nempe, si tu non fores,
Bello carerem. triste conspectus datur
*Precium tui, durumque: * sed matri placet.*
Hinc modo recedant arma, dum nullum nefas,
Mars sævus audet. hoc quoque est magnum nefas;
Tam prope fuisse. stupeo, & exsanguis tremo,
Cum stare fratres hinc & hinc video duos
Sceleris sub ictu. membra quassantur metu.
Quam pene mater majus adspexi nefas,
Quem quod miser videre non potuit pater!
Licet timore facinoris tanti vacem,
Videamque jam nil tale, sum infelix tamen,
Quod pene vidi. per [37] decem [38] mensium graves
Uteri labores, perque pietate inclytas
Precor sorores, & per irati sibi
Genas parentis; scelere quas nullo nocens,
Erroris à se dira supplicia exigens,
Hausit; nefandas mœnibus patriis faces
Averte: signa bellici retro agminis
Flecte. ut recedas, magna pars sceleris tamen
Vestri peracta est. vidit hostili grege
Campos repleri patria, fulgentes procul
Armis catervas: vidit equitatu levi
Cadmea frangi prata, & [39] excelsos rotis

32 Exulare utrumque sine culpa: oraculo uxorem accipere.
33 Ut Oedipus matris erravit thalamis quos insecuta est pestis, ita tu hostilis uxoris quos comitatur bellum dotale.
34 Post multos mihi reddire dies.
35 Fratre in exilium alternum recessuro. *
37 Quibus te in utero gestavi. etsi autem de partus tempore variant, alii menses numerando *Solares* alii *Lunares*, & hos quidem vel Peragrationis vel Consecutionis ỳ. 838. Thyestis. vel denique Apparitionis: commodius tamen ad menses solares XXX dierum referunt pariendi tempus, cujus communissimus, mensis nonus; proximus mensis decimus aut septimus. de sexti mensis vitalitate disputant medicorum filii: an mensis undecimi partus sit legitimus, quærunt ICti. 38 Legitur & *mensum* ne Amphimacer versum gravet.
39 Sublimes in curribus è quibus pugnare mos veteribus erat.

Volita-

Volitare proceres ; [40] *igne flagrantes trabes*
Fumare, [41] *cineri quæ petunt nostras domos ;*
Fratresque (facinus quod novum [42] *& Thebis fuit)*
In se ruentes. totus hoc exercitus ,
Et populus omnis, & utraque hoc vidit soror ,
Genitrixque vidit : nam pater [43] *debet sibi ,*
Quod ista non spectavit. [44] *occurrat tibi*
Nunc Oedipus : quo judice, erroris quoque
Pœna petuntur. ne, precor, ferro erue
Patriam, ac penates ; neve, quas regere expetis ,
Everte Thebas. quis tenet mentem furor ?
Petendo patriam perdis. ut fiat tua ,
Vis esse [45] *nullam ? quin tuæ causæ nocet*
Ipsum hoc, quod armis vertis infestis solum ,
Segetesque [46] *adustas sternis, & totos fugam*
Edis per agros. nemo sic vastat sua.
Quæ corripi igne, quæ meti gladio jubes,
Aliena credis. rex sit è vobis uter ,
Manente regno, quærite. hæc telis petes ,
Flammisque tecta ? poteris has [47] *Amphionis*
Quassare moles ? nulla quas struxit manus ,
Stridente tardum machina ducens onus ;
Sed convocatus vocis & citharæ sono
Per se ipse turres venit in summas lapis.
Hæc saxa franges victor ? hinc spolia auferes ,
Vinctosque duces [48] *patris æquales tui ?*
Matres ab ipso conjugum raptas sinu
Sævus catena miles imposita trahet ?
Ut adulta virgo mista captivo gregi
Thebana nuribus munus Argolicis eat ?
An & ipsa palmas vincta post tergum datas
Mater triumphi præda [49] *fraterni vehar ?*
Potesne cives latus exitio datos
Videre passim ? mœnibus caris potes
Hostem admovere ? sanguine & flamma potes
Implere Thebas ? tam ferum & durum geris
Sævumque in iras pectus , & nondum imperas ?
[50] *Quid sceptra facient ? pone vesanos, precor ,*
Animi tumores, teque pietati refer.
PO. *Ut profugus errem semper ? ut patria arcear ,*
Opemque gentis hospes externæ sequar ?
Quid paterer aliud, [51] *si fefellissem fidem ,*

40 Faces incendia Thebis minitantes.
41 Ad cine-[illegible]
42 *Emphat.* & Thebis, quibus nullum fere scelus novum est.
43 Pro beneficio habet erutos à se oculos ne hæc videat.
44 Si pater etiam ignorantiæ pœnas exegerit, tu vide ne sciens volensque in scelus irruas.
45 Nullus itaque erit.
46 Aduris & sternis. alii leg. *adultas.*
47 *Dictus & Amphion Thebanæ conditor arcis Saxa movere sono testudinis.* Vid. Hercul Fu. 260, & 914.
48 Coævos patris, id est, senes.
49 De fratre acti.
50 Quid quæso facies si quando Rex fueris ?
51 Quod fecit Eteocles.

Si pejerassem? fraudis alienæ dabo
Pœnas; at ille præmium scelerum feret?
Iubes abire: matris imperio obsequor.
Da, quo revertar. regia frater mea
Habitet superbus; parva me abscondat casa?
Hanc da repulso. liceat exiguo lare
Pensare regnum. [52] *conjugi donum datus*
Arbitria thalami dura felicis feram,
Humilisque socerum lixa dominantem sequar?
[53] In servitutem cadere de regno, grave est.
IO. *Si regna quæris, nec potest sceptro manus*
Vacare sævo; multa, quæ possunt peti
In orbe toto, qualibet tellus dabit.
Hinc nota Baccho [54] *Tmolus attollit juga,*
Qua lata terris spacia frugiferis jacent.
Et qua trahens opulenta [55] *Pactolus vada*
Inundat auro rura: nec latis minus
[56] *Mæandros arvis flectit errantes aquas,*
Rapidusque campos fertiles [57] *Hebrus secat,*
Hinc grata Cereri [58] *Gargara, & dives solum*
Quod [59] *Xanthus ambit nivibus Idæis tumens:*
Hinc, qua [60] *relinquit nomen Ionii maris,*
Fauces Abydi Sestos opposita premit:
[61] *Aut, qua latus jam propior Orienti dedit,*
Tutamque crebris portubus Lyciam videt:
Hæc regna ferro quære, in hos populos ferat
Socer arma fortis: has paret sceptro tuo
Tradatque gentes. hoc adhuc regnum puta
Tenere patrem. melius exilium est tibi,
Quam reditus [62] *iste. crimine alieno exulas,*
Tuo redibis. melius istis viribus,
Nova regna nullo scelere maculata appetes.
Quin ipse frater, arma comitatus tua,
Tibi militabit. vade, & id bellum gere,
In quo pater materque pugnanti tibi
Favere possint. regna cum scelere, omnibus
Sunt exiliis graviora. nunc belli mala
Propone; dubias Martis incerti vices.
[63] *Licet omne tecum Græciæ robur trahas:*
Licet arma longe miles ac late explicet;
Fortuna belli semper ancipiti in loco est,
Quodcunque Mars decernit. exæquat duos,

52 In conjugis opulentæ domum receptus pro uxore heram habeam, imo habear & inserviam socero.
53 V. 923. Thyest.
54 Mons Lydiæ à Baccho superatus vitium & croci ferax.
55 Lydiæ fl. aureas trahens arenas.
56 V. 683. Herc. Fu.
57 Fluvius Thraciæ.
58 Montis Idæ cacumina frumento fertilia.
59 Scamander flu. Trojanus.
60 Et Hellespontus dici cœpit. in cujus faucibus Abydus à latere Asiatico opposita est Sesto à latere Europæo.
61 Aut qua orienti vicinior fluit Xanthus.
62 Per vim & nefas.
63 Exercitu & copiis licet sis numerosior & instructior, imo melior, non tamen numero, non virtuti militum semper respondet fortuna, sed anceps belli alea, & κοινὸς ἄρης impares æquat & potentioris spem impotentioris sæpe metui subjicit.

Licet

Licet impares sint, gladius: & spes & metus
Sors cæca versat. præmium incertum petis,
Certum scelus. * *Faviste fac votis Deos*
Omnes tuis: cessere, & aversi fugam
Petiere, cives clade funesta jacent.
Obtexit agros miles. Exultes licet,
Victorque fratris spolia dejecti geras;
[64] *Frangenda palma est. Quale tu id bellum putas,*
In quo exsecrandum victor admittit nefas,
Si gaudet? hunc, quem vincere infelix cupis,
Cum viceris, lugebis. infaustas, age,
Dimitte pugnas. libera patriam metu,
Luctu parentes. PO. *Sceleris & fraudis suæ*
Pœnas nefandas frater ut nullas ferat?
[65] IO. *Ne metue; pœnas, & quidem solvet graves.*
Regnabit. PO. *Hæcne est pœna?* IO. *Si dubitas,* [66] *avo*
[66] *Patrique crede.* [67] *Cadmus hoc dicet tibi,*
Cadmique proles. [68] *sceptra Thebarum fuit*
Impune nulli gerere; nec quisquam [69] *fide*
Rupta tenebat illa. jam numeres, licet,
Fratrem inter istos. PO. *Numero:* [70] *& est tanti mihi*
Cum regibus jacere. IO. [71] *Te turba exulum*
Adscribo. regna, dummodo invisus tuis.
PO. [72] *Regnare non vult, esse qui invisus timet.*
Simul ista mundi conditor posuit Deus,
Odium, atque regnum. regis, & magni, reor
Odia ista premere. multa dominantem vetat
Amor suorum. *plus in iratos licet.*
[73] Qui vult amari, languida regnet manu.
Invisa nunquam imperia retinentur diu.
IO. [74] *Præcepta melius imperii reges dabunt;*
Exilia tu dispone. PO. *Pro regno velim*
Patriam, penates, conjugem flammis dare.
Imperia precio quolibet constant bene.

64 Non tamé sincera erit tibi & integra victoria, quia non honesta.
65 Leguntur hæc & absque interpositione personæ. sic. Io. *ne metue: pœnas & quidem solvet graves: Regnabit, hæc est pœna. si dubitas, &c.*
66 Lajo & Oedipo quorum ille interfectus, hic omni ærumnarum genere accumulatus.
67 Regno pulsus & in serpentem mutatus. Herc. Fu. ℣. 392.
68 Ibi. ℣. 385.
69 Quod fecit Eteocles.
70 Et ego tanti regnum æstimo; ut vel cum his regibus rex mori velim.
71 Si hæc tua sit politice, melior eris exul quam Rex.
72 V. 352. Herc. Fu. Oed. 703.
73 Precario regnat & subditorum arbitratu qui amari vult. *Et hi duo versus in nonnullis libris Iocastæ tribuuntur.*
74 Quæcunque, inquit, à te dicta sunt, præcepta sunt regni: sed regum est, non tuum, ista edicere. Reges ergo melius præcepta regnandi dabunt, quam tu, qui exul es. Ipsi viderint quomodo disponant regna sua; tu (ut modo ℣. 652.) quomodo in exilio degas. Tam tibi præcepta exsilii quam illis imperii opus sunt.

F I N I S.

Deest & magna pars hujus Tragœdiæ; quæ intercidit.

HERCVLES OETÆVS.

DRAMATIS PERSONÆ.

HERCVLES.	DEIANIRA.
HYLLVS.	IOLE
ALCMENA.	PHILOCTETES.
CHORVS ÆTOLARVM Mulier.	CHORVS OECHALIARVM Virginum.
NVTRIX.	LICHAS, muta persona:

IOLE & CHORVS OECHALIDVM sunt προτατικὰ πρόσωπα.

ARGVMENTVM.

Deianira, indigne ferens sibi prælatam Iolen Euryti regis Oechaliæ filiam, Herculi tunicam mittit imbutam sanguine Centauri Nessi, sagitta Herculis Hydræ felle tincta vulnerati; efficacissimum credens philtrum præsentissimumque amoris remedium, quod illam monuerat moriens Nessus. Quam simul ac induisset in Cenæo Eubœæ promontorio sacrificaturus Hercules, ignem concipit virus, vestisque corpori adhærentis æstus carnem, ossa interiora absumit. Nessi fraude intellecta sibi mortem consciscit Deianira. Hercules, interfecto Licha qui munus lethale attulerat, mandat Philoctetæ (cui moriens arcum & sagittas tradit) extrui sibi in monte Oeta pyram, in qua se cum clava ac leonis pelle cremat. Alcmenæ denique matri apparet, ipsamque consolatur jam in cœlitum numerum ascriptus.

ACTVS PRIMVS.

HERCVLES.

Scena hæc prima cum choro seq. in Eubœa statuitur, ubi, *Hercules in Cenæo promontorio sacrificaturus, vota de cælo, quod rebus gestis (quas enumerat) meruisse se gloriatur, concipit.* reliquæ Tragœdiæ scena est Trachine.

1 Oriens & Occidens. *Vel* utrumque hemisphærium.

SAtor Deorum, cujus excussum manu
1 Vtraque Phœbi sentiunt fulmen domus,

Secure

Secure regna : protuli pacem tibi ,
Quacunque Nereus porrigi terras vetat.
Non est tonandum. perfidi reges jacent ,
Sævi tyranni. fregimus, quidquid fuit
Tibi fulminandum. sed mihi cœlum, parens ,
Adhuc negatur ? [2] *parui certe Iove*
Vbique dignus : [3] *teque testata est meum*
Patrem noverca. quid tamen nectis moras ?
[4] *Numquid timemur ?* [5] *numquid impositum sibi*
Non poterit Atlas ferre cum cœlo Herculem ?
Quid astra, genitor, quid negas ? [6] *mors me tibi*
Certe remisit. omne [7] *concessit malum ,*
[8] *Quod terra genuit, pontus, aer, inferi.*
Nullus per urbes errat Arcadicas [9] *leo.*
[10] *Stymphalis icta est,* [11] *Manali nulla est fera.*
Sparsit peremtus aureum [12] *serpens nemus.*
Et [13] *Hydra vires posuit. & notos Hebro*
Cruore pingues hospitum fudi [14] *greges :*
[15] *Hostisque traxi spolia* [15] *Thermodontiæ.*
Vidi [16] *regentem fata ; nec tantum redii ,*
Sed [17] *trepidus atrum Cerberum vidit dies ,*
Et ille solem. nullus [18] *Antæus Libys*
Animam resumit. [19] *cecidit ante aras suas*
Busiris. [20] *una est Geryon sparsus manu.*
[21] *Taurusque populis horridus* [22] *centum pavor.*
Quodcunque tellus genuit infestum, occidit ,
Meaque fusum est dextera. [23] *iratis deis ,*
Non licuit esse. [24] *si negat mundus feras ,*
Animum noverca, redde nunc gnato patrem ,
Vel astra forti. nec peto ut monstres iter.
Permitte tantum, genitor ; inveniam viam.
Vel si times, ne terra concipiat feras ;

2 Apparui.
3 Quin ipsa Iuno testatur me approbasse te patrem. vid. Her. Fu. ℣. 36. quo respicit. ut &
4 ad ℣. 46. Herc. Fu.
5 Numquid ego in cœlum relatus nimio pondere prægravans urgebo Atlanta cœlum humeris sustinentem ?
6 Non me detinuit infernus sed remisit ut ad te venirem.
7 Abiit, cessit. Al. legunt *omne cum cessit malum.*
8 Herc. Fu. 30.
9 Herc. Fu. 223.
10 Herc. Fu. 243.
11 Cerva. Herc Fu. 221.
12 Draco vigil custos hortorum Hesperidum. Herc. Fu. 238.
13 Herc. Fu. 240.

14 Thracios equos Diomedis. Herc. Fu. 225. 15 Amazonis, Hippolytes. Herc. Fu. 245. & 820. 16 Plutona, mortis dominum. Herc. Fu. 720. 17 Herc. Fu. 595, & 541. 18 Neptuni ex terra fil. gigas, Tingitaniæ rex hospites secum palæstra certare provocans cogensque occidit, quem Hercules cum animadvertisset lassum tactu terræ recreari pectori astrictum expirare coegit. 19 Herc. Fu. 484. 20 Mei unius, cum ipse tricorpor esset. 21 Herc. Fu. 220. & Agam. 827. 22 Cretæ, unde, vel Peloponnesi; quo, transtavit, utraque enim ἑκατόμπολις. vide Agam. 827. 23 Monstra quippe deorum ira terris immissa sustuli. 24 Si terra non alia sufficiat perferre monstra, nec tamen Iuno ira desistat placarique velit; quid obstat quo minus reddar cœlo, jure paternæ hereditatis, Iovis filius; vel ut virtutis præmium, monstrorum domitor ?

[25] Properet malum quodcunque, dum terra Herculem
Habet, videtque. nam [26] quis invadet mala?
Aut quis per urbes rursus Argolicas erit
Iunonis odio dignus? [27] in tutum meas
Laudes recepi. nulla me tellus silet.
Me sensit Vrsæ frigidum [28] Scythica genus,
Indusque [29] Phœbo subditus, [30] Cancro Libys.
Te, clare Titan, testor, occurri tibi
[31] Quacunque fulges, [32] nec meos lux prosequi
Potuit triumphos. Solis excessi [33] vices.
[34] Infraque nostras substitit metas dies.
Natura cessit. terra [35] defecit gradum.
Laxata per me [36] nox, & [37] extremum Chaos
In me cucurrit. inde ad hunc orbem redii,
Vnde retro nemo. tulimus Oceani minas,
[38] Nec ulla valuit quatere tempestas ratem,
Quacunque pressi. pars quota est, quam prosequor?
Iam vacuus æther non potest odio [39] tuæ
Sufficere [39] nuptæ; quasque devincam feras
Tellus timet concipere, nec monstra invenit.
Feræ negantur. Hercules [40] monstri loco
Iam cœpit esse. quanta nunc fregi mala,
Quot scelera nudus? quidquid immane obstitit,
Solæ manus stravere. nec juvenis feras
Timui, nec [41] infans; quidquid est jussum, leve est.
Nec ulla nobis segnis illuxit dies.
O quanta fudi monstra, quæ [42] nullus mihi
Rex imperavit! institit virtus mihi
[43] Iunone pejor. [44] sed quid impavidum genus
Fecisse prodest? non habent pacem dei.
Purgata tellus omnis, in cœlo videt
Quodcunque timuit. transtulit Iuno feras.
Ambit peremptus [45] Cancer [46] ardentem plagam,
Libyæque sidus fertur, & messes [47] alit.
[48] Annum [49] fugatæ tradit [49] Astrææ leo.

25 Properet edere.
26 Quis nisi Hercules τὰ φοβερὰ occupabit? quis se ultro periculis offeret? al. *invadet*. minus recte.
27 Non perituras laudes.
28 Reponit Ios. Scaliger. *Scythiæ*, ut sensus & ordo sit *frigidum genus Scythiæ subditum Vrsæ*. Heinsius legit *Scythica gelu*.
29 Orienti soli.
30 Cancri tropico subditus Afer.
31 In Oriente seu Occidente.
32 Neque lux tua prosequi potuit me ad Tartara penetrantem.
33 Cursus, limites per vices obeundos.
34 Itane? de suis columnis hoc gloriabundus, an de ad inferos descensu?
35 Non suppeditavit mihi ubi sisterem. alii malunt *gradu*, alii *ascendit gradum*, id est, dehiscens descensum reditumque mihi præbuit.
36 Tenebrarum regio, Tartarus. 37 Mihi objectum est Chaos. Herc. Fu. 609. Thyest. 830. 38 Herc. Fu. 320. 39 Iunoni. 40 Nullo labore domiti. 41 Herc. Fu. 213. 42 Nullus Eurystheus. Herc. Fu. 35. & infr. ỿ 1795. 43 Magis me ad ardua incitans quam Iuno. 44 Sed quid prodest genus humanum metu monstrorum liberasse, cum illa in cœlum Iuno transtulerit? 45 Thyest. 152. 46 Zonam torridam. 47 Calore maturat. 48 Sol Leone egressus intrat Virginem. 49 Thyest. 855.

At

At [50] ille jactans fervidam cœlo jubam
Austrum madentem siccat, & nimbos trahit.
Invasit omnis ecce jam cœlum fera,
Meque antecessit. victor è terris meos
Specto labores. astra portentis prius
Ferisque Iuno tribuit, ut cœlum mihi
Faciat timendum. sparserit mundum licet,
Cœlumque terris pejus, ac pejus Styge
Irata faciat; dabitur Alcidæ locus.
Si post feras, post bella, post Stygium canem
Nondum astra merui, [51] Siculus Hesperium latus
Tangat [52] Pelorus; una jam tellus erit:
Illinc fugabo maria, si jungi jubes.
[53] Committat undas Isthmus, & juncto salo
Nova ferantur Atticæ puppes via.
Mutetur orbis. [54] vallibus currat novis
[55] Ister, novasque [56] Tanais accipiat vias,
Da da tuendos, Iuppiter, saltem deos.
Illa licebit fulmen a parte auferas,
Ego quam tuebor: sive glacialem polum,
Seu me tueri fervidam partem jubes,
Hac esse superos parte [57] securos puta.
[58] Cirrhæa [59] Paan templa, & æthεream domum
Serpente caso meruit. at quoties jacet
Python in [60] Hydra? Bacchus & Perseus deis
Iam se intulere. sed quota est mundi plaga
[61] Oriens subactus? aut quota est [62] Gorgon fera?
Quis astra gnatus laudibus meruit suis
Ex te & noverca? [63] quem tuli, mundum peto.
Sed tu, comes laboris Herculei Licha,
Præfer [64] triumphos, Euryti victos lares,
Stratumque regnum: vos pecus rapite ocyus,

50 *Horrentesque jubas & fulvum cerne leonem, Hunc ubi contigerit Phœbi violentior axis, Accensa in Cancro jam tum geminabitur æstas, Tunc lymphæ tenues, tunc est tristissima tellus.*

51 Siciliam Italiæ contiguam reddam: uti olim fuit priusquam *vi pontus & undis Hesperium Siculo latus abscidit.*

52 Unum è tribus Siciliæ promontoriis quod Italiam spectat.

53 Isthmo Corinthio perfosso, Ægæum Ionio miscebo mare.

54 Alveis.

55 Thyest. 375.

56 Scythiæ fl.

57 A feris quas Iuno in cœlum transtulit.

58 Cultum oraculumque Delphicum (Oed. 269.) & cœlum meruit Apollo, interfecto uno Pythone. 59 Apollo παιὰν aut παιὰν τῆς ἀνίας. [illegible] acclamatione Latonæ in [illegible] caso Pythone. 60 Numeroso malo, & binis singulis amputatore pullulante capitibus. 61 A Baccho subactus Oed. 114. & 424. 62 Medusa à Perseo devicta. Med. 829. 63 Herc. Fu. 63. 64 Insignia victoriæ & imagines.

Qua[65] *templa tollens ara*[66] *Cenæi Iovis*
[67] *Austro timendum spectat Euboicum mare.*

65 Cum absurde dicatur, *ara templum tollere*, Ios. Scal. legendum conjicit *acra. Cen.* i. acron Cenæon. Nec vana est Cl. Rutgersii conjectura, *Acta Cenæi Iovis*, valide sc. fulta autoritate gemina, Sophoclis in Trachiniis, & Æschyli, citante Strabone l. 10. Vide ipsum Rutg. l. 2. c. 6. Var. lect. 66 Cui templum & cultus in Cenæo Eubœæ promontorio. 67 Austro flante. alii leg. *Astro.* exponuntque *Arcturo* qui Euboico mari dominatur. Æn. 11. *Scit triste Minervæ Sidus & Euboicæ cautes.*

CHORVS OECHALIDVM Virginum. IOLE.

Iole choro Oechalidum mista patriæ excidium, suorum internecionem, suam denique servitutem plangit.

Par ille est superis, [1] cui pariter dies
Et fortuna fuit. [2] *mortis habet vices,*
Lente cum trahitur vita gementibus.
Quisquis[3] *sub pedibus fata rapacia,*
Et puppem[3] *posuit liminis ultimi,*
Non captiva dabit brachia vinculis,
[4] *Nec pompa veniet nobile ferculum.*
[5] Nunquam est ille miser, cui facile est mori.
Illum si medio decipiat[6] *ratis*
Ponto, cum Borean expulit Africus,
Aut Eurus Zephyrum, cum[7] *mare dividunt,*
Non puppis laceræ fragmina colligit,
Vt litus medio speret in æquore.
Vitam qui poterit reddere protinus,
Solus naufragium non poterit pati.
[8] *Nos turpis macies & lacrymæ tenent,*
Et crinis patrio pulvere sordidus.
Nos non flamma rapax, non fragor obruit.
Felices sequeris Mors, miseros fugis.
[9] *Stamus, nec patriæ mœnibus heu locus,*
At silvis dabitur; lapsaque sordida
Fient templa casæ. jam[10] *gelidus Dolops*
Hac ducet pecudes, qua tepet obrutus,
Strata qui superest Oechaliæ, cinis.

1 Cujus vita simul cum fortunæ felicis exitu desiit.
2 Vita in miseriis acta, mors est.
3 *Subjecit pedibus*, contempsit mortem & Charontis cymbam.
4 Neque ut spectaculum exornabit victoris hostis triumphum.
5 Vid. Chor. tertium. *Agamem.* ỷ. 535.
6 Fracta, hians, fatiscens.
7 Maris dominium inter se venti victores partiuntur.
8 Quæ turpem vitam per servitutem prætulimus morti honestæ. 9 Legendum: *Stamus nunc patriæ mœnibus, heu locus At silvis dabitur, &c.* Sciendumque quod supra monui, & quod confirmat ỷ. 36. infra. hunc chorum cum Scena præcedente (è qua plerumque elicitur penderque chorus subsequens) in Eubœa statui. Patria (inquit) in qua nunc sumus mox in sylvas abibit, templa in casas. 10 Namque ad Pindum in Phthia extrema habitant Dolopes pop. Thessal.

Illo

Illo Thessalicus pastor in oppido
Indocta referens carmina fistula,
Cantu nostra canet tempora flebili.
Et dum pauca Deus secula contrahit,
Quaretur, patria quis fuerit locus.
Felix incolui non steriles locos,
Nec jejuna soli jugera Thessali.
Ad [11] *Trachyna vocor, saxa rigentia.*
Et dumeta jugis horrida torridis,
Vix gratum [12] *pecori montivago nemus.*
[13] *At si quas melior sors famulas vocat,*
Illas aut volucer [14] *transferet Inachus;*
Aut [15] *Dircaa colent mœnia, qua fluit*
Ismenus tenui flumine languidus.
Heic [16] *mater tumidi nupserat Herculis.*
[17] *Qua cautes Scythia, quis genuit lapis?*
Num [18] *Titana ferum te Rhodope tulit,*
Te praruptus [19] *Athos, te * fera Caspia,*
Qua [20] *virgata tibi prabuit ubera?*
[21] *Falsa est de geminis fabula noctibus,*
Æther cum tenuit sidera longius,
Commisitque vices Lucifer Hespero,
[22] *Et soles vetuit Delia tardior.*
Nullis vulneribus [23] *pervia* [24] *monstra sunt.*
Ferrum sensit hebes; lentior est chalybs,
In nudo gladius corpore frangitur,
Et saxum resilit, fataque negligit,
Et mortem indomito corpore provocat.
Non illum poterant figere cuspides,
Non arcus [25] *Scythica tensus arundine,*
Non qua tela gerit [26] *Sarmata frigidus;*
Aut qui [27] *solifera suppositus plaga*
Vicino [28] *Nabatha vulnera dirigit*
Parthus [29] *Cnossiacis certior ictibus.*
Muros Oechalia [30] *corpore propulit.*
Nil obstare valet: vincere quod parat,
Iam victum est. quota pars vulnere concidit?
[31] *Pro fato potuit vultus iniquior,*
Et vidisse sat est Herculeas minas.
[32] *Qui vastus* [33] *Briareus, qui tumidus* [34] *Gyges*

11 Vrbem Thessaliæ ab Hercule in aspero & saxoso solo conditam Troad. ℣. 816. 12 Capris, aut etiam capreis. 13 Quod si quæ nostrum melioris sosi dominum sortitæ fuerint. 14 Ad urbes Inachias, i. Argos Mycenasvè transferet. 15 Thebas Bœotiæ. à Dirce fonte. Theb. 126. 16 Alcmena nupta Amphitryoni. 17 Γλαυκὴ δέ σε τίκτε θάλασσα πέτραι τ' ἠλίβατοι, ὅτι τοι νόος ἐστὶν ἀπηνής. Iliad. π. *durus genuit te cautibus horrens Caucasus, * Hyrcanaque admorunt ubera tigres.*
18 Aliquisne de Titanum genere, & in rupe quapiam seu monte genitus; Rhodope sc. aut Atho?
19 Med. ℣. 719.
20 Maculis dispersa.
21 Neque enim verum est Iovem geminæ noctis opera te genuisse. Herc. Fu. 24. Agamem. 809.
22 Luna tardius progressa non cessit diei.
23 Penetrabilia.
24 *Membra*, legunt alii.
25 Herc. Fu. 1126.
26 Herc. Fu. 538.
27 Orientali seu Australi.
28 Incolæ, Arabiæ Petreæ. verum displicet tum ἀγεωγραφησία, tum locutio parum Latina.
29 Creteasibus. Herc. Fu. 13. qui sagittandi peritissimi. Hippol. 812.
30 Inermis absque machina. 31 Ea vis & virtus Herculis, ut vultus ejus iratior sit pro fato: & vidisse ejus minas, sufficiat in mortem. Oculi & verba ejus, telum.
32 Quid ipsi Briareus & Gyges, qui diis bellum intulerunt, non mirum est si victi riguerint hoc vultu Herculis irati.
33 ἑκατόγχειρος Αἰγαίων.
34 Gigas Briarei frater, terræ fil.

Supra Thessalicos constitit [35] *aggeres,*
Vt cœlo insereret [36] *vipereas manus,*
Hoc vultu riguit. commoda cladibus
Magnis magna patent. nil superest mali.
Iratum miseræ vidimus Herculem.
IOL. *At ego infelix, non templa suis*
Collapsa deis, sparsosve focos,
Natis mistos arsisse patres,
Hominique deos, templa sepulchris;
Nullum querimur commune malum.
Alio nostras fortuna vocat
Lacrymas. alias flere ruinas
Mea fata jubent. Quæ prima querar?
Quæ summa gemam? [37] *pariter cuncta*
Deflere juvat. nec plura dedit
Pectora tellus, ut digna sonent
Verbera planctu. [38] *me vel Sipyli*
Flebile saxum figite, superi,
Vel in [39] *Eridani ponite ripis.*
Vbi mœsta sonat Phaëtontiadum
Turba sororum. me vel Siculis
Addite saxis, ubi [40] *fata gemit*
[41] *Thessala* [42] *Siren: vel in* [43] *Edonas*
Tollite sylvas: qualis natum
[44] *Daulias ales solet Ismaria*
Flere sub umbra. formam lacrymas
Aptate meis, resonetque malis
Aspera [45] *Trachin. Cyprias lacrymas*
[46] *Myrrha tuetur: ruptum* [47] *conjux*
Ceyca gemit. [48] *sibi Tantalis est*
Facta superstes. [49] *fugit vultus*
Philomela suos, natumque sonat
Flebilis Itym. cur mea nondum
Capiunt volucres brachia plumas?
[50] *Felix, felix, cum silva domus*
Nostra feretur, patrioque sedens
Ales in agro referam querulo
Murmure [51] *questus; volucremque Iolen*
[52] *Turba loquetur. vidi, vidi*
Miseranda mei fata parentis,
Cum lethifero [53] *stipite pulsus,*
Tota jacuit [54] *sparsus in aula.*

35 Montes Pelion, Ossam, Olympum accumulatos. Herc. Fu. 970. Troad. 827. 36 Serpentinos pedes habere dicebantur gigantes illi. unde Anguipedes. 37 Subolet Heinsio hoc in loco defectus, quem supplet hunc in modum: *pariter cuncta Deflere juvat: Cur non oculos Plures nobis natura dedit, Nec plura dedit pectora tellus, Vt digna sonent verbera planctu.* Verum nil tanti est. quorsum enim oculi ad planctum?
38 Vt Nioben. Herc. Fu. 389. Agam. 370.
39 Padi fl. Italiæ, cujus in ripis sorores Phaëtontis casum fratris lugentes in alnos seu populos mutatæ sunt. 40 Se à Musis, quibuscum contendere ausæ sunt, deplumatas. Vel quod Proserpinam raptam non invenerint.
41 A patre Acheloo, qui e Thessalia. 42 Med. 355. 43 Thracias ab Edone monte. 44 Philomela (vel ut alii Procne) in lusciniam conversa. à Daulide opp. Phocidos sub ditione Terei. Agam. ℣. 665.
45 Troad. ℣. 816. & supra ℣. 136. 46 Cynaræ regis filia à patre inscio impraegnata: cujus, ubi rescivit, iram fugiens in Sabæam, mutata est in Myrrham arborem.
47 *Agam.* ℣. 674.
48 In lapidem quippe obduruit qui formam Niobes retinet, lacrymareque videtur. 49 Mutata sc. in avem. sup. ℣. 192. 50 O felix essem, si ut illa ego avis facta in sylvis casus meos quererer. 51 Al. legunt *Murmure casus.* 52 Al. *aut loquetur.* 53 Clava Herculis. 54 Contritus & in frusta concisus.

Prô, [55] si tumulum fata dedissent,
[55] Quoties genitor quærendus eras!
Potuine tuam spectare necem,
Nondum teneras [56] vestite genas,
Nec dum fortis sanguine [57] Toxeu?
Quid vestra querar fata, parentes,
Quos [58] in tutum mors æqua tulit?
Mea me lacrymas fortuna rogat.
Iam jam dominæ captiva colos
Fusosque legam: prô, [59] sæve decor,
Formaque mortem paritura mihi.
[60] Tibi cuncta domus concidit [60] uni,
[61] Dum me genitor negat Alcidæ,
Atque Herculeus socer esse timet.
Sed jam dominæ tecta petantur.
CH. Quid regna tui clara parentis,
Proavosque tuos respicis amens?
[62] Fugiat vultus fortuna prior.
[63] Patiens, [64] quisquis novit famulum
Regemque pati, vultusque suos
Variare potest. vires [65] pepulit
Pondusque mali, casus animo
Qui tulit æquo.

55 Imitatur illud ỷ. 1256. & 1269. Hippol.
56 Barbate.
57 Frater Ioles.
58 Neque enim dolorem sentitis, quod ego facio.
59 Sic & apud Sophoc. queritur ὅτι τὸ κάλλος αὐτῆς τὸν βίον διώλεσεν.
60 Mea solius causa.
61 Repudiatus enim ab Euryto Hercules filiam ejus Iolen uxorem ambiens, Oechaliam expugnavit, regemque cum suis interfecit.
62 Noli recordari, vel dissimula fortunam priorem.
63 Heinsius legit: *Sapiens.*
64 Quicunque è regni fastigio in servitutem deturbatus fortunam mutatam æquo animo ferre potest; vultumque scenæ adaptare, multo levius reddit malum quod corrigere est nefas.
65 Al. *Pertulit.*

ACTVS SECVNDVS.

NVTRIX. DEIANIRA. LICHAS muta persona.

Furens Zelotypia Deianira conspecta Iole vindictam meditatur; vestemque venenatam Herculi mittit.

O Quam cruentus fœminas stimulat dolor,
Cum patuit una pellici & nuptæ domus!
[1] Scylla & Charybdis Sicula contorquens freta
Minus est timenda. nulla non melior fera est.
Namque ut reluxit pellicis captæ decus,
Et fulsit Iole, qualis [2] innubis dies,
Purumve claris noctibus [3] sidus micat:
Stetit furenti similis, ac torvum intuens
Herculea conjux: fœta ut Armenia jacens
Sub rupe tigris, [4] hoste conspecto exsilit:
Aut [5] jussa thyrsum quatere, conceptum ferens

1 Thyest. ỷ. [illegible]
2 [illegible], serena, candida.
3 Luna, seu aliud sidus.
4 Venatore, vel ipsa præda.
5 Enthea, inflata Bacchi numine & hastam pampinis involutam vibrans.

[6] *Manas Lyæum, dubia quo gressus agat,*
Hæsit parumper: tum per Herculeos lares
[8] *Lymphata rapitur; tota vix satis est domus.*
[9] *Incurrit, errat, sistit. in vultus dolor*
Processit omnis: pectori pene intimo
Nihil est relictum. fletus insequitur genas.
Nec unus habitus durat, aut uno furit
Contenta vultu. nunc inardescunt genæ:
Pallor ruborem pellit, & formas dolor
Errat per omnes. queritur, implorat, gemit.
[10] *Sonuere postes: ecce præcipiti gradu*
Secreta mentis ore confuso exerit.

DE. *Quamcunque partem sedis ætheree premis*
[11] *Conjux Tonantis, mitte in Alcidem feram,*
Quæ [12] mihi satis sit: [13] si qua fœcundum caput
Palude tota vastior serpens movet,
Ignara vinci: si quid excessit feras,
Immane, dirum, horribile, quo viso Hercules
Avertat oculos; [14] hoc sinu immenso exeat.
Vel si feræ negantur, [15] hanc animam precor
Converte in aliquid; quodlibet possum malum
[16] *Hac mente fieri.* [17] *commoda effigiem mihi*
Parem dolori. non capit pectus minas.
Quid excutis telluris extremæ [18] sinus,
Orbemque versas? quid rogas Ditem mala?
Omnes in isto pectore invenias feras,
Quas timeat. odiis accipe [19] hoc telum tuis.
[20] *Ego sum noverca: perdere Alcidem potes.*
Profer manus quocunque. quid cessas, Dea?
[21] *Vtere furente. quod jubes fieri nefas?*
Reperi. quid hæres? ipsa jam cesses licet,
[22] *Hæc ira satis est.* NVT. *Pectoris sani parum,*
Alumna, questus comprime, & [23] flammas doma,
Frena dolorem. conjugem ostende [24] Herculis.

DE. *Iole meis captiva germanos dabit*
Natis? Iovisque fiet è famula nurus?

6 Oedip. 436. 7 Oed. 471. 8 Med. 386. 9 Vide initium actus 3 Medeæ, cujus loci affectuum hæc adumbratio. 10 Crepuere fores. à veteri Græcorum more: apud quos cum fores aperirentur in viam, exituri digitis ostium intus pulsantes velle aliquem prodire significabant, ut forte adstantes vel prætereuntes caverent sibi ne à foribus in vicum dejectis læderentur. 11 Iuno. 12 Ad iram meam explendam: tui enim odii feras superavit omnes. 13 Si quod numerosius Hydra malum invictum. Hercul. Fu. 240. 14 Hic sinuosus immensis spiris serpens exeat. *vel è sinu terræ inquit Heinsius. Vel* ex hoc pectore meo. Sic infra ℣. 267. & 269.

15 Meam me. 16 Irata, furiata. 17 Da huic animæ meæ aptam & parem monstrosi corporis effigiem, quæ conceptam exequatur malitiam. 18 Al. *specus.* 19 Hoc pectus meum. 20 *Emphatice*, Ego jam noverca liberis ex pellice Herculis, furore meo novercali superabo tuum in pellices & Iovis furta odium. 21 Me instrumento usa perdere Herc. potes. 22 Mea hæc. 23 Irarum. 24 Dignam Hercule heroe.

[25] Non. [26] *flamma cursus pariter & torrens ferent,*
Et [27] ursa pontum sicca cœruleum bibet.
Non ibo inulta; [28] gesseris cœlum licet,
Totusque pacem debeat mundus tibi:
[29] *Est aliquid Hydra [30] potius; irata dolor*
Nupta. [31] *Quis ignis tantus in cœlum furit*
Ardentis Ætnæ? [32] *quidquid est victum tibi,*
Hic vincet animus. [33] *capta præripiet toros?*
[34] *Adhuc timebam monstra. jam nullum est malum.*
Cessere pestes. in locum venit fera
Invisa pellex. summe prô rector deûm,
Et clare Titan, Herculis tantum fui
Conjux [35] timentis. vota quæ superis tuli,
Cessere [36] captæ. [36] pellici felix fui:
[36] *Illi meas audistis, ô superi, preces:*
[37] *Incolumis illi remeat. ô nulla dolor*
Contente pœna, quære supplicia horrida,
Incogitata, infanda, Iunonem doce,
Quid odia valeant. nescit irasci satis.
Pro me [38] gerebas bella. propter me vagas
Achelous [39] undas sanguine infecit suo,
Cum lenta serpens fieret; in taurum trucem
Nunc flecteret serpente deposita minas;
Et mille in hoste vinceres uno feras.
Iam displicemus. capta prælata est mihi.
Non præferetur. qui dies thalami ultimus
Nostri est futurus, hic erit vitæ tuæ.
[40] *Quid hoc? recedit animus, & ponit minas.*
Iam cessit ira. quid miser langues dolor?
Perdis furorem? [41] conjugis sanctæ fidem
Mihi reddis iterum. quid vetas [42] flammas ali?
Quid frangis [42] ignes? hunc mihi serva impetum.
[43] *Pares eramus. non erit votis opus.*

25 Non fiet. Atque hic locus medicam agnoscit manum I. Rutgersii, quem adi, l. 2. c. 6. Var. Lect.
26 *Ante cum flammis aqua, &c. fidem fœdusque jungent* Thyest. 479.
27 *Prius perfundet Arctos pontus.* vide Thyest. 476.
28 Herc. Fur. 68. & 881.
29 Senties tamen esse monstrum Hydra pejus. dolorem scil. conjugis *quæ violata tædis Amat & odit.* Med. 581.
30 Al. *pejus.*
31 Neque enim Ætnæ ignes furunt quantum offensæ uxoris iræ.
32 Melius, qui legunt: *Quidquid invictum est tibi.*
39 Mihine captiva præripiet tori gaudia? 34 Hactenus, prius. 35 Anxii, dum monstra domanda aggrederetur, illius vero incolumis aliæ mihi gaudia præripiunt, infr. ỳ. 295. 36 In bonum & utilitatem Ioles captivæ. 37 Supra ỳ. 292. illi incolumis, mihi non ita. 38 Cum Acheloo Acarnaniæ fluv. qui me uxorem ambivit. seque viribus Herculi inferiorem perspiciens in varias se mutavit formas ὃς φοιτῶν ἐναργὴς, ταῦρος, ἄλλοτ' αἰόλος δράκων ἑλικτὸς, ἄλλοτ' ἀνδρείῳ τύπῳ βούπρωρος. infr. ỳ. 535. 39 In quas se transformaverat Achelous. 40 Coarguit se, quod iram remiserit. 41 Quæ sanctam uxorem deceat. 42 Furoris & iræ. 43 Ira Herculem æquavi, quæ mihi si maneat, non erit opus auxilium divinum invocare. aderit enim vel non vocata —— ——

Aderit [44] *noverca, quæ manus nostras regat;*
Nec invocata. NV. *Quod paras demens scelus?*
Perimes maritum, cujus [45] *extremus dies*
[45] *Primusque laudes novit, &* [46] *cœlo tenus*
Erecta terras fama suppositas habet?
Rogos in istos [47] *terra consurget parens,*
[48] *Domusque soceri prima, & Ætolum genus*
Sternetur omne; [49] *saxa jamdudum & faces*
In te feruntur. vindicem tellus suum
Defendet omnis. una quot pœnas dabis?
Effugere terras crede, & humanum genus
Te posse; fulmen genitor Alcidæ gerit.
Iam jam minaces ire per cælum [50] *faces*
Specta, & [51] *tonantem fulmine excusso diem.*
Mortem quoque ipsam, quam putas tutam, time.
Dominatur [52] *illic* [53] *patruus Alcidæ tui.*
Quocunque perges, misera, cognatos deos
Illic videbis. DE. *Maximum fieri scelus*
Et ipsa fateor, sed dolor fieri jubet.
NV. *Moriere.* DE. *Moriar* [54] *Herculis nempe inclyti*
Conjux. nec ullus nocte [55] *discussa dies*
Viduam notabit, nec meos pellex thoros
Captiva capiet. ante ab Occasu dies
Nascetur Indis. ante glacialem polum
Scythasve tepida Phœbus afficiet rota;
Quam me relictam Thessalæ aspiciant nurus.
Meo [56] *jugales sanguine extinguam* [56] *faces.*
Aut pereat, aut me perimat, elisis feris
Et conjugem addat. inter Herculeos licet
Me quoque labores numeret. Alcidæ toros
Moritura certe corpore amplectar meo.
Ire, ire ad umbras Herculi junctam libet;
Sed non inultam. si quid e nostro Hercule
Concepit Iole, manibus evellam meis
Ante, & per ipsas pellicem invadam faces.
Me nuptiali victimam feriat die
Infestus, Iolen dum supra exanimem ruam.
[57] Felix jacet, quicumque quos odit, premit.

44 Iuno.
45 Occidens & Oriens Her. Fu. ỷ. 37.
46 *Fama super æthera notus, sub pedibus terras videt.*
47 Terra parens communis tot monstris ab illo purgata vindicabit.
48 Oenei patris tui domus sternetur prima in ejus necis vindictam; totaque una Ætolia patria tua.
49 Seditiosi populi tela. *Iamque faces & saxa volant, furor arma ministrat.* infra ỷ. 871.
50 Fulmina.
51 E decoro personæ, mulieris sc. fulmine posterius tonitru facit, quæ tamen simul facta visus motu non indigens in instanti percipit, auditus vero successive, quia per motum.
52 In morte seu mortis regione, id est, inferis.
53 Pluto frater Iovis, qui pater Herc.
54 Emori me malo quam repudiatam vivere ac rejectam videre captivam vel pellicem vel nuptam Herculi. infr. ỷ. 338. & 334.
55 Facibus victa nuptialibus.
56 Quæ in Ioles nuptiis præferentur. vide Theb. 263. & 807.
57 Vide Agam. 200.

NVT. *Quid*

NVT. *Quid ipsa flammas pascis? & vastum foves*
Ultro dolorem misera? quid cassum times;
Dilexit Iolen; nempe dum starent lares,
Regisque natam peteret. in famulæ locum
Regina cecidit. perdidit vires amor,
[58] *Multumque ab illo traxit infelix status.*
Illicita amantur: excidit quidquid licet.
DE. *Fortuna amorem pejor inflammat magis.*
[59] *Amat vel ipsum, quod caret patrio lare,*
Quod nudus auro crinis & gemma jacet:
Ipsas misericors forsan ærumnas amat.
[60] NVT. *Hoc usitatum est Herculi, captas amat.*
[61] *Dilecta Priami nempe Dardanii soror*
Concessa famulo est. adice, quot nuptas prius,
Quot virgines dilexit. erravit vagus.
[62] *Arcadia nempe virgo, Palladios choros*
Dum nectit Auge, vim stupri passa excidit,
Nullamque amoris retinet Herculei notam.
Referam quid alias? [63] *mene Thespiades vocant?*
Brevique in illas arsit Alcides face.
Hospes [64] *Timoli* [65] *Lydiam fovit* [65] *nurum,*
Et amore captus, ad leves sedit colos,
[66] *Udum feroci stamen intorquens manu.*
Nempe [67] *illa cervix* [68] *spolia deposuit fera,*
Crinemque mitra pressit, & famulus stetit,
Hirtam Sabæa marcidus myrrha comam.
Ubique caluit, sed [69] *levi caluit face.*
[70] *Hærere amantes post vagos ignes solent.*
Famulamne & hostis præferet gnatam tibi?
DE. [71] *Ut alta sylvas forma vernantes alit,*
Quas nemore nudo primus investit tepor;
At cum solutos expulit Boreas Notos,
Et sæva totas Bruma decussit comas,

58 Amoris illius ardorem diminuit fedavitque Ioles servilis conditio, quam, quia facilem & licitam contemnet.
59 Vel ob hoc ardentius amat, quia miseriarum illius commiseratione illi compatitur.
60 Et hunc versum Deianiræ tribuunt.
61 Hesionem quidem ceto ereptam postea que una cum Troja captam (Herculique et innuit amatam) concessit Hercules comiti suo Telamoni [illegible] &c. [illegible], quod primus muri in occupadet.
62 Quin & Augen Aloei Arcadis filiam Minervæ sacerdotem compressit, sed mox neglectam cum partu (Telepho) arca inclusam mari exposuit. 63 Quid dicam filias quinquaginta Thespii quas is tidem (vel ut alii, una) noctibus compressit? 64 Tmoli montis Lydiæ. 65 Omphalem. Herc.Fu. ℣.465. 66 Saliva vel aqua cum inter nendum digitos immergere solent. Al. leg. *utramque* [illegible]. 67 *Impatiens*. Leonis exuvias gestare solita. 68 Leonis pellem. 69 Inconstanti, brevi. 70 Sistere figereque solent in una amores prius vagos, quod in te faciet libentius quam in captiva. *atque hinc occasio* [illegible] *erationis longæ* [illegible] *Dejaniræ* [illegible] *diffidentis formæ.* 71 Al. *Ut alta silvas*, id est, ut alia sylvæ forma est tepido afflata veris comite, alia ubi hybernus Boreas humidos terramque solventes Notos expulerit, sic nostra longum, &c.

[72] *Deforme foliis aspicis truncis nemus:*
Sic nostra longum forma percurrens iter,
Deperdit aliquid semper, & fulget minus:
[73] *Malisque minus est. quidquid in nobis fuit*
Olim petitum, cecidit & partu labat;
[74] *Materque multum rapuit ex illo mihi.*
[75] *Ætas citato senior eripuit gradu.*
Vides ut altum famula non perdat decus?
[76] *Cessere vultus penitus, & pædor sedet;*
Tamen per ipsas fulget ærumnas decor,
Nihilque ab illa casus & fatum grave
Nisi regna traxit. hinc meum pectus timor,
[77] *Altrix, lacessit; hinc rapit somnos pavor.*
Præclara [78] *totis gentibus conjux eram;*
Thalamosque nostros invido fato nurus
Optabat omnis: [79] *quo nimis quisquis deos*
Orabat ullos. [80] *nuribus Argolicis fui*
Mensura voti. quem Iovi socerum parem
Altrix, habebo? quis sub hoc [81] *mundo mihi*
Dabitur maritus? ipse qui Alcidæ imperat,
Facibus suis me jungat Eurystheus licet,
Minus est. [82] *toro caruisse regnantis leve est.*
Alte illa cecidit, quæ viro caret Hercule.
NVT. *Conciliat animos conjugum partus fere.*
DE. [83] *Sic ipse forsan dividet partus toros.*
NV. [84] *Famula illa trahitur interim donum tibi.*
DE. [85] *Hic quem per urbes ire præclarum vides,*
Et [86] *viva tergo spolia gestantem feræ,*

72 Al. leg. *Deforme foliis aspicis truncum nemus,* utrumque intellige de sylva foliis nudata.

73 Facieique minus inest formæ. ita apud Soph. ὁρῶ γὰρ ἥβην, τὴν μὲν ἕρπυσαν πρόσω, Τὴν δὲ φθίνουσαν.

74 Matris in pariundo officium. partus.

75 Al. *Ætasque tacito senior.*

76 Cessit è priore statu vultus. *vel ut alii* cultus, id est, *ornatus.* pulchra tamen est.

77 O nutrix.

78 Omnium gentium opinione.

79 Delrius legit *Quos nimis quisquis.* Scal. *Quæ nimis quicquam deos Orabat ullos.* id est, quæcunque immodica vota diis concipiebat, nihil magis optabat quam nuptias nostras, quas deo appellarat ἐπιζηλώτους. Heins. legit: *quo nimis quisquis deos Orabat ullos,* id est, Quæ maxima à Diis etiam peteret, minus tamen petebat, &c. adverte autem τὸ *Qui quis* veteribus pro *Quæcunque* usurpatum in fœminino. Ianus Gruterus aliam quasi hariolari videtur lectionem. *Orantis, communis quisquis deos Orabat ullos;* hoc sensu: Si quæ, metu ne audiretur ab astantibus, insinuaret se propius deorum statuis, & iis veluti solis notum esse volebat votum suum, eam scires expetere tacito illo voto conjugium Herculis. 80 Optabant sibi maritum meo parem. 81 Cœlo. 82 Vel regis toros Herculis thalamis posthabeo. alii hab. *toros meruisse regnantis leve est.* verum alia lectio elegantius convenit τῷ *caret* quod sequitur. 83 Sic (invertitque nutricis argumentum) Iole ubi pepererit firmabit sibi & retinebit Herculem, me in totum rejecta. 84 Hoc si usque adeo metuas, pellicem potius ulta tolle quam maritum, quæ tibi dono data in tua manu est. 85 Quorsum vero illud, si more suo novum exquirat amorem? quo furens vel furere se simulans me aliquando tollet, ut quondam Megaram.

Qui

Qui regna miseris donat & celsis rapit,
Vasta gravatus horridam clava manum,
Cujus triumphos ultimi [87] *Seres canunt,*
Et quisquis alius orbe [88] *consepto jacet;*
[89] *Levis est, nec illum gloria stimulat decor.*
Errat per orbem, non ut aequetur Iovi,
Nec ut per urbes [90] *magnus Argolicas eat.*
Quod amet, requirit. virginum thalamos petit:
Si qua est negata, rapitur. in populos furit;
[91] *Nuptas ruinis quærit: & vitium impotens,*
Virtus vocatur. [91] *cecidit Oechalia inclyta,*
Vnusque Titan vidit atque unus dies
Stantem & cadentem: causa bellandi est amor,
[91] *Toties timebit, Herculi gnatam parens,*
Quoties negabit. hostis est, quoties socer
Fieri recusat. si gener non est, furit.
Post hac quid [92] *istas innocens servo manus,*
Donec furentem simulet, ac sæva manu
Intendat arcus, [93] *meque* [94] *natumque opprimat?*
[95] *Sic conjuges expellit Alcides suas:*
Hæc sunt repudia! [96] *nec potest fieri nocens.*
Terris videri sceleribus causam suis
Fecit novercam. quid stupes segnis furor?
Scelus [97] *occupandum est: perge, dum fervet manus.*
NVT. *Perimes maritum?* DE. [98] *Pellicis certe meæ.*
NVT. *At Iove creatum.* DE. *Nempe &* [99] *Alcmena satum.*
NVT. *Ferro-ne?* DE. *ferro.* NVT. *Si nequis?* DE. *perimam dolo.*
NVT. *Quis iste furor est?* DE. *Quem meus conjux* [1] *docet.*
NVT. *Quem nec noverca potuit, hunc perimes virum?*
DE. Cœlestis ira quos premit, miseros facit;
Humana [2] nullos. NVT. *Parce miseranda, & time.*
DE. Contempsit omnes ille, qui mortem prius.
Libet ire in enses. NVT. *Major admisso tuus,*
Alumna, dolor est. culpa par odium exigit.
[3] *Cur sæva modicis statuis? ut passa es, dole.*
DE. *Leve esse credis pellicis nupta malum?*
Quidquid dolorem pascit, id [3] *nimium puta.*

87 Thyestes. ỳ. 378.
88 Oceani undis incluso. al. leg. *consumpto.*
89 In amore multivolus. ἀλλοπρόσαλλος.
90 Virtutis gloria insignis.
91 Sup. ỳ. 222.
92 Meas.
93 Vt quondam Megaram liberosque suos. Herc. Fu. act. 4.
94 Hyllum.
95 Cæde.
96 Amovetque cæsæ suæ conjugis cum liberis scelus in Iunonem: quasi illa immisisset illi furorem. Herc. Fu. act. 5.
97 Vide Agamem. ỳ. 191. Thyest. ỳ. 203.
98 Imo pellicis meæ maritum.
99 Mortali, idque per adulterium.
1 Exemplum furoris præbens in cæde uxoris suæ Megaræ.
2 Nullos facit, id est, tollit, ut jam non sint; atque hoc Iunonis ira mitior mea, quæ miseriis eum eximit.
3 Cur delictis modicis pœnam tam sævam irrogas? Rectius legas *minimum.*

NVT. *Amorne clari*[4] *fugit Alcidæ*[4] *tibi?*
DE. *Non fugit, altrix. remanet, & penitus sedet*
Fixus medullis, crede: sed magnus dolor,
Iratus amor est. NVT. [5] *Artibus magicis fere*
Conjugia nuptæ precibus admistis ligant.
[6] *Vernare jussi frigore in medio nemus:*
Missumque fulmen stare. concussi fretum
Cessante vento. turbidum explicui mare:
Et sicca tellus fontibus patuit novis.
Habuere motum saxa. discussi fores.
Vmbræ stetistis: & mea jussi prece
Manes loquuntur. sonuit infernus canis.
Mare, terra, cœlum, & Tartarus servit mihi.
Nox media solem vidit, & noctem dies:
[7] *Nihilque leges ad meos cantus tenet.*
Flectemus illum. carmina invenient iter.
DE. *Quas* [8] *Pontus herbas generat, aut quas* [9] *Thessala*
Sub rupe pindus? aut ubi inveniam malum,
Cui cedat ille? carmine in terras mago
[10] *Descendat astris luna desertis licet,*
Et bruma messes videat, & cantu fugax
Stet deprehensum fulmen, & versa vice
Medius coactus fugerit stellis dies:
Non flectet [11] *unum.* NVT. [12] Vicit & superos amor.
DE. *Vincetur uni forsan, &* [13] *spolium dabit,*
Amorque summus fiet Alcidæ labor.
Sed te per omne cælitum numen precor,
Per hunc timorem; quidquid arcani apparo,
Penitus recondas, & fide tacita premas.
NVT. *Quid istud est, quod esse secretum jubes?*
DE. *Non tela sunt, non arma, non ignis mina.*
NVT. *Præstare fateor posse me tacitam fidem,*
Si scelere careat. [14] *interim scelus est fides.*
DE. *Circumspice, agedum, ne quis arcana* [15] *aucupet;*
Partemque in omnem vultus inquirens eat.
NVT. *En locus ab omni tutus arbitrio vacat.*
DE. *Est in remoto regiæ sedis loco*
Arcana tacitus nostra defendens specus.
[16] *Non ille primos accipit soles locus,*

4 A te, tibi excidit.
5 *Quos non concordia mixti Alligat ulla tori blandæque potentia formæ. Traxerunt torti magica vertigine fili:* Sed hoc ex veterum superstitione, neque enim cogitur voluntas. sensitivus quidem appetitus quandoque allicitur, philtra sane & veneficia amatoria non paucos ad insaniam impulerunt.
6 Dæmonomagiæ vires vid. Med. 753.
7 Nihil tenet naturæ suæ leges adversus mea carmina.
8 Qui malarum herbarum ferax. *Has herbas atque hæc Ponto mihi lecta venena, &c.*
9 In Thessalia, quæ veneficiis infamis.
10 Hippol.
11 Herculem.
12 Vincet tamen eum amor qui & superos vicit.
13 Arcum vel sagittas cedet Herculi spolium Cupido. 14 Alioqui. *vel* interdum seu nonnunquam. hoc.n. valet *interim* apud tertiæ ætatis Latinæ authores, cujus hæc tragœdia fœtus videtur. 15 Al. leg. *occupet*. 16 Soli orienti non exponitur, non occidenti.

16 Non

[16] Non ille feros, cum ferens Titan diem,
Lassam [17] rubenti [18] mergit Oceano rotam,
Illic [19] amoris pignus Herculei latet.
Altrix, fatebor, [20] Nessus est auctor mali,
Quem gravida nubes [21] Thessalo genuit [21] duci,
Qua celsus astris inserit [22] Pindus caput,
Vltraque nubes [22] Othrys eductus riget.
Namque ut subactus Herculis clava horridi
Achelous, omnes facilis in species [23] dari,
Tandem peractis omnibus patuit feris,
Vnoque [24] turpis subdidit cornu caput:
Me conjugem dum victor Alcidos habet,
Repetebat Argos. forte per campos vagus
[25] Euenus altum gurgitem in pontum ferens
Iam pene summis turbidus ripis erat.
Transire Nessus verticem solitus vadis,
Pretium poposcit: meque jam dorso ferens,
Qua jungit hominem spina deficiens equo;
Frangebat ipsas fluminis tumidi [26] minas.
Iam totus undis Nessus exierat ferox,
Medioque adhuc errabat Alcides vado,
Vasto rapacem verticem scindens gradu.
Ast ille ut esse vidit Alcidem procul,
Tu præda nobis, [27] inquit, & conjux eris.
[28] Prohibetur undis; meque complexam ferens
[29] Gressum citabat. non tenent undæ Herculem:
[30] Infide vector, inquit, immisti licet
[31] Ganges & [31] Ister vallibus junctis eant;
Vincemus ambos. consequar telo [32] fugam.
[33] Præcessit arcus verba. [34] tum longum ferens
Arundo vulnus, tenuit hærentem fugam;
Mortemque fixit. ille jam [35] quærens diem
Tabem fluentis vulneris dextra excipit,
Traditque nobis [36] ungulæ insertam suæ,
Quam forte sæva sciderat avulsam manu.
Tum verba moriens addit: hoc inquit, magæ
Dixere amorem posse defigi [37] malo,
Hoc [38] docta Mycale [39] Thessalas docuit nurus,

17 A solis vicini radiis.
18 Herc. Fu. ℣. 25.
19 Venenum revocandi Herculei amoris vim habens.
20 Centaurus quem è nube, quam Ixion cum Iunonem de stupro interpellasset Iupiter pro Iunone supposuerat. editum esse ut & natos Centauros narrant. vide Herc. Fu. ℣. 777, & ℣. 749.
21 Ixioni.
22 Mons Thessaliæ ἠέριος.
23 Transformari sup. ℣. 300.
24 Namque in taurum converso Acheloo Herc. cornu avulsit.
25 Ætoliæ fl. ποταμὸς βαθύῤῥοος.
26 Impetus.
27 Inquit Nessus.
28 Hercules prohibetur undis.
29 Nessus celeriter fugiebat.
30 O Nesse, inquit Herc. 31 Fl. max. hic Germaniæ, ille Indiæ. 32 Te fugientem. 33 Sagitta arcu emissa prius Nessum percusserat, quam verba audivisset. 34 E longe. 35 Moriens. *oculisque errantibus alto Quæsivit cœlo lucem.* 36 Frigida enim venena ungulis solis servari posse feruntur. 37 Veneno incantato. 38 Veneficiorum & magiæ perita. 39 Mulieres Thess. incantamentis famosas.

Unam inter omnes [40] Luna quam sequitur magam,
Astris relictis. illitas vestes dabis
Hac, inquit, ipsa tabe. si pellex tuos
Invisa thalamos tulerit, [41] & conjux levis
Aliam parenti dederit altisono nurum.
[42] Hoc nulla lux aspiciat. hoc tenebræ tegant
Tantum remotæ: sic potens vires suas
Sanguis tenebit: [43] verba deprendit quies,
Mortemque lassis intulit membris sopor.
Tu, quam meis admittit arcanis fides,
Perge, ut nitentes virus in vestes satum,
Mentem per artus adeat, & tactu intimas
Intret medullas. NVT. Ocyus jussa exequar,
Alumna. precibus tu [44] Deum invictum advoca,
Qui certa tenera tela demittit manu.
DE. Te te precor, [45] quem mundus & superi timent;
Et æquor, & [46] qui fulmen Ætnæum quatit,
Timende [47] matri [48] teliger sævæ [48] puer;
Intende certa spiculum velox manu:
Non è sagittis levibus. è [49] nervo, precor,
Graviore profer, [50] quod tuæ nondum manus
Misere in aliquem. non levi telo est opus,
Ut amare possit Hercules. rigidas manus
Intende, & arcum cornibus junctis para.
Nunc nunc sagittam prome, qua quondam horridus
Iovem petisti; fulmine abjecto Deus
[51] Cum fronte subita tumuit, [52] rapidum mare
Taurus puellæ vector Assyriæ scidit.
Immitte amorem. vincat exempla [53] omnia.
Amare discat [54] conjuges. si quas decor
Immisit Ioles pectori Herculeo faces,
Extingue totas. perbibat flammas mei.
Tu fulminantem sæpe domuisti Iovem,
Tu [55] furva nigri sceptra gestantem poli,
Turbæ [55] ducem [56] majoris, & [57] dominum Stygis.
Tu, qui [57] noverca es gravior irata Deus,

40 Incantata. Hippol. 420.
41 Et Hercules aliam duxerit uxorem Iovi nurum futuram.
42 Μήτε δύσεταί νιν μήτε φέγγος ἡλίου Μηδ' ἔρκος ἱερὸν μήτ' ἐφέστιον σέλας.
43 Hæc Nessi verba mors excepit, insequuta est.
44 Cupidinem.
45 Quem numina, animaliaque cœlestia, terrena & maritima timent.
46 Iupiter, qui fulmina Cyclopibus in Ætnæis antris fabricata torquet.
47 Τοὺς τῶν ἄλλους θεοὺς, κατηγωνίσω ἅπαντας ὦ Ἔρως, τὸν Δία, τὸν Ποσειδῶ, τὸν Απόλλω, τὴν Ἥραν, ἐμὲ τὴν μητέρα. Venus apud Lucianum.
48 ἔρως τοξότης.
49 Arcu-arcus chorda.
50 Ἄβλητα ἰὸν, οἰστὸν.
51 Cum Iovi in taurum verso erumpebant subito cornua, &c. Hippol. 302.
52 Fretum è Phœnicia in Cretam trajiciens.
53 Omnium qui amore insaniverunt.
54 Quas (pellicibus deditus) contemnere solet; ut Megaram & me.
55 Plutonem. Agam. 750.
56 Mortuorum enim major quam vivorum numerus. Herc. Fu. 559.
57 Herculi semper Amor nocentior quam Iuno irata, *Plus tibi quam Iuno nocuit Venus.*

Cape

Cape hunc triumphum, solus evince Herculem.
NVT. *Prolata* [58] *vis est,* [59] *quæque* [60] *Palladia colu*
Lassavit omnem texta famularem manum.
Nunc congeratur virus, ut vestis [61] *bibat*
Herculea pestem. [62] *precibus augebo malum.*
In tempore ipso gnavus occurrit Lichas.
Celanda vis est, illa ne pateant mala.
DE. *O,* [63] *quod superbæ non habent unquam domus,*
Fidele semper regibus [64] *nomen, Licha,*
Cape hos amictus, [65] *nostra quos nevit manus,*
Dum vagus in orbem fertur, & victus mero
Tenet feroci [66] *Lydiam gremio nurum,*
Nunc poscit Iolem. sed [67] *jecur fors horridum*
Flectam [68] *emerendo.* merita vincunt & malos.
Non ante vestes induat conjux jube,
Quam thure flammas spargat, & poscat deos,
[69] *Cana rigentem populo vinctus comam.*
Ipsa ad penates regios gressus feram,
Precibusque Amoris horridi matrem colam.
Vos, quas paternis extuli comites focis,
[70] *Calydonia, deflete lugendas* [71] *vices.*

58 Venenum illud tantæ potentiæ. 59 Et vestis, quæ, &c. 60 A Pallade inventa. vid. Hippol. 102. 61 Imbibat venenum. 62 Imprecationibus magicis. 63 Namque in tot populis vix una fides. inf. ℣. 608. 64 Servitium, famulæ. 65 Πέπλον τῆς ἐμῆς χειρός. 66 Omphalen. Herc. Fu. 465. 67 Cupiditatum sedem, maxime amoris qui è flava bile oritur, quæ calidæ aridæque naturæ igni in hominis temperatura respondet. unde poëtis familiare amoris nomen *Ignis*. 68 Meritis & beneficiis meis. 69 Alba populo, Herc. Fu. ℣. 892. 70 Ætolides. Calydonn. regia Ætolorum urbs. 71 Meas, quod faciunt in sequenti Choro.

CHORVS ÆTOLARVM Virginum.

Mulieres Calydoniæ Deianiræ sortem deflent: Ambitionem, Avaritiam, Luxum, cæteraque mortalium studia inania detestantur, privatam fortunam laudant.

Flemus casus, [1] *Oenei, tuos,*
Comitum primos turba per annos,
Flemus [2] *dubios, miseranda, toros,*
Nos [3] *Acheloi tecum solitæ*
Pulsare vadum, cum jam tumidas
Vere peracto poneret undas,
Gracilisque vado serperet æquo,
Nec præcipitem volveret amnem
[4] *Flavus rapido fonte Lycormas.*

1 O Deianira filia regis Oenei.
2 Repudium timentes.
3 Sup. ℣. 300, & 500.
4 Arenis flavus Lycormas fluvius Ætoliæ, qui postea Euenus dictus.

Nos [5] *Palladias ire per aras.*
Et virgineos celebrare choros:
Nos [6] *Cadmeis* [7] *orgia ferre*
Tecum solita condita [8] *cistis,*
[9] *Cum pulso sidere Brumæ*
Tertia soles evocat æstas,
Et [10] *spicifere concessa dea*
Attica [11] *mystas* [12] *claudit* [13] *Eleusis.*
Nunc quoque fatum quodcunque times,
Fidas [14] *comites accipe fatis.*
Nam rara fides; ubi jam melior
Fortuna ruit.
Tu quicunque es, qui sceptra tenes,
Licet omne tua vulgus in aula
[15] *Centum pariter limina pulset:*
Cum tot populis stipatus eas,
In tot populis vix una fides.
Tenet auratum limen [16] *Erinnys,*
Et cum magnæ patuere fores,
Intrant fraudes, cautique doli,
Ferrumque [17] *latens. cumque in populos*
Prodire parant, comes invidia est.
[18] *Noctem quoties summovet Eos,*
Regem toties credite nasci.
[19] Pauci reges, non regna colunt:
Plures fulgor convocat aulæ.
Cupit hic regi proximus ipsi
Clarus claras ire per urbes:
Vrit miserum gloria pectus.
Cupit hic gazis implere famem:
Nec tamen omnis plaga gemmiferi
Sufficit [20] *Istri; nec tota sitim*
[21] *Lydia vincit;* [22] *nec quæ Zephyro*
Subdita tellus stupet [23] *aurato*
Flumine clarum radiare [23] *Tagum;*
Nec si totus serviat [24] *Hebrus;*
Ruraque dives cingat [25] *Hydaspes;*
Intraque suos currere fines
Spectet toto flumine [26] *Gangem.*
Avidis, avidis [27] natura parum est.
Colit hic regem, regumque lares,
[28] *Non ut presso vomere semper*

5 In Palladis honorem extructas.
6 Bacchi Thebis à Cadmo institutis nati cultique.
7 Liberi patris ceremonias; & sacra Oedip. 431.
8 Canistris; quæ ferebant κανηφόροι virgines.
9 Cum jam pulsato hyemali Piscium sidere tertii anni solstitium æstivum calores inducit. *ubi audito stimulant Trieterica Baccho Orgia:* tertio quoque anno iterata in memoriam victoriæ Indicæ patris Liberi trienni expeditione partæ.
10 Cereri à Triptolemo concessa.
11 Herc. Fu. 846.
12 Vt secreta sint Eleusinia sacra.
13 Hippol. 835. Herc. Fu. 301.
14 Nos.
15 Multa, propter satellitum & ministrorum frequentiam.
16 Furia. Agam. ỷ. 82.
17 Ad insidias.
18 Quoties rex insidias noctis & mortem evaserit, toties novum alium nasci credite, tantum periculi regibus minantur noctes singulæ.
19 Plures colunt regias fortunas quam personas.
20 Fl. Europæ maximi.
21 *Non Tartessiacis illum satiaret arenis Tempestas pretiosa Tagi;* 22 *Non stagna rubentis.* 23 *Aurea Pactoli, totumque exhauserit Hermum, Ardebit majore siti.*
24 Herc. Fu. 1324. ỷ. Thyest. ỷ. 353.
25 Thracia: cujus Hebrus fl.
26 Indiæ fl.
27 Omne quod produxit natura.
28 Non ut multa áret, possideat, acquirat, sed ut habeat quas largiatur opes.

Num-

Nunquam ceſſet curvus arator,
Vel mille ſecent arva coloni:
Solas optat, quas donet, opes.
Colit hic reges, [29] calcet ut omnes,
Perdatque aliquos, nullumque levet.
Tantum ut noceat, cupit eſſe potens.
Quota pars moritur [30] tempore fati!
Quos felices [31] Cynthia vidit,
Vidit miſeros abitura dies.
Rarum eſt, felix, idemque ſenex.
[32] Ceſpes Tyrio mollior oſtro,
Solet impavidos ducere ſomnos.
Aurea rumpunt tecta quietem,
Vigileſque trahit purpura noctes.
O ſi pateant pectora ditum,
Quantos intus ſublimis agit
Fortuna metus! [33] *Brutia Coro*
Pulſante fretum mitior unda eſt.
Pectora pauper ſecura gerit.
[34] *Tenet è patula pocula fago,*
Sed non trepida tenet ipſa manu.
Carpit [35] faciles vileſque cibos,
[36] *Sed non strictos reſpicit enſes.*
[37] Aurea miſcet pocula ſanguis.
Conjux modico nupta marito
Non diſpoſito clara monili
Geſtat pelagi [38] dona [39] rubentis,
Nec gemmiferas detrahit aures
[40] *Lapis Eoa lectus in unda;*
Nec [41] Sidonio mollis aheno
[42] *Repetita bibit lana rubores;*
*Nec * Mæonia diſtinguit acu*
Quæ [43] Phœbeis ſubditus Euris
Legit [43] Eois [44] Ser arboribus.
Qualibet herba tinxere colos,
Quas indocta nevere manus:
Sed [45] non dubios fovet illa toros.
[46] *Sequitur dira lampade Erinnys*
Quorum populi coluere diem.
[47] *Nec ſibi felix pauper habetur,*
Niſi felices cecidiſſe videt.
Quiſquis medium defugit iter,

29 Vt multos premat opprimatque.

30 *Sed miſera ante diem nec ſicca morte.*

31 Præcedentis noctis Luna.

32 Terra gramine herbiſque virens.

33 Fretum Siculum. Thyeſt. ℣. 578.

34 Cui *Terra rubens crater, pocula fagus* ſecuritatem præſtant.

35 Dapes inemptas.

36 *Rarus venit in cœnacula miles.* vel ad enſem reſpicit Damoclis cervici juſſu Dionyſii impendentem.

37 *Helleniſm.* χρύσεον αἷμα κεράννυται σκύφοις. lethum ſeu lethale venenum aureis miſcetur poculis.

38 Gemmas.

39 Erythræi maris. Thyeſt. ℣. 370.

40 Elenchus è margarita Indica.

41 Thyeſt. ℣. 344.

42 Dibapha, Tyrio bis murice tincta.

43 Orientalibus.

44 Thyeſt. ℣. 378.

45 Non ſuſpectos adulterii. vel repudium timentes. ut ſupra ℣. 590.

46 Sed diſcors furia inauſpicata tæda nuptiali (Theb. ℣. 263, & 507. vel face furiali (Her. Fu. ℣. 87.) eorum thalamos perſequitur, quorum natales publica lætitia celebrantur; id eſt, principum.

47 Tum ſe beatum agnoſcit pauper, ubi potentes ex alto gradu videt cecidiſſe.

Stabili nunquam tramite curret.
Dum petit unum prebere diem,
Patriosque [48] *puer concitat axes,*
Nec per solitum percurrit iter,
Sed Phœbeis ignota secat
Sidera flammis errante rota,
Secum pariter perdidit orbem.
Medium cœli dum sulcat iter,
[49] *Tenuit Latias Dædalus oras,*
[50] *Nullique dedit nomina ponto.*
Sed dum [51] *volucres vincere veras*
Icarus audet, patriasque puer
[52] *Despicit alas,* [53] *Phœboque volat*
Proximus ipsi; [54] *dedit ignoto*
Nomina ponto.
Male pensantur magna ruinis.
[55] *Felix alius, magnusque volet;*
Me nulla vocet turba potentem.
[56] *Stringat tenuis littora puppis.*
Nec magna meos aura phaselos
Iubeat medium scindere pontum.
Transit tutos Fortuna sinus,
Medioque rates quærit in alto,
Quarum feriunt [57] suppara nubes.
Sed quid pavido territa vultu,
[58] *Qualis Baccho saucia Thyas,*
Fertur rapido [59] *regina gradu?*
Quæ te rursus fortuna rotat,
Miseranda, refer. licet ipsa neges,
Vultus loquitur, quodcunque tegis.

48 Phaëton.
49 *Dæd. fugiens Minoïa regna Præpetibus pennis ausus se credere cœlo, Chalcidicaque levis tandem super adstitit arce.* id est, Cumis. quæ in Italia. pro cujus parte, quæ magna Græcia dicebatur, Latium ponit.
50 Quod fecit filius ejus Icarus.
51 Altius volitare quam volucres veræ.
52 Altius subvectus patrem infra volitantem videt.
53 Cujus calore liquefacta, qua conglutinabantur alæ, cera in mare decidit.
54 Vide Oed. ℣. 893.
55 Volitet alius felix & magnus.
56 Radat. legat littora.
57 Medea ℣. 328.
58 *Qualis commotis excita sacris Bacchatur Thyas.* vid. Oed. 442.
59 Dejanira.

ACTVS TERTIVS.

DEIANIRA. CHORVS.

Deianiram, periculo veneni ad solem expositi flammasque concipientis facto, consilii sui pœnitet.

[1] *VAgus per artus errat excussos tremor:*
[2] *Erectus horret crinis. impulsis adhuc*
Stat terror animis, & [3] *cor attonitum salit,*

1 *Gelidusque per ima cucurrit Ossa tremor.*
2 Commeante sc. ad cordis (quod corporis arx est) subsidium calore, externa algescunt fitque horripilatio, nec non --
3 Καρδίας παλμός, qui inter divinationes salitorias.

Pavi-

Pavidumque trepidis palpitat venis jecur.
Ut fractus Austro pontus etiamnum tumet,
Quamvis quiescat languidis ventis [4] dies:
Ita mens adhuc vexatur excusso metu.
Semel profecto premere felices deus
Cum cœpit, urget. [5] hos habent magna exitus.
CH. *Quis tam impotens, ô misera, te casus rotat?*
DE. *Ut missa palla est, tabe Nessea illita,*
Thalamisque mœrens intuli gressum meis,
Nescio quid animus timuit, & fraudem [6] struit,
Livet experiri. [7] solibus virus ferum
Flammisque Nessus sanguinem ostendi arcuit.
Hic [8] ipse fraudes esse præmonuit [8] deus.
Et forte nulla nube respersus jubar
Laxabat ardens fervidum Titan diem.
(Vix ora solvi patitur etiam nunc timor)
Medios in ignes solis, & claram facem
Quo tincta fuerat palla, vestisque illita,
Abjectus horret [9] sanguis, & Phœbi [10] coma
Tepefactus ardet. vix queo monstrum eloqui.
Nives ut Eurus solvit aut tepidus Notus,
Quas vere primo lubricus perdit [11] Mimas;
Utque involutos frangit Ionio salo
Opposita fluctus [12] Leucas, & [13] laxus tumor
In littore ipso spumat: aut cœlestibus
Aspersa tepidis thura laxantur focis:
Sic languet omne virus, & perdit [14] comam.
Dumque ipsa miror, [15] causa mirandi perit.
Quin ipsa tellus spumeos motus agit,
Et quidquid illa tabe contactum est, labat.
[[16] Tumensque tacita sequitur, & quassat caput.]
Natum paventem cerno & ardenti pede
Gressus ferentem. prome, quid portes novi.

4 Tempestas. 5 Conatus grandes, anxios plerunque & calamitosos habent exitus. 6 Al. *Astruit.* i.e. asserit me deceptam esse posse. 7 Sup. ỳ. 536. 8 Ipse Nessus, quem eadem Deianira θεὸν χείρωνα dixit in Sophoc. Trachinii. vid. Thyest. ỳ. 859. q. d. vel ipse Nessus δολοποιὸς, id est, fraudulenti & hostilis erga Herculem animi me monere potuisset subesse fraudem. *vel* simpliciter intellige de deo, seu dæmone. 9 Nessi sanguis Hydræ felle, quo tinctæ fuerant Herculis sagittæ, mistus. 10 Radiis. Hippol. ỳ. 751. 11 Ioniæ mons nivosus. 12 Leucates. vide Hippol. ỳ. 1011. 13 Unda rejecta & dissoluta. al. *laxus* & *lapsus.* 14 Lanam qua inunxerat pallam. τὸ κάταγμα τῆς οἰὸς, ᾧ προὔχριον. Soph. id est, panniculum velleris quo vestem perunxisset. 15 Lana illa. 16 ἄτακτος hic versus, atque legendum *Timensque.*

HYL-

HYLLVS. DEIANIRA. NVTRIX.

Intellecto ex Hyllo funesti muneris malo, Deianira sibi mortem consciscit.

I Profuge, quare si quid ulterius patet
Terris, freto, sideribus, Oceano, inferis.
Vltra [1] labores, mater, Alcidæ fuge.
DE. *Nescio quod animus grande præsagit malum.*
HYL. [2] *Regna, triumpha, templa Iunonis pete:*
Hæc tibi patent. delubra præclusa omnia.
DE. *Effare, qui me casus insontem premat.*
HYL. *Decus illud orbis, atque præsidium unicum,*
Quem fata terris in locum dederant 3 Iovis,
O mater, 4 abiit. membra, & Herculeos toros
Vrit lues 5 Nessea. qui domuit feras,
Ille ille victor, vincitur, mæret, dolet.
Quid quæris ultra? DE. Miserias properant suas
Audire miseri. *fare, quo posita in statu*
Iam nostra domus est. O lares, miseri lares!
Nunc vidua, nunc expulsa, nunc feror obruta!
HYL. *Non sola mæres. Hercules toto jacet*
Mundo gemendus. fata ne, mater, tua
Privata credas. jam 6 genus totum obstrepit.
Hunc ejulatu, quem gemis, cuncti gemunt.
Commune terris omnibus pateris malum.
Luctum occupasti prima: non sola Herculem
Miseranda mæres. DE. *Quam prope a leto tamen,*
Ede, ede, (quæso) jaceat Alcides meus.
HYL. *Mors refugit illum, 7 victa quæ in regno suo*
Semel est. nec audent fata tam vastum nefas
Admittere. ipsa forsitan trepida colos
9 Clotho manu projecit, & fatum Herculis
Timet peragere. prô diem! infandum diem!
Hocne ille summo magnus Alcides erat
Ad fata & umbras, atque 9 pejorem polum!
DE. *Præcedere tu illum dicis? an possum prior*
Mortem occupare? fare, si nondum occidit.

1 Regiones Herculis laboribus insignes.
2 Sarcastice, triumpha quasi te strenue gesta: sacrifica, sed Iunoni soli cui Herculis mors læta obtigit, cæteris Diis mœsta. inf. ℣. 1547.
3 Liberatoris, auxiliatoris. atque intimare videtur Etym. vulgatam cui Iupiter. q. Iuvans pater melius tamen Iovis pater. Iovis ab Heb. יהוה addito pater. sic enim Diespiter, Neptunus pater, Saturnus pater, Marspiter, &c.
4 Al. *obiit*. necdum autem obierat: de vita vero Herculis desperat Hyllus.
5 Al. *Nescio quæ*, Nesciebat enim adhuc Hyllus quæ lues Herculem ureret. quod ut modulis concinat emendare laborat Raphelengius. legitque *Nescio qua*. 6 H manum genus. 7 Ab eodem Hercule ad inferos descendente. 8 E tribus parcis illa quæ colum tenet. Herc. Fu. ℣. 558. 9 Deteriorem polum, nigrum, Antarcticum. vide Herc. Fu. 606. id est, ad inferos.

HYL. [10] *Euboica tellus vertice immenso tumens*
Pulsatur omni latere. [11] *Phryxeum mare*
Scindit Caphareus. servit hoc Austro latus.
At qua nivosi patitur Aquilonis minas,
[12] *Euripus undas flectit instabiles vagus,*
Septemque cursus flectit, & totidem refert,
Dum lassa Titan [13] *mergat Oceano juga.*
Heic [14] *rupe celsa, nulla quam nubes ferit,*
Annosa fulgent templa [15] *Cenæi Iovis.*
Ut stetit ad aras omne votivum pecus,
Totumque tantis gemuit armentis nemus;
Spolium leonis sordidum tabo exuit,
Posuitque clavæ pondus, & pharetra graves
Laxavit humeros. [16] *veste tunc fulgens* [16] *tua,*
[17] *Cana revinctus populo horrentem comam,*
Succendit aras. Accipe has, inquit, focis
Non falso [18] *messes genitor, & largo sacer*
Splendescat ignis thure, quod [19] *Phœbum colens*
Dives [20] *Sabæis colligit truncis* [20] *Arabs.*
Pacata tellus, inquit, & cælum, & freta;
Feris subactis omnibus victor redii.
[21] *Depone fulmen. gemitus in medias preces,*
Stupente & ipso, cecidit. hic cælum horrido
Clamore complet. [22] *qualis impressa fugax*
Taurus bipenni vulnus & telum ferens,
Delubra vasto trepida mugitu replet,
Aut quale mundo fulmen emissum tonant;
Sic ille gemitu sidera & pontum ferit:
Et vasta [23] *Calpe sonuit: & voces* [24] *Cyclas*
Excepit omnis. Hinc petra [25] *Capharides;*
Hinc omne voces reddit Herculeas nemus.
Flentem videmus. [26] *vulgus* [27] *antiquam putat*

10 Sophocl. illud in Trachiniis adumbrare voluit: Ἀκτή τις ἀμφίκλυστος Εὐβοίας ἄκρον Κήναιον ἐστιν: nec tamen consequitur, neque vera est hæc Eubœæ descriptio. Capharei enim promontorium ad ortum est, & Euripus ad occasum. nec dici potest *Aquilonis minas pati.*

11 Hellespontum. vid. Troad. ỳ. 1032.

12 Herc. Fur. 377.

13 Herc. Fu. ỳ. 25.

14 Iovi in summis montibus sacra facere solenne, utpote Deorum summo.

15 In Cenæo Eubœæ promontorio culti. *Victor ab Oechalia Cenæo sacra parabat Vota Iovi.*

16 Palla à te missa. 17 Alba populo. Hercul. Fu. ỳ. 592. 18 Thura, cinnama, odores. 19 Solem orientem adorans. vid. Troad. 10. vel orientalis. 20 Arabes à Sabæis distinguere videtur. ita Virgil. 8 Æneid. *Omnis Arabs, omnes vertebant terga Sabæi.* 21 Neque enim illo opus est, subactis à me tyrannis. 22 *Quales mugitus fugit cum saucius aram Taurus; & incertam excussit cervice securim.* 23 Hyperbole insolentior nec ferenda; lege ex correctione Lipsii, *Chalcis*, quæ Euripo vicinior, & si non vero, verisimili saltem consonantior: cum. 24 Cyclada & Capharidas subjungat. 25 Thyest. ỳ. 593. 26 Famulorum. 27 Qua correptus Megaram & filios interemerat. Herc. Fu. Act. 4.

Rabiem rediſſe : tunc fugam famuli petunt.
At ille vultus ignea torquens face ,
Vnum inter omnes quærit & ſequitur 28 *Licham.*
Complexus aras ille tremebunda manu ,
Mortem metu 29 *conſumpſit, & parum ſui*
Pœnæ reliquit, dumque tremebundum manu
Tenuit 30 *cadaver,* 31 *Hac manu, inquit, hac ferar*
(O fata !) victus ? Herculem perimit 32 *Lichas.*
33 *Ecce alia clades, Hercules perimit Licham.*
Fata 34 *inquinantur.* 35 *fiet hic ſummus labor.*
In aſtra miſſus fertur, & nubes vago
Spargit cruore. talis in cœlum exſilit
Arundo, 36 *Getica viſa demitti manu ;*
Aut quam 37 *Cydon excuſſit ;* 38 *inſerius tamen*
39 *Fugiet arundo. corpus in pontum cadit.*
In ſaxa cervix. funus 40 *ambobus jacet.*
Reſiſtite, inquit. non furor mentem abſtulit.
Furore gravius iſtud atque ira malum eſt.
41 *In me juvat ſævire. vix* 42 *peſtem indicat ,*
Et ſævit. artus ipſe dilacerat ſuos ,
Et membra vaſta carpit avellens manu.
Exuere amictus quærit. 42 *hoc ſolum Herculem*
Non poſſe, vidi. trahere conatus tamen ,
43 *Et membra traxit.* 44 *corporis palla horridi*
Pars eſt, & 44 *ipſa veſtis immiſcet cutem.*
Nec cauſſa diræ cladis in medio patet :
Sed cauſſa tamen eſt, vixque ſufficiens malo.
Nunc 45 *ore terram languidus prono ferit ;*
Nunc poſcit undas. unda non vincit malum.
46 *Et nota quærit littora, & pontum occupat.*
Famularis illum retinet errantem manus.
O ſortem acerbam ! fuimus Alcidæ 47 *pares.*
Nunc 48 *puppis illum littore Euboico refert ,*
Auſterque lenis pondus Herculeum rapit.
DE. 49 *Deſtituit animus membra , nox oculos premit.*

28 Miniſtrum qui tunicam attulerat.
29 Metu pene exanimatus.
30 Morti deſtinatum Licham, *vel* præ timore jam ferme mortuum.
31 Tam abjecti hominis manu.
32 Vilis famulus.
33 Ecce alia non minor indignitas ! ego ille monſtrorum domitor Hercules perimo viliſſimum ſervitium Licham.
34 Tam contempti famuli cæde. vel lege *Facta*, quaſi dicat, Geſta mea inquinantur.
35 Cum contemptu indignatur ſibi contingere ſupremum hunc laborem.
36 Getæ pop. Scythiæ Ponto vicini, ſagittandi periti ſſimi.
37 Cretenſis ab urbe Cydone. vid. Hippol. ℣. 812.

38 Altius tamen Lichas projectus quam arundo Getica vel Cydonia. 39 Al. leg. *[illegible] in pontum cadit.* 40 Capiti & trunco. 41 Non in alios, ut quondam, furens. 42 Virus. 43 Non poſſe amictus exuere. 44 *Qua trahitur trahit illa cutem*, &c. Ovid. 9 Metam. 45 Adhæret ac ſi corporis pars eſſet. 46 ἐσπᾶτο πέδονδε, καὶ μετάρσιος βοῶν. 47 Al. leg. *[illegible] quærit littora*, &c. 48 Poſtquam illi vires ademiſſet virus. 49 A Cenæo Eubœæ promontorio navicula ad Oetam vectus eſt , ubi expiravit. Hunc verſum Hyllo tribuunt alii, utrique probe.

Quid,

Quid, anime, cessas? quid stupes factum scelus?
Gnatum reposcit Iuppiter, [50] *Iuno æmulum.*
Reddendus orbi est. quod potest reddi, exhibe.
Eat per artus ensis exactus meos.
Sic, sic agendum est. [51] *tam levis pœnas manus*
Tantas reposcit? tolle fulminibus, [52] *socer,*
[53] *Nurum scelestam.* [54] *nec levi telo manus*
Armetur. illud fulmen exsiliat polo,
Quo, ni fuisset genitus Alcides tibi,
[55] *Hydram cremasses; pestem ut insolitam* [56] *feri;*
Et ut noverca pejus irata malum.
Emitte telum [57] *quale in errantem prius*
Phaëthonta [57] *missum est. perdidi erepto Hercule*
Et ipsa populos. quid rogas telum deos?
Iam parce [58] *socero. conjugem Alcidæ necem*
Optare pudeat. hæc erit votum, manus,
A me petatur. occupa ferrum ocyus.
Quin deme ferrum. quidquid in mortem trahit
Telum est abunde. rupe ab ætheria ferar.
Hæc hæc renatum prima quæ poscit diem,
[59] *Oeta eligatur. corpus hinc mitti placet.*
Abrupta cautes scindat, & partem mei
Ferat omne saxum. pendeant laceræ manus,
Totumque rubeat asperi montis latus.
Levis una mors est. levis, at extendi potest.
Eligere nescis, anime, cui telo incubes.
Vtinam esset, utinam [60] *fixus in thalamis meis*
Herculeus ensis! huic decet ferro immori.
Vna perire dextera nobis sat est?
Coite gentes. [61] *saxa & incensas faces*
Iaculetur orbis. nulla nunc cesset manus.
Corripite tela. vindicem vestrum abstuli.
[62] *Impune sævi sceptra jam reges gerent.*
[62] *Impune jam nascetur indomitum malum.*
Reddentur [63] *aræ cernere assuetæ hostiam*
[64] *Similem colenti. sceleribus feci viam.*
Ego [65] *vos tyrannis, regibus, monstris, feris,*
Sævisque rapto vindice, opposui deis.

50 A Iunone immissa monstra & labores vincentem. Ἥρας κλέος.
51 Lips. legit. *tam leves pœnas manus Tantis* (id est, sceleribus) *reposcit?*
52 Iupiter.
53 Me.
54 Fulminum alia alba vel nigra, quæ cæterorum deorum sunt: alia rubra quæ Iovis solius. atque ex his quædam minora quæ moneant; majora altera quæ cum fragore missa discutiant: tertia maxime ignita, quæ adurant.
55 Quam Hercules excussit. Herc. Fu. ℣. 241.
56 Percute me, Iunone illi nocentiorem.
57 Vbi *Sævos compescuit ignibus ignes.* Sup. ℣. 688.
58 Iovi, ne impendat tibi fulmen.
59 Herc. Fu. ℣. 132.
60 *Arma viri thalamo quæ fixa reliquit.* Dido. 4 Æn.
61 Sup. ℣. 32.
62 Sublato tyrannorum vindice ac monstrorum domitore Hercule.
63 Iam *non* [illegible] *Busiridis aræ.* Herc. Fu. ℣. 484.
64 Humanam.
65 Mortales.

Cessas,

Cessas, [66] *Tonantis socia? non spargis facem,*
[67] *Imitata fratrem, & mittis ereptam Iovi?*
Meque ipsa perdis? [68] *laus tibi erepta inclyta est,*
Ingens triumphus æmuli, Iuno, tui
Mortem occupavi. NVT. [69] *Quid domum impulsam (trahis?*
[70] *Erroris istuc omne, quodcumque est, nefas.*
Haud est nocens, quicunque non sponte est nocens.
DE. Quicunque fato ignoscit, & parcit sibi,
Errare meruit. *morte damnari placet.*
NVT. Nocens videri qui petit, mortem cupit.
DE. [71] Mors innocentes sola deceptos facit.
NVT. *Titana fugies?* DE. *Ipse me Titan* [72] *fugit.*
NV. *Vitam relinques misera?* DE. *At Alcidem sequar.*
NVT. *Superest, & auras ille cœlestes trahit.*
DE. [73] *Vinci Hercules cum potuit, hinc cœpit mori.*
NVT. *Natum relinques, fataque abrumpes tua?*
DE. [74] *Quamcunque natus sepelit, hac vixit diu.*
NV. *Virum* [75] *sequeris?* DE. *Prægredi castæ solent.*
NV. *Si te ipsa damnas,* [76] *misera sceleris te arguis.*
DE. Nemo nocens sibi ipse pœnas irrogat.
NV. Multis remissa est vita, quorum error nocens
Non dextra fuerat. *fata quis damnat sua?*
DE *Quicumque* [77] *fata iniqua sortitus fugit.*
NV. *Hic ipse Megaram nempe confixam suis*
Stravit sagittis, atque [78] *natorum indolem,*
[79] *Lernæa figens* [79] *tela furibunda manu.*
[80] *Ter parricida factus, ignovit tamen*
Sibi. nam furoris fonte [81] *Cyniphio scelus*
Sub axe Libyco tersit, & dextram abluit.
Quo misera pergis? quid tuas damnas manus?
DE. *Damnat meas devictus Alcides manus.*
[82] *Fraudem placet punire.* NV. *Si novi Herculem,*
[83] *Aderit cruenti forsitan victor mali,*
Dolorque fractus cedet Alcidæ tuo.

66 Soror & conjux Iovis.
67 Med. ℣. 59.
68 Quam petebas gloriam & triumphum ex interfecto Hercule tibi inviso ego præripui tibi.
69 Cur in ruinam trahis familiam nostram, patris jam nece quassatam?
70 Al. *Erroris est hoc omne quodcunque est nefas.*
71 Mors sola approbat eos esse innocentes, qui per errorem peccarunt.
72 Non sustinet me sceleratam contueri.
73 Vbi primum cedere cœpit Nessæo veneno, tum mori cœpit. quod & latius intelligi potest.
74 Al. leg. *Quæcunque natum sepelit, hæc vixit diu.*
75 Morte.
76 Ream sceleris & causæ mortis.
77 Mortem petit, ut iniqua fata vel fugiat, vel vindicet. 78 Natos ex Megæra. Hellenism. μένος Ἀλκινόοιο. 79 Sagittas Hydræ felle tinctas. 80 Tres natos occiderat. vel ut alii duos cum uxore. vide Herc. Fu. Act. 5. 81 Africæ fluvio inter duas Syrtes. innuere autem videtur Iovis Ammonis fontem sed Athenis Herculem expiasse dictum. ℣. 1341. Herc. Fu. 82 Quod à Nesso decepta Herculem devicerim, credulitatis pœnas à me lubet exposcere. 83 Hercules evincet Nessæum hoc virus, ut alii pleraque mala.

DE. Ex-

DE. *Exedit artus virus, ut fama est, Hydræ.*
Immersa pestis conjugis membra abstulit.
NV. *Serpentis illi virus enectæ autumas*
Haud posse vinci, qui malum & vivum tulit?
Elisit Hydram, dente cum infixo stetit
Media palude victor, [84] effusa obrutus
Artus veneno. sanguis hunc Nessi opprimet,
Qui vicit ipsas horridas Nessi manus?
DE. Frustra tenetur ille, qui statuit mori.
Proinde lucem fugere decretum est mihi.
Vixit satis, quicunque cum Alcide occidit.
NVT. [85] *Per has aniles ecce te supplex comas,*
Atque ubera ista [86] pene materna obsecro,
Depone tumidas pectoris læsi minas,
Mortisque diræ expelle decretum horridum.
DE. *Quicunque misero forte dissuadet mori,*
Crudelis ille est. [87] *interim pœna est mori.*
[88] *Sed sæpe donum in pluribus veniæ fuit.*
NVT. [89] *Defende* [90] *saltem dexteram, infelix, tuam;*
Fraudisque facinus esse, non nuptæ, sciat.
DE. *Defendar* [90] *illic. inferi solvent ream.*
A me ipsa damnor. purget has Pluto manus.
Stabo ante ripas [91] *immemor,* [91] *Lethe, tuas,*
Et umbra tristis conjugem excipiam meum.
Sed [92] *tu* [93] *nigrantis regna qui torques poli,*
Para [94] *laborem. scelera quæ quisque ausus est;*
Hic vicit error. Iuno non ausa Herculem est
Eripere terris. horridam pœnam para.
[95] *Sisyphia cervix cesset, & nostros lapis*
Impellat humeros. me [96] *vagus fugiat latex,*
Meamque fallax unda decipiat sitim.
Merui manus præbere [97] *turbinibus tuis,*
Quæcunque regem Thessalum torques rota.
[98] *Effodiat avidus hinc & hinc vultur fibras.*
[99] *Vacat una Danaïs; has ego explebo vices.*
* *Laxate manes. recipe me comitem tui,*

84 Membra habens suffusa veneno, quod in illum evomuit Hydra.
85 *Instat anus canisque suas & mamis nudans ubera, per canos alimentaque prima precatur.* vide Hippol. ℣. 245.
86 Magnam enim habet matris partem nutrix.
87 Interdum sup. ℣. 436. quatenus mori cupiens vetatur.
88 Pœna est & mors quæ tamen sæpe in partem veniæ conceditur. Al. *hunc versum Nutrici tribuunt, sed minus recte.*
89 Sed dextram cohibe, ne jam voluntarii sceleris conscia sit, quæ prius decepta alienæ fraudis ministra tantum fuit. 90 Apud inferos. 91 Herc. Fu. ℣. 679. 92 O Dis. 93 Agam. ℣. 750. 94 Cruciatum meo dignum errore, qui omnia aliorum vitia superat. 95 Hippol. ℣. 1226. 96 Thyest. ℣. 152. 97 Rotationibus, & revolutionibus tuis, ô rota, qua volvitur Ixion. Herc. Fu. 749. 98 Hippol. ℣. 1228. 99 Omnes Danaides crudelitatis suæ pœnas apud inferos dant, una excepta: ut Herc. Fu. ℣. 499. una ergo vacat sedes: Istam ergo locum cum vacat, occupare Deianira postulat ipsa quoque criminis ejusdem rea. * Ut mihi sit spatium, *laxat pressores.* 6 Æneid.

1 Medea Colchis. *Hippol.* ỳ. 561. & *tota Med.*
2 Vbi filios interfecisti. Med. act. 5.
3 Vbi Absyrtum fratrem discerpsisti, Med. ỳ. 44. & 131.
4 Procne Terei regis Thracii uxor. Aga. ỳ. 665. & supra ỳ. 191.
5 Medea. ỳ. 779. Aga. ỳ. 205.
6 Sceleris tui æmulam. sic apud Ovid. *Tu quoque cognosces in me Meleagre sororem.*
7 Sic manibus meis conferantur quæ illum Heroa Herculem sustulerunt.
8 Beatorum sedes Tro. ỳ. 942.
9 Beli neptis, Danai filia. Her. Fu. ỳ. 498.
10 Centauri biformis Nessi.
11 Sol. *Med.* ỳ. 5.
12 Vt à te interficiar.

[1] Phasiaca conjux. pejor hac, pejor tuo
Vtroque dextra est. scelere, [2] seu mater nocens;
[3] Seu dira soror es. adde me comitem tuis,
[4] Threicia conjux, sceleribus. [6] gnatam tuam,
[5] Althæa mater, recipe: nunc verâm tuam
Agnosce [6] prolem. quid tamen tantum manus
[7] Vestræ abstulerunt? claudite [8] Elysium mihi,
Quæcunque fidæ conjuges nemoris sacri
Lucos tenetis. si qua respersit manus
Viri cruore, nec memor castæ facis
Stricto cruenta [9] Belias ferro stetit,
In me suas cognoscat & laudet manus.
In hanc abire conjugum turbam libet.
Sed & illa fugiet turba tam diras manus.
Invicte conjux, innocens animus mihi,
Scelesta manus est. prô nimis mens credula,
[10] Prô Nesse fallax! namque semiferi dolis
Auferre cupiens pellici, eripui mihi.
Recede, [11] Titan; tuque quæ blanda tenes
In luce miseros, vita: caritura Hercule
Lux vilis ista est, exigam pœnas tibi,
Reddamque vitam. fata-ne extendo mea?
Mortemque conjux [12] in tuas servo manus?
Virtusne superest aliqua, [13] & armatæ manus
Intendere arcum tela missurum valent?
[14] An arma cessant, teque languenti manu
Non audit arcus? si potest letum dare,
Animose conjux, dexteram exspecto tuam.
[15] Mors differatur. frange ut insontem Lycham;
Alias in urbes sparge; & ignotum tibi
Emitte in orbem. perde, ut [16] Arcadiæ nefas,
Et quidquid aliud restitit. [17] ab illis tamen
Conjux redisti. HYL. *Parce jam, mater, precor.*
Ignosce fatis. error à culpa vacat.
DE. *Si vera pietas, Hylle, quærenda est tibi,*
Iam perime matrem. pavida quid tremuit manus?

13 Respicit Megaram & liberos ab Herc. Fu. interfectos. Al. leg. *Virtusne superest aliqua Sarmatica? & manus Intendere arcum tela missurum valet?* hoc sensu. Si adhuc viribus pares non tibi ipsi, nec Virilioribus, sed fœminis Amazonibus, & arcum iis ereptum tendere potes in meam mortem, dextra mea non utar. Sarmatas sive Amazonas, usasque arcu & sagittis legi est, Agamem. ỳ. 844. 14 An forte veneni vi victus arcum tendere & sagittas mittere non vales? 15 Mea manu decreta. 16 Mænalium suem. 17 Victor, quod à meo scelere non potes.

Quid

Quid ora flectis? hoc erit pietas scelus.
Ignave, dubitas? Herculem eripui tibi.
Hæc hæc peremit dextra, cui debes patri
Avum tonantem. [18] *majus eripui decus,*
Quam in luce tribui. si tibi ignotum est nefas,
A matre disce. seu tibi jugulo placet
Mersisse ferrum, sive maternum libet
Invadere uterum; mater intrepidum tibi
Præbebit animum. non erit totum scelus
A te peractum. dextera sternar tua,
Sed mente nostra. [19] *natus Alcide times?*
[20] *Ita nulla peragas jussa, nec frangens mala*
Erres per orbem: si qua nascetur fera,
Referas parentem. dexteram intrepidam paras.
Patet ecce plenum pectus ærumnis. feri.
Scelus remitto. dexteræ parcunt tuæ
[21] *Eumenides ipsæ.* [22] *verbum crepuit sonus.*
Quænam ista [23] *torquens angue vipereo comam*
Temporibus atras squallidis pinnas quatit?
Quid dira me flagrante persequeris face,
[24] *Megæra? pœnas poscit Alcides. dabo.*
Iamne [25] *inferorum,* [26] *Diva, sedere* [25] *arbitri?*
Sed ecce, diras carceris video fores.
[27] *Quis iste saxum immane detritis gerit*
Iam senior humeris? ecce, jam victus lapis
Quærit relabi. [27] *membra quis præbet rotæ?*
Heic ecce pallens dira [28] *Tisiphone stetit,*
Caussam poposcit. parce verberibus, precor,
Megæra, parce; sustine Stygias faces.
[29] *Scelus est amoris. sed quid hoc? tellus labat*
Et aula tectis crepuit excussis. [30] *minax*
Vnde iste cœtus? totus in vultus meos
Decurrit orbis, hinc & hinc populi [31] *fremunt.*
Totusque poscit vindicem mundus suum.
Iam parcite, urbes. quo fugam præceps agam?
Mors sola portus. *dabitur ærumnis locus.*
Testor nitentis flammeam Phœbi rotam,
Superosque testor, Herculem terris adhuc
Moritura linquo. HYL. [32] *Fugit attonita. hei mihi!*

18 Patrem tollendo quam te in lucem pariendo.
19 Emphatice. q. d. ab intrepido patre degeneras si timeas.
20 *Adjurantis.* Sic nulla unquam, per orbem vagans jussusque ut pater tuus ab Eurystheo, perdas monstra, si mihi parcas. Sic patrem monstrorum domitorem referas ac repræsentes, ut me intrepidus peremeris.
21 Furiæ ultrices quæ scelera persequi solent. respicitque poëta ad Orestis furias.
22 Furens adesse sibi furias imaginatur.
23 Thyest. ℣. 73. & 97. Agam. ℣. 82. Herc. Fu. 100.
24 ἀπὸ τοῦ μεγαίρειν.
25 Herc. Fu. 733.
26 O furia.
27 Sisyphum sibi vidisse videtur & Ixiona.
28 ἀπὸ τοῦ τίειν τὸυς φονεῖς.
29 Vt Herculis amorem à pellice ad me transferrem.
30 Furenti videtur irruere populus, qui non irruit.
31 Al. *premunt.*
32 *Recepit scilicet è scena, ne se coram populo trucidaret.*

Per-

Peracta jam pars matris est. statuit mori.
[33] *Nunc nostra superest, mortis auferre impetum.*
[34] *O misera pietas! si mori matrem vetas,*
[35] *Patri es scelestus. si mori pateris tamen,*
In matre peccas. surgit [36] *hinc illinc nefas.*
Inhibenda tamen est. pergam, & eripiam scelus.

33 Meæ restant partes ut matrem mori volentem impediam.
34 Rursum se corrigit dubius. 35 Quem illa interfecit. 36 A patris parte & à matris.

CHORVS.

Sumpta ab Herculis robore labefactato occasione, Chorus omnia interitui obnoxia, nihil natum æternum canit. quam sententiam ab autore Orpheo commendat, ejusque artem obiter celebrat.

Verum est, quod cecinit [1] *sacer*
Thressæ sub Rhodopes jugis,
Tangens Threiciam chelym,
Orpheus, [2] *Calliopes genus:*
Æternum fieri nihil.
[3] *Illius stetit ad modos*
Torrentis rapidi fragor,
[4] *Oblitusque sequi fugax*
Amisit liquor impetum:
Et dum fluminibus mora est,
Defecisse putant [5] *Geten*
Hebrum [6] *Bistones ultimi.*
Advexit volucrem nemus,
[7] *Et sylva residens venit;*
Aut si qua aëra pervolat,
Auditis vaga cantibus
Ales deficiens cadit.
Abrupit scopulos [8] *Athos,*
[9] *Centauris obitum ferens;*
Et juxta Rhodopen stetit
Laxata nive cantibus.
Et [10] *quercum fugiens suam,*
Ad vatem properat [10] *Dryas,*
Ad cantus veniunt suis
Ipsa cum latebris fera.
Iuxtaque impavidum pecus
Sedit [11] *Marmaricus leo,*

1 Musarum vates sacer interpresque deorum.
2 Calliopes & Oeagri fl. filius, al. Apollinis.
3 Med. ℣. 625.
4 *Flumina sistebat cantu.*
5 Thracium, Scythicum supra ℣. 819.
6 Herc. Fu. ℣. 225.
7 Ios. Scal. *Et sylvas residés vehit.*
8 Med. ℣. 719.
9 Quos ruina oppresserat al. *Centauros obiter ferens.* prior lectio placet.
10 Singulis arboribus Nympham præesse credebant antiqui. quam quod una cum arbore nasceretur moreretur que Hamadryadem nuncupabant, cum Dryas sit quæ toti nemori sylvæque præsit, *Querquetulana*, à δρῦς.
11 Ferox instar Libyci leonis. Agam. ℣. 735.

Nec

Nec dama trepidant lupos.
Et ſerpens latebras fugit,
[12] *Tunc oblita veneni.*
Quin per [13] *Tænarias fores*
[14] *Manes cum tacitos adit,*
[15] *Mærentem feriens chelym,*
Cantu Tartara flebili
Et triſtes Erebi deos
Movit: nec timuit Stygis
[16] *Iuratos ſuperis lacus.*
Hæſit [17] *non ſtabilis rota*
Victo languida turbine.
Increvit [18] *Tityi jecur,*
Dum cantus [19] *volucres tenet.*
Audito quoque [20] *navita*
Inferni ratis æquoris
[21] *Nullo remigio venit.*
[22] *Tunc primum Phrygius ſenex*
Vndis ſtantibus immemor
Excuſſit rapidam ſitim,
Nec pomis adhibet manus.
Sed cum linqueret inferos
Orpheus carmina fundens,
Et vinci lapis [23] *improbus,*
Et vatem potuit ſequi.
Conſumptas iterum [24] *dea*
Supplent Eurydices colos.
Sed dum reſpicit immemor,
Nec credens ſibi redditam
Orpheus Eurydicen ſequi,
Cantus [25] *præmia perdidit.*
Quæ [26] *nata eſt iterum, perit.*
Tunc ſolamina cantibus
Quærens, flebilibus modis
Hæc Orpheus cecinit [27] *Getis:*
Leges in ſuperos datas,
[Et qui tempora digerens
Quatuor præcipitis deus
Anni diſpoſuit vices]
Nulli non avidas [28] colo
Parcas ſtamina nectere.

12 Al. *Tunc oblita mali.*
13 Herc. Fu. ℣. 586.
14 Herc. Fu. ℣. 570.
15 Ipſe mœſtus ob Eurydices mortem.
16 Herc. Fu. 711.
17 Non prius ſtare ſolita Ixionis rota.
18 Hippol. ℣. 1228.
19 Vultures qui Tityi jecur depaſcebantur. Nec *carpſere jecur volucres.*
20 Portitor Charon.
21 Advolante Charonis cymba abſque remigis opera.
22 *Nec Tantalus undam captavit refugam.*
23 Durus qui inferna ſepta claudit. *vel* Siſyphius lapis.
24 Parcæ reſtituunt Eurydices vitæ ſtamina.
25 Eurydicen ſibi redditam.
26 Cui reſtituta vita fuit.
27 Sup. ℣. 819. [Tres iſtos verſus uncinulis incluſos, utpote huic loco male convenientes tranſponit I. Rutgerſius ut ſequantur ℣. 1109. *Boreæ feris. Et qui tempora dirigens, &c.* 6. c. 2. *l. variar. lect.*
28 Al. *polo.*

29 Quod natum est, poterit mori.
Vati credere Thracio
Devictus jubet Hercules.
Iam jam legibus obrutis
Mundo cum veniet dies;
Australis polus obruet
Quidquid per 30 Libyam jacet,
Et 31 sparsus Garamas tenet.
Arctous polus obruet
Quidquid subjacet axibus,
32 Et siccus Boreas ferit.
Amissum trepidus polo
Titan excutiet diem.
Cæli regia concidet,
Certos atque obitus trahet.
Atque omnes pariter 33 deos
Perdet mors aliqua, & 34 chaos.
Et 35 mors fata novissima
In se constituet sibi.
Quis 36 mundum capiet locus?
Discedet via tartari,
Stratis ut pateat polis?
An quod dividit athera
A terris spacium, sat est
Et mundi nimium malis?
37 Quis tantum capiet nefas
Fratrum? quis superis locus?
Pontum, sidera, tartara,
38 Regna unus capiet tria.
Sed quis non modicus fragor
Aures attonitas movet?
Est est Herculeus sonus.

29 Πᾶν τὸ γινόμενον φθαρτόν. omne ortum occidit. Cui nasci contigit, restat mori.
30 Africam.
31 Interioris Libyæ incola vagus.
32 Et Quidquid Borea penetrabile frigus adurit nubifugus, viarum scopa Boreas.
33 Sidera, stellas, Thyest. ℣. 890. vel Deos, qui Stoicis mortales.
34 Herc. Fu. ℣. 609.
35 Mors fati domina & ipsa peribit.
36 Sphæras cœlestes pulchramque hanc machinam.
37 Quis locus capiet dissolutum jam triplex regnum Iovis, Neptuni, Plutonis?
38 Mista jam & confusa.

ACTVS QVARTVS.

HERCVLES. CHORVS.

Ejulans Hercules conqueritur, indigne ferens se indigna morte perire, fœmineis scilicet dolis.

Converte, Titan clare, anhelantes equos,
1 Emitte noctem. 2 pereat hic mundo dies,
Quo moriar. 2 atra nube inhorrescat polus.
Obsta noverca. nunc, pater, cæcum chaos

1 Absentia tua.
2 Noctis nubiumque velum intendatur, ne morientem me Iuno videns triumphet.

Reddi

Reddi decebat. hinc & hinc compagibus
Ruptis uterque debuit frangi polus.
[3] *Quid parcis astris? Herculem amittis, pater.*
Nunc parte in omni, Iupiter, specta poli,
Ne quis gigas Thessalica jaculetur juga,
Et fiat [4] *Othrys pondus Encelado leve.*
Laxabit atri carceris jamjam fores
Pluton superbus: vincula excutiet [5] *patri,*
Cælumque reddet. ille, qui [6] *pro fulmine*
Tuisque facibus, natus in terris eram,
[7] *Ad Styga revertor. surget Enceladus ferox,*
[8] *Mittetque, quo nunc premitur, in superos onus.*
Regnum omne, genitor, ætheris [9] *dubium tibi*
Mors nostra faciet. antequam [10] *spolium tui*
Cælum omne fiat, conde me tota, pater,
Mundi ruina. [11] *frange, quem perdis, polum.*
CH. *Non vana times, nate Tonantis.*
Iam [12] *Thessalica Pelion Ossa*
Premet; & Pindo congestus Athos
Nemus ætheriis inseret astris.
Vincet scopulos inde [13] *Typhoëus,*
Et Tyrrhenam feret [13] *Inarimen.*
Feret [14] *Ætnæos inde caminos,*
Scindetque latus [15] *montis aperti,*
Nondum Enceladus fulmine victus.
Iam te cœli signa sequentur.
HER. *Ego, qui* [16] *relicta morte. contempta Styge,*
Per media Lethes stagna cum [17] *spolio redii,*
Cum pene trepidis excidit Titan equis:
Ego, quem [18] *deorum regna senserunt* [18] *tria,*
Morior: [19] *nec ullus per meum stridet latus*
Transmissus ensis: haud mea telum necis
Saxum est, nec [20] *instar montis abrupti latus,*
Aut totus [21] *Othrys, non truci vultu* [22] *Gyges*
Pindo cadaver obruit toto meum.
Sine hoste vincor: quodque me torquet magis,

3 Cur autem non polos frangas, cur coelo parcas? cui, sublato jam Hercule, bellum ex novo inferent Gigantes. Herc. Fu. ℣. 970.
4 Encelado quidem Ætna imposita. Her. Fu. 80. Sed Othryn dixit pondus leve quod torqueat & jaculetur in deos Enceladus. sic infr. ℣. 1145.
5 *Saturno tenebrosa in Tartara misso.* vid. Herc. Fu. 964.
6 Loco fulminis tui in sævos tyrannos. sup. ℣. 5.
7 Vnde prius reversus Cerberum extraxi.
8 Iaculabitur Ætnam. Herc. Fu. ℣. 80.
9 Incertas possessiones propter Gigantes.
10 Tibi ereptum.
11 Frange potius quam perdas coelum. 12 Herc. Fu. ℣. 970. Agam. ℣. 331. 13 Thyest. ℣. 807. *Durumque cubile Inarime Iovis imperiis imposta Typhoëo.* 14 Herc. Fu. 106. 15 Ætnæ. 16 Herc. Fu. 611. 17 Cerbero. 18 Iovis, Neptuni, Plutonis. in æthere n. Stymphalidas, in aquis Hydram, in inferno Cerberum vicerat. 19 Κοὐ ταῦτα λόγχη πεδιὰς, οὔθ' ὁ γηγενὴς στρατὸς γιγάντων, &c. Γυνὴ δὲ θῆλυς ὖσα, κ' οὐκ ἀνδρὸς φύσιν, Μόνη με δὴ καθεῖλε φασγάνου δίχα. 20 Delrius emend. *instar.* 21 Mons Thessal. 22 Gigas Briarei frater.

(23 *O mi-*

([23] O misera virtus!) summus Alcidæ dies
Nullum malum prosternit. [24] impendo, hei mihi,
In nulla vitam facta. prò mundi arbiter,
Superique, quondam dextera testes meæ!
Pro cuncta tellus, Herculis vestri placet
Mortem perire? dirus ô nobis pudor,
O turpe fatum! fœmina Herculeæ necis
Auctor feretur: auctor Alcides [25] quibus?
[26] Invicta si me cadere fœminea manu
Voluere [25] fata, [27] perque tam turpes colos
Mea mors cucurrit, cadere potuissem, hei mihi,
Iunonis odio: fœmina caderem minis,
Sed cœlum habentis. si nimis superis fuit,
Scythico sub axe genita domuisset meas
Vires [28] Amazon. [29] fœmina cujus manu
Iunonis hostis vincor? [30] hinc gravior tui,
Noverca, pudor est. quid diem hunc lætum vocas?
[31] Quid tale tellus genuit irata tibi?
Mortalis odia fœmina excessit tua.
Adhuc furebas esse te Alcidæ imparem.
[32] Victa es duobus: [33] pudeat irarum deos.
Vtinam meo cruore satiasset suos
[34] Nemeæa rictus pestis! aut [35] centum anguibus
Vallatus Hydram tabe pavissem mea!
Vtinam fuissem præda [36] Centauris datus!
Qui inter umbras vinctus, [37] æterno miser
Saxo sederem, [38] spolia cum traxi [38] ultima
Fato stupente. nunc [39] ab inferna Styge
Lucem recepi, Ditis evici moras.
Vbique me mors fugit, [40] ut leto inclyto
Fortis carerem. ô feræ victæ, ô feræ!
Non me triformis [41] sole conspecto canis
Ad Styga reduxit. non sub Hesperio polo

23 ὦ τλῆμον ἀρετὴ, λόγος ἄρ' ἦσθ' ἄλλος, ἐγὼ δὲ σε, ὡς ἔργον ἤσκουν.
24 Δυσχεραίνει τὸν τοιοῦτον θάνατον. &c. etiam fortis ægre fert sibi non viriliter pereundum. atque ubi viribus non est locus.
25 Monstris, tyrannis, gigantibus, feris?
26 Inexorabile fatum.
27 Tam in gloria Parcarum de me decreta, ut fœminea perirem manu.
28 Hippolyte, Herc. Fu. ỳ. 542.
29 Nunc autem quam vilis fœminæ manu pereo, qui Iunoni, dignus visus sum hostis?
30 Cum me perdat muliercula, quod tu facere non potuisti.

31 Quod monstrum genuit tellus in tui mihi infestæ gratiam perniciosius quam Deianiram? 32 A me prius, nunc à Deianira, quæ plus in meam perniciem valuit quam tu dea. 33 Si mortales plus possint. 34 Leo Nemeæus. Herc. Fu. ỳ. 223. 35 Circumdatus fœcundæ capitibus Hydræ mortem extimuissem, sanguine meo ab Hydræ veneno in tabem verso. 36 Quos in monte Pholoe occidi & profligavi. 37 Respicit ad saxum cui adhæsit Theseus. *Sedet æternumque sedebit Infelix Theseus.* 38 Cerberum, id est, mortem, rerum terminum. Herc. Fu. ỳ. 289. 39 Ab inferis redii Herc. Fu. ỳ. 611. 40 Lipsius ex M. S. *Vt telo inclytæ Mortis carerem.* 41 Herc. Fu. ỳ. 813.

[42] *Ibera vicit turba* [42] *pastoris feri;*
Non [43] *geminus serpens. perdidi mortem, hei mihi,*
Toties honestam. [44] *titulus extremus quis est?*
CH. *Viden, ut laudis conscia virtus*
[45] *Non Lethaeos horreat amnes?*
Pudet auctoris, non morte dolet.
Cupit extremum finire diem
Vasta pressus mole Gigantum,
Et [46] *montiferum Titana pati,*
Rapidaque necem debere ferae.
[47] *Si tua caussa est miseranda necis,*
Quod nulla fera est, nullusque Gigas,
Iam quis dignus necis Herculeae
Superest auctor, nisi dextra tua?
HER. [48] *Heu qualis intus Scorpius, quis* [49] *fervida*
Plaga revulsus Cancer infixus meas
Urit medullas? sanguinis quondam capax
Tumidi jecur pulmonis arentes fibras
Distendit: ardet felle siccato jecur,
Totumque lentus sanguinem avexit [50] *vapor.*
Primam cutem consumpsit, hanc aditus nefas
In membra fecit, abstulit costis latus,
Exedit artus penitus, & totas [51] *malum*
Hausit medullas. ossibus vacuis sedet.
Nec ossa durant ipsa, sed [52] *compagibus*
Discussa ruptis mole collapsa fluunt.
Defecit ingens corpus. & [53] *pesti satis*
Herculea non sunt membra. prô, quantum est malũ
Quod esse vastum fateor? ô dirum nefas!
En cernite, urbes, cernite ex [54] *illo Hercule*
Quid jam supersit. Herculem agnoscis, pater?
[55] *His-ne ego lacertis spolia* [56] *Nemeaei mali*
Elisa pressi? tensus hac arcus manu
Astris ab ipsis [57] *depulit* [58] *Stymphalydas?*
His ego [59] *citatam gressibus vici feram,*

42 Geryonis trigemini. Her. Fu. ỷ. 232.
43 Angues duo, quos à Iunone immissos elisi jam in cunis vagiens. Herc. Fu. ỷ. 215. vel Hydra & Atlantica.
44 Atque ecce inhonesta tandem morte pereo.
45 Mortem non horret, sed ingloriae mortis generis pudet. supra ỷ. 1172.
46 Enceladum, Typhoëa, Gygen. supra ỷ. 1157. Al. *montiferam.*
47 Ios. Scal. suspicatur legendum, *si caussa est tua miseranda necis.*
48 Al. leg. *Eheu quis intus, &c.*
49 E Zodiaco, in quem Iuno Cancrum transtulerat. Thyest. ỷ. 852. in poenas meas reversus.

50 Calor veneni. 51 Nefandum virus. 52 Nervis, ligamentis, tendonibus. 53 Grassanti veneno. 54 Victore, domitore. 55 *His cibus jacet violet Nemeaea lacertis, &c.* 56 Herc. Fu. ỷ. 223. 57 Al. leg. *aexulit.* 58 Herc. Fu. ỷ. 243. 59 Cervam aureis radiantem cornibus, Herc. Fu. ỷ. 221.

Radiante clarum fronte gestantem caput?
His fracta [60] *Calpi manibus elisit fretum?*
His tot feræ, tot scelera, tot reges jacent?
[61] *His mundus humeris sedit?* [62] *hæc moles mei est?*
Hæc ne illa cervix? has ego opposui manus
Cœlo ruenti? [63] *cujus, ô, custos manu*
Trahetur ultra Stygius? [64] *ô! vires prius*
In me sepultæ! quid patrem appello Iovem?
Quid per Tonantem vindico cœlum mihi?
Iam jam meus credetur Amphitryo pater.
Quæcunque pestis viscere in nostro lates,
Procede. quid me vulnere occulto petis?
[65] *Quis se sub axe frigido pontus Scythes,*
Quæ pigra Tethys genuit, [65] *aut Maurum premens*
Ibera Calpe litus? ô dirum malum!
Vtrumne serpens squallidum crista caput
Vibrans? an aliquod est mihi ignotum malum?
Numquid cruore es genita [66] *Lernææ feræ?*
[67] *An te reliquit Stygius in terris canis?*
[68] *Omne malum,* [69] *nullumq́ue. quis vultus tibi est!*
Concede saltem scire, quo peream malo.
[70] *Quæcunque pestis, sæva quæcunque es fera,*
[71] *Palam timeres: quis tibi in medias locum*
Fecit medullas? ecce, dirupta cute
Viscera manus detexit, ulterior tamen
Inventa latebra est. ô malum [72] *simile Herculi!*
Vnde iste fletus? unde in has lacrymæ genas:
Invictus olim vultus & nunquam malis
Lacrymas suis præbere consuetus (pudet!)
Iam flere didicit. quis dies fletum Herculis,
Quæ terra vidit? [73] *siccus ærumnas tuli.*
[74] *Tibi illa virtus, quæ tot elisit mala,*
[74] *Tibi cessit uni. primo, & ante omnes mihi*
Fletum [75] *abstulisti. durior saxo horrido*
Et chalybe vultus, & vaga [76] *Symplegade,*
Rictus meos infregit, & lacrymam extulit.
Flentem, gementem, [77] *summe prô rector poli,*
Me terra vidit, quodque me torquet magis,
Noverca vidit. urit ecce iterum fibras,
Incaluit ardor. unde nunc [78] *fulmen mihi?*
CHO. *Quid non possit superare dolor?*
Quondam [79] *Getico durior* [79] *Æmo,*

60 Bimaris è columnis Herculis una. vide Her.Fu. ℣.236.
61 Her.Fu. v. 68. *Hac cælum cervice tuli?*
62 Hoccine corpus illud meum quondam torosum?
63 Quis posthac Cerberum ab inferis extrahet?
64 Lips. *ubi vires prius in me sepultæ.*
65 Vnde hoc venenum? à mari Scythico, Boreali aut Atlantico?
66 Hydræ.
67 An Aconitum illud es. e Cerberi spuma?
68 Ex effectu
69 Quia non appares.
70 Al. *Quæcunque pestis, sive quæcumque es fera.*
71 Prodires saltem meque aperto Marte aggredereris.
72 Invictum, indomitum.
73 Siccis oculis, non lacrymantibus.
74 O virulenta pestis.
75 Extorsisti.
76 Herc. Fu. ℣. 2210. Med. ℣.341.
77 Ios. Scal. *Summe, pro rector cœli, Me terra vidit.*
78 Quo peream.
79 Thracio monte.

Nec

Nec [80] Parrhasio [81] lentior axe,
Sævo cessit membra dolori;
Fessumque movens per colla caput
Latus alterno pondere flectit.
[82] Fletum virtus sæpe resolvit.
Sic Arctoas laxare nives,
Quamvis tepido sidere Titan
Non tamen audet, vicitque [83] faces
Solis adusti glaciale jubar.

80 Septentrionali, juxta quem Callistho e Parrhasia urbe Arcadiæ in ursam versa, cum filio Arcade. Herc. Fu. ✠. 129. 81 Heins. leg. *lenior*. 82 Lacrymas jam dolore fluere paratas animi robur absumit : non secus ac glaciem stringit frigus Boreale, nec a Solis radiis solvi patitur. Lipsius itaque legendum conjicit *resorbet*. & pro *virtus* alii hab. *luctus*. 83 Al. *nives*. i. nefandum frigus glaciale vincit radios solis adusti. Si retineas *faces*, ita expone : *glaciale jubar*, id est, splendor aquæ in glaciem pellucidam induratæ non dissolvitur sole.

HERCULES. ALCMENA.

Lamentantem Herculem solatur Alcmena.

Converte vultus ad meas clades, pater.
Nunquam ad tuas confugit Alcides manus,
Non cum per artus Hydra fecundum meos
Caput explicaret. inter infernos lacus
Possessus atra nocte cum fato steti;
Nec invocavi. tot feras vici horridas,
Reges, tyrannos; [1] non tamen vultus meos
In astra torsi. semper hæc nobis manus
[2] Votum spopondit. nulla [3] propter me sacro
Micuere cælo fulmina. hic aliquid dies
Optare jussit. primus audierit preces,
Idemque summus. unicum fulmen peto.
[4] Giganta crede. non minus cælum mihi
Asserere potui. dum patrem verum puto,
Cælo peperci. sive crudelis pater,
Sive es misericors, commoda nato [5] manum.
Propera ante mortem, & [6] occupa hanc laudem tibi.
Vel, si piget, manusque detrectat nefas,
Emitte [7] Siculo vertice ardentes, pater,
Titanas in me, qui manu Pindum ferant,
Aut te, Ossa; qui me monte projecto opprimant.
Abrumpe & [8] Erebi claustra. me stricto petat

1 Non implorans opem tuam suspexi. 2 Certam fecit victoriæ spem. 3 In omen, aut auxilium meum, qua ipse tui fulminis vice fuerim. Sup. 1143. 4 Crede me esse unum e gigantibus, fulminaque, tam ego his petendus, qui cœlum per fringere potui, nisi pepercissem, quod te verum mihi patrem credidissem. 5 Fulminantem. 6 Præripe necis meæ laudem mulierculæ. 7 Typhoëa, Enceladum, Titanasque alios Ætnæ subjectos. 8 Interni Ætnæ subjectos.

9 *Bellona*

9 Bellona ferro: mitte 10 Gradivum trucem;
Armetur in me dirus; & 11 frater quidem,
Sed ex noverca. tu quoque 12 Alcidæ soror
Tantum ex parente, cuspidem in 13 fratrem tuum
Iaculare, Pallas. supplices tendo manus
Ad te, noverca. sparge tu saltem, precor,
Telum. perire fœminæ possum manu.
Iam fracta, jam satiata, quid pascis minas?
Quid quæris ultra? supplicem Alciden vides.
Et nulla tellus, nulla me vidit fera
Te deprecantem. nunc mihi irata quidem
Opus est noverca. nunc tuus cessat dolor.
Nunc odia ponis. parcis, ubi votum est mori?
O terræ & urbes! non facem quisquam Herculi,
Non arma tradet? tela subtrahitis mihi?
14 Ita nulla sævas terra concipiat feras
Post me sepultum. nec meas unquam manus
Imploret orbis. si qua nascetur fera,
Nascatur 15 alius. undique infelix caput
Mactate saxis, 16 vincite ærumnas meas.
Ingrate cessas orbis? excidimus tibi?
Adhuc malis ferisque suppositus fores,
Ni me tulisses. vindicem vestrum malis
17 Eripite, populi. 18 tempus hoc vobis datur.
Pensate merita. mors erit pretium omnium.
AL. *Quas misera terras mater Alcidæ petam?*
Ubi natus, ubinam est? 19 certa si visus notat,
Reclinis ecce corde anhelanti æstuat.
Gemit. peractum est. membra complecti ultima,
O nate, liceat. 20 spiritus fugiens meo
Legatur ore. brachia in amplexus cape.
Ubi membra sunt? ubi illa, quæ mundum tulit,
Stellifera cervix? quis tibi exiguam tui
Partem reliquit? HER. *Herculem spectas quidem,*
Mater; 21 sed umbræ simile nescio quid mei
Agnosce, mater. ora quid flectis retro,
Vultumque mœrens? Herculem dici tuum
Partum erubescis? AL. *Quis feram mundus novam*
Quæ terra genuit? quodve tam dirum nefas
De te triumphat; 22 victor Herculeus quis est?

9 Agam. ℣. 81.
10 Martem, à gradiendo in bello ultro citroque: sive à κραδάω vibro. alii quidem grandem divum.
11 Vid. Herc. Fu. ℣. 906. Martem autem concepit Iuno tacto flore in campis Oleniis.
12 Pallas e cerebro Iovis nata. εὐπατέρεια patrima virgo, ἀμήτωρ.
13 Me.
14 *Optantis & imprecantis est, &c. ut.*
15 Alius Herc. vindex.
16 Interficiendo liberate me ærumnis.
17 *Al.* Excipite.
18 Exolvendi vos ingratitudinis labe.
19 Res certas.
20 Apud veteres amicissimus quisque & proximus parens expirantem deosculatus fugientem ore animam extremumque spiritum excipit. *Extremo si quis super halitus errat, Ore legam.*
21 Quam tamen potius agnoscas Herculis animam quam Herculem ipsum.
22 Victor Herculis.

HER. [23] *Nuptæ jacentem cernis Alciden dolis.*
AL. *Quis tantus est, qui vincat Alciden, dolus?*
HER. *Quicunque,* [24] *mater, fœminæ iratæ sat est.*
AL. *At unde in artus pestis aut ossa incidit?*
HER. *Aditum venenis palla fœmineis dedit.*
AL. *Vbinam ipsa palla est? membra nudata intuor.*
HER. *Consumpta mecum est.* AL. *tantane inventa est lues?*
HER. *O mater, Hydram, & mille cum Lerna feras*
Errare medus [25] *credo visceribus meis.*
Quæ tanta nubes flamma [26] *Sicanias bibit?*
[27] *Quæ Lemnos ardens? quæ* [28] *plaga igniferi poli,*
[29] *Vitans flagranti currere in Zona diem?*
In ipsa me jactate, prô comites, freta,
Mediosque in amnes. quis sat est [30] *Ister* [31] *mihi?*
Non ipse [32] *terris major Oceanus meos*
Frangit [33] *vapores. omnis in nostris malis*
Deficiet humor, omnis arescet latex.
Quid, rector Erebi, me remittebas Iovi?
Decuit tenere. redde me tenebris tuis.
[34] *Talem subactis Herculem ostende inferis.*
[35] *Nil inde ducam. quid times iterum Herculem?*
[36] *Invade mors non trepida, jam possum mori.*
AL. *Compesce lacrymas saltem, & ærumnas doma,*
Malisque tantis Herculem indomitum refer,
Mortemque vince. quod soles, vince inferos.
HER. [37] *Si me* [38] *catenis horridus vinctum suis*
Præberet avidæ Caucasus volucri dapem
[39] *Scythia gemente; flebilis gemitus mihi*
Non extitisset. [40] *si vagæ Symplegades*
Vtraque premerent rupe; redeuntis minas
[41] *Ferrem ruinæ.* [42] *Pindus incumbat mihi*
Atque Æmus, & qui Thracios fluctus Athos
Frangit, [43] *Iovisque fulmen excipiens Mimas.*
Non ipse si in me, mater, hic mundus ruat,
Superque nostros flagret incensus rogos
[44] *Phœbeus axis, degener mentem Herculis*

23 Deianiræ.
24 O mater.
25 Al. creat.
26 Siculas, Ætnæ supervolitantes. q. d. non Ætna flammas eructans ——
27 non Lemnos Ægæi maris insula Vulcano sacra crebris æstuans incendiis.
28 non plaga torrida majori ardet igne quam pectus meum. alii leg. *Inferni* & Pyriphlegethonta intelligunt.
29 Ex opinione veterum Astrologorum, qui diem semper stare putabant & nunquam currere sub ardenti plaga. *Semper ibi æterna zonæ ne clarantes Lux.*
30 Fl. Europæ max.
31 Ad me refrigerandum.
32 Terram enim circumcingere creditur.
33 Calores, ardores.
34 Afflictum, miserum.

35 Vt olim Cerberum. 36 Al. *Invade mors, non trepido.* 37 Si viderem hostem scirem que quid me cruciaret, &c. 38 Vt Prometheum. Herc. Fu. ỳ. 1206. 39 Ipsis Scythis mei commiserentibus. 40 Herc. Fu. ỳ. 1210. 41 Sine questu aut gemitu. 42 Mons Thess. 43. *Feriunt enim sumtuos fulmina montes.* 44 Solis cursus.

Clamor domaret. mille decurrant feræ,
Pariterque lacerent; hinc feris clangoribus
Ætheria me [45] *Stymphalis; hinc* [46] *taurus minax*
Cervice tota pulset, & quidquid furit.
Solum quoque ingens surgat, hinc illinc fremens,
Artusque nostros dirus imminuat dolor.
[47] *Sparsus silebo. non feræ excutient mihi,*
Non arma gemitus. nil, [48] *quod impelli potest.*
AL. *Non virus artus, nate, fœmineum coquit;*
Sed dura series operis; & longus tibi
[49] *Favet* [50] *cruentis forsitan morbis dolor.*
HER. *Vbi mors? ubi* [51] *illa? testis est aliquis mali?*
Intendat arcus. [52] *nuda sufficiet manus.*
[53] *In orbe mecum veniat huc aliquis mihi.*
Procedat, agedum, huc. AL. *Hei mihi, sensus quoque*
Excussit ille nimius [54] *impulsu dolor.*
Removete, quæso, tela, & infestas, precor,
Rapite hinc sagittas. [55] *igne suffusæ genæ*
Scelus minantur. qua fuga latebras petam?
Dolor iste furor est. Herculem solus domat.
Cur deinde latebras aut fugam vecors petam?
Obire forti meruit Alcmene manu.
Vel scelere pereat, antequam letum mihi
Ignavus aliquis mandet, ac turpis manus
De me triumphet. [56] *ecce, lassatus malis*
Sopore fessas alligat venas dolor,
Gravique anhelum pectus impulsu quatit.
Favete, superi. si mihi gnatum inclytum
Misera negatis; vindicem saltem precor
Servate terris. abeat excussus dolor,
Corpusque vires reparet Herculeum suas.

45 Herc. Fu. ✝.254.
46 Agam. ✝.827.
47 Humi stratus.
48 In quod vires exercere potero cum victoriæ spe.
49 Al. *Fervet.*
50 Crucis.
51 Mors, *vel* Deianira.
52 Inermis.
53 Alii leg. *in orbem veniat.* tibicine quidem immodulato, mente aliquando saniori. nec plane assequor locutionem nisi dicat in *certamen descendat.* manus enim conserturi pugiles μονόμαχοι lineas sibi & cancellos circumscribunt. quos nec ipsis transire nec spectatorum coronæ in orbem cingenti liceat ingredi. videat lector.
54 Al. *impulsos.*
55 Rubore, sanguine, ardore.
56 Act. 4. Herc. Fu. ✝. 1043.

HYLLVS. ALCMENA. HERCVLES. PHILOCTETES muta persona.

Reversus Hyllus nunciat Herculi, Deianiram, postquam se Nessi dolo deceptam comperisset, sibi mortem conscivisse.

PRô lux acerba, prô capax scelerum [1] dolor!
[2] *Nurus Tonantis occidit. natus jacet.*
Nepos superstem, scelere materno hic perit.

1 Al. *dies.* Sic inf. ✝.1424.
2 Deianira.
3 Hercules.

Fraude

Fraude illa capta est. quis per annorum vices,
Totoque in ævo poterit ærumnas senex
Referre tantas? unus eripiet dies
Parentem utrumque. cætera ut sileam mala,
Parcamque fatis, Herculem amitto patrem.
AL. *Compesce voces, inclytum Alcidæ genus,*
[4] *Miseræque fato similis Alcmenæ nepos.*
[5] *Longus dolorem forsitan vincet sopor.*
Sed ecce lassam deserit mentem quies,
Redditque [6] *morbo corpus. & luctus mihi.*
HER. [7] *Quid hoc? rigenti cernitur* [8] *Trachin jugo,*
Et inter astra positus evasi genus
Mortale tandem. quis mihi cœlum parat?
Te te, pater, jam video: placatam quoque
Specto novercam. qui [9] *sonus nostras ferit*
[9] *Cœlestis aures? Iuno me* [10] *generum vocat.*
Video nitentem regiam clari ætheris,
Phœbique [11] *tritam flammea zonam rotâ.*
[12] *Cubile video noctis.* [13] *hinc tenebras vocat.*
Quid hoc? quis axem cludit, & ab ipsis, pater,
Deducor astris? ora Phœbeus modo
Afflabat axis. [14] *tam prope a cælo fui.*
Trachina video. quis mihi terras dedit?
Modo nempe me infra steterat, ac totus mihi
Suppositus orbis. tam bene [15] *excideras, dolor.*
Cogis fateri. [16] *parce, & hanc vocem occupa.*
Hæc, Hylle, dona [17] *matris; hoc munus parat.*
Vtinam liceret stipite ingesto impiam
Effringere animam, quale [18] *Amazonum malum*
Circa nivalis Caucasi domuit latus.
O clara Megara, [19] *tune, cum furerem, mihi*
Conjux fuisti? stipitem atque arcus date.
Dextra inquinetur. laudibus maculam imprimam.
Summus legatur fœmina Herculeus labor.
HYL. *Compesce diras, genitor, irarum minas.*
[20] *Habet. peractum est. quas petis pœnas, dedit.*
Sua perempta dextera mater jacet.

4 Æque miser, atque ego. Al. leg. *Miseraque nato.* 5 Herc. Fu. 1077. 6 Dolori, seu furori. 7 *Discusso sopore, Hercules apotheosin suam velut extasi raptus cernere videtur, seu propinqua morte vaticinatur.* 8 Supra ỳ. 135. 9 E Pythagoræorum sententia, qui concentum quendam & harmoniam effici corporum cœlestium motu credebant. 10 Hebe mihi desponsa. 11 Zonam torridam. 12 *Retaitus terris viuctur.* 13 Al. *m.* 14 Ita Herc. Fu. ỳ. 977. 15 Mihi modo in cælos per extasin rapto. 16 Melius occidisses me priusquam emisissem indignam hanc Hercule vocem; *cogis fateri*: quis enim me cogat? *vel*, innuit vocem illam qua minatur se fœminam interfecturum. 17 Tuæ. id est, Deianiræ. 18 Amazonum insolentiam. ipsas Amazonas. Her. Fu. ỳ. 542. Hippol. ỳ. 397. 19 Dignior sane fuit Deianira quæ furentis Herc. uxor esset. 20 Agamemn. ỳ. 895.

HER. [21] *Caci dolores. manibus irati Herculis*
Occidere meruit. perdidit [22] *comitem Lichas.*
Sævire in ipsum corpus exanime impetus
Atque ira cogit. cur minis nostris caret?
Ipsum cadaver pabulum accipiant feræ.
HYL. [23] *Plus misera læso doluit.* [24] *huic aliquid quoq;*
Detrahere velles. occidit dextra sua,
[25] *Tuo dolore. plura, quam poscis, tulit.*
Sed non cruenta sceleribus nupta jaces:
Nec fraude matris. Nessus hos struxit dolos;
Ictus sagittis qui tuis vitam expulit.
Cruore tincta est palla [26] *semiferi, pater,*
Nessusque nunc has exigit pœnas [27] *sibi.*
HE. [28] *Habet. peractum est. fata se nostra explicant.*
Lux ista summa est. [29] *quercus hanc sortem mihi*
Fatidica quondam dederat, & Parnassio
[30] *Cirrhea quatiens templa* [31] *mugitu nemus:*
„ [32] *Dextra perempti, victor Alcide, viri*
„ *Olim jacebis. hic tibi emenso freta,*
„ *Terrasque & umbras, finis extremus datur.*
Nil querimur ultra. decuit hunc finem dari,
Ne quis superstes Herculis victor foret.
Nunc mors [33] *legatur clara, memoranda, inclyta,*
Me digna prorsus. nobilem hunc faciam diem.
Cadatur omnis sylva, & Oetæum nemus
Suscipiat ignis. Herculem accipiat rogus.
Sed ante mortem, tu [34] *genus Pæantium,*
Hoc [35] *triste nobis juvenis, officium appara.*
Herculea totum flamma succendat diem.
Ad te preces nunc, Hylle, supremas fero.
[36] *Est clara, captas inter* [37] *incultas,* [38] *genus*
Regnumque referens, [39] *Euryto virgo edita,*
Iole. tuis hanc [40] *facibus & flammis para.*
Victor [41] *cruentus abstuli patriam, lares,*
Nihilque miseræ præter Alciden dedi;

21 Heinsius ita hunc locum censet legendũ, *Sua perempta dextera mater jacet Læsi dolore.* Herc. *manibus irati Herc. &c.* tui sc. læsi, i. e. dolens quod te læserit. Sic mox ℣. 1465. *Occidit dextra sua, tuo dolore.*
22 Me, vel lege *perdidit comitem Licham* i. Lichæ necis causa fuit.
23 Plus vel te, quem læsit.
24 Al. *hinc.* i. doloris sui aliquid.
25 Quem de te conceperat, dolore.
26 Centauri.
27 Suæ necis ultionem.
28 Bene habet, satis est.
29 Med. ℣. 349.
30 Oed. ℣. 269.
31 Oraculi Delphici responso. ex adyto Cumæa Sibylla Horrendas canit ambages, antroque remugit.

32 ἐμοὶ γὰρ ἦν πρόφαντον ἐκ πατρὸς πάλαι, Πρὸς τῶν πνεόντων μηδενὸς θανεῖν ποτε, Ἀλλ' ὅστις Ἅιδου φθίμενος οἰκήτωρ πέλοι. Hæc sunt verba oraculi Dodonæi, quod Herculi olim datum fuit, nempe quod ab hoste defuncto esset interficiendus. 33 Apparetur vel memoretur. 34 Philocteta, Pæantis fil. 35 Funebre, ut pyram extruat. 36 Al. *Est clara, inclytum genus Regn.* Jos. Scal. legendum monet; *Oechalias genus Regumque referens, &c.* 37 Al. leg. *Oechalias.* 38 Regium genus; τὸ βασιλικόν. 39 Rege Oechaliæ. 40 Nuptialibus, Thebaid. ℣. 263, & 507. 41 Patrem illius & fratres interficiens.

Et

Et iste rapitur. penset ærumnas suas :
Iovis [42] *nepotem foveat, &* [42] *natum Herculis.*
Tibi illa pariat quidquid ex nobis habet.
Tuque ipsa planctus pone funebres, precor,
O clara genitrix. vivet Alcides tuus.
[43] *Virtute nostra pellicem feci tuam*
Credi novercam, sive nascente Hercule
Nox [44] *illa certa est,* [45] *sive mortalis meus*
Pater est : licet sit falsa progenies mihi ;
Materna culpa cesset, & crimen Iovis.
Merui parentem, [46] *contuli cœlo decus.*
Natura me concepit in laudes Iovis,
Quin ipse quanquam Iupiter credi meus
Pater esse gaudet. parce jam lacrymis, parens
Superba matres inter Argolicas eris.
Quid tale Iuno peperit, æthereum gerens
Sceptrum, & Tonanti nupta ? mortali tamen
Cælum tenens invidit ? Alciden suum
Dici esse voluit. perage nunc, Titan, vices
Solus relictus. ille, qui vester comes
[47] *Vbique fueram, Tartara & manes peto.*
Hanc tamen ad imos perferam laudem inclytam,
Quod nulla pestis vicit Alciden palam,
Omnemque pestem vicit Alcides palam.

42 Te.

43 Approbando me ex te natum Iovis esse filium magis ingenuum quam quos ex Iunone genuit. mox ỷ. 1509.

44 Geminata. Herc. Fu. ỷ. 24.

45 Etiamsi mortalis quispiam fuisset pater non Iupiter, virtute tamen mea feci ut Iovis credar progenies.

44 Virtute mea cœlum decoravi.

47 Sup. ỷ. 41.

CHORVS.

Solem orat ut toti mundo Herculis mortem nunciet. Herculis apotheosim prædicit, Iovemque precatur, ut vel nulli producantur tyranni, feræ, monstra, vel alius sufficiatur Herc. malorum vindex.

O Decus mundi, radiate Titan,
Cujus ad [1] *primos* [2] *Hecate vapores*
Lassa nocturna levat ora [3] *bigæ,*
Dic sub aurora positis [4] *Sabæis,*
Dic sub occasu positis [5] *Iberis,*
Quique [6] *ferventem patiuntur axem,*
Quique sub [7] *plaustro* [8] *patiuntur* [9] *Vrsæ ;*
Dic ad æternos properare Manes
Herculem, & regnum Canis [10] *inquieti,*
Vnde non unquam remeavit ullus.
[11] *Sume, quos nubes radios sequantur.*

1 Auroram tepidos recipientem radios.
2 Luna. *Hipp.* ỷ. 411.
3 *Agamem.* ỷ. 812.
4 Arabiæ Felicis incolis.
5 Hispanis.
6 Torridam zonam, quam tamen veteres sentiebant non habitabilem præ nimio calore.
7 Septem stellis in plaustrum *ἁμάξων* formatis.
8 Ios. Scalig legendum censet, *pariuntur*, ne repetatur τὸ *patiuntur*.
9 Herc. Fu. ỷ. 129.
10 Pervigilis, vel, qui *latratu ea regna trifauci Personat.* 11 Sume nubilam faciem & tristem.

Pallidus

Pallidus mœstas ſpeculare terras,
Et caput turpes nebulæ pererrent.
Quando, prô Titan, [12] *ubi, quove, ſumme,*
[13] *Herculem in terris alium ſequeris?*
Quas manus, orbis miſer, invocabis,
Si qua ſub terra [14] *numeroſa peſtis*
Sparget intentam rabiem draconis?
[15] *Arcadum ſi quis,* [15] *populi vetuſti,*
Fecerit ſylvas [16] *aper inquietas?*
[17] *Thraciæ ſi quis Rhodopes alumnus*
Durior terris Helices nivoſæ
Sparget humano ſtabulum cruore?
Quis dabit pacem populo timenti,
Si quid irati ſuperi per urbes
Juſſerint naſci? jacet omnibus [18] *par,*
Quem [19] *parem tellus genuit Tonanti.*
[20] *Planctus immenſas reſonet per urbes,*
[20] *Et comas nullo cohibente nodo,*
Fœmina exertos feriat lacertos?
[21] *Solaque obductis foribus Deorum,*
Templa ſecuræ pateant novercæ.
[22] *Vadis ad Lethen Stygiumque littus,*
Vnde te nullæ referent carinæ.
Vadis ad manes miſerandus, unde
[23] *Morte devicta tuleras triumphum.*
Vmbra [24] *nudatis venies* [24] *lacertis,*
Languido vultu, trepidoque collo:
Teque [25] *non ſolum feret illa puppis.*
Non tamen viles eris inter umbras;
Æacumque inter, [26] *geminoſque Cretas;*
[27] *Fata diſcernes.* [28] *ſieri tyranni*
Parcite, ô dites, inhibete dextras.
Laudis eſt, [29] *purum tenuiſſe ferrum.*
Dumque regnabas, [30] *minimum cruentis*
In tuas urbes licuiſſe fatis.
Sed locum virtus habet inter aſtra.
[31] *Sedis Arctoæ ſpatium tenebis?*
An gravis Titan ubi promit æſtus?
An ſub Occaſu tepido nitebis,
Vnde [32] *commiſſo reſonare ponto*
Audies Calpen! loca quæ ſereni

12 Vbi? Al. *quo ſub axe.*
13 Herculis quidem nomen ſtrenui, omnibus & claris viris à veteribus tributum, quos alii 63, alii, 43 numerant.
14 Hydra, numeroſum malum. Herc. Fu. 240.
15 Hippol. 783.
16 Sus Mænalius.
17 Diomedes Thraciæ rex. Herc. Fu. 225.
18 Robore & fortitudine modo, vel moriens ſicut alii. 19 Sup. ỳ. 6.
20 Pro more lugentium. vid. Troad. ỳ. 82.
21 Sup. ỳ. 745.
22 ἀπεξαπὸν εἰς ἄδεα ἥνυσας.
23 Herc. Fu. act. 5.
24 Vmbras enim quam in vivis habuerant imaginem retinere credebant veteres.
25 Vt quondam, ne mergeretur gemens *Cymba ſutilis ſub pondere.*
26 Rhadamanthum & Æacum Cretæ reges; quos propter juſtitiam infernis umbrarum judiciis præfecit Jupiter. Herc. Fu. 732.
27 Al. Facta. id eſt, *Quæ quis apud ſuperos Furto lætatus inani Geſſerit.*
28 Al. *Feries tyrannos.* id eſt, quartus ſtatueris judex; vel ea tibi mens manebit, quæ in vita, feriendi tyrannos.
29 Incruentum, innocens.
30 Minimum permittere tuæ licentiæ in ſubditorum vitas.
31 *Tibi numine ab omni Cedetur, juriſque tui natura relinquet Quis deus eſſe velis, ubi regnum ponere mundi. Sed neque in Arctoo ſedem tibi legeris orbe, Nec polus adverſi calidus qua vergitur Auſtri.*
32 Gaditano utrinque freto reſonare Calpen bimarem audies. vid. & Herc. Fu. 236.

Depri-

Deprimes cæli? [33] *quis erit recepto*
Tutus Alcidæ locus inter astra?
Horrido tantum procul [34] *à Leone*
Det pater sedes, calidoque [34] *Cancro;*
Ne tuo vultu tremefacta leges
Astra conturbent, trepidetque Titan.
Vere dum flores venient tepenti,
Et [35] *comam sylvis hyemes recident,*
[Vel comam sylvis revocabit æstas;]
Pomaque autumno fugiente cedent,
Nulla te terris rapiet vetustas.
Tu comes Phœbo, comes ibis astris.
Ante nascetur seges in profundo,
Vel [36] *fretum dulci resonabit unda;*
[37] *Ante descendet glacialis Vrsæ*
Sidus, & Ponto vetito fruetur,
Quam tuas laudes populi [38] *quiescant.*
Te, pater rerum, miseri precamur,
Nulla nascatur fera, nulla pestis.
Non [39] *duces sævos miseranda tellus*
[40] *Habeat: nec ulla dominetur aula*
Qui putet solum decus esse regni,
Semper [41] *impensum tenuisse ferrum.*
Si quid in terris iterum timetur,
Vindicem terræ petimus relictæ. (ret,
Hem, quid hoc? mundus sonat; ecce, mœ-
Mœret Alcidæ pater. an Deorum
Clamor, an vox est [42] *timidæ novercæ?*
Hercule an viso fugit astra Iuno?
[43] *Lassus an pondus titubavit Atlas?*
An magis diri tremuere Manes
Herculem? & visum canis inferorum
Fugit abruptis trepidus catenis?
Fallimur: læto venit, ecce, vultu
Quem tulit [44] *Pæas, humerisque tela*
Gestat, & notas populis pharetras,
Herculis hæres.

33 *Ætheris immensi partem si presseris unam, Sentiet axis onus, librati pondera cæli Orbe tene medio: pars ætheris illa sereni Tota vacet.*
34 Thyest. ỿ. 152.
35 Arboribus frondes.
36 Prius mare dulcescet.
37 Thyest. ỿ. 476.
38 Taceant.
39 Tyrannos.
40 I. Lipsius tibiæ adaptat versum legendo, *Horreat nulla* [illegible] Ios. Scalig. nihil mutandum censet, cum *Habeat nec*, totidem habeat tempora quot, *Horreat.*
41 Ferro non parcere. alii *intensum* leg.
42 Iunonis me in cœlum ascendentem timentis.
43 Cœlum quod humeris sustinere Atlanta Mauritaniæ regem Promethei fratrem fingunt; quod Astrologiam sphæramque invenisset. duriuscula autem locutio *lapsus pondus.*
44 Philoctetes, cui Hercules moriens sagittas legavit.

ACTVS

ACTVS QVINTVS.

NVTRIX. PHILOCTETES.

Philoctetes Herculis mortem atque funus nunciat.

Effare casus, juvenis, Herculeos precor,
Vultuque quonam tulerit Alcides necem.
PH. [1] *Quo nemo vitam.* NV. *Lætus adeone ultimos*
Invasit ignes? PH. *Esse jam flammas nihil*
Ostendit ille, qui sub [2] *occasu Herculis*
Virtute vinci docuit indomita omnia.
NVT. *Inter* [3] *vapores quis fuit forti locus?*
PH. [4] *Quod unum in orbe venerat nondum malum,*
Et flamma victa est. hæc quoque accessit feris.
Inter labores ignis Herculeos abiit.
NV. *Edissere agedum, flamma quo victa est modo?*
PH. *Vt omnis Oeten mœsta corripuit* [5] *manus,*
Hinc fagus [6] *umbras perdit, & toto jacet*
Succisa trunco: [7] *flexit hinc pinum ferox*
Astris minantem, & nube de media vocat;
Ruitura cautes movit, & [8] *sylvam trahit*
Secum minorem. [9] *Chaonis quondam loquax*
Stat vasta late quercus, & [10] *Phœbum vetat,*
Vltraque [11] *totos porrigit ramos nemus.*
Gemit illa multo vulnere impresso minax:
Frangitque cuneos. resilit excussus chalybs,
[12] *Vulnusque ferrum patitur, & truncum fugit.*
Commota tandem est. tunc cadens lenta mora
Duxit ruinam. protinus [13] *radios locus*
Admisit omnes. sedibus pulsa suis.
Volucres pererrant nemore succiso [14] *diem,*
Quæruntque lassis garrulæ pinnis nemus.
Iamque omnis arbor sonuit, & [15] *sacra quoque*
Sensere quercus horridam ferro manum,
Nullique priscum profuit ligno nemus.
Aggeritur omnis sylva, & [16] *alternæ trabes*
In astra tollunt Herculi [17] *augustum rogum.*
Rapit alta flammas pinus, & robur [18] *tenax,*
Et brevior ilex sylva. contexit pyram

1 Lætiori vultu mortem tulit, quam alius quispiam vitam.
2 Suo. Ios. Scal. itaque legit *Herculis*.
3 Ignis.
4 Ignis, quocum Hercules non dimicavit hactenus. vid. sup. ℣. 1401.
5 Multitudo comitum & famulorum Hercul. succidere arbores ad regum jussa.
6 Succisa enim.
7 Ios. Scal. emendat, *flexit hinc pinus ferox Astris minantem nube de media comam*, id est, aërium verticem flexit & inclinavit casura.
8 *Corruit & vacuam prostravit pondere sylvam.*
9 In hac sylva erat ingens quercus; non minor Dodonæa illa in Chaonio Epiri nemore. de qua vide Med. ℣. 345. & Oed. 726.
10 Solis radios arcet.
11 Al. *totum.*
12 Hebetatur nec diffindere valet.
13 Quod supra ℣. 1619. dixit *fagus umbras perdit.*
14 Al. leg. *domus.*
15 Incæduæ & Iovi consecratæ.
16 Alternatim positæ.
17 Al. *Augustum.* Qui *angustum* retinent exponunt *Hercules nimis arctum.* expositio nimis arcta & pressa, non placet. ego dici arbitror *pyramidali ascendentem forma in altum & angustum.*
18 Solidum.

19 *Popu-*

[19] Populea sylva, [19] frondis Herculeæ nemus.
At ille, ut ingens nemore sub [20] Nasomonio
Æger reclini pectore admugit leo,
Fertur, quis illum credat ad flammas rapi?
Vultus petentis astra non ignes, erant.
Vt pressit Oeten, ac suis oculis rogum
Lustravit, omnes [21] fregit impositus trabes,
Arcumque poscit: Accipe hæc, inquit, [22] sate
Pæante, dona; munus Alcidæ cape.
Has Hydra sensit: his jacent [23] Stymphalydes,
Et quidquid aliud eminus vici malum.
[24] Victure felix: has enim [25] nunquam irritas
Mittes in hostes. sive de media voles
Auferre volucres nube, descendent aves,
Et certa prædam tela de cœlo ferent.
Nec fallet unquam dexteram hic arcus tuam:
Librare telum didicit, & certam dare
Fugam sagittis. ipsa non fallunt iter
Emissa nervo tela. tu tantum, precor,
Accommoda ignes, & [26] facem extremam mihi.
Hic [27] nodus, inquit, nulla quem capiet manus,
Mecum per ignem flagret, hoc telum Herculem
Tantum sequatur. hoc quoque acciperes, ait,
Si ferre posses. adjuvet domini rogum.
Tum rigida secum [28] spolia Nemeæi mali
Arsura poscit. [29] latuit in spolio rogus.
Ingemuit omnis turba: nec lacrymas dolor
Cuiquam remisit. mater [30] in luctum furens
Diduxit [31] avidum pectus, atque utero tenus
Exerta, vastos ubera in planctus ferit;
Superosque & ipsum vocibus [32] pulsans Iovem
Implevit omnem voce fœminea locum.
Deforme letum mater Herculeum facis:
[33] Compesce lacrymas, inquit: introrsus dolor
Fœmineus abeat. Iuno cur lætum diem
[34] Te flente ducat? pellicis gaudet suæ
Spectare lacrymas. contine infirmum [35] jecur
Mater: nefas est [36] ubera atque uterum tibi
Laniare, qui me genuit. [37] & dirum fremens

19 Her. Fu. ỷ. 892.
20 Libyco. Nasamones autem Libyæ pop. ex naufragiis & rapto ad Syrtes viventes.
21 Pondere suo.
22 Philoctete.
23 Herc. Fu. ỷ. 243.
24 Lips. ex. m.s.l. virtute fœux juvenis has nunquam irritas, &c.
25 Herc. Fu. ỷ. 989.
26 Funebrem qua rogus accendebatur. id est, incende mihi rogum. quod defuncto necessitudine devincti præstabant sed adversatacie.
27 Clava. Appoll. [illegible]
28 Pellem leonis Nemeæi.
29 Pellis rogum summum texit.
30 Luctui nimium indulgen.
31 Planctus & pœnæ avidum.
32 Compellans.
33 Μήδε γύας Δάκρυε [illegible] ἱερὸν γυνή.
34 Tuis insultans lacrymis.
35 Affectus, quorum jecur sedes supra ỷ. 575.
36 Pro more lugentium. vide Troad. ỷ. 32.
37 Et hoc dicto, Herc. dirumq; fremens qualis duxi., &c. Herc. Fu. ỷ. 809.

Qualis per urbes duxit Argolicas canem,
Cum victor Erebi Dite contempto redit
Tremente fato; talis incubuit rogo.
Quis [38] sic triumphans lætus in curru stetit
Victor? quis [39] illo gentibus vultu dedit
Leges [40] tyrannus? quanta pax obitus tulit?
[41] Hæsere lacrymæ: cecidit expulsus dolor
Nobis quoque ipsis. nemo morituro ingemit.
Iam flere pudor est. ipsa, quam sexus jubet
Mœrere, [42] siccis hæsit Alcmene genis;
Stetitque nato pene jam similis parens.
NV. *Nullasne in astra misit ad superos preces*
Arsurus, aut in vota respexit Iovem?
PH. *Iacuit sui securus, & cælum intuens,*
Quæsivit oculis [43] arce an ex aliqua pater
Despiceret illum. tum manus tendens ait:
Quacumque [43] parte prospicis natum, pater,
[44] Iste est pater, quem nocte commissa dies
Quæsivit unus. si meas laudes canit
[45] Vtrumque Phœbi litus, & [46] Scythiæ genus,
Et omnis [47] ardens ora, quam torret dies.
Si pace tellus plena, si nullæ [48] gemunt
Vrbes, nec aras [49] impius quisquam inquinat;
[50] Si scelera desunt, spiritum admitti hunc precor
In astra. nec me mortis infernæ locus,
Nec mœsta nigri regna conterrent Iovis:
*Sed ire ad illos * umbra, quos vici, Deos,*
Pater, erubesco. nube discussa diem
Pande, ut Deorum vultus ardentem Herculem
Spectet: licet tu sidera & mundum neges
Vltro, pater, cogere. [53] si voces dolor
Abstulerit ullas, pande tum Stygios lacus,
Et redde [54] Fatis. approba gnatum prius.
[55] Vt dignus astris videar, hic faciet dies.
Leve est quod actum est. Herculem genitor prius
[56] Invenit, an damnavit? [57] hoc post que addidit;
Noverca cernat, quo feram flammas modo.
Flammas poposcit. hoc age [58] Alcidæ comes;
Non segnis, inquit, corripe Oetæam [59] facem.

38 Vt ille rogo. 39 Tam læto & sereno.
40 Rex, τύραννος. sic enim primitus Græcis usurpatum.
41 Cessavere.
42 Non lacrymantibus.
43 Cœli.
44 Ego sum filius ille tuus quem geminata nocte genuisti. Her. Fu. ℣. 24.
45 Oriens & occidens.
46 Septentrio.
47 Meridies.
48 A tyrannis oppressæ.
49 Al. *Impias*, utrumque recte, intelligit autem Busiridis aras.
50 Si scelerati homines mea opera devicti cessent.
* τύπος, εἴδωλον, nudum simulachrum, quod (animâ vel in cœlum, unde deducta est, vel in alia corpora migrante e corpore, quod in elementa dissolvitur) petit inferos.
53 Revocat, corrigitque supremam vocem *cogere*.
54 Inferis, mortis loco.
55 Quæ per vitam strenue feci non tam astra merentur, quam mors hæc acerba, quam fortiter fero. 56 Immortalitate ne donavit, an ad pœnas damnavit? 57 Scilicet *Noverca cernat quo feram flammas modo*. 58 Philoctetа. 59 Supra ℣. 1660.

Quid

Quid dextra tremuit? num manus pavida impium
Scelus refugit? redde jam pharetras mihi,
Ignave, iners, inermis. [60] *en nostros manus*
Qua tendat arcus. quis sedet pallor genis?
Animo faces invade, quo Alciden vides
Vultu jacere: respice arsurum, miser.
[61] *Vocat ecce jam me genitor, & pandit polos.*
Venio, pater. vultusque non idem fuit.
Tremente [62] *pinum dextera ardentem impuli.*
Refugit ignis, & reluctantur faces,
Et [62] *membra vitant: sed recedentem* [63] *Hercules*
Insequitur ignem. [64] *Caucasum, aut* [65] *Pindum, aut* ([66] *Athon*
Ardere credas. nullus erumpit sonus.
Tantum [67] *ingemiscit ignis ad durum jecur.*
[68] *Typhon in illo positus immanis rogo*
Gemuisset ipse, [69] *quique convulsam solo*
Imposuit humeris Ossan Enceladus ferox.
At ille medias inter exsurgens faces
Semiustus ac laniatus, intrepidus, rubens;
Nunc, ô parens Herculea, [70] *sic stare ad rogum,*
Te mater, inquit, [70] *sic decet fieri Herculem.*
Inter vapores positus, & flamma minas,
Inmotus, inconcussus, in neutrum latus
Correpta flectens membra, adhortatur, monet.
[71] *Gerit aliquid ardens: omnibus fortem addidit*
Animum ministris. [72] *urere ardentem putes.*
Stupet omne vulgus, [73] *vix habens flammæ fidem.*
Tam placida frons est, tanta majestas viro.
[74] *Nec properat uri. cumque jam forti datum*
Leto satis pensavit, igniferas trabes
Hinc inde traxit, [75] *nimia quas flamma occupat;*
Totasque in ignem vertit, & qua plurimus
Exundat ignis, recipit intrepidus, ferox.
Nunc ora flammis implet. ast illi graves
Luxere barbæ: cumque jam vultum minax
Appeteret ignis, lamberent flammæ caput,
Non pressit oculos. Sed quid hæc? mœstam intuor
[76] *Sinu gerentem reliquias magni Herculis.*
[77] *Crinemque jactans squallidam Alcmene gemit.*

60 Tuæ ne manus dignæ arcu & sagittis meis, quæ trepidat rogum meum incendere.
61 Al. *rogat*. Sed minus decorum est ut Jupiter roget.
62 Tum facem rogo subdidi.
63 Devitant Herculem quasi non tentare ausæ.
64 Montem Scythiæ.
65 Thessaliæ montem.
66 Montem inter Macedoniam & Thraciam.
67 V. Thyest. ℣. 768.
68 Gigas Medeæ ℣. 7?2.
69 Herc. Fu. ℣. 80.
70 Intrepide, non lacrymis, non gemitu.
71 Ne nihil agens moriatur, alios ad virtutem adhortatur, monet.
72 Crederes ipsum ira ardentem in ignem agere, non ab eo pati.
73 Vix credebant eum esse ignem.

74 Quo pœnæ eriperetur. 75 Lipsius legit *minima*. 76 Ad utrumque parentem spectabat, reliquias colligere, sinu fovere, & componere, de qua forma vide Troad. ℣. 7?7. 77 Alibi erat mens I. L. cum reponeret *crinemque ... ...* neque enim simul gessit & jactavit cineres, quod etiam crudelitatis fuisset.

ALCME.

ALCMENA. PHILOCTETES.

Suam ex Herculis morte cladem Alcmena dolet.

TImete [1] ſuperi ſata. tam [2] parvus cinis
Herculeus eſt; huc ille [3] decrevit gigas.
[4] O quanta Titan, in nihil moles abit!
Anilis, heu me, cepit Alciden ſinus.
Hic tumulus illi eſt. ecce vix totam Hercules
Complevit urnam. quam [5] leve eſt pondus mihi,
[6] Cui totus æther pondus incubuit leve!
Ad tartara olim regnaque, ô gnate, ultima
Rediturus ibas. quando ab inferna Styge
Remeabis iterum! non uti [7] ſpolium trahas,
Rurſumque [8] Theſeus debeat lucem tibi:
Sed quando ſolus? [9] ignis impoſitus tuas
Compeſcet umbras, teque Tartareus canis
Inhibere poterit? quando Tænareas fores
Pulſabis? ah, quas mater ad fauces agar?
Qua mors aditur? vadis ad Manes iter
[10] Habiturus [10] unum. quid diem queſtu tero?
Quid miſera duras vita? quid lucem hanc tenes?
Quem parere rurſus Herculem poſſum Iovi?
Quis me parentem gnatus Alcmenam ſuam
Tantus vocabit? ô nimis felix, nimis,
[11] Thebane conjux. Tartari intraſti loca
Florente gnato; teque venientem inferi
Timuere forſan, quod pater tantum Herculis
Vel [12] falſus aderas. quas petam terras anus,
Inviſa [13] ſævis regibus? ſi quis tamen
Rex eſt relictus ſævus. hei miſeræ mihi.
Quicumque [14] cæſos ingemunt gnati [14] patres,
A me petent ſupplicia. me cuncti obruent.
Si quis [15] minor Buſiris, aut ſi quis [16] minor
Antæus urbes [17] perfida terret plaga,
Ego præda ducar. [18] ſi quis Iſmarios greges
Thracis [19] cruenti vindicat, carpent greges
Mea membra diri. forſitan pœnas petet

1 Mortales qui ſupera aura veſcimini. *vel* Dii, namque Iovis ſepulchrum oſtendit Creta & Bacchi ſimulachrum inferos adiit.
2 Quem parva capiat urna.
3 Decreſcendo devenit.
4 O Sol, quanta moles in nihil abiit, *ſuſpicor tamen hunc locum, & Titana de Hercule ab autore conceptum fuiſſe.*
5 *Quod digitis quinque levatur onus.*
6 Cœlum. Her. Fu. ỷ. 68.
7 Cerberum.
8 Herc. Fu. ỷ. 805. Hippol. 840.
9 Infernus.
10 Vnicum, non remeabile, *vel* æque ab omni orbis regione diſtans, inquiunt interpretes. Quid ſi dicamus *ſolum*, i. ſine me? diſpiciat lector ex iis quæ ſequuntur.
11 Amphitryo Thebanorum dux, mihi conjux; Herc. pater (putative) tu felix, qui intraſti, &c.
12 Putativus.
13 Tyrannis.
14 Patres tyrannos ab Hercule cæſos.
15 Filius Buſiridis.
16 Antæi filius.
17 Afrorum, Pœnorum, quorum perfidia abiit in gentis notam.
18 Si quis Diomedis filium patrem ſuis equis objectum vindicare voluerit. Her. Fu. ỷ. 225.
19 Humana carne paſti.

Irata

Irata Iuno. totus[20] *uretur dolor.*
Secura victo tandem ab Alcide vacat.
Pellex superſum, [21] *ſupplicia de qua exigat.*
[22] *Ne parere poſſem, fecit hic gnatus mihi*
Vterum timendum. qua petam Alcmene loca?
Quis me locus, qua regio, qua mundi plaga
Defendet? aut quas mater in latebras agar?
Vbique certe nota. ſi patriam petam,
[23] *Lareſque miſeros, Argos Euryſtheus tenet.*
Orbata Thebas, [24] *regnum & Iſmenum petam,*
Thalamoſque noſtros, in quibus quondam Iovem
Dilecta vidi? prô nimis felix, nimis,
[25] *Si fulminantem & ipſa ſenſiſſem Iovem!*
Vtinam meis viſceribus Alcides foret
Exectus infans! nunc datum eſt miſera, datum,
Videre gnatum laude certantem [26] *Iovi:*
Et [27] *hoc daretur ſcire, quod fatum mihi*
Eripere poſſet! quis memor vivet tui,
O gnate, populus? omne jam ingratum eſt genus.
Petam [28] *Cleonas? Arcadum an populos petam!*
Meritiſque [29] *terram nobilem quaram tuis?*
[30] *Heic dira ſerpens cecidit,* [31] *heic ales fera?*
[32] *Heic rex cruentus;* [33] *heic tua fractus manu,*
Qui te ſepulto [33] *poſſidet cœlum, leo.*
Si grata terra eſt, populus Alcmenam tuam
Defendat omnis. Thracias gentes petam,
Hebrique populos? hæc quoque eſt meritis tuis
[34] *Defenſa tellus. ſtabula cum regno jacent.*
Heic pax cruento rege proſtrato data eſt.
[35] *Vbi enim negata eſt? quod tibi infelix anus*
Quaram ſepulchrum? de tuis totus rogis
Contendat orbis. reliquias magni Herculis
Quis populus, aut quæ templa, quæ gentes colent?
Quis jam petet, quis poſcet [35] *Alcmenes* [36] *cinis*
Quæ tibi ſepulchra, gnate, quis tumulus ſat eſt?
Hic totus orbis fama erit tumulus tibi.
Quid anime trepidas? Herculis cineres tene.
Complectere oſſa. reliquiæ auxilium dabunt.
Erunt ſatis præſidia. terrebunt tua

20 Conſumetur, impendetur in me.
21 Vt in me iras exerceat.
22 Ne partus pœnam à me exigat Iuno.
23 Domum patris mei Electryonis.
24 Thebanum quod alluit Iſmen. fluv.
25 Si ipſo concubitu periiſſem fulmine ut Semele. Herc. Fu. ỳ. 455.
26 Cum Iove. Helleniſm.
27 Te mihi ita fulminatæ ac mortuæ ſuperſtitem eſſe.
28 Oppidum inter Argos & Corinthum juxta quod ſylva Nemæa.
29 Heinſ. *Ternam* legendum conjicit, vel lege *Terræ nomen.*
30 In Lerna palude Argiva.
31 In Arcadia Stymphalis volucris, vel cerva æripes alata.
32 In Ægypto, Thracia, Lybia, Buſiris, Diomedes, Antæus.
33 Herc. Fu. ỳ. 223. Thyeſt. ỳ. 853.
34 Interfecto Diomede. Her. Fu. ỳ. 225.
35 Lipſ. *Vbi ea negata eſt*, q. d. Thraciæ univerſæ data eſt pax poſtquam Diomedi uni negata eſt quem interemit.
36 Vrnam Herculis continentem reliquias quam geſto.

Reges vel umbra. PH. *Debitos gnato quidem*
Compesce fletus, mater Alcidæ inclyti.
Non est gemendus, nec gravi urgendus nece,
[37] Virtute quisquis abstulit fatis iter.
Æterna virtus Herculem fleri vetat.
[38] Fortes vetat mœrere, degeneres jubet.
AL. *Sedabo questus? vindicem amisi [39] parens*
Terræ atque pelagi, quique [40] purpureus dies
[41] Vtrumque [42] clara spectat Oceanum [43] rotâ.
Quot misera in uno condidi gnatos parens?
Regno carebam, regna sed [43] poteram dare.
Vna inter omnes terra quas matres regit,
[44] Votis peperi: nil ego a superis petii
Incolume nato. quid dare Herculeus mihi
Non poterat [45] ardor? quis Deus quidquam mihi
Negare poterat? vota in hac fuerant manu:
Quidquid negaret Iupiter, daret Hercules.
Quid tale genitrix ulla mortalis tulit?
Deflevit [46] aliqua [47] mater, & toto stetit
Succisa fœtu, bisque septenos greges
Deplanxit una; [48] gregibus æquari meus
Quot ille poterat? matribus miseris adhuc
Exemplar ingens deerat: Alcmene [49] dabit.
Cessate matres, pertinax si quas dolor
Adhuc jubet lugere, quas luctus gravis
[50] In saxa vertit. cedite his cunctæ malis.
Agedum, senile pectus ô miseræ manus
Pulsate. & una funeri tanto sat est
Grandæva anus defecta; quod totus brevi
Iam quæret orbis? expedi in planctus tamen
Defessa quanquam brachia. [51] invidiam ut Deis
Lugendo facias, advoca in planctum [52] genus.

37 Quisquis ab injuria oblivionis & mortalitatis se vindicavit sibique sua virtute ad cœlum struxit iter. 38 Non sunt lugendi, qui sibi virtute sua nomen æternum assecuti sunt, sed ii qui nihil in vita egerunt, quo posteris se bene vixisse testentur. 39 Ego mater illius. 40 Sol rubens. 41 Orientem, & Occidentem, Indicum & Gaditanum. 42 Curru splendido. 43 Per filium regum victorem. 44 Non votis Deos fatigavi. neque enim opus, cum nihil non mihi filius suppeditaret. 45 Ardens amor & virtus. 46 Nescio quæ. nimirum Niobe. al. omn. 47 Herc. Fu. ℣. 389. 48 Natorum. 49 Exemplar miseræ matris. 50 Vt Niobam. 51 *Invidiam factura parens.* vid. Oed. ℣. 200. 52 Humanum, *vel* Herculis. ut in sequenti nænia, alii *genus.*

ALCMENA.

Tristis Alcmena næniam canit.

8 Herc. Fu. ℣. 24.

FLete Alcmenen, magnique Iovis
Plangite natum, 8 cui concepto
Lux una perit, noctesque duas

Contulit

Contulit [2] *Eos: ipsa* [3] *quiddam*
Plus luce perit. tota pariter
Plangite gentes, quarum sævos
Ille tyrannos jussit Stygiis
Penetrare domos, populisque [4] *madens*
Ponere ferrum. fletum meritis
Reddite tantis. totus, totus
Personet orbis. fleat Alciden
[5] *Cœrula Crete; magno tellus*
Clara Tonante. [6] *centum populi*
Brachia pulsent.
Nunc [7] *Curetes, nunc* [8] *Corybantes,*
[9] *Arma Idea quassate manu:*
[10] *Armis illum lugere decet.*
Nunc nunc funus plangite [11] *verum:*
Iacet Alcides non minor ipso,
Creta, Tonante.
Flete Herculeos, Arcades, obitus,
Nondum [12] *Phœbe nascente genus.*
Iuga [13] *Parthenii* [14] *Nemeæque sonent;*
Feriantque graves [15] *Mænala planctus.*
Poscite magno Alciden gemitu:
Stratus vestris [16] *setiger arvis:*
[17] *Alesque sequi jussa sagittas,*
[18] *Totum pinnis velata diem.*
Flete, Argolici; flete, [19] *Cleonæ;*
Hic terrentem mœnia quondam
Vestra leonem fregit nostri
Dextera nati. Date Sithoniæ [20]
Verbera matres, gelidusque sonet
Planctibus Hebrus. flete Alciden,
Quod non stabulis [21] *nascitur infans,*
Nec vestra greges viscera carpunt.
Fleat [22] *Antæo libera tellus,*
Et rapta fero [23] *plaga Geryone.*
Mecum miseræ plangite gentes:

2 Aurora. 3 Hercules, propter quem illius diei lux periit. 4 Subditorum in cæde madens. 5 Insula clara incunabulis Iovis cui Herc. filius, *vel* propter taurum Creteatem ab Herc. interfectum. Agamem. ℣. 827. 6 Creta [illegible]. 7 Popul. Cretæ qui ex Ida Phrygiæ monte in Cretam trajecerunt *vel ut* alii ex Ida Cretæ monte Opis digitis tacta nati sunt, unde & dactyli Idæi dicti, qui quod [illegible] saltantes vel cymbala pulsantes Iovis vagitum celarent ἀπὸ τῆς [illegible], nomen sortiti sunt. aliis ἀπὸ τῆς κουρᾶς dicti, quod anteriorem partem capitis detonsi posteriorem fovebant, *vel* quod mollium puellarum more comam foverent; quam quia inter saltandum rotarent. 8 Corybantes dicti. q. [illegible], aliis tamen à κόρη pupilla, quod vigiles Iovem custodirent: aliis [illegible] quod galeati incederent. Lucianus tamen Corybantes Phrygiæ Cybeles, Curetas Cretenses Iovis sacerdotes esse vult. 9 Cymbala, tibiam, tympana, buxum Berecynthium. *vel simpliciter*, arma. Curetes enim primum [illegible] saltasse dicuntur, ut Iovis vagitum armorum strepitu obtegerent. 10 Herculem leonem fortem. 11 Non fictum & imaginarium, ut Iovis quondam. 12 Scribendum *Phœbe*. i. Arcades [illegible]. vid. Hippol. ℣. 783. 13 Montis Arcadiæ. 14 Sylvæ inter Cleonas & Phliuntem, in qua Herc. Leonem interfecit. 15 Arcadiæ mons. 16 Aper Erymanthius, Mænalius, Arcadius. 17 Stymphalides quæ Solis radios pennis obumbrarunt sagittis Herc. vel [illegible] crotali crepitu pulsa. Thebaid. ℣. 422. 18 Supra ℣. 1674. 19 Sup. ℣. 1511. 20 Threissæ à Sithone monte Thraciæ. 21 Non aliter pabulum futurum equis Diomedis, passive vel per Hyppalagen Lips. *nascitur*. 22 Sup. ℣. 24. 23 Hispania. vid. Herc. Fu. ℣. 232.

[24] *Au-*

[24] *Audiat ictus utraque Tethys.*
Vos quoque mundi [25] turba citati,
Flete Herculeos, numina, casus.
Vestrum Alcides [26] cervice meus
Mundum, superi, cœlumque tulit:
Cum stelligeri vector Olympi,
Pondere liber spiravit Atlas.
Vbi nunc vestræ, Iupiter, arces?
Vbi promissi regia mundi?
Nempe Alcides mortalis obit,
Nempe sepultus. quoties [27] telis
Facibusque tuis ille pepercit!
Quoties ignis spargendus erat?
In me saltem jaculare facem,
[28] *Semelemque puta. Iamne [29] Elysias,*
O gnate, domus, jam litus habes,
[30] *Ad quod populos natura vocat.*
[31] *An post raptum Styx atra canem*
Præclusit iter;
Teque in primo limine Ditis
Fata morantur? [32] quis nunc Vmbras,
Gnate, [32] tumultus, Manesque tenet?
[33] *Fugit abducta navita cymba,*
Et Centauris Thessala motis
Ferit attonitos ungula Manes?
Anguesque suos Hydra sub undis
Territa mersit? teque labores
O gnate, timent?
Fallor, fallor, vesana parens;
Nec te Manes umbraque timent.
[34] *Non [35] Argolico rapta leoni*
Fulva pellis contecta juba
Lævos operit dura lacertos;
Vallantque [36] feri tempora dentes.
Donum pharetræ cessere tuæ.
Telaque mittet jam [37] dextra minor.
Vadis inermis, gnate, per umbras,
Ad quas semper mansurus eris.

24 Solem Orientem enitens & Occidentem excipiens. vide Herc. Fu. ỷ. 25.
25 Cœlicolæ.
26 Herc. Fu. ỷ. 68.
27 Sup. ỷ. 6.
28 Sup. ỷ. 1804.
29 Troad. ỷ. 942.
30 Mortis communem omnibus portum.
31 An quod olim Cerberum rapuisti aditum jam tibi negant, ingredique prohibent?
32 Te secundo jam adveniente.
33 Fugitne Charon monstrorumque simulachra ut quondam? Herc. Fu. ỷ. 763.
34 Non enim descendis armatus ut quondam.
35 Cleonæo, Sup. ỷ. 1811.
36 Rictus leonis galeæ loco gerebat. Herc. Fu. ỷ. 797.
37 Philoctetæ dextra, tua minus valida.

HERCVLES. ALCMENA.

Solatur lugentem matrem Hercules in deorum collegium translatus. machina autem demissus Herc. ex editiore loco supra episcenium inducitur.

QVid me [1] tenentem regna siderei poli,
[2] Cæloque tandem [2] redditum, [3] planctu jubes
Sentire fatum? parce. nam virtus mihi
In astra, & ipsos fecit ad superos iter.
AL. *Vnde sonus trepidas aures ferit?*
Vnde meas inhibet lacrymas fragor?
Agnosco, agnosco, victum est [4] chaos.
A Styge, gnate, redis iterum mihi:
Fractaque non semel est mors horrida.
Vicisti rursus Noctis loca,
[5] Puppis & inferna vada tristia.
Pervius est [6] Acheron jam languidus,
Et remeare licet soli tibi,
Nec te Fata tenent post funera.
[7] An tibi præclusit Pluton iter,
Et [8] pavidus regni metuit sibi?
Certe ego te vidi flagrantibus
Impositum sylvis, cum pluribus
In cælum furerent flammæ minis,
Arsisti certe; verum [9] ultima
Non tenuere tuas umbras [9] loca.
[10] Quid timuere tui manes precor?
Vmbra quoque est Diti nimis horrida.
HER. *Non me rigentis stagna [11] Cocyti tenent.*
Non puppis umbras furva transvexit meas.
Iam parce, mater, questibus. Manes [12] semel
Vmbrasque vidi: [13] quidquid in nobis tui
Mortale fuerat, ignis injectus tulit.
Paterna cælo pars data est; flammis tua.
Proinde planctus pone, [14] quos gnato paret
Genitrix inerti. luctus in turpes eat.
[15] Virtus in astra tendit, in mortem timor.
Præsens ab astris, mater, Alcides [16] cano;

1 Herculem in cœlum relatum alii Eugonasim, alii Martis stellam putant.
2 *Vel* quod Iove satus fuerit. vel ex opinione Platonica, animas priusquam in corpora demitterentur in cœlo fuisse.
3 Vivcatuum planctu luctuque nimio manes offendi creditum. *Tu manes ne læde meos & parce solutis crinibus, Et teneris Delia parce genis. Tibull.*
4 Infernum & mors.
5 Cymbæ Charontis.
6 Agam. ℣. 12.
7 Sup. ℣. 1920.
8 Ne regnum illi eriperes metuens.
9 Interna, Tartara.
10 Quam tui partem timuere manes? an & umbram tuam? vid. supra ad ℣. 1706.

11 Agam. ℣. 22. 12 Dum in vivis eram. 13 Anima cælum petiit, corpus in cognata elementa, unde ortum, abiit. putabant autem in ἀποθεώσει illi fautores oportere terrenum illud omne corpori admixtum comburi ut immortalis quis fieret. 14 Supra ℣. 1535. 15 Fortes virtus sua cœlo & immortalitate beat, ignavorum memoriam una cum corpore mors absorbet. 16 Tibi prædico.

[17] *Pœnas cruentus jam tibi Euryſtheus dabit.*
Curru ſuperbum vecta tranſcendes caput.
Me jam decet ſubire cœleſtem plagam,
Inferna [18] *vinco rurſus Alcides loca.*
AL. *Mane parumper. ceſſit; ex oculis abiit;*
In aſtra fertur. fallor, an vultus putat
Vidiſſe gnatum? [19] miſera mens incredula eſt.
Et numen, & te mundus æternus tenet.
[19] *Credo,* [20] *triumphas; regna Thebarum petam,*
Novumque templis additum numen canam.

17 Ab Herculis filiis enim & Iolao apud Marathonem poſtea devictus eſt. *vel ut al.* ejus ab Hyllo interempti caput ad Alcmenam allatum.
18 Alii *Vuo.*
19 Alii *Miſera mens eſt credula.* vid. ℣. 312. Herc. Fu. 20 Ex authoritate Ioſ. Scal. ſcribe *Credo, triumphas,* cum prius legeretur. *Credo triumphu.*

CHORVS.

Herculis ἀποθέωσει adſpirat Chorus, novumque numen adorat.

[1] NVnquam Stygias fertur ad umbras
Inclyta virtus. *vivite fortes;*
Nec Lethaeos ſæva per amnes
Vos fata trahent: ſed cum ſummas
Exiget horas conſumpta dies,
Iter ad ſuperos gloria pandet.
Sed [2] *tu domitor magne ferarum,*
Orbiſque ſimul pacator ades.
Nunc quoque noſtras reſpice terras:
Et ſi qua novo [3] *bellua vultu*
Quatiet populos terrore gravi,
[4] *Tu fulminibus frange* [5] *triſulcis.*
Fortius ipſo genitore tuo
Fulmina mittes.

1 Sup. ℣. 1835. & 1969.
2 Hercules.
3 Monſtrum, tyrannus.
4 Supra ℣. 6.
5 Triſulcum dicitur fulmen, propter ignes trium ſuperiorum ſiderum ad terram deciduos, quorum ſummus ex nimio Saturni humore infuſcat, ἀργῆς: imus ex ardore Martis cremat diſſipatque, ψολόεις: medius e clara Iovis ſubtilitate penetrat etiam illæſis operimentis, καταιβάτης: Iovi rurſus tres datæ ſunt manubiæ, Minores, quæ moneant; Majores quæ XII deorum concilio miſſæ diſcutiant: Maximæ, quas Iupiter eorundem nutu jaculatus, accendit, diſperdit, imis ſumma commutat.

OCTA-

OCTAVIA.

PERSONÆ.

OCTAVIA.	POPPEA.
NUTRIX OCTAVIÆ.	NUTRIX POPPEÆ.
CHORUS Romanorum.	AGRIPPINA.
SENECA.	NERO.
PRÆFECTUS.	NUNCIUS.

ARGUMENTUM.

Claudius Drusus Cæsar Messalinæ, quæ, illi Britannicum & Octaviam pepererat, quod Silio nupsisset, mori jussæ, Agrippinam filiam fratris sui Germanici, viduam Cn. Dom. Ænobarbi Neronis superinduxit; cujus filio Neroni Octaviam suam in matrimonium dedit. Claudio & Britannico veneno sublatis, Nero Imp. Octaviam quam oderat repudiat, Poppeam Sabinam ducit. cujus divortii causa commoti populi tumultum multa cæde reprimit, & Octaviam in Pandatariam ablegatam interfici jubet.

ACTUS PRIMUS.

OCTAVIA.

Vita pertæsa miserias suas deflet Octavia.

Iam vaga cœlo sidera fulgens,
Aurora fugat: surgit Titan
Radiante coma, mundoque diem
Reddit clarum.
Eia age, tantis onerata malis
Repete assuetos jam tibi questus,
Atque æquoreas vince [1] Alcyonas;
Vince & [2] volucres [2] Pandionas:
Gravior namque bis fortuna tua est.
Semper [3] genitrix [4] deflenda mihi,
Prima meorum causa malorum,
Tristes questus
Nata exaudi. [5] si quis remanet

1 Vide Agam. ÿ. 674.
2 Luscinium & hirundinem, in quas mutatæ Procne & Philomela Pandionis regis Athenarum filiæ. Agamem. ÿ. 665.
3 Messalina.
4 Dedecore tuo *vel* morte *propter seq.*
5 Poetis hoc familiare, ut simulacris hisce apud inferos maneant memoria & affectus.

Sensus

Sensus in umbris. utinam ante manu
Grandæva sua [6] mea rupisset
Stamina Clotho ; [7] tua quam mœrens
Vulnera vidi,
Oraque fœdo sparsa cruore !
O lux semper funesta mihi !
Tempore ab illo lux est tenebris
Invisa magis.
Tulimus sæva jussu [8] novercæ,
Hostilem animum, vultusque truces.
Illa illa meis [9] tristis Erinnys
Thalamis Stygios prætulit ignes :
Teque [10] extinxit, miserande [11] pater,
Modo [12] cui totus paruit orbis
Vltra Oceanum ; cuique Britanni
Terga dedere,
[13] Ducibus nostris ante ignoti,
Jurisque sui.
[14] Conjugis (heu me) pater insidiis
Oppresse jaces ; servitque domus
Cum prole tua capta [15] tyranno !

6 Vitæ meæ abscidisset telam Parca. Herc. Fur. ỷ.558. 7 Claudius Valeriam Messalinam repudiatis Herculanilla & Ælia Perina uxorem duxit. insatiatæ libidinis mulier præter alia dedecora C. Silio nupsit, quod ubi comperisset Imperator supplicio affecit; illa autem cum timide & frustra ferrum pectori & jugulo admovisset, à tribuno tandem confossa interiit. 8 Agrippinæ. 9 Vid. Med. ỷ.17. 10 Boleto venenato Claudium Agrippina sustulit. 11 T. Claudii. 12 Namque *Ille Britannos ultra noti Litora ponti & cæruleos Scuta Brigantas dare Romuleis colla catenis jussit, &c.* 13 Noti & quidem tentati Iulio Cæsari, sed non subacti : ut & Augusto. 14 Tuæ, Agrippinæ, supra ỷ. 21. 15 Neroni.

NVTRIX OCTAVIÆ.

Propter alumnæ suæ Octaviæ calamitatem sublimis & aulicæ vitæ conditionem execratur.

FVlgore primo captus, & [1] facili bono
Fallacis aulæ, quisquis attonitus stupet,
Subito [2] latentis ecce Fortunæ impetu
Modo præpotentem cernat eversam domum,
Stirpemque Claudii, cujus imperio fuit
Subjectus orbis ; paruit [3] liber diu
[3] Oceanus, & recepit invitus [4] rates.
En [5] qui Britannis primus imposuit jugum,
Ignota tantis classibus texit freta,
Interque gentes barbaras tutus fuit,
Et sæva maria ; conjugis scelere occidit,
Mox illa [6] gnati. cujus extinctus jacet
[7] Frater venenis : mœret infelix soror,
[8] Eademque conjux. nec graves luctus valet

1 Levi *vel* quod etiam malis citra virtutem contineat. 2 Al. *Labantis.* 3 Pop. Britanniæ diu liberi. 4 Nostras, Romanas. 5 Sup. ỷ. 25. 6 Neronis. inf. ỷ. 305. 7 Britannicus frater Octaviæ uterinus. Neronis, per adoptionem Claudii : quem Nero, ut imperium solus & sine æmulo obtineret, Locustæ veneficæ opera sustulit. 8 Octavia quam duxerat adoptatus à Claudio Nero.

Ira coacta tegere [9] *crudelis viri*
Secreta refugit semper, atque [10] *odio pari*
Ardens mariti, mutua flagrat face.
Animum dolentis nostra solatur fides,
Pietasque frustra mutat immitis dolor
Consilia nostra. nec regi mentis potest
Generosus ardor, sed malis vires capit.
Heu quam nefandum prospicit noster timor
Scelus, quod utinam numen avertat Deûm!

9 Maritum aversata, non sustinet sola cum illo esse.
10 Octavia Neronem haud minus odit quam ipsam Nero.
11 Dolor faciet ut Octavia meorum consiliorum immemor ultionem meditetur.

OCTAVIA. NVTRIX.

Lugentem Octaviam nutrix consolatur, & à vindicta quam cogitat dehortatur.

O *Mea* [1] *nullis æquanda malis*
Fortuna! licet repetam [2] *luctus*
Electra tuos: tibi mœrenti
Cæsum licuit flere parentem;
Scelus ulcisci vindice fratre
Tua quem pietas [3] *hosti rapuit,*
Texitque fides: me crudelis
Sorte parentes raptos prohibet
Lugere timor, [4] *fratrisque necem*
[5] *Deflere vetat, in quo fuerat*
Spes una mihi,
[6] *Totque malorum breve solamen.*
Nunc in luctus servata meos,
Magni resto nominis umbra.
NVT. *Vox en nostras percutit aures*
Tristis alumnæ.
Cessas thalamis inferre gradus
[7] *Tarda senectus?* OCT. *Excipe nostras*
Lacrymas, nutrix, testis nostri
Fida doloris. NVT. *Quis te tantis*
Solvet curis, miseranda, dies?
OCT. [8] *Qui me Stygias mittet ad umbras.*
NVT. *Omina, (quæso) sint ista procul.*
OCT. *Non vota meos tua nunc casus,*
Sed fata regunt. NVT. *Dabit afflictæ*
Meliora Deus tempora mitis:
Tu modo blando vince obsequio

1 Omnibus major.
2 Electra enim apud Sophoclem largiter Agamemnonem ab Ægistho & Clytemnestra cæsum deflet, expectans interim ut Orestes aliquando reversus patris cædem ulcisceretur.
3 Matri & Ægistho. vide Agam. ℣. 920.
4 Britannici s. p. ℣. 44.
5 Quod tyrannicum & acerbum est.
6 *Stat magni nominis umbra. & ut quercus trunco non frondibus efficit umbram.* Lucan. de Pompejo.
7 Mea, id est, cur ego senio tarda cesso thalamos Octaviæ ingredi?
8 Dies sc. ille quo moriar.

Placata virum. OCT. *Vincam saevos*
Ante leones, tigresque truces,
Fera quam saevi corda tyranni.
Odit genitos sanguine claro,
Spernit superos hominesque simul,
[9] *Nec fortunam capit ipse suam,*
Quam dedit illi per [10] *scelus ingens*
Infanda parens. [11] *licet ingratum*
Dirae pudeat munere matris,
Hoc imperium cepisse; licet
Tantum munus morte rependat:
Feret hunc [12] *titulum post fata tamen*
Foemina longo semper in aevo.
NVT. *Animi retine verba furentis.*
Temere emissam comprime vocem.
OCT. *Toleranda* [13] *quamvis patiar, haud unquam* (*queant.*
Nisi morte tristi, nostra finiri mala.
Genitrice caesa, per scelus rapto patre.
Orbata fratre, miseriis, luctu obruta,
Moerore pressa, conjugi invisa, ac mea
Subjecta [14] *famulae, luce non grata fruor;*
Trepidante semper corde, non mortis metu,
Sed sceleris. [15] *absit crimen a fatis meis:*
Mori juvabit. poena nam gravior nece est,
Videre tumidos & truces miserae mihi
Vultus tyranni, jungere atque hosti oscula,
Timere nutus; cujus obsequium meus
Haud ferre posset, fata post fratris, dolor,
Scelere interempti; cujus imperium tenet
Et [16] *morte gaudet auctor infandae necis.*
Quam saepe tristis [17] *umbra germani meis*
Offertur oculis, [18] *membra cum solvit quies,*
Et fessa fletu lumina oppressit sopor!
Modo facibus atris armat infirmus manus,
Oculosque, & ora [19] *fratris infestus petit:*

9 Secunda Fortuna ebrius & elatus sibi temperare non potest, nec se intra officii fines continere.
10 Caedem Claudii mariti & Britannici privigni. Sup. ℣. 45.
11 Licet matrem Agrippinam, cujus maleficiis imperium adeptus est, mori jusserit. infra ℣. 305.
12 Parti filio imperii. quod per matris suae scelus imperat Nero.
13 Lips. emendat *Quaevis.* hac mente: animo meo moderari & linguam coercere vis; possem equidem si toleranda, & quae sola mors finiat.
14 Poppeae, e familia concubinae (inf. ℣. 191.) equitis quidem Rom. ante nuptae, quam superinduxit Nero die duodecimo post divortium Octaviae. infr. ℣. 719.
15 Nullum neci meae praetexatur crimen. quam tamen adulterii criminis postea adeo impudenter insimulavit, ut omnibus in quaestione negantibus, Anicetus eam a se dolo stupratam fateretur. Qua & adulterii cum Alexandrino tibicine & abacti partus falso criminabatur.
16 Imperii forte & parte quae ipsi ex morte Britannici obtigerat Lips. itaque *forte* legendam autumat.
17 Homicidae scelerum suorum conscientia territi opinioni de furiis & occisorum umbris sceleratos persequentibus viam fecerunt.
18 *Αὐτιμιλῆς.*
19 Neronis illi per adoptionem fratris.

[20] *Modo*

[20] *Modo trepidus idem refugit in thalamos meos.*
Persequitur hostis, atque inhærenti mihi,
[20] *Violentus ensem per latus nostrum rapit.*
Tunc tremor & ingens excutit somnos pavor,
Renovatque luctus & metus miseræ mihi.
Adice his superbam pellicem, [21] *nostræ domus*
Spoliis nitentem; cujus in munus suam
[22] *Stygiæ parentem natus imposuit* [22] *rati;*
Quam dira post naufragia superato mari
[23] *Ferro interemit, sævior pelagi* [24] *fretis.*
Quæ spes salutis post [25] *nefas tantum mihi?*
Inimica, victrix, imminet thalamis meis;
Odioque nostri flagrat, & [26] *pretium stupri*
Iustæ maritum conjugis captat caput.
Emergere undis, & fer auxilium tuæ
Gnatæ invocanti, genitor; aut Stygios sinus
Tellure rupta pande, quo præceps ferar.
NVT. *Frustra parentis invocas manes tui,*
Miseranda; frustra. [27] *nulla cui prolis suæ*
Manet inter umbras cura: qui [28] *nato suo*
Præferre potuit [29] *sanguine alieno satum,*
[30] *Genitamque fratris conjugem captus sibi*
Toris [31] *nefandis* [32] *flebili junxit* [32] *face.*
Hinc orta series facinorum, cædes, doli,
Regni cupido, sanguinis diri sitis:
Mactata soceri concidit thalamis [33] *gener*
Victima, tuis ne fieret [34] *hymenæis potens.*
Pro facinus ingens! [35] *feminæ est munus datus*
Sillanus, & cruore fœdavit suo
Patrios penates, [36] *criminis ficti reus.*
Intravit [37] *hostis (hei mihi) captam domum*
Dolis [38] *novercæ,* [39] *Principis factus gener,*
Idemque [40] *gnatus, juvenis infandi ingenii*
Capaxque scelerum, [41] *dira cui genitrix facem*

20 Celeriter agere videtur ensem in latus meum dum petit Neronem mihi inhærentem ut se tueatur.
21 Augustæ, imperialis.
22 Solutili, cujus laxatæ naufragio periret. inf. ℣.307.
23 Inf. ℣. 350.
24 Quæ illi pepercerant.
25 Matris suæ cædem.
26 A marito poscit caput meum, quæ vera conjux, sum, in præmium stupri.
27 Cui vivo nulla prolis cura, nedum mortuo.
28 Britannico.
29 Neronem quem peperit Agrippina filia Germanici Neroni filio Antoniæ.
30 Al. *Gnatamque fratris. conjugem captus sibi*: Al. *Genitamque fratre*, i.e. Agrippinam filiam sui fratris Germanici, cujus per jus oscula & occasiones blanditiarum amore captus est. 31 Ad id tempus Romanis inusitatis & illicitis, tum vero Imp. Claudii gratia Senatus consulto permissis. vix tamen reperti qui exemplum sequerentur. 32 Tristibus & infaustis nuptiis. Theb. ℣. 263. & 507. Med. ℣. 17. adde quod XX Senatorum & Romanorum equitum in numerorum cæde nuptias has celebravit, inter quos. 33 L. Silanus Octaviæ sponsus funesto illo nuptiarum die interfectus est. 34 Theb. ℣.252. 35 Agrippinæ pro munere & victima nuptiali datus. 36 Incestus crimine a Vitellio illi objecti. 36 Nero hospes, alienus. ut sup. ℣.137. 38 Agrippinæ. 39 Teo Octavia in uxorem accepta. 40 Per adoptionem. 41 Med. ℣.16.

Accendit, & te junxit invitam metu.
Tantoque victrix facta successu ferox,
Ausa imminere est orbis imperio [42] *sacri.*
Quis tot referre facinorum formas potest,
Et spes nefandas fœminæ, & blandos dolos
Regnum petentis per gradum scelerum omnium?
[43] *Tunc sancta Pietas extulit trepidos gradus,*
Vacuamque [44] *Erinnys sæva funesto pede*
Intravit [45] *aulam; polluit Stygia face*
Sacros penates; jura Naturæ furens
Fasque omne rupit; [46] *miscuit conjux viro*
Venena sæva; [47] *cecidit atque eadem sui*
Mox scelere gnati. tu quoque extinctus jaces
Deflende nobis semper, infelix puer,
Modo sidus orbis, columen Augustæ domus
Britannice, (heu me) nunc levis tantum cinis,
Et tristis umbra; sæva cui lacrymas dedit
Etiam noverca, cum rogis artus tuos
Dedit cremandos, membraque & vultus [48] *Deo*
Similes [48] *volanti, flamma fervens abstulit.*
OCT. *Extinguat & me, ne manu nostra cadat.*
NVT. *Natura vires non dedit tantas tibi.*
OCT. [49] *Dolor, iræ, mœror, miseria, luctus dabunt.*
NVT. *Vince obsequendo potius immitem virum.*
OC. [50] *Ut fratrem ademptum scelere restituat mihi?*
NVT. *Incolumis ut sis ipsa, labentem ut domum*
Genitoris olim sobole restituas tua.
OCT. *Exspectat* [51] *aliam principis sobolem domus:*
[52] *Me dira miseri fata germani trahunt.*
NVT. *Confirmet animum civium* [53] *tantus favor:*
OCT. *Solatur iste nostra,* [54] *non relevat, mala,*
NVT. Vis magna populi est. OCT. Principis major tamen.
NVT. *Respiciet ipse conjugem.* OCT. *Pellex vetat.*
NVT. *Invisa cunctis nempe.* OCT. *Sed cara est viro.*
NV. *Nondum uxor est.* OC. *Iam fiet, & genitrix simul.*
NVT. [55] *Iuvenilis ardor impetu primo furit;*
Languescit idem facile, nec durat diu
[56] *In Venere turpi, seu levis flammæ vapos.*
Amor perennis conjugis castæ manet.
Violare prima quæ toros ausa est tuos,
Animumque domini [57] *famula possedit diu,*

42 Augusti. i. Imperatori Rom. gubernati.
43 Quando Agrippina intravit.
44 Agam. ỳ. 82. Megæra, discordia.
45 Augustam domum.
46 Sup. ỳ. 25.
47 Inf. ỳ. 305.
48 Cupidini volucri alato.
49 Fœminæ.
50 Quorsum obsequium? neque enim ego vel officiis meis corda tyranni vincam, neque ille potest damna mihi pensare.
51 Ex pellice scilicet Poppea quam mihi superducere cogitat.
52 Ego non alia quam quæ fratri meo Britannico fata obtigerant exspecto.
53 Qui magnus erat in Octaviam.
54 Non minuit, non tollit.
55 ἀεὶ δ' ἀπληστότερον ... [illegible]
56 Ut hic accessu scilicet, sup. ỳ. 139.
57 Sup. ỳ. 102.

Iam

Iam metuet [58] *eadem, nempe prælatam sibi,*
Subjecta & humilis atq; [59] *monumenta exstruit,*
Quibus timorem fassa testatur suum.
Et hanc levis fallaxque destituet deus
Volucer Cupido. sit licet forma eminens,
Opibus superba; gaudium capiet breve.
Passa est similes ipsa dolores
[60] *Regina deûm, cum se formas*
Vertit in omnes dominus cæli,
Divûmque pater:
Et modo [61] *pennas sumpsit oloris;*
Modo [62] *Sidonii cornua tauri;*
[63] *Aureus idem*
Fluxit in imbri. fulgent cælo
[64] *Sidera Ledæ: patrio residet*
[65] *Bacchus Olympo. Deus Alcides*
[66] *Possidet Heben, nec Iunonis*
Iam timet iras; cujus gener est,
Qui fuit hostis. [67] *vicit sapiens*
Tamen obsequium conjugis [68] *altæ,*
Pressusque dolor. sola Tonantem
Tenet æthereo secura toro
Maxima Iuno; nec mortali
Captus forma deserit aliam
Iupiter aulam. tu quoque terris
[69] *Altera Iuno, soror Augusti,*
Conjuxque, graves vince dolores.
OCT. *Iungentur ante sæva sideribus freta,*
Et ignis undæ, Tartaro tristi polus,
Lux alma tenebris, roscidæ nocti dies:
Quam cum scelesti conjugis mente impia
Mens nostra; semper fratris extincti memor.
Vtinam nefandi principis dirum caput
Obruere [70] *flammis Cælitum rector paret,*
Qui sæpe terras fulmine infesto quatit,
[71] *Mentesque nostras* [70] *ignibus* [71] *terret sacris,*
Novisque [72] *monstris! vidimus cælo jubar*

58 Ne iridem alia sibi præferatur, ut illa mihi.
59 Signa quibus se jam timere ostendit.
60 Iuno.
61 Hippol. ℣.299.
62 Vbi in taurum mutatus rapuit Europam Agenoris filiam regis Sidonis. Hippol. ℣.302.
63 Vbi Iup. aureus imber factus, per alienas tegulas in Danaës Acrisii filiæ gremium influxit, tuncque fecit mulieri.
64 Castor & Pollux (alter saltem) Bacchus & Hercules ex Iovis adulteriis nati & in deorum numerum relati.
65 Herc. Fu. ℣.355.
66 Agamem. ℣.60. & Herc. Oet. ℣.1437.
67 Obsequium tamen Iunonis prudenter exhibitum, & dissimulatus dolor animum Iovis flexit vicitque.
68 Al. *Alte Pressusque dolor.* ita Virgil. Æn. *premit altum corde dolorem.*
69 Quia [illegible] *cum Iove* [illegible] anne arguitur, quia soror & conjux Neronis, ut illa Iovis. Hip. ℣.45.
70 Fulmine.
71 [illegible]
72 Prodigiis, cometis mutationem regum portendentibus. *Lucan. mutantem regna cometem.* infra ℣.232.

Ardens,[73] *cometam pandere infestam facem,*
[74] *Qua plaustra tardus noctis æterna vice*
Regit Beotes, frigido Arctoo rigens.
En ipse diro[75] *spiritu sævi ducis*
Polluitur æther,[76] *gentibus clades novas*
Minantur astra, quas regit[77] *dux impius,*
Non tam ferum[78] *Typhona neglecto Iove*
Irata tellus edidit quondam parens.
Hæc gravior illo pestis.[79] *hic hostis deûm*
Hominumque,[80] *templis expulit superos suis:*
Civesque patria; spiritum fratri abstulit;
Hausit cruorem matris; & lucem videt,
Fruiturque vita, noxiam atque animam trahit?
Pro, summe genitor, tela cur frustra jacis
[81] *Invicta toties temere*[82] *regali manu?*
In tam nocentem dextra cur cessat tua?
[83] *Vtinam suorum facinorum pœnas luat*
[84] *Nero, ipse Divo Domitio genitus patre,*
Orbis tyrannus, quem premit turpi jugo;
Morumque vitiis nomen Augustum inquinat.
NVT. *Indignus ille (fateor) est thalamis tuis;*
Sed cede fatis atque fortunæ tuæ,
Alumna, quæso; neve violenti move
Iram mariti. forsitan vindex deus
Existet aliquis; lætus & veniet dies.
OCT. *Gravi deorum nostra jam pridem domus*
Vrgetur ira: prima quam pressit Venus.
[85] *Furore miseræ dura genetricis meæ:*
[86] *Quæ nupta demens nupsit incesta face,*
Oblita[87] *nostri, conjugis,*[88] *legum immemor;*
Illo soluta crine, succincta anguibus,
[89] *Vltrix Erinnys venit ad*[90] *Stygios toros,*

73 Sex enim mensibus, hic, quem nos Neronis principatu latissimo (legendum credo *lætissimi* nam cap. 17. dixerat detraxisse hunc Cometæ invidiam) spectandum se præbuit. Sen. 7. nat. quæst. c. 21. 74 In Septentrione Med. ℣. 315. semper autem Septentrionem versus apparent Cometæ, unde & hic motus sui initium fecit, & per Occidentem in Meridiana pervenit, ubi cursum erigens suum oblitteravit. cap. 29, l. 7, natur. quæst. * Al. leg. *rigore Arctoo.* 75 Alludit ad causam Cometarum, ubi plerimum exhalationis calidæ & pinguis ad supremam aeris regionem elevatur. Sic Oed. ℣. 35. 76 *Ventorum quoque* [illegible] *Magnorum* [illegible]. 77 Tyrannus Nero. 78 Gigantem terræ natum. Thyest. ℣. 8[illegible]. ventum item ignescentem à τύφω. 79 Nero. 80 Vasa enim sacra & deorum simulachra conflavit. 81 Fulmina quibus nihil potest resistere. 82 Qua [illegible]. 83 Melius hæc è nutricis persona; sedatiora enim quamquam conveniant præcedentibus Octaviæ. 84 Al. Genere [illegible] id est, qui [illegible] pem insertus stolo spuriis vitiis [illegible] Cæsaream in quam adoptatus est inquinat. 85 Libidine. [illegible] 86 Quæ Claudio nupta, profecto illo ad Hostiam, C. Silio nupsit. sup. ℣. 16. 87 Britannici, meique. 88 Non permittentium ut mulier vivo marito nec repudiata alteri nubat. 89 Med. ℣. 16. 90 Lethales nuptias. utrique enim causa exitii fuerunt.

91 Ra-

[91] *Raptasque thalamis sanguine extinxit faces:*
Incendit ira [92] Principis pectus truci
Cædem in nefandam. [93] cecidit infelix parens
(Heu) nostra ferro, [94] meque perpetuo obruit
Extincta luctu: conjugem [95] traxit suum,
Natumque ad umbras; [96] prodidit lapsam domum.
NVT. *Renovare luctus parce cum fletu pios,*
[97] Manes parentis neve [98] solicita tuæ,
Graves [99] furoris quæ sui pœnas dedit.

91 Ita Cydipp. apud Ovid. [illegible] *pro thalami fax mihi mortis adest.* 92 Claudii. 93 Sup. ℣. 16. 94 Namque illa extincta duxit Claudius Agrippinam cujus scelere pater meus & frater venenati, ego invita Neroni nupta fui. 95 Al. *trusit.* 96 Lips. *perdidit.* 97 Herc. Oet. ℣. 1940. 98 Med. ℣. 271. 99 Sup. ℣. 255.

CHORVS.

Poppeæ nuptias detestatur Chorus Octaviæ favens, degenerem, lentam nimis & servilem Romanorum arguit patientiam, & in scelera Neronis invehitur.

Quæ fama modo venit ad aures,
Vtinam falso credita, [1] perdat
Frustra toties jactata [1] fidem?
Nec nova nostri conjux thalamos
Principis intret. [2] teneatque suos
Nupta penates Claudia proles:
Edat partu pignora pacis,
Qua tranquillus gaudeat orbis,
Servetque [3] decus Roma æternum.
[4] Fratris thalamos sortita tenet
Maxima Iuno. soror [4] Augusti
Sociata toris, cur a patria
Pellitur aula? sancta quid illi
Prodest pietas, [5] Divusque pater?
[Quid virginitas, castusque pudor?]
Nos quoque nostri sumus immemores
Post fata ducis, cujus prodimus
Stirpem [6] sævo suadente metu.
Vera priorum virtus quondam
Romana fuit, verumque genus
[7] Martis in illis sanguisque viris.
Illi [8] reges hac expulerant
Vrbe superbos; ultique tuos
Sunt bene manes, [9] virgo, dextra

1 Vtinam non vera sit fama quæ venit, &c.
2 Octavia Claudii filia maneat Neroni juncta, cui pariat liberos amoris mutui pignora & quietæ successionis.
3 Imperii decus ætern.
4 Sup. ℣. 216. Neronis.
5 Claudius ex more Rom. imperatorum in deorum numerum relatus, quem tamen rursus detrusum ad inferos jocatur Seneca in Apocolocyntosi.
6 Propter tyranni Neronis metum.
7 Propter Romulum & Remum Martis ac Iliæ filios Romæ conditores.
8 Tarquinium superbum cum filiis, & Decemviros.
9 Virginia. cujus forma captus Appius Claudius Xvir, illam per libertum, qui eam ex ancilla natam falso adseverabat, in servitutem redigere conatus est, cui cum pater Virginius resistere non posset, cultro e proxima laniena arrepto, filiam propria manu jugulavit potius quam turpe servitium subiret. quo facinore commotus populus Xviros abire magistratu coegit.

Cæsa

Cæsa parentis, ne servitium
Paterere grave, aut improba ferret
Præmia victrix dira libido.
Te quoque [10] *bellum triste secutum est,*
[11] *Mactata tua miseranda manu*
Nata Lucretii; stuprum sævi
Passa tyranni. dedit infandi
[12] *Sceleris pœnas cum Tarquinio*
Tullia conjux? quæ per cæsi
Membra parentis sævos egit
Impia currus, laceroque seni
Violenta [13] *rogos nata negavit.*
[14] *Hoc quoque nostra videre nefas*
Secula; magnum cum Tyrrhenum
Rate ferali Princeps captam
Fraude parentem misit in æquor.
Properant placidos linquere portus
Jussi nautæ;
Resonant remis pulsata freta;
Fertur in altum provecta ratis.
Quæ resoluto robore labens
Pressa dehiscit, sorbetque mare.
Tollitur ingens
Clamor ad astra cum fœmineo
Mistus planctu. mors ante oculos
Dira vagatur. quærit leti
Sibi quisque fugam:
Alii laceræ puppis tabulis
Hærent nudi, fluctusque secant:
Repetunt alii litora nantes:
Multos mergunt fata profundo:
Scindit vestes [15] *Augusta suas,*
Laceratque comas, rigat & mæstis
Fletibus ora.
Postquam spes est nulla salutis,
Ardens ira, jam victa malis;
Hæc, [15] *exclamat, mihi pro* [16] *tanto*
Munere reddis præmia, gnate?
Hac sum, fateor, digna carina,

10 A Porsena Hetruscorum rege qui Tarquinios propter Lucretiam a Sexto Tarq. regis filio violatam exactos reducere contendebat.

11 Advocatis marito & parente propria manu sibi mortem conscivit ne adulterio consensisse videretur.

12 Quod Servium Tullium socerum Tarq. Sup. uxoris consilio interfecit, ut solus regnaret, filiaque scelerata patris in vico Cyprio stratum cadaver carpento prætervecta est.

13 Solenne funus, sepulturæ ritum & monumentum patri negavit.

14 Quo melius appareat locus adject Tranquilli verba. Nero matrem dicta factaque sua exquirentem acerbius & corripientem gravatus primum honore privavit, mox omni modo vexavit, denique tollere statuit. Quod cum veneno ter tentasset sentiretque antidotis præmunitam; lacunaria, quæ noctu super dormientem laxata machina deciderent, paravit. Hoc consilio per socios parum celato, ratem solutilem cujus naufragio periret commentus est: atque ita simulata reconciliatione jucundissimis literis Bajas evocavit ad solennia quinquatrium simul celebranda. &c. unde repetentem Baulos machinoso illo navigio nimis sero a ministris sceleris dissoluto, ubi illam nando evasisse comperit, inops consilii L. Agerinum libertum Agrippinæ salvam & incolumem cum gaudio nunciantem objecto clam pugione, ut percussorem sibi subornatum arripi constringique jussit, matremque occidi: quasi deprehensam in crimen voluntaria morte vitasset, vide & Tacit. 14. Annal. 15 Agrippina. 16 Imperio supra ỿ. 45, & 93.

Quæ te genui, quæ tibi lucem
Atque imperium nomenque dedi
Cæsaris amens. exere vultus
Acheronte tuos, pœnisque meis
Pascere [17] *conjux: ego causa tuæ,*
Miserande, necis; gnatoque tuo
Funeris auctor.
En, ut merui, ferar ad manes
Inhumata tuos,
Obruta sævis æquoris undis.
Feriunt fluctus ora loquentis.
Ruit in pelagus, rursumque salo
Pressa resurgit. [18] *pellit palmis*
Cogente metu fata, & cedit
Fessa labori, [19] *mansit tacitis*
In pectoribus spreta tristi
Iam morte fides. multi dominæ
Ferre auxilium pelago fractis
Viribus audent. brachia quamvis
Lenta trahentem, voce hortantur,
Manibusque levant. quid tibi sævi
Fugisse maris profuit undas?
Ferro es gnati moritura tui:
[20] *Cujus facinus vix posteritas,*
Tarde semper credula, credit,
Furit, ereptam pelagoque dolet
Vivere matrem
Impius, ingens geminatque nefas.
Ruit in miseræ fata parentis,
Patiturque moram sceleris nullam.
[21] *Missus peragit jussa* [21] *satelles;*
Reserat dominæ pectora ferro:
[22] *Cædis moriens illa ministrum*
Rogat infelix, utero dirum
Condat ut ensem.
Hic est, hic est fodiendus, ait,
Ferro, monstrum qui tale tulit.
Post hanc vocem cum supremo
Mistam gemitu
Animam tandem per fera tristem
Vulnera reddit.

17 Claudi.

18 Notando se morte eripere tentat.

19 Famulorum spectantiumq; e in litore plerique fidei in Agrippinam Neronis iram posthabentes illi succurrebant.

20 Ita immane & horrendum ut vix apud posteros fidem sit habiturum.

21 Anycetus libertus pueritiæ Neronis educator jamque classis apud Misenum præfectus cum Herculeo trierarcho, & Oloarito centurione missi ad Agripp. interficiendam.

22 Habentur hæc fere ad verbum in Tacit. 14 Annal. *Exclamavit rogans ministrum, ut utero dirum ensem conderet, adjiciens, hic est hic est fodiendus ferro, monstrum qui tale tulit, post hanc vocem cum supremo mixtam gemitu animam tandem per fera tristem vulnera reddidit.*

ACTVS

ACTVS SECVNDVS,

SENECA.

Philosophus, seculi sui vitia detestatus, prisci avi simplicitatem laudat, utque omnia in dies in deteriora ruerint commemorat.

QVid me potens Fortuna, fallaci mihi
Blandita vultu, sorte contentum mea
Alte extulisti, [1] gravius ut ruerem edita
Receptus arce, totque prospicerem metus?
[2] Melius latebam procul ab invidiæ malis
Remotus inter Corsici rupes maris:
Vbi liber animus, & sui juris, mihi
Semper vacabat, studia recolenti mea.
[3] O quam juvabat (quo nihil majus parens
Natura genuit operis immensi artifex)
Cœlum intueri, Solis & currus sacros,
Mundique motus, Solis alternas vices,
Orbemque Phœbes, astra quem cingunt vaga,
Lateque fulgens [4] ætheris magni decus
[5] Qui si senescit, tantus in cæcum chaos
Casurus iterum, nunc adest mundo dies
Supremus ille, qui premat genus impium
Cœli ruina; rursus ut stirpem novam
Generet, renascens melior: ut quondam tulit
[6] Iuvenis tenente regna Saturno poli,
Tunc illa [7] virgo, numinis magni dea,
Iustitia, cœlo missa cum sancta [8] Fide,
Terras regebat mitis. [9] humanum genus
Non bella norat; non tubæ fremitus truces;
Non arma gentes cingere assuerant suas
Muris nec urbes. pervium cunctis iter.
Communis usus omnium rerum fuit.
Et ipsa tellus læta fecundos sinus,
Pandebat ultro, tam piis felix parens,
Et tuta alumnis. [10] alia sed soboles minus
Conspecta mitis. [11] tertium solers genus
Novas ad artes exstitit; sanctum tamen.
Mox [12] inquietum, quod sequi cursu feras

1 *An me tollis in altum, ut casu graviore ruam?*
2 Senecam quasi Iuliæ Germanici F. adulteriorum consciũ Messalina criminata fecit ut à Claudio in Corsicam scopulosam insulam relegaretur, unde, interdedente postmodum Agrippina, revocatus Neroni præficiebatur.
3 Hæc omnia ex consol. ad Elbiam. ca. 4, 8, & 9.
4 Cœli.
5 Qui si senescit aliquando interiturus ut nova progenies melior nascatur (ex nonnullorum philosophorum sententia) nunc sane instat tempus quo *Omne in præcipiti vitium stetit.*
6 Recens natus & sub rege Saturno aureus. 7 Astræa. Thyest. ℣. 855. 8 Quæ justitiæ fundamentum est. 9 Hæc ex Hesiodi, Arati & Ovid. descripr. nota. 10 Secunda, argentea, *Auro deterior.* 11 Ætas Athenea, *Durior ingeniis, & ad horrida promptior arma. Non scelerata tamen.* 12 Quartum genus.

Auderet

Auderet acres; fluctibus tectos graves
Extrahere pisces rete; vel [13] *calamo levi*
Decipere volucres: premere subjectos jugo
Tauros feroces, * *vulnere immunem prius*
Sulcare terram. læsa quæ fruges suas
Interius alte condidit sacro sinu.
* *Sed in parentis viscera intravit sua*
Deterior ætas; eruit ferrum grave,
Aurumque; sævas mox & armavit manus;
* *Partita fines regna constituit, novas*
Exstruxit urbes; tecta defendit suis
Aliena telis, aut petit præda imminens.
* *Neglecta terras fugit. & mores feros,*
Hominum cruenta cæde pollutas manus,
[14] *Astræa virgo, siderum magnum decus.*
Cupido belli crevit, atque auri fames.
Totum per orbem maximum exortum est malum,
Luxuria, pestis blanda; cui vires dedit
Roburque longum [15] *tempus, atque error gravis.*
Collecta vitia per tot ætates diu
In nos redundant. seculo premimur gravi,
Quo scelera regnant. *sævit impietas furens;*
Turpi libido Venere dominatur potens.
[16] *Luxuria victrix orbis immensas opes*
[17] *Iampridem avaris manibus, ut perdat, rapit.*
Sed ecce gressu fertur attonito Nero:
Trucique vultu. quid ferat, mente horreo.

13 Sagitta vel calamo viscato. Al. lect. *Extrahere pisces rete vel calamo levi: Decipere volucres crates cervos aut leves Tenere laqueo; premere*, &c. ac *calamum* intelligunt arundinem piscatoriam. & *c alem* quæ facili tibicine fulta in volucres sub ea escam appetentes decidat.
14 Thyest. 855.
15. Consuetudo qua angescunt tum vitia tum virtutes.
16 *Sævior armis Luxuria incubuit victumque ulciscetur orbem.*
17 Multa injuste rapit ut nequiter profundat.

NERO. PRÆFECTUS. SENECA.

Incassum monet suum Neronem Philosophus, qui tyrannicis institutis pertinaciter insistit, proximumque diem nuptiis cum Poppea destinat.

PErage imperata: [1] *mitte, qui Plauti mihi,*
[2] *Sullæque cæsi referat abscissum caput.*
PR. *Iussa haud morabor,* [3] *castra confestim* [4] *petam.*
SE. Nihil [5] in propinquos temere constitui decet.

1 Mitte alios milites in Asiam qui Plauti Rubellii, in Galliam Narbonensem; alios qui Sullæ in Massiliam amoti capita mihi referant. Tac. Ann. 14.
2 Cæterorum capita ad Neronem retulere Centuriones quibus ille crudelissime illusit. Syllæ quidem tanquam præmatura canitie deformi cap.
3 Prætoriana quæ ad muros urbis.
4 Ut mittam milites percussores qui mandatum tuum exequantur.
5 In amicos & tibi propinquitate conjunctos.

NE. [6] Iusto

NE. [6] Iusto esse facile est, cui vacat pectus metu.
SE. Magnum timoris remedium clementia est.
NE. Extinguere hostem, maxima est virtus ducis.
SE. Servare cives major est [7] patriæ patri.
NE. [8] Præcipere mitem convenit pueris senem.
SE. Regenda [9] magis est fervida adolescentia.
NE. [10] *Ætate in hac satis esse consilii reor.*
SE. *Vt facta superi comprobent semper tua.*
NE. [11] Stulte verebor, ipse cum faciam, deos.
SE. *Hoc plus verere, quod licet tantum tibi.*
NE. *Fortuna nostra cuncta permittit mihi.*
SE. *Crede obsequenti parcius :* [12] *levis est dea.*
NE *Inertis est, nescire quid liceat sibi.*
SE. [13] Id facere laus est, quod decet, non quod licet.
NE. Calcat jacentem vulgus. SE. invisum opprimet.
NE. Ferrum tuetur principem. SE. melius fides.
NE. Decet timeri Cæsarem. SE. quidquid exprimitur, grave est.
NE. *Iussisque nostris pareant.* SE. *justa impera.*
NE. [15] *Statuam ipse.* SE. [16] *quæ consensus efficiat rata.*
NE. [17] *Despectus ensis faciet.* SE. *hoc absit nefas.*
NE. *An patiar ultra, sanguinem nostrum* [18] *peti*
[18] *Invictus, & contemptus ut subito opprimar?*
Exilia non fregere summotos procul
Plautum atque Sullam; pertinax quorum furor
Armat ministros sceleris in cædem meam.
[19] *Absentium cum maneat etiam ingens favor*
In urbe nostra, qui [20] *fovet spes exulum;*
Tollantur hostes [21] *ense suspecti mihi.*
Invisa conjux pereat, & carum sibi
Fratrem sequatur. [22] *quidquid excelsum est, cadat.*

6 Si tibi quæ mihi, imminerent pericula & metus non omnia ex justo præciperes.
7 Bono Imperatori & principi.
8 Languida hæc tua præcepta magis convenirent pueris.
9 Quam pueritia.
10 Nempe *Ingenium & rerum prudentia velox Ante pilos venit.*
11 Quorsum timeam deos quos sibi quisque ex superstitione sua facit, qualisque Claudius est quem ego nuper indigetem consecravi?
12 Inconstans dea est Fortuna.
13 *Nec tibi quid liceat, sed quid fecisse decebit Occurrat.*
14 ὅτι φίλοι πιστοὶ σκῆπτρον ἐστι βασιλεῦσιν ἀληθέστατον καὶ ἀσφαλέστατον.
15 *Non sic excubiæ non circumstantia pila Vt tutatur amor.*
16 Quæ imperata ejusmodi quæ probent ordines Senatorum & equitum sciatque plebs.
17 Autoritas & prærogativa mea Imperatoria cujus insigne ensem gero, quem quia non satis sævit contemnunt, eos consentire coget. al. *Detectius.*
18 A conjurantibus in vitam meam. al. *[illegible]*.
19 Conjuratorum quos in exilium misi.
20 Vt me tandem cæso revocentur ab exilio.
21 Vulgus securi feriebatur, nobiles gladio.
22 Tyrannicum scitum ὡς τοὺς ὑπερέχοντας σταχύας κολούειν, οὕτω καὶ τοὺς ὑπερέχοντας τῶν πολιτῶν ἀναιρεῖν.

SE. Pulchrum eminere eſt inter illuſtres viros;
Conſulere patriæ; parcere afflictis; fera
Cæde abſtinere; tempus atque iræ dare;
Orbi quietem; ſeculo pacem ſuo.
Hæc ſumma virtus: petitur hac cœlum via.
[23] *Sic ille patriæ* [24] *primus Auguſtus parens*
Complexus aſtra eſt, colitur & templis Deus,
Illum tamen Fortuna jactavit diu
Terra marique per graves belli vices;
Hoſtes [25] *parentis donec oppreſſit ſui.*
[26] *Tibi numen incruenta ſummittit ſuum;*
Et dedit habenas imperii facili manu,
Nutuque, terras, maria, ſubjecit tuo.
[27] *Invidia triſtis victa conſenſu pio*
Ceſſit. ſenatus, equitis accenſus favor
Plebiſque votis, atque judicium patrum eſt.
Tu pacis auctor, generis humani arbiter
Electus, orbem tu ſacra ſpecie regis
Patriæ parens: quod nomen, ut ſerves, petit,
Suoſque cives Roma commendat tibi.
NE. [28] *Munus Deorum eſt, ipſa quod ſervit mihi*
Roma, & ſenatus; [29] *quodque ab invitis preces,*
Humileſque voces exprimit noſtri metus.
[30] *Servare cives principi & patriæ graves*
Claro tumentes genere, quæ dementia eſt,
Cum liceat una voce ſuſpectos ſibi
Mori jubere? Brutus in cædem [31] *ducis,*
A quo [32] *ſalutem tulerat, armavit manus.*
Invictus acie, gentium domitor, [33] *Iovi*
Æquatus alios ſæpe per honorum gradus,
Cæſar nefando civium ſcelere occidit.
Quantum cruoris Roma tunc vidit ſui,
Lacerata toties! ille, [34] *qui meruit pia*
Virtute cœlum Divus Auguſtus, viros

23 His virtutibus, clementia, &c.
24 Primus é principibus Pater patriæ ſalutatus, ante vero M. Cato. ante *Roma patrem patriæ Ciceronem libera dixit.*
25 Iulii Cæſaris qui Octavium ſororis ſuæ filium adoptavit.
26 Fortuna ſubmiſit tibi numen ſuum ſine bello.
27 Al. diſtinguunt. *invidia triſtis victa conſenſu Pio ceſſit Senatus; equitis accenſus favor, Plebiſque votum; atque judicium patrum.*
28 Diis imperium acceptū potius refert (quos tamen ſupra ℣.440. contempſit) quam ſe quid Romanis debere agnoſcat. 29 Quem de me conceperunt, metus eos vel invitos in officio continet. 30 Servare autem cives faſtioſos, conjuratos in patriæ & principis perniciem, nobilitate ſua fretos ſuperboſque, quæ dementia. 31 C. Iulii Cæſ. Imp. 32 Publicam, vel etiam privatam cum eum ſemper dilexiſſet, heredemque de parte ſcripſiſſet, unde & confoſſus ingemuit, *Et tu Brute?* 33 *Iupiter in cœlis, Cæſar regit omnia terris.* Primus è Rom. Impp. in deorum numerum relatus Aug.

[35] *Quot interemit nobiles, juvenes, senes,*
Sparsos per orbem, cum suos mortis metu
Fugerent penates, & [36] *trium ferrum ducum*
[37] *Tabula notante deditos tristi neci?*
[38] *Exposita rostris capita cæsorum patres*
Videre mœsti: flere nec licuit suos,
Non gemere, dira tabe polluto foro,
Stillante sanie per putres vultus gravi.
Nec finis heic cruoris aut cædis stetit.
[39] *Pavere volucres & feras sævas diu*
Tristes Philippi. [40] *hausit & Siculum mare*
Classes, [41] *virosque sæpe cedentes: suos*
Concussus orbis viribus. [42] *Magnis ducum*
Superatus acie puppibus [43] *Nilum petit*
Fuga paratis, ipse periturus brevi.
Hausit cruorem [44] *incesta Romani ducis*
[45] *Ægyptus* [46] *iterum. nunc leves* [47] *umbras tegit.*
Illic [48] *sepultum est impie gestum diu*
Civile bellum. condidit tandem suos
Iam fessus enses victor, hebetatos feris
Vulneribus, & continuit imperium metu.
Armis, fideque militis tutus fuit,
[49] *Pietate gnati factus eximia Deus*
Post fata consecratus, & templis datus.
[50] *Nos quoque manebunt astra, si sævo prior*
Ense occuparo quidquid infestum est mihi,
Dignaque nostram sobole fundaro domum.
SE. *Implebit aulam stirpe cælesti tuam*
[51] *Generata Divo, Claudiæ gentis decus,*
Sortita fratris, more Iunonis, toros.
NE. [52] *Incesta genitrix detrahit generi fidem,*
Animusque nunquam conjugis junctus mihi,
SE. *Teneris in annis haud satis clara est fides,*

35 Cum bellotum proscriptione, cui aliquandiu restitit, incœptam crudelius exercuit. 36 Triumvirum, Lepidi, Antonii, Octavii. 37 Tab. dictante proscriptos. 38 Senatores viderunt capita Ciceronis, L. Pauli, aliorumque illustrium virorum affixa suggesto in foro, quod ex rostris navium Antiatum. 39 Cadaveribus Rom. cæsorum in campis Philippicis in Macedonia ubi pugnatum ab Octavio & Antonio contra Brutum & Cassium. 40 In prœlio navali contra Sext. Pompejum. 41 Cives, imo fratres cognatosque suos. quod sæpe in civilibus bellis fit. 42 Sic locum hunc distinguit Ia. Rutgersius, quem adi c. 15. l. 1. Var. lect. a que intelligi vult de Sexto Pompejo, qui ab Agrippa primum, ab Augusto denuo victus navali prœlio è Sicilia in Asiam fugit: ubi à Titio ex mandato Antonii interfectus est. Quamvis illa. 43 De Nilo. 44 Ægypto. 45 *Umbris belli civilis sedato.* M. Antonii fugam & necem innuere videntur. 46 Semel Cn. Pompeji, iterum M. Antonii. 47 Propter Cleopatram Ptolemæo fratri nuptam. 48 Sedatum, finitum. 49 A Tiberio filio adoptivo Divus consecratus. sup. ℣. 496. 50 Et me quoque suo excipient Dii consortio, si prius inimicos sustulero. 51 Octavia sup. ℣. 216. 52 Messalina, vulgatum illud prostibulum, suspectam mihi reddit Octaviam & prolem incertam. *exspectas ut mutas mores honestos, aut alios mores quam quos habes?*

53. Pu-

[53] Pudore victus cum tegit flammas amor.
NE. *Hoc equidem & ipse credidi frustra diu,*
Manifesta quamvis pectore insociabili
Vultuque signa proderent odium mei.
Tandem [54] quod ardens statuit ulcisci dolor:
Dignamque thalamis conjugem inveni meis
Genere atque forma, [55] victa cui cedat Venus,
Jovisque conjux, ut ferox armis Dea.
SE. *Probitas, fidesque conjugis, mores, pudor,*
Placeant marito; sola perpetuo manent
Subjecta nulli, mentis atque animi bona:
[56] Florem decoris singuli carpunt dies.
NE. *[57] Omnes in unam contulit laudes Deus,*
Talemque nasci fata voluerunt mihi.
SE. *Recedat a te, temere ne credas, amor.*
NE. *Quem submovere [58] fulminis dominus nequit,*
Cœli tyrannum, sæva qui penetrat [59] freta,
[60] Ditisque regna, detrahit superos polo.
SE. *Volucrem esse amorem fingit, immitem Deum:*
Mortalis error, armat & telis manus,
Arcusque sacros miscuit sæva face;
Genitumque credit Venere, Vulcano satum.
Vis magna mentis, blandus atque animi calor,
Amor est; juventa gignitur; luxu, otio
Nutritur, inter læta fortunæ bona.
Quem si fovere atque alere desistas, cadit,
Brevique vires perdit extinctus suas.
NE. *[61] Hanc esse vitæ maximam caussam reor,*
Per quam voluptas oritur: interitu caret,
Cum procreetur semper humanum genus
Amore grato, [62] qui truces mulcet feras.
[63] Hic mihi jugales præferat tædas Deus,
Jungatque nostris igne Poppæam toris.
SE. *Vix sustinere possit hos thalamos dolor*
Videre populi: sancta nec pietas sinat!
NE. *Prohibebor unus [64] facere, quod cunctis licet?*
SE. *[65] Majora populus semper a summo exigit.*

53 Ubi verecundia impedit, quo minus amorem ostendat suum.
54 Quo ultionis genere suum mei contemptum referre statui.
55 Cui tres illæ Deæ cedant, ut quondam duæ Veneri sub Paride judice.
56 *Forma bonum fragile,* &c. *carpitur & spatio fit minor ipsa suo.*
57 Huic (teste Tacito) cuncta alia fuere, præter honestum animum: forma, opes, ingenium, sermo comis, &c.
58 Ita p. vide Hippol. v. 186. unde hæc.
59 Nereides, Rhetis, Tethys, atque ipse *flagrat Neptunus in undis,* Hipp. v. 332.
60 In Proserpinam.
61 Ut sui simile generet.
62 *Omne adeo genus in terris, hominumque ferarumque, Et genus æquoreum, pecudes pictæque volucres in furias ignemque ruunt.* Hipp. v. 337.
63 Cupido mihi aut spes præferat faces nuptiales: vide Theb. v. 263, & 507.
64 Repudiare uxorem?
65 A principibus, in sublimi specula atque in oculis omnium positis, exspectant alii ingens vitæ & morum exemplar, multa itaque sibi permittit populus, quæ tamen principi nequaquam permittit.

NE. *Libet*

NE. *Libet experiri, viribus fractus meis*
An cedat animis temere conceptus favor.
SE. *Obsequere potius civibus placidus tuis.*
NE. *Male imperatur, cum regit vulgus duces.*
SE. *Nihil impetrare cum valet, juste dolet.*
NE. *Exprimere jus est, [66] ferre quod nequeunt preces.*
SE. [67] *Negare durum est.* NE. *principem cogi nefas.*
SE. [68] *Remittat ipse.* NE. *fama sed victum feret.*
SE. *Levis atque vana,* NE. *si licet, multos notat.*
SE. *Excelsa metuit.* NE. *Non minus carpit tamen.*
SE. *Facile opprimetur : merita te [69] Divi patris,*
Ætasque [70] frangat conjugis, probitas, pudor.
NE. *Desiste tandem jam gravis nimium mihi,*
Instare, liceat facere quod Seneca improbat.
Et ipse [71] populi vota jampridem moror,
Cum portet utero pignus, & partem mei.
Quin destinamus proximam thalamis diem?

66 Al. *ferro, quod;* male. alii *facere quod nequeunt.*
67 Lips. Necare hoc enim minatus Nero in versu anteriore.
68 Ipse princeps cedat aliquantulum de jure suo: etsi flecti reges, quam vinci non minus turpe existimant. Hipp. ỳ. 135.
69 Claudii patris Octaviæ qui te adoptavit. 70 Animum avertat à Poppea. 71 Desiderantis ex me prolem legitimam quæ firmet etiam imperium.

ACTUS TERTIUS.

AGRIPPINA.

Ab inferno prodit Agrippina, dira auspex faces exitiales præferens nuptiis Poppeæ & Neronis, cujus mortem prædicit.

[1] *TEllure rupta Tartaro gressum extuli,*
[2] *Stygiam cruenta præferens dextra facem*
Thalamis scelestis : [3] nubat his flammis meo
Poppea gnato juncta, quas vindex manus,
Dolorque matris [3] vertet ad tristes rogos.
[4] *Manet inter umbras impiæ [5] cædis mihi*
Semper memoria, manibus nostris gravis
Adhuc inultis, reddita & meritis meis
Funesta merces puppis & precium [6] imperii
Nox illa, qua naufragia [7] deflevi mea
[8] *Comitum necem, natique crudelis nefas*
Deflere votum fuerat : haud tempus datum est
Lacrymis, sed ingens scelere geminavit nefas,
Perempta ferro, fœda vulneribus, [9] sacros
Intra penates spiritum effudi gravem

1 In scena exsiliebant umbræ scalis Charoniis.
2 Funestam, exitialem, Med. ỳ. 16.
3 Vertat nuptialem facem in feralem & funebrem. supra ỳ. 260
4 *Cura non ipsa in morte relinquant.* Oed. ỳ. 515.
5 Sup. ỳ. 360.
6 Neroni mea opera parti. sup. ỳ. 327. 7 Sup. ỳ. 323. 8 Creperii Galli, & Acceroniæ. 9 In villa Augusta Lucrini lacus.

Erepta pelago, sanguine extinxi meo
Nec odia gnati. [10] *sævit in nomen ferum*
Matris tyrannus. obrui meritum cupit:
[11] *Simulacra, titulos destruit, mortis metu,*
Totum per orbem, [12] *quem dedit pœnam in meam*
Puero regendum noster infelix amor.
Extinctus umbras agitat infestas meas
Flammisque vultus noxios [13] *conjux petit,*
Instat, minatur, imputat [14] *fatum mihi*
Tumulumque [15] *gnati; poscit* [16] *auctorem necis.*
Iam, parce, dabitur. tempus haud longum peto.
Vltrix Erinnys impio dignum parat
Lethum tyranno; [17] *verbera,* & [18] *turpem fugam,*
Pœnasque queis & [19] *Tantali vincat sitim,*
[20] *Dirum laborem Sisyphi,* [21] *Tityi alitem,*
[22] *Ixionisque membra rapientem rotam.*
Licet exstruat marmoribus, atque auro tegat
Superbus aulam, limen armatæ ducis
Servent cohortes, mittat immensas opes
[23] *Exhaustus orbis,* [24] *supplices dextram petant*
Parthi cruentam, regna, divitias, ferant:
Veniet dies tempusque, quos reddat suis
Animum nocentem [25] *sceleribus,* [26] *jugulum hostibus,*
[27] *Desertus, & destructus, &* [28] *cunctis egens.*
Heu quo labor, quo vota ceciderunt mea!
Quo te furor provexit attonitum tuus,
Et fata, gnate? cedat ut tantis malis
Genetricis ira, quæ tuo scelere occidit!
Vtinam antequam te parvulum in lucem edidi,

10 Natalem Agrippinæ inter nefastos referri dies à Senatu impetraverat Nero, statuas demolitus, nomen & titulos ubique, ipsamque ejus memoriam delere conabatur. 11 Mortem iis minatus quicunque mei simulachra habuerint. 12 Cujus orbis imperium ego infelix illi dedi, ut & mihi vitam eripere posset. 13 Claudius. 14 Al. *fatum mihi Tumulumque gnati poscit auctorem necis.* Quæ lectio historiam respicit. Mors enim ejus celata est, dilataque sepultura, donec circa successorem omnia ordinarentur. 15 Britannici. 16 Neronem. 17 Vbi desciviſſe Galbam & Hispanias cognovit, collapsus diu inter mortuos jacuit; ut resipuit, capite converberato, actum de se pronunciavit. 18 Hostis a Senatu judicatus & quæsitus ut puniretur more majorum, nudo pede & tunicatus conscenso equo fugit ad Phaontis suburbanum, in quod, ut clam introivit quadrupes per effossæ cavernæ angustias receptus est. 19 Thyest. ꝟ. 151. Nero autem, dum clandestinus ad villam introitus pararetur, aquam ex subjecta lacuna potaturus manu hausit, & *hæc* inquit *est decocta Neronis.* 20 Hippol. ꝟ. 1226. 21 Hippol. ꝟ. 1223. 22 Herc. Fu. ꝟ. 750. 23 Exactionibus. 24 Quod non fecerunt, rebellantes autem Armeniam invaserunt. 25 Suppliciis, quæ tantis sceleribus debentur. 26 Vbi appropinquasse equites audiit, quibus præceptum ut vivum eum attraherent, ferrum trepidanter jugulo adegit. 27 Fugientibus custodibus, nec reperto cujus manu periret percussoris, *Ergo,* inquit, *nec amicum habeo nec inimicum.* 28 Fame & siti interpellante, panem quidem sordidum oblatum aspernatus est, aquæ autem tepidæ aliquantum bibit.

Aluique, sævæ nostra lacerassent feræ
Viscera! sine ullo scelere, sine sensu innocens
[29] *Meus occidisses: junctus atque hærens mihi,*
Semper quietam cerneres sedem Inferûm,
Proavos, patremque, nominis magni viros.
Quos nunc pudor, luctusque perpetuus manet,
Ex te nefande meque, quæ talem tuli,
Quid tegere cesso Tartaro vultus meos.
[30] *Noverca, conjux, mater infelix meis?*

29 Emph. à me non ablegandus. al. *mecum occidisses*, id est, mihi commortuus fuisses infans & innocens.
30 Infelix Britannici noverca, Claudii conjux, Neronis mater.

OCTAVIA. CHORUS.

Octavia dissimulata tristitia faventem sibi popul. orat ne divortium sui lugeat. Chorus tamen ipsius vicem dolet.

Parcite lacrymis urbis [1] *festo*
Lætoque die: ne tantus amor,
Nostrique favor, principis acres
Suscitet iras, vobisque ego sim
Caussa malorum. non hoc primum
Pectora vulnus mea senserunt:
Graviora tuli. dabit hic nostris
Finem curis vel morte dies!
Non ego sævi cernere cogar
[2] *Conjugis ora, non invisos*
Intrare mihi thalamos famula.
[3] *Soror Augusti, non uxor, ero.*
Absint tantum tristes pœnæ,
Lethique metus. [4] *socerum diri*
Miseranda viri potes hæc demens
Sperare memor? hos ad thalamos
Servata diu, victima tandem
Funesta cades. sed quid patrios
Sæpe penates respicis udis
Confusa genis? propera tectis
Efferre gradus: linque cruentam
Principis aulam. CH. *en illuxit*
Suspecta diu fama toties
Jactata dies. cessit thalamis
[5] *Claudia diri pulsa Neronis,*
Quos jam victrix Poppea tenet,
Cessat pietas dum nostra, gravi

1 Principis nuptiali, geniali.
2 Poppea. sup. ℣. 102.
3 *Certe soror*, inquit Iuno. vide Herc. Fu. ℣. 1.
4 Sed unde tibi, ô demens Octavia, vitæ spes, si ad memoriam revocaris Claudium patrem meum, Neronis socerum, & Appium Silanum patrem Iunii Silani mihi desponsi, & pro victima nuptiali cæsi. sup. ℣. 14. à Nerone ad firmandas nuptias trucidatos? idem te manet lethum servatam victimam in hunc nuptiarum diem. Raphelengius ex fide codicum Ortelii legit *Scelerum diri*, &c.
5 Octavi Claudii filia.

Compressa metu, segnisque dolor.
Ubi Romani vis est populi?
Fregit claros quæ sæpe [6] duces;
Dedit invicta leges patria;
Fasces dignis civibus olim;
Iussit bellum, pacemque; feras
Gentes domuit; captos reges
Carcere clusit? gravis en oculis
Undique nostris jam Poppeæ
Fulget imago juncta Neroni:
[7] Affligat humo violenta manus
Similes nimium vultus dominæ:
Ipsamque thoris detrahat altis:
Petat infelix mox & flammis
Telisque [8] feri principis aulam.

6 Siphacen, Persen, Iugurtham, Herodem, &c.

7 Lege *Affligat* ut inf. ℣. 735. id est, Quin Poppeæ has imagines manus nostra illidat.

8 Tyranni, Neronis.

ACTVS QVARTVS.

NVTRIX. POPPEA.

Territa in somno Poppea nutrici narrat somnium; quam illa, vana somnium eludens interpretatione, solatur.

QVo trepida gressum conjugis thalamis tui
Effers alumna? quodve secretum petis
Turbata vultu? cur genæ fletu madent?
Certe petitus precibus & votis dies
Nostris refulsit: Cæsari juncta es tuo
Tæda jugali. quem tuus cepit decor,
Et [1] culpa Senecæ; tradidit vinctum tibi
Genitrix amoris [2] maximum numen Venus.
O qualis, altos quanta pressisti [3] toros
Residens in aula! vidit attonitus tuam
Formam Senatus, [4] thura cum superis dares,
Sacrasque grato spargeres aras mero,
Velata summum [5] flammeo tenui caput.

1 Quænam hæc Senecæ culpa? an quod dissuadendo Neronem, protervi juvenis eo magis accendebat animum? an (quod solent delicta discipulorum conferre in magistros) arguitur Seneca non tam erudiisse indolem Neronis, quam armasse sævitiam? an Senecam mortis Agrippinæ insimulat, quæ una maxime his nuptiis obstabat? Namque & Senecæ crimini datum, scribit Dion, quod Agrippinæ congrederetur, dein de Neronem ad eadem ejus incitasse, ut suspicionem hanc a se derivaret. *Primi* [illegible] *cætera validiores.* 2 Μεγάλη [illegible]. 3 Discubitorios. 4 In nuptiis aquæ & ignis sacramenta adhibita, quæ calorem & humorem ad fœtum denotarent, hinc faces & thura, necnon vini libatio. neque enim uxor nisi peractis sacrificiis ducebatur. 5 Velamento luteo seu rubeo quo novas nuptas tegi moris erat pudoris gratia, vel subjectionis symbolum.

Et ipse lateri junctus atque hærens tuo
Sublimis inter civium[6] læta omina
Incessit, habitu atque ore lætitiam gerens
Princeps superbo, [7] talis emersam freto
Spumante Peleus conjugem accepit Thetin.
Quorum toros celebrasse cœlestes ferunt,
Pelagique numen omne consensu pari.
Quæ subita vultus causa mutavit tuos?
Quid pallor iste, quid ferant lacrymæ, doce.
POP. Confusa tristi proxima noctis metu
Visuque, nutrix, mente turbata feror,
Defecta sensu. læta nam postquam dies
Sideribus atris cessit, & nocti polus,
Inter Neronis juncta complexus mei
Somno resolvor: nec diu placida frui
Quiete licuit. visa thalamos meos
Celebrare turba est mœsta; [8] resolutis comis
Matres Latinæ flebiles planctus dabant;
Inter tubarum sæpe terribilem sonum
Sparsam cruore [9] conjugis genitrix mei
[10] Vultu minaci sæva quatiebat facem:
Quam dum sequor coacta præsenti metu,
Diducta subito patuit ingenti mihi
Tellus hiatu: [11] læta quo præceps toros
Cerno jugales pariter & miror meos,
In queis resedi fessa, venientem intuor
Comitante turba [12] conjugem quondam meum,
[13] Gnatumque; properat petere complexus meos
[14] Crispinus, intermissa libare oscula;
Irrumpit intra tecta cum trepidus [15] mea,
Ensemque jugulo condidit sævum Nero.
Tandem quietem magnus excussit timor:
Quatit ora & artus horridus nostros tremor,
Pulsatque pectus: [16] continet vocem timor,
Quam nunc fides pietasque produxit tua.
Heu quid minantur Inferûm manes mihi,
Aut quem cruorem conjugis vidi mei?
NVT. [17] Quæcumque mentis agitat infestus vigor,
Ea per quietem sacer & arcanus [18] refert

6 Vide Med. ℣. 58.
7 [illegible] Αὐτοκασιγνήτην λευκώλενον Ἀμφιτρίτης, &c. Coluth.
8 Quod in luctu fieri solet. Troad. 83.
9 Neronis mater Agrippina.
10 Sup. ℣. 585.
11 Huc ego delata præceps.
12 Crispinum equitem Romanum.
13 Rufum Crispinum Poppeæ gnatum quem impuberem adhuc, quia ferebatur ducatus & imperia ludere, mergendum mari dum piscaretur, servis ipsius demandavit Nero.
14 Conjux, al. leg. *Prisinus*. al. *Pennius*.
15 Nova illa apud inferos. Lips. *meus* sc. Nero. Rapheleng. *meo Ensemque jugulo*.

16 *Vox faucibus hæsit.* 17 [illegible] *Somnia nam curas referunt noctuque diuque.* 18 Reducit ad phantasiam.

Veloxque sensus, conjugem, thalamos, rogos,
Vidisse te miraris, amplexu novi
Hærens mariti? [19] *sed movent læto die*
Pulsata palmis pectora, & fusæ comæ.
Octaviæ desidia planxerunt sacros
Intra penates [20] *fratris, &* [21] *patrium larem.*
Fax illa, quam secuta es [22] *Augustæ manu*
Prælata: clarum nomen invidia tibi
Partum ominatur. [23] *Inferûm sedes, toros*
Stabiles futuros spondet æterna domus.
Iugulo quod ensem condidit [24] *princeps tuus;*
Bella haud movebit, pace sed ferrum teget.
Recollige animum, recipe lætitiam, precor:
Timore pulso, redde te thalamis tuis.
POP. *Delubra & aras petere constitui sacras,*
Cæsis [25] *litare victimis numen* [26] *deûm,*
Vt expientur noctis & somni minæ,
Terrorque in hostes redeat attonitus meos.
Et vota pro me suscipe, & precibus piis
Superos adora, [27] *manet ut præsens metus.*

19 Populi autem planctus super Octaviæ divortio tibi in somno repræsentatus est. 20 Neronis. 21 Claudii. 22 Agrippinæ. 23 Terra, cum sit immobilis. *vel* inferni leges cum æternæ sint. 24 Nero. alii legunt, *meo*, sc. jugulo. 25 Romani mola salsa, Græci vivo flumine nocturnos terrores expiabant. 26 ἀλεξικάκων, deorum Averruncorum; Iovis prodigialis, Apollinis, Telluris; Heroum, ut Herculis, Castoris & Pollucis, &c. qui placati infausta somniorum omina credebantur avertere. 27 Defluat, abeat, à *mano, as*.

CHORVS.

Laudat Chorus Poppeæ formam.

SI vera loquax fama tonantis
[1] *Furta &* [2] *gratos narrat amores,*
[3] *Quem modo Ledæ pressisse sinum:*
Tectum plumis pinnisque ferunt:
[4] *Modo per fluctus raptam Europen*
Taurum tergo portasse trucem;
[5] *Quæ regit, & nunc deseret astra,*
Petet amplexus Poppea tuos:
Quos & Ledæ præferre potest:
Et tibi quondam, [6] *cui miranti*
Fulvo Danae fluxit in auro.
Formam Sparte jactet [7] *alumnæ*
Licet; & [8] *Phrygius* [9] *præmia pastor;*
Vincet vultus hæc [10] *Tyndaridos,*
[11] *Qui moverunt horrida bella,*
Phrygiaque solo regna dedere.

1 Furtivos amores *stupet*. 2 A fronte quidem gratos, bellos ac mellitos primum, μελανυρους & γλυκυπίκρους, quorum exitus amarus super aloën & absynthium. 3 Hippol. ℣.300. 4 Hipp. ℣.302. 5 *Ord.* Deseret astra quæ nunc regit & petet tuos amplexus Poppea. 6 Cui novitatem rei stupenti in gremium per aureum impluvium cecidit. s. p. ℣.203. 7 Heleues, candidæ quidem utpote Iove cygno genitæ, teneræ utpote ovo exclusæ. 8 Paris. 9 Helenam. 10 Helenæ Tyndari putativæ filiæ. 11 Qui vultus moverunt, hor. bell.

Sed quis gressu ruit attonito?
Aut quid pectore portat anhelo?

NVNCIVS. CHORVS.

Motum populi nunciat ob repudiatam Octaviam nuptiasque Poppeæ.

[1] *QVicumque tectis miles* [2] *exsultat ducis,*
Defendit [3] *aulam, cui furor populi imminet.*
[4] *Trepidi cohortes ecce præfecti trahunt*
Præsidia ad urbis; [5] *victa nec cedit metu*
Concepta rabies temere; sed vires capit.
CHO. *Quis iste mentes agitat attonitus furor?*
NVN. *Octaviæ furore perculsa* [6] *agmina,*
Et efferata per nefas ingens ruunt.
CHO. *Quid ausa facere, quove consilio, doce.*
NVN. [7] *Reddere penates Claudiæ Divi parant,*
Torosque fratris, debitam partem imperii.
CHO. *Quos jam tenet Poppea concordi fide?*
NVN. [8] *Hic urit animos pertinax nimium furor,*
Et in furorem temere præcipites agit.
Quæcunque claro marmore effigies stetit;
Aut ære fulgens, ora Poppeæ gerens
Afflicta vulgi manibus, & sævo jacet
Eversa ferro; membra per partes trahunt
[9] *Diducta laqueis; obruunt turpi diu*
Calcata cœno. verba conveniunt feris
Immista factis, quæ timor recipit meus.
[10] *Sepire flammis principis sedem parant,*
Populi nisi ira conjugem reddat novam,
Reddat penates Claudiæ victus suos.
Vt noscat ipse civium motus, mea
Voce haud morabor jussa præfecti exsequi.
CHO. *Quid fera frustra bella movetis?*
Invicta gerit tela Cupido.
Flammis vestros obruet ignes:
[11] *Quis extinxit fulmina sæpe,*
Captumque Iovem cælo traxit.
[12] *Læsi tristes dabitis pœnas*
Sanguine vestro, non est patiens
Fervidus ira facilisque regi.
[13] *Ille* [14] *ferocem jussit Achillem*

1 Quotquot stationis Palatini milites estis.
2 Propter insolentiam σωματοφυλάκων. Rapnelengius emendat *Exc bat.*
3 Palatium.
4 Præfecti vel tribuni Prætoriani festini ducunt cohortes suas ad præsidia urbis.
5 Nec populi etiam victi furor & motus cedit.
6 Multitudo populi.
7 Reddere Octaviæ penates Claudii & Neronis nuptias.
8 Indignatio ex his nuptiis.
9 καθαιρεθέντα, resti & laqueis ex alto dejecta, *descendunt statuæ, restemque sequuntur.*
10 Circumdare.
11 *Illæsuis sævos compescuit ignibus ignes sæpe Iovis.*
12 Offensi Neronis. vel vos læsi dab. itaque alii.
13 Amor.
14 Propter ereptam Briseida iratum. Troad. ℣.221. vel simpl.

Pulsare

Pulsare lyram : fregit [15] *Danaos ;*
Fregit [16] *Atridem ; regna evertit*
Priami ; claras diruit urbes ,
[17] *Et nunc animus quid ferat horret*
Vis immitis violenta Dei.

15 Diutino bello Trojam expugnantes recuperandæ Helenæ gratia.
16 Agamem.

℣.181. 17 Timeo ne amantis Neronis ira sævum quid moliatur.

ACTUS QUINTUS.

NERO. PRÆFECTUS.

Æstuans ira Nero propter tumultum populi, in ipsum sævici jubet, & Octaviam, veluti motus causam, deportatam in Pandatariam, interfici.

O Lenta nimium militis nostri manus ,
Et ira patiens post [1] *nefas tantum mea ;*
Quod non cruor civilis accensas faces
Extinguit in nos ; cæde nec populi madet
[2] *Funerea Roma, quæ viros tales tulit !*
Admissa sed jam morte puniri parum est
[3] *Graviora meruit impium plebis scelus ,*
Et [4] *illa, cui me civium subicit furor ,*
Suspecta conjux & soror semper mihi ,
Tandem dolori spiritum reddat meo,
Iramque nostram sanguine extinguat suo.
[5] *Mox tecta flammis concidant urbis meis :*
Ignes, ruinæ, noxium populum premant ,
Turpisque egestas, sæva cum luctu fames.
[6] *Exultat ingens seculi nostri bonis*
Corrupta turba : nec capit clementiam
Ingrata nostram, ferre nec pacem potest ,
Sed inquieta rapitur : hinc audacia ,
Hinc temeritate fertur in præceps sua.
Malis domanda est, & gravi semper jugo
Premenda, ne quid simile tentare audeat ,
Contraque [7] *sanctos conjugis vultus meæ*
Attollere oculos. fracta per pœnas metu
Parere discet principis [8] *nutu sui.*
Sed adesse cerno, [9] *rara quem pietas* [9] *virum*
Fidesque castris nota præposuit meis.
PRÆ. *Populi furorem cæde paucorum, diu*
Qui restiterunt temere, compressum [10] *assero.*

1 Motum pop.
2 Funeribus oppleta.
3 Mox. ℣. 821.
4 Octavia.
5 Hoc postea fecit incendiarius Imperator, & sævientem jam per sex dies septemque noctes ignem ac incendium ipse e turri Mæcenatiana prospectans, lætus flammæ pulchritudine, ἅλωσιν Ilii in illo suo scenico habitu decantavit.
6 Exultat (scilicet) ex clementia principis (tyranni) nec patitur longe pacis mala.
7 Augustos.
8 Nutu.
9 Tigillinum præfectum prætorio; æqualem Imperatori pietate.
10 Annuncio.

NE. *Et hoc* [11] *ſat eſt?* [12] *ſic miles audiſti ducem?*
Compeſcis? hæc vindicta debetur mihi?
PR. *Cecidere motus impii ferro duces.*
NE. [13] *Quid? illa turba petere quæ flammis meos*
Auſa eſt penates, Principi legem dare,
Abſtrahere noſtris conjugem caram toris,
Violare quantum licuit inceſta manu
Et voce dira, debita pœna vacat?
PR. [14] *Pœnam dolor conſtituet in cives tuos?*
NE. *Conſtituet, ætas nulla quam fama eximat.*
PR. [15] *Quam temperet non ira, non noſter timor?*
NE. [16] *Iram expiabit prima quæ meruit meam.*
PR. *Quam poſcat ede, noſtra ne parcat manus.*
NE. *Cædem* [17] *ſororis poſcit, & dirum caput.*
PR. *Horrore victum trepidus adſtrinxit rigor.*
NE. *Parere dubitas?* PR. *cur meam damnas fidem?*
NE. *Quod parcis hoſti.* PR. [18] *fœmina hoc nomen capit?*
NE. [19] *Si ſcelera cepit.* PR. *eſtne qui ſontem arguat?*
NE. *Populi furor.* PR. *quis regere dementes valet?*
NE. *Qui concitare potuit.* PR. *haud quemquam reor.*
NE. [20] *Mulier, dedit natura cui pronum malo*
Animum, ad nocendum pectus inſtruxit dolis;
Sed vim negavit, ut ne inexpugnabilis
Eſſet, ſed ægras frangeret vires timor,
Vel pœna; quæ tam ſera [21] *damnatam premit,*
Diu nocentem. tolle conſilium, ac preces;
Et imperata perage: [21] *devectam rate*
Procul in [22] *remotum litus interimi jube,*
Tandem ut reſidat pectoris noſtri tumor.

11 Paucorumne cæde.
12 Sic executus es Imperatoris mandatum?
13 Cur non & tota turba quæ petere flammis auſa eſt, &c. pro merito pœnas motus dedit?
14 Anne iratus pœnas exiges?
15 Conſtituesne pœnas cui non ira, non timor noſter ponat modum?
16 Illa prima expiabit iram meam quæ meruit.
17 Octaviæ.
18 Hoſtiſne nomen in fœminam cadit?
19 Si ſcelera capit, & nomen hoſtis.
20 Mulier potuit, cui mala mens, malus animus. *vel* Octaviam intellige.
21 Octaviam.
22 Paudatariam inſulam in ſinu Cajetano. inf. ✝. 959.

CHORVS. OCTAVIA.

Chorus perniciosum multis favorem populi fuiſſe canit. mox dura fata mulierum domus Cæſares commemorat.

O *Funeſtus multis populis*
Diriſque favor! qui cum flatu
Vela ſecundo ratis implevit,
Vexitque [1] *procul; languidus idem*
Deſerit alto ſævoque mari.

1 A litore in altum.

Flevit

Flevit [2] *Gracchos miseranda* [3] *parens,*
Perdidit ingens quos plebis amor
Nimiusque favor, [4] *genere illustres,*
Pietate, fide, [5] *lingua claros,*
Pectore fortes, [6] *legibus acres,*
Te quoque, [7] *Livi simile letho*
Fortuna dedit; quem neque [8] *fasces*
Texere sui, nec tecta domus.
Plura referre prohibet præsens
Exempla dolor. modo [9] *cui patriam*
Reddere cives aulam, & fratris
Voluere toros; nunc ad pœnam
Lethumque trahi, flentem, miseram
Cernere possunt. Bene paupertas
Humili tecto contenta latet.
Quatiunt altas sæpe procellæ
Aut evertit fortuna domos.
OCT. *Quo me trahitis? quodve tyrannus*
Aut exilium [10] *regina jubet;*
Si mihi vitam fracta remittit
Tot jam nostris evicta malis;
Si cæde mea cumulare parat
Luctus nostros; invidet etiam
Cur in patria mihi sæva mori?
Sed jam spes est nulla salutis,
Fratris cerno miseranda [11] *ratem.*
Hæc est, cujus vecta carina
Quondam genitrix, nunc & thalamis
Expulsa soror miseranda vehar:
Nullum pietas nunc numen habet.
Nec sunt superi: regnat mundo
Tristis [12] *Erinnys.*
Quis mea digne deflere potest
Mala? quæ lacrymis nostris questus
Reddet [13] *Aedon? cujus pennas*
Utinam miseræ mihi fata darent:
Fugerem luctus ablata meos
Penna volucri procul, & cœtus
Hominum tristes, cædemque feram.
Sola in vacuo nemore, & tenui
Ramo pendens, querulo possem
Gutture mæstum fundere murmur.

2 Tiberium & Cajum Gracchos viros populares, qui cum Tribuni plebis leges Agrarias reducerent, in patriciorum, quibus illæ leges ingratæ, odium incurrebant suamque perniciem. ille à P. Nasica in concione, hic ubi Capitolinum montem occupasset, Opimii cos. jussu occisus.
3 Cornelia. 4 T. Gracchi Sempronii & Corneliæ è Scipionum familia oriundos. 5 Eloquentia impense laudatos. 6 Agrariarum legum seu plebiscitorum auctores acerrimos. 7 Livi Druse. qui Trib. pleb. conatus Senatum cum plebe in concordiam reducere, judicia ut æqua parte penes senatum essent & equites lege tulit, quocirca Senatui offensus, domi suæ, incertum à quo, interfectus est. alii leg. *Levir*, & Scipionem Africanum minorem intelligunt. alii *Levis* & fortunæ tribuunt: rectius *Leni*.
8 Magistratus dignitas, nulli enim tribunis lictores. & hæc dictio magis Scipionem respicere videtur, qui & domi suæ mortuus repertus est. nec tamen de Livio Druso muto sententiam.
9 Octaviam cui, &c. cives cernere possunt trahi.
10 Fortuna, quæ regina, hera, domina, cui omnia accepta, omnia expensa feruntur, & in tota ratione mortalium sola utramque paginam facit. Sed de Poppea intellige, cum dixerit prius, *tyrannus*, i.e. Nero.
11 Sutilem illam, quam in matris exitium commentus est Nero frater meus. sup ỳ. 307.

12 Agam. ỳ. 32. 13 Agam. à ỳ. 655. & Herc. Oet. à ỳ. 190.

CH. [14] *Re-*

CH. [14] *Regitur fatis mortale genus.*
Nec sibi quidquam spondere potest
Firmum & stabile. per quæ casus
Volvit varios semper nobis
Metuenda dies. animum firment
Exempla tuum jam multa, domus
Quæ [15] vestra tulit. quid sævior est
Fortuna tibi? tu mihi primum
Tot natorum memoranda parens,
[16] *Nata Agrippa, nurus Augusti,*
Cæsaris uxor, cujus nomen
Clarum toto fulsit in orbe;
Utero toties enixa gravi
[17] *Pignora pacis;* [18] *mox exilium,*
Verbera sævas passa catenas,
Funera, luctus; tandem letinum
Cruciata diu felix thalamis
[19] *Livia Drusi, natisque ferum*
Ruit in facinus; pœnamque suam
[20] *Iulia matris fata secuta est:*
Post longa tamen tempora ferro
Cæsa est, quamvis crimine nullo,
Quid non potuit quondam [21] *genitrix*
Tua, quæ rexit principis aulam,
Cara [22] *marito,* [23] *partuque potens?*
Eadem [24] *famulo subjecta suo,*
Cecidit diri militis ense.
[25] *Quid cui licuit regnum in cælum*
Sperare, parens tanta Neronis?
Non funesta violata manu
Remigis ante, mox & ferro
Lacerata diu sævi jacuit
Victima nati?
OCT. [26] *Me quoque tristes mittet ad umbras*
Ferus, & Manes, ecce, tyrannus.
Quid jam frustra miseranda moror?
Rapite ad lethum, queis jus in nos
Fortuna dedit. testor superos. [27]
[27] *Quid agis demens? parce precari,*

14 Oedip. ℣. 980.
15 Cæsarea.
16 Agrippina, M. Agrippæ & Iuliæ filia, nurus Tiberii Augusti Germanico conjugi novem liberos peperit.
17 Amoris conjugalis & privati pignora pacisque publicæ stabilimenta, ut quæ imperii successionem firment.
18 Hanc, post mortem Germanici nullo sermone dignatus est Tib. mox inter cœnam porrecta à se poma gustare non ausam vocare desiit; deinde Pandatariam relegavit, conviciantique per Centurionem oculum excussit. Rursus inedia mori destinanti per vim ore diducto cibum infulciri jussit. Postremo voluntaria inedia absumptam criminosissime fuit insectatus, diem illius natalem inter nefastos referendum imperavit, & cadaver in Gemonias projici jussit. 19 Livia Drusi uxor quia maritum Drusum interfici curarat, Tiberii, cujus nurus erat, neque tormentis neque supplicio parcentis jussu interfecta fuit. 20 Iulia Drusi filia matris Liviæ fata secuta crimine incerto nec defensione ulla data à Claudio in exilium pulsa, mox cæsa est.
21 Messalina. 22 Claudio. 23 Britannici prius Germanici dicti, tuique. 24 C. Silio cui nupsit sup. ℣. 16. vel Narcisso liberto. *Indulsit Cæsar cui Claudius omnia, cujus Paruit imperiis uxorem occidere jussus.*
25 Quid Agrippina? quæ consecrationem & ἀποθέωσιν sperare potuit, ut quæ Augusta Claudii conjux, Nerонisque mater, non & illa primum mersa, mox cæsa, &c. Sup. ℣. 305. 26 Sup. ℣. 104. 27 Elegans Aposiopesis. cum sup. ℣. 900. dixerit superos non esse, nec curare pietatem numina.

Queis

Queis invisa es, numina divûm.
Tartara testor, Erebique [28] *deas*
Scelerum ultrices, & te genitor
Dignum [29] *tali morte, & pœna :*
Non invisa est mors ista mihi.
Armate ratem, date vela fretis,
Ventisque petat puppis rector
Tandem [30] *Pharia litora terræ.*
CHOR. *Leves auræ, Zephyrique leves,*
Tectam quondam nube ætheria
Qui vexistis raptam [31] *sævæ*
Virginis aris Iphigeniam ;
Hanc quoque tristi procul à pœna
Portate, precor, templa ad [31] *Triviæ :*
Vrbe est nostra mitior [32] *Aulis,*
Et [33] *Maurorum barbara tellus.*
[34] *Hospitis illic cæde litatur*
Numen superûm : civis gaudet
Roma cruore.

28 Furias. Med. 966.
29 Veneno extingui ab Agrippina quod Messalinam interfici jusseras, Agrippinam duxeras.
30 Fieri potuit ut mulier consternata se jussu Neronis in Ægyptiam Pharum pro Pandataria deportandam crederet, *vel* quod ipsa Pandataria vicina Capreis dicta est Pharia terra, ut & Sicilia regnum Neapolitanum, cujus Pandataria pars Pharus dicta. 31 Dianæ Fiscelidis, qui Iphigeniam victimam loco cervæ substituit : suis Iphigenia sacris præposita, Troad. ℣. 161. 32 Agam. 171. ubi Iphigenia mactata est. 33 Propter Antæum. Herc. Oet. ℣. 24, vel Busiridis aras Herc. Fu. ℣. 483. quæ in Ægypto quidem, sed & illa Africæ portio, neque enim novum est Afros omnes dici Mauros, vel propter Heliopolitas, vel denique simpliciter propter Maurorum barbariem. Lips. è conjectura legit *Taurorum*, intelligitque Dianæ apud Tauros in Scythia aram ; idque propter sequentia, dicit enim. 34 Illic hospites, Romæ cives immolantur. Roma itaque Aulis mitior & Taurica.

FINIS.

Seneca
&
Pontif. Vit.
&
Rhetor.
Rad.